

B
96.4.721
Lietuvos š...

ISKOLATA

UN TĀ

PREZĪDIJA

PROTOKOLI

1917 - 1918.

74 - 8,484

ISKOLATA UN TĀ PREZIDIJA PROTOKOLI
(1917.—1918.)

ISKOLATA
UN TĀ PREZIDIJA
PROTOKOLI
(1917.—1918.)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

B
21(4)21

LATVIJAS PSR ZINĀTŅU AKADEMIJAS VESTURES INSTITŪTS
LKP CK PARTIJAS VESTURES INSTITŪTS —
PSKP CK MARKSISMA-ĻEŅINISMA INSTITŪTA FILIĀLE
LATVIJAS PSR MINISTRU PADOMES ARHĪVU PĀRVALDE
LATVIJAS PSR CENTRĀLAIS VALSTS OKTOBRA REVOLŪCIJAS
UN SOCIĀLISTISKĀS CELTNIECĪBAS ARHĪVS

B

Latvijas strādnieku, karēvju un
bezzemnieku deputātu...

ISKOLATA
UN TĀ PREZĪDIJA
PROTOKOLI
(1917. — 1918.)

IZDEVNIECĪBA «ZINĀTNE»
RIGĀ 1973

Viņa Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTĒKA

а 74-8.484 ; 4 лр

ПРОТОКОЛЫ ИСКОЛАТА И ЕГО ПРЕЗИДИУМА
(1917—1918 гг.)

(Институт истории АН Латвийской ССР,
Институт истории партии при ЦК КП Латвии —
филиал Института марксизма-ленинизма при ЦК КПСС,
Архивное управление при Совете Министров
Латвийской ССР,
ЦГАОР Латвийской ССР)

Издательство «Зинатне»

Рига 1973

На латышском языке

Atbildīgais redaktors:
vēstures zinātņu kandidāts A. Spreslis.

Redakcijas kolēģijas locekļi:

vēstures zinātņu doktors A. Bīrons, A. Bukmanis, I. Jofe, Latv. PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks A. Kadiķis, ekonomikas zinātņu kandidāts V. Karalūns, A. Kiršbauma, V. Krastiņš, vēstures zinātņu kandidāts S. Ziemelis

*Publicēts saskaņā ar Latvijas PSR
Zinātņu akadēmijas Redakciju un izdevumu padomes
1972. g. 21. septembra lēmumu.*

© Izdevniecība «Zinātne», 1973.

PRIEKŠVARDS

Šajā krājumā pirmo reizi tiek publicēti vienkopus padomju pirmo augstāko orgānu Latvijā — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes, tās Izpildu komitejas jeb Iskolata un Iskolata Prezīdija — protokoli, kas attiecas uz laiku no 1917. gada jūlija beigām līdz 1918. gada marta sākumam. Latvijas Padomes un Iskolata sēžu protokoli glabājas LKP CK Partijas vēstures institūta Partijas arhīvā, bet Iskolata Prezīdija protokoli — Latvijas PSR Centrālajā Valsts Oktobra revolūcijas un sociālistiskās celtniecības arhīvā.

Daļa Iskolata un tā Prezīdija materiālu (šo orgānu lēmumi) publicēti jau 1917. un 1918. gada revolucionārajā presē («Cīņā», «Brīvajā Strēlniekā» un «Ziņotājā»). 1919. gadā Iskolata svarīgākās rezolūcijas iespieda arī Maskavā izdotajā krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», ko sagatavoja un izdeva pie KPFSR Nacionālo lietu tautas komisariāta nodibinātais Latviešu nacionālo lietu komisariāts. Šis krājums bija populārs izdevums; tajā nav norāžu uz avotiem, kā arī trūkst nepieciešamo piezīmju un paskaidrojumu, bet daži dokumenti publicēti pat bez izdošanas datuma. Tagad 1917.—1918. gada revolucionārās preses orgāni un dokumentu krājums «Proletariāta diktatūra Latvijā» ir bibliogrāfisks retums.

Iskolata svarīgāko rezolūciju zinātniska publikācija tika veikta 50. gadu beigās un 60. gadu sākumā dokumentu un materiālu krājumos,* kas veltīti Latvijas darbaļaužu cīņai par padomju varu 1917. un 1918. gadā. Rezolūciju teksti tajos publicēti pēc 1917. un 1918. gada revolucionārās

* Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917. Dokumenti un materiāli (1917. g. marts—1918. g. februāris). Rīgā, 1957.; Коммунистическая партия Латвии в Октябрьской революции. 1917. Документы и материалы (март 1917—февраль 1918 г.). Рига, 1963; Октябрьская революция в Латвии. Документы и материалы. Рига, 1957.; Padomju varas konstitucionālie akti Latvijā (1917.—1957.). Rīgā, 1957.

preses un krājuma «Proletariāta diktatūra Latvijā» ar nepieciešamo zinātnisko apdari. Bet, tā kā šie krājumi bija atlases izdevumi, Iskolata darbība tajos apgaismota tikai daļēji.

Tādējādi līdz pat pēdējam laikam Iskolata un tā Prezīdija protokoli nebija pazīstami plašākām lasītāju masām, lai gan Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja — Iskolats — bija šāda veida vienīgais vesela nacionāla rajona orgāns Krievijā, kas kopš savas dibināšanas darbojās boļševiku vadībā. Iskolata un tā Prezīdija protokolu izdošana paplašinās Latvijas darbaļaužu revolucionārās vēstures publicēto avotu bāzi. Protokolu publicēšanai liela nozīme ir arī no mūsdienu ideoloģiskās cīņas viedokļa: šie vēstures dokumenti nenoliedzami atspēko buržuāzisko nacionālistu izdomājumus, it kā sociālistiskajai revolūcijai Latvijā neesot bijušas dziļas saknes un tautas vairākuma atbalsta.

Publicējamie protokoli sastādīti pašā revolūcijas virpulī un glabā sava laikmeta elpu. Tie uzskatāmi liecina, ka Iskolata un tā Prezīdija sēdēs tika apspriesti visdažādākie aktuālie politiskie un praktiskā darba jautājumi. Sēdēs pieņemtajos lēmumos dots svarīgāko tālaika politisko jautājumu vispārējs novērtējums. Protokoli atspoguļo gan padomju varas augstāko orgānu atsevišķu vadošo darbinieku, gan arī apriņķu un pagastu padomju pārstāvju uzskatus. Jāuzsver, ka visos principiālajos jautājumos sēdēs vienmēr — nereti pēc visai spraigām diskusijām — tika pieņemti LSD CK priekšlikumi. Protokoli spilgti liecina par tautas masu noskaņojumu, sniedz dzīvas liecības par šķiru cīņu Latvijā 1917. gada otrajā pusē un 1918. gada sākumā. Šie dokumenti pierāda, ka Latvijas strādnieku un bezzemnieku absolūtais vairākums atbalstīja LSD boļševistisko politiku un aktīvi cīnījās par padomju varu.

Novērtējot protokolus kā vēstures avotu, jāpatur prātā, ka apspriežamo jautājumu apgaismošanas pilnība lielā mērā bija atkarīga no šo dokumentu sastādītāju kvalifikācijas. Protokolists Iskolata vai tā Prezīdija sēžu gaitu parasti atspoguļoja saīsinātā veidā. Izņemot atsevišķus gadījumus, kad protokolos ietilpstošo lēmumu teksts tika iespiests tālaika presē, protokoli pēc to sastādīšanas netika rediģēti, jo nebija paredzēti publicēšanai.

Iskolata un tā Prezīdija protokoli ir svarīga sastāvdaļa vēstures avotu klāstā par Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas sagatavošanas gaitu un norisi Latvijā, kā arī strādnieku un zemnieku varas pastāvēšanas pirmajiem mēnešiem. Protokolu krājums palīdzēs vēstures speciālistiem, skolotājiem, studentiem, propagandistiem dziļāk iz-

prast Latvijas darbaļaužu revolucionāro cīņu par padomju varu.

Krājumā ietilpstošajos protokolos atspoguļojas Iskolata kā Latvijas padomju vadošā centra dibināšana, tā locekļu sastāvs pēc partijas piederības un viņu attieksme pret sociālistisko revolūciju. Protokoli pārliecinoši apliecina, ka Iskolats visos sociālistiskās revolūcijas taktiskajos un praktiskajos jautājumos īstenoja boļševistisku politiku. Tie apgaismo Iskolata vadošo lomu Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju darbībā, tā attiecības ar dažādām revolucionārajām organizācijām, kā arī buržuāziskās Pagaidu valdības varas orgāniem. Dokumenti parāda Latvijas boļševiku (pēc tālaika terminoloģijas — lielinieku) cīņu pret eseriem un meņševikiem jeb, kā tos toreiz sauca, maziniekiem, ieskaitot arī tā dēvētos meņševikus internacionālistus, kas Iskolata pastāvēšanas laikā vēl bija LSD rindās.

Protokolos plaši apgaismota Iskolata darbība Oktobra bruņotās sacelšanās dienās un tā praktiskie soļi proletariāta diktatūras nostiprināšanā Latvijā (precīzāk — Latvijas teritorijas daļā, ko nebija okupējis vācu karaspēks). Šie materiāli pārliecinoši parāda, ka Iskolats pilnīgi atbalstīja V. I. Ļeņina vadīto Krievijas Padomju valdību. Dokumentos atspoguļojas pirmie sociālistiskie pārkārtojumi Latvijā 1917. gada beigās un 1918. gada sākumā — muižnieku zemes konfiscēšana un strādnieku kontroles ieviešana ražošanā, Sarkanās gvardes dibināšana u. tml., kā arī pasākumi vietējās buržuāzijas varas likvidēšanai un kontrevolūcijas pretošanās pārvarēšanai.

Krājumā ievietotie Iskolata Prezīdija protokoli atšķirībā no Iskolata protokoliem plašāk raksturo Latvijas Padomes vadošā orgāna konkrēto praktisko darbību. Protokolos atspoguļojas Iskolata nodaļu un atsevišķu Prezīdija locekļu darbs, tajos izsekojams kārtējo jautājumu (budžets, komandējumi, sarakstīšanās ar dažādām organizācijām, delegātu sūtīšana uz Viskrievijas konferencēm un apspriedēm, kadru jautājumi, pasākumi padomju varas nostiprināšanai Latgalē un tās apvienošanai ar pārējo Latviju utt.) risināšanai.

* * *

Strādnieku un kareivju deputātu padomes Krievijā radās 1917. gada Februāra buržuāziski demokrātiskās revolūcijas gaitā. V. I. Ļeņins uzskatīja tās par sacēlušās revolucionārās tautas varu.

Latvijā padomes nodibinājās tūlīt pēc Februāra revolūcijas uzvaras Petrogradā. Jau 1917. gada 2. martā LSD Rīgas komitejas locekļi sasauca legālo strādnieku biedrību

pārstāvju sanāksmi, kura ievēlēja pilsētas Strādnieku padomes organizējošo kodolu. Dažas dienas vēlāk, 7. martā, notika strādnieku delegātu pirmā sapulce, kurā tika ievēlēts Rīgas Strādnieku deputātu padomes pirmais sastāvs. Padomes Izpildu komitejas locekļi visi bija LSD biedri, savā vairākumā boļševiki.

Latvijas teritorija šajā laikā bija piefrontes josla. Kurzeme bija vācu okupantu varā, bet Vidzemē izvietojās krievu XII un I armija, Latgalē — V armija. Pēc tam kad 1915. gadā vācu karaspēks sasniedza Rīgas pievārti, Latvijas rūpniecības uzņēmumi gandrīz visi tika evakuēti uz Iekškrīeviju. Tā kā tūkstošiem strādnieku tika mobilizēti, kā arī aizbrauca kopā ar saviem uzņēmumiem uz Krievijas iekšieni, Latvijas pilsētu rūpniecības proletariāta kopīgais skaits samazinājās gandrīz desmitkārt. Tā galvenā masa 1917. gadā bija sīko uzņēmumu strādnieki un amatnieki. Tādējādi Februāra revolūcijas laikā Rīgā vairs nebija tā spēcīgā rūpnīcu un fabriku proletariāta, kas noteica šeit revolucionārās kustības attīstību pirms pirmā pasaules kara. Piefrontes joslas apstākļos Latvijā izveidojās samērā plaša tā saucamo tranšeju strādnieku kategorija. Tie rekrutējās no pilsētas proletariāta, kalpiem, zemniekiem, bezdarbniekiem. Stipri pieauga arī to strādnieku skaits, kas bija nodarbināti ceļu un dzelzceļu būvē un remontdarbos. Kopā ar tranšeju strādniekiem tādu bija ne mazāk kā 80 tūkst. Tādējādi Latvijas proletariāta šķiriskais sastāvs bija ievērojami mainījies.

Kara gados notikušais proletariāta sīkburžuāziskā slāņa īpatsvara lielais pieaugums zināmā mērā ietekmēja arī Rīgas Strādnieku padomes sastāvu, tomēr strādnieku deputātu vairākums atbalstīja boļševikus. Vērtējot Rīgas Padomes nostāju tās darbības sākuma posmā, jāievēro arī tas, ka līdz V. I. Ļeņina Aprīļa tēžu publicēšanai un KSDS(b)P VII (Aprīļa) konferencei Latvijas Sociāldemokrātijai tāpat kā boļševiku partijai visumā vēl nebija konkrētas un skaidras orientācijas uz sociālistisko revolūciju. LSD XIII konference, kas notika Maskavā no 1917. gada 19. līdz 22. aprīlim, savos lēmumos pilnīgi pievienojās Ļeņina Aprīļa tēzēm. Balstoties uz V. I. Ļeņina mācību par sociālistisko revolūciju, Latvijas Sociāldemokrātijā izvērsa aktīvu cīņu par savas ietekmes nostiprināšanu padomēs un visas varas pāriešanu to rokās. Rīgas Strādnieku deputātu padome 11. maijā pieņēma boļševistiskus lēmumus visos sociālistiskās revolūcijas taktiskajos jautājumos. Tā bija pirmā Krievijas lielpilsētas padome, kura noteikti izteica neuzticību buržuāziskajai Pagaidu valdībai.

Organizatoriski un idejiski ar Rīgas Padomi bija sais-

tīts tranšeju strādnieku orgāns — XII armijas Strādnieku deputātu padomes Izpildu komiteja (Iskorads), ko ievēlēja 1917. gada aprīlī. Arī tajā vadošā vieta bija bolševikiem.

1917. gada martā un aprīlī strādnieku deputātu padomes tika nodibinātas arī citās Latvijas pilsētās. Vidzemē tās no paša sākuma bija pilnīgi bolševiku rokās. Citāds bija stāvoklis Latvijas austrumu daļā — Latgalē, kas toreiz ietilpa Vitebskas guberņā. Šeit sociāli ekonomisko un politisko apstākļu īpatnējās attīstības dēļ pilsētu proletariāts bija sadrumstalots sīkajos uzņēmumos un darbnīcās, bet revolucionārā kustība bija vēl vāji saistīta ar Rīgas un Latvijas centrālo rajonu strādnieku kustību un bolševiki nebija pietiekami stipri. Rezultātā Daugavpilī, Rēzeknē un Ludzā pēc Februāra revolūcijas padomes vairākumu ieguva eseri un meņševiki. Spēku samērs šajās padomēs izmainījās tikai 1917. gada rudenī, turklāt (izņemot Rēzekni) tikai pēc Oktobra revolūcijas uzvaras.

Līdztekus strādnieku deputātu padomēm Latvijā (Vidzemē) 1917. gada aprīlī sāka dibināt bezzemnieku padomes. Aprīļa vidū Valmierā notika LSD CK un Rīgas Strādnieku deputātu padomes ierosinātais Vidzemes bezzemnieku kongress, kura delegāti pārstāvēja visus Vidzemes pagastus, kā arī Rīgas Padomi, dažas arodbiedrības un latviešu strēlnieku pulkus. Sakarā ar to, ka kongresā bija plaši pārstāvēti ne vien bezzemnieki, bet arī Rīgas strādnieki un latviešu strēlnieki, to vēlāk uzskatīja par Latvijas padomju pirmo kongresu. Valmieras kongress atzina LSD par savu vienīgo idejisko vadītāju un pieņēma svarīgākajos jautājumos bolševistiskas rezolūcijas. Tā ievēlētās Vidzemes Bezzemnieku padomes locekļi gandrīz visi bija LSD biedri. Bezzemnieku padome darbojās ciešā kontaktā ar Rīgas Strādnieku deputātu padomi, kura līdz 1917. gada jūlijam faktiski bija Latvijas centrālā padome.

Pēc Februāra revolūcijas padomes nodibinājās arī XII armijā. Tomēr šīs padomes nestāvēja savu uzdevumu augstumos, jo sīkburžuāziskā stihija izvirzīja to priekšgalā eserus un meņševikus. XII armijas Kareivju deputātu padomes Izpildu komiteja (Iskosols) palika līdz pat Oktobra revolūcijai par izlīdzēju balstu Latvijas teritorijā. Baidoties no bolševiku ietekmes pastiprināšanās kareivju masās, Iskosola vadītāji atteicās pieņemt Rīgas Strādnieku deputātu padomes priekšlikumu par apvienošanos.

Marta beigās savu padomi nodibināja arī latviešu strēlnieki, kas sastādīja apmēram vienu piektdaļu (ap 40 tūkst. vīru) no visas XII armijas. Latviešu strēlnieku I kongress, kas notika no 27. līdz 29. martam, ievēlēja Latviešu strēlnieku pulku apvienotās deputātu padomes Izpildu komiteju (Iskolastrelu), kurā vairāk nekā viena trešā daļa

locekļu bija boļševiki. Gandrīz puse no Iskolastrela prezīdija locekļiem bija LSD biedri. Latviešu strēlnieku II kongress 17. maijā pieņēma rezolūciju, kurā liedza jebkuru uzticību Pagaidu valdībai un prasīja visas varas nodošānu padomēm. Nacionālistiski noskaņotie virsnieki un meņševiki internacionālisti pilnīgi zaudēja ietekmi strēlnieku masās.

Boļševistiskais Iskolastrels strādāja LSD CK idejiskajā ietekmē un bija cieši saistīts ar Rīgas Strādnieku deputātu padomi, Iskoradu un citām revolucionārajām organizācijām. 1917. gada jūlija beigās nodibinājās XII armijas kreisais bloks, kurā ietilpa vairākas krievu revolucionārās karaspēka daļas un arī visi latviešu strēlnieku pulki. Kreisais bloks veica lielu darbu Oktobra bruņotās sacelšanās sagatavošanā un tās uzvaras nodrošināšanā Ziemeļu frontes apgabalā.

Lai konsolidētu visus revolucionāros spēkus Latvijā, 1917. gada jūlijā notikušais LSD V kongress nolēma apvienot Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes kopīgā organizācijā.* Sajā pašā mēnesī Rīgā un Vidzemē LSD vadībā notika Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes demokrātiskas vēlēšanas, ievēlot vienu delegātu no katriem 5000 iedzīvotājiem, kas bija sasnieguši 18 gadu vecumu.**

1917. gada 29. un 30. jūlijā Rīgā notika Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes pirmā sēde,*** kurā piedalījās 69 delegāti, to skaitā 61 LSD biedrs (viņu vidū bija 6 meņševiki internacionālisti) un 2 eseri. Lemjot balsstiesības bija 45 delegātiem. Padomes sēdē apstiprināja deputātu mandātus, noklausījās ziņojumus par bezzemnieku sekcijām un aprīņķu padomēm, izskatīja jautājumu par Vidzemes Zemes padomes vēlēšanām un attiecībām pret Vidzemes agrāro komiteju, kā arī Padomes budžetu. Apspriežot LSD platformu Vidzemes Zemes padomes vēlēšanās, delegāti vienbalsīgi atbalstīja to, nosodot eseru pozīciju. Delegāti pieņēma LSD sastādīto kandidātu sarakstu Vidzemes Zemes padomes vēlēšanām. Padome prasīja likvidēt Vidzemes agrāro komiteju kā lauku buržuāzijas iestādi. Lēmumā par Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes uzdevumiem bija uzsvērts, ka tai aktīvi jāpiedalās visu uz Latviju attiecošos jautājumu risināšanā, jāgatavo revolucionārie spēki izšķirošajam brīdim, kad visa vara pāries padomju rokās, bet pēc tam jānostiprina revolūcijas ieka-

* Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917. Dokumenti un materiāli. Rīgā, 1957., 196.—197. lpp.

** Proletariāta diktatūra Latvijā. Maskavā, 1919., 9. lpp.

*** Sk. dok. Nr. 1.

rojumi. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēdē tika ievēlēta Izpildu komiteja 27 cilvēku sastāvā, kuru vidū bija 23 boļševiki un 4 meņševiki internacionālisti. Latvijas Padomes pirmās sēdes norise, tās konsekventi boļševistiskā nostāja bija jauna sociālīstiskās revolūcijas spēku uzvara Latvijā.

1917. gada 31. jūlijā Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja — Iskolats — Rīgā noturēja pirmo sēdi,* kurā ievēlēja savu vadošo orgānu — no 7 locekļiem sastāvošu Prezīdiju (priekšsēdētājs O. Kārklīņš, viņa vietnieki F. Linde un K. Eliass, sekretārs K. Smidts, viņa vietnieki A. Rībe un E. Meņģele, kasieris J. Bērziņš-Andersons). Iskolata Prezīdija pirmajā sastāvā bija 6 boļševiki un 1 meņševiks internacionālists (K. Eliass). Tika ievēlēta arī vēlēšanu un aģitācijas komisija ar J. Petersu priekšgalā.

Pēc vadošo orgānu vēlēšanām Iskolats uzsāka spraigu revolucionāru darbu.

2. augustā** Iskolats pieņēma deklarāciju, kurā bija norādīts, ka tas apvieno visas Latvijas revolucionārās padomes un ir strādnieku, kareivju un bezzemnieku pārstāvis. Iskolats paziņoja, ka tas atbalsta LSD politisko līniju cīņā pret buržuāziju un izlīdzējiem un uzskata par savu galveno uzdevumu Latvijas revolucionārās demokrātijas spēku sagatavošanu izšķirošām cīņām par varu. Tajā pašā sēdē tika pieņemta LSD CK un Iskolata kopīgā platforma Vidzemes Zemes padomes vēlēšanām. Platformā bija uzsvērts, ka vēlēšanās gubernas vietējiem varas orgāniem jāpāriet darbaļaužu rokās, kas sastāda Latvijas iedzīvotāju absolūto vairākumu. Iskolata 2. augusta sēdē tika atrisināti arī daži organizatoriskie jautājumi — ievēlētas agrārā, skolu, juridiskā un darba komisija. Iskolata sastāvā nodibināja trīs sekcijas — pilsētu (vadītājs — O. Kārklīņš), lauku (K. Smidts) un kareivju (A. Rībe), kā arī informācijas biroju.

Jau pirmajās savas pastāvēšanas dienās Iskolats nopietni ķērās pie agrārā jautājuma atrisināšanas revolucionārā ceļā. 16. augustā*** Iskolats pieņēma lēmumu par nepieciešamību konfiscēt muižas kopā ar visu to saimniecisko inventāru.

Iskolats konsekventi cīnījās pret kontrrevolūcijas uzbrukumam Latvijā un visā Krievijā. Tas nosodīja nāves soda atjaunošanu frontē, asi protestēja pret kontrrevolūcijas mēģinājumiem atbrūpot latviešu strēlniekus. Iskolatam

* Sk. dok. Nr. 2.

** Sk. dok. Nr. 4.

*** Sk. dok. Nr. 11.

bija ievērojami nopelni LSD panākumos Rīgas pilsētas domes vēlēšanās, kuras notika 13. augustā.

Iskolata darbības pirmais posms izbeidzās 1917. gada 21. augustā, kad korņilovieši nodevīgi atdeva Rīgu vāciešiem. Ar to latviešu proletariātam tika dots smags trieciens. Vairāki LSD CK un Rīgas komitejas, Iskolata un Rīgas Strādnieku deputātu padomes locekļi palika okupētajā pilsētā, kur turpināja savu revolucionāro darbību.

Pēc Rīgas krišanas Iskolats un arī LSD CK pārcēlās uz Valmieru, bet Iskolastrels — uz Cēsīm. 31. augustā Iskolats griezās pie Latvijas darba tautas ar uzsaukumu, aicinot to turpināt revolucionāro cīņu. 10. septembrī Valmierā notika Iskolata sēde (pirmā pēc Rīgas krišanas), kurā tika izstrādāta turpmākā rīcības programma.* Lielu vēribu Iskolats veltīja tranšeju strādnieku organizēšanai, jo viņu rindās bija vairāk nekā 20 tūkst. cilvēku. Tika nolemts, ka Iskorada pārstāvji vēl aktīvāk piedalīsies Iskolata darbā.

Sākot ar 1917. gada septembra beigām, Iskolats savu darbību turpināja Valkā. Sakarā ar to, ka pēc Rīgas krišanas Iskolata sastāvs ievērojami izmainījās, 1917. gada 14. oktobrī notika Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas parvēlēšanas.** Iskolata jaunajā sastāvā tika ievēlēti 10 cilvēki: O. Kārklīšs, E. Meņģele, J. Krūmiņš-Pilāts, J. Peterss, E. Eferts-Klusais, A. Lācis, E. Viksniņš, N. Beldaus, A. Viļumsons un K. Ozols; Iskolata locekļa kandidāti bija J. Vilks, A. Samsons, R. Eglītis, J. Jēkabsons un A. Spalva. Visi viņi bija boļševiki. Par delegātiem uz Viskrievijas II padomju kongresu Iskolats izvirzīja O. Kārklīņu, P. Stučku, K. Kauliņu, J. Petersu, S. Nahimsonu, J. Krūmiņu (Pilātu), R. Bauzi, A. Viļumsoni, A. Bajāru, J. Bērziņu (Ziemeļi), bet par kandidātiem — K. Gaili un O. Līdaku (no šiem delegātiem dažādu apstākļu dēļ kongresā nevarēja piedalīties K. Kauliņš, J. Krūmiņš, A. Bajārs un O. Līdaks). 14. oktobra sēde pēc J. Krūmiņa referāta pieņēma arī rezolūciju par tekošo momentu, kurā tika atzīmēts, ka boļševiki jau iekarojuši Krievijā lielāko daļu padomju un tās tagad atklāti cīnās pret buržuāzisko Pagaidu valdību.

Lielu uzmanību Iskolats veltīja Vidzemes Zemes padomes un apriņķu zemes padomju vēlēšanām, kas notika 1917. gada augustā un septembrī. To rezultāti bija nepārprotama liecība par sociālistiskās revolūcijas spēku notiekošo stāvokli Latvijā. Visi gubernas un apriņķu pašvaldības orgāni brīvu demokrātisku vēlēšanu ceļā pārgāja boļševiku rokās.

* Sk. dok. Nr. 12.

** Sk. dok. Nr. 14.

1917. gada oktobra dienās Iskolats kopā ar LSD CK, Iskolastrelu, Iskoradu, XII armijas boļševiku kara organizāciju un apriņķu padomēm izveidoja XII armijas rajona Kara revolucionāro komiteju, kas vadīja bruņoto sacelšanos Latvijā.

Tūlīt pēc sociālistiskās revolūcijas uzvaras visā neokupētajā Latvijas teritorijā, 8. un 9. novembrī, Valkā notika Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēde,* kurā apriņķu kara revolucionāro komiteju un padomju pārstāvji ziņoja par bruņotās sacelšanās norisi Latvijā. Sēdē plašu runu teica viens no Latvijas Sociāldemokrātijas dibinātājiem F. Roziņš, kas tikko bija atgriezies no emigrācijas; viņš norādīja uz Padomes lomu sociālistiskajā revolūcijā un uzsvēra, ka nepieciešams salauzt buržuāzijas varas aparātu un pārvarēt mantīgās šķiras pretestību. Par Iskolata praktisko darbību revolūcijas dienās ziņoja O. Kārklīš. Viņš aplūkoja Petrogradas notikumus un it īpaši apstājās pie Iskolata un visu Latvijas padomju uzdevumiem jaunajos apstākļos.

Latvijas Padomes sēdes galvenais dienas kārtības punkts bija jautājums par varu. Delegātu lielākā daļa noteikti izteicās par visas varas nodošanu padomju rokās. Pēc apspriedes tika pieņemta rezolūcija par visas varas nodošanu Latvijā strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomēm, kā arī par Sarkanās gvardes organizēšanu. Iskolats nolēma pilnīgi atbalstīt V. I. Leņina vadīto Krievijas Padomju valdību. Pēc tam pieņēma rezolūciju par visas muižnieku zemes konfiscēšanu kopā ar inventāru un tās nodošanu padomju rokās. Tika izlemti arī daži organizatoriskie jautājumi, papildus ievēlot Iskolata sastāvā F. Roziņu, T. Draudiņu, K. Seržantu, O. Līdaku un K. Gaili.

9. novembrī Iskolata sēdē par tā Prezīdija priekšsēdētāju ievēlēja F. Roziņu, par priekšsēdētāja vietniekiem — J. Krūmiņu (Pīlātu) un K. Seržantu, par sekretāru — J. Vilku, par sekretāra vietniekiem — E. Meņģeli un T. Draudiņu, par kasieri — K. Šmidtu.**

8. un 9. novembra Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēdei Valkā bija liela nozīme sociālistiskās revolūcijas uzvaras nostiprināšanā Latvijā. Iskolats kļuva par visas neokupētās Latvijas teritorijas centrālo varas orgānu un būtībā uzņēmās Latvijas pirmās Padomju valdības funkcijas. Gāzās Pagaidu valdības iestādes Vidzemes guberņā un apriņķos ar Iskolata lēmumu tika likvidētas. Latvijā pēc sociālistiskās revolūcijas uzvaras kādu laiku vēl pastāvēja Vidzemes guberņas un

* Sk. dok. Nr. 17.

** Sk. dok. Nr. 18.

apriņķu zemes padomes, kas, kā jau teikts, bija boļševiku rokās un kas darbojās Iskolata vadībā kā pašvaldības orgāni. LSD CK un Iskolats paredzēja šo pašpārvaldes orgānu funkcijas pakāpeniski nodot padomēm.

1917. gada novembrī Latvijas teritorijas neokupētajā daļā sāka realizēt Iskolata lēmumu par muižu konfiscēšanu un to nodošanu pārvaldīšanā bezzemnieku padomēm.

Topošie padomju varas orgāni ar Iskolatu priekšgalā daudz uzmanības veltīja pārtikas jautājuma atrisināšanai. Viņi neatlaidīgi cīnījās pret spekulantiem un novērša pārtikas izlaupišanas mēģinājumus nacionalizētajās muižās.*

Padomju varas dibināšana un nostiprināšana Latvijā notika asas šķiru cīņas apstākļos. Lai aizsargātu sociālistiskās revolūcijas iekarojumus, Iskolats stingri vērsās pret dažādu buržuāziski nacionālistisko organizāciju kontr-revolucionāro darbību.**

1917. gada novembra beigās un decembra pirmajā pusē Iskolats veica lielu darbu Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomju II kongresa sasaukšanai, kas notika Valmierā laikā no 16. līdz 18. decembrim.

Kongress, kura delegāti praktiski visi aizstāvēja boļševiku pozīcijas, pieņēma lēmumu par Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes uzdevumiem. Lēmumā bija atzīmēts, ka padomēm jācinās par sociālisma uzcelšanu, soli pa solim iznīcinot privatīpašuma tiesības uz visiem ražošanas līdzekļiem (zemi, rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumiem, bankām utt.), nesaudzīgi salaužot buržuāzijas pretošanos. Par augstāko varas orgānu Latvijā tika pasludināts padomju deputātu kongress, kam bija jānotiek ne retāk kā divas reizes gadā. Kongresam bija jāievēlē Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome, kas darbotos laikā starp kongresiem, bet Latvijas Padomei savukārt bija jāievēlē Izpildu komiteja, kuras uzdevums bija realizēt Padomē pieņemtos lēmumus un dekrētus. Apriņķu, pilsētu, miestu un pagastu deputātu padomēm bija jādarbojas saskaņā ar Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomi. Tāda bija proletariāta diktatūras orgānu struktūra Latvijas teritorijas neokupētajā daļā.

Latvijas padomju II kongress pieņēma īpašu rezolūciju par agrāro jautājumu, kurā tika pasludināta privatīpašuma tiesību atcelšana uz zemi. Vīsa zeme, meži, ūdeņi, apakšzemes bagātības, kā arī muižu konfiscētais inventārs un kapitāli pārgāja Latvijas Strādnieku, kareivju un

* Sk. dok. Nr. 17, 19, 20, 21, 24, 29—31, 33, 38, 72, 77, 85 u. c.

** Sk. dok. Nr. 41, 52, 94 u. c.

bezzemnieku deputātu padomes pilnīgā rīcībā. Bijušajās muižās paredzēja nodibināt priekšzīmīgas lielsaimniecības, kurām vajadzēja nodrošināt augstāku darba ražīgumu. Kongress pieņēma arī rezolūcijas par laukstrādnieku jautājumu un demobilizācijas jautājumā. Visos kongresa lēmumos, kuros bija skats jautājums par Latvijas vietējo pašvaldību un autonomiju, tika nepārprotami un noteikti uzsvērts, ka latviešu tautas pašnoteikšanās jāatrisina no proletāriskā internacionālisma viedokļa, nostiprinot Latvijas ciešo savienību ar Padomju Krieviju. Šīs idejas liktas pamatā LSD CK un Iskolata deklarācijā par Latvijas pašnoteikšanās tiesībām, kas publicēta pēc kongresa.

Valmieras kongresa laikā Latgales Pagaidu izpildu komiteja griezās pie KPFSR Tautas Komisāru Padomes ar lūgumu pievienot Latvijai Rēzeknes, Ludzas un Daugavpils apriņķus, kas toreiz ietilpa Vitebskas guberņā. Šis Latgales darbaļaužu lūgums tika izpildīts. Tiesa, praksē Latgales apriņķus ar pārējo Latvijas teritoriju apvienoja padomju varas laikā 1919. gadā.

Kongress ievēlēja Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomi 69 cilvēku sastāvā. Visi Padomes locekļi bija boļševiki. Padomes ievēlētajā Izpildu komitejā — Iskolatā — ietilpa 26 locekļi. Iskolata Prezīdijā bija 7 locekļi — priekšsēdētājs Fr. Roziņš, priekšsēdētāja vietnieki O. Kārklīšs un K. Gailis, sekretārs J. Mežiņš, sekretāra vietnieki I. Tomaševičs un J. Zaķis, kasieris K. Kauliņš. Iskolata sastāvā bija 15 nodaļas: administratīvā (vadītājs — O. Kārklīšs), darba (K. Gailis), agrārā (J. Vilks), tieslietu (I. Tomaševičs), pārtikas (E. Eferts), rūpniecības un tirdzniecības (V. Jansons), finansu (R. Kārklīšs) u. c.

Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomju II kongress konstitucionāli noformēja padomju varas orgānu tiesiskās funkcijas Latvijā, pirmo reizi latviešu tautas vēsturē izstrādāja tās padomju satversmi Padomju Krievijas ietvaros.

22. decembrī Iskolats nolēma Latvijas teritorijā likvidēt visas zemes padomes un pilsētu domes, nododot to mantas un naudas līdzekļus vietējām padomēm. Līdz 1918. gada 1. janvārim tika likvidētas visas Vidzemes guberņas vecās valsts iestādes.

1917. gada beigās un 1918. gada sākumā Iskolata uzmanības centrā bija pasākumi padomju varas iestāžu dibināšanai un nostiprināšanai. Pirmo reizi tika radīts strādnieku un zemnieku varas aparāts, kas balstījās uz Latvijas iedzīvotāju vairākumu.

Bet šajā pašā laikā, 1918. gada janvārī un februārī, visai Baltijai pastiprinājās tiešas briesmas no vācu imperiālistu

pusēs. LSD CK un Iskolats kopā ar Iskosolu un Iskolastrelu spēra praktiskus soļus gadījumam, ja Latvija tiktu pilnīgi okupēta. 15. februārī šo organizāciju kopīgajā sēdē tika nolemts latviešu strēlnieku pulkus nekādā gadījumā nedemobilizēt, bet saglabāt kā padomju varas bruņotu spēku.* Sakarā ar vācu karaspēka iebrukuma draudiem LSD CK un Iskolastrels 16. februārī pārcēlās no Valmieras un Cēsīm uz Valku.

1918. gada 18. februārī vācu imperiālisti, pārtraucot Brestas miera sarunas, sāka militāru intervenciju pret Padomju republiku. 20. februārī vācu karaspēks ieņēma Cēsis, 21. februārī — Valmieru un 22. februārī — Valku. Tika okupēta arī Latgales teritorija.

Sajā grūtajā brīdī Latvijas revolucionārās organizācijas, ieskaitot Iskolatu, evakuējās uz Padomju Krieviju. Kopā ar tām atkāpās arī latviešu sarkanie strēlnieki, kas iekļāvās Sarkanās Armijas sastāvā un kļuva par padomju varas drošu balstu.

1918. gada marta sākumā Iskolats turpināja savu darbību Maskavā. Simtiem tūkstošu Latvijas strādnieku un bezzemnieku šajā laikā atradās Padomju Krievijas teritorijā, kur aktīvi iekļāvās sociālistiskās revolūcijas iekarojumu aizstāvēšanā. Ievērojot šo darbaļaužu masu intereses, Padomju valdība nolēma nodibināt Padomju Krievijas Tautību lietu tautas komisariāta sastāvā Latviešu nacionālo lietu komisariātu, kas sāka savu darbību 1918. gada 15. martā. Par komisariāta priekšsēdētāju (komisāru) tika izvirzīts Iskolata priekšsēdētājs F. Roziņš, bet tā kolēģijā ietilpa O. Kārklīņš, R. Kārklīņš, J. Strauss, A. Gerke, R. Bauze, E. Eferts-Klusais un J. Mazūdre.

Latviešu nacionālo lietu komisariāta kolēģijas pirmā sēde notika 1918. gada 2. aprīlī. Otrajā sēdē 4. aprīlī nolēma visas Iskolata lietas un naudas līdzekļus nodot Latviešu nacionālo lietu komisariātam.** Ar šo brīdi Iskolats oficiāli pārtrauca savu darbību. Iskolata likvidācijas komiteja veica savu darbu līdz 1918. gada maijam.

Tādējādi Iskolats kā Latvijas padomju vadošais centrs pastāvēja no 1917. gada jūlija beigām līdz 1918. gada aprīļa sākumam. Tas bija nodibināts pēc boļševiku partijas iniciatīvas un darbojās tās tiešā vadībā. Iskolata darbu turpināja Latvijas Padomju valdība 1919. gadā.

* *
*

* LKP CK Partijas vēstures institūta Partijas arhīvs, 42. f., 1. apr., 37. l., 24. lapa.

** PSRS CVORA, 1318. f., 1. apr., 1357. l., 2. lapa.

Latvijas Strādnieku,
Zaldātu (karavīru) un
Bezzemnieku Pad.
Izsildu komitejas
Protid. prot. grāmata.

Muzikālā bibliotēka

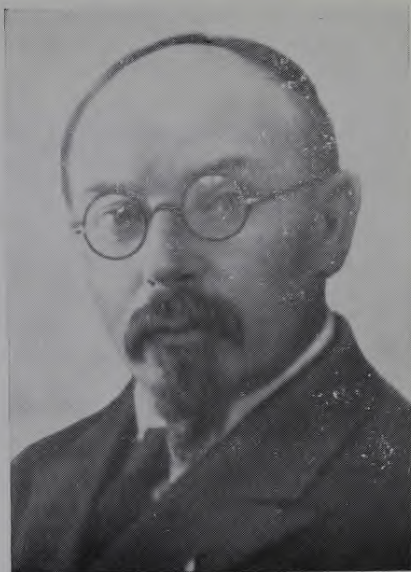
P. 104. 1

Iskolata Prezīdija protokolu grāmatas titullapa.

Latvijas Strādnieku un Bezzemnieku Padome

Fricis Roziņš.

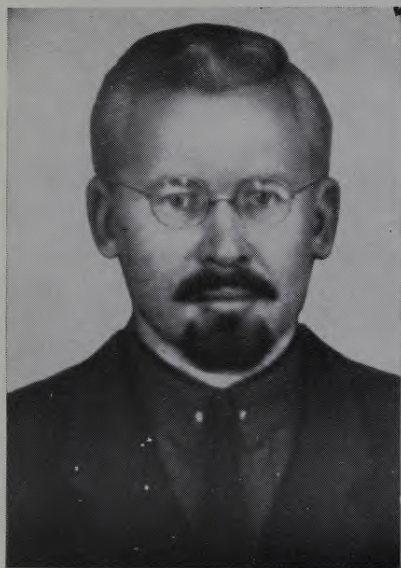
Oto Kārklīņš.

Jānis Krūmiņš-Pilāts.

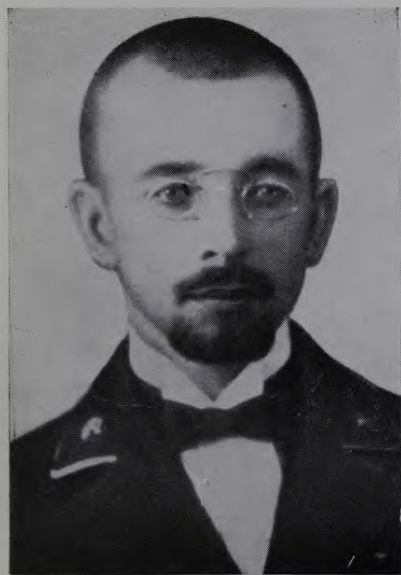
Jānis Vilks.

Kārlis Gailis.

Ivans Tomaševičs.

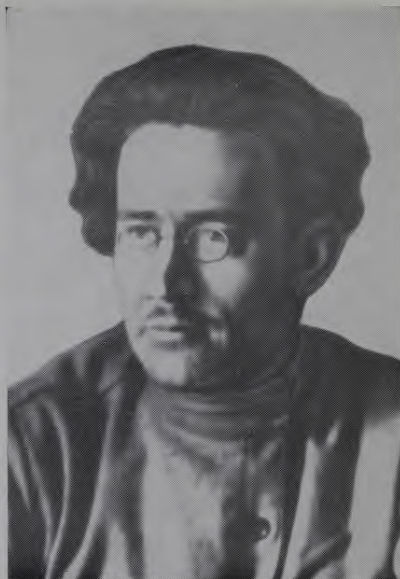
Vilis Jansons.

Jānis Zaķis-Dzelons.

Frīdrihs Linde.

Teodors Draudiņš.

Kārlis Seržants.

Roberts Kārklīņš.

Alfreds Spalva.

Ernests Eferts-Klusais.

Augusts Podnieks.

Ernests Viksniņš.

Oto Līdaks.

Jēkabs Peterss.

Pēteris Valeskalns.

Juris Mežiņš.

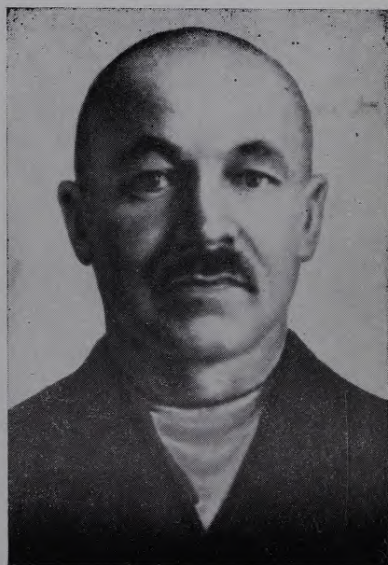
Roberts Bauze.

Augusts Samsons.

Eduards Zandreiters.

Nikolajs Beldaus.

Krājuma arheogrāfiskā apdare veikta atbilstoši «Vēstures dokumentu izdošanas noteikumiem PSRS» (Maskavā, 1969.).

Pavisam tiek publicēti 94 dokumenti. Grāmatā tie ievietoti hronoloģiskā secībā.

Latvijas Padomes, Iskolata un tā Prezīdija sēžu protokoli tiek publicēti pirmo reizi. Dažās sēdēs pieņemtās rezolūcijas protokolos ir tikai pieminētas, bet to teksti nav ierakstīti. Šīs rezolūcijas, kā iepriekš minēts, publicētas tālaika presē. Krājuma pielikumā ievietotas svarīgākās no šīm rezolūcijām u. c. materiāli, uzrādot izdevumus, kuros tie publicēti.

Netiek publicēti daži protokolu vēsturiski maznozīmīgie punkti, piemēram, par kancelejas piederumu un malkas iegādi, kā arī dažādiem citiem sīkiem iekšējās saimniecības jautājumiem, kurus ikdienā risināja Iskolata Prezīdijs. Uz šiem izlaidumiem norādīts parindes piezīmēs.

Katram dokumentam, resp., sēdes protokolam, dots redakcijas sastādīts virsraksts un norādīts datums. Atsevišķiem dokumentiem minēts arī sēdes laiks, ja tas uzrādīts oriģinālā. Protokoli, kas rakstīti līdz 1918. gada 1. februārim, datēti pēc vecā stila, bet vēlāk rakstītie — pēc jaunā stila, iekavās uzrādot veco stilu.

Iskolata un tā Prezīdija sēžu vieta dokumentiem netiek uzrādīta. Ziņas par to atrodamas šajā priekšvārdā.

Visi protokoli saglabājušies kā oriģināldokumenti rokrakstā, tāpēc leģendā tas īpaši netiek minēts. Leģendā norādīts tikai arhīva nosaukums, fonda, apraksta, lietas un lapas numurs.

Krājumam sastādītas piezīmes pēc satura, kas apzīmētas ar cipariem un ievietotas krājuma beigās pielikumu vidū.

Tekstuālās piezīmes apzīmētas ar zvaigznīti un atrodas attiecīgās lappuses parindē.

Krājumam ir ilustrācijas, personu rādītājs, vietu rādītājs, dokumentu satura rādītājs, saīsinājumu saraksts.

Publicējot protokolus, tālaika stilistikās un valodas īpatnības saglabātas. Acīmredzamās pārrakstīšanās kļūdas, atsevišķu burtu vai vārdu daļu izlaidumi (arī uzvārdos) u. c. laboti bez atsauces parindes piezīmēs, bet acīmredzamās būtiskās kļūdas, kas maina satura jēgu, labotas parindē, atrunājot nepareizo tekstu, kas dots dokumentā.

Protokolos sastopamie novecojušie termini, kuri mūdienu lasītājiem saprotami, parindē netiek atrunāti. Ja novecojies termins maz pazīstams, tad parindē dots paskaidrojums. Saīsinājumi, kurus var pārprast, atšifrēti kvadrātiekāvās. Tāpat kvadrātiekāvās likti vārdi, kas vajadzīgi dokumenta satura labākai uztverei.

Ja, izmantojot visus iespējamus avotus, nevarēja konstatēt faktu un notikumu būtību vai pareizību, par to atrunāts parindē.

Protokoli rāda, ka bieži vien Iskolata un tā Prezīdija sēdēs atsevišķi jautājumi tika vienīgi skarti, bet nevis līdz galam atrisināti. Tāpat arī dažās sēdēs jautājumu apspriešana novirzījās no paredzētās dienas kārtības: izmaiņās to secība, atsevišķi punkti vispār netika apskatīti, bet izvirzīti citi, jauni punkti. Tas redzams no protokolu tekstiem un tāpēc parindē netiek atrunāts.

Nepareizie cipari tekstā nav laboti, bet parindē dots attiecīgs paskaidrojums.

Uzvārdu rakstība unificēta. Sieviešu uzvārdiem pierakstīta sieviešu kārtas galotne.

Protokolos sastopamie pasvītrojumi, izcēlumi, iekavas parindē netiek atrunātas.

Pilsētu, organizāciju un citiem nosaukumiem, kas protokolos rakstīti krievu valodā, parindē dots tulkojums.

Krājumu sagatavojuši Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Vēstures institūta, LKP CK Partijas vēstures institūta un Latvijas PSR Centrālā Valsts Oktobra revolūcijas un sociālistiskās celtniecības arhīva darbinieki.

Priekšvārda vēsturisko daļu uzrakstījis vēstures zinātņu kandidāts A. Spreslis, bet arheogrāfisko daļu — Latvijas PSR CVORA publikācijas un izmantošanas nodaļas bij. vadītāja V. Kokāne. Zinātniskās piezīmes sagatavojuši A. Spreslis, vēstures zinātņu kandidāts J. Kaimiņš, vēstures zinātņu kandidāts L. Dribins, vēstures zinātņu kandidāts S. Ziemelis, S. Levi un A. Kubliņš, personu rādītāju — LKP CK Partijas vēstures institūta vec. zinātniskā līdzstrādniece I. Kadiķe un E. Ankupe, vietu rādītāju — A. Spreslis. Dokumentu satura rādītāju sastādījusi E. Ankupe.

Krājuma arheogrāfisko apdari veikusi V. Kokāne, L. Stonāne un A. Millers. Ilustrācijas sagatavojusi LKP CK Partijas vēstures institūta zinātniskā līdzstrādniece Z. Lejiņa.

Krājuma sastādītāji izsaka dziļu pateicību LKP CK Partijas vēstures institūta direktora vietniekam arhīva lietās I. Muzikantkam, vēstures zinātņu kandidatam J. Kaimiņam, personālajiem pensionāriem J. Vilkam un J. Poišam par vērtīgiem padomiem un priekšlikumiem, sagatavojot grāmatu iespiešanai.

LATVIJAS STRĀDNIEKU,
KAREIVJU UN BEZZEMNIEKU
DEPUTĀTU PADOMES,
ISKOLATA UN TĀ PREZĪDIJA
SĒŽU PROTOKOLI

Nr. 1

Latvijas Strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padomes sēde.

1917. g. 29. un 30. jūlijā.

Sēdi atklāj Bezzemnieku sekcijas¹ priekšstāvis b. Bērziņš (Andersons) pulksten 4 pēc pusdienas.

Piedalās no Rīgas Strādnieku deputātu padomes² un Strēlnieku izpildu komitejas³ 29* [cilvēki].

No 3. pulka — priekšstāvis V. Ūdris, no 1. pulka — P. Kaktiņš, no 8. pulka — N. Kārss, no 5. — J. Rocēns, no 7. — Ērglis, no 6. — A. Rībe, no 4. — A. Skuja, no 2. — K. Bergs.

No Rīgas Strādnieku deputātu padomes — R. Eihe, E. Smidts, B. Kalniņš, A. Krieviņš, O. Kārklīņš, H. Vilks, J. Jūrmalnieks, A. Lācis, K. Smidts, J. Bērziņš, A. Zeibots, N. Kalniņš, Fr. Menders, J. Kroders, Saliņš, Šilfs, Daniševskis, Skrandā, Peterss, Dr. Kalniņš, Eliass, Krastiņš, Krūmiņš, Vīksniņš, Lubušs, Endrups, [J.] Vilks no Vidienas.

No Rīgas apriņķa — 10 [cilvēku]: Voldemārs Kalniņš, Jirgenšons, Rozenbergs, Pelcs, M. Kalniņš, V. Blauberģs, Mārtiņš Sams, K. Ezeriņš, Jānis Zālītis, Vera Nicmane.

[No] Cēsu apriņķa — 9 [cilvēki]: Anna Viļumsone, E. Galviņš, J. Gailis, J. Viģants, K. Ozols, V. Dvoreckis, A. Apsītis, P. Brandts, T. Namnieks.

No Valmieras apriņķa — 7 [cilvēki]: Jānis Vilks, Rūdolfs Lapiņš, Pēteris Birzģals, Voldemārs Tiesnieks, Marta Asare, Ratnieks, Līde.

No Valkas apriņķa — 8 [cilvēki]: Augusts Vēvers, J. Birkenfelds, Pēteris Jurevskis, Jānis Kripēns, Rūdolfs Kirhenšteins, Kārlis Strazdiņš, Jēkabs Zīle, Ed. Bundzāns.

Pavisam piedalījās 63** [cilvēki].

* Tā tekstā. Uzskaitīti 35 cilvēki.

** Tā tekstā. Iepriekš uzskaitīti 69 cilvēki.

Prezīdijā ievēl: H. Vilku no Rīgas, Eihi un Ed. Šmidtu no Rīgas. Sekretāri: Jūrmalnieks, Meņģele un Lapiņš.

Pieņem sekošu dienas kārtību:

1. Mandātu apstiprināšana.
2. Ziņojumi: a) [no] Bezzemnieku sekcijas;
b) [no] apriņķu padomēm.⁴
3. Vidzemes Zemes padomes⁵ vēlēšanas un attiecības pret Vidzemes Zemes [padomes] agrāro valdi.⁶
4. Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomes uzdevumi.
5. Vēlēšanas.
6. Budžets.
7. Dažādi priekšlikumi un pieprasījumi.

[1.] Mandātus apstiprina vienbalsīgi.

[2.a.] Par Bezzemnieku sekciju referē b. Bērziņš. Revolūcijas sākumā Rīgas Strādnieku deputātu padome, lai organizētu bezzemniekus, nodibināja pie padomes Bezzemnieku sekciju. Pirmajā laikā sekcijas sastāvs bija nenoteikts. Iegāja [pārstāvji] no Strādnieku deputātu padomes, no Valmieras bezzemnieku saeimas* prezīdija un propagandisti. Vēlāk arī Latvijas Sociāldemokrātija⁷ sūtīja turp savu priekšstāvi. Darbs nevarēja būt rosīgs, jo trūka propagandistu. Beidzot izdevās noorganizēt tagadējo Padomi.

Finansiālais stāvoklis nav bijis spožs. Līdzekļus galvenām kārtām devusi Rīgas Strādnieku deputātu padome. Strādnieku padome iemaksājusi Bezzemnieku sekcijai 2900 rbļ., LSD Centrālā Komiteja — 500 rbļ. Ienākuši arī sīkāki ziedojumi no dažādām strādnieku grupām un bezzemnieku padomēm* un izdotajām ziedojumu listēm.

[2.b.] Biedrs Gailis ziņo no Cēsu apriņķa. Apriņķī pārsvars saimniekiem. Pirmā apriņķa Bezzemnieku padome notika 16. jūlijā, piedaloties 63 delegātiem; izvēlēja Izpildu komiteju no 7 locekļiem. Izpildu komiteja nolēma reģistrēt visas padomes, kuras atrodas viņas apriņķī, un uzzināt visus darbiniekus. Cēsu apriņķī lielu lomu spēlēja Zemnieku savienība,⁸ tāpēc [Latvijas] Padomei jāpiegriež vēriba Cēsu apriņķim.

Biedrs Kripēns no Valkas. Noorganizējusies apriņķa Padome, kura izvēlēja Izpildu komiteju no 15 locekļiem. Pirmais šķērslis tas, ka Valkas Padome nolēmusi nesaistīties ar apriņķa Padomi. Pēdējā laikā uzstādīts jautājums par apvienošanu uz Pleskavas kongresa⁹ lēmuma pamata. Līdzekļu nav nekādu.

Biedrs Pelcs no Rīgas apriņķa. Noorganizējusies apriņķa Padome, kas 2. jūlijā izvēlēja Izpildu komiteju, pēc tam biedri izklīda un nebija iespējams sadalīt amatus. Tikai daži palikušie biedri sadalīja amatus pagaidām, kamēr sasauks kopā Izpildu komiteju. Sapulces nav bijis iespējams sasaukt spēku un līdzekļu trūkuma dēļ.

* Sk. 1. piezīmi.

Biedrs Kirhenšteins no Valmieras. Par Valmieras apriņķi daudz rakstīts avīzēs. No visiem apriņķiem dzīvākā darbība ir pie mums. Agrārjautājumā esam darījuši arī vienu otru radikālu soli, konfiscējot tās muižas, kas pielaidušas* Strādnieku un zaldātu deputātu padome. Vidzemes Zemes padomes vēlēšanās** arī esam darījuši daudz, jo nebūs neviena pagasta, kur nebūtu notūrēts mītiņš. Tas tāpēc, ka tur iet strēlnieki ar strādniekiem roku rokās.

[3.] Par Vidzemes Zemes padomes vēlēšanām referē b. Andersons (Bērziņš).

Neuzkavējoties pie vēlēšanu tehniskās puses, mums vispirms ir jāapskata vēlēšanu platforma, tās prasības, ko mēs uzstādām, ieieidami Zemes padomē. [Referents] aizrāda, ka Vidzemes Zemes padomei būs politiska un saimnieciska vara. Noteicošais vārds šai padomē būs tai šķirai, kurai būs vairāk priekšstāvju; tā šķira ir strādniecība.

Mans nolūks likt priekšā vēlēšanu platformas projektu, kuru izstrādājusi LSD CK. Platformas pamatos guļ divas pamatprasības, kuras noteic viņas principiālo daļu:

1) mēs prasām visas varas pārņemšanu strādnieku un zaldātu deputātu padomju rokās;

2) nekavējoša imperiālistiskā kara izbeigšana ar starptautisku demokrātisku mieru.

Pēc tam nāk platformas praktiskā puse, kurā tiek prasīta: visas varas [pārņemšana] vietējās dzīves jautājumos demokrātiski no visiem (sākot no 18 gadiem) pilsoņiem izvēlētai Zemes padomei;

muižnieku zemju konfiscēšana un nacionalizēšana, ievēdot racionālas lielsaimniecības;

strādnieku šķiras minimālo prasību izpildīšana, kā 8 stundu darba diena, strādnieku apdrošināšana u. c., arī uz laukiem kā lielās, tā sīksaimniecībās;

tiesu, nodokļu, administrācijas, skolu demokratizēšana, partijas un dzīvokļu jautājuma nokārtošana un kontrole pār rūpniecību.

Referents liek priekšā apskatīt šo platformas projektu un, ja iespējams, pievienoties tam.

Biedrs Kalniņš. Komunāla zemes apstrādāšana ir visieteicamākā un vispraktiskākā.

Biedrs Namnieks. LSD CK ir izlaidusi vēlēšanu platformu; mums viņa ir jāpabalsta, jo šī platforma ir būvēta uz strādniecības prasību pamatiem.

Biedrs Ezeriņš. Ja mēs ar šo platformu iziesim uz laukiem un sāksim šo platformu sludināt, tad nekur netiksim, jo uz laukiem galvenā prasība ir «savs kaktiņš, savs stūrītis zemes». Ja mēs ko citu solīsim, tad iesim bez balsīm mājās. Uz laukiem

* Tā tekstā.

** Sk. 5. piezīmi.

strādnieki ir neapzinīgi, tādēļ vajag izstrādāt tādu platformu, kas viņiem visiem pieņemama. Bezzemniekus ir iespējams vadīt, tikai piemērojoties, un tad izveidot savu taktiku. (Runātājs lieto pat vārdus «apvest ap stūri bezzemniekus, lai dabūtu tos savā pusē».)

Daniševskis. No saviem mērķiem un prasībām atteikties jeb tās kaut kādi aizmaskot mēs nevaram, jo sociāldemokrāti ir noteikta strādnieku šķiras partija. Pēc mūsu domām, Zemes padomes vēlēšanas ir ne tikai saimnieciska, bet vispirms politiska cīņa, kurā revolucionārai strādniecībai jānorobežojas uz visstingrāko no buržuāzijas un to atbalstošām partijām. Ne tas, cik priekšstāvji no mums ieies Zemes padomē, bet gan tas, cik lielas organizētas apzinīgas demokrātijas masas stāvēs aiz mums un mūsu priekšstāvjiem, noteic mūsu uzvaru jeb zaudējumus. Tādēļ mūsu uzdevums vēlēšanās — audzināt un organizēt ap revolucionārās cīņas karogu demokrātiju, tādēļ mēs nedrīkstam noklusēt nevienu no savām prasībām, nevienu no saviem lozungiem. Labāk iesim bez vienas balss mājā nekā atkāpsimies no saviem mērķiem.

Tālāk runātājs noskaidro atsevišķus platformas punktus un norāda, kādēļ sociāldemokrāti uzstājas pret sīksaimniecību, atzīmējams to [principā] par reakcionāru un [nākotnē] iznīcināmu.

Biedrs Gailis. Ja kāds no katedras runā par «vešanu ap stūri», tad tas ir apvainojoši priekš visas sapulces, tas ir neķītrs cīņas līdzeklis, kuru lieto Zemnieku savienība, bet mēs to ar nicināšanu atraidām.

Kā skolotājs es aizrādu, ka skolu pārvaldi vajadzētu reformēt — kuratoriju un inspekciju vietā likt kolēģijas iestādes.

Biedrs Zile. Alūksnes un apkārtnes pagastu bezzemnieku padomes nolēma piedalīties Zemes padomes vēlēšanās vienīgi kopā ar Latvijas Sociāldemokrātiju.

Biedrs Lūsis. Aizrāda Ezeriņam, ka viņam ir lieki bijis strādāt dienām un naktīm ap sava stūriša zemes ideju, jo šo darbu veic Zemnieku savienība. Biedram Gailim kā skolotājam ieteicu skolu jautājumos turēties pie Sociāldemokrātijas lozungiem.

Biedrs Smidts. Nevar iziet uz balsu ievākšanu ar netaisniem līdzekļiem. Nevaram pabalstīt «sava stūriša» politiku, jo tā mēs ejam pretim* kultūrai. Pabalstu platformas projektu un lieku priekšā viņu labākā redakcijā un pēc tam brošūru veidā izdot tautā.

Biedrs Apsītis. Kritizē platformas punktu, kurā runa iet par zemes nacionalizēšanu un lielsaimniecībām, un norāda, ka sīkīpašums vēl nav tas, kas sīksaimniecība. Ja tauta prasa sīksaimniecību, ko tad mēs lai atbildam? Ne [jau] sīksaimniecība pati par sevi ir launa, reakcionāra utt., bet gan no lielsaimniecības sistēmas radīti politiskie apstākļi padara to tādu, tamdēļ vispirms

* Tā tekstā. Domāts: pretstatām sevi.

ir jānoskaidro jēdzieni. Bez tam runātājs liek priekšā platformā aizrādīt, kā ierīkojamas saimniecības, par inventāru utt.

Biedrs Sams. Pievienojas Apsīša uzskatiem agrārjautājuma un atzīmē, ka visas varas pāriešanu strādnieku, zaldātu un citu padomju [rokās] tagadējā momentā nevar prasīt.

Biedrs Rībe. Platformā ir izteiktas domas un prasības, par kurām mēs visi stāvam. Runātājs latviešu strēlnieku pulka vārdā pievienojas LSD CK platformai.

Dr. Kalniņš. Pievienojos platformas projektam ar aizrādījumu, ka projekta pirmā daļā būtu ievadama prasība par autonomiju, kas sevišķi no svara, jo bīrģeļu laikraksti aizvien sagroza mūsu attiecības pret šo jautājumu.

Zeibots. Polemizējot ar Apsīti, uzstāda jautājumu, ko sociālisti revolucionāri¹⁰ darīs, kad tauta pēc sīksaimniecības prasīs sīkīpašumu, un norāda, ka sīksaimniecība jo cieši ir atkarīga no sīkīpašuma, un otrādi. Tālāk biedrs norāda, ka platformā pamatīgāk jāizceļ nodokļu jautājums un tiesas [jautājums], kādēļ platformas galīgai rediģēšanai izvēlama komisija.

Biedrs Daniševskis aizstāv platformas punktu par agrārjautājumu un aizrāda, ka pie sociālistiem revolucionāriem šinī jautājumā valda sajukums, kuru tie meklēja platformā. Griezdamies pret b. Apsīti, runātājs jautā: Ja zeme pieder tautai, kam būs zemes īpašums? Atbilde: Tautai. Bet tauta [ap]vienojas pašvaldībās, valstīs. Kam nodot zemi? Jūsu atbilde ir — socializēt zemi. Bet sociālistisku valsti jūs paši neatzīstat (sapulcē smieklī). Prasot sīksaimniecības, vedot visur aģitāciju par tām, jūs gan glaimojat sīksaimniekiem un neapzinīgam bezzemniekam, bet darāt reakcionāru darbu. Tādēļ platformā mēs uzsveram, ka esam pret sīksaimniecībām, par lielām, racionāli apstrādātām saimniecībām.

Biedrs Kroders norāda, ka sīksaimniecību aizstāvji, piemērodamies neapzinīgo masu ieskatiem, aizstāv postu, gara nabadzību, bērnu pārmērīgu izsūkšanu un visu citu, kas saistās ar šo saimniecības veidu. Zemniecība prasa nevis sīksaimniecību, bet gan sīkīpašumu, un izvests dzīvē tiks sīkīpašums, ja neuzvarēs lielsaimniecību princips.

Ar 43 balsīm, 1 atturoties, tiek pieņemts LSD CK vēlēšanu platformas projekts par pamatu un viņa galīgai rediģēšanai izvēl komisiju no b. Daniševska, Bērziņa, Zeibota un Eliasa.*

Pēc tam pāriet pie vēlēšanu tehniskās puses apskatīšanas.

30. jūlija sēdi atklāj pusdesmitos no rīta.

Uz apspriešanās sapulci par Latvijas autonomijas jautājumu izvēl 3 [biedrus] — b. Birkenfeldu, Nikolaju Kalniņu un Ērgli.

Turpinās debates par Zemes padomes vēlēšanām.

N. Kalniņš liek priekšā [Latvijas] Padomei parakstīties zem Latvijas Sociāldemokrātijas listes.

Biedrs Zālītis liek priekšā uzstādīt vienu bezzemnieku listi kā

* Sk. dok. Nr. 4.

pretstatu Zemnieku savienībai, jo bezzemnieki neizprot vēl partijas nokrāsas un vairākas listes no bezzemnieku puses tikai sagādātu Zemnieku savienībai uzvaru.

Biedrs Vilks aizrāda, ka tā būtu bezzemnieku apmānīšana, ja mēs Sociāldemokrātiju slēptu zem bezzemnieku padomju maskas. Jāiet vēlēšanās kopā ar latviešu sociāldemokrātiem, parakstoties zem viņu listes.

Tam pievienojas arī nākošie runātāji b. Pelcs, Krauklītis un Viļumsons u. c.

Biedrs Apsīšu Augusts atzīmē, ka, parakstīdamies zem Sociāldemokrātijas listes, mēs nostādām padomes par tīri sociāldemokrātiskām, kurpretī tajās ieiet arī socialisti revolucionāri un bezpartejiskie. Visām socialistiskajām partijām un bezpartejiskiem bezzemniekiem jāiziet zem vienas platformas.

Pēc debatēm pāriet pie kandidātu apskatīšanas, kurus uzstādījusi LSD CK.

Pēc kandidātu apskatīšanas ar 42 [balsīm], 3 atturoties, pievienojas LSD CK kandidātu listei visos apriņķos.

Pēc tam par vēlēšanu tehnisko pusi ar 42 [balsīm], 3 atturoties, Padome pieņem sekošu rezolūciju:

Vēlēšanu kampaņas sekmīgai izvešanai Padome atrod par nepieciešamu:

1) izlaist vēlēšanu uzsaukumus, kuri bezzemnieku padomēm par velti jāizplata starp iedzīvotājiem;

2) sarīkot aģitācijas mītiņus un rūpēties par to, lai Zemnieku savienības sarīkotajos mītiņos uzstātos runātāji no [Latvijas] Sociāldemokrātijas puses;

3) rūpēties par to, lai vēlēšanu kartiņas tiktu iedzīvotājiem piegādātas mājās;

4) sadalīt pagastus iecirkņos un uzdot iecirkņu pārziņiem vēlēšanu dienā apstaigāt savus rajonus un gādāt par to, lai visi bezzemnieki nodotu savas balsis.

Par attiecībām pret zemnieku deputātu padomēm un Vidzemes guberņas agrāro komiteju* b. N. Kalniņš aizrāda, ka zemnieku deputātu padomes tiek organizētas Latvijā no Zemnieku savienības it kā pēc Krievijas parauga, bet īstenībā ir bagāto saimnieku, muižnieku un lielo arendatoru organizācijas, kurām pretim jāstāda bezzemnieku padomes.

Vidzemes guberņas agrārā komiteja, kura sakombinēta pēc bijušā ministra Šingarjova projekta, ir pilnīgi nedemokrātiska. Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomju priekšstāvji ar balsstiesībām tajā netiek pielaisti: uz 3 saimniekiem, pēdējo ir vairākums, tagad agrārkomitejā dod vietas tikai 2 bezzemniekiem. Izmantojot savu vairākumu agrārkomitejā, saimnieki [darbību] dezorganizē un uzstājas pat pret Pagaidu zemes padomes¹¹ lēmumiem. Tādēļ bezzemnieku priekšstāvji (mazākums) [Vidzemes

* Sk. 6. piezīmi.

guberņas agrāro] komiteju atstāja. Neskatoties uz to, pēdējā turpina darboties. Jāspēr soļi, lai pārtrauktu viņas darbību, boikotējot to.

Biedri Kroders, Endrups, Ribe un Lubušs norāda, ka nepieciešami attīstīt visenerģiskāko pretdarbību tagadējai agrārkomitejai, cenšoties to likvidēt.

Biedrs Daniševskis garākā runā norāda, ka Zemnieku savienība šē ir pirmā metusi bezzemniekiem izaicinājumu un nostādījusi jautājumu uz šķiru cīņas pamatiem. Mums cīņa jāpieņem. Viņu izšķirs spēku samēri, kādēļ jāķeras pie organizāciju stiprināšanas un jāattīsta visenerģiskākā pretdarbība Zemnieku savienībai. Noraidoši izturoties pret saimnieku agrārkomiteju, boikotējot visus viņas rīkojumus, mums līdz ar to jāpaceļ jautājums par demokrātiskas agrārkomitejas organizēšanu. Neviena iestāde, ne administrators nedrīkst darboties Latvijā bez revolucionāras demokrātijas uzticības.

Ar to debates tiek izbeigtas un vienbalsīgi tiek pieņemta šāda rezolūcija:

Attiecības pret Vidzemes agrāro komiteju un viņas valdi.

Ievērojot to, ka 1) Vidzemes guberņas agrārkomitejas vairākums pieņēmis lēmumus, kuri vērsti pret vietējās pašvaldības iestādes — Vidzemes Pagaidu zemes padomes lēmumiem,

2) ka viņa liedz balsstiesības tādām vietējām revolucionārām organizācijām kā Rīgas Strādnieku, Apvienoto strēlnieku un XII armijas kareivju¹² deputātu padomēm,

3) ka viņa atklāti nostājas zemes īpašnieku un muižturu pusē, piešķirdama komitejā 3 vietas Zemnieku deputātu padomei,* t. i., muižturiem, saimniekiem un arendatoriem, kuri reprezentē apm. 30% no lauku iedzīvotājiem, bet Bezzemnieku padomei,** aiz kuras stāv 70%, tikai 2 vietas,

4) ka pēc mazākuma aiziešanas no guberņas agrārkomitejas sakarā ar šīs komitejas kontrrevolucionāriem un nedemokrātiskiem lēmumiem tur palikuši vienīgi saimnieku, lielgruntnieku*** un iedzīvotāju nevēlēti ierēdņi un tātad komiteja izvērtusies par šauras kliķes iestādi,

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padome

1) uzaicina Latvijas iedzīvotājus negriezties ne ar kādiem pieprasījumiem un paskaidrojumiem pie tagadējās Vidzemes guberņas agrārkomitejas un viņas valdes un neizpildīt nevienu viņas lēmumu,

2) prasa tūlītēju tagadējās agrārvaldes atsaukšanu un jaunas agrārkomitejas organizēšanu, kurā revolucionārai demokrātijai būtu nodrošināts vairākums,

3) uzdod Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes Izpildu komitejai bez kavēšanās ķerties pie jaunas

* Sk. 8. piezīmi.

** Sk. 1. piezīmi.

*** Tā tekstā. Jābūt: saimnieki, lielgruntnieki.

Latvijas gubernas agrārkomitejas vēlēšanas un sastādīšanas priekšdarbiem, stājoties sakarā ar visām Latvijas revolucionārās demokrātijas vadošām organizācijām.*

[4.] Par strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomju uzdevumiem.

Referē b. Kārklīšs. Strādnieku un zaldātu deputātu padomes dibinājās pirmajās revolūcijas dienās un, uztverot sevī visas patiesi revolucionārās demokrātijas spēkus, no paša sākuma izvērtās par to apvienotajiem un vadošajiem centriem. Tālākā revolūcijas gaitā atzīmējama krasa nošķiršanās un sabiedrības nogrupēšanās atsevišķās partijās, kas atsaucas arī uz padomēm, un tur izbidījās noteikts sikburžuāzisko sociālistu vairākums. Pateicoties šim apstāklim, padomes nevarēja spēlēt to lomu Krievijas revolūcijā, ko viņas būtu veikušas, revolucionārai sociāldemokrātijai vairākumā esot, bet atkal un atkal kapitulēja buržuāzijas priekšā. Tomēr par revolucionāro šķiru apvienības centru viņas ir palikušas arī līdz šim; viņas joprojām ietilpst tie demokrātijas spēki, kuriem vēl ir kopējš ceļš uz revolūcijas uzvaru.

Padomes nav pārejoša parādība Krievijas revolūcijā, viņu turpmākais liktenis ir izkristalizēties par nemantīgās demokrātijas tīrām šķiras organizācijām, par nemantīgās demokrātijas parlamentu. Caur šīm padomēm Latvijas proletariāts diktēs savu gribu pie Latvijas nākamā likteņa noteikšanas, padomes vienīgi var garantēt pašvaldības iestāžu pilnīgu demokratizēšanu, sagatavot vēlēšanas uz Satversmes sapulci¹³ un pēc tam turpināt savu darbību revolucionārās demokrātijas spēku organizēšanā un nostiprināšanā.

Biedrs Daniševskis. Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomes arī pēc Satversmes sapulces un Zemes padomes vēlēšanām būs valsts un pašvaldību darbības koriģētājas no revolucionārās demokrātijas puses. Viņas izvērtīsies par strādnieku šķiras iestādēm vārda tiešākā nozīmē. Blakus darbodamies, caur šīm padomēm apzinīgais strādnieku šķiras priekšpulks — Sociāldemokrācija — veiks savu darbu, paceļot to līdz valsts nozīmei un strādnieku šķiras intereses paceļot līdz valsts un sabiedrības darbības mērauklai, jo strādnieku šķiras partija ir vienīgā progresa partija. Par strādnieku šķiras apziņas stiprinātājam un vienotājam tādā kārtā izvērtīsies šīs padomes. Tagad tām jāveic sevišķi svarīgi darbi: jāsagatavo vēlēšanas uz Satversmes sapulci un vietējam iestādēm, jā rūpējas par nacionālā, agrārā u. c. jautājumu demokrātisku atrisināšanu, par strādnieku stāvokļa uzlabošanu utt. Vēl jāņem vērā kritiskais moments, kādu pārdzīvo Krievijas revolūcija. Mēs atrodamies diktatūras tapša-

* Rezolūcija publicēta «Cīņā», 71. nr., 1917. g. 5. augustā; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 12.—13. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 226.—227. lpp. u. c.

nas procesā, un šī diktatūra var izvērsties par kontrrevolūcijas uzvaru. Mūsu uzdevums ir darīt visu, lai šo diktatūru pārvērstu par revolucionāru diktatūru. [Kontrrevolucionāru] mēģinājumiem jāstāda pretim modrs demokrātisks spēks.

Biedrs Sams noskaidro latviešu revolucionāru sociālistu partijas ieskatu attiecībā uz visas varas pāriešanu strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomju rokās. Bez tam runātājs atzīmē, ka Latvijas sociālisti revolucionāri nepiekrīt un nosoda Kerenska represiju politiku,¹⁴ kādēļ par sīkbirģeļiem Latvijas revolucionārus sociālistus saukt nevaram.

Viņam oponē b. Eihe un Jūrmalnieks, norādīdami, kādēļ Latvijas sociālisti revolucionāri atklāti nenosoda savā presē Kerenski un K^o, bet saka to tikai šeit.

Biedrs Endrups norāda uz praktiskiem Latvijas apvienoto padomju uzdevumiem un attiecībām pret Rīgas Strādnieku deputātu padomi, kuras darbība līdz šim ir izpaudusies pa visu Latviju.

Kārklīņš gala vārdā norāda, ka pagaidām pastāvēs abas izpildu komitejas, kopēji veicinot darbus, pēc kam norobežosies uzdevumi un visa galvenā vadība pāries Latvijas Padomes rokās.

Referents liek pieņemt vispārēja rakstura *rezolūciju*, neielaižoties uzdevumu konkretizēšanā.

Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju uzdevumi.

Krievijas revolūcija notiek tādā laikmetā, kad kapitālistiskā ražošanas kārtība sasniegusi to pakāpi (sevišķi tas sakāms par Vakareiropu), kad tagadējā ražošanas iekārtā darba tauta tiecas pēc noteicošā vārda ražošanas un maiņas procesā.

Krievijas revolūcijai, kura norisinās minētos apstākļos, [nevar būt tā rakstura,]* ko mēs saucam par buržuāzijas revolūciju, bet viņa ir īpatnēja — darba demokrātijas revolūcija.

Krievijas darba demokrātijas revolūcijas prasības nevar tikt izvestas no buržuāzijas, kura revolucionārai demokrātijai centās līdzti iet tikai revolūcijas sākumā, bet, tiklīdz sākām dzīvē izvest savas prasības, tā pieteica atklātu cīņu darba demokrātijai.

Krievijas revolūcijai turpinoties, darba demokrācija jo dienas jo vairāk attālinājās ar saviem centieniem no kontrrevolucionārās buržuāzijas. Krievijas revolūcija var tikt izvesta līdz galam tikai no proletariāta un revolucionārās demokrātijas. Tādēļ Latvijas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padome atzīst:

1) mūsu uzdevumi jau tagadējā laikmetā ir: tieši un aktīvi piedalīties visu uz Latviju attiecošos jautājumumu izšķiršanā;

2) jākopo un jāpārlicina tās demokrātijas daļas, kuras aiz savas neapziņas vēl pieķeras kontrrevolucionārām grupām — Latvijas Zemnieku savienībai un citām;

3) jāved apzinīga un organizēta cīņa pret mūsu šķiras pretiniekiem, kuri atklāti nostājušies kontrrevolūcijas pusē;

* Vārdi kvadrātieķavās protokola tekstā izlaisti, bet ir rezolūcijas publicējumos.

4) jāsagatavo revolucionārās demokrātijas visplašākās aprindas tam momentam, kad visa vara pāries strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padomju rokās, lai revolucionārā demokrātijā varētu nostiprināt revolūcijas ieguvumus, tos tālāk attīstītu un lauztu kaut kuras restaurācijas (vecās kārtības atjaunošanas) iespējamību.*

Pēc tam Padome apskata dažus sīkākus jautājumus par naudas līdzekļiem, Valkas [un Valkas] apriņķa padomes apvienošanu un izteic protestu Pagaidu valdībai par tās rīkojumiem izsniegt algas bijušajiem policistiem, norādot apriņķu komisāriem,¹⁵ ka šādi Pagaidu valdības rīkojumi nav izpildāmi.

[5.] Beigās tiek izvēlēta apvienota Latvijas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padomes Izpildu komiteja. Izpildu komitejā tiek ievēlēti sekošie:

1) Linde (47), 2) Daniševskis (46), 3) Bērziņš (Andersons) (45), 4) Endrups (45), 5) [O.] Kārklīņš (43), 6) Zeibots (43), 7) Dr. Kalniņš (42), 8) Rībe (42), 9) Kurševics (42), 10) Ērglis (41), 11) [H.] Vilks no Rīgas (40), 12) Peterss (39), 13) Krōders (39), 14) K. Šmidts (38), 15) Eliass (38), 16) Rocēns (38), 17) Eihe (37), 18) Jūrmalnieks (36), 19) Ozols (36), 20) [J.] Vilks no Vidienas (35), 21) Krauklītis (35), 22) Meņģele (34), 23) Eferts (34), 24) Menders (31), 25) Bērce (30), 26) Viļumsone (27), 27) Krūmiņš (26).

LKP CK PVI PA, 82. j., 1. apr., 1. l., 1.—8. lapa.

Nr. 2

Iskolata sēde.

1917. g. 31. jūlijā.

Piedalās 25 locekļi.

Pieņem sekošu dienas kārtību:

1. Konstituēšanās.
2. Prezīdija vēlēšanas.
3. Iekšēja noorganizēšanās.
4. Telpas.
5. Budžets.
6. Vēlēšanu kampaņa.
7. Propagandas jautājums.

[1.] Konstituēšanās. Sapulce konstatē un atrod, ka visi locekļi pilntiesīgi, un tādēļ mandāti tiek pieņemti.

Paceļas jautājums, kā saukties Padomei — vai par Vidzemes vai Latvijas? Vēl nav pievienota Latgale, un tādēļ saukties par

* Rezolūcija publicēta «Cīņā», 72. nr., 1917. g. 6. augustā; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 13—14. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.». Rīgā, 1957., 227 lpp. u. c.

Latvijas Padomi nevarot. Nolemj saukties par Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomi.

[3.] Iekšēja noorganizēšanās. Vienbalsīgi nolemj sapulcēties Izpildu komitejai reizi nedēļā katru trešdienu plkst. divos pēc pusdienas.

[2.] Prezīdija vēlēšanas.

Nolemj ievēlēt Prezīdiju no 7 locekļiem. Uz priekšsēdētāja amatiem uzstāda: Andersonu, Lindi, [O.] Kārklīņu, Kurševicu, Eliasu un Eihi. Pie balsošanas dabū: Andersons — 7, Linde — 15, Kārklīšs — 20, Kurševics — 14, Eliass — 15, Eihe — * [balssis].

Tātad par ievēlātiem skaitās: Kārklīšs, Linde un Eliass.

Uz sekretāra amatiem uzstāda: Ribī, Smidtu un Meņģeli. Ievēl vienbalsīgi: Smidtu par sekretāru, Ribī un Meņģeli par palīgiem.

Par kasieri vienbalsīgi ievēl Bērziņu (Andersonu).

Izbidās jautājums, cik un kādas izvēlēt komisijas. Šai jautājumā izceļas plašas debātes: vai vēlēt komisijas tūliņ jeb vai atlikt uz nākošo sēdi.

Biedrs Eihe ienes priekšlikumu: ievēlēt tagad tikai vienu komisiju — vēlēšanu un agitācijas, pārējās komisijas vēlēt nākamajā sēdē. Bez tam uzdod Prezīdijam, lai tas līdz nākamajai sēdei sagatavo projektus priekš pārējām komisijām.

Priekšlikumu pieņem vienbalsīgi. Komisiju nolemj ievēlēt no 5 cilvēkiem. Otrā priekšlikumu — ievēlēt 3 komisijas: agrāro, darba un vēlēšanu — atraida.

Kandidāti uz vēlēšanu komisiju: Petersu, [N.] Kalniņu, Bērci, Kurševicu, Rocēnu, Smidtu un Ērgli. Ievēl vienbalsīgi.

[4.] Telpu jautājums. Biedrs Eihe ienes priekšlikumu: pagaidām izlietot telpas pilī, bet reizē ar to griezties pie Rīgas Strādnieku deputātu padomes un Iskosola,** lai nodod Izpildu komitejai Bruņniecības zāli.

Pieņem vienbalsīgi.

[5.] Budžets. Nolemj ņemt Bezzemnieku sekcijas naudu [Latvijas] Strādnieku, kareivju un bezzemnieku [deputātu padomes] Izpildu komitejas rīcībā.

Biedrs Kroders ienes priekšlikumu: Rīgas jūrmalā ir izskaloti apmēram par 100 000 rbļ. koku. Ipašnieks nav atradies.

Agrāk nauda par tādām pārdotām mantām nāca valsts kasē. Tagad naudai jānāk Latvijas pašvaldības iestādēm un tātad zināmam procentam arī Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku Izpildu komitejai.

Nolemj ņemt dalību izskaloto koku novērtēšanā un pārdošanā. Šo lietu nodod biedram Kroderam, kurš var priekš šī darba kooptēt sev palīgus.

Izbidās jautājums, vai Prezīdijam jābūt algotam un kam jāmaksā ceļa izdevumi lauku delegātiem.

* Balsu skaits tekstā nav uzrādīts.

** Sk. 12. piezīmi.

Nolemj: 1) Prezīdijs tiek algots. Gadījumā, ja kāds Prezīdija loceklis saņem algu no kādas citas iestādes, tad alga nedrīkst būt augstāka par vispār pieņemto normu; 2) delegātu ceļa izdevumus sedz vietējās padomes; Izpildu komitejas locekļu ceļa izdevumus sedz Izpildu komiteja.

Biedrs Krūmiņš ienes priekšlikumu sūtīt delegātu uz Pleskavas kongresu.*

Nolemj uzdot b. Ješanskim, kurš tiek sūtīts uz Pleskavu no [Rīgas] Strādnieku deputātu padomes, paziņot par Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes nodibināšanos un aizstāvēt mūsu deklarāciju. Sakarā ar to uzdod Prezīdijam izziņot visām organizācijām un iestādēm darīt zināmu par Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes noorganizēšanos.**

Turpmāko sēdi noliek uz trešdienu, 2. augustu, plkst. 2 pēcpusdienā.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 8.—9. lapa.

Nr. 3

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 1. augustā,
plkst. 24.

Dienas kārtība:

1. Iekšējā noorganizēšanās.
  2. Latvijas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padomes Izpildu komitejas deklarācija.
  3. Propagandistu jautājums.
  4. Komitejas*** un sekcijas.
  5. Attiecības pret Rīgas Strādnieku deputātu padomi.
  6. Izpildu komitejas instrukcijas.
  7. Dažādi jautājumi un pieprasījumi.
- Piedalās sekoši Prezīdija locekļi: 1) Kārklīšs, 2) Linde, 3) Bērziņš, 4) Ribe, 5) Meņģele, 6) Šmidts, 7) Eliass.

[1.] Pēc pirmā punkta pārrunāšanas nolemj iegādāt: ovālu štampeli,**** blankas zēģeli,**** nodrukāt blankas, nopirkt grāmatas. Šos darbus uzdod kasierim nokārtot, kā arī visu, kas attiecas uz saimniecisko pusi.

Sekretāriem uzdod sekošo: izgādāt Latvijas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padomes locekļiem biedru kartes un Izpildu komitejas locekļiem biedru kartes.

Reģistrēt visus Izpildu komitejas locekļus. Saraksts un adre-

* Sk. 9. piezīmi.

** Sk. dok. Nr. 4.

*** Tā tekstā. Jābūt: komisijas.

**** Zimogu.

ses sīki jāievāc un uz atsevišķas listes jāuzraksta un jānoliek redzamā vietā. Arī visu sekciju un komisiju sastāvs un adreses jāsaraksta.

Darba laiks sekretāriem 6 stundas, bet, ja tekošie darbi nav veikti, tad strādā nenoteiktu laiku, pēc vajadzības. Tāpat sekretāram jāpiedalās visās sēdēs līdz ar priekšsēdētājiem ārpus noteiktā laika. No rītiem jāsāk 9 un jādežurē līdz 3 pēc pusdienas.

Priekšsēdētājam vienmēr vienam jāieiet [Rīgas] Strādnieku deputātu padomes Prezīdijā sēdēs, arī citi var piedalīties.

Prezīdija sēdes pagaidām pieņem noturēt katras pārdienas pulksten 1 pēc pusdienas.

Prezīdija locekļi tiek algoti (alga mēnesī 200 rbļ.).

Prezīdija locekļiem viss laiks galvenām kārtām jāatdod Izpildu komitejas darbībai, citā iestādē var ieiet tikai ar Izpildu komitejas ziņu.

Visi lēmumi jānes Izpildu komitejai priekšā.

2. Deklarācija.

Biedrs Linde. Deklarācija jāizstrādā un jāpaziņo Izpildu komitejai, pēc debatēm uzdot b. Eliasam izstrādāt un rīt pulksten 9 ierasties Prezīdijā, caurskatīt.

3. Propagandistu jautājums.

Bērziņš. Bezzemnieku sekcijā pašlaik vēl atrodas 2 propagandisti — Lācis un Viksniņš. Mans priekšlikums: pieņemt viņus Izpildu komitejas rīcībā, kā arī pieņemt vēl vairāk [cilvēku] — katru spējīgu propagandistu. Pagaidām paliks 2 propagandisti — Lācis un Viksniņš.

4. Komisijas un sekcijas.

Pēc ilgākas pārrunāšanas atrod par nepieciešamām sekošas sekcijas un komisijas.

Biedrs Bērziņš. Agrārkomisija nepieciešama, tāpēc uzdot Kurševicam un Zeibotam, lai pieveik biedrus.

Biedrs Eliass. Skolas komisijai un juridiskajai stāties kopā* ar [Rīgas] Strādnieku deputātu padomi.

Pieņem: Skolas komisiju uzdot sastādīt Eliasam un Kalniņam, juridisko — Kurševicam, kopā ar [Rīgas] Strādnieku deputātu padomi. Darba komisija nepieciešama: uzdot Vilkam (no Vidienas), Kroderim, Petersam un Krūmiņam.

Sekcijas: pastāvēs pilsētas, lauku un kareivju. Kareivju nodaļu uztic b. Ribem iekārtot un vadīt. Pilsētu sekciju reprezentē b. Kārkliņš, lauku sekciju — b. Šmidts.

Informācijas biroju sastādīt uzdots b. Ribem.

3 beidzamos dienas kārtības punktus atliek uz nākošo sēdi.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 1. lapa.

* *Domāts: sakarā.*

Iskolata sēde.

1917. g. 2. augustā.

Piedalās sekošie: 1) Kārkliņš, 2) Ribe, 3) Bērziņš, 4) Eliass, 5) Eihe, 6) Šmidts, 7) Vilks no Vidienas, 8) Ērglis, 9) Rocēns, 10) Peterss, 11) Krūmiņš, 12) Krauklītis, 13) Jūrmalnieks, 14) Vilks no Rīgas, 15) Linde, 16) Meņģele, 17) Bērce, 18) Kalniņš, 19) Zeibots, 20) Menders.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi no Prezīdija:

- a) Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas deklarācija,
- b) komisijas un sekcijas.

2. Vidzemes Zemes padomes vēlēšanu platforma.

[1.] Ziņojumi.

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas deklarāciju nolasa b. Eliass. Pēc garākām debatēm deklarāciju pieņem.*

[2.] Pēc tam nolemj pāriet uz Vidzemes Zemes padomes vēlēšanu platformas** apskatīšanu.

Par platformu referē Bērziņš-Andersons. Platformu pieņem*** ar 10 balsīm, 5 atturoties.

Pēc tam pāriet uz ziņojumiem. Apstiprina Prezīdija lēmumu: uzdot b. Eliasam un Dr. Kalniņam skaitīties par priekšstāvjiem skolu sekcijā**** no Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 9. lapa.

* Iskolata uzsaukums «Visiem Latvijas strādniekiem, kareivjiem un bezzemniekiem!» par Iskolata izveidošanu publicēts «Ciņā», 79. nr., 1917. g. 15. augustā; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвию», Рига, 1957, c. 180—182.

** Sk. dok. Nr. 1, 23. lpp.

*** LSD CK un Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes kopējā platforma Vidzemes Zemes padomes vēlēšanās, kas datēta ar 1917. g. 3. augustu, publicēta «Ciņā», 71. nr., 1917. g. 5. augustā; «Laukstrādnieku Ciņā», 7. nr., 1917. g. 18. augustā; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 230.—232. lpp.

**** Sk. 11. piezīmi.

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 3. augustā.

Biedrs Rībe ziņo strēlnieku lietā. Starp otro brigādi un armijas komandantu* izcēlies konflikts. II brigādes priekšstāvji paziņoja, ka viņiem paziņots par aizsūtīšanu, t. i., ka II brigādi būšot aizsūtīt atpūtā kādas 65 verstis tālumā no Rīgas, par ko visi strēlnieki protestē, jo ne tālāk kā 25 verstis no Rīgas viņi iešot. Strēlnieki ar mieru turpat jūrmalā palikt, tik laukā negrib iet. Viņi skatās uz to lietu tā, ka tur esot politiska nozīme. Aizsūtīšot, un viņi nedabūšot savas balsis nodot.

Cik man zināms, tad komandieris tomēr ir izsacījies, ka 3 dienas pa vēlēšanu laiku — 11., 12. un 13. [augustā]¹⁶ — viņš spert visus soļus, lai pa vēlēšanu laiku atstātu strēlniekus Rīgā. Tomēr mēs esam devuši vārdu, ka katru pavēli armijai mēs izpildīsim, kaut arī viņas kādas nebūtu.¹⁷ Un, ja nu tomēr [strēlniekus] aizsūtīs, dos pavēli, tad jāpieliek būs visas pūles, lai pavēle tiktu izpildīta, bet lai izvestu dzīvē vēlēšanas un atstātu pa vēlēšanu laiku Rīgā un pēc tam lai tomēr ietu tālāk, lai neizsauktu lielākus konfliktus.

Vēl viena lieta: 2. pulkā vienam strēlniekam nospriests nāves sods par to, ka viņš bijis 4—5 dienas vācu aizmugurē un, pārnācis mājā, pats atzinies. Tajā pašā laikā no vācu pozīcijām pie mums pārnācis arī kāds helzingforsietis un norādījis uz strēlnieku, kas bijis vācu aizmugurē un nodevis mūs. Un arī taisni uz helzingforsieša apliecinājumu iznāca, ka vācieši šāva uz to vietu, ko strēlnieks bijis nodevis. Iskolastrelā mēs nolēmām, ka viņam nav nekāda žēlošana parādāma, jo pret noziegumu [apžēlošana] nevar būt, jo viņa dēļ nekrita tikai viens, bet vairāk kā 20 biedru. Tomēr [vajag] spert visus soļus, lai nāves sods šē netiktu izvests. Vajag principiāli norādīt, ka mēs esam pret nāves sodu, lai ar citu sodu soda, kāds arī viņš nebūtu.

Uzdot b. Ribem, lai aizstāv ieņemto pozīciju kā vienā, tā otrā lietā. Latvijas Strādnieku, zaldātu [un bezzemnieku] padomes Izpildu komiteja, pēc manām domām, var tik no savas puses pastiprināt tās pašas domas.

Biedrs Rībe. Pie Iskolastrela nodibinājās informācijas komisija pret visiem kontrrevolūcijas pasākumiem. Komisijai vajadzēja sūtīt no Latvijas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomes arī 2 priekšstāvjus. Informācijas komisija pastāvēs pie Iskolastrela, viņa vāks un sastādīs aktus un pati dzīvē neko neizvedīs, bet dzīvē izvešanai nodos Latvijas Padomes Izpildu

* Tā tekstā. Jābūt: komandieri.

komitejai. Informācijas komisija būs apakšsekcija pie juridiskās nodaļas.*

Bez tam no Iskolastrela jau ir sperti soļi, t. i., pieprasītas Latviešu teātra («māmuļas»¹⁸) telpas Pauluči ielā,** kur tad varētu sākt apvienoties visas revolucionārās organizācijas.

Arī šos jautājumus nokārtot uztic b. Ribem kā Latvijas [Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes] Izpildu komitejas priekšstāvim.

Eliass. Autonomijas sapulces lēmumi. No visām sabiedriskām organizācijām sūtīt uz autonomijas komisiju¹⁹ 2 priekšstāvjus, politiskā nozīme tur maza, tikai informācijas dēļ. Principā pieņemt sūtīt b. Kurševicu un b. Dr. Kalniņu.

Kārklīšs. No gubernas komisāra*** ienācis raksts par Darba biroju. Tagad mums kā darba komisārs ir apstiprināts b. Beika. Darba komisāram būs vajadzīgi palīgi, un tāpēc mums jāstājas sakaros ar Darba biroju. Vajadzīgs, lai komisariātā ieltu mūsu priekšstāvis, kurš ievāktu ziņas par Vidzemi no laukiem. Tāpēc nekavējoši paziņot darba komisāram, ka mēs viņu pabalstīsim un sūtīsim savus priekšstāvjus, un reizē ar to pavadrakstu nosūtīt gubernas komisāram. Apriņķa komisāram paziņot īsumā par Darba biroja nodibināšanos.

Otrs raksts no b. Krodera, kurā Rīgas apgabaltiesas prokurors sauc Kroderu pie atbildības par veco tiesu pārvēlēšanu.²⁰ Mums no savas puses ir b. Krodera rīcība jāaizstāv, jo patiesi principiāli tā vien sab[iedrība] prasa Kroderim atbildēt un rakstu ar mazu pavadrakstu nosūtīt Vidzemes gubernas komisāram.

Vēl mums jānokārto tehniskā puse. Darba ir daudz, tāpēc nepieciešams mums vēl vienu cilvēku algot — kantoristi, kura arī uz mašīnas rakstītu. Pēc debatēm nolēma pieņemt kantoristi.

Tagad vēl vajag nodrukāt deklarāciju**** krievu valodā, mazākais 10 eksemplāros, kurus nosūtīt zināmām iestādēm. Latviešu valodā nodrukāt vairākus tūkstošus.

Visām padomēm vajag pieprasīt, lai sūta 20% no ienākumiem, [Rīgas] Strādnieku deputātu padomei pieprasīt 30% no saviem ienākumiem.

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 2.—3. lapa.

Nr. 6

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 5. augustā.

Bērziņš. Nepieciešami būtu sarīkot divu dienu instruktoru kursus, kuros sagatavotu cilvēkus, kuri pēc tam būtu spējīgi uz vie-

* *Pirms vārda nodaļas svītrots vārds sekcijas.*

** *Tagad Merķeļa iela.*

*** *Sk. 15. piezīmi.*

**** *Sk. dok. Nr. 4.*

tas darboties un noskaidrot vēlēšanas. Visos pagastos nebūs iespējams mītiņus sarīkot, bet par rajoniem kursi iespējami. Es nodomāju kursus sarīkot šādās vietās: 1) Rūjienā, 2) Jaunpiebalgā, 3) Alūksnē, 4) Lazdonā, 5) Siguldā, 6) Limbažos, 7) Madlienā. Uz kursiem aizbrauks mūsu cilvēki, kuri lasīs lekcijas. Uz kursiem izsūtīt [priekšstāvjus no] visām bezzemnieku padomēm, lai sūta pa diviem priekšstāvjiem no katras padomes. Kursos var piedalīties arī pārējie, kuri interesējas, uz sava rēķina.

Pieņem: pa priekšu paziņot uz vietām, kurās nodomāts noturēt* kursus, lai rūpējas par telpām, tad paziņot visam bezzemnieku padomēm.

Kursus noliek noturēt 14. un 15. augustā.

Iepriekš propagandistu izsūtīšanas vajag noturēt iepriekšējus sagatavošanas kursus. Sasaukt visus propagandistus un izvēlēt lektoros, kuri nolasītu, lai visi vienādi rīkotos uz laukiem. Uzdot lasīt Zeibotam par vēlēšanu noteikumiem, Kurševicam — [par] vietējām pašvaldību iestādēm, Eliasam — [par] Satvermes sapulci.

Pēc apspriešanas atrod par nepieciešamu sarīkot vispārējus propagandistu kursus Rīgā. Uzdot [LSD] CK organizēt propagandistu kursus.

Eliass. Kursi nepieciešami. Maz tiek runāts par sociālo teoriju, daudz kas būtu nolasāms. Izaicināt lektoros no citurienes.

Biedrs Ribe. Par telpām runāts («māmuļas»),** atbildes vēl līdz šim nekādas nav.

Arī pārējos jautājumos noskaidrots. Armijas komandieris pievienojies un apsolījis otro brigādi sūtīt ne tālāk no Rīgas kā 15—20 verstis.***

Nāves sodu atlika un nosūtīs arestantu rotās.***

Es lieku priekšā sūtīt no Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku [deputātu] padomes Izpildu komitejas priekšstāvjus, kuri piedalītos Tupiņa ķengāšanas izmeklēšanas lietās, jo viņš iet par daudz tālu.²¹ Kopēji ar Iskolastrelu un citām revolucionārām organizācijām lietu izmeklēt un arestēt Tupiņu.

Kārklīņš. No Valkas apriņķa komisāra [pienākusi] telegramma, kurā paziņo par konfliktu, kas izcēlies starp darba devējiem un strādniekiem nervu slimnīcā Strenčos. Pieprasa sūtīt priekšstāvjus no Latvijas Padomes Izpildu komitejas, no Zemes padomes un Landrātu kolēģijas²² lietas noskaidrošanai.

Pieņem: sūtīt [H.] Vilku no Rīgas kā Izpildu komitejas priekšstāvi un citām iestādēm paziņot.

Biedram Kurševicam un b. Bastjānim jāpaziņo [Vidzemes

* Pirms vārda noturēt svitrots vārds sasaukt.

** Sk. dok. Nr. 5, 36. lpp.

*** Sk. turpat, 35. lpp.

pagaidu Zemes padomei] Latvijas Padomes 29. un 30. jūlija lēmums agrārvaldes lietā, ka tāda ir jāatstāj un agrārkomiteja jāorganizē pa jaunu utt.*

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 3.—4. lapa.

Nr. 7

Iskolata Prezīdija sēde.

*1917. g. 7. augustā,
plkst. 1 dienā.*

Piedalās b. Kārklīšs, b. Bērziņš, b. Linde, b. Eliass, b. Meņģele, b. Smidts un b. Ribe.

Biedrs Ribe paziņo par iznesto rezolūciju no Iskolastrela.

Rezolūcija. Ja Iskosols un komisāri atteiksies Tupiņa arestēšanas lietā** spert soļus, tad mēs kopēji ar citu organizāciju piekrišanu spersim soļus, lai viņš tiek arestēts.

No Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes Izpildu komitejas 3 priekšstāvjus sūtīs — b. Ribī, b. Lindī un b. Eliasu.

Es runāju bez tam Iskolastrelā par propagandistiem, kurus varētu sūtīt uz kursiem. Jau pieteikušies ir 3 propagandisti.

Kārklīšs. Uz Apsesdēla pieprasījumu viņam jāaizsūta protokola izvilks — protests pret katru pabalsta izsniegšanu bijušajiem policijas ierēdņiem. Uzrakstīt [gubernas] komisāram mūsu lēmumu un pieprasīt, uz kāda pamata sauc Apsīti pie atbildības; lēmumi jau «Cīņā»²³ nodrukāti, un mēs izsakām savu protestu. (Augusta Apsīša adrese — Kungu ielā 1, dz. 1, Cēsis.)

Eliass. Vajag iesniegt protestu pret [Rīgas] pilsētas domes vēlēšanu kartiņu izsūtīšanu tikai krievu valodā, kāpēc ne [arī] latviešu valodā? Taisni tagad daudz kartiņas var noiet nepareizu ceļu, jo ir daudz tādu, kuri krievu valodu nemaz nesaprot.

Paziņot [Rīgas] Iskoradam. Par lēmumu paziņot Viskrievijas Centrālajai Izpildu Komitejai.²⁴

Kantoristes lietā: kantoriste nepieciešama, bet galīgu pieņemšanu atlikt līdz Izpildu komitejas sēdei un ar Izpildu komitejas ziņu pieņemt.

Tāpat b. Meņģeles aizbraukšanu uz Petrogradu uz vairāk dienām likt priekšā Izpildu komitejai.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 4. lapa.

* *Sk. dok. Nr. 1, 27.—28. lpp.*

** *Sk. 21. piezīmi.*

Iskolata sēde.

1917. g. 9. augustā.

Piedalās: 1) Eliass, 2) Kroders, 3) Šmidts, 4) Linde, 5) Meņģele, 6) Daniševskis, 7) Vilks, 8) Krauklītis, 9) Rocēns, 10) Jūrmalnieks, 11) Peterss, 12) Bērce, 13) Bērziņš, 14) Dr. Kalniņš, 15) Zeibots, 16) Kurševics, 17) Bērziņš (Ziemeļis) no [LSD] Centrālās Komitejas.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi no Prezīdija un propagandistiem.
2. Telpu jautājums.
3. Propagandistu pieņemšana.
4. Sekretāra b. Meņģeles atvaļinājums.*
5. Apsīša lieta.*
6. Darba komisariāts.

[1.] Ziņojumi no Prezīdija.

No laukstrādniekiem pieprasa laukstrādnieku arodniecisko biedrību statūtus. Nolemj griezties pie Rīgas Centrālā arodniecisko biedrību biroja²⁵ un uzaicināt to izstrādāt laukstrādnieku arodniecisko biedrību statūtus.

Tālāk tiek ziņots, ka uz laukiem visdrīzākā laikā vajagot nodibināt politiskas organizācijas (sociāldemokrātu pulciņus) un arodnieciskas organizācijas.

Peterss ziņo, ka mītiņi uz laukiem, kuri tika sasaukti 13. augustā, bijuši vāji apmeklēti. Iemesls tam: ļoti vēla izziņošana.

Krauklītis liek priekšā nodibināt uz laukiem atsevišķus centrus, kuri apvienotu vairākus pagastus.

[2.] Telpu jautājums.

Paziņot Rahmanīnam, ka Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja ātrāk telpas neatstās, kamēr tai ierādīs citas noderīgas un piemērotas telpas.

[3.] Propagandistu pieņemšana.

Par propagandistu pieņem b. Treimani.

Kantoristes pieņemšanu pagaidām atliek. Tomēr nolemj: kantoristei jābūt partijas biedrei.

[4.] Sekretāres b. Meņģeles atvaļinājums.

Nolemj dot viņai atvaļinājumu uz apmēram 1½ nedēļām.

[5.] Apsīša lieta.

Nolemj paziņot Apsītim, ka Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja ir pret prokurora iejaukšanos vietējās pašvaldības darīšanās. Tāpat Padome kategoriski izsakās pret naudas izsniegšanu bijušajiem policistiem. Ievērojot to, Izpildu komiteja nolemj, ka viņa pieprasīs

* Sk. dok. Nr. 7.

Vidzemes komisāram par izdoto pavēli* nodot Apsīti prokuro-
ram. Uzdod to paziņot Apsītim.

[6.] Darba komisariāts.

Par darba komisariātu ziņo b. Beika. Darba komisariāts uz
vietām tika izbīdīts no strādnieku organizācijām. Komisariāta
uzdevums — aizstāvēt strādnieku iekarojumus un izšķirt kon-
fliktus starp darba devējiem un strādniekiem. Jārūpējas, lai darba
komisariāti tiktu nodibināti arī uz laukiem jeb darba komisāram
tiktu doti palīgi, kuri pārzinātu laukstrādnieku dzīvi. Drīzumā
notiks konference, pie kuras piedalīsies arī fabriku inspektori.
Tur tiks pārrunāti dažādi jautājumi, kuri attiecas uz strādnieku
dzīvi.

Tālāk b. Beika aizrāda, ka būtu vēlams, ka darba komisārs
un darba komisija, kura izvēlēta no Latvijas Strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas, strādātu
kopā. Tā būtu izdevīgāk, jo...**

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 10. lapa.

Nr. 9

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 11. augustā.

1. Kantorista lietā: griezties pie strādniekiem, lai varbūt ko-
pēji varētu veikt tehniskos, kā arī idejiskos darbus. Citu kanto-
ristu pagaidām nepieņemt.

Kandidātiem uz kantoristu vietām paziņot, ka pagaidām mēs
nepieņemsim.

2. Budžets. No aprīņa Padomes pieprasīt. Cirkulāra veidā
griezties pie aprīņa Padomes, aizrādīt mūsu trūkumus un izsūtīt
vēl ziedojumu listes.

Pieprasīt Rīgas Strādnieku deputātu padomei 20%, kas ir
lemts,*** no saviem ienākumiem.

3. Telpu jautājumu kopā ar Iskolastrelu pacelt un izšķirt uz
vietas šodien, sūtīt vienu priekšstāvi no mums, un lai rīt dotu
atbildi.

4. Priekšstāvis uz Pleskavu jāsūta. Latvijas Strādnieku, zal-
dātu un bezzemnieku padomes Izpildu komiteja sūtīs biedru
O. Kārkliņu uz Iskoborsevu.****

5. Uz Lēdurgu jābrauc vienam priekšstāvim, jāsūta visādā
ziņā, lai nokārtotu bezzemnieku priekšstāvja savādo izturēšanos
un pretrīcību, kā arī sūdzības pret Lēdurgas muižas pārvald-

* Domāts: iesniegs pieprasījumu Vidzemes komisāram sakarā ar pavēli.

** Protokols nav pabeigts.

*** Sk. dok. Nr. 5, 36. lpp.

**** Sk. 9. piezīmi.

nieku [p]ar visām nekārtībām. Pieņem [lēmumu]: sūtīt b. Lindi.

6. Uz nākamo Izpildu komitejas sēdi jāauzicina politisko organizāciju priekšstāvji, un arī [priekšstāvjiem] no Iskosola vajag paziņot un Latvijas sociālistiem revolucionāriem paziņot, t. i., uzaicināt.

7. Vēlēšanas uz Zemes padomi.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 4.—5. lapa.

Nr. 10

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 15. augustā.

Piedalās: Ribe, Kārklīšs, Linde un Smidts.

Ziņojumi.

Kārklīšs ziņo, ka Iskosols liekot priekšā nodibināt izmeklēšanas komisiju; tad piekritot, lai viens latviešu pulks paliekt Rīgā.

Tālāk viņš ziņo, ka [Rīgas] Strādnieku padomes Izpildu komitejai ziņots, ka 12. augustā pa sadursmes laiku²⁶ esot ļoti daudz cilvēku arestēti. Izpildu komiteja ziņo, ka viņa prasot, lai tiktu nodibināta izmeklēšanas komisija, kurā tiktu pielikti Iskosola priekšstāvji, un tā komisija lai izmeklētu arestu, apcietināšanas iemeslu.

Tālāk viņš ziņo, ka Petrogradas [KSDS(b)P] Centrālā Komiteja izlaidusi uzaicinājumu svinēt 27. un 28. augustā [Februāra] revolūcijas [pusgada] svētkus. Komiteja uzaicina, lai demonstrācijas nesarīko, bet lai noturētu sapulces un apspriešanas un vācot naudu priekš Centrālās Komitejas.

Tālāk Kārklīšs ziņo, ka b. Vilks, kuru sūtīja uz Rūjienu un Lēdurgu, nav aizbraucis, jo Iskosols neļaujot braukt. Iskosols savu aizliegumu motivē ar to, ka Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome nestāvot uz Iskosola platformas.

Prezīdijs nolemj sūtīt [H.] Vilku no Rīgas uz Rūjienu un Lēdurgu iepazīties ar turienes agrārpastākiem.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 5. lapa.

Nr. 11

Iskolata sēde.

1917. g. 16. augustā.

Sēdē piedalās: Kārklīšs, Kroders, [J.] Vilks no Vidienas, Linde, Bērce, Daniševskis, Eihe, [H.] Vilks no Rīgas, Ribe, Ērglis, Smidts, Rocēns, Bērziņš (Andersons), Bērziņš [Ziemelis] no [LSD] Centrālās Komitejas.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Notikumi 12. augustā.
3. Pārtikas jautājums.
4. Muižu konfiskācija.
5. Stokholmas konference.²⁷

[1.] Ziņojumi no Prezīdija.

Kārklīšs ziņo, ka no Iskoborseva bijuši atbraukuši delegāti, lai pārrunātu muižu konfiskācijas jautājumu. Viņi gribējuši griezties pie Vidzemes agrārkomitejas, bet b. Kārklīšs aizrādījis, lai viņi tur negrieztos, jo [Rīgas] Strādnieku deputātu padome un Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome to boikotējot. Vilkam ticis uzticēts aizbraukt viņiem līdz un nokārtot muižu konfiskāciju jautājumu, bet tas neesot aizbraucis.

Tālāk ziņo, ka uz Pleskavas konferenci* aizsūtīts delegāts — Zeibots.

Par telpām runājis b. Šmidts. [Guberņas] komisārs apsolījis telpas pagaidām atstāt Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei.

Par vēlēšanām ziņo, ka Rīgas Strādnieku deputātu padome esot nodrukājusi uzsaukumu uz [Vidzemes] Zemes padomes vēlēšanām. Rīgas Strādnieku deputātu padome prasa Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei, lai tā daļu izdevumu sedz.

Vienbalsīgi nolemj daļu izdevumu atmaksāt.

Par Maskavas apspriedi²⁸ nolemj pievienoties [LSD] CK rezolūcijai. Rezolūciju aizsūtīt [LSD] CK. To izpildīt uzdot informācijas birojam.

[H.] Vilks no Rīgas ziņo, ka Līventāls ziņojis, ka viņš no Vidzemes guberņas komisāra iecelts par komisijas priekšsēdētāju. Konflikts [Strenču nervu slimnīcā]** puslīdz izšķirts. Par galīgu iznākumu paziņošot Landrātu kolēģijas pr[iekšsēdētājs] 10 dienas pēc konflikta nokārtošanas. Par Valkas milicijas priekšnieku ziņo, ka viņš esot vecās [čara] valdības piekritējs.

Eihe liek priekšā paziņot Priedkalnam, ka Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome protestē, ka viņš iecēlis priekšsēdētāju komisijā, kurai bija jānoskaidro konflikts Strenčos.

Par delegāciju no strēlniekiem uz Petrogradu ziņo, ka nolemts sūtīt delegāciju, kura tuvāk paskaidrotu strēlnieku Izpildu komitejas mērķus un uzdevumus, un lai Iskosols neliekot Iskolastrelam šķēršļus ceļā.

Biedrs Vilks saka, ka nevajadzējis griezties pie armijas ko-

* Sk. 9. piezīmi.

** Sk. dok. Nr. 6.

mandiera, nedz arī braukt uz Pēterpili. Vajadzējis griezties pie Iskosola.

Eihe liek priekšā sūtīt līdzī strēlnieku delegācijai delegātu no Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes. Bez tam liek priekšā strēlniekiem šīnī kampaņā pievilkt visas sabiedriskās organizācijas.

Par delegātu ievēl Rībi.

Bērziņš ziņo, ka [kāds XII armijas] strēlnieku pulks Alūksnē sarīkojis kopā ar Zemnieku savienību demonstrāciju. [Jautājumu] pārnest uz Iskosolu.

[2.] Notikumi 12. augustā.

Rībe ziņo, ka Voitinskis ziņojis, ka nāves bataljoni²⁹ esot vaiņīgi pie uzbrukuma strēlniekiem un tie esot izpildījuši savu pienākumu, aizstāvot savus posteņus.

Biedrs Kārklīņš ziņo, ka esot nodibināta komisija, kura izmeklējot 12. augusta notikumus.

Bez tam [Rīgas] Iskorads nodibinājis komisiju, kura izmeklē vietējo privāto iedzīvotāju arestēšanu, jo esot ap 200 cilvēku, starp kuriem atrodas mūsu biedri. Iskorads grib uzdot delegācijai, kura brauks uz Pēterpili, lai tā paziņotu Pagaidu valdībai, ka 12. augusta notikumos redzama iepriekšēja sagatavošanās.

Biedrs Daniševskis aizrāda, ka mums ir pilnīgs iemesls prasīt, lai izmeklēšanas komisijā tiktu pielaisti mūsu priekšstāvji.

Eihe tam pretojas, aizrādīdams, ka notikumi Rīgā jāizmeklē Rīgas Strādnieku deputātu padomei un tādēļ ievēlēs priekšstāvi tikai sabiedriskajā komisijā.

Priekšlikums sūtīt pa vienam priekšstāvim uz komisijām. Uzdot biedram Eliasam ieiet komisijā, kura lietu izmeklē no sabiedriskās puses, Dr. Kalniņam — no formālās puses, kurš arī ievāks ziņas.

[3.] Pārtikas jautājums.

Straujāns ziņo, ka no Krievijas nevarot sagaidīt labības ievēšanu un tādēļ jāizlietojot tā raža, kuru ievāks Vidzemē no laukiem. Laucinieki labību nedodot, jo obligatoriskās cenas esot par zemām. Muižu kalpi nedodot labību. Uz laukiem jāatstājot 30 mārciņas par mēnesi no Rīgā — 17 mārciņas mēnesī. Pēc tāda aprēķina atliktu no Vidzemes laukiem ap miljonu pudu labības. Vidzemes pārtikas komiteja³⁰ liek priekšā, lai sūtītu [uz laukiem] 6 cilvēkus.

Izpildu komiteja vienbalsīgi priekšlikumu pieņem. Uz dod, lai (Krūmiņam, Saulītīm) biedri pie Prezīdija pieteicas.

Bērce ziņo, ka labības monopols sastapšot stingru pretošanos* no saimnieku un bezzemnieku puses.

Saulītis ziņo, ka saimnieki lietai pretestību neceļot, bet gan bezzemnieki. Bet tomēr esot jāpadodas tādai rīcībai, lai maize tiktu vienlīdzīgi izdalīta. Puiķeles pārtikas komiteja nolēma

* Pretošanos uzrakstīts virs nosvītrotā pretdarbību.

rekvizēt visu labību, samalt un tad vienlīdzīgi miltus izdalīt. Viņš liek priekšā, lai instruktori, kuri brauks uz laukiem, liktu priekšā bezzemnieku padomēm nobalsot un pieņemt Puiķeles pagasta plānu.

Kārkliņš aizrāda, ka piespiest labību atdot ar varu esot ļoti grūts uzdevums. Tas gandrīz pavisam neesot iespējams. Bez tam vietējās pārtikas komitejas nerīkojoties diezgan enerģiski. Pa lielākai daļai pārtikas komitejās ievēlēti saimnieki, un tās nebauda iedzīvotāju uzticību.

Pārtikas jautājumā ienes *rezolūciju* b. Linde.

1) Liek priekšā gubernas pārtikas komitejai stāties pēc sēdes sakaros ar Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomi attiecībā uz pārtikas kampaņas organizēšanu Latvijā, informējot to par savu darbību un panākumiem.

2) Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes Izpildu komiteja norāda visām apriņķu un pagastu strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomēm, ka tām jāņem visdzīvākā dalība pārtikas kampaņas organizēšanā uz vietām un jāraugās uz to, ka visas revolucionāri demokrātiskās prasības pārtikas jautājumos, piem., rekvizīcija, monopolizācija utt., tiek izvestas dzīvē.

3) Ņemt visās pārtikas organizācijās visdzīvāko dalību, censties tās demokratizēt un vest visplašāko aģitāciju par demokrātiskiem pārtikas organizāciju principiem.

[4.] Muižu konfiskācija.

Rezolūciju ienes Daniševskis. Viņš liek priekšā uzdot agrārkomitejai jeb [Iskolata] Prezīdijam, lai tā parūpējas par referentu uz nākošo Izpildu komitejas sēdi.

[5.] Stokholmas konference.

Biedrs Daniševskis aizrāda, ka mūsu atbilde var būt tikai negatīva. Stokholmas konference nav revolucionāro sociāldemokrātu konference, bet to valstu konference, kuras grib pabalstīt savas koalīcijas. Ja imperiālisti nepielaiž strādniekus Stokholmas konferencē, tad tas notiek tādēļ, ka imperiālisti bīstas, ka miera slēgšana neizslīd no viņu rokām. Šī konference ir sociālistu patriotu konference. Mums jāstāda pretī tiem mūsu revolucionārā taktika. Mums nav iespējams saistīties ar sociālpatriotiem. Viņš liek priekšā pieņemt rezolūciju, kuru pieņēmusi [LSD] CK.

Otru rezolūciju iesniedz b. Menders.

Biedrs Linde runā, ka Stokholmas konference nedos mieru.

Pāriet uz pārrunām par rezolūcijām.

Biedrs Kārkliņš izsakās, ka viņam daži punkti nav pieņemami no CK rezolūcijas.

Rezolūciju pieņem vienbalsīgi.

Otrā Internacionāle³¹ sabruka kara sākumā — sabruka tāpēc, ka viņas sastāvdaļas, galvenās proletāriskās partijas, gandrīz visās zemēs atmeta šķiru cīņu, atzina un pieņēma imperiālistisko laupīšanas karu, sāka atbalstīt savas zemes valdošo šķiru un val-

dības politiku, padevās visiem «šķiru pamiera» nosacījumiem — vārdu sakot, no proletāriskās šķiru cīņas viedokļa pārgāja uz šķiru mieru un uz nacionālās vienības viedokli.

Vecās, oficiālās sociālistu partijas un citas strādnieku organizācijas, kuras tagad gatavojas sanākt kopā Stokholmas konferencē, vēl arvien turpina tādu pašu noziedzīgu, vārda pilnā ziņā neproletārisku politiku. Ne Vācijā, ne Francijā, ne Austrijā, ne Anglijā, ne arī daudzās citās karojošās un neitrālās zemēs tās nav sarāvušas sakarus ar savām valdošām šķirām un valdībām, tās neved nopietnu cīņu pret šausmīgā kara turpināšanu. Vēl vairāk — tās aktīvi atbalsta savas valdības bezmērīgajā strādnieku šķiras apspiešanas un izsūkšanas darbā, valdības, kuras visiem līdzekļiem vajā tos strādniecības elementus, kas patstāvīgi uzsaukuši revolucionāru cīņu pret karu, pret šķiru pamieru, pret visu valdošo iekārtu.

Arī Krievijā, kontrevolūcijai nostiprinoties, daļa no «sociālistiskām» organizācijām (sociālisti revolucionāri un maziņieki aizsardzībnieki³²) un tagadējais vairākums daudzās strādnieku, kareivju un zemnieku deputātu padomēs un Centrālajā Izpildu Komitejā pilnīgi pāriet uz tādu pašu politiku. Arī šeit šķiru cīņas vietā tiek sludināta nacionālā vienība; tēvijas aizstāvēšanas uzdevumi atspiež pie malas cīņu pret karu — par mieru, sabiedroto valstu imperiālistiskā politika faktiski tiek atbalstīta pilnā mērā; revolucionārās strādniecības un kareivju organizācijas tiek vajātas, īpaši ar Centrālās Padomju Izpildu komitejas vairākuma barvežu aktīvu līdzdalību.

Ja nu tagad šīs valdošās sociālpatriotiskās partijas* gatavojas sasaukt kopā un uzstājas par Stokholmas konferenci, tad tas nozīmē, ka viņas baidās no pastāvīgi pieaugošās revolucionārās masu kustības, grib atjaunot sabrukušo otro Internacionāli savstarpējās «amnestijas» ceļā, grib apmānīt revolucionāro strādniecību ar tukšām un liekulīgām runām vai rezolūcijām (par taisnu mieru u. tml.), pūlas noslāpēt revolucionāri proletārisko šķiru cīņu, to cīņu, kura arvien vairāk izplešas visās zemēs un kuru mēs uzskatām par vienīgo drošo spēku un faktoru internacionālajā cīņā par mieru un par sociālismu.

Šāda rakstura cīņu Anglijā, Vācijā u. c. mēs apsveicam ar vislielāko gandarījumu un aicinām biedrus strādniekus noteikti pārtraukt jebkurus sakarus ar imperiālistiskās politikas vadītājiem un atbalstītājiem.

Stokholmas konferencē mēs uzņemtos uz sevi smagu līdztābildību par šo tautu apmānīšanas un internacionāli revolucionārās masu cīņas apslāpēšanas darbu. Mēs kategoriski atsakāmies no piedalīšanās šādā darbā.

Arī citas Cimervaldes konferencē³³ apvienotās organizācijas mēs uzaicinām nepiedalīties Stokholmas konferencē, bet toties jo

* Pirms vārda partijas svītrots vārds organizācijas.

enerģiskāk strādāt pie kreiso internacionāli proletārisko elementu apvienošanas neatlaidīgā cīņā pret karu un imperiālismu, pret sociālpatriotisma un dažādo «samierinātāju» māņiem, pret visiem kapitālistiskās iekārtas pamatiem.

No Cimervaldes konferencē ieceltā centra mēs prasām, lai iespējami drīzā laikā tiktu sasaukta visu internacionālistisko organizāciju konference.

Parakstīta 16. augustā Rīgā no LSD CK.*

LKP CK PVI PA, 82. j., 1. apr., 1. l., 11.—14. lapa.

Nr. 12

Iskolata paplašināta sēde.

1917. g. 10. septembrī.

Piedalās no Izpildu komitejas 11 locekļi

„	„	Rīgas apriņķa	3	priekšstāvji
„	„	Valmieras „	2	„
„	„	Cēsu „	4	„
„	„	Apvienoto strēlnieku pulkiem	8	„
		Kopā	28	„

Par sapulces vadoni ievēl Petersu, par sekretāri Meņģeli.

Aiz priekšstāvju neierašanās pilnākā skaitā nevar Padomes sēdi noturēt, [tāpēc] nolemj skaitīt kā Izpildu komitejas sēdi.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi: a) Kases pārskats.**
2. Apvienošanās ar hidrotehniskiem [—tranšeju] strādniekiem.³⁴
3. Izpildu komitejas paplašināšana.
4. Deleģāta vēlēšana uz Sociāldemokrātijas konferenci 12. septembrī, Pēterpilī.***
5. Nākošā Padomes sēde.

[1.] Kārkliņš. Galvenām kārtām Latvijas Padomes Izpildu komitejas darbība izpaudās organizēšanās darbā. Sava isā pastāvēšanas laika dēļ viņa nepaspēja vēl daudz ko noteiktu izveidot. Bija redzams, ka ar laiku darbība apņemt plašus [ap]mērus.

* Rezolūcija pieņemta LSD CK sēdē 1917. g. 13. augustā (LKP CK PVI PA, 1. j., 4. apr., 22. l., 43. lapa). Tā publicēta «Cīņā», 83. nr., 1917. g. 19. augustā; «Brīvajā Strēlniekā», 106. nr., 1917. g. 19. augustā; dokumentu un materiālu krājumā «Коммунистическая партия Латвии в Октябрьской революции. 1917», Рига, 1963, с. 332—333.

** Citi ziņojumi nav uzskaitīti.

*** Šī konference nenotika.

Ar katru dienu vairāk pienāca dažādas lietas, ar kurām agrāk griezās pie Strādnieku deputātu padomes Rīgā. Tie Prezidija locekļi, kuri pašreiz šie, ir jau mēģinājuši ko darīt. Izsūtījuši uzsaukumus un paziņojumus, kas attiecas uz Latvijas Padomes [darbību], visām iestādēm, kuras maz ir interesējušas par to, lai atbalstītu Padomi. Kasē naudas nav, varēja gan dabūt no Rīgas Strādnieku deputātu padomes 2000 [rbļ.], bet aiz bēgšanas³⁵ nespēja izņemt. Algots tiek tikai viens cilvēks — sekretārs. Bija vēl algoti propagandisti, kuri aizbrauca tāpēc, ka bez algas nevar dzīvot, un drīzā laikā viņi var pieprasīt parādu.

Biedrs [J.] Vilks ziņo no darba komisijas. Rīgā jau tika sperti soļi [darba] komisariāta organizēšanai. Tika sastādīti statūti, anketas, sīki izstrādātas no b. Kurševica un biedriem. Bēgot viss izputējies, un materiāli aizvesti kur tālāk. Lieku priekšā Zemes padomei savākt materiālus un parūpēties par anketas izdošanu.

Biedrs Kārklīšs. Pie vecās Zemes padomes bija sava statistikas nodaļa, kurā bija savākti materiāli; te nav nekā tamlīdzīga atjaunota. Nav pat iznākušo laikrakstu krājuma.

Biedrs Miezis. Atlikušajā Latvijas daļā ir vajadzīgs darba komisārs.

Biedrs Jurovs. Rīgas zaudēšanas dēļ es šaubos, vai būs iespējams dabūt komisāru pārējai Latvijas daļai. Jūsu organizācijas ir par daudz vājas, lai darītu kādu iespaidu Darba ministrijā.

Biedrs Peterss. Stāvoklis tomēr ļoti nopietns. Darba devēji izmanto un apspiež strādniekus, piemēram, tagad tranšeju strādniekus. Pašvaldības iestādes pašulaiku var maz ko līdzēt. Mums vajadzīgs darba komisārs, kurš ņemtu strādnieku lietas savās rokās. Mums vēl ir zināma teritorija, kur komisārs nepieciešams. Jārūnā kopā ar citām organizācijām, arodnieciskām biedrībām un kopēji [vajag] pieprasīt komisāru.

Nolemj: darba komisārs ir jāpieprasa. Latvijas Padome uzaiņina citas organizācijas, kā arodnieciskās biedrības, tranšeju strādnieku padomes, apriņķu padomes, pievienoties viņas ierosinājumam un pieprasīt darba komisāru. Labi motivēt, kāpēc vēlams darba komisārs.

Praktiskā puse.

Kārklīšs. Uzstādīt kandidātus, par ko es šaubos, vai būs iespējams izvest, tāpēc ka jau apstiprinātais Rīgas darba komisārs nav palicis Rīgā un nezin vai atkāpsies no savas vietas, kaut gan viņš bija tikai Rīgas darba komisārs un Beika — Vidzemes guberņas komisārs, tāpat tiesības mums ir dabūt citu bijušā vietā. Man liekas, ka tomēr labāk būtu pieprasīt viņam, lai viņš pats atsācītos no savas vietas. Viņu pabalsta Iskosols, un viņš var joprojām darboties, ja arī izvēlēs citu kandidātu. Mums jāprotestē katrai viņa darbībai, ja tā nekādi nav vēlama.

Biedrs Jurovs. Iskoborsevā pieņēma rezolūciju, kategorisku lēmumu, lai kandidātu, kuru uzstāda organizācijās, ievēl, tam

jāpaliek, lai arī Pagaidu valdība neatzītu. Es domāju, tāpēc nav jāšaubās, vai apstiprinās jeb ne.

Nolemj kandidātus uzstādīt un uzstādīšanu uzticēt Prezīdijam.

Biedrs Ribe ziņo no informācijas biroja. Darbs jāsāk no jauna, maz iespēja noorganizēties.

Kārklīšs. Vispār komisijas maz ko iespēja darīt, un es lieku priekšā ziņojumus no komisijām izbeigt. Ja komisijas vajadzīgas un ja ir iespējams, sastādīt no jauna un iesākt darbību. Latvijas Padome lai vāc materiālus un izstrādā priekšrakstus un iesniedz Zemes padomei, kura veiks kā saimnieciskos, tā politiskos darbus.

Biedrs Kroders. Darbu koncentrēt Prezīdijā. Uzticēt visu Prezīdijam, kā sūtīt priekšstāvjus uz komisijām, kur vajadzīgs, u. c.

Kārklīšs. Mans priekšlikums izvēlēties kases revīzijas komisiju.

Biedrs Peterss. Pacelt jautājumu, kā iegūt līdzekļus, un kases revīzijas komisijas [ievēlēšanu] atlikt.

Biedrs [J.] Vilks. Izsaukt no pozīcijām tos biedrus, kuri varētu strādāt bez atlīdzības, kuri jau saņem algu. Vajadzīgi cilvēki, tad nauda būs. Es lieku priekšā izsaukt b. Samariteru, Kirhenšteinu, Ķīsi un Medni.

Pieņem.

Biedrs Peterss. Visi tranšeju strādnieki neorganizēti, cilvēki vajadzīgi, kuri veiktu organizatorisko darbu, tad nāks arī mums līdzekļi. Dēļ neorganizētības arī viņi cieš. Algas nosistas. Neorganizētības dēļ nevar uzsākt streiku, nav kurš vada. Lieku priekšā pieņemt pat algotus spēkus, mazākais divus vēl.

Kārklīšs. Izmantot visus ceļus, kuri agrāk tika lietoti, lai ievāktu līdzekļus, un pieprasīt vēlreiz padomēm iemaksāt 20%.

Mieziņš. No laukiem līdzekļus ievākt mazas izredzes. Vajadzīgs izlaist uzsaukumu Cēsu Strādnieku deputātu padomei kopā ar Latvijas Padomi.

Biedrs Kārklīšs no Zemes padomes. Zemes padome savā vairākumā pēc būtības ir mūsu rokās.* Rīgas aprīņķis izkrit. No Rīgas un Cēsu aprīņķa nebija pilnīgas ziņas. Ja baidās no tā, ka lielākā daļa no biedriem var aiziet, līdz ko uz frontes stāvoklis būs šaubīgs, tādā gadījumā, bez šaubām, saimniekiem būs pārsvars. Ja fronte stāvētu un nenāktu tālāk, tad Zemes padome paliktu par Latvijas saimnieci. Visur līdz šim pārsvars mūsu pusē, tāpat agrārkomitejā 3 bezzemnieki, 2 saimnieki. Vajadzīgs būs daudz spēka, lai visas lietas pārņemtu mūsu rokās, kā dzelzceļu, Landrātu [kolēģiju] utt. Ipašumu pārņemt daudz. Pašlaiku mūsu rokās pārņemts tik cietums.

Saimnieki vilcinājās sasaukt [Zemes padomes] valdes sēdi. Skubiņš un Meijerovics paziņoja, ka viņi izstādoties no valdes. Vienīgais Zamuels līdz šim darbojās diezgan apzinīgi. Valdē amatī izdalīti arī kā bezzemniekiem par labu. Valdes priekšsēdē-

* Sk. 5. piezīmi.

tājs ir mūsu cilvēks, viņa biedrs — Zemnieku savienības. Padomes priekšsēdētājs tāpat mūsu. Valde nokārto praktiskos darbus.

Noorganizējusies ir tik skolas nodaļa. Skolas līdzekļi pāries Zemes padomes rīcībā, kā arī skolotāji.

Nodibinājusies ir juridiskā nodaļa, bet tur mūsu cilvēki neesot pārsvarā tik tāpēc, ka mums nav tādu cilvēku, kurus tur ievēlēt. Tāpat trūkst ārstu arī sanitārā nodaļā.

Paredzētas daudzas citas nodaļas, kuras tiek organizētas.

Materiālais stāvoklis ļoti slikts. Ir paredzēta līdzekļu iegūšana no Pagaidu valdības, kurai pieprasījums jau aizsūtīts. Aizņēmums 300 000 [rbļ.]. Drīzumā sasauks jaunu [Zemes] padomes sēdi. Pagaidām [gubernas] komisārs vēl darbosies.

Miežis no Cēsu Strādnieku deputātu padomes. 7. septembrī notika apriņķa Zemes padomes vēlēšanas.³⁶ Līdzekļu nav. Strādā tikai atsevišķi cilvēki: organizācija paputējusi.

Krauklītis no Valmieras. Valmieras apriņķa stāvoklis gluži tāds nav. Aiz strēlnieku aizbraukšanas³⁷ draudēja gan Izpildu komitejas izputēšana, tomēr viena daļa palika darbojoties, kurai pievēlēja klāt vairākus locekļus, kuri dzīvo uz vietas. Sodien Valmieras apriņķa Zemes padomes vēlēšanas. Priekšdarbi veikti.

Kasē ir ap 2000 rbļ.

Biedrs Līdaks no Valkas apriņķa Padomes. Galvenā darbība izpaudās organizēšanās uz vēlēšanām. Izpildu komitejas sēdes notiek reti. Līdzekļu nav, apriņķa Padome parādos. Uz priekšu Valkas apriņķa Padome būs ražīgāka, jo nu ir notikusi apvienošānās ar Valkas Strādnieku, zaldātu deputātu padomi. Sadalīsies 3 sekcijās — strādnieku, kareivju un bezzemnieku sekcijās. Bezzemnieku sekcijas sekretāra vietu izpildīs Latvijas Padomes sekretārs.

Biedrs Ribe no Iskolastrela ziņo. Strēlnieki apvienojas ap Iskolastrelu. Beidzamais Iskolastrela darbs ir pieprasījums Viskrievijas Centrālajai [Izpildu] Komitejai latviešu strēlniekiem dot atpūtu. Nosūtīja Ziemeļu frontes kara komisāram³⁸ telegrammu, lai latviešu pulki tiktu izdalīti pa vietām iekšējās kārtības uzturēšanai. Lieku priekšā jau rītu sūtīt no Latvijas Padomes divus priekšstāvjus kopā ar mums diviem no Iskolastrela pie komisāra.

Biedrs Peterss. Iskosols nepieņems, jo krievi izsakoties, ka viņi sekošot latviešiem.

Biedrs Jurovs. [Latviešu strēlnieku] rezerves pulks pasteidzās ar izbraukšanu. Telegramma pienāca, ka palikt Jurjevā, kuru mēs nosūtījām.

Biedrs Ribe. Delegāti no rezerves pulka izteicās, it kā lielākā daļa bijusi par to, lai izbrauktu. Es vēl Latvijas Padomes vārdā nostājos pret izvešanu no Latvijas robežām.*

Biedrs Rocēns. Ja ne visu brigādi, tad mazākais dažus pulkus [vajag] pieprasīt dot mūsu rīcībā. Nolemj sūtīt pie [Ziemeļu frontes] kara komisāra b. Kroderu un b. Krūmiņu.

* Sk. 37. piezīmi.

Biedrs Kārkliņš liek priekšā nosūtīt Viskrievijas Centrālaj [Izpildu] Komitejai rakstu, kurā paziņojam, ka Latvijas Padome pievienojas Iskolastrela ierosinājumam, ka latviešu pulkiem jābūt savam komisāram. Kā kandidātu pieņem Nahimsonu.³⁹

Peterss. Pielikt visus spēkus, lai novērstu dezertēšanu.

Tranšeju strādnieku delegāta neierašanās dēļ 2. punkts atkrīt. Tāpat trešais.

4. Delegātu sūtīšana uz Petrogradas sociāldemokrātisko konferenci.

Biedrs no Iskoborseva Jurovs ziņo, ka vienu vietu viņi dodot un lai otru sūtot revolucionārā ceļā. Ieteicams būtu, ja aizbrauktu agrāk uz iepriekšapspriešanos.

Izvēl b. Petersu un Kārkliņu.

5. Nākošo padomes sēdi nolemj [noturēt] 22. septembrī, piektdien.

Vārds biedram no Iskoborseva.

Noklausoties no ziņojumiem, organizācija jums ļoti vāja. Vāja tāpēc, ka trūkst līdzekļu, kā arī spēku. Vispār no Latvijas nekad nav bijis neviens delegāts uz Pleskavu, ja būtu bijuši, tad varētu arī no Pleskavas palīdzēt veikt org[anizatorisko darbu], tā arī rastos līdzekļi.

[Ziemeļrietumu] apgabala Izpildu komiteja bija tā, kura darīja visu pret kontrrevolūciju. Pirmās mēs apkalpojam tumšākās Krievijas gubernas, kur masām vajadzīga mutiska propaganda. Baltijas gubernās bija maz izdevības ko darīt. Ja jūs būtu sūtījuši priekšstāvi, tad jums būtu lielākas tiesības vairāk prasīt.

Vispār padome stipri gājusi uz kreiso pusi, sākot no 4. jūlija notikumiem,* un ar Koriņilova kontr[revolucionāro dumpi]⁴⁰ Izpildu komiteja palikusi pat pārsvarā lielnieciska. Uzaicinu sūtīt no aprīņa padomēm, kā arī no Latvijas Padomes trīs priekšstāvjus. Biedri, kuri ieies Izpildu komitejā, tiks atsvabināti no karadienesta, kā arī atalgoti.

Krauklītis. No Valmieras aprīņa Izpildu komitejas tika aizsūtīti trīs biedri.

Kārkliņš. Mēs sūtīsim priekšstāvi, bet ar norunu, ka viņiem būs iespējams arī Latvijā darboties. Var iznākt tāpat kā [ar] Rīgas Strādnieku deputātu padomi: [tā] aizsūtīja [pārstāvjus], un nekāds labums nebija: pazaudēja dažus no spējīgākiem biedriem, kurus Iskoborsevs aizsūtīja uz Krieviju.

Nolemj sūtīt vienu priekšstāvi no Latvijas Strādnieku, ka-reivju un bezzemnieku Izpildu komitejas. Izvēl b. Rocēnu.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 15.—18. lapa.

* Sk. 14. piezīmi.

Iskolata paplašināta sēde.

1917. g. 22. septembrī,
plkst. 2 pēcpusdienā.

Sēdi atklāj b. Šmidts. Viņu arī ievēl par sapulces priekšsēdētāju; kā viņa biedru — Vilku.

Sekretāri: E. Meņģele un Strazdiņš.

Piedalās no Rīgas apriņķa: A. Krieviņš, K. Šmidts, J. Valdmanis un Sams.

No Cēsu apriņķa: A. Kalniņš, A. Viļumsone, Miezis un Vīgants.

No Valmieras apriņķa: Vilks, Svilis, Tiesnieks, Dvoreckis un Ozols.

No Valkas apriņķa: Strazdiņš, Birzgals, Zīle, Eferts, Birkenfelds un Zaķis.

No Rīgas Strādnieku deputātu padomes: Peterss un Kārkliņš.

No latviešu strēlnieku pulkiem: Rocēns.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi:

a) no demokrātiskās apspriedes⁴¹ Pēterpilī,

b) no padomēm.

2. Aģitācija un propaganda.

3. Tranšeju strādnieku organizāciju apvienošana.

4. Budžets.

5. Latviešu politisko organizāciju apspriede Pēterpilī 1. oktobrī.⁴²

6. Dažādi priekšlikumi.

Ievērojot to, ka biedru ieradies ļoti maz, vienbalsīgi nolemj, ka nav noturama Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēde, bet gan ieradušos delegātu apspriede.

1.[a.] Petersa ziņojumi par Pēterpils demokrātisko apspriedi.

Apspriede sasaukta tā, ka lai vairākums [būtu buržuāzijas pārstāvji] un tāpēc noteicošais vārds nebūtu demokrātijas priekšstāvjiem. Sevišķi caur zemstu un kooperatīvo organizāciju priekšstāvjiem sasaucēji sev nodrošinājuši vairākumu. Skaidri to apliecina balsošanas rezultāti. Minētie priekšstāvji gandrīz visi balsoja par koalīciju. Tas izskaidrojams ar to, ka zemstes un kooperatīvo organizāciju priekšstāvji nav vēl demokrātiski izvēlēti.

Kerenskis savā ievada runā, kaut gan pa daļai nosoda kadetu⁴³ rīcību, tomēr uzsver koalīcijas vajadzību un uzstājas kā diktators. Ģenerālis Verhovskis tālāk aizrāda savas darbības turpmāko plānu un uzsver, ka vajadzīgs daļu no armijas demokratizēt un vajadzīgs armiju pārorganizēt, dodot vairāk varas izvēlētām komitejām. Vēlētās virsniekus tomēr Verhovskis neatzīst.

Tālāk uzstājas visi citi ministri. Visi viņi pastrīpo koalīcijas ministrijas vajadzību. Mazu izņēmumu taisa Černovs, kurš aizrāda, ka koalīcija ar buržuāziju vajadzīga, bet bez kadetiem. Runātāji, sevišķi Bogdanovs, uzsver Satversmes sapulces priekšparlamenta* vajadzību. Runātāji no lieliniekiem uzsver, ka nav iespējama koalīcija ar kadetiem u. c. buržuāziskām partijām. Vara jānodod strādnieku un zaldātu deputātu padomēm. Jāprasa tūlītēja kara likvidēšana. Runātāji uzsver, ka masās pamazām aug nemiers, tāpēc jāspēr visenerģiskākie soļi.

Pēc varas jautājuma apskatīšanas sēdi pārtrauc.

Pie balsošanas ziņotājs atzīmē, [ka] Centrālās Izpildu Komitejas locekļi balsojuši par koalīciju ar buržuāziskām partijām. Arī varas jautājumā Centrālās Izpildu Komitejas locekļi balsojuši pret varas pāriešanu strādnieku un zaldātu deputātu padomēm. Strādnieku organizāciju priekšstāvji visi ir par varas pāriešanu strādnieku, zaldātu deputātu padomēm un pret koalīciju. Zaldātu priekšstāvji vairākumā balsojuši par koalīciju. Tas izskaidrojams ar to, ka šie priekšstāvji nav bijuši vēlēti, bet sūtīti no komitejām.

Nacionālas partijas uzstājušās galvenām kārtām pret koalīciju ar buržuāziskām partijām. Neveiklā stāvoklī nonāca koalīcijas aizstāvji, kad beidzot koalīcijas rezolūcija tika izbalsota.

Pēc pārtraukuma un atsevišķām apspriedēm vienošanās par nākta iepriekšēja priekšparlamenta izvēlēšanā. Ar šā priekšlikuma pieņemšanu ienesta pretruna tai ziņā, ka atkal atzīta vienošanās ar buržuāziskām partijām.

Ziņotājs beigās aizrāda, [ka] sastādītais priekšparlaments nevar nekā laba nest, jo tur saplūdis iekšā daudz buržuāzijas priekšstāvju. Nekad šis priekšparlaments nevarēs mantot tautas uzticību. Demokrātijas darbs joprojām paliek stiprināt savas organizācijas iet iesāktu ceļu.

Ziņotājs pārliecināts, ka nākošais Strādnieku un zaldātu deputātu padomes kongress stingri izteiksies pret koalīciju.

O. Kārklīņš papildina iepriekšējos ziņojumus un tuvāk apgaismo pašreizējo stāvokli.

No visa redzams, ka priekšparlamentam ļoti maza nozīme. Tāpēc stāvoklis paliek tāds pats kā līdz šim, un drīz atkal sagaidāma valdības krīze. Neviena no politiskām partijām nevar ņemt varu savās rokās. Vienīgā varas saņēmēja var būt Strādnieku, zaldātu un zemnieku deputātu padome. To pozīciju aizstāv arī lielnieciskā frakcija. Tāpēc jāstiprina, cik iespējams, šīs padomes. Tagadējā Pēterpils demokrātiskā apspriede nav tautas domu izteicēja, tāpēc ka viņa mākslīgi radīta. Valdības kursu noteikt var tikai politiskās partijas.

Tagad mūsu uzdevums nostiprināt mūsu organizācijas, kuras tē noslīdējušas. Stāvoklis ļoti kritisks. Draud izcelties streiki un nemieri. Nevēlama priekš demokrātijas katra bruņota sacelšanās,

* Sk. 41. piezīmi.

jo tā var tikt provocēta. Mums jābūt spējīgiem vadīt priekšā sta-vošo pilsoņu karu.

Draud izcelties dzelzceļnieku streiks. Viņu prasības aiz līdzekļu trūkuma nevar tikt apmierinātas. Mēs stāvam krīzes un sabrukuma priekšvakarā. Dziļumā stipri rūgst vēl nenoslāpēta «korņilov-ščina».*

Jāizšķir galvenām kārtām divi jautājumi: ārlietu politika un finansu jautājums. Stāvoklis tāds, ka valsts vara var nonākt pil-nīgi viena cilvēka rokās, kā tas pa daļai jau noticis. Mums tāpēc jāorganizē un jāstiprina masas, lai uz tām varētu atbalstīties.

Krievijā masās jau redzams nogurums un inerts stāvoklis. Valda liela domu starpība, nezināšana. Atbalsta punkts būs jā-meklē centros, te, Baltijā, un organizētā armijā.

Jūtams arī te atslābums, bet taisni tagad jāpieliek visas pūles, lai stiprinātu masas, kuras būs vienīgās revolucionārās politikas atbalstītājas. Viss tas jādara pēc iespējas drīz, jo katra diena var nest ko jaunu un negaidītu.

Tālāk Kārkliņš ziņo par to, kādus rezultātus panākusi dele-gācija pie Pagaidu valdības no Vidzemes guberņas Zemes padome-s. Finansiālo stāvokli delegācijai pa daļai izdevies nodrošināt caur aizņēmumu. Rekvizīcijas, bēgļu, pārtikas, nacionālā u. c. jau-tājumos noteiktas atbildes nav dabūtas.

[1.b.] Biedrs Šmidts ziņo par Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas darbību un stāvokli. Uzsver to, ka darbība sakarā ar pēdējā laika notiku-miem un līdzekļu trūkumu gandrīz vai apstājusies. Izpildu komi-teja mēģinājusi tikai uzturēt sakarus ar citām padomēm. Algotus cilvēkus nav bijis iespējams turēt.

Biedrs Miežis no Cēsīm ziņo, ka [padomju] darbība vāja. Strādnieku, zaldātu [padomju] reorganizācija nolemta. Vēlēšanu kampaņa vāja aiz tehniskiem un materiāliem līdzekļiem. Ir sarī-koti kādi 12 mītiņi, kuros arī uzstājās strēlnieki.

Nolemts uz 1. oktobri sasaukt jaunu Izpildu komitejas sēdi, kurā jāpārvēl un jāatjauno darbība. Lai gan sajūtams bezzem-niekos liels sašutums,** tomēr, sasaucot un kārtīgi izziņojot mīti-ņus, bija redzams, ka garastāvoklis nav tik sašķīdis, ka nevarētu [padomju] darbību atjaunot, viņos ir tomēr interese palikusi. Redzams tik viens, ka vajag atjaunot agitāciju un agrāko darbību. Nodibinot strādnieku deputātu padomes, darbība atjaunosies, jo priekšgalā iegāja diezgan labi spēki. Bez tam Cēsis pašlaik atro-das strēlnieki, kuri ņem dzīvu dalību pie visa.

Pārtikas lietā turpretim pavisam bēdīgi. Ienāk no visiem pa-gastiem sūdzības, ka pārtikas komitejas absolūti neko nedarot. Pie pārtikas komiteju bezdarbības vainīgs pa daļai aprinča ko-misārs, kurš vilcinājas apstiprināt vēlēšanas. Nav kontroles, zem-nieki rikojas ar labību pēc savas patikas.

* Sk. 40. piezīmi.

** Domāts: apjukums.

Vēlēšanās uz apriņķa Zemes padomi rezultāti stipri uzlabojušies, sevišķi pagastos. Cēsis turpretim ļoti daudzi atturējušies no vēlēšanām.

Pašvaldību darbība kā uz laukiem, tā pilsētā ļoti vāja.

Pilsētas valde spērusi visus soļus, lai tiktu milicijas priekšnieks atlaists, pret ko masas, saprotams, izteica protestu.⁴⁴

Agrārjautājums nenoteikts. Konfiscēšanas lietā ir maz kas darīts, kā arī strādnieku kustība nenoteikta, tomēr ir dažas vietas, kur ieviesta 8 stundu darba diena. Visumā tomēr nav nekas noteikts.

Dvoreckis ziņo no Valmieras Strādnieku, kareivju deputātu padomes. Stāvoklis uzlabojies vispār, kas attiecas uz ārieni, toties Izpildu komitejas stāvoklis ļoti nenoteikts. Tas izskaidrojams tāpēc, ka agrāk Izpildu komitejā strādāja aktīvi strēlnieki, kuri tagad lielākā daļā izbraukuši.* Tiem, kas vēl pašlaik palikuši uz masas lēmumu darboties Izpildu komitejā, arī nav nekas noteikts, cik ilgi viņiem būs iespējams šie palikt. Vispār ar Latviešu strēlnieku rezerves pulka aiziešanu sajūtams stiprs iztrūkums, un stāvoklis ļoti nelabvēlīgs. Masas ļoti neorganizētas, notiek dažādas laupīšanas apkārtņē un nekārtības no caurejošiem [armijas] pulkiem. Arī tās [armijas] daļas, kuras atstātas kārtības uzturēšanai, ir tik skādīgas, jo viņas nav organizētas un konfliktu izšķiršanai ir tikai nelabvēlīgas.⁴⁵ Izpildu komiteja nolēma viņu vietā izsaukt latviešu strēlniekus. Vēlēšanās notika dzīva piedalīšanās, un rezultāti ļoti labvēlīgi. Grūtākais pašlaik ir uz laukiem saturēt masas vienībā, jo apkārtņē notikušās nekārtības ir atstājušas stipru iespaidu.

Izpildu komiteja organizēja klubu, kurš tagad tika atvērts.

Pārtikas jautājums līdz šim atstāts [novārtā], varbūt ka tagad uz priekšu tiks kas darīts no apriņķa Zemes padomes. Pašvaldības darbība cik necik apmierinoša.

Agrārlietā rodas konflikts uz konflikta. Agrārkustība iet plašumā.

Strādnieku kustība neorganizēta un tāpēc izbeidzas pa lielākai daļai vienmēr bez panākumiem.

Biedrene Sviķe no Rencēniem. Ir tomēr vietas, kur [bezzemnieku padomes] darbojas diezgan labi, darbojas pat pārtikas komiteja. Viena bēdīga parādība tomēr ir Rencēnu pagastā, kur gandrīz vai katrā mājā tiek dedzināta kandža. Saprotams, tur vainojama milicijas bezdarbība.

Birzgals no Mazsalacas. Zemnieku savienība šie strādā sistemātiski, lai katram pasākumam liktu šķēršļus priekšā, lai drīzāk radītu krīzi.

No Valkas apriņķa b. Strazdiņš ziņo, [ka padomju] darbība dzīva bija vēlēšanu laikā uz Zemes padomi. Beidzamā laikā darbība apklususi. Viens no svarīgākiem soļiem ir apvienošanās ar Valkas Strādnieku un zaldātu deputātu padomi; izpildu komitejas

* Sk. 37. piezīmi.

saietas kopā, sadalās 3 sekcijās — strādnieku, kareivju un bezzemnieku sekcijā. Kopēja darbība vēl nav nekāda notikusi.

Par pagastiem, spriežot no ienākušām ziņām, var spriest, ka [bezzemnieku padomju] darbība notiek ļoti nedzīva. Vispār atkal sajūtams beidzamo notikumu sašutums.* Streiki un dažādi konflikti notiek nelabvēlīgi. Liels ir līdzekļu trūkums, kā arī spējīgu cilvēku trūkums. Beidzamā laikā apstākļi pie nenoteiktības vainīgi.

Ar strēlnieku, [LSD] Centrālās Komitejas, Zemes padomes locekļu ienākšanu Valkā kustība tapusi dzīvāka. Nodibinājies ir klubs, kur tiek sarīkoti referāti utt.

Ar miliciju tā pati nelaime, kas visur.

Birkenfelds papildina ziņojumus. Notikumu nekādu nav. Izcēlušies ir konflikti starp darba devējiem un strādniekiem, kuri izdevušies diezgan labvēlīgi. Starp citu, Trikātē notika organizēts veselu pagastu streiks, kurš vilkās vairākas nedēļas. Materiālā ziņā puse no strādniekiem paspēlēja, tomēr morāliskā ziņā atstāja labu iespaidu. Masas ir stipri revolucionāras, tik izglītotu spēku trūkuma dēļ [darbība] iznāk slāba un pavirša, jo nav kas vada.

Vēlēšanās Valkas apriņķis stipri gājis priekšā. Starp citu, maza savāda parādība, ka pagastos, kur pastāv sociāldemokrātiskie pulciņi, vēlēšanās mūsu pusē mazākums, turpretim tur, kur nav tādu pulciņu, — mūsu pusē uzvara. Propaganda bija ļoti labi nostādīta uz vēlēšanu sagatavošanu.

Pārtikas lietā, tāpat kā visur, ir tik uz papīra monopols. Nav varas, kura pabalstītu pārtikas komitejas kaut kā dzīvē. Varas jautājumā nav vienības, kura izvestu un stāvētu uz vienas līnijas. Tāpēc Latvijas Padomes uzdevums ir noorganizēt stipru varu un saņemt to savās rokās.

Agrārlieta norit mierīgi.

Strādnieku jautājums nenoteikts. Apriņķa Zemes padome līdz šim nevarēja darboties, tāpēc ka galvenā iestāde — [gubernāš] Zemes padome — vēl neko nedarīja.

Eferts no Alūksnes ziņo, ka apkārtējās bezzemnieku padomes tur apvienojušās kā centrā, kur reizi par mēnesi sasauca konferenci. Pārtikas lietā nekas netiek darīts. Saimnieki ņem pārsvaru un izbaro labību arī lopiem. Zemes padomei vajag spert soļus, lai pārtikas komiteja ko darītu. Strādnieku jautājumā dažās vietās ir panākts tas, ka ievests 8 stundas darba laiks. Alūksnē nodibinājusies Strādnieku, zaldātu deputātu padome. Nodokļu lietā trūkst praktisku darbinieku.

Zīle. Atbildēšu Birkenfeldam, kāpēc vēlēšanās, kur bija sociāldemokrātiskie pulciņi, neņēma vēlēšanās pārsvaru. Tas tāpēc, ka cilvēki no tiem pagastiem apkalpoja pagastus, kur nebija tādu pulciņu, un tie pagasti tika labāk apkalpoti un sagatavoti.

* *Domāts*: apjukums sakarā ar pēdējiem notikumiem.

Alūksnē pārtikas jautājums visbriesmīgākais; ir pat tādas vietas, kur nav it nekā ko ēst. Pārtikas komitejas taisni pabalsta to, lai labība tiktu kur laukā izvesta.

O. Kārklīšs. Pagastu pašvaldības iestādes būs pārvēlamas. Izstrādātais un pieņemtais projekts nodots Iekšlietu ministrijā apstiprināšanai, tad izsniegs līdzekļus.

Rocēns no Iskoborseva ziņo par to, ka drīzumā tiks sasaukta sapulce, kurā apskatīs strādnieku algu jautājumu. Pie Iskoborseva nodibinājusies sekcija «по лифляндским делам».*

Kārklīšs papildina ziņojumu un aizrāda, ka vajadzētu mūsu stāvokli noskaidrot arī citur, piem., Petrogradā, un stāties sakaros ar turienes strādniekiem. Tur atrastu pabalstu.

Peterss aizrāda, ka arī tur stāvoklis ļoti slikts un maz no turienes var gaidīt. Mums pašiem jāpaceļ darbība te uz vietas. Darbība te nostādīta nepareizi un noslīdējusi. Mums jāatrod cilvēki, kuri nebūtu aizņēmti ar citiem darbiem un spētu vairāk spēku ziedot darbam.

Smidts aizrāda, ka Prezīdijam nav iespējams nekā vairāk padarīt, sevišķi aiz līdzekļu trūkuma. Ļoti pasīvi izturas arī biedri, neierazdamies uz sapulcēm. Vispār pēdējie apstākļi atstājuši sliktu iespaidu uz darbību.

Vilks. Visur, kur tiek atzīmēts, ka Zemnieku savienība ņem pārsvaru, tas tāpēc, ka [mūsu darbs] nav ticis pienācīgi organizēts. Redzama biedru vienaldzība pret to, ka mūsu lēmumi tiek pārsūdzēti nezin kādām tur tiesām. Pusgrauda lietā ir notikusi piekāpšanās, tāpat pārtikas lietā vajadzēja protestēt un mūsu lēmumus izvest dzīvē, kā arī presē apgaismot.

Strādnieku kustība turpinājas, tāpēc mums nav tiesības domāt, ka strādnieki neturpinās priekšlikumu izvešanu. Debatēs jānoskaidro, kāda darbība jāuzņemas Latvijas Padomei.

Biedrs Šmidts. Runāt par tādām lietām, kurās mēs neko nevaram darīt, ir tikai veltīga laika kavēšana. Vienīgi mēs varam uzlikt savu rezolūciju un pieprasīt, lai sper nekavējoši soļus, ka pārtikas komiteju, tā [arī] Zemes padomes darbība uz laukiem ir jāatjauno. Kamēr pārtikas lieta nav mūsu rokās, tikmēr mēs nevarējam izsūtīt neviena cilvēka un [darbu] organ[izēt]. Es lieku priekšā ķerties pie praktiskiem norādījumiem.

Par tiesām jau tāpat mēs esam protestu izteikuši, bet mūsu protests netiek ievērots, jo vecās tiesas vēl joprojām darbojas.

Biedre Viļumsone. Ienesu priekšlikumu nospraust mērķi, ko mēs darīsim un kā mēs darbosimies.

Biedrs Krūmiņš. Latvijas Padome viena ir nespējīga ko darīt, tur vainojamas apriņķu padomes, kuras tāpat nedarbojas. Uz nākošo sēdi vajadzētu iet ar pagastu bezzemnieku padomēm sakaros.

Biedrs Miezis. 1. oktobrī būs [Cēsu] apriņķa Padomes sēde, ja

* «Vidzemes lietās».

kāds no delegātiem patiesi ir nespējīgs ierasties uz Latv[ijas Pa-
domes] sēdi, tad pārvēlēt.

Biedre Viļumšone. [Delegāti] neierodas tāpēc, ka nav līdzekļu
ceļa izdevumiem.

Vilks. Lieku priekšā sasaukt bezzemnieku konferenci, kā arī
izvēlēt delegātus katrā apriņķī tādus, kuri ierastos.

Šmidts. Uzdot Latvijas Padomei saorganizēt apriņķu padomes
un tad sasaukt Latvijas Padomes sēdi. Konference neiespējama.
Latvijas Padomei vajag sūtīt priekšstāvjus uz apriņķu padomju
sēdēm, papildināt apriņķu padomes un izvēlēt delegātus. Algas
jautājumu nav iespējams bez strādniekiem apspriest.

Uzdot visu organizēt un sastādīt Prezīdijam.

2. Aģitācija un propaganda.

Biedrs Šmidts. Rīgā mums bija vairāk algoti spēki — kā Pre-
zīdijā, tā propagandisti. Tagad jāmēģina pievilkt propagandistus.
Mans priekšlikums — pieņemt vienu algotu spēku. Uzdot b. Vil-
kam rūpēties, lai izdabātu 4 cilvēkus no pulkiem, bez tam Prezī-
dijam pieņemt 1 algotu cilvēku.

Uzdot Latvijas Padomei sakarā* ar apriņķa Padomi nokārtot
pastu, ka kārtīgi tiktu piesūtīti laikraksti.

Nolemj, ka Izpildu komitejai jāstājas sakaros ar Latgales Iz-
pildu komiteju⁴⁶ un [vajag] uzaicināt no turienes priekšstāvjus.

3. Pie neierašanās no tranšeju strādnieku priekšstāvjiem esmu
vainīgs es, jo man tika uzdots paziņot Latvijas Padomei sūtīt savu
priekšstāvi uz Cēsīm [uz] tranšeju strādnieku sēdi, ko neizdarīju.

Uzdot Prezīdijam paziņot par Latvijas Padomes darbību un
pieprasīt no Tranšeju strādnieku padomes sūtīt vienu cilvēku še,
kurš norādītu pieprasītājiem viņu darīšanas. Bez tam piepra-
sīt sūtīt priekšstāvjus uz Latvijas Padomes sēdēm.

[4.] Pie 4. punkta ņem vārdu Šmidts. Īsumā paziņo par kases
pārskatu un to, ka uz priekšu algoti spēki būs divi.

5. Kārklīņš. Apskata latviešu politisko organizāciju apspriedi
Pēterpilī 1. oktobrī** un uzsver, ka šādas apspriedes nolūks — no-
dibināt priekšparlamentu Latvijā, kā to dara Krievijā.*** Tā kā
mums ir sava Zemes padome, tad mums nav vajadzīga tāda ap-
spriede.

Peterss aizrāda, ka te nevar būt runa par kādas varas saņem-
šanu savās rokās. Tā kā sapulce sasaukta neproporcionāli un ne-
normāli no šiem demokrātiem, tad nekā nevar viņā piedalīties.
Nepieciešams tūlīt apgaismot presē. Mums ir savi centri un sakari
ar Krieviju.

Miežis arī apstiprina izteiktās domas un uzsver, ka nevar šai
apspriedē piedalīties.

* Domāts: kopā.

** Sk. 42. piezīmi.

*** Sk. 41. piezīmi.

Birkenfelds saka, ka jautājums jānostāda plašāk un jāgādā par to, ka lai tai apspriedē nebūtu neviena strādnieku priekšstāvja.

Ienes priekšlikumu neievērot šo apspriedi un pilnīgi ignorēt.

Kārklīšs protestē pret priekšlikumu un aizrāda, ka tā būtu pasīva stāvokļa ieņemšana. Mums jābūt aktīviem tad, kad pretinieki sper šādus politiskus soļus. Šāda organizācija būs zināmā mērā aktīva un latviešu vārdā uzstāsies. Tāpēc mums jāieņem noteikts stāvoklis un jātaisā lēmums, sevišķi jāapgaismo šī apspriede presē.

Sapulce uzdod Prezīdijam kopā ar LSD CK izstrādāt rezolūciju ar pietiekošiem motīviem un paziņot pēc piederības. Sapulce aizrāda, ka nevar tikt pielaista aktīva piedalīšanās šai apspriedē.

[6.] Jautājumos un priekšlikumos Vilks iekustina jautājumu par anketas izlaišanu strādnieku stāvokļa noskaidrošanas jautājumā. Viņš liek priekšā bezzemnieku padomēm ar attiecīgām anketām ievākt vajadzīgās ziņas.

Kārklīšs aizrāda, ka vienīgi bezzemnieku padomes var ievākt vajadzīgās ziņas. Padomēm jābūt tiem orgāniem, kas pārzina stāvokli un vada šo darbu. Apriņķa padomēm jau jāapstrādā šīs listes un tad jānodod guberņas padomei.

Vilks apskata Dr. Kalniņa anketas projektu un aizrāda, ka jautājumiem pilnīgi gadījuma raksturs.

Izceļas debates par to, kam ievākt ziņas: Zemes padomei vai bezzemnieku padomēm. Balsojot nolemj, ka ziņas jāievāc pašām bezzemnieku padomēm.

Darba komisijām uzdod iesniegt ziņas Prezīdijam, kurš tad galīgi izstrādās anketu un nodos apriņķa padomēm dēļ tālākvirzīšanas.

Birkenfelds iekustina jautājumu par papildu milicijas noorganizēšanu un apbruņošanu.

Kārklīšs aizrāda, ka šo apstākli vajadzētu izmantot un ievēlēt šai milicijā savus biedrus, tos apbruņot, lai tā liktu pamatu apbruņotām strādnieku дружинām, savai milicijai, kā to dara Pēterpils strādnieki.⁴⁷

Smidts apstiprina Kārklīņa izteiktās domas un uzsver, ka kā kārtības uzturēšanas ziņā, tā arī politiskos nolūkos mums jāieņem aktīvāks stāvoklis, jāapbruņojas.

Dvoreckis aizrāda, ka pretējās partijas Valmieras apriņķī jau pasteigušās ķerties pie šā darba, un aizrāda, ka mēs nemaz nevaram kavēties.

Vēl daži runātāji izsakās un principā atzīst bruņošanās vajadzību un uzsver, ka nevar palaist garām šo izdevīgo momentu.

Birkenfelds aizrāda, ka vajag dot visām bezzemnieku padomēm aizrādījumu (caur bezzemnieku padomēm, Latvijas Padomi un apriņķa padomēm), kā arī Zemes padomei publicēt un darīt likumīgu šo papildu milicijas organizēšanu.

Priekšlikumu pieņem vienbalsīgi.

Vilks iekustina jautājumu par darba komisāriem un aizrāda, ka vajadzētu uzstādīt kandidātu uz darba komisāra vietu.

Nolemj paziņot arodnieciskajām un citām strādnieku biedrībām, lai pārspriež šo jautājumu un paziņo lēmumus, kā arī pieprasa pievienoties Latvijas Padomes lēmumam pieprasīt Latvijai savu darba komisāru.

Par kandidātiem min b. Cengsli un Efertu.

Sēdi slēdzot, b. Smidts uzsver griezt vislielāko vērību uz organizācijas jautājumu un nepagurt.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 18.—24. lapa.

Nr. 14

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēde.

*1917. g. 14. oktobrī,
plkst. 12 dienā.*

Piedalās: No Valmieras apriņķa: 1) Spalva, 2) Asare, 3) Zirnis, 4) Ozoliņš. No Cēsu apriņķa: 1) Oguls, 2) Ozols, 3) Viļumsone. No Rīgas apriņķa: 1) Lācis, 2) Valdmanis, 3) Krieviņš, 4) Sams, 5) Kroders. No Valkas apriņķa: 1) Ceplītis, 2) Kaņeps, 3) Poišs, 4) Līdaks, 5) Baltkājs, 6) Radziņš, 7) Zaķis, 8) Eiferts, 9) Strazdiņš, 10) Birzgals. No XII armijas Strādnieku deputātu padomes: 1) Markuss, 2) Sudars, 3) Ērcums, 4) Beldaus, 5) Bajārs, 6) Zvejnieks, 7) Jēkabsons, 8) Brums. No Rīgas Strādnieku deputātu padomes: 1) Kārkliņš, 2) Peterss. Izpildu komitejas locekļi: Meņģele, Krūmiņš.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tranšeju strādnieku apvienošana.
3. Izpildu komitejas vēlēšanas.
4. Deleģātu vēlēšanas uz [Viskrievijas] Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu [padomju II] kongresu.⁴⁸
5. Tekošais moments.
6. Darba biržas organizēšana.
7. Aģitācija un propaganda, Satversmes sapulce.
8. Dažādi pieprasījumi un priekšlikumi.*

[1.] Biedrs Kārkliņš no Prezīdija. Galvenām kārtām darbošanās izpaudās organizēšanās darbībā. Aiz Latvijas Padomes nestāv vairs tās masas, kuras bija paredzētas. Nav zināms, kāds sastāvs ir bezzemnieku padomēm uz laukiem.

Līdzekļu trūkuma dēļ darbībai nav iespējams plašumā izvērsties. Viskrievijas [Centrālā] Izpildu Komiteja telegrāfiski uz

* Tālāk svītrots dienas kārtības 9. p.: Pašvaldības jautājums.

mūsu pieprasīto budžetu paziņojusi ar telegrammu, ka atvēl 3000 rb].

Strādnieki nodalījušies vairāk atsevišķi.

Izpildu komiteja vecā sastāvā nevar palikt, vajag pārvēlēt vairāk darba spējīgu cilvēku. Saistīt mūsu darbību ar pagastiem ir nepieciešami.

Zirnis no Valmieras aprīnča. Valmierā maiņa maza uz vietas. Kas attiecas uz pagastiem, tad tur trūkst cilvēku uz vietas, kas ko darītu. Ar pagastiem organizatoriskas saites tiek uzturētas. Ir pagasti, kur sajūtams, ka darbība iet uz priekšu. Ir nodibinājušās jau vietām arodnieciskās biedrības. Līdzekļi ļoti vāji ienāk. Ir lēmums, ka aprīnča padomes Latvijas Padomei tomēr [līdzekļus] nosūtīs.

Organizētas masas ap 50 000 [cilvēku]. Vēlēšanās tās ņēma ļoti dzīvu darbību. Pagasti tika sadalīti rajonos, kurus bezzemnieku padome vadīja.

Kas attiecas uz pārtiku, kā [arī] cit[iem jautājumiem], tad trūkst praktisku darbinieku. Galvenā darbība ir organizatoriska.

Ir tomēr pagasti, kur bezzemnieku padomes izved labības monopolizāciju. Pašvaldību iestādēm, kas atteicās tos, tāpat kur ir cilvēki, kas darbojas, tur vispār ņem dalību.* Bezzemnieku padomes ir spērušas arī soļus rekvizīcijas lietā.

[No] Valkas aprīnča Poišs. Tas sašutums,** kas bija starp pagastiem un bezzemnieku padomēm, [priet, tās] ir jau atdzīvojušās. Pašvaldības iestādes, kā [arī] pārtikas komitejas darbojas. Vairākās vietās pat vēl tagad tiek izvest[a rekvizīcija] un runa iet par streikiem. [No] līdzekļi[em], kas ienāk no pagastiem, aprīnča padome ir nomaksājusi nodokli Latvijas Padomei.

Valkas aprīnķis apvieno laukstrādniekus ap 45 000. Zaldātu nav. Vēlēšanās 90% ir ņēmuši dzīvu dalību. Cerams, ka arī [vēlēšanās] uz Satversmes sapulci ņems dzīvu dalību. Garastāvoklis masās atdzimst. Ir pagasti, kuri tiek paši galā ar sevi. Nemieri Valkas aprīnķī jau sākušies jūlijā, kur tika dots apsoliņums strādnieku prasības izpildīt, ko tagad neizdara. Nebija iespējams citādā kārtā piespiest izpildīt strādnieku prasības. Vietējām organizācijām tika uzdots muižas uzņemt savās rokās. Prasības ir parakstītas, bet dzīvē neizvestas.

[No] Cēsu aprīnča Viļumsonē. No pagastiem varu ziņot, ka bezzemnieku padomes [Vidzemes Zemes padomes] vēlēšanās ņēma dzīvu darbību, bet tagad frontes tuvumā bezzemnieku padomes, kā arī bezzemnieki ir ļoti sašutuši*** un nepiedalās sapulcēs. Nav pat bijuši cilvēki, kas organizē.

Ozols papildina no Cēsu aprīnča Izpildu komitejas. Aprīnča Izpildu komiteja ir savu darbību pavisam nolikusi, tur darbojas

* Tā tekstā.

** Domāts: apjukums.

*** Domāts: apjukuši.

tik viens propagandists, kurš gribēja sasaukt jaunu Izpildu komiteju, bet aiz līdzekļu trūkuma neizdevās. Tomēr es lieku priekšā Latvijas Padomei spert soļus, sasaucot konferenci, un izvēlēt jaunu Izpildu komiteju, kura darbotos, jo ir vietas, kur tomēr ir redzams, ka darbība [turpināsies]. Cēsu apriņķī 40 000 [cilvēku] organizētas masas.

[No] Vestienas pagasta Oguls ziņo, ka nav nekādu sakaru un ka viņš ieradies, lai dabūtu kādus sakarus. Tiek rekvizēta labība priekš karaspēka, un saņēmusi visu labību Zemnieku savienība, bet teicās, ka [tā] rekvizēta priekš bezzemniekiem. Pārtikas komiteja bezzemnieku labā neko nedara.

Ozols. Cēsīs nav Izpildu komitejas locekļu, kas saistītu* tos sakarus. [Aprīņa] padomes loc[ekļiem] uz Latvijas Padomi [vajag] pārvēlēt 12 delegātus. [Aprīņa] Izpildu komitejai ar Latvijas Padomi sasaukt bezzemnieku konferenci.

Pārtikas lieta pilnīgi nenormāla, dzīvo tikai uz tās dienas, nedomājot, kas rīt būs.

50 verstu joslā ir izdarīta karaspēka[m labības] rekvizīcija.

O. Kārklīšs. Zemes padome ir pret maizes rekvizīciju karaspēkam no Vidzemes, kā arī pievienojas Igaunijai par kartupeļiem.** Tiek pieprasīts vēl, lai iesūta [labību] no Krievijas.

Pieprasu iesūtīt vietējām organizācijām materiālus par rekvizīcijām, ko izved pārtikas komitejas un Zemnieku savienība. Saistīt*** organizācijas jautājumu. Vajag uz vietas pabalstīt [bezzemnieku padomes].

Markuss. Zemes padomei un Latvijas Padomei vajadzīgs spert visus soļus, lai dotu rīkojumus uz vietām, tad uz vietām [bezzemnieku padomes] darbosies.

Lācis. Cēsu Izpildu komitejai izziņot bezzemnieku konferenci. Otrs priekšlikums — Latvijas Padomei sūtīt propagandistu, kurš sāktu atjaunot organizatorisko darbību.

O. Kārklīšs. Centrālās iestādes balstās uz masām, kuras pabalsta no vietām un ir organizētas.

Pārtikas lieta pāries visu Krievijas zemstu rokās. Zemes padome izstrādās plānu un tad tikai pārņems [šo lietu] savās rokās. Zemes padome sūtīt var pat cilvēku uz vietām, bet pārtikas lieta jānokārto uz vietām.

[No] Rīgas apriņķa Lācis. Bezzemnieku padomes [ir] vienīgās iestādes, kuras ņēmušas dzīvāko darbību [vēlēšanās]. Vispār ņemot, redzams, ka garastāvoklis bezzemniekiem pavisam vēl nav sašutis.**** Kur sociāldemokrātiskās organizācijas iet zem***** bezzemnieku padomēm, tur ir lieli panākumi uz vēlēšanām. Bezzemnieku padomēs galvenais uzdevums — pārvēlēt un nostiprināt.

* Domāts: uzturētu.

** Domāts: jautājumā par kartupeļu rekvizīcijām.

*** Domāts: izskatīt.

**** Domāts: saplācis.

***** Domāts: kopā ar.

Smidts. Galvenais uzdevums ir attīstīt tīru šķiras apziņu, sociāldem[okrātisku], jo bezzemnieki ir par daudz nenoteikti; jo ar laiku bezzemnieku padomes nespēs tik lielu lomu. Tiks nodibinātas arodnieciskās biedrības.

Kārkliņš. Rīgas apriņķī ir vēl 12 pagasti,* kuros varētu darbību atjaunot, kā arī vēlēšanas izvest. Cēsu apriņķa Padomei vajadzētu apvienot Rīgas apriņķa atlikušos pagastus.

O. Kārkliņš. Cēsu apriņķa Padomei jāsasauk bezzemnieki (konferenci). Padomei [vajag] pievienot Rīgas apriņķa atlikušos pagastus.

Citos apriņķos noteikt darbību un apriņķu padomēm iesūtīt datus Latvijas Padomei. Spēkus sadalīt uz vietām un pieņemt jaunus spēkus.

No XII armijas Strādnieku deputātu padomes [ziņo] Markuss. Strādniekiem bija vajadzīga apvienošana. Reģistrējām ap 12 000 strādnieku viena mēneša laikā. Ir delegāti jau ap 100 izvēlēti. Frontes [tranšeju strādnieku] organizācijas koncentrējas [uz] XII [armijas] Padomes vēlēšanām kopā ar Iskolastrelu, kas galvenos darbus dara pašvaldības iestādēs. Iskosols pret. Ziedojumi ienākuši nepilnīgāk, kā domāts, ap 3000 [rb.] mēnesī, kas izskaidrojams ar nosistām cenām, uz priekšu būs labākas izredzes. Darba spēki mums pašulaiku ir diezgan spēcīgi, un viņu trūkums pagaidām vēl nav tik sāpīgs.

Viļumsones priekšlikums par Cēsu apriņķi. Latvijas Padomei (uzdod Cēsu Izpildu komitejai**) uzdots sasaukt bezzemnieku konferenci un izvēlēt jaunu Izpildu komiteju, kā arī izvēlēt delegātus uz Gubernas [Latvijas] Padomi un pievienot atlikušos pagastus, kuri palikuši Rīgas apriņķī.

Eierts. Sarīkot kursus. Apriņķus sadalīt rajonos un [sūtīt] uz vietas vienu cilvēku, kurš apkalpotu visu rajonu.

Zirnis. Trūkst cilvēku visos apriņķos. Latvijas Padomei vajag iet palīgā apriņķī. Meklēt jaunu avotu, kur ņemt cilvēkus. Latvijas Padomei griezties vēlreiz pie strēlniekiem, lai izdabātu cilvēkus priekš Latvijas Padomes.

Līdaks. Apskatīt vajag līdzekļus, runājot par propagandistiem.

O. Kārkliņš. Pieņemt vēl b. Viksniņu un tos, kuri jau ir, un griezties pie strēlniekiem dēļ minētiem 4 cilvēkiem.***

Krūmiņš uzstāda vēl kā kandidātu Samsonu, kuru arī pieņem.

Ozols. Uzdod apriņķa pad[omēm] apr[inķus] sadalīt rajonos un uz vietām [izraudzīt] cilvēkus, kuri apkalpos rajonus.

Uzdod Izpildu komitejai pēc iespējas labāk nokārtot šos jautājumus.

2. Markuss. Ziņo, ka tranšeju strādnieki ir organizētākā strādniecība. Viscaur redzams, ka organizācija priekš viņiem ir nepieciešama, un ir redzams, ka tas panākams. Visā visumā ap-

* *Sal. 35. piezīmi.*

** *Seko saisināts nesalasāms vārds.*

*** *Sk. dok. Nr. 12, 48. lpp.*

vienoties nav iespējams ar Latvijas Padomi, jo strādniekiem vajag savu organizāciju, jo gadījumā, ja bēg, tad var nonākt,* kā ar Rīgas Strādnieku deputātu padomi. Tagad jāapvienojas, cik iespējams, kā pabalstot ar līdzekļiem, tā arī ar cilvēkiem. [Vajag] paplašināt visu darbību komisariātos.

Lēmums par apvienošanu nav iznests.

O. Kārklīšs. Centrālisms tomēr jāpietura. Kā propagand[istus] tranšeju strādniekus apvienot ar padomēm ar padomēm Cēsis jeb ar rajonu padomēm. Latvijas Padomei** sūtīt savus delegātus zināmu skaitu uz Latvijas Padomi, kā arī nomaksāt procentus. Latvijas Padomē sūtīt tieši no Tranšeju strādnieku [deputātu] padomes, ne caur aprinča Padomi, bet tieši no Tranšeju strādnieku [deputātu] padomes. Strādāt [vajag] kopēji. Tuvākos noteikumus, kā kopēji darboties, uzdod Prezīdijam izšķirt.

3. Nolemj ievēlēt Izpildu komitejā 10 locekļus: 1) Kārklīšs ar 22 balsīm, 2) Meņģele — 20, 3) Krūmiņš — 18, 4) Peterss — 17, 5) Eferts — 17, 6) Lācis — 16, 7) Viķsnīšs — 15, 8) Beldaus — 14, 9) Viļumsone — 13, 10) Ozols — 12 balsis. Kā kandidāti Vilks — 12, Samsons — 10, Eglītis — 8, Jēkabsons — 8, Spalva — 7 balsis.

4. [Delegātu vēlēšanas.] 1) Kārklīšs — [ar] 22, 2) Stučka — 21, 3) Krauklītis — 21, 4) Peterss — 20, 5) Nahimsons — 20, 6) Krūmiņš — 16, 7) Bauze — 15, 8) Viļumsone — 15, 9) Baļārs — 14, 10) Bērziņš — [ar] 14 balsīm tiek izvēlēti uz kongresu 20. oktobrī.*** Kandidāti: Gailis — [ar] 12, Līdaks — 6 [balsīm].

5. Krūmiņš referē.

Tekošo momentu apskatot, Krūmiņš ienes sekošu rezolūciju:

1) Krievijas revolūcija ir nonākusi dziļas iekšējas krīzes stāvoklī, kura sakrīt ar pasaules sociālistiskās revolūcijas pieaugšanu, no vienas, un starptautisko imperiālistu savērēstību cīņā pret šo revolūciju, no otras puses.****

2) Norisinādamās ārkārtīgi grūtos apstākļos, starptautiskā proletariāta kustība pret karu un kontrrevolucionārām valdībām tomēr novedusi pie masu uzstāšanās Čehijā, Itālijas Turīnā, Spānijā utt., pie sacelšanās Vācijas flotē un bruņotām demonstrācijām vairākās Austrijas pilsētās,⁴⁹ nepārprotami liecinot par proletāriskās revolūcijas nogatavošanos Vakareiropā.

3) No otras puses, iekšējais stāvoklis Krievijā liecina par pilnīgu koalīcijas ideju un līdz ar to izlīdzēju — mazinieku un eseru partiju bankrotu un masu piespiešanos revolucionārā proletariāta (lielinieku) partijai, kuras pusē arvien noteiktāk stājas arī milzīgs vairākums strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu

* Domāts: notikt.

** Tekstā pārrakstīšanās kļūda. Jābūt: Tranšeju strādnieku deputātu padomei.

*** Viskrievijas II padomju kongress sākās 25. oktobrī. Sk. 48. piezīmi.

**** Protokolā ir bijis arī cits rezolūcijas 1. punkta variants, kuru protokolists nosvitrojis.

padomēs, pieteicot nesaudzīgu karu imperiālistiskās buržuāzijas diktatūras (Kerenska—Kiškina) valdībai. Zaudējušas cerības...*

6. Darba biržas jautājums.

O. Kārklīņš. Darba birža ir vajadzīga, tas jau skaidrs. Vistuvākā nākamībā var notikt demobilizācija, un tādā ziņā viņa ļoti vajadzīga. Latvijas darba komisārs lika priekšā sekojošu projektu. Darba birža jāsastāda no sekošām organizācijām: Latvijas Padomes, Zemes padomes un XII armijas Strādnieku [deputātu] padomes no kādiem 8 cilvēkiem, kura lemtu jautājumus patstāvīgi. Uzaicināt priekšstāvjus kā no kara organizācijām, tā citām. Līdzekļi...**

Strādnieku pārgrupēšana ietu caur darba biržu. Vajadzīgs komisārs, un pagaidām, kamēr mums nav citu kandidātu, mums jāiet sakarā ar tagadējo darba komisāru. Izvēlēt komisiju, lai nāk [runāt] par projektu, lai apstiprina ministrija. Darba birža kā centrālā apgabala iestāde sagatavos strādnieku likumdošanu utt. No XII [armijas] Strādnieku padomēm mēs vairākkārt esam apskatījuši, ka darba birža vajadzīga, bet komisārs ir nevēlams, tāpēc ka viņš ir bezspēcīgs un bīdāms. Markuss nevar savu kandidatūru uzturēt. Principā esam par darba biržu, kura ir vajadzīga visā Krievijā. Vajag izstrādāt instrukciju. Es pret komisāru, jo viņš nepazīst strādnieku stāvokli.

[Nolemj] atrast kandidatūru.

Vilks. Esmu vienīgi pret tagadējo darba komisāru. Es lieku priekšā, lai cilvēki, kuri ieiet darba biržā, lai paši vestu ar Pagaidu valdību sarunas.

Kārklīņš. Vajag uzticēt Latvijas Padomei organizēt. Darba komisārs nepieciešams, tāpēc viņam uzticēt*** neuzticību, viņu atraidīt. Vispirms ir vajadzīgs cilvēks viņa vietā, kuru apstiprināt, un tādā gadījumā tik dabūs līdzekļus. Pagaidām ar viņu apmierināties, jo līdz šim viņš nostājās strādnieku pusē.

Bajārs. Galperins ir pilnīgi Iskorada rokās, un pagaidām, kamēr cita mums nav, mums jāiet kopā ar viņu.

Vilks. Mēs nevaram atzīt darba komisāru, kuru mēs neesam vēlējuši, bet [kurš] pieņemts. Jānostājas principā. Darba komisārs var darboties kā priekšstāvis komisariatā. Latvijas Padomei saaukt komisiju, kuras atsevišķs cilvēks stāsies sakarā ar Pagaidu valdību, un nodibināt darba biržu. Sastādīt komisiju no iestādēm, ko uzdod Latvijas Padomei. Izvēlēt sabiedrisku cilvēku, kurš stātos sakaros.

O. Kārklīņš. Principā nav ko iebilst, bet nav mums kandidāta, ko likt vietā. Ja mēs pagaidām uzturam Galperinu, vēlāk mēs

* Rezolūcijas teksts te nav pabeigts. Rezolūcija pieņemta arī Iskolastrela paplašinātajā plēnumā 1917. g. 20. oktobrī un publicēta «Latvju Strēlniekā», 49. nr., 1917. g. 24. oktobrī; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 348.—349. lpp. u. c.

** Teikums nav pabeigts.

*** Domāts: izteikt.

viņu kurā katrā laikā varētu dabūt nost, jo citādi Pagaidu valdība var ielikt nevēlamu komisāru viņa vietā.

Wilks ienes konkrētu priekšlikumu — uzdot Izpildu komitejai organizēt darba biržu un ar bijušo komisāru neieļauties sarunās.

O. Kārklīšs. Pagaidām uzturēt [sakarus] ar darba komisāru, kamēr kandidatūru atradīs.

Ar vairāk balsim pieņem beidzamo priekšlikumu. Kandidātus uzdod uzstādīt Izpildu komitejai. Principā visi pret tagadējo darba komisāru.

[7.] Satversmes sapulce.

O. Kārklīšs runā par praktisko pusi. Vēlēšanas Latvijā stipri novēlotas. Vēlētāju raksti, ka kandidāti jau pāri.* Vēlēšanu komisija griezās pie Pagaidu valdības, lai vēlēšanas atliek uz 10. aprīli. Vēlēšanu komisija nevar darboties. Apgabala komisija darbojas un dod priekšrakstu praktisko darbu veikšanai. Sūdzības uz vietas aprīnķī nevar izšķirt, jāsūta uz gubernas komisiju. Aprīnķa delegātu pienākums pagastos organizēt, dot pietiekami dzīvu dalību, ar ko mēs varam panākt to, ka viņi arī aizstāvēs mūsu intereses. Strādnieku, zaldātu padomju rokās stāv vēlētāju saraksti. Vēlētāju sarakstu sastādīšanā aprīnķa padomēm jānāk pretim. Vajadzīgi kā līdzekļi, tā cilvēki. Paskaidrojumu dos aprīnķu vēlēšanu komisijas jeb, [ja] kas neskaidrs, [jāgriežas] pie vēlēšanu komisijas apgabalā. Vēlēšanu likums ir jau nodrukāts Latvijas Padomē.

Izdevumi jāsedz vietējām iestādēm, kas gulsies uz strādniekiem. Latvijā iznākuši jauni noteikumi, ka kareivji, kuri stāv rezervē, arī ieiet pilsonīgu vēlētāju sarakstos. Latvijas Padomes pienākums ir pabalstīt visiem spēkiem LSD, viņu listi. Ienākušas 3 listes: Zemnieku savienības Nr. 1, sociāldemokrāti maziņeki — otra un lielinieki — trešā.**

Biedrs Peterss. Latvijas Padomei publicēt un aizrādīt bezzemnieku padomēm, ka lai pabalsta sociāldemokrātu listi [Nr. 3].

Valmierā tiks sarīkoti instruktoru kursi, kur nolasīs 5 lekcijas. Kur tādas lekcijas, kursi nenotiks, vajadzīgs sūtīt cilvēkus, delegātus, lai informē tos. Mums nekavējoši jāķeras pie līdzekļu vākšanas, jo būs jāizdod vairākas brošūras, kā [arī] jāpieņem cilvēki.

Karaspēka masas ir ļoti neorganizētas.

Atbalstīt sociāldemokrātus kā materiāli, tā idejiski.

Biedrene Viļumsone. Uz sarīkotiem kursiem neierodas tāpēc, ka viņi tiek [rikoti] par vēlu un tāpēc [tiem] maza nozīme. Labāk tāpēc būtu izlietot tos līdzekļus propagandistiem priekš agitācijas, jo viņi ir nokavēti.

Peterss. Kursi vēlu nolikti tāpēc, ka 20. [oktobrī] aizbr[auc] uz Pēterpili visi, kuri referēs par minētiem jautājumiem.

Viļumsone. Mans priekšlikums tos kursus Valkā noturēt.

* Tā tekstā.

** Sk. 13. piezīmi.

O. Kārklīņš. Valmieras apriņķī ir vispareizāk nostādītas vēlēšanas, [no] oficiālās puses runājot.

Peterss. Vēlēšanās Centrālā birojā ir izvēlēti trīs sekretāri. Pagastos lai tiktu nodibināti pie bezzemnieku padomēm vēlēšanu biroji, kuri iepriekš dotu ziņu, par kādiem rezultātiem cerēt var. Cilvēku trūkuma mums nav.

Priekšlikumi:

1) Mēs Latvijas Padomei pievienosimies un aģitēsim par LSD listi Nr. 3.

2) Pabalstīt kā idejiski, tā materiāli vēlēšanu komisijas (uzaicināt strēlniekus), [par] ko apriņķos publicēt, pieliekot klāt lielinieku listi, un protestēsim pret otro SD [listi Nr. 2]. Mums arī ieteicams izsūtīt pa centriem, kur ierodas Zemnieku savienības vīri kā uz Meijerovica sasauktām sapulcēm, un runāt pret viņu organizāciju.*

[8.] Dažādi jautājumi un pieprasījumi.

Kārklīņš. Par līdzekļu ievākšanu delegātu izdevumu segšanai. Apriņķa Padomei vajadzēja izsniegt izdevumus.

Izpildu komitejas locekļiem palikt vēl pēc sēdes.

Vilks. Uz vietām ļoti nenormāla parādība par $\frac{2}{3}$ graudu.⁵⁰ Konkrētus aizrādījumus [vajag] dot agrārkomisijai un sūtīt mūsu priekštāvniecību.

Ceplītis. Par laukstrādnieku jautājumu. Par anketas izstrādāšanu.

Vilks. Par minētajiem jautājumiem jau ir kas darīts, kā arī anketas izstrādāšanai, kura ir plaša un bezzemnieku padomē nevarēs bez propagandistu paskaidrojuma [saprast]. Zemes padomes uzdevums ir stāties pie statistikas n[odaļa]s organizēšanas —] agrārlietas regulēt.

O. Kārklīņš. Statistikas nodaļu nav iespējams pagaidām nodibināt darbinieku trūkuma dēļ. Dati jau ienākuši, un Zemes padome strādās.

Pēc debatēm pieņem Ceplīša rezolūciju:

Ievērojot to,

1) ka bezzemnieku padomes uz laukiem ir vienīgās laukstrādniekus apvienojušās organizācijas, viņas nekavējoshi jāorganizē, pievelkot viņās spējīgākos darbiniekus uz vietām, noskaidrojot bezzemnieku padomju uzdevumus un mērķus, un koncentrēt spējīgākos darbiniekus;

2) tā kā laukstrādnieku stāvoklis ir viens no sāpīgākajiem dienas jautājumiem, tad Padome uzdod Izpildu komitejai stāties sakaros ar apriņķu padomju izpildu komitejām, izstrādāt anketu un ievākt sīkākas ziņas par laukstrādnieku stāvokli un nepieciešamām reformām uz vietām, izstrādājot un nokārtojot minimālo darba algu, darba laiku ierobežošanu, īrnieku⁵¹ jautājumu, pusgraudnieku un visu klaušu sistēmas atcelšanu;

* Tālāk svītrots: Birzgals. Vēlēšanu sapulcēs nevarēs ierasties...

4)* laukstrādnieku jautājums nokārtojams nekavējoši jau tekošajā gadā, lai nākošā saimniecības gadā laukstrādniekiem būtu iespējams vienotiem spēkiem stāvokli uzlabot.

Sēdi slēdz.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 24.—30. lapa.

Nr. 15

Iskolata sēde.

1917. g. 15. oktobrī.

Piedalās: Kārkliņš, Viļumsone, Lācis, Beldaus un Meņģele.

Dienas kārtība:

1. Padomes lēmumu izpildīšana.
2. Līdzekļu jautājums.
3. Propagandistu jautājums.

1. Pamatojoties uz š. g. 14. oktobra ziņojumiem no Cēsu apriņķa Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēdē,** Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja uzaicina visus pagastus, kur vēl nebūtu bezzemnieku padomes, nekavējoši tādas izvēlēt un, kur pagastu bezzemnieku padomju darbība neietu normālās sliedēs, pārvēlēt. Stāties sakaros ar Cēsu apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteju.

2. Pamatojoties uz 14. oktobra [Latvijas] Padomes sēdes lēmumu,** Latvijas Padomes Izpildu komiteja griežas pie Vidzemes guberņas Zemes padomes, pie Centrālā arodniecisko biedrību biroja,**** pie Iskorada XII un arī no Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes ar lūgumu sūtīt no katras iestādes pa 2 priekšstāvjiem 24. oktobrī uz darba biržas noorganizēšanu Valkā, Maskavas ielā 10, Iskolata telpās pulksten 12 dienā.

Dienas kārtība:

1. Darba birža.
2. Darba komisāri.

Bez tam griezties pie [Pagaidu valdības ieceltā darba komisāra] Galperina, lai ierastos sēdē, uzturēt Markusu kā kandidātu uz darba komisāru [Galperina vietā].

Lēmumus nosūtīt [Petrogradā] Бассейная Стучке для Кар-клины.*****

* Tā tekstā. Jābūt: 3).

** Sk. dok. Nr. 14, 61. lpp.

*** Sk. turpat, 64.—65. lpp.

**** Sk. 25. piezīmi.

***** Baseina ielā Stučkam priekš Kārkliņa.

3. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome savā 14. oktobra sēdē iznesa sekošu lēmumu: Uzdot Cēsu apriņķa Padomes Izpildu komitejai organizēt un sasaukt visdrīzākā laikā bezzemnieku konferenci. Pārvēlēt Izpildu komiteju, delegātus uz gubernu [— Latvijas Padomi]. Latvijas Padomei stāties sakaros ar Rīgas apriņķa atlikušiem pagastiem.* So lēmumu tādā veidā paziņot Cēsu pag.** Sūtīt uz 22. [oktobra Cēsu Padomes] Izpildu komitejas sēdi cilvēku, kurš noskaidrotu. Nolemj sūtīt b. Beldauu.

4. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes Izpildu komiteja savā 15. oktobra sēdē nolemj nekavējoši sasaukt komisiju anketas izstrādāšanai [saskaņā ar] Ceplīša ienesto Latvijas Padomes sēdē 14. oktobra rezolūciju.**

Komisijā ievēl sekošus biedrus: Kroderu, Seržantu, Vilku, Efertu. Komisiju nolemj sasaukt 19. oktobrī pulksten 12 dienā.

5. Pieprasīt Iskoborsevā, pamatojoties uz piesūtīto telegrammu no Centrālās Izpildu Komitejas, kurā paziņots, ka Latvijas Padomei asignējot arī 3000 rbļ., kādā ceļā visdrīzāk varētu saņemt minēto summu.

6. Pieprasīt apriņķa Padomes budžeta pārskatu un nekavējošu 20% nodokļu nomaksu.

7. Iskolastrelam pieprasīt minētos prieporščikus — Medni, Kirhenšteinu, Samariteru un Ķīsi. Paziņot, ka viņi nepieciešami vajadzīgi organizatoriskā darbā uz Satversmes sapulces vēlēšanām. Algai visiem propagandistiem jābūt vienlīdzīgai — 200 rbļ. Kā algoti spēki bez minētiem 4 strēlniekiem vēl paliks Viksniņš, Lācis un Samsons, kurus sūtīt uz Malieni, līdzko ieradīsies.

Sēdi slēdz.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 5.—6. lapa.

Nr. 16

Iskolata sēde.

*1917. g. 1. novembrī,
plkst. 7 rītā.*

[Dienas kārtība:]

1. Ziņojumi.
2. Turpmākā darbība.
3. Budžets.
4. Padomes sēde.

[1.] Pie ziņojumiem ņem vārdu b. Eferts un paskaidro Vilka ienesto projektu par darba komisariātu. Gubernas un apriņķa komisariātus noorganizēt pie pašvaldības iestādēm. Darba bir-

* *Sk. dok. Nr. 14, 61. lpp.*

** *Tekstā pārrakstīšanās kļūda. Jābūt: Cēsu Padomei.*

*** *Sk. dok. Nr. 14, 66.—67. lpp.*

žas — pie strādnieku šķiras organizācijām. Projekti ir uzņemti, kuri tiks iesniegti. Pie Zemes padomes ir nodibināta komisija no 4 cilvēkiem.

Kārkliņš. Plānu nodot Latvijas Padomei kā iekustinātājam un Padomes sēdē apstiprināt, pēc tam nodot Zemes padomes nodibināšanai. Uzdot Efertam referēt un noskaidrošanai.

Ziņo, ka pagājušās sēdes lēmumi izpildīti.

Vīksniņš ziņo, ka viņu nolēmusi pieņemt Cēsu apriņķa Bezzemnieku padomes Izpildu komiteja un [viņam] jābūt viņas rīcībā, ka atsevišķās reizēs [nebūs iespējams] atbraukt uz [Latvijas Padomes] Izpildu komitejas sēdēm.

Kārkliņš ienes priekšlikumu, ka, pamatojoties uz Latvijas Padomes sēdes lēmumu,* Izpildu komiteja nolemj sūtīt b. Vīksniņu [uz] Cēsu [apriņķa] Izpildu komiteju organizēt bezzemniekus, bet tomēr atstāt [Latvijas Padomes] Izpildu komitejas rīcībā.

Nolemj: Iskolastrelam pieprasīt zināmo praporščiku** vietā strēlniekus, kuri būtu spējīgi darboties.

Par līdzekļiem atkārtoti pieprasīt Iskoborsevam noskaidrot 3000 rbļ. lietā.

Nolemj no Izpildu komitejas sūtīt 2 priekšstāvjus uz отделение Всероссийского комитета помощи пострадавшим от войны*** — Samu un Meņģeli.

Uz Iskoborsevu nolēma sūtīt b. Vīksniņu, lai noskaidrotu, vai visām organizācijām ir jau izsūtīti uzaicinājumi uz 20. novembra konferenci darba algas izstrādāšanai.**** Priekšstāvi sūtīt un informēt visā tagadējā stāvoklī par darba algas noteikšanu. Informēt arī pārējo organizāciju priekšstāvjus un parūpēties, lai jau iepriekš tur tiktu izvēlēti.

Nolemj sūtīt Vilku, kuram iepriekš jāpaziņo.

Jautājumu par izziņošanu atstāj atklātu.

[Atsaucoties] uz Viskrievijas Centrālās [Izpildu] Komitejas kara nodaļas iesūtīto rakstu, nolemj izstrādāt zināmu projektu, kurā būtu noskaidrotas visas nelabvēlīgās parādīšanās***** pārtikas komiteju [darbā] kā kandžas brūvēšanas gadījumos, kas atņem labības izšķērdēšanu,***** un likt Latvijas Padomes sēdei priekšā. Izstrādāt un piesūtīt bezzemnieku padomēm, pārtikas komitejām izdot obligatoriskus noteikumus.

Izvēl komisiju, kura izstrādā projektu, ko likt [priekšā] pārtikas komitejām. Ievēl Efertu, Kārkliņu un Seržantu līdz nākošai Padomes sēdei, kur apstiprinās [projektu].

Eferts par Latgales Padomes***** jautājumu. Pagastos

* Sk. dok. Nr. 14, 61. lpp.

** Sk. dok. Nr. 15.

*** Viskrievijas komitejas palīdzības sniegšanai karā cietušajiem nodaļu.

**** Iskoborseva konference notika 21.—23. novembrī Pleskavā. Sk. 9. piezīmi.

***** Domāts: parādības.

***** Tā tekstā.

***** Sk. 46. piezīmi.

[Latgalē] padomju nav, bet Izpildu komiteja paziņoja, ka lai sūta priekšstāvjus uz Latvijas Padomes sēdi, kā arī uz turieni sūtīt [priekšstāvjus]. Nodibināt sakarus. Uz nākamo [Latvijas] Padomes sēdi uzaicināt priekšstāvjus. [Latgales Padomes] centrs Rēzeknē. [Adrese:] г. Режица, Верхнезамковая, Совет солдатских, рабочих и крестьянских депутатов.*

[2.] Turpmākā darbība.

Vīksniņš. Mūsu propagandisti maz ziņo par savu darbību, kā arī neievēro Latvijas Padomes trūcīgo stāvokli un neievāc līdzekļus [no] citām organizācijām. Propagandistus izdalīt pa apriņķiem,** un [lai] no turienes dotu pārskatu Izpildu komitejas sēdēs par savu darbību un ievāktu attiecīgas ziņas par pagastu darbību, par cilvēkiem. Izpildu komitejas sēdēm jānotiek ne mazāk kā vienu reizi nedēļā.

Nolemj: katru nedēļu Izpildu komitejas sēdi noturēt katru trešdienu pulksten 6 vakarā.

Prezīdija sēdes noturēt katru pārdienu pulksten 4 pēc pusdienas.

Nolemj: iegādāt nepieciešamākos kancelejas piederumus, kā skapi utt., kā ienāks līdzekļi.

3. Uzdod kasierim izstrādāt budžetu uz nākošo mēnesi un nākamajā Padomes sēdē likt priekšā, kā arī dot pagājušā mēneša pārskatu.

Algas jautājums.

Izpildu komitejai likt priekšā Padomes sēdē paaugstināt algu uz nākošo mēnesi mazākais 50 rbļ. pagaidām, ko Izpildu komiteja pieņem.

[4.] Nākamā Padomes sēde 8. novembrī*** pulksten 10 no rīta. Uzticēt cilvēkiem, kuri Valmieras, kā [arī] Cēsu apriņķī rīt izziņotu visiem delegātiem.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi: a) Izpildu komitejas, b) [Viskrievijas padomju II] kongresa ziņojumi, komisijas un no vietām.
2. Darba komisariāts.
3. Pārtikas jautājums.
4. Budžets.
5. Padomes tālākā darbība sakarā ar tagadējo momentu.
6. Dažādas darīšanas.

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 6.—7. lapa.

* Rēzeknē, Augšpils ielā, Kareivju, strādnieku un zemnieku padome.

** apriņķiem uzrakstīts vīrs vārda iecirkņiem.

*** *Sk. dok. Nr. 17.*

Latvijas Strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padomes sēde.

1917. g. 8. un 9. novembrī.

Par sapulces vadoni ievēl [J.] Vilku, par protokolistiem J. Zaķi un Eglīti.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi no Viskrievijas kongresa* un no vietām.
2. Padomes turpmākā darbība sakarā ar tagadējo momentu (ietverot attiecības pret centrālo varu, vietējo pašvaldību, miliciju, komisariātiem, agrārjautājumu un rūpniecības kontroles jautājumu).
3. Pārtikas jautājums.
4. Darba komisariāts.
5. Budžets.
6. Tekošas darīšanas.

Referents par Viskrievijas kongresu vēl nav ieradies, un tādēļ ziņo no vietām.

Par Valkas apriņķi ziņo b. Eglītis. Darbība nav bijusi visai rosīga. Apriņķa organizēšanas darbs top kavēts caur lielo atstatumu no centra.

Birkenfelds aizrāda, ka bezzemnieku iespaids uz pagasta dzīvi apriņķī niecīgs.

No Valmieras apriņķa ziņo Zirnis, ka bezzemnieku padomju darbība nīkuļojot un pagurstot. Kas attiecas uz pilsētām, tad tur stāvoklis gluži otrāds — darbība ļoti dzīva un padomju iespaids masās liels. Muižas tiek uzņemtas un konfiscētas. Ļoti rosīgi darbojas apriņķa Zemes padome.

No Cēsu apriņķa b. Lācis ziņo, ka vairums pagastu atrodies zem bezzemnieku padomju iespaida.

No Rīgas apriņķa ziņo b. Krieviņš, ka apriņķis atrodies visbēdīgākā stāvoklī. Nav nekādu pašvaldības orgānu, jo Siguldā vēlētā Zemes padome nevar tikt par tādu uzskatīta. Nav arī Bezzemnieku padomes, nedz pārtikas komitejas.

Par strēlnieku pulkiem ziņo [Iskolastrela] Valkas nodaļas priekšstāvis Zariņš, ka pulkos garastāvoklis možs. Noteikti viņi stāv par varu padomēm.

No Valkas Revolucionārās kara komitejas⁵² ziņo b. Junts, ka līdz šim komitejai nav bijis reāla spēka. Tagad Valkā ienācis viens latviešu strēlnieku pulks.⁵³ Līdz ar to komitejas iespaids uz štābu un uz citām kara iestādēm stipri audzis. Revolucionārās

* Sk. 48. piezīmi.

kara komitejas uzdevums ir varu saņemt un tad to tālāk nodot deputātu padomēm. Bet šķiet tīri,* ka vietējā padome šo varu nemaz negrib ņemt.

Valkā ir sperti visi soļi, lai ievestu kontroli par štābu, pastu, telegrāfu utt. Ar XII armijas Izpildu komiteju (Iskosolu) nav iespējams sastrādāt. Arī armijas Revolucionārā kara komiteja⁵⁴ neizrāda lielas dzīvības zīmes.

Par Valmieras Revolucionāro kara komiteju ziņo, ka viņas darbība apmierinoša. Pastis nolikts zem kontroles.

No XII armijas tranšeju strādniekiem ziņo, ka darbība nostādīta labi. Trūkst aktīvu darbinieku un teorētisku spēku. Algas jāatļūms nokārtots strādniekiem par labu. Apvienoti pāri par 20 000 tranšeju strādnieku. Pie Valkas un Valmieras tranšeju strādniekiem nodibināti komisariāti.

Vienbalsīgi tiek pieņemtas rezolūcijas: 1) Atzīt par nepieciešamu Rīgas apriņķi (pagastos un visā apriņķī) nodibināt pašvaldības iestādes. 2) Turpināt Zemes padomes vēlēšanas Rīgas apriņķī ar to aizrādījumu, ka latviešu strēlnieki ievesti Rīgas apriņķa vēlēšanās, lai tie arī izdarītu vēlēšanas (papildu).

Debatēs par Satversmes sapulces vēlēšanām b. Krūmiņš aizrāda, ka vēlēšanu priekšdarbi nav veikti; tamdēļ būtu nepieciešams vēlēšanas atlikt.**

Biedrs Āzis (Fr. Roziņš) ieradies, un viņam tiek dots vārds ārpus dienas kārtības.

Savā improvizētā runā b. Fr. Roziņš aizrāda, ka viņš steigšus šurp pielikt savus mazos spēkus pie lielās lietas. Viņš varot darboties tikai kā teorētiķis, un te rodoties jautājums, vai teorētiķa darbam maz ir kāda praktiska nozīme, sevišķi tagadējā praktisku cīņu laikmetā. Esot taču skaidra lieta, ka mūsu proletariātam un viņa vadoņiem netrūkst vis zināšanu, kas jādara, bet trūkst tikai spēka izvest savus plānus. Vispār teorijai esot mazāka nozīme, nekā dažs labs domā un pauž. Esot tikai pakāpeniska starpība starp mežoņu teoriju, kuri, pirms karu sākt vai pirms sēklu sēt, vai tiklus izmest, apsprasās pie burvjiem pēc padoma vai vēro laika zīmes, un starp moderno kultūras cilvēku, kurš padomu meklē logaritmu tabelēs. Tiklab viens, kā otrs meklē vistiešāko ceļu, pa kuru tikt pie sava mērķa. Aplami esot dažu gribētāju iebildumi, ka tas un tas zinātniski pierādīts un stāv nesatricināmi. Zinātniski pierādīts esot vienīgi tas, ka nekas nestāv nesatricināmi, bet viss tek.

Zinātnes uzdevums neesot sniegt kaut kādas nesatricināmas patiesības, bet drīzāk gan formulēt skaidros vārdos to, ko mēs visi vairāk vai mazāk gaiši jūtam, zem kā mēs ciešam, pēc kā dzenamies. Tādā kārtā zinātnes formulas noderot kā ķēdes locekļi,

* Domāts: skaidri.

** Protokolists tālāk protokolu nav rakstījis, un tā turpmākais teksts tiek publicēts pēc avīzes «Brīvais Strēlnieks», 15. un 17. nr., 1917. g. 10. un 13. novembrī. Attiecīgais avīzes teksts ielīmēts protokolu grāmatā.

kuri saista vienas šķiras piederīgo dvēseles un tādā kārtā rada vienu lielu vispārēju un gaiši apzinātu gribu, kura piedod kustībai nesalaužamu spēku. Tādā kārtā arī visasākās cīņas laikā teorijai ir vislielākā praktiskā nozīme.

Bez tam teorija sakrājot un savirknējot agrāko paaudžu piedzīvojumus.

Viena no vissvarīgākajām mācībām, ko mums sniedz agrāko laiku revolūcijas, esot tā, ka strādnieku šķira nevar iekarot un izlietot savā labā buržuāzijas darināto valsts mašīnu. Nav iespējams valsts iekārtu padarīt proletārisku caur to, ka ievēl sociāldemokrātus par ministriem. Kā 1905. gadā rīcības komitejas,⁵⁵ tā tagadējie sovieti* esot pavisam kas jauns, un tikai tādas iestādes varot kalpot proletariāta interesēm. Bēda tikai tā, ka Krievijā sovietu** valdība jābūvējot no augšas un nevarot tikt būvēta no apakšas, kā latviešu rīcības komitejas 1905. g.

No tam nākot, ka Pēterpils sovietu** valdības lēmumi un rīkojumi atduras uz sabotāžu. Pasta un telegrāfa iestādes sabotējot caur to, ka aizrūc ziņas par lielinieku uzvaru, bet pauž visādas melu ziņas. Ārzesmes tikai caur Vīnes telegrammam dabūjušas zināt, ka Kerenskis pārvarēts un aizbēdzis. Sabotāžu taisot pat daži biedri sociāldemokrāti, kuri jauc un traucē proletāriskās bezkompromisu politikas izvešanu. Tomēr baumas par lielinieku šķelšanos esot nedibinātas. Zinovjevs sacījis runātajam, ka viņš ņems atpakaļ savu rezignāciju, un Buharins sacījis Maskavas lielinieku organizācijas vārdā, ka pret Noginu tikšot sperti visstingrākie soļi.⁵⁶

Vispār viens no vispārīgākajiem uzdevumiem tagadējā brīdī esot sabotāžas salaušana visstingrākiem līdzekļiem. Kraukļu brēkas un krokodiļu asaras par pilsoņu karu esot nevietā. Pilsoņu karš, kurā tautas masas ar varu piespiež pie sienas savus apspiedējus un to kalpus, esot vienīgais taisnais un svētais karš. Noziedzīgs brāļu karš esot tas, kas tiek vests uz robežām, kur vienas zemes proletārieši tiek dzīti nāves kaujā pret saviem šķiras brāļiem, kas dzimuši otrā valstī. Bet acumirkļi šis noziedzīgais karš uzskatāms par tikpat kā izbeigtu. Samērā*** ar to, ka šķiru cīņas asākais veids — pilsoņu karš — atbrīvo proletariātu, zūd pamats zem kājām nāciju karam.

Priekšsēdētāja biedrs [J.] Vilks apsveic b. Fr. Roziņu (Āzi), aizrādīdams, ka ar viņu no ārzemēm ir atgriezušies pēdējie Latvijas proletariāta vadoņi, kurus ar nepacietību viņš gaidīja. Tagad mums vairs nav ko gaidīt. Lai stājamies darbā, cieši kopā ar saviem vecajiem cīņās norūdītiem biedriem. Mēs esam tai cerībā, ka b. Roziņš būs mūsu vidū no šīs dienas vienmēr, un kopēji mēs veiksīm lielo Krievijas un Latvijas atsvabināšanas darbu.

Pēc tam Padome pāriet pie turpmākām turpmākām debatēm par Satver-

* Padomes.

** Padomju.

*** Domāts: Līdz.

smes sapulci. Noskaidrojas, ka visur vēlēšanas izvest nebūs iespējams. Taču visumā tās atlikt, ievērojot vēlo laiku, arī nav iespējams. Norādot uz tagadējiem apstākļiem guberņas [vēlēšanu] komisijai, Padome atzīst, ka tais vietās, kur vēlēšanas nevarētu pilnīgi notikt, nosakāmas papildu vēlēšanas.

Pēc pārtraukuma b. Kārkliņš ziņo par Izpildu komitejas darbību. Izpildu komiteja principiālus lēmumus nav pieņēmusi, ir veikti tikai praktiski darbi. Sperti soļi darbības atjaunošanai Rīgas un Cēsu apriņķos. Izpildu komiteja ir stājusies arī pie partijas lietu nokārtošanas, bet panākumi vēl nav redzami. Izvēlēta komisija no trim personām, kura izstrādās plānu partijas lietu nokārtošanai un vāks materiālus turpmākam darbam. Izpildu komiteja uzaicinājusi biedrus strādniekus nākt palīgā kopējā darba veikšanai. Algotiem darbiniekiem nolemts pielikt 50 rbļ. pie līdzšinējās algas.

Tālāk b. Kārkliņš ziņo par II Viskrievijas strādnieku un zaldātu deputātu padomju kongresu. Ziņojot par stāvokli Pēterpilī, kāds viesis no turienes aizrāda, ka Pēterpilī valda pilnīga kārtība. Laupīšanas pilnīgi izbeigtas. Cīņai pret kontrrevolucionāriem strādnieki noorganizējuši apm. 40 000 lielu armiju (Sarkano gvardiju).* No strādnieku puses darīts viss, lai mazinātu asins izliešanu.

Par turpmāko darbību un politisko stāvokli referē b. Kārkliņš. Analizējot apstākļus uz vietām, redzams, ka stipri vien sajūtams rūpnieciskā proletariāta trūkums. Revolūcijas dzīvākais elements ir strēlnieki. Bezzemnieku kustība nav intensīva. Revolucionāro strādnieku uzdevums ir padarīt kustību dziļāku un tā gūt vislielākos panākumus. Varu var saņemt vai nu Latvijas Kareivju, strādnieku un bezzemnieku deputātu padome, vai arī Zemes padome. Šis jautājums mums pamatīgi jāapskata, mums jāzina, vai mēs esam pietiekoši stipri, lai saņemtu varu un veiktu neatliekamos uzdevumus. Lai pārvaldītu, ir vajadzīgs daudz radošu spēku.

Rezumējot Kārkliņš aizrāda, ka mūsu uzdevums ir izšķirt varas jautājumu.

No debatēm noskaidrojas divas pretējas līnijas: viena, ka varai jāpāriet [Latvijas] Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes rokās, otra, ka tā atstājama Zemes padomei. Pirmo aizstāv b. Vilks, Lācis, Seržants, Zaķis, Krūmiņš. Otru — Draudiņš un Sams. Biedrs Eglītis uzsver, ka varai jāizaug no abām minētām iestādēm.

Kārkliņš gala vārdā oponē tiem runātājiem, kuri uzsvēruši uzskatu, ka varai jāpāriet [Latvijas] Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes rokās, atsaucoties uz LSD V kongresa⁵⁷ lēmumiem varas un Latvijas Seima jautājumos. Abām iestādēm jādarbojas kontaktā. Oficiālo valdības politiku noteiks Iskolats.

* Sk. 47. piezīmi.

Pēc pārtraukuma ar pārlabojumiem tiek pieņemta b. Krūmiņa iesniegtā rezolūcija par [guberņas un aprinķu] komisariātu atcelšanu.*

Pamatojoties uz pieņemto rezolūciju, Padome vienbalsīgi nolemj, ka jāizstrādā deklarācija par varas pāriešanu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju rokās, kas tiek uzdots Izpildu komitejai. Darišanu pārņemšanu nolemts izdarīt ne vēlāk kā divu dienu laikā.

Pēc tam tiek pieņemta rezolūcija par Sarkano gvardiju.**

Par agrārjautājumu referē b. Vilks, nolasot rezolūcijas tēzes, kuras sadalās trijās daļās: a) īpašuma tiesību atcelšana uz zemi, b) pārņemšanas faktiskā izvešana un c) apstrādāšanas kārtība.

Uz Krūmiņa priekšlikumu Padome nolemj visus uz muižnieku zemju pārņemšanu padomju rīcībā attiecošos materiālus nodot sevišķai komisijai, kurā tiek ievēlēti Roziņš, Vilks, Eglītis, Eferts un Seržants. Šai komisijai tiek uzdots visā drīzumā izstrādāt noteiktu plānu, saskaņā ar kuru pēc Izpildu komitejas apstiprināšanas jāizdara visi zemes konfiscēšanas un citi reformas darbi.

Darba komisariāta un budžeta jautājumu nokārtošanu Padome uzdod Izpildu komitejai.

Tiek nolemts papildināt Izpildu komiteju. Krūmiņš un Zirnis liek priekšā uzaicināt aprinķu padomes sūtīt pa vienam priekšstāvim, kuri tad skaitīsies kā pilntiesīgi Izpildu komitejas locekļi. Padome liek priekšā Iskolastrelam sūtīt uz Iskolatu ne vairāk kā 3 priekšstāvjus. Izpildu komitejā tiek pievēlēti: Roziņš, Draudiņš, Seržants, Līdaks un Gailis.

Uz Pleskavas apgabala kongresu*** tiek izvēlēti divi priekšstāvji: J. Zaķis un J. Krūmiņš.

Tālāk Padome pieņem apsveikumus b. Fr. Roziņam un Strādnieku un zemnieku valdībai. Sankcionē Kārkliņa atteikšanos no Izpildu komitejas.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 31.—33. lapa.

Nr. 18

Iskolata sēde.

*1917. g. 9. novembrī,
plkst. 10 vakarā.*

Piedalās b. Roziņš, Krūmiņš, Draudiņš, Seržants, Lācis, Vilks, Meņģele, Līdaks, Eferts.

Par priekšsēdētāju ievēl vienbalsīgi b. Roziņu, sekretāri — E. Meņģeli.

* *Domāta rezolūcija par Padomju valdību. Sk. pielikumā dok. Nr. 1.*

** *Sk. pielikumā dok. Nr. 2.*

*** *Sk. 9. piezīmi.*

Dienas kartība:

1. Izpildu komitejas konstituēšanās.
2. Pagājušās sēdes protokoli.
3. Telpu jautājums.
4. Komisariātu likvidēšana.
5. Latgales Padomes jautājums.

Biedrs Krūmiņš b. Roziņam paskaidro iemeslus, aiz kuriem b. Kārklīņš aiziet no Izpildu komitejas, un ka viņa vietā Izpildu komitejā ienāk b. Vilks kā pirmais kandidāts.

Priekšlikums tiek pieņemts vienbalsīgi.

1. Izpildu komitejas konstituēšanās.

Izvēlēt Prezīdiju no 7 locekļiem. Uz priekšsēdētāja amatu uzstāda kandidātu b. Roziņu. Viņu arī vienbalsīgi ievēl.

Kā priekšsēdētāja biedrus uzstāda sekojošus kandidātus: Krūmiņu, Seržantu, Vilku, Viksniņu. Ievēl Krūmiņu vienbalsīgi kā pirmo priekšsēdētāja biedru. Seržantu kā otro biedru ar 5 balsīm.

Uz sekretāra vietām [liek priekšā] sekojošus kandidātus: Meņģeli, Draudiņu, Vilku. Vilku ievēl ar 5 balsīm kā* sekretāru. Meņģeli ar 6 balsīm kā sekretāra pirmo biedru. Draudiņu ar 4 balsīm kā sekretāra otro biedru.

Biedrs Draudiņš liek priekšā kooptēt b. Šmidtu pie Izpildu komitejas un uzdot viņam kasiera vietu. Priekšlikumu pieņem.

[2.] Grāmatas vest uzdod sekretāriem.

Draudiņš liek priekšā nodibināt informācijas biroju priekš iekšējās darbības apgaismošanas presē, kā arī ievākt no ārienes materiālus. Pieņem vienbalsīgi. Pagaidām uztic sekretāriem informācijas lietas, kā arī protokola norakstīšanu laikrakstos vajadzības gadījumā paplašināt.**

Algas jautājumu ienes b. Šmidts. Algot 2 sekretārus — Meņģeli un Vilku, algot no priekšsēdētājiem Krūmiņu, kuriem jābūt kā pastāvošiem*** Prezīdija locekļiem. Algoti tiek bijušie propagandisti. Algas augstumu pagaidām nolemj 250 rbļ.

Biedrs Krūmiņš liek priekšā uzticēt b. Draudiņam, pamatojoties uz pieņemto rezolūciju par Sarkanā gvardiju,**** ieroču [saņemšanas] nepieciešamību priekš Iskolata, kā arī par projektiem, kā organizēt visu. Priekšlikumu pieņem.

Attiecības ar revolucionārām komitejām.

Draudiņš. Uzdot Krūmiņam un Vilkam izstrādāt plānu, kā labāk saistīt un apvienot [Kara] revolucionāro komiteju ar Iskolatu, kā arī tūlī uz vietas izvēl 2 priekšstāvjus, kuri ieiet [Kara] revolucionārajā komitejā. Uz Cēsīm un Valmieru nolemj sūtīt

* *Tālāk nosvītrots:* pirmo.

** *Seko nosvītrots teikums:* Informācijas birojā ievēl Krūmiņu un Draudiņu.

*** *Domāts:* pastāvīgiem.

**** *Sk. dok. Nr. 17, 75. lpp., un pielikumā dok. Nr. 2.*

Gaili. Uz Valkas vietējo Kara revolucionāro komiteju — b. Krūmiņu.

[3.] Telpu jautājums.

Smidts. Pagaidām lieku priekšā ieņemt kādu istabu no Zemes padomes telpām, piem., skolas nodaļas telpu, tad vest sarunas ar komisāriem, lai mazākais kādu istabu dod Iskolata rīcībā tūlīn nekavējoši.

[4.] Komisariātu likvidēšanas jautājums.

Pamatojoties uz pieņemto rezolūciju Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu [padomes] sēdē par varas pāriešanu Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes un Zemes padomes rokās,* nekavējoši jāizvēl [komisijā] 2 priekšstāvji no Latvijas Padomes uz vietas, kā arī jāpaziņo guberņas un apriņķu zemes padomēm un apriņķu padomēm ievēlēt 2 priekšstāvjus, vienu neitrālu personu klāt pieaicinot.

Ievēl b. Roziņu kā neitrālu personu, b. Krūmiņu vienbalsīgi, b. Smidtu ar 6 balsīm.

Tāpat apriņķu komisariāti pārņemami apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm kopā ar apriņķu zemes padomēm, kurām nekavējoši jānosūta rezolūcija.

Iesniedz priekšlikumu b. Draudiņš par varas pārņemšanas un zemes konfiskācijas manifesta izsūtīšanu, kuru pagaidām atliek.

Izvēlētai agrārkomitejai uzdod pieaicināt no visām agrārkomitejām priekšstāvjus un mūsu biedrus, kuri strādā agrārkomitejās, piem., Jansonu, kā [arī] klāt pieaicinot no apriņķu un guberņas zemes padomēm priekšstāvjus. Komisijai jautājums jau iepriekš izstrādājams. Komisiju sasaukt nolemj pusdivos pusdienā.

[5.] Latgales jautājums.

Biedrš Krūmiņš ziņo, ka Latgalē pastāvošā Deputātu padome pārgājusi lielinieku rokās** un ka tagad sakarus ir iespējams nodibināt.

Biedrs Draudiņš papildina, ka Latgales teritorijā ieiet*** V armija, pie kuras ir nodibinājies stipri plašs latviešu birojs,⁵⁸ tā kā ieteicams būtu Iskolatam kopā ar Iskolastrelu sūtīt 2 pārstāvjus, kuri sakarus nodibinātu, jo ir jau skaidrs no LSD V kongresa, ka Latgale jāpievieno.****

Jautājumu pagaidām atstāj atklātu, kā priekšstāvi uz Latgali izvēl vienbalsīgi b. Efertu.

Prezīdijam uzdod rakstiski pieprasīt Iskoborsevam Latgales Padomes adresi un mēģināt vest rakstiskus sakarus ar minēto Padomi.

Prezīdija sēdes nolemj noturēt katru dienu pulksten 12 dienā, Izpildu komitejas sēdes — sestdien pulksten 4 pēc pusdienas.

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 8.—9. lapa.

* *Sk. dok. Nr. 17, 75. lpp., un pielikumā dok. Nr. 1.*

** *Sk. 46. piezīmi.*

*** *Domāts: izvietota.*

**** *Sk. 57. piezīmi.*

Iskolata sēde.*

1917. g. 11. novembrī,
plkst. 7 vakarā.

Priekšsēdētājs b. Roziņš. Sekretāre Meņģele.

Dienas kārtība:

1. Komisariātu likvidēšana.
2. Agrārlietas (konfiskācija).
3. Par piedalīšanos autonomijas komisijā** (15. novembrī).
4. Pārtikas jautājums.
5. Līdzekļu jautājums.
6. Dažādas lietas.

Piedalās: 1) Seržants, 2) Meņģele, 3) Viksniņš, 4) Beldaus, 5) Vilks, 6) Krūmiņš, 7) Lācis, 8) Roziņš, 9) Eferts, 10) Ozoliņš, 11) Smidts, 12) Līdaks, Samsons un Kārkliņš.

[1.] Krūmiņš. Izvēlētā komisija ir 2 reizes sanākusi noskaidrot tehnisko pusi, kā pārņemt komisariātus. Kad Zemes padomes valdes sēdē ieradās Iskolata priekštāvis un lika priekšā ievēlēt 2 priekštāvjus, izlasot rezolūciju, izcēlās lielas debates, uzsvēra, lai, pārņemot veco funkciju, darbība tomēr netiktu traucēta.

Kārkliņš. Pie aprīņu komisāriem līdzekļu nekādu nav ko pārņemt. Vajag izstrādāt instrukcijas, kā pārņemt. Pie gubernas komisāra tās lietas stipri sarežģītas. Visas komisijas, kuru ir ļoti daudz, ir stipri [uz] nedemokrātiskiem pamatiem. Līdz šim uz komisāriem gūlās liela atbildība — kā bēgļu apgādāšana, zaldātu sievas utt. Pārņemot viss tas gulsies uz Zemes padomi, un beidzamai būs jābūt atbildīgai. Pie likvidēšanas jāķeras tūlī. Jāpiesūta komisāriem kategorisks raksts, uz kura pamata viņi pārdos*** visas funkcijas.

Smidts. Kas attiecas uz Rīgas aprīņa komisāru, tas pagaidām atkarājas no Cēsu aprīņa komisāra. Vispār Zemes padomei visas tās lietas nav nemaz tik viegli pārņemamas, piemēram, Landrātu kolēģija, bēgļu lietas u. c. Mums jāiet kopā ar Igaunijas [Kara] revolucionāro komiteju.⁵⁹ Latvijas Padomes liels uzdevums, lai pārņemtu visas funkcijas Zemes padomē savā pārziņā.

Latvijas Padomei jāgādā par līdzekļiem. Komisāri papīrus pieprasa kā attaisnojošus dokumentus, jo šaubās, ka kādreiz viņi netiek saukti pie atbildības. Vienīgās naudas summas pagaidām, kuras mēs varētu dabūt, ir policistu nauda. Ir zināms, ka Valkā

* Saglabājušies protokola divi varianti (otrais nav pabeigts — sk. dok. Nr. 20).

** Sk. 19. piezīmi.

*** Domāts: nodos.

pie pilsētas galvas būs apmēram 5000 rbļ., Valmierā ap 18000 rbļ.*

Izceļas debātes, ko iesākt līdzekļu trūkuma gadījumā, kurš paredzams drīzā laikā. Ja neienāks nekādas lielākas summas, tad ar varas pārņemšanu Zemes padome nokļūs neveiklā stāvoklī, jo viņa nevarēs apmierināt visas masas prasības. Var būt, ka beidzamās var sacelties pret mums. Latvijas Padomei jāpieliek visas pūles, lai nodrošinātos ar līdzekļiem.

Kārkliņš** aizrāda, ka aiz Latvijas Padomes jābūt bruņotam spēkam. Kara revolucionārā komiteja*** maz līdz šim darījusi. Nepieciešama štāba reorganizēšana, kontrole uz pastu un telegrāfu utt.

Viksniņš atbild, ka [Kara] revolucionārā komitejā nav bijis pietiekošs daudzums aktīvu darbinieku, tāpat ne Latvijas Padome, ne Zemes padome nav Revolucionārai komitejai devusi kādus aizrādījumus. Vajag sūtīt priekštāvījumus un ar norādījumiem griezties pie Revolucionārās komitejas izpildīšanai.

Vilks aizrāda, ka beidzamā laikā mēs stipri atgriezti no centra, jo no Pēterpils mums nav nekādu tiešu ziņu. Stāties sakaros caur delegāciju nepieciešams, tāpat ar Igaunijas Kara [revolucionāro] komiteju. Pieprasīt līdzekļus no [Viskrievijas] Centrālās Izpildu Komitejas. Jau no rītdienas stāties ciešos sakaros ar [Kara] revolucionāro komiteju, aizrādīt uz bruņotu spēku vajadzību. Reģistrēt visas iestādes, kuras jāpārņem. Izvēlētai pārņemšanas komisijai jāstājas ciešos sakaros ar [Kara] revolucionāro komiteju.

Līdaks vēl pastrīpo, ka nevar visu vērību griezt tik uz centrālo varu, mums pašiem jādara uz vietām, kas tik iespējams.

[Nolēma:]

1) Publicēt par komisariātu atcelšanu deklarācijas veidā.****

Kārkliņš. Griezties pie [Kara] revolucionārās komitejas, lai nekavējoši tiek štābi reorganizēti. Uz pastu un telegrāfu uzlikt kontroli. Ja Valkas [Kara] revolucionārā komiteja nevar spert nekādus soļus, griezties pie XII armijas [Kara] revolucionārās komitejas.

2) Nekavējoši sūtīt no Latvijas Padomes Izpildu komitejas delegātu uz Igaunijas [Kara] revolucionāro komiteju, kuram no šejienes dot direktīvu.

3) Paziņot Centrālai [Izpildu] Komitejai par mūsu darbību, par varas pārņemšanu un pieprasīt izsūtīt visas tās summas, ko agrāk izmaksāja komisāriem priekš dažādu pabalstu izsniegšanas.

Sūtīt delegātu, kuram dot plašas tiesības un [uzdevumu] informēt [par] mūsu darbību, ka[s] noskaidrotu mūsu stāvokli, tāpat politiskās spējas, kurš rūpētos par līdzekļiem un ieročiem.

* Protokola 2. variantā: 15 000 rbļ. Sk. dok. Nr. 20, 82. lpp.

** Protokola 2. variantā: Šmidts. Sk. dok. Nr. 20, 82. lpp.

*** Sk. 54. piezīmi.

**** Sk. pielikumā dok. Nr. 1.

Pieņem vienbalsīgi.

Delegātu vēlēšanu uz Igauniju atstāj Prezīdijam, pieaicinot Birkertu.

Uz Pēterpili nolemj sūtīt b. Kārkliņu.

Kārkliņš papildina, ka komisāriem vajag norādīt, ka viņiem uz priekšu bez Latvijas [Padomes] Izpildu komitejas nav tiesības saimniekoties.

[2.] Agrārais jautājums. Nolemj izziņot visām aprīņa padomēm, ka bezzemnieku padomēm jāieņem kontrole pār muižām, ka muižnieki nevar neko izpārdot un, kur kāds mēģinājums, — nodot arestam.* Uzlikt arestu nekavējoši. Pagastos, kur nebūtu bezzemnieku padomes, muižas uzraudzību uzdot muižas strādniekiem. Konfiskācijas plānam jābūt visdrīzākā laikā izstrādātam.

Paziņot aprīņu padomēm, lai izlaiž kategoriskus noteikumus cirkulāra veidā, ka nomaksa (rentes), kuru līdz šim iemaksāja muižniekiem, jāiemaksā Zemes padomē un, kur jau būtu saimnieks nomaksājis, lai piesūta kvīti Zemes padomē. Tāpat dzimnieku⁶⁰ nomaksas kredītbankās pārnāk uz Zemes padomi. Visas nomaksas izdarāmas 3 nedēļu laikā. Neizpildīšanas gadījumā sauks pie atbildības. Formulēt uzdod lūgt b. Bohalteri.

[3.] Autonomijas komisijā piedalīšanās jautājumā nolemj sūtīt priekšstāvi. Instrukcijas izstrādāšanu atliek uz nākamo sēdi.

[4.] Apskatot pārtikas jautājumu, nāk pie slēdziena, ka Latvijas Padomei jāpieliek visas pūles, lai notiktu rekvizīcija, jo armijā draud bads un mēs nedrīkstam pielaist, ka šo gadījumu varētu izlietot pret mums, jo, ja nebūs ko ēst, karaspēks nāks mājās; jāpieliek visi spēki, lai novērstu badu, un reizē ar to darīt uz Iskosolu spiedienu, lai viņi dod parakstus, ka dzelzceļš tiks izlietots labības pievešanai no Krievijas.

Kārkliņš ienes sekošus priekšlikumus: 1. Griezt vērību uz to, ka štābi piespiež kārtīgi pa dzelzceļiem labības pievešanu.** Noskaidrot, ka Latvijas Padome nolēmusi iet armijai pretim, bet lai no viņu puses nāktu tas pats.

Līdaks ienes sekošus priekšlikumus:

1) štābiem jāatzīst jaunā valdība un jāpavēl dzelzceļniekiem izpildīt mūsu rīkojumus,

2) visas nevajadzīgās daļas, iestādes, aiz kurām nestāv masas un kuras sastāv tik no kalpotājiem, bez kavēšanās izvākt no Valkas,

3) pieprasīt armijas demobilizāciju,

4) griezties pie [Kara] revolucionārās komitejas, lai viņa dara spiedienu, ka nevajadzīgas iestādes tūlīn tiek izvāktas; ja vajadzīgs, uzstāties piespiedu kārtā.

* Attiecīgais dokuments publicēts «Brīvajā Strēlniekā», 18. nr., 1917. g. 15. novembrī; «Cīņā», 15. nr., 1917. g. 17. novembrī; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, с. 371—372 u. c.

** Tā tekstā.

Pieņem.

Uz part[ijas] komitejas sēdi nolemj sūtīt b. Seržantu.

Uz latviešu strēlnieku pulka svētkiem nolemj sūtīt b. Roziņu.

[5.] Līdzekļu jautājums.

Policijas naudas nekavējoši jāsaņem Latvijas Padomes rīcībā.

Ievēl 2 priekšstāvjus — b. Vilku un b. Viksniņu, kuriem jāgriežas pie pilsētas galvas, pieaicinot [Kara] revolucionārās komitejas priekšstāvi, un pieprasīt zināmas summas atdošanu. Ja labprātīgi atsakās dot, tad jāpasaka, ka izlietos varu.

Uzdod Valmieras apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei atņemt 15 000 rbļ. policistu naudu un naudu nodot Latvijas Padomei.

Ienāk priekšlikums konfiscēt Zingera firmas (naudas skapi).

[6.] Uzdod Ozoliņam rūpēties, lai XII armijas [Kara] revolucionārā komiteja tiktu pārcelta uz Valku.

Nākamā Izpildu komitejas sēde pirmdien plkst. 7 vakarā.

Sēde slēgta.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 34.—35. lapa.

Nr. 20

Iskolata sēde.*

*1917. g. 11. novembrī,
plkst. 7 vakarā.*

Priekšsēdētājs — b. Roziņš.

Sekretāre — Meņģele.

Dienas kārtība:

1. Komisariātu likvidēšana.
2. Agrārlietas (konfiskācija).
3. Par piedalīšanos autonomijas komisijā (15. novembrī).
4. Pārtikas jautājums.
5. Līdzekļu jautājums.
6. Dažādas lietas.

Piedalās: 1) Seržants, 2) Meņģele, 3) Viksniņš, 4) Beldaus, 5) Vilks, 6) Krūmiņš, 7) Lācis, 8) Roziņš, 9) Eferts, 10) Ozoliņš, 11) Smidts, 12) Līdaks, 13) Samsons un 14) Kārkliņš.

1. Krūmiņš. Izvēlētā komisija ir 2 reizes sanākusi. Noskaidroja tik tehnisko pusi, kā pārņemt komisariātus. Kad ieradās Iskolata priekšstāvis Zemes padomes valdes sēdē un lika priekšā

* Šī protokola citu variantu sk. dok. Nr. 19.

komisijā ievēlēt 2 priekšstāvjus, tad, izlasot rezolūciju, izcēlās lielas debātes, beidzot uzsvēra, lai vecās funkcijas pārņemot tomēr netiktu traucētas.

Kārklīņš. Pie aprīņķu komisāriem līdzekļu nekādu nav ko pārņemt. Vajag norādīt, kā lai visu pārņem. Pie guberņas komisāra tās lietas stipri sarežģītas. Daudz komisiju ir [sastādītas] uz stipri nedemokrātiskiem pamatiem. Uz komisāru gūlās liela atbildība, kā apgādāšana — bēgļu, zaldātu sievu utt. Tagad pārņemot tas viss gulsies uz Zemes padomi, kurai būs jābūt atbildīgai. Pie likvidēšanas jāķeras tūlī. Jāpiesūta komisāriem kategorisks raksts, uz kura pamata viņi pārdos* visas funkcijas.

Smidts. Kas attiecas uz Rīgas aprīņķa komisāru, tad pagaidām tas atkarājas no Cēsu aprīņķa komisāra. Zemes padomei tās lietas nemaz nav viegli pārņemamas, piemēram, Landrātu [kolēģija], latviešu bēgļu lietas u. c. Mums jāiet kopā ar Revolucionāro komiteju — Igaunijas. Latvijas Padomes liels uzdevums, lai pārņemtu visas funkcijas Zemes pad[omē], jāgādā par līdzekļiem.

Komisāri papīrus pieprasa kā attaisnojošus dokumentus, ka viņi neatdod [lietas] vis labprātīgi, bet piespiesti.

Mums ir vienīgās naudas summas zināmas, kuras mēs varēsim dabūt, tās ir policistu naudas. Valkā summa būs apmēram ap 5000 rbļ. un Valmierā ap 15 000 rbļ.

Lācis. Mums par līdzekļiem nemaz tā nav jānotrūkstas. Kad viss pārnāks mūsu rokās, radīsies līdzekļi.

Izceļas debātes, ka līdzekļu trūkuma gadījumā, kurš paredzams drīzā laikā, ja neienāks nekādas lielākas summas, un [līdz ar] varas pārņemšanu Zemes padome nokļūs ļoti neveiklā stāvoklī, jo viņai vajadzēs apmierināt visas masas prasības un, [pēdējās] neapmierinot, [tā] var sacelties pret Zemes padomi. Latvijas Padomei jāpieliek visas pūles, lai varētu Zemes padomi nodrošināt ar līdzekļiem.

Smidts aizrāda, ka aiz Latvijas Padomes jābūt bruņotam spēkam, ka Kara revolucionārā komiteja maz līdz šim ir darījusi. Vajag [veikt] štāba reorganizēšanu, uzlikt kontroli uz pastu un telegrāfu.

Vīksniņš norāda, ka Kara revolucionārā komitejā nav bijis pietiekoši aktīvu darbinieku, ka tāpat ne Zemes padome, ne Latvijas Padome nav ko aizrādījusi, kas būtu darāms Kara revolucionārai komitejai. Vajag sūtīt savus priekšstāvjus un dot norādījumus Kara [revolucionārai] komitejai izpildīšanai.

Vilks aizrāda, ka beidzamā laikā mēs esam stipri atgriezti no centra, jo no Pēterpils mums nav nekādu tiešu ziņu. Vajadzētu stāties sakaros caur delegāciju, tāpat kā ar Igaunijas Kara [revolucionāro] komiteju. Pieprasīt līdzekļus no [Viskrievijas] Centrālās Izpildes Komitejas. Jau rīt stāties ciešākos sakaros ar Kara revolucionāro komiteju un aizrādīt uz bruņoto spēku organizē-

* *Domāts: nodos.*

šanas nepieciešamību. Reģistrēt visas iestādes, kuras jāpārņem, un izvēlētai pārņemšanas komisijai jāstājas ciešos sakaros ar [Kara] revolucionāro komiteju.

Līdzs pastriņo, ka nevar visu vērību griezt tikai uz centrālo varu, bet ka mums pašiem jādara uz vietām viss, kas tik iespējams.

Kārkliņš no visa*

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 23. lapa.

Nr. 21

Iskolata sēde.

*1917. g. 13. novembrī,
plkst. 7 vakarā.*

Sēdi vada b. Roziņš, protokolē Meņģele.

Dienas kārtība:

1. Izpildu komitejas sēdes nolikšana un paplašināšana.
2. Ziņojumi.
3. Konferences sasaukšana (agrārjautājuma izstrādāšana).
4. Redakcijas komisija.
5. Autonomijas komisijas apspriede.
6. Dažādi jautājumi.

[1.] Apskatot pirmo dienas kārtības punktu, nolemj Izpildu komitejas sēdes noturēt pirmdienās [ar] paplašināto sastāvu, kurā bez pamata Izpildu komitejas locekļiem vēl piedalās priekšstāvji no aprinķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomēm, no Iskorada XII un no Iskolastrela; trešdien un piektdien — mazā sastāva sēdes, kurās jāpiedalās visiem Izpildu komitejas locekļiem un vēl bez tam vienam priekšstāvim no Iskorada XII, 2 priekšstāvjiem no Iskolastrela, kuri no šīm organizācijām izvēlēti priekš paplašinātā sastāva, kuriem būs pastāvīgi Iskolatā darboties. Visas sēdes noturēt plkst. 7 vakarā. Gadījumā, ka[d] Izpildu komitejas loceklis uz sēdi nevar ierasties, jāiesniedz motivēts paziņojums sēdē.

Nolemj pieņemt kantoristi, kura rakstītu uz mašīnas. Pieņemšanu uzdod Prezīdijam.

Atzīst [par nepieciešamu] nodibināt juridisko komisiju pie Iskolata, kura sastāvēs no 3 locekļiem, starp kuriem vismaz vienam jābūt juristam. Kandidātu sastādīšanu uzdod Prezīdijam līdz nākamai sēdei.

* *Protokols nav pabeigts. Šī protokola cita varianta pilnu tekstu sk. dok. Nr. 19.*

Algu kantoristei nolemj 200 rbļ., juristam 500 rbļ.

Prezīdija sēdes pieņem noturēt katru dienu pulksten 2 dienā.

2. Ziņojumi.

Biedrs Pētersons īsumā ziņo par Pēterpili. Vispirms tika saaukts Zemnieku kongress.⁶¹ Izcēlās šķelšanās, kur noturēt — vai Pēterpili jeb Mogiļovā. Tomēr balsojot izšķirās, ka Pēterpils dabūja 27 pret 23 balsim. Tajā pašā vakarā iebrauca priekšstāvis no armijas un Mogiļovas, kuri visi balsoja par Pēterpili, tā ka pārsvars mūsu pusē. No kongresa labais spārns eseru aizgāja, palika tikai lielinieki un kreisie eseri, caur ko stāvoklis stīpri uzlabojās.

Bīstamākais bija pārtikas jautājums, bet nu jau arī tas pa daļai novērsts. Dienvidfronte apgādāta jau. Kaļeg.* bija spiests dot rīkojumu, lai tiktu pievesti lielāki labības krājumi. Tika izsūtīti 600 emisāri labības rekvizīcijai, un sekas visur ir līdz šim bijušas labvēlīgas. Pierādījies, ka pa Sibīrijas dzelzceļu var ievest mazākais otrtik daudz kā līdz šim, caur ko jau vien Pēterpils nodrošināta.

Visdrīzākā laikā var cerēt, ka arī šejienes armija tiks apgādāta ar labību. Ir tāda savāda provokācija parādījusies: mēģina ieskaidrot, ka latviešu pulki aizturot labību uz fronti sūtīt drīzākai kara izbeigšanai. To vajadzētu apgaismot kā krievu, tā latviešu presē.

Sarkanās gvardijas lietā nepieciešami sūtīt visdrīzākā laikā cilvēku ar rakstisku pilnvaru, jo ir paredzams dabūt mazākais 500—1000 flintes. Revolverus grūti dabūt. Instrukcijas no Pēterpils grūti noteikt, var gan no turienes instruktoru pieprasīt, kurš organizēs Sarkanos gvardi.

Naudas līdzekļi pagaidām bēdīgi, jāgaida, kamēr pārņāks Valsts banka mūsu rokās. Pagaidām var apmierināt tikai Sarkanos gvardiju.

Pie [Centrālās] Izpildu Komitejas notikušajām vēlēšanām eseri pieprasīja 2 vietas viņiem, 3 atstāja lieliniekiem. No kara kom[isijas] izgājuši visi pārējie, eseri palikuši tikai 2.

Bija pienākušas vēstules, ka gatavojas kāda banda uz Trocka un Ļeņina nogalināšanu, beidzamiē pastāvoši** dzīvo Smolņas institūtā. Izkratot dažas vietas, bankas izrādījušās par patvērumu, un ir jau dažas personas arestētas.

[Sakarā] ar lielo steigu ir parādījušās vēl citas nevēlamas parādības, ka pieņemtie komisāri daži izlietojuši savas tiesības ļaunprātīgiem mērķiem. Notiks štāba reorganizēšana, pieaicinot no šejienes virsniekiem kādus klāt.

Ārzemju sūtņi pagaidām ieņem nogaidošu stāvokli.

Šķelšanās lielinieku starpā izskaidrojama ar [pielaistām] kļūdām, kuras pa daļai jau noskaidrotas. Rjazanova, Nogina un Lo-

* Tā tekstā.

** Domāts: pastāvīgi.

zovska netaktiskā dezorganizatoriskā izturēšanās nav vēl apskatīta.*

Nostiprinoties varai, izbeigsies līdzekļu un tehnisko spēku trūkums.

Vilks ziņo par gājienu pie [Valkas] pilsētas galvas Ozoliņa pēc policistu naudām. Beidzamais galīgu atbildi nedeva uz Iskolata lēmumu, bet apsoliņās to dot trešdien, 15. novembrī.

Krūmiņš ziņo, ka ieradies kāds ierēdnis no hidrotehniskās nodaļas un žēlojies, ka rentejas neizsniedzot strādniekiem algas; beidzamais apvainojot viņu, un viņš nezīnot, ko iesākt.

Smidts paskaidro, ka algas tiekot nodotas inženieriem un ka, ja viņi neizmaksā, lai norāda kāpēc; nepaskaidrošanas gadījumā viņi arestējami.

3. [Par] agrāro konferenci.

Smidts. Redakciju uzdot speciālistiem sastādīt pie Zemes padomes, pieaicinot izvēlēto komisiju Latvijas Padomes sēdē.

[Nolemj:] Pieaicināt [komisiju] uzdot b. Vilkam uz otrdienu, plkst. 4 pēcpusdienā. Projektu trešdien nodot apstiprināšanai.

[5.] Autonomijas konference.**

Pēc debatēm par Latvijas Satversmes sapulces vēlamību atzīst piedalīties un paziņot, ka principā mēs pievienojamies viņu priekšlikumam.

[Nolemj:]

1) Aizrādīt, ka Latvijas Satversmes sapulce jāsasauca visdrīzākā, visrevolucionārākā laikmetā.***

2) Paskaidrot mūsu domas, ka Satversmes sapulces komisija jādemokratizē utt.

Pieņem vienbalsīgi.

Kā priekšstāvjus uz autonomijas konferenci uzstāda b. Roziņu, kuru ievēl vienbalsīgi, un b. Līdaku ar 5 balsīm.

6. Dažādi jautājumi.

Vīksniņš paziņo, ka kādā no pagājušām Iskolata sēdēm**** nolemts viņu sūtīt uz Cēsu apriņķa Izpildu komiteju organizēt bezzemniekus] un no turienes saņemt atalgojumu.

Ievērojot to, ka Cēsu apriņķī nav spējīgu darbinieku un ka bezzemnieki ir nojukuši no organizācijām, nolemj b. Vīksniņu sūtīt uz Cēsu [apriņķa Bezzemnieku padomes] Izpildu komiteju. Bezzemnieku organizēšanas darbus pabeidzot, jāierodas Iskolatā, paliekot Iskolata ricībā arī tagad.

Pieņem vienbalsīgi.

Uzdod vest propagandistu reģistrāciju, kā arī katram propagandistam jādod rakstisks pārskats par savu darbību.

Uzdod paziņot laikrakstos, lai visas bezzemnieku padomes

* Sk. 56. piezīmi.

** Sk. 19. piezīmi.

*** Domāts: laikā.

**** 1917. g. 1. novembra sēdē. Sk. dok. Nr. 16.

iesūta ziedojumu listes līdz 1. decembrim, kā piepildītās, tā nepiepildītās.

Sēde slēgta.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 36.—38. lapa.

Nr. 22

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 14. novembrī,
plkst. 2 pēcpusdienā.

Piedalās: Roziņš, Seržants, Vilks, Krūmiņš.

Dienas kārtība:

1. Sakari ar Igaunijas Strādnieku, zaldātu deputātu padomi.⁶²
2. Pārskats par darbību priekš Pēterpils.
3. Komisāru paziņojumi.
4. Deklarācijas izstrādāšana.
5. Juridiskās komisijas noorganizēšana.
6. Rakstammašīnas rakstītāja.
7. Bezzemnieku saeima.

[1.] Uz Igauniju nolemj tūlīt sūtīt b. Lāci.

[2.] Darbības pārskata sastādīšanu uzdod Krūmiņam par* Sarkanā gvardiju un vispārējo darbību, uz kuru pamatojoties pieprasīt naudas līdzekļus un ieročus.

[3.] Par komisariātu likvidēšanu ziņo Krūmiņš, norādot, ka pēdējais laiks, kad jānodod komisariātu lietas, ir nolikts 15. novembrī. Pārrunājot jautājumu, Prezīdijs nolemj likvidēšanu atlikt pēc Zemes padomes sesijas, jo gubernas komisariāta likvidācija saistās ar Igaunijas Strādnieku, kareivju deputātu padomi un zemes padomēm. Uzdod Lācim noskaidrot jautājumu par Igaunijas Strādnieku, kareivju deputātu padomes attiecībām pret komisariātu likvidēšanu, noliekot Jurjevā sēdi uz 18. novembrī.

Ārpus dienas kārtības ienāk priekšlikums apskatīt strādnieku streiku Alūksnē vilnas kārstuvē, kuras īpašnieks piedraudējis evakuēt fabriku.

Nolemj: likt priekšā uzņēmējam izpildīt prasības tūlīt 3 dienu laikā. Pretējā gadījumā fabrikā darbi jāturpina, rekvizējot fabriku zem strādnieku komitejas kontroles. Lēmums tūdaļ jāpaziņo Alūksnes Strādnieku, zaldātu deputātu padomei.

[5.] Juridiskās komisijas organizēšanai uzdod vest sarunas Vilkam ar Kirhenšteinu.

Pārējos jautājumus atliek uz rītdienas sēdi.

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš
Sekretārs J. Vilks

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 11. lapa.

* Tālāk svītrots: miliciju.

Nr. 23

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 15. novembrī,
plkst. 14.

Piedalās: biedri Roziņš, Meņģele un Vilks.

Dienas kārtība:

1. Sakari ar Igauniju.
2. Darbības pārskats (Sarkanā gvardija).
3. Kantorista pieņemšana.
4. Bezzemnieku saeima.
5. Linarda Laicena lieta.⁶³
6. Attiecības pret Kara revolucionāro komiteju.
7. Naudas pārņemšana no Valmieras Zemes padomes (policistu algas).

1. Noskaidrojās, ka komisariātu var pārņemt bez Igaunijas Zemes padomes⁶⁴ un Igaunijas Kara revolucionārās komitejas. Tamdēļ nolemj griezties pie Zemes padomes ar paziņojumu, ka Iskolats sūlīs kopā ar Zemes padomes priekšstāvi savu locekli ar sevišķām pilnvarām uz Jurjevu un citur uzlikt kontroli uz visām tām muižniecības iestādēm, kuras jāpārņem Vidzemes Zemes padomei, kā arī pievilkt pie šīs kontroles Igaunijas Zemes padomi un Revolucionāro komiteju. Delegāta sūtīšanu atstāj uz Zemes padomes sesijas beigām. Biedra Lāča komandēšana* tiek pagaidām atlikta.

2. Atzīst, ka b. Krūmiņa ziņojums par Sarkanās gvardijas organizēšanu iepriekš, kamēr nosūtīt uz Petrogradu, jāpapildina ar pārskatu par Iskolata darbību un vajadzībām.

3. Pieņem biedreni Rutenbergu, kurai jāstājas darbā no 16. novembra.

Sekretārs J. Vilks

Lato. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 12. lapa.

Nr. 24

Iskolata sēde.

1917. g. 15. novembrī.

Sēdi vada Roziņš, protokolē Meņģele.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Bezzemnieku saeima.
3. Ieroču atļauju izdošana.
4. Laicena lieta.

* Sk. dok. Nr. 22.

5. Attiecības pret [Kara] revolucionāro komiteju.

6. Dažādas lietas.

[1.] Biedrs Vilks ziņo par Prezīdija darbību. Izpildu komitejas sēžu lēmumus, kā arī ienākušas lietas Prezīdijs ir centies izvest dzīvē.

Pirmais lēmums par delegāta sūtīšanu uz Igaunijas Kara revolucionāro komiteju* atkrit, jo, komisariātu pārņemot, noskaidrojās tā, ka komisariātu ir iespējams pārņemt tepat Latvijā, jo nav nekādu sakaru ar Igauniju. Paliel tikai vajadzība cilvēku sūtīt muižnieku** lietu pārņemšanā, ko varēs izdarīt tik kopā ar Zemes padomes cilvēku sūtīšanu.

Juridiskās komisijas noorganizēšana vēl nav pabeigta, ir vestas tik sarunas ar cilvēkiem, kuri tur varētu līdzdarboties, kā arī paziņots kādiem juristiem Maskavā.

Prezīdijā ieradās Alūksnes fabrikas strādnieku priekšstāvis, paziņoja strādnieku prasības un ka darba devējs atteicoties izpildīt strādnieku prasības, bet draudot ar fabrikas evakuāciju uz Jurjevu,* no kurienes jau arī dabūjis kādus papirus. Strādnieku prasības izpildāmas, un strādnieki labi organizēti, viņi ir gatavojušies, ka var pilnīgi paši uz savu roku turpināt fabrikas darbību, jo ir pietiekoši tehnisko līdzekļu utt.

Prezīdijs, ievērojot to, ka lieta nopietni steidzama, deva Izpildu komitejas vārdā rīkojumu, lai nenotiktu evakuācija un 3 dienu laikā izpildītu strādnieku prasības. Ja no tām pārvaldnieks atteiktos, tad fabrika pārietu strādnieku rokās.

Kas attiecas uz policistu naudām, tad vienīgi ienākuši no Valmieras Strādnieku[, kareivju un bezzemnieku] deputātu padomes izņemtie 4000 rbļ. Valkas [pilsētas] galva pagaidām atteicās izmaksāt, apsoloties plkst. 9 dot atbildi.

Kas attiecas uz agrārlietu, tad instrukcijas vēl nav izdevies pabeigt, pašlaik viņas vēl tiek strādātas, paredzēts tik uz parīta sēdi.

Pieprasīti no pulkiem spējīgi darbinieki.

Prezīdijs pieņēma mašīnrakstītāju b. Rutenbergu.

Krūmiņš ziņo par komisariātu pārņemšanu. Pagaidām ir pārņemts tikai Valkas apriņķa komisariāts. Gubernas komisariāta — nolikta uz 18. novembri. Pārņemot apriņķa komisariātu, mums uzgūlās parāds komisariāta kalpotājiem par 1100 rbļ., pie kam kasē ir tikai ap 254 rbļ. 55 kap., parāds paliel pāri par 800 rbļ. Principā mēs bijām par to, lai kalpotāju algas tiek izmaksātas par visu mēnesi, kā arī [vajag] parūpēties, lai kalpotāji nepaliktu bez darba.

Inventārs pāriet Zemes padomei.

Līdaks nāk ar uzdevumu no Zemes padomes paziņot, ka Zemes padome vienīgi tad neatteicoties no pārņemšanas visu funkciju,

* Sk. dok. Nr. 22.

** Domāts: muižu.

ja vecais aparāts paliek vēl, jo uz priekšu tāpat katrs savā vietā darbojas.

Izceļas debates par kalpotāju pieņemšanu, kā arī par inventāra pāriešanu Zemes padomei. Uzdod Līdakam noskaidrot Zemes pad[omei], ka[d] vecais aparāts atkritis,* jo nevar uz priekšu tā darboties. Ar to, kad Zemes padome pārņems savus pienākumus izpildīt, atkritis daudz dažādu nenozīmīgu funkciju utt.

Darbiniekus atzīst pieņemt, dodot priekšrocību [kā] partijas biedriem, tā biedrenēm.

Nolemj, likvidējot aprīnķa komisāriātu, pārņemt Deputātu padomes rokās visu komisāriāta inventāru, atdodot aprīnķa Zemes padomei to, kas nebūtu nepieciešams priekš Padomes. Tāpat Iskolats uzņemas segt komisāriāta deficītus no atlikušām policistu algu summām.

2. Bezzemnieku konference.

Vārdu ņem b. Vilks. Sakarā ar svarīgo tagadējo laikmetu nepieciešams ir sasaukt uz decembra vidu visu aprīnķu bezzemnieku konferenci, pieturoties pie mūsu instrukcijām; no katra tūkstoša sūtīt vienu priekšstāvi; kur pāri par tūkstoš piecīmt — divus priekšstāvjus. Dienas kārtībā uzstādīt 2 svarīgus punktus: 1) agrārjautājums, 2) strādnieku jautājums, kā arī pārrunāt par Latvijas Satversmes sapulci.

Konferenci noturēt nolemj Valmierā.⁶⁵ Izvēl vienbalsīgi trīs cilvēkus, kuri lai noorganizētu konferences sasaukšanu, — b. Viksniņu, Ozoliņu un Lāci.

Lācis liek priekšā izsūtīt pa pagastiem uzsaukumus, lai organizē sapulces, uz kurām izsūtīs pa zināmiem rajoniem propagandistus.

3. Ieroču atļaujas izdošanas jautājums.

Lācis aizrāda, ka bīstami ļaut bruņoties pelēkiem baroniem un citiem īpašniekiem. Daudzos pagastos apbruņoti 100 saimnieku ar zaldātu flintēm.

Krūmiņa priekšlikums: aprīnķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes izdod ieročus tikai uz bezzemnieku padomju atsauksmi pagastos, bet tikai vienkāršas konstrukcijas ieroci, pie kam kareivju flintes atņemamas priekš Sarkanās gvardijas.

4. Linarda Laicena raksts.

Apskatot Linarda Laicena lietu,** atzīst, ka tā ir viņa privātā ķilda un ka Latvijas Padome nevar ielaisties civillietu iztiesāšanā. Nolemj norādīt, ka katram arodnieciskās biedrības loceklim jāgriežas arodnieciskajā biedrībā.

[5.] Pārrunājot jautājumu par [Kara] revolucionāro komiteju, lēmumus nekādus pagaidām neiznes.

Sēde beidzas.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 38.—40. lapa.

* Domāts: tiks likvidēts.

** Sk. 63. piezīmi.

Nr. 25

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 16. novembrī.

Piedalās: Vilks, Krūmiņš, Meņģele.

[Dienas kārtība:]

1. Agronomu lieta.
2. Komisariāta likvidēšana.
- 3.*

Tā kā ieradušies ir vairāki biedri uz Iskolata uzaicinājumu par agronomiju no rezerves u. c. pulkiem,⁶⁶ kuri vēl nav pilnīgi atrāvušies no pulkiem un tādēļ nevar palikt te uzreiz,

nolemj: iepazīstināt tos ar pašreizējo stāvokli un viņu uzdevumiem, pēc kam atlaist sagatavoties līdz 18. novembrim.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 12. lapa.

Nr. 26

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 17. novembrī.

Dienas kārtība:

1. Bezzemnieku konferences sasaukšana.
2. Policistu naudas jautājums.
3. Armijas demobilizēšanas komisija.**

Piedalās: Roziņš, Krūmiņš, Vilks, Šmidts, Meņģele.

[1.] Biedrs Krūmiņš liek priekšā paziņojuma projektu uz II bezzemnieku saeimu.*** Sasaukt 15.—17. decembrī Valmierā, pagaidām uzstādot sekošu dienas kārtību:

1. Ziņojumi no Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas.
2. Zemes jautājums Latvijā.
3. Laukstrādnieku jautājums.
4. Latvijas Satversmes sapulce.

Projektu nolemj publicēt un izsūtīt apriņķu padomes rīkojumu sasaukt konferenci.

[2.] Biedrs Vilks ziņo, ka [Valkas] pilsētas galva atteicās policistu naudas izmaksāt pēc garām sarunām. Lieta nodota Valkas [Kara] revolucionārai komitejai. Nolemj nogaidīt pilsētas domes

* Dienas kārtības 3. punkta saturs protokolā nav ierakstīts.

** Tālāk tekstā svītrots dienas kārtības 4. punkts: Komisija par pārtikas jautājumu.

*** Sk. 65. piezīmi.

sēdes izturēšanos un, ja 17. novembra sēde izteiksies pret Iskolata lēmumu, dot viņai 3 dienu laikā pārlemt, norādot, ka pretošanās Iskolatam tiks uzskatīta kā nepadošanās augstākam Latvijas varas orgānam.

3. Priekšstāvi [armijas demobilizēšanas komisijā] nolemj likt priekšā ievēlēt no Iskolata plēnuma.

4. Tuvāko Iskolata [Prezīdija] sēdi noliek uz 18. novembri plkst. 3 pēcpusdienā,* bet šovakar nenoturēt.

5. Akta (konfiscēto zemju aprakstīšanas) formu, kas bija uzdots galīgā veidā rediģēt b. R. Kārkliņam, nolemj nodot šodien nodrukāt.

Iebraukušos agronomus** pēc vajadzības izsūtīt uz muižām, bet, ja viņi paliktu Valkā, izsniegt vajadzības gadījumā uztura naudu.

Sekretārs J. Vilks

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 12. lapa.

Nr. 27

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 18. novembrī.

[Dienas kārtība:]

1. Sekretāra ziņojumi.
2. Darbinieku kooptēšana.
3. Deleģātu sūtīšana uz Pēterpili un Tērbatu.
4. Dažādas darīšanas.

Piedalās biedri Vilks, Meņģele, Seržants, Krūmiņš, Šmidts, Roziņš, Gailis.

[1.] Biedrs Vilks ziņo, ka [muižas] konfiskācijas akts tiks nodrukāts ne agrāk kā pēc nedēļas. Sakarā ar visu to konfiscēšana varēs notikt uz 1. decembri. Ienākuši vairāki raksti par muižas inventāra izpārdošanu, kā arī lopu barību, kā kartupeļi utt. Vispār pieprasa kādus rīkojumus.

Šmidts liek priekšā uz Prezīdija sēdēm pieaicināt strēlnieku priekšstāvi, kā arī no Iskosola.

Krūmiņš. Pagaidām griezties tūlīt pie [Kara] revolucionārās komitejas rakstiski ar pieprasījumu izsūtīt mazākas grupas uz tām muižām, kur pieprasīts, tūlīt kopā ar vienu no mūsu instruktoriem, lai muižu konfiscē un skatās, ka iepriekš nekas nevar tikt izpārdots. Uzdod sekretāram paziņot.

* *Sk. dok. Nr. 27.*

** *Sk. dok. Nr. 25.*

Gailis. Paziņot visām bezzemnieku padomēm, ka tur, kur notiek muižās kādas nebūšanas, tūlīņ lai griežas telegrāfiski jeb rakstiski [pie] Iskolata, no kurienes tiks sūtīti bruņoti strēlnieki lietas nokārtošanai.

Paziņot apriņķu padomēm, no kurienes jādod bruņots spēks uz pagastiem. Uzņemas b. Vilks paziņot pa telefonu.

Agronomu lieta.*

Nolemj griezties pie 6. pulka komitejas, lai uz 2 dienām izsniedz pārtiku tiem, kuriem būtu nepieciešams, jeb gadījumā, ja 6. pulks nevarēs, tad izsniegt no Iskolata uz katru zaldātu 5 rbļ. dienā.

Dzīvokļus pieprasīt Iskosolam, paziņot, cik daudz cilvēkiem nepieciešami dzīvokļi. Kā arī, ja nav iespējams citādi, tad apmesties tepat. Izsūtīt instruktorus, ņemt no viņiem parakstus un dot izstrādātu listi anketas veidā, uz kuras lai viņi dod rakstiskas atbildes, pie kādas partijas [pieder] utt.

Paziņot rezerves pulkā esošiem instruktoriem, lai paņem atestātus līdz priekš uztura. Instruktorus sūtīt apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju rīcībā.

Nolemj: b. Roziņam ievadīt instruktoru kursu ar lekcijas veida runu, kā arī [nokārtot] tehnisko pusi b. Vilkam un b. R. Kārklīnam.

Uz [Valkas] pilsētas valdes paziņojumu [jautājumā par policistu naudas izmaksu] sēde pastrīpo vakardienas Prezīdija lēmumu.**

Šmidts uzdod Prezīdijam izziņot bezzemnieku padomēm, ka viņām jāuzliek kontrole pār mežu un malkas izpārdošanu un pārdotās malkas ienākumus nosūtīt Iskolatam.

Jautājumu [nodot] agrārkomisijai izstrādāšanai.

[2.] Darbinieku kooptēšana.

Vilks liek priekšā Izpildu komitejā pieaicināt biedrus Gaili, Tomaševiču un Kirhenšteinu.

Nolemj pieņemt strādāt sekretariātā.

[3.] Delegātu sūtīšana uz Pēterpili un Jurjevu.

Uz Jurjevu nolemj sūtīt Tomaševiču, uz Pēterpili — pagaidām atliek.

Tomaševičs. Liek priekšā reorganizēt kara miliciju, kura būtu pastāvoši mūsu rīcībā.

Noliek sūtīt uz rītdienas Valkas apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku [padomes] sēdi b. Šmidtu un Tomaševiču no Iskolata.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 13. lapa.

* *Sk. dok. Nr. 25.*

** *Sk. dok. Nr. 26.*

Nr. 28

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 20. novembrī.

Piedalās biedri Roziņš, Krūmiņš, Vilks,* Meņģele.

Dienas kārtība:

1. Delegātu sūtīšana uz Iskoborseva kongresu.**
2. Tekošas lietas.
3. Valkas pilsētas dome.

1. Nolemj sūtīt Krūmiņu un Stūrmani uz Iskoborseva kongresu.

2. Pieņem [lēmumu] — rīt sūtīt b. Gaili uz Pēterpili. Izgatavot visas pilnvaras un pārskatus par budžetu, kā par vispārējo sastāvu un darbību.

3. [Sēde] atzīst Tomaševiča uzrakstīto atbildi uz pilsētas domi par pareizu un [nolemj] tūliņ nosūtīt.

Sekretāre E. Meņģele

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 14. lapa.

Nr. 29

Iskolata sēde.

1917. g. 20. novembrī.

Piedalās: 1. Vilks, 2. Meņģele, 3. Roziņš, 4. Seržants, 5. Lācis, 6. Viksniņš, 7. Zariņš, 8. Gailis, 9. Eferts, 10. Zvejnieks, 11. Ozoliņš, 12. Tomaševičs, 13. Šmidts.

Sēdi vada Roziņš, protokolē Meņģele.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Agrārlietas.
3. Demobilizācija.
4. Vēlēšanas.
5. Dažādas darīšanas.

Pieņem Gaiļa priekšlikumu sūtīt priekšstāvi uz [Kara] revolucionārās komitejas sēdi tūliņ šovakar — b. Viksniņu.

* Tekstā aiz uzvārda Vilks nosvītots uzvārds Gailis.

** Sk. 9. piezīmi.

Biedrs Viksniņš [ziņo] par to, kādu iespaidu atstājis uz Cēsu pilsētas galvu, kas diezgan kategoriski atteicies izmaksāt [naudu]. Tomēr ar 15 balsīm pret 10 [pilsētas domē] pieņemts, ka naudu izmaksās Iskolatam. Pagaidām 3000 rbļ., kaut pavisam ir ap 12 000 rbļ., kurus vēlāk piesūtīs.

Apraukājot Cēsu un Rīgas apriņķu pagastus, iespaids diezgan bēdīgs. Notiek laupīšanas, kā [arī] slepkavības. Tomēr dažos pagastos palikusi vēl maza daļa no bezzemnieku padomēm, kuras vēl var ko darīt. Vispār sastrēgums ir liels. [Bezzemnieku padomes] vajadzīgs organizēt par jaunu un pārvēlēt. Noliku sapulces [uz] nākamo svētdien, lai izvēlētu jaunu Bezzemnieku padomi Vidrižos un Lēdurgā, jo tur nekāda [izpildu] komiteja nedarbojas. Vidrižu pagastā ir liela bibliotēka Vidrižu muižā, uz kuru vajag nosūtīt automobili un pārvest.

Vēl lielā nemierā ir ar Rīgas apriņķa milicijas priekšnieku Veselovski. Vidrižu pagastā ir uzlauzts naudas skapis, no kura izzagti kādi 15 000 rbļ. naudas, un izrādās, ka to piesavinājis izpildu komitejas loceklis.

Piespriest vēl no Iskolata b. Redliham dokumentus, uz kuru [pamata] viņš varētu organizēt bezzemniekus, jo bez dokumentiem neesot tur iespējams neko darīt. Vispār darbs jāatjauno viss no jauna.

Nolemj b. Viksniņam izrakstīt pilnvaru no Iskolata, lai griežas pie XII armijas [Kara] revolucionārās komitejas, lai dod divus smagos automobiļus [Vidrižu muižas] bibliotēkas pārvešanai uz Iskolatu.

Jansons ziņo, ka Valmieras apriņķa Rencēnu pagastā liels krājums — ap 11 vezumu [izbāztu] putnu, kuriem liela zinātniska nozīme, [par] kuru jau ir Valmieras Zemes padomes rīcībā dotas ziņas.

Lācis. Uzdot apriņķu padomēm apskatīt apkārtējās muižas, kur ir kādas bibliotēkas jeb kaut kādas kolekcijas, kā arī par minerāļu krājumiem Valmieras apriņķī, lai ievāc priekš Zemes padomes.

Smidts. [Valkas] pilsētas galva Ozoliņš atnāca; lai piedraudot viņam, tad rītvakar viņš izmaksāšot [policistu naudu].

Vilks. Mēs izturamies pret pilsētas valdi kā pret sabiedrisku iestādi un nevaram noiet no tā, ko mēs lēmām. Mēs nevaram pieļaut, lai tikai izrautu to naudu, bet palikt pie sava. Nosūtīt pieņemto jau Prezīdija sēdē Tomsona* izrakstīto atbildi.**

Pieņem vienbalsīgi.

Biedrs Vilks. Beidzamās dienās izskaidrojās, ka darbs Iskolatā izplēties stipri plašumā, tāpēc Prezīdijs pieņēma b. Gaili, Tomaševiču un Kirhenšteinu; ka agrārlietās nāksies pieņemt desmitiem cilvēku. Uz muižām ir aizsūtīti strēlnieki, kuri uzturētu kārtību.

* Tekstā pārrakstišanās kļūda. Jābūt: Tomaševiča.

** Sk. dok. Nr. 28.

Ir ieradušies ap 40 agronomu.* Prezīdijs nolēma, ka šie cilvēki jāuztur pāris dienas. Jāpiespriež Izpildu komitejas Prezīdijam nauda. Rīt ir domāti agronomu kursi, un turpmākās dienās [agronomi] tiks nosūtīti uz apriņķiem. Akts būs nodrukāts tik pēc dienām divām.

Divus priekšstāvjus — Krūmiņu un Stūrmani — [sūtīt] uz Iskoborsevu, b. Gaili — uz Pēterpili, Tomaševiču — uz Jurjevu.

Nolemj sastādīt līdz rīt pulksten desmitiem anketas listes un līdz pusdienai viņas piepildīt.

Izmaksāt 10 rbļ. tiem, kuri nevar iztikt bez naudas, kā arī pārējo Prezīdija darbību attaisno un pieņem.

Lācis ziņo par konfiscētajiem lopiem, kuri tika izvesti, no dažām muižām salasīti un aizdzīti uz Jurjevu. Lopi tika apturēti. Cilvēki arestēti, kuri lieto nepareizus dokumentus, [kas] izdoti no vecā Iskosola un Союз городов.**⁶⁷ Lopi arestēti*** un nolikti Opes muižā.

Es lieku priekšā Iskolatam spert soļus, lai nekādas lopu partijas netiktu izvestas. Izsūtīt uzsaukumu bezzemnieku padomēm.

Ozoliņš. 250 pudu daļas konfiscēts no Союз городов.** Mejevovics paziņoja, ka viņš dabūs izvest. Nolemj paziņot laikrakstos, kā arī izziņot, ka nav brīv it neko izvest pāri par Latvijas robežām [bez Iskolata atļaujas].

Roziņš. Rekvizēt [gaļu no] Союз городов** priekš demobilizētā karaspēka. Telegrammas konfiscēt un mantas neizdot, jo no frontes nevar sūtīt prom pārtiku.

Ozoliņš. Tāpat ir izskaidrojies, ka pa pastu izsūta ēdamās lietas.

Pieņem vienbalsīgi, ka pa pastu nedrīkst tikt nekas izsūtīts. Nostādīt, ka arī no kareivjiem lai netiek izvestas sazagtas mantas. Paziņot Iskosolam.

Smidts. Griezties pie Iskosola un citās [vietās], [pie] apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm, [ka] nedrīkst uz tirdziņiem nekas tikt pārdots no kareivju lietām.

Tomaševičs. Pie kara daļām milicijas nodaļu nodalīt.

Zariņš. Griezties ar aizrādījumu pie Iskosola un [Kara] revolucionārās komitejas spert visstingrākos soļus pret kaut kādiem kareivju sirojumiem.

Gailis. Lieku priekšā vienam cilvēkam dežurēt arī pa nakti, kā arī pa dienu un visiem Izpildu komitejas locekļiem uzdot adreses Prezīdijā.

Smidts. Noteikt, cik ilgi, t. i., no kāda laika līdz kādam, sekretariāts strādā un visiem pieejams.

Nolemj vienam Izpildu [komitejas] loceklim [dežurēt] Iskolata telpās.

* Sk. 66. piezīmi.

** Pilsētu savienības.

*** Domāts: aizturēti.

Ozoliņš. Prezīdijam iztaisīt sarakstu, no kāda laika un kad jādežurē — [no] pulksten 10 vakarā līdz 10 rītā.

Izlaists uzsaukums XII armijas vēlēšanām,* kur Iskorada paraksts, no kuras** 33 rbļ. jāsedz Iskolatam.

Atvēlēt Prezīdijam vajadzības gadījumā bez Izpildu komitejas [ziņas] izdot 50 rbļ.

Paziņot un pieprasīt Iskosolam atjaunot telefonu — savienot ar pilsētām, kā Valmieru, Cēsīm utt.

No Valmieras aprīņa agrārkomitejas ziņojums par agrārlietām. Izdoti 2 rīkojumi. Iskolats lēmis muižas tūliņ konfiscēt. Valmieras agrārkomitejai uzlikt [tām] tikai arestu, lai darbība notiktu tikai zem kontroles. Valmieras agrārkomiteja nolēma darbu kontroli uzlikt agrarām komitejām pagastos. Iskolats, bezzemnieku padomes, Valmieras aprīņa agrārkomiteja labi iestrādājušas un ir uz demokrātiskiem pamatiem. Agrārkomitejas daudz darījušas, turpretim bezzemnieku padomes neko — Rencēnu, Līdzēnu, Matīšu, Kokmuižas un vēl citas.

Rozīņš. Bezzemnieku padomes kontrolē [muižu konfiskāciju] un nodod agrārkomiteju rīcībai.

Ozoliņš. Valmieras aprīņķī ļoti daudz bezzemnieku, kuri skatās neuzticīgi uz agrārkomiteju. Turpretim bezzemnieku padomes ir revolucionāras un atzīst Iskolata lēmumus, kuri tagad vispār izsludināti, agrārkomitejas ir tikai izvedušas dažas lietas pelēkiem baroniem par sliktu.

Smids. Kur viņas*** pārņēmušas [muižas], tur lai viņas [pārņemšanu] izved līdz galam, pieaicinot bezzemnieku padomju locekļus klāt; un kur vēl nav pārņēmušas, tur lai bezzemnieku padomes rīkojas saskaņā ar Iskolatu.

2. Agrārjautājums.

Biedrs Vilks nolasa agrāro jautājumu. Komisija ir izstrādājusi lēmumu par muižu konfiskāciju.

Lēmums ar dažiem pārlabojumiem tiek vienbalsīgi pieņemts.**** Noteikumus atstāj sekretāram rediģēt.

3. Demobilizācija.

Tomaševičs paskaidro par to, ka Cēsīs tur pastāv priekš tam komisija, kura izstrādā, lai būtu barakas un ēdamie punkti, kā arī vagoni priekš [demobilizēto] pārvešanas. Jaunā Iskosolā pieaicās žēlsirdīgās māsas priekš sērdieņu punktiem.

Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomē šodien iznesta rezolūcija par pārtikas jautājumu, kurā minēts, lai armija būtu apgādāta ar produktiem utt.

Gailis. Armijā vēl tik drīz nenotiks demobilizācija. 1. un 2. [latviešu strēlnieku] pulki tiekot izsūtīti no Cēsīm uz fronti⁶⁸ — decembrī tikšot izsūtīti.

* Sk. 12. piezīmi.

** Domāts: par izdevumiem.

*** Virs vārda viņas uzrakstīts: agrārkomitejas.

**** Sk. pielikumā dok. Nr. 4.

Zariņš. Demobilizācija notiekas, tas ir fakts. Pulki iziet pat-
variģi. Latvieši iet uz fronti. Pirms neiesāksies miera sarunas, viņi
jāorganizē.

Jansons. Mums priekšā stāv rūpniecības strādnieku demobili-
zācija, [tāpēc] jārunā, lai neiestātos bezdarbība. Jāpastrīpo tas
pats, lai tiktu nevajadzīgās daļas izsūtītas.

4. Vēlēšanas.

Uz pilsētas apsardzības komisiju atliek priekšstāvja vēlēšanas
uz trešdienu.

Uz pārtikas komiteju pie Zemes padomes [tiek izvirzīti] kan-
didāti — Gailis, Seržants, Lācis.

Ievēl b. Gaili vienbalsīgi.

Pie Zemes padomes demobilizācijas komisijā vienbalsīgi ievēl
b. Vilku.

[5.] Dažādas darīšanas.

Biedrs Tomaševičs liek priekšā vēl ievēlēt viņam līdz uz Jur-
jevu b. Šmidtu.

Pieņem vienbalsīgi.

Vilks [runā] par naudas lietām, par piemēru [p]ar *суточные*,*
jo tālākās pilsētās nevar iztikt ar tiem rubļiem, ko pastāvoši** iz-
dod. Vajag vēl priekšā likt.*** Vidzemē — 7½ rbļ. un ārpus Vid-
zemes, kā Maskavā un Pēterpilī, — 15 rbļ.

Pieņem vienbalsīgi, ka [jāsiedz] arī ceļa izdevumi.

Gailis. Pie bijušajiem komisāriem ienāk dažādas kvītis par
ierēdņiem, ka skolotājiem *суточные** [ir] kā papildu alga, jo viņ-
ņiem bija ļoti maza alga.

Iesniedzu [priekšlikumu] funkciju par *суточные** izmaksāšanu
nodot Zemes padomei.

[Nolemj] priekš budžeta sastādīšanas izvēlēt komisiju [no]

b. Jansona, b. Šmidta, Tomaševiča. [Tiek] ievēlēti.

Sēde slēgta.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 40.—42. lapa.

Nr. 30

Iskolata sēde.

1917. g. 22. novembrī.

Piedalās: Fr. Roziņš, Vilks, Gailis, Meņģele, Viksniņš, Ser-
žants, Līdaks, Viļumsone un Draudiņš.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Vēlēšanas.
3. Tekošanas darīšanas.

* Dienasnauda.

** *Domāts*: parasti.

*** *Tālāk svitrots*: I — Vidzemē, II — Pleskavā, III — Pēterpilī.

Oto Kārklīņš iesniedz no diviem arestētiem pieprasījumu* par viņu arestēšanu. Tā kā raksts nav adresēts Iskolatam, jautājums tuvāk netiek apskatīts.

Sekretārs ziņo, ka priekš agronomiem (37 skaitā) par 2 dienām izsniegts 370 rbļ. uzturnaudas. Izpildu komiteja šo izmaksājumu sankcionē.

Lēmums par muižas zemju konfiskāciju** ir nodrukāts «Brīvā Strēlniekā»⁶⁹ un 900 eksemplāros atsevišķā izdevumā. Instrukcijas par muižas inventāru uzņemšanu nodrukājamas laikrakstos un atsevišķā izdevumā. Izdevumi priekš atsevišķiem izdevumiem tiek sankcionēti no Izpildu komitejas.

Sekretārs ziņo tālāk par Jaunlaicenes muižas arendatoru Grīnbergu, kurš arestēts par muižas inventāra izpārdošanu, resp., par vēlēšanos [spekulatīvos nolūkos] izvest iz Latvijas.

Fr. Roziņš paskaidro, ka pēc informācijas no citas puses ir redzams, ka Grīnbergs nav faktiskais muižas mantas īpašnieks, bet gan vienīgi barona pilnvarnieks. Barona lopus Grīnbergs gribējis izvest iz Baltijas, motivēdams to ar barības trūkumu.

Sekretārs aizrāda, ka Iskolata priekšstāvim Lācim jādod instrukcijas un aizrādījumi, ka arendatora īpašumi nav konfiscējami, bet gan ir jānobīda pie malas īpašnieks, garantējot viņam īpašuma tiesības, aprakstot viņa īpašumus un uzliekot kontroli. Tālāk — uz Opi sūtīt agronomu.

Roziņš ienes priekšlikumu sūtīt uz Jaunlaiceni agronomu Tilgalu, kuram uzdots kopā ar Lāci un vietējo komiteju savākt datus par muižas inventāru un citas ziņas, pēc kam jautājumu par Grīnberga inventāru pārrunās nākošajā Izpildu komitejas sēdē un iznesīs galīgu lēmumu. Uz to Izpildu komiteja vienojās.

Nolemj, ka Grīnbergam jābrauc līdzī agronomam un jādod vajadzīgie un nepieciešamie paskaidrojumi.

Ienāk priekšlikums izdot obligatoriskus noteikumus aizliegt pārdot lopus un pārtikas priekšmetus bez aprīņa strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu*** [padomes] ziņas. Tas tiek pieņemts, pie kam galīgais teksts izstrādājams kopā ar Iskosolu.

Draudīņš ziņo, ka Centrālajā Izpildu Komitejā apsolīts izdot 1000 flintes priekš Sarkanās gvardes. Tiek uzdots Gailim spert visus soļus, lai minētais flinšu daudzums tiktu Pēterpilī saņemts un atgādāts Latvijā.

Tiek uzdots b. Zariņam griezties pie Iskolastrela, lai caur Latvijas Strādnieku[, kareivju un bezzemnieku deputātu] padomes Izpildu komiteju tiktu dabūtas no Tulas krājumiem flintes priekš Latvijas Sarkanās gvardes.

Revolveru ziņā b. Allens aizrāda, ka caur Iskosolu būtu iespē-

* *Domāts*: iesniegumu.

** *Sk. pielikumā dok. Nr. 4.*

*** Aprīņa strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu rakstīts ar zīmuli virs nosvītrotā pārtikas komitejas.

jams dabūt 30 gabalus. To pieņem. Bez tam uzdod Gailim izrunāt zināmu skaitu revolveru arī Pēterpilī.

Attiecībā uz LSD Maskavas biroja⁷⁰ darbiniekiem nolemj ievērot viņu kandidatūras pie sabiedriskiem amatiem Latvijā.

Gailis ziņo, ka Valkas apriņķa bezzemnieku sekcija pieprasījusi 500 rbļ. kā aizdevumu.

Nolemj aizdot 150 rbļ., aizrādot, ka Valkas apriņķa Bezzemnieku padome var pieprasīt [līdzekļus] no Valkas Strādnieku un zaldātu deputātu padomes.

Nolemj izsūtīt Valkas, Valmieras un Cēsu strādnieku un zaldātu deputātu padomēm stingri slepenu paziņojumu [ar] sekošu saturu: Liekam priekšā uz visām muižām, kuru īpašnieki tiek turēti aizdomās par pretdarbību pret padomju agrārreformu, izsūtīt savus emisārus un ņemt muižas savā pārziņā pat iepriekš inventāra saraksta sastādīšanas. Nepieciešami bez tam pie konfiskācijām griezt vērību uz inventāra grāmatām. Izvilkumi iz inventāra grāmatām jāizņem pat tajos gadījumos, kad muižas pagaidām paliek agrākā īpašnieka rokās.

Nomaksāt Bauzem 89 rbļ. 28 kap. ceļa izdevumus uz II Krievijas strādnieku un zaldātu deputātu padomju kongresu.

Nolemj nomaksāt ceļa izdevumus arī b. Gailim, kas brauca kā delegāts uz II kongresu.

Nolemj griezties pie Vidzemes Zemes padomes ar lūgumu izsniegt 1500 rbļ. kā aizdevumu nepieciešamiem izdevumiem.

Valmieras Strādnieku[, kareivju] un bezzemnieku deputātu padome iesniegusi priekšlikumu uz 15. decembri sasaukt ne tikai bezzemnieku, bet arī strādnieku un kareivju kongresu.*

Nolemj sasaukt 15. decembrī Latvijas kareivju, strādnieku un bezzemnieku deputātu kongresu. Uz kongresu uzaicināt strādniekus, bezzemniekus un pilsētu un miestu garnizonus un latviešu strēlniekus.

Oto Kārkliņš ienes priekšlikumu, lai Latvijas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padome tiktu tieši izvēlēta kongresā.

Tas tiek pieņemts. Izpildu komiteja vienojas, ka nākošam Latvijas Padomes** sastāvam vajadzētu sastāvēt no 100 cilvēkiem.

Ipiķu pagasta Izpildu komiteja griežas ar lūgumu izdabūt jaunizvēlēto Izpildu komitejas priekšsēdētāju no kara dienesta pienākumu izpildīšanas, kurā nolūkā nolemj griezties pie 6. Tukuma pulka.

Gailis nolasa Iskolata budžeta projektu. Oto Kārkliņš un Za-riņš ienes vairākus papildinājumus un labojumus.

Pēc plašākām debatēm budžets tiek paredzēts mēneša izdevumos sekošs: kārtējie izdevumi 27 420 rbļ., mēneša ārkārtējie

* Sk. 65. piezīmi.

** Latvijas Padomes ierakstīts ar sarkanu tinti nosvitrotā Izpildu komitejas vietā.

izdevumi 4000 rbļ., kas tiek paredzēti kancelejas mēbeļu un piederumu iegādāšanai.

Nolemj minētā budžeta summas pieprasīt priekš trim mēnešiem. Priekš trim apriņķu padomēm pieprasīt katram apriņķim katru mēnesi apmēram 10 000 rbļ., detalizējot šo summu pēc guberņas, resp., Latvijas Kareivju, strādnieku un bezzemnieku deputātu padomes, budžeta parauga.

Uzdot Oto Kārklīnam uzrakstīt paskaidrojumus par budžeta summām, pamatojoties uz agrākās kases grāmatas summām.

Alsviķu muižas muižnieks līcis nokaut 49 aitas. Gaļa konfiscēta no strēlniekiem,* kas ieradušies muižā.

Nolemj nokautās 49 aitas nodot Valkas Bezzemnieku deputātu padomei priekš izdalīšanas, resp., izpārdošanas, pa apriņķi.

No Jaungulbenes pagasta par Brambergas pusmuižas arendatora rīcību, kas, nerēķinoties ar pārtikas komiteju, ir visus lopus un sienu pārdevis Pilsētu savienības Sarkanam krustam. Vietējā Bezzemnieku padome pieprasa, kā rīkoties, jo viņa uzlikusi kontroli pār pārdotiem lopiem un sienu.

Revolucionārā kara [komiteja] pie XII armijas nolēmusi paziņot Jaungulbenes Bezzemnieku padomei, ka viņai ir tiesība uzlikt kontroli uz visu muižu īpašumiem. Iskolats to pastiprina un nolemj piemētināt, ka nekādi tirdzniecības akti nav izvedami bez Iskolata vai vietējo bezzemnieku padomju ziņas.

Uz XII armijas Revolucionāro kara komiteju kā Iskolata priekšstāvis tiek izvēlēts b. Viksniņš.

No Alūksnes rajona ziņo biedrs, ka tur rīkojoties kazaki, kas pretojas muižu konfiskācijām. Izpildu komiteja nolemj griezties pie I armijas Izpildu komitejas⁷¹ ar lūgumu aizvākt kazakus.

Nolemj pieprasīt no Latviešu strēlnieku rezerves pulka kantoriņu Iskolata kantora darbiem.

Sapulces priekšsēdētājs Fr. Roziņš.

Sekretārs T. Draudiņš.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 43.—45. lapa.

Nr. 31

Iskolata sēde.

1917. g. 24. novembrī.

Piedalījās: Krūmiņš, Meņģele, Seržants, Lācis, Zariņš, Draudiņš, Līdaks, Beldaus un Eferts.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Attiecības pret Pilsētu savienību.

* Tā tekstā. Domāts: Gaļu konfiscējuši strēlnieki.

3. Tranšeju strādnieku jautājums.
4. Tekošas darīšanas.

[1.] Biedrs Krūmiņš ziņo no III Ziemeļrietumu apgabala strādnieku, zaldātu un zemnieku kongresa Pleskavā.* Bijušās sākumā reprezentētas 22 Padomes, tomēr, neraugoties uz to, kongress tika atzīts par pilntiesīgu. Kongresā izrādījies, ka vairums Padomes ir atstātas no intelīģences. Aktīvais elements visur esot zaldāti, kas dibinot kara revolucionārās komitejas, konfiscējot muižas utt. Iespaidis tāda, ka revolucionārās sajūsmas nav, bet trūkst inteliģentu spēku.** Kongress nogājis zem lielniecisma zīmoga.

No Jaunlaicenes muižas ziņo Iskolata priekšstāvis Lācis. Arendators Grīnbergs esot izrādījis visādā veidā pretestību muižas aprakstīšanai, kādēļ viņš arī arestēts. Bez tam viņš gribējis lopus aizvest lopbarības trūkuma dēļ. Tomēr lopbarības, pēc Lāča izteicieniem, esot pietiekoši.

Nolemj likt priekšā Grīnbergam turpināt muižas saimniecību zem Jaunlaicenes Bezzemnieku deputātu padomes stingras kontroles pagaidām līdz jautājuma galīgai noskaidrošanai.

Tiek uzdots Lācim noskaidrot jautājumu, kas ir patiesais Jaunlaicenes muižas inventāra īpašnieks.

[2.] Pilsētu savienība iepērk daudz lopu (101 liellops un mazlops) un grib tos izvest uz Pleskavas guberņu. Patiesībā tie esot vaislas lopi, kurus [spekulatīvos nolūkos] izvedot no Latvijas,

Nolemj: 1) Izdibināt, kas pašlaik vada vaislas lopu izvešanu no Latvijas, ko uzdod Efertam. 2) Uzdod Oto Kārkliņam griezties pie Iskosola un noskaidrot, vai XII armijas Izpildu komitejas uzdevumā ir pirkti vaislas lopi, un 3) Veclaicenes Bezzemnieku padomei uzdot izvietot 101 lopu un gādāt par viņu barošanu.

[3.] Par tranšeju strādniekiem ziņo Seržants. Viņu stāvoklis briesmīgs, jo neesot pārtikas līdzekļu. Bez tam pēdējā laikā tikt sievietes atlaistas no darba. Atlaisto strādnieču stāvoklis kritisks.

Arī no Alūksnes ziņo Oto Kārkliņš, ka tur sākusies strādnieku atlaišana. Kārkliņš liek priekšā paziņot IX būvniecības II nodaļas tranšeju strādnieku vadītājam, ka XII armijas Iskorada un Iskolata lēmumi priekš viņiem ir obligatoriski, tādēļ nodaļu vadītājiem ir [1]) jāgādā priekš strādniekiem vajadzīgais uzturs, neizšķirot jautājumu, caur ko*** viņi šos pārtikas līdzekļus saņems; 2) jāmaksā no samierināšanas kameras un XII [armijas] Iskorada noteiktās darba algas un 3) strādniekus var pieņemt un atlaist vienīgi ar vietējo strādnieku organizāciju ziņu.

Sie Iskolata lēmumi jāņem vērā nekavējoši. Pretējā gadījumā Iskolats caur XII armijas Revolucionāro kara komiteju būs spiests spert represīvus soļus pret nodaļu vadītājiem.

Tas tiek pieņemts.

* Sk. 9. piezīmi.

** Tā tekstā.

*** caur ko rakstīts vīrs nosvītrotā no kurienes.

[4.] Tālāk nolemj griezties pie XII [armijas] Iskorada ar aizrādījumu, lai vajadzības gadījumā nederīgo un kaitīgo inženieru vietā būtu attiecīgie darbinieki ko likt.

Nolemj pieprasīt no Igaunijas apgabala Strādnieku un zaldātu deputātu padomes Izpildu komitejas pagarināt Augustam Samsonam viņa atvaļinājumu, nododot [to] Samsona rīcībā.

Attiecībā uz Vidzemes Zemes padomes valdes rakstu zem Nr. 807 par Tatjanas komitejas⁷² naudām nolemj pieprasīt no gubernas komisāra minētās naudas un nodot Vidzemes Zemes padomes rīcībā.

Attiecībā uz Valkas apriņķa P.S.Pad.* rakstu zem Nr. 567 nolemj, ka preses ražošanu* glabāšanai vajadzīgie līdzekļi jādod attiecīgai iestādei, kurai tas uzdots.

Attiecībā uz Valkas apriņķa milicijas rakstu zem Nr. 4388 nolemj paziņot, ka ieroču atļaujas izdod apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome.

Uz Latvijas Satversmes (konstitūcijas) izstrādāšanas komisiju** izvēl Seržantu.

Nolemj pievēlēt Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresa komisijā no Valkas apriņķa Meņģeli un Līdaku, [no] Valmieras — Rutmani un Anskinu un no Cēsu apriņķa — P. Viksni un vienu no [LSD] rajona komitejas.

Nolemj uz Līdaka ziņojumu nolikt dzirnavas zem kontroles, un bīdelēšana var notikt vienīgi ar apriņķa Zaldātu, strādnieku un bezzemnieku deputātu padomes ziņu.

Lācis ziņo [par] konfiscētiem produktiem, kuri konfiscēti pie izvešanas iz Vidzemes. Kārkliņš ienes priekšlikumu, ka par konfiscētajiem produktiem ieņemtās naudas summas, atskaitot tos izdevumus, kas rodas pie konfiscēšanas, tiek nodotas apriņķa zemes padomēm priekš atsevišķa fonda radīšanas, kas noderēs partikas komiteju darbības nodrošināšanai.

Nolemj uzdot visām apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm saskaņā ar Vidzemes Zemes padomes sanitāro nodaļu nolikt visas pirtis zem kontroles un gādāt par viņu higiēnisku iekārtu.

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš

Sekretārs T. Draudiņš

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 45.—47. lapa.

Nr. 32

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 27. novembrī.

Piedalās: Fr. Roziņš, Vilks, Krūmiņš, Meņģele un Draudiņš.

1. Priekšlikums: saziņā ar Iskosolu izdarīt revīziju Pilsētu savienības slimnīcās un nolikt pār tām kontroli. Minētās savienības

* Tā tekstā.

** Sk. 19. piezīmi.

inventāra evakuācija var notikt vienīgi saziņā ar Iskosolu, Iskolatu un vietējām padomēm.

Nolemts.

2. Jautājums par Iskolata obligatorisko noteikumu pārkāpšanu un ieņemtām soda naudām.

Nolemj pārnest uz Izpildu komitejas sēdi.

3. Ziemeļu pagasta Mariņkalna muižā tiek izpārdots inventārs ar vietējās pagasta izpildu komitejas ziņu.

Uzdod b. Lācim to jautājumu nokārtot.

4. Latvijas Sociāldemokrātijas Centrālā Komiteja iesniedz paziņojumu, ka viņas uzstādītais kandidāts uz Vidzemes Zemes padomi Voldemārs Bastjānis tiek atsaukts no partijas.⁷³

Nolemj paziņot Cēsu apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomei par minēto LSD CK lēmumu.

5. Ziņo, ka tranšeju strādnieku noteicējs podpalkavnieks Boguševskis pavēlējis izbeigt 1) pārtikas normas izsniegšanu un 2) atlaist strādniekus.

Nolemj jautājuma izspriešanai sasaukt kopēju Iskolata, Iskorada XII un Iskosola sēdi, kurā uzaicināt arī priekšstāvjus no Vidzemes Zemes padomes un Načinarma, 29. novembrī [plkst.] 6 vakarā.

6. Ienāk paziņojums, ka 4. Vidzemes pulks ir izsaukts uz Valkas apriņķi.

Nolemj likt priekšā XII armijas Kara revolucionārai komitejai izvietot 4. Vidzemes pulku Alūksnes un Rūjienas apkārtnē, bet pulka štābam un komitejai atrast telpas Valkā.

7. Priekšlikums: Par obligatorisku noteikumu [izstrādāšanu] attiecībā uz lopiem un pārtiku, kurus aizliegts pārdot un izvest iz Latvijas bez padomju ziņas.

Nolemj attiecībā uz tiem noteikumiem izvēlēti b. Tomaševiču un Vilku, lai kopēji izstrādātu tos ar Iskosolu.

8. Ziņo, ka Valkas pilsētas dome milicijas naudas nodevusi Valkas apriņķa Zemes padomei.

Nolemj pieprasīt no Valkas apriņķa Zemes padomes izmaksāt Iskolatam minētās summas.

9. Ieradušies no Iskorada XII P. Valeskalns un no [Latviešu strēlnieku] rezerves pulka priekšstāvis Štrauss.

Nolemj kooptēt tos pie Iskolata.

10. Ienācis paziņojums, ka Vecgulbenes muižas grāmatas atrodas Jurjevā un Pēterpilī.

[Nolemj] pieprasīt tās caur Jurjevas administratīvo nodaļu pie Izpildu komitejas un Pēterpils Revolucionārām kara komitejām.

11. Ienāk ziņojums no Opes konventa⁷⁴ priekšnieka par vietējās Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes rīcību.

Nolemj paziņot konventam, ka Padomes rīcība bijusi pareiza.

12. Kancelejas iekārta.

Pieņem, ka sekretariātam jābūt atvērtam no [plkst.] 10 līdz 1 pēc pusdienas, [no] 3 līdz 6 pēc pusdienas. 6 stundas darba laiks kancelejistiem.

Kancelejas iekārtot uzdod b. Tomaševičam.

Kases grāmatas vest uzdod b. Draudiņam.

13. Priekšlikums: izdot informācijas labad Iskolata katrdienas ziņas «Ziņotāja» veidā, ar komentāriem, dekrētiem.

Atstāj Izpildu komitejai sēdē nolemt.

14. Tipogrāfijas lietā.

[Nolemj] rekvizēt Pleskavā «Baltijas Vēstneša»⁷⁵ tipogrāfiju. Uzmeklēt telpas priekš tipogrāfijas kopā ar Zemes padomi.

15. Tiesas lietā. Priekšlikums izvest tiesas organizāciju sakarā ar 23. oktobra* dekrētu.⁷⁶

Uzdod Izpildu komitejai.

16. Milicijas prefekta kandidāts Valkas pilsētai.

Uzstāda Jurjevas kara milicijas priekšnieku b. Vītolu. Pa-ziņot Valkas Strādnieku, kareivju [un bezzemnieku deputātu] pa-domei.

17. Visus laikrakstus un ziņojumus pieprasīt priekš Iskolata.

Uzdod b. Krūmiņam.

Sekretāre E. Meņģele

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 15.—16. lapa.

Nr. 33

Iskolata sēde.

1917. g. 27. novembrī.

Piedalās F. Roziņš, Meņģele, Vilks, Zariņš, Viļumsone, Lācis, Seržants, Šmidts, Valeskalns, Eferts, Beldaus, Tomaševičs, Līdaks, Krūmiņš.

Dienas kārtība:

1. Latgales jautājums.
2. Ziņojumi.
3. Dažādas lietas.

[1.] Ziņo b. Švirkstis no latgaliešu sekcijas pie Iskolastrela.⁷⁷ Sekcija dibinājusies uz nacionāliem pamatiem. Rēzeknes strādnieku un bezzemnieku kongress⁷⁸ zem Ķempa iespauda nostājas uz tā viedokļa, ka Latgalei ir vajadzīga patstāvīga autonomija. Pats agitācijas darbs nostādīts bēdīgi. No kongresa izvēlēta Zemes padome arī nostājas uz nacionāliem pamatiem.** Latgaliešu sek-cija darīja iespaidu, lai Zemes padomē būtu visu nāciju priekš-stāvji. Tādēļ, ka tas nebija, sekcija pieprasīja jaunu kongresu,

* *Tekstā pārrakstīšanās kļūda. Jābūt: novembra.*

** *Domāts: pamatiem.*

kas izvēlētu jaunu Zemes padomes valdi. Latgalē ļoti maz cilvēku, kas nostātos uz šķiras principiem, jo Latgalē stipra nacionāla kustība — latviešu-latgalešu kustība.

19. novembrī tika pārvēlēta sekcija, un tā tagad nostājas uz [jaunas] politiskas platformas. Sekcijas uzdevums — sākt masu organizēšanas darbu no pašas apakšas. Jau izbraukuši 13 agitatori, kas strādā sekcijas instrukcijas garā, lai pārvēlētu Zemes padomes. Sekcija projektē izdot laikrakstu, kas palīdzētu iesākt darbu veikt.

Krūmiņš ienes priekšlikumu caur Latgales sekciju noorganizēt vēlēšanas uz 16. un 17. decembra kongresu (Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju kongresu).^{*} Nodibināt visciešākos sakarus ar Latgales sekciju pie Iskolata^{**} un no turienes uzaicināt sūtīt priekšstāvjus Iskolatā un vienu no tiem ar balsstiesībām.

[2.] Tiek nolasīts Prezīdija sēdes protokols.^{***} Uz Pilsētas saimniecības [slimnīcas] revīziju tiek izvēlēti Krūmiņš un Šmidts. Par obligatorisko noteikumu pārkāpšanas ieņemtām sodu naudām nodibināt pie Iskolata sevišķu rezerves kapitālu, ko izlietot Iskolata vajadzībām.

Uz kopējo Iskosola, Iskorada u. c. kopēju sēdi tranšeju strādnieku jautājumā izvēlēti 3 delegāti: Seržants, Vilks un Zariņš.

Attiecībā uz 4. pulku nolēma griezties pie pulka komitejas ar uzaicinājumu sūtīt vienu bataljonu, ievērojot Iskosola lēmumu tai ziņā, ka neesot iespējams sūtīt veselu pulku uz Valkas apriņķi.

Attiecībā uz Iskolata orgānu tiek izteiktas domas, 1) ka Iskolata orgānam jābūt oficiālam orgānam bez polemikas un 2) Krūmiņš ienes priekšlikumu [, ka jābūt] ar polemikām un paskaidrojumiem.

Nolemj Iskolata orgānu izdot bez ievadrakstiem, tikai ar oficiāliem Padomju valdības, Iskolata un apriņķu padomju utt. lēmumiem un ziņojumiem.

Redakcijas komisijā ievēl biedrus Krūmiņu, Gaili un Draudiņu.

Informācijas biroja vadīšana tiek uzdots redakcijas komisijai.

Attiecībā uz sludinājumu monopolu nolēma jautājumu pagaidām atstāt atklātu. Izvēl b. Beldauu nokārtot un izvest tipogrāfijas rekvizīciju Pleskavā vai citur. Priekš tipogrāfijas uzmeklēt telpas uztic Zariņam, Krūmiņam un Šmidtam.

Krūmiņš ienes priekšlikumu sakarā ar Iskosolu nekavējoši stāties pie revolucionārā tribunāla organizēšanas, uzdodot to 2 cilvēkiem. Kā kandidāti tiek uzstādīti Tomaševičs un Eferts, kurus ievēl. Uzdots apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm stāties pie tiesu dekrēta^{****} izvešanas dzīvē, atskaitot revolucionāro tribunālu, kurš nodots organizēt Iskolatam.

^{*} Sk. 65. piezīmi.

^{**} Tekstā pārrakstišanās kļūda. Jābūt: Iskolastrela.

^{***} Sk. dok. Nr. 32.

^{****} Sk. 76. piezīmi.

Atlikušie Prezīdija sēdes punkti un lēmumi tiek apstiprināti.
3. Visām drukātavām no visiem izdevumiem sūtīt noteikto eksemplāru skaitu apriņķu deputātu padomēm un vienu eksemplāru — Iskolatam.

Priekšlikums — maksāt kooptētam Tomaševičam Izpildu komitejas Prezīdija darbinieka algu. Nolemj to.

Pieņem priekšlikumu sasaukt Iskosola un Iskolata prezīdiju sēdi.

Biedrene Krēsliņa tiek pieņemta Iskolata darbā kancelejā kā kancelāriste. Alga 200 rbļ. mēnesī.

Sapulces priekšsēdētājs Fr. Roziņš
Sekretārs T. Draudiņš

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 47.—48. lapa.

Nr. 34

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 28. novembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Šmidts, Vilks, Draudiņš un Tomaševičs.

Dienas kārtība:

1. Neimaņa lieta.
2. Ziņojumi.
3. Kancelejas iekārta.
4. Dažādas lietas.

1. Priekšlikums: Tiepeles muižas arendatoru Neimani turēt arestā līdz lietas izmeklēšanai un sūtīt vienu Iskolata locekli lietu izmeklēt [uz] vietas.

Nolemj to un izvēl b. Efertu.

2. Priekšlikums: Pēc izmeklēšanas nodot lietu revolucionāram tribunālam.

Nolemts.

3. Kancelejas iekārta. Biedrs Draudiņš liek priekšā:

1) Neizdarīt kasierim maksājumus bez priekšsēdētāja ziņas; kvītēm jābūt parakstītām no priekšsēdētāja un kasiera, kad papīri tiek nodoti grāmatvedim.

2) Kancelejas izdevumi iet ar Tomaševiča parakstu.

3) Ievest priekš izdevumiem un ienākumiem sevišķas orderu grāmatas.

Pieņemts.

4. Priekšlikums: Procentu atskaitījumi Iskolatam no pagastu bezzemnieku utt. padomēm var nākt vienīgi caur apriņķu strād-

nieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm vai Iskoradu. Atsevišķi ziedojumi un maksājumi iet parastā tiešā veidā.

5. Priekšlikums: maksāt algas par nokalpoto laiku. Var tikt izmaksāti avansi.

Pieņemts.

Sapulces priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 16. lapa.

Nr. 35

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 29. novembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Tomaševičs, Draudiņš, Meņģele, Vilks un Seržants.

1. Priekšlikums: nākošo svētdien, 3. decembrī, Valkā Iskolata telpās [plkst.] 6 vakarā sasaukt kopēju sēdi no Iskolastrela juridiskās komisijas, Iskolata priekšstāvjus, Vidzemes Zemes padomes juridiskās komisijas, no Iskosola un no visām apriņķu zemes padomēm un apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku [deputātu] padomēm tiesu dekrēta* jautājumā.

Tiek pieņemts.

2. Iskosola un Iskolata prezīdiju kopīgai sēdei likt priekšā sekošu dienas kārtību: 1) darbības koordinācija, 2) obligatoriskie noteikumi, 3) revolucionārā tribunāla organizēšana, 4) strēlnieku jautājums Valkas apriņķī, 5) tipogrāfijas jautājums.

Pieņemts.

3. Iskolata «Ziņotāja» jautājums tiek pārnests uz Izpildu komitejas sēdi.

4. Priekšlikums izmaksāt algas līdz 1. decembrim, bet tad ievest no 1. līdz 15. katra mēneša dienai un no 15. līdz beidzamajai mēneša dienai. Izmaksāt pēc ведомостей.** Avanss var tikt izmaksāts ar priekšsēdētāja parakstu.

Pieņemts.

5. Visām apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku [deputātu] padomēm aizrādīt, ka viņām jāņem nodokļi no teātra izrādēm un citām izpriecām. Jāskatās arī, kā tiek maksāti kroņa nodokļi (markas), kas līdz šim netiek darīts Valkā.

Pieņemts.

6. Par priekšstāvi uz Vidzemes Zemes padomes pārtikas nodaļu izvēl biedreni Kresliņu.

* Sk. 76. piezīmi.

** Algu saraksta.

Pieņemts.

7. Uz demobilizācijas kom[isiju] — Valeskalnu.

Ievēlēts.

8. Uzaicināt b. Eglīti Iskolata rīcībā uz divām nedēļām.

Pieņemts.*

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš

Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 16.—17. lapa.

Nr. 36

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 30. novembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Seržants, Tomaševičs, Meņģele, Draudiņš un Vilks.

1. Priekšlikums: Pārlabot dažus Iskosola izstrādātās revolucionārās tiesas [nolikuma projekta]** punktus.

Pārlabojumi tiek pieņemti un sevišķi protokolēti.

2. Griezties pie Iskosola ar aizrādījumu, lai no viņa puses tiek sperti visi soļi, ka karaspēka daļām vai citām iestādēm adresētie pārtikas produkti un labības vagoni tiek nekavējoši izlādēti.

Pieņemts.***

3. Griezties pie visām apriņķu un vietējām strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm ar tādu pat aizrādījumu.

Pieņemts.***

4. [4.] Vidzemes pulka vienu bataljonu izvietot Alūksnē.****

Pieņemts.

5. Priekšlikums: Izsniegt Valkas apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei 300 rbļ. kā aizdevumu.****

Pieņemts.

6. Uzdot Viksniņam saņemt no Cēsu pilsētas domes pārpaikušās policijas naudas.

Pieņemts.

7. Pieprasīt no Iskosola Valkas sieviešu ģimnāzijas telpas Vidzemes Zemes padomes rīcībā.

Pieņemts.***

8. Priekšlikums izrakstīt «Tautas Komisāru Vēstnesi»,⁷⁹

* *Blakus 8. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. 1/XII 17.*

** *Projekta teksts (mašīnrakstā) ielimēts protokolu grāmatā (18. lapa). Šeit netiek publicēts.*

*** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. 30/XI 17.*

**** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.*

«Правду»,⁸⁰ «Известия ВЦИК»,⁸¹ «Рабочий [и] солдат»,⁸² «Сіңу»,
«Sociāldemokrātu»,⁸³ «Brīvo Strēlnieku», «Proletariāta Сіңу».⁸⁴
Pieņemts.*

9. Uz Opes Padomes pieprasījumu var atļaut izvest malku, kura pirkta no muižnieka un pa daļai jau izvesta.

Nolemj malku atļaut izvest, bet nauda iekasēta no muižnieka — tā jāpie-
dzen atpakaļ. Malku nabadzīgiem iedzīvotājiem pārdot jeb izdot
par velti pēc padomes ieskatiem.

10. Valmieras Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu
padome pieprasa Iskolata lēmumus.

[Nolemj:] Prezīdija un Izpildu komitejas lēmumi jāpaziņo ap-
riņķu padomēm. Uzdod informācijas birojam.

11. Uz Cēsu apriņķa milicijas priekšnieka rakstu zem Nr. 4642.

[Nolemj] paziņot Cēsu milicijas priekšniekam, ka bezzemnieku
pienākums ir atbrūņot katru milici, kā arī pilsoni, pret kuriem
viņiem ir neuzticība.

Sēde slēgta.

Sapulces vadonis J. Krūmiņš
Sekretāre E. Meņģele

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 17.—19. lapa.

Nr. 37

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 1. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Draudiņš, Seržants, Meņģele.

1. No Vidzemes Zemes padomes ienācis priekšlikums apvienot
Vidzemes Zemes padomi un Iskolata orgānus.

[Nolemj] pārnest uz Izpildu komitejas sēdi.

2. Attiecībā uz Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku
kongresu ienāk priekšlikumi: 1) Uzdot agrārjautājumu izstrādāt
Vilkam un Štrausam. 2) Strādnieku jautājumā — a) tranšeju
strādnieku un b) laukstrādnieku jautājumu.

[Nolemj] pārnest uz Izpildu komitejas [sēdi].

3. Priekšlikums: Izsniegt caur b. Viksniņu Cēsu apriņķa Strād-
nieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei 2000 rbļ. muižu
konfiskāciju izdevumiem no Cēsu pilsētas milicijas naudām.

Pieņemts.

4. Griezties pie Iskolastrela ar lūgumu parūpēties par pārtikas
produktiem priekš Iskolata instruktoriem.**

Pieņemts.

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 19. lapa.

* Blakus 8. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. 1/XII 17.

** Blakus 4. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. 4/XII 17.

Iskolata sēde.

1917. g. 1. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Draudiņš, Vilks, Tomaševičs, Seržants, Šmidts, Viksniņš, Zariņš, Kārkliņš, Meņģele, Švirksts, Valeskalns un Līdaks.

Dienas kārtība:

1. Prezīdija protokoli.
2. Obligatīvu noteikumu publicēšana.
3. Ziņojumi.
4. Tekošas darīšanas.

[1.] 28. un 29. novembra Prezīdija sēžu protokoli* tiek apstiprināti. Attiecībā uz tiesu jautājumu nolemj kopējā organizāciju sēdē aizstāvēt dekrēta** realizācijas iespējamības. Uz sēdi tiek izvēlēti biedri Tomaševičs un Krūmiņš.

Nolemj izvēlēties izmeklēšanas komisiju priekš tām lietām, kuras vēlāk tiks nodotas revolucionāram tribunālam. Tiek izvēlēti trīs locekļi: Tomaševičs, Eliass un Strauss. Kandidātos paliek b. Seržants.

[2.] Jautājumā par Iskolata un Vidzemes Zemes padomes kopēju orgānu Vilks izsakās, ka jautājums jāparrunā principiāli. Šmidts saka, ka Vidzemes Zemes padome nolēmusi [preses orgānu] izdot bez ievadiem oficiālā veidā.

Nolemj to izdot zem nosaukuma Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes un Vidzemes Zemes padomes «Ziņotājs».⁸⁵ No abām iestādēm redakcijām tiek likts priekšā apvienoties. Izdevumus segt uz pusēm.

Nolemj griezties pie Iskosola ar aizrādījumu, ka «Дело трудового народа»⁸⁶ izmanto savām vajadzībām divas drukas mašīnas, kuras tiek abas no augšminētās avīzes aizņemtas. Iskosolam aizrādīt, lai viena vai otra drukas mašīna tiktu atsvabināta Iskolata vajadzībām. Nosūtīt Markusam telegrammu, lai Iskosorsevs rekvizē tipogrāfiju Iskolata vajadzībām.

[Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku] kongresa dienas kārtību uzdod izstrādāt redakcijas komisijai, kura ceļ to priekšā Izpildu komitejai. Uzsaucumu priekš kongresa uzdod rediģēt Oto Kārkliņam, Krūmiņam un Seržantam.

[3.] Švirksts ziņo no Latgales. Tiekot sasaukts Latgales kongress 3. decembrī Rēzeknē,⁸⁷ kuru sasauca Rēzeknes Deputātu padomes zemnieku sekcija.

* Sk. dok. Nr. 34 un 35.

** Sk. 76. piezīmi.

Nolemj sūtīt uz Latgales kongresu Viksniņu, Draudiņu un Šmidtu.

Priekšstāvis no Cēsu pilsētas domes ziņo, ka Cēsu apriņķi pārtikas jautājums ir katastrofisks. Griezties pie Iskosola ar priekšlikumu izdot Cēsu pārtikas valdei 2—3 vagonus labības no intendantūras krājumiem, kas vēl līdz šim neesot pat izlādēti.

Viksnis ziņo no Rīgas apriņķa, kas atrodoties ārkārtējos apstākļos. Karaspēka nodaļas izdarot patvarības. Nesen 56. pulks esot aplencis kādu māju un apšaudījis to ar ložmetējiem un nolauzījis visus kartupeļus. Pārtikas jautājums priekš bezzemniekiem esot pieņēmis pārāk asu raksturu. Apriņķi neesot ne Bezzemnieku padomes, ne arī pārtikas komitejas. Dažos atsevišķos pagastos notiekot sapulces, kurās izvēlētas bezzemnieku padomes, kuras stājušās jau darbā, lai izzinātu, vai nav slēpti produkti saimniekiem. Tādi ir atrasti.

Nolemj uzdot b. Viksniņam uzrakstīt pārskatu par Rīgas apriņķi rakstiski, kas tad tiks [apspriests] Prezīdija sēdē.

Biedrene Krēsliņa ziņo par pārtikas komiteju.

[4.] Pagājušā Iskosola un Iskolata kopējā sēdē nolemts tādas sēdes noturēt katru trešdienu pulksten 9 vakarā.

Nolemj uzaicināt visus, kam zināmi kādi fakti par Pilsētu savienības nelikumīgo rīcību un darbību, iesūtīt Iskolatam par tiem plašas ziņas un datus.

Uz bezzemnieku konferenci Alūksnē nolemj sūtīt b. Efertu, bet uz bezzemnieku sapulci Vecgulbenē — Valeskalnu. Visus obligatoriskos noteikumus publicēt oficiālā orgānā.

Biedrs Tomaševičs tiek ar balsstiesībām kooptēts Prezīdijā kā kasiera biedrs.

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs T. Draudiņš

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 48.—49. lapa.

Nr. 39

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 2. decembrī.

Piedalās: J. Krūmiņš, Tomaševičs, Vilks, Seržants.

1. No Strenču Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes ziņo, ka Strenčus līdz šim ar pārtiku apgādājuši pagasti. Tagad šie pagasti atteicas nodot pārtiku (10%) Strenču miestam, jo tā viņiem jānogādādot pārtikas rajonam, pretējā gadījumā pēdējais neapgādādot miestu ar citiem produktiem. Attiecībā uz pārtikas rajona nekorekto darbību Prezīdijs ņem vērā b. Lāča norādījumus par šo darbību.

Lēmums: Pievienojas Strenču Padomes lēmumam — ka nepieciešams apgādāt miestu ar pārtiku, un lai Padome griežas, pamatojoties uz Zemes padomes lēmumu, pie pārtikas valdes dēļ šīs lietas nokārtošanas.

2. Par siena izvešanu no Lutera muižas caur vietējo stārastu.

Nolemj paziņot vietējiem pagastiem, lai nepieļauj šādu rīcību un lai nodibina jaunu muižas pārvaldi.*

3. Apskata protokolus Grīnberga — Jaunlaicenes muižas arendatora lietā.** Grīnbergs, zinādams dekrētu par muižu inventāra pāriešanu tautas īpašumā, apzinīgi ir postījis šo tautas īpašumu.

Nolemj paziņot, ka muižas inventārs tiek konfiscēts, un lietu nodot izmeklēšanas komisijai.*

4. No Ziemeru muižas pārvaldnieka ienācis lūgums spert soļus no Iskolata puses pret postošām rekvizīcijām, kas notiek no karspēka puses. Ar tādu pat lūgumu griežas vietējā pārtikas komiteja, jo pagastā esot jau produktu iztrūkums.*

Paziņot arendatoram. Rekvizīcijas atceltas no Snabseva. To pašu paziņot arī Ziemeru pārtikas komitejai (nav pareizi formulēts).***

5. Propagandista Lāča ziņojums par Opi. Millera apvainojums no Treimaņa puses izrādījies par nepareizu. Treimaņa inventārs nodots Millera pārziņā zem Bezzemnieku padomes kontroles. Tālāk ziņo par Opes Bezzemnieku padomes darbību un tās rīcību ar no spekulantiem rekvizītiem produktiem.*

6. No Jaungulbenes Bezzemnieku padomes ienācis lūgums atstāt viņas rīcībā sešus strēlniekus, kas jau atrodas šīs Padomes rīcībā.

Lēmums: Atstāt tos Padomes rīcībā līdz 25. decembrim.*

7. Neimaņa lieta.

Nolemj atsvabināt Neimani zem paraksta, ka viņš ieradīsies uz tiesu.*

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 20. lapa.

Nr. 40

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 4. decembrī.

Piedalās: J. Krūmiņš, Tomaševičs, Draudiņš un Seržants.

1. No Opes paziņojums, ka kandža tiek ārkārtīgi izplatīta.

Lēmumi: 1) Sūtīt uz [Opi] 1 [pārstāvi] no Iskolata un 1 no

* Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.

** Sk. dok. Nr. 30, 98. lpp.; Nr. 31, 101. lpp.

*** Teksts iekavās pierakstīts klāt ar zīmuli.

Iskosola lietu izmeklēt, 2) izstrādāt uzsaukumu un rezolūcijas noteikumus un soda mēru pret žūpām un kandžas brūvētājiem.*

2. Litenes būvniecības nodaļa posta muižu un viņas inventāru (инженерное управление I армии**).

[Lēmums:] Ziņot par to I armijas komitejai.*

3. R. Bauze ziņo, ka Maskavas Sarkanās gvardes Centrālais štābs apsolījis priekš Latvijas 20 000 flintes, 5 milj. patronu, 100 ložmetēju, 1000 lentes, 10 000 rokas granātu, 1000 revolveru.

[Lēmums:] Likst priekšā Iskolastrelam sūtīt 30 cilvēkus tos saņemt.*

4. Izstrādāt Sarkanās gvardes projektu biedriem Tomaševičam, Draudiņam un Bauzem.

Pieņemts.

5. Izmaksāt Stūrmanim uztura naudu par III Ziemeļrietumu apgabala strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu kongresa*** laiku (7¹/₂ rbļ. — 3 rbļ.) × 10 = 45 rbļ.

Nolemts.****

6. Biedram Stūrmanim aizrādīt, ka Iskoborsevs saņem papīru no Somijas, lai neaizmirst arī Iskolata vajadzības.

Aizrādīt.

7. Paziņojums no b. Jēkabsona (XII [armijas] Iskorada komisārs) par darba komisariāta nepieciešamību pie Iskolata.

Trešdien, 6. decembrī,***** plkst. 5 vakarā tiek uzaicināti trīs Iskorada, trīs Iskolata, Vidzemes Zemes padomes sociālās nodaļas, Iskosola priekšstāvji un no Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes.

8. Vienā no nākošajām Prezīdija sēdēm apskatīt demobilizācijas jautājumu un konkrētus soļus viņas izvešanai.

Pieņemts.

9. Jautājumu par «Lidumu»⁸⁸ pārnest uz Izpildu komiteju.

10. Jautājumu par revolucionāro tribunālu pārnest uz Izpildu komiteju.

11. Jautājumu par grāmatvežiem muižu grāmatu vešanai uzdot nokārtot Strausam, Vilkam un R. Kārklīnam.

12. Muižu un muižu māju rentniekiem jānomaksā nenomaksātās rentes naudas līdz š. g. 25. decembrim***** Vidzemes zemes padomē.

Pieņemts.

13. Tiek likts priekšā komandēt Iskolata priekšstāvi b. Dilli uz

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme:* Исполнено.

** I armijas inženieru pārvalde.

*** *Sk. 9. piezīmi.*

**** *Blakus 5. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme:* Исполнено. Деньги выданы. 4/XII. 17.

***** *Virs trešdien, 6. decembrī, ar zīmuli uzrakstīts:* вторник. *Labojums protokolā izdarīts pēc Iskolata 4. decembra sēdes. Sk. dok. Nr. 41.*

***** *25. decembrim tekstā pasvītrots ar zīmuli, tam blakus pierakstīts:* 12. decembrim. *Pieraksts izdarīts pēc Iskolata 4. decembra sēdes. Sk. dok. Nr. 41.*

Kara revolucionāro komiteju priekš arestēto kontrizlūku lietas izmeklēšanas.

Pieņemts.

14. Ienācis pieprasījums no Zemes padomes konfiscēt «Zingera» veikalā naudas skapi 800 rbļ. vērtībā.

Iskosolam kopā ar Zemes padomes priekšstāvi skapi rekvizēt.*

15. Zemes padomes skolu nodaļa lūdz sūtīt Iskolata priekšstāvi palīgā likvidēt apgabala mācību valdi.⁸⁹ Tiek likts priekšā savu priekšstāvi nesūtīt, bet dot tikai no Iskolata papīru līdzī Zemes padomes priekšstāvim.

Rēveles Padomei.**

Pieņemts.*

16. Lūgums no Cēsu Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes atlaist 3000 rbļ. priekš revolucionārās tiesas ierīkošanas.

Atraida līdzekļu trūkuma dēļ.*

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš

Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 21.—22. lapa.

Nr. 41

Iskolata sēde.

1917. g. 4. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Lācis, Meņģele, Vilks, Seržants, Šmidts, Eferts, Jēkabsons, Štrauss, Draudiņš, Samsons, Oto un R. Kārklīni, Zaķis, Kalniņš.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tiesas jautājums.
3. Muižas jautājums.
4. Preses jautājums.
5. Telefona stacijas jautājums.
6. Agrārkomiteja.
7. Pārtikas jautājums.
8. Tekošas darīšanas.

1. [un 2.] decembra Prezīdija protokoli*** tiek apstiprināti.
3. decembra**** Prezīdija sēdes protokols tiek apstiprināts, grozot 7. punkta nolikto sēdi uz otrdienu, 5. decembrī, Iskolata telpās [plkst.] 6 vakarā.

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.*

** *Vārdi Rēveles Padomei pierakstīti klāt ar zīmuli.*

*** *Sk. dok. Nr. 37 un 39.*

**** *Tā tekstā. Jābūt: 4. decembra. Sk. dok. Nr. 40.*

Tiek izvēlēti Krūmiņš, Zaķis un Seržants.

13. punktā* nolikto termiņu priekš rentes naudas nomaksāšanas nolikt 25. decembra vietā uz «līdz 12. decembrim». Šo lēmumu izziņot visām pagastu izpildu komitejām un bezzemnieku padomēm ar aizrādījumu, ka gadījumā, ja rente līdz 12. decembrim nebūs samaksāta, tad stāties pie rentnieku, dzimtnieku un citu inventāra aprakstīšanas un izpārdošanas.** Izņēmumu gadījumos ir pielaižams, ar vietējo bezzemnieku padomi un pagasta izpildu komiteju, saziņā ar Vidzemes Zemes padomi, pielaist rentes naudas nomaksu pa daļām. Izvēl Tomaševiču, Krūmiņu un Vilku, kas lai redīgētu šo paziņojumu bezzemnieku padomēm.

Izpildu komiteja pārrunāja:

1. Biedrs Lācis ziņo par Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresa*** vēlēšanu komitejas darbību. Esot jau kartiņas nodrukātas, Sperti soļi pārtikas līdzekļu iegūšanai priekš kongresa dalībniekiem. Pieņemts viens cilvēks kongresa sagatavošanas darbiem ar 100 rbļ. par pusmēnesi. Kongresa organizēšanas komisijai tiek likts priekšā atvēlēt 500 rbļ. tekošiem izdevumiem.

Tas tiek atvēlēts. Agrāk minētie 100 rbļ. ietilpst vēlāk atvēlētos 500 rbļ.

2. Biedrs Eferts ziņo par bezzemnieku padomju konferenci Alūksnē. Bezzemnieku padomju darbība neesot visai spīdoša. Tomēr atzīmējams, ka pašos bezzemniekos notikusi pārgrupēšanās. Pusgraudnieki jau jūtoties apmierināti ar iegūtiem $\frac{3}{4}$ graudu.**** Tādēļ arī konference atzinusi par nepieciešamu pārvēlēšanas izdarīt, jo agrākā sastāvā bezzemnieku padomes it kā atiet no tālākās kustības. Daudzi dienas kārtības punkti neesot apskatīti, un tādēļ konferences turpinājums nolikts uz nākošo svētdienu. Uzdod nākošo svētdien b. Efertam atkal braukt uz konferences turpinājumu. Alūksnes apriņķi galīgi vēl neesot konfiscēta neviena muiža. Pie tā darba stājoties tikai tagad.

3. Krūmiņš ziņo par juridisko apspriedi 3. decembrī, kurā piedalījušies no Iskosola, Iskolata, Vidzemes Zemes padomes un no dažām apriņķu padomēm. Nolasa revolucionārā tribunāla galvenās tēzes. Liekot priekšā jautājumu, pie kāda principiāla viedokļa turas Iskolats jautājumā, kā dibināt revolucionāro tribunālu: 1) vai priekš visas Latvijas, 2) vai katram apriņķim [at]sevišķi.

Vienojas, ka vēlami būtu revolucionāros tribunālus dibināt katrā apriņķī [at]sevišķi. Par to — 8 b[alsis], pretī — 2 b[alsis].

4. Preses jautājums. Oto Kārklīšs ziņo, ka XII armijas Revolucionārā kara komitejā ienākuši vairāki pieprasījumi no vairākām organizācijām slēgt «Laika Vēstis»⁹⁰ viņas kontrrevolucionārā virziena dēļ. Jautājums Revolucionārā kara komitejā nav izlemts, un tādēļ jautājums apskatāms Iskolatā.

* Tā tekstā. Jābūt: 12. punktā. Sk. dok. Nr. 40.

** Pie šī teikuma malā ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.

*** Sk. 65. piezīmi.

**** Sk. 50. piezīmi.

Ienāk priekšlikums slēgt «Lidumu» un «Laika Vēstis». Priekšlikums tiek pieņemts ar 9 balsīm, 3 atturoties.* Apskatot konkrētus soļus slēgšanā, Krūmiņš aizrāda, ka vajadzētu norādīt uz vispārēju šo avižu raksturu. Krūmiņš norāda, ka Iskosols principā esot izteicies par slēgšanu un tipogrāfijas rekvizīciju. Komisijā, kurai uzdod izstrādāt formālos iemeslus, nolemj ievēlēt Kārkliņu, Krūmiņu, Zaķi un Smidtu.

5. Muižu konfiskācijas jautājums. Biedrs Vilks ienes priekšlikumu pastrīpot, ka pie muižu konfiskācijām aizrādīt, ka kapitālus Iskolats nekonfiscē, bet līdz ar to atzīmēt, ka muižas inventārs tiek zem padomju kontroles lietots saimniecības vajadzībām.

Štrauss aizrāda, ka daudzās muižās saimniecības tā noplicinātas, [ka,] izejot no šī viedokļa, muižas inventārs tomēr konfiscējams, jo savādi nākošo gadu saimniecības atjaunošana būs gluži neiespējama. Jautājumu, vai konfiscēt vai sekvestrēt muižu rentnieku īpašumus, nolemj pārnest uz nākošo pilno sēdi.

Agrārkomisijā tiek pievēlēti Kalniņš un Štrauss.

6. Jautājums par elektriskās stacijas konfiskāciju. Tai ziņā domstarpības nav, bet pagaidām [jautājums] tiek atstāts atklāts.

7. Attiecībā uz agrārkomitejām. Ievērojot, ka visa agrārkomitejas darbība tagad pilnīgi bezdarbīga, tādēļ agrārrevolūcijas [īstenošanas] darbs pārgājis Iskolata un Vidzemes Zemes padomes pārziņā,

nolemj, ka guberņas agrārkomiteja pāriet Vidzemes Zemes padomes, bet apriņķu agrārvaldes (agrārkomisijas) — apriņķu zemes padomju pārziņā.

8. Jādots pārtikas valdeij rīkojums, lai viņa nekādus rīkojumus bez Iskolata komisāra Eferta sankcijas nedod. Izvēl b. Efertu par Iskolata pārtikas komisāru.**

9. Nolemj paziņot, ka nekāda mežu ciršana un malkas materiāla izvešana bez vietējo bezzemnieku padomju ziņas nav pieļaujama.**

10. Uz Apvienoto latviešu strēlnieku pulku Lielo padomi⁹¹ tiek izvēlēts b. Kārkliņš Oto.***

No Iskorada pieprasīt Iskolata rīcībā 4 cilvēkus.

Uz demobilizācijas sēdi⁹² tiek deleģēts pagaidām Lācis.**

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs T. Draudiņš

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 49.—51. lapa.

* Sk. pielikumā dok. Nr. 5.

** Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.

*** Blakus šim teikumam ar zīmuli rakstīta piezīme: Удостоверение выдано.

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 5. decembrī.

Piedalās: J. Krūmiņš, Tomaševičs, Meņģele, Draudiņš, Vilks, Šmidts, Seržants.

1. Priekšlikums kooptēt biedrus Bauzi un Mežiņu Izpildu komitejā.

[Nolemj] jautājumu pārnest uz Izpildu komiteju.

2. Griezties pie Vidzemes Zemes padomes bēgļu nodaļas ar priekšlikumu nekavējoši pārņemt Baltijas bēgļu apgādes komisiju⁸³ savā pārziņā, stājoties nekavējoši pie nepieciešamo reformu izvešanas.

Pieņemts.

3. Nosūtīt Rūjienas Strādnieku un bezzemnieku deputātu padomei paziņojumu, lai viņa pagaidām vietējo bēgļu nodaļu līdz viņas pārņemšanai Vidzemes Zemes padomes pārziņā noliek zem visstingras kontroles.

Pieņemts.

4. Uzaicināt pie «Liduma» tipogrāfijas rekvizīcijas piedalīties tipogrāfijas strādnieku arodnieciskās biedrības priekšstāvjus. Arī turpmākā tipogrāfijas tehniskā pārvaldē uzaicināt strādnieku arodnieciskās biedrības priekšstāvjus.

Pieņemts.

5. «Liduma» tipogrāfijas pārzināšanas komisijā ievēlēt biedreni Krēsliņu, Roziņa kundzi un Lāci.

Pieņemts.

6. Noturēt Vidzemes Zemes padomes valdes un Iskolata Prezīdija kopēju sēdi. Izstrādāt muižu konfiskācijas budžetu, kuru likt priekšā Vidzemes Zemes padomei.

Pieņemts.

7. Priekšlikums [izstrādāt] obligatoriskus noteikumus pret kandžas izgatavotājiem, pārdevējiem un kandžas dzērājiem, kuros kā augstākais soda mērs tiek noteikta īpašuma konfiskācija.

Nolemts tos izdot.*

8. Sūtīt uz I armijas Izpildu komiteju cilvēku, kas norādītu uz Pilsētu savienības darbību un uz viņas lomu vaislas lopu izvešanā, un censties dabūt cauri I armijas Izpildu komitejas lēmuma atcelšanu.

Nolemj sūtīt Samsonu.

9. Rakstīt Jurjevas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes administratīvai sekcijai un pieprasīt visus faktus, datus un protokolus par Pilsētu savienības darbību. Līdzīgus faktus pieprasīt no apriņķu padomēm.

Pieņemts.

* *Blakus 7. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.*

10. Jaungulbenē atrodas karaspēka nodaļas pagasta apsargāšanai.

[Nolemj] pieprasīt I armijas Izpildu komitejai, vai tas karaspēks izsūtīts ar viņa ziņu, un pieprasīt, lai to atsauc. Uzdod b. Samsonam to nokārtot.*

11. Uz «Līduma» pieprasījumu izsūtīt viņam motivētu lēmumu par konfiskāciju un tipogrāfijas rekvizīciju.

Nolemj to paziņot.

Sapulces priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 22.—23. lapa.

Nr. 43

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 6. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Tomaševičs, Meņģele, Šmidts, Vilks, Draudiņš.

1. Priekšlikums sūtīt priekšstāvjus uz kontrizlūku nodaļu⁹⁴ materiālu sakārtošanai.

Lēmums: Sūtīt J. Dilli.

2. Pieņemt J. Dilli kā algotu spēku Iskolata rīcībā.

[Nolemj jautājumu] pārnest uz Izpildu komiteju.

3. [Priekšlikums] izdot no rekvizētā papīra Iskosola vajadzībām 4 balles papīra.⁹⁵

Nolemts [piešķirt] (18 pudi).

4. Nepieciešamības gadījumos, kad no karaspēka tiek izdarītas rekvizīcijas (sevišķi lopu rekvizīcijas), tās izdarāmas vienīgi ar bezzemnieku deputātu padomju atļauju un caur vietējām pārtikas komitejām. Nauda par pārtikas produktiem, lopiem un lopbarību, kas rekvizēti muižās, iemaksājama divu nedēļu laikā Vidzemes Zemes padomes kasē, turpretim par produktiem, kas rekvizēti no atsevišķiem saimniekiem, tiek maksāts vietējā pārtikas komitejā, kas naudu izsniedz pēc piederības.

Pieņemts.*

5. Lietu par Krīgera apžēlošanu pārnest uz Izpildu komiteju.

6. Attiecībā uz vairāku kvotnieku⁹⁶ pieprasījumiem atdot viņiem mājas, ēkas, kas celtas uz muižas zemes, bet tad, agrākos gados, no muižniekiem šīs mājas kvotniekiem atņemtas, nolemj ziņot, ka principā Iskolats ir par inventāra atmaksu, bet jautājums par kvotnieku tiesībām uz šo atlīdzību vairs nav noskaidrojams, kādēļ, protams, izmaksa nevar notikt.**

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.*

** *Blakus 6. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. 7/XII.*

7. Izsludināt, ka visas pagasta sabiedrībām piederošās zemes pāriet Vidzemes Zemes padomes pārziņā.*
Jautājumu pārnest uz Izpildu komiteju.

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 23. lapa.

Nr. 44

Iskolata sēde.

1917. g. 6. decembrī.

Piedalījās Krūmiņš, Šmidts, Tomaševičs, Lācis, Seržants, Eferts, Vilks, Meņģele.

Dienas kārtība:

1. «Līduma» tipogrāfijas lieta.
2. Ziņojumi.
3. Priekšlikumi un pieprasījumi.

Nolemj kooptēt biedrus Bauzi un Mežiņu. Biedru Augustu Pētersonu kooptēt Izpildu komitejā, pievienojot viņu tipogrāfijas pārziņāšanas komisijai. Nolemj pie Iskolata pieņemt kā algotu darba spēku J. Dilli.

Krīgera lietu nodot Valmieras administratīvai tiesai priekšcaurskatīšanas.**

Tiek apstiprināti 5. un 6. decembra Prezīdija protokoli.***

Pieņem priekšlikumu izsludināt, ka visi pagasta sabiedrībām piederošie zemes īpašumi pāriet Vidzemes Zemes padomes pārziņā.

1. Krūmiņš ziņo par «Līduma» tipogrāfijas rekvizēšanas lietu. Tipogrāfijas strādnieku biedrībā pieņemts priekšlikums iekārtot tipogrāfiju saziņā ar biedrības priekšstāvjiem. Pieņemts ar 24 pret 13 balsīm. Bet pēc tam «Līduma» priekšstāvji saorganizējuši citu sapulci, kurā arodnieciskās biedrības lēmums atcelts. Tālākais solis bija pieprasīt atslēgas no «Līduma» papīra krājumiem, kas atrodies kādā šķūnī. «Līduma» priekšstāvis atslēgas atdevis strādniekiem. Revolucionārās komitejas priekšstāvis E. Vīksniņš aizgājis strādnieku sapulcē un ziņojis, [ka,] ja viņi atslēgas neatdos, tad papīra glabātuve tiks uzlauzta. Kāds «Līduma» strādnieks Viļumsons uzklēdzis «varmāka» un vispār izteicies, ka viņš tādū Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu pa-

* *Blakus 7. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. 7/XII.*

** *Pie šā teikuma malā ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. 7/XII.*

*** *Sk. dok. Nr. 42 un 43.*

domi neatzīstot, par ko no Revolucionārās kara komitejas ar Iskolsola orderu arestēts. Par arestu sastādīts protokols.

Zariņš aizrāda, ka «Līduma» tipogrāfijas strādnieku attiecības pret viņa bijušiem īpašniekiem neesot tik gludas un labas, par kādām tās raksturojis Viksniņš, un tādēļ arī nav bijis vajadzīgs tik lielā mērā saasināt «Līduma» bijušo strādnieku attiecības pret Iskolatu, kas notiek caur strādnieku arestiem. Viksniņš paskaidro, ka «Līduma» strādnieki savu izturēšanos pamatojuši ar to, ka papīra rekvizīcija tiek izdarīta bez strādnieku biedrības ziņas.

Biedrs Pētersons aizrāda, ka «Līduma» strādnieki, sevišķi sievietes, neesot uzskatāmi par apzinīgiem.

Draudīņš aizrāda, ka Iskolatam nav jāiet konfliktā ar arodnieciskajiem tipogrāfijas strādniekiem un [vajag] censties izlīgt.

Lācis saka, ka pat gadījumā, ja būtu jāiet konfliktā ar strādniekiem, izvest kategoriski visu dzīvē.

To pašu atzīmē b. Viksniņš.

Ienāk priekšlikums rīt sasaukt jaunu tipogrāfijas strādnieku sapulci un pieprasīt strādniekiem, kuri grib strādāt un kuri negrib strādāt zem Iskolata vadības uz arodnieciskās biedrības izstrādātām algas normām.

Priekšlikums tiek pieņemts vienbalsīgi, vienam atturoties.

Zariņš ienes priekšlikumu, ja atslēgas netiek atdotas, tad atlauzt durvis no šķūniša, kur glabājas papīrs.

Tas tiek pieņemts.

Krūmiņš iesniedz priekšlikumu rītdienas sapulcē nākt ar sekojošu priekšlikumu:

Atzīst Prezīdija līdzšinējo rīcību «Līduma» tipogrāfijas lietā par pareizu un uzdod spert visus soļus, lai darbus tipogrāfija atjaunotu visdrīzākā laikā. Tipogrāfijas līdzšinējie strādnieki, kuri 5. decembra sēdē izteikuši savu gatavību strādāt, uzaicināmi tūdaļ darbā, izņemot atklātus «Līduma» saimniekotāju aģentus un tos, kurus strādnieki savā vidū negribētu paturēt. Gadījumā, ja strādnieki zem «Līduma» administratoru neatlaidīgā iespaida atteiktos darbus uzsākt, nosodīt viņu rīcību par atklātu Latvijas strādniecības vairākuma lēmuma ignorēšanu un stāties pie darba atjaunošanas.

Tas tiek pieņemts.

Jautājums par Rauskas [tipogrāfijas] burtiem tiek atstāts atklāts.

2. Biedrs Viksniņš ziņo par Latgales kongresu.*

Jau pie [kongresa] prezīdija vēlēšanas tika izgāzta Ķempa kompānija. Par kongresa priekšsēdētāju ticis ievēlēts Viksniņš, bet ne uz ilgu laiku, jo tika pacelts jautājums, vaj baltietis varot būt prezīdijā. Pēc tam tika prezīdijs sastādīts pēc apvidiem no 9 cilvēkiem.

* Sk. 87. piezīmi.

Kongresam tika pieņemta Viksniņa priekšā liktā dienas kārtība. Viksniņš tika izbīdīts arī kā atbildīgs runātājs. To redzēdami, Ķempa piekritēji izlietoja obstrukcijas. Viksniņa rezolūcija par [tekošo] momentu* pieņemta vienbalsīgi, atturējās 7 cilvēki. Ķempisti trokšņojuši ārkārtēji.

Autonomijas jautājumā tikušas iesniegtas vairākas rezolūcijas, kurās tika uzsvēta gandrīz vaj pilnīgi norobežošanās no visas pasaules — no Baltijas, no Litvas** utt. Autonomijas jautājumā arī pieņemta Viksniņa rezolūcija,* kurā atzīmēta bez tam arī piedalīšanās Valmieras strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresā.*** Pieņemta ar 202 balsīm, preti — 74, atturas 14 balsu.

Divi dienas kārtības punkti netika apskatīti.

Tiek iesniegts priekšlikums izdot uzsaukumu Latgalei latgališu un krievu valodā attiecībā uz Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu kongresu.

Tiek pieņemts.

3. Biedrs Ozoliņš ziņo no Valmieras aprīņa par muižas kapitāliem. Ienests tiek priekšlikums uzlikt kontroli pār muižas kapitāliem, kas ieguldīti Jurjevas bankā.

Strauss izsakās, ka jautājums nav tik vienkāršs, jo Jurjevas Kara revolucionārās komitejas darbība ļoti niecīga.

Lācis ienes priekšlikumu uzlikt pašai bankai kontroli.

Biedrs Tomaševičs ienes priekšlikumu griezties pie Jurjevas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes, lai pie Jurjevas Padomes būtu komisārs, bez kura paraksta nevar no Jurjevas bankas tikt izdota neviena naudas summa no tekošiem rēķiniem.

Šmidts ienes priekšlikumu uzlikt kontroli pār Valkas krājaizdevu kasi, Jurjevas renteju,⁹⁷ Jurjevas bankām, konfiscējot tos kapitālus, kas attiecas uz Baltijas muižām, un no rentejas — tos, kas attiecas uz Vidzemes Zemes padomi, atstājot [minētajās iestādēs] komisāru, bez kura rīcības nevar izdot nevienas naudas summas. Kopā ar Iskosolu uzlikt kontroli arī XII armijas lauku rentejai.

Par Tomaševiča priekšlikumu [nodotas] 3 balsis; par Šmidta priekšlikumu — 7 balsis. Atturējās 2 cilvēki.

Uzdod realizēt to Prezīdijam.

4. Jautājums par muižu strādnieku algām.

Muižu strādnieki, ja netiek izmaksātas algas, nostājas pret agrārrevolūciju. Biedrs Ozoliņš neredz citas izejas kā izmaksāt

* Publicēta «Brīvajā Strēlniekā», 38. nr., 1917. g. 8. decembrī; «Ziņotājā», 3. nr., 1917. g. 16. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 134.—135. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 415.—416. lpp. u. c.

** Lietuvas.

*** Sk. 65. piezīmi.

[algas] no Vidzemes Zemes padomes kasē ienakušām rentes summām. Smidts un Ozoliņš ienes priekšlikumu aizrādīt Vidzemes Zemes padomei, ka ārkārtējos gadījumos muižu strādnieku algas, kur tās nav izmaksātas no muižniekiem, sedzamas no Vidzemes Zemes padomes kases (resp., no rentes naudām).

Par šo priekšlikumu balso 8 cilvēki.

Biedrs Lācis ienes priekšlikumu: ievērojot to, ka konfiscētās muižas ir pārgājušas Vidzemes Zemes padomes pārziņā, arī strādnieku algu nokārtošana pāriet Vidzemes Zemes padomei.

Par Lāča priekšlikumu [nodota] 1 balss.

5. Valmieras Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padome griežas ar lūgumu izdot 1000 rbļ. kā aizdevumu.

Tiek pieņemts.

Priekšsēdētājs K. Seržants
Sekretārs T. Draudiņš

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 51.—53. lapa.

Nr. 45

Iskolata Prezidija sēde.

1917. g. 7. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Vilks, Gailis, Meņģele, Tomaševičs, Draudiņš, Smidts, Seržants un Valeskalns.

1. Biedrs Gailis ziņo, ka pēc uzstādītās смета's* (budžeta) no Padomju valdības caur сметный отдел** saņemti sešdesmit astoņi tūkstoši divdesmit rubļi (68 020 rbļ.) kā aizdevums uz trim mēnešiem. Asignēts tikai priekš decembra mēneša. Par janvāri un februāri nav iesniegts, tomēr nepieciešamības gadījumā ir cerība dabūt arī priekš tiem mēnešiem uzstādītā budžeta apmēros.

Lēmums: Naudu nodot kasiera rīcībā.

2. Par ieročiem ziņo, ka flintes nav bijis iespējams no Pēterpils izvest transporta līdzekļu trūkuma dēļ. Dabūta atvēle*** saņemt 1500 flintes. Saņemti un atvesti 7 revolveri priekš Iskolata vajadzībām.

[Nolemj] no Iskolastrela sūtīt vienu cilvēku, kuram uzdot katrā ziņā rūpēties, lai ieroči tiktu katrā ziņā atvesti.****

Izdot [revolverus]: Vilkam [Nr.] 99625, Draudiņam, Lācim, Seržantam un Meņģelei.

3. Apstiprināt b. Gaiļa izdevumus, kas radušies pie cenšanās izvest ieročus, kas tomēr nav izdevies. Izdoti 196 rbļ.

* Tāmes.

** Budžeta nodaļa.

*** Domāts: atļauja.

**** Blakus 2. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: 8/XII.

Izdevumi tiek apstiprināti.

4. Tipogrāfijas pārzināšanas komisijas protokoli Nr. 1, 2, 3 un 2 (no Rauskas parakst[īts]) tiek apstiprināti, un tipogrāfija tiek pārņemta Iskolata pārziņā.

No protokoliem noņem 2 kopijas, no kurām vienu izsniegt burtliču arodbiedrībai un otru — bijušā «Līduma» administrācijai.

Pieņemts.

[5.] Lācis ienes priekšlikumu pret attiecīgiem dokumentiem izdot Rauskam viņa burtus un nodrukātos Zemnieku savienības kalendārus.

Pieņemts.

[6.] Papildināt tipogrāfijas komisiju līdz 7 locekļiem ar b. Krauklīti, Lemkinu un Jēkabsonu, atstājot kandidātos b. Valeskalnu.

Pieņemts.

[7.] «Brīvajam Strēlniekam» paziņot, ka bijušā izdevuma «Līduma» strādniekiem, kas grib strādāt «Iskolata» tipogrāfijā, jāierodas 8. decembrī pie darba.

Nodot «Brīvā Strēlnieka» redakcijas izpildīšanai.*

[8.] Uzdot b. Tomaševičam izstrādāt instrukcijas, kādā kārtībā izdot atļaujas izbraukt un iebraukt Latvijā un Latvijas pil-sētās [kā piefrontes joslā].

Pieņemts.*

[9.] Pārlemjot jautājumu par revolveru izdališanu, nolemj iz-dot vēl vienu revolveru no rezervē atstātajiem b. Viksniņam.

Izdot b. Viksniņam.*

[10.] Paziņot apriņķa Deputātu padomei, lai sniedz ik nedēļas Iskolatam ziņojumus par atsavināšanas komisiju darbību uz vietām.

Pieņemts.*

[11.] Kopā ar Iskosolu nodibināt informācijas biroju, kurš lai informētu iestādes Petrogradā un citas centrālās iestādes par darbību un stāvokli uz vietām.

[Jautājumu] pārnest uz Iskosola [un Iskolata prezīdiju] ko-pējo sēdi.

[12.] Jautājumu par delegāciju uz Viskrievijas demobilizācijas kongresu Petrogradā** pārnest uz Iskolata plenārsēdi.

Priekšsēdētāja biedrs K. Seržants
Sekretārs J. Vilks

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 24.—25. lapa.

* *Blakus attiecīgajam tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Sk. 92. piezīmi.*

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 8. decembrī.

Piedalās: Tomaševičs, Seržants, Vilks, Meņģele.

1. Jautājums par Karlines Kampes nosodišanu ar 1000 rbļ. jeb mēnesi aresta par reibinošu dzērienu pārdošanu.

Nolemj paziņot Valkas apriņķa milīcijai, ka soda izpildīšanu atliek līdz 8. janvārim, pamatojoties uz ārsta apliecības, pēc kam Kampei jātiek pārbaudītai no apriņķa ārsta un jāierodas sodu izciest.

2. Tomaševičs ziņo par atsūtītiem 3 arestētiem no Opes Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes par agitāciju pret padomēm un melu baumām. Caurskatot protokolus, izrādās tomēr, ka arestēti tikuši 5, no kuriem divi jau notiesāti no revolucionārās tiesas ar 100 rbļ. par to, ka tie atzinušies. Caurskatot lietu, 3 [cilvēkus] nodeva pagaidām arestā un pieprasīja no Opes Strādnieku [deputātu] padomes pārējo 3* apvainoto iztiesāšanu no revolucionārās tiesas.

[Lēmums:] Ziņojums.*

3. Valkas pilsētas valdes pieprasījums sūtīt priekšstāvi uz 8. decembra sēdi pulksten 4 pēc pusdiēnas. Apskatīts tiks jautājums par milīcijas priekšnieka pieņemšanu.

Nolemj sūtīt Līdaku.

4. Uz pieprasījumiem no bijušajiem policijas kalpotājiem un ierēdņiem izmaksāt policijas naudas.**

Jautājumu nolemj pārnest uz Izpildu komitejas sēdi.***

5. Lūgums no Alvīnes Hofmanes, Vācijas pavalstnieces, dēļ atļaujas iebraukt Vidzemes guberņā.

[Lēmums:] Nosūtīt Iskosolam un Revolucionārajai komitejai.**

6. Iskorads XII ziņo, ka 13. decembrī (pēc jaunā stila) nolemts pabalstīt Iskolatu vairs tikai ar 5%.

[Lēmums:] Ievērot.

7. Jautājumu par pagastu tiesu reformēšanu pārnest uz Izpildu komiteju.

8. Uz Pilsētu savienības likvidācijas apakškomisiju tiek izvēlēts b. Lieknis.****

9. Nolemts ar 4 pret 3 balsīm, ka iebraukšanai Latvijā [kā piefrontes joslā] vajadzīga atļauja. Atļaujas tiek izdotas no strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes uz milīcijas aizrādījumiem.

* Tā tekstā.

** Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.

*** Sk. dok. Nr. 47.

**** Blakus 8. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Выдано удостоверение.

Pieņemts ar aizrādījumu, ka milicijas atļauja var tikt anulēta no padomes un ka padomes var izdot savas atļaujas bez milicijas.*

10. Valmieras apriņķa milicijas priekšnieka ziņojumu par apriņķa stāvokli pacelt Iskosola un Iskolata kopējā prezīdiju sēdē.

11. Paziņot Rīgas apriņķa pagastu bezzemnieku deputātu padomēm, ka viņas ir padotas Cēsu apriņķa Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padomei.

Pieņemts ar papildinājumu, ka Cēsu apriņķa Padomei jāapkalpo ar saviem propagandas spēkiem vietējās bezzemnieku padomes.

12. Kur iespējams, nekavējoši, zem atbildīgu personu (Iskolata un apriņķu padomju priekšstāvju) vadības stāties pie Sarkanās gvardes dibināšanas pagastos.

Pieņemts.**

13. Konfiscētie ieroči (uz vietām) pāriet vietējās Sarkanās gvardes rīcībā.

Pieņemts.**

14. Jautājumu par dienas maksu izsniegšanu instruktoriem nolemj atstāt Vidzemes Zemes padomes agrārsekcijas izspriešanai.

15. Kongresa*** organizācijas komitejai un atsevišķām apriņķu deputātu padomēm aizrādīt, lai vāc materiālus par rajonu jaunu izdalīšanu un apriņķu padomju robežu noteikšanu.

Pieņemts.

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš.

Sekretārs T. Draudiņš.

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 25.—26. lapa.

Nr. 47

Iskolata sēde.

1917. g. 8. decembrī.

Piedalās: Vilks, Krūmiņš, Tomaševičs, Meņģele, Draudiņš, Valleskalns, Šmidts, Krēsliņa, Viļumsone, Viksniņš, Lācis, Eglītis, Mežiņš, Līdaks, Pētersons, Gailis, Magnuss.****

Dienas kārtībā:

1. Ziņojumi.
2. Kongress.
3. Jautājums par dzirnavām.
4. Tekošas darīšanas.

* *Blakus 9. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.*

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Сообщено для сведения.*

*** *Sk. 65. piezīmi.*

**** *Tekstā pārrakstīšanās kļūda. Jābūt: Manguss.*

1. Attiecībā uz kredītiem nolemj visām aprīņu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm izsniegt katrai 3000 rbļ. no Padomju valdības asīgnētiem kredītiem, aizrādot, lai uz priekšu iesūta budžetus un pārskatus par saviem ieņēmumiem un izdevumiem.

Nolemj izsniegt Valmieras, Valkas un Cēsu aprīņa strādnieku, kareivju un bezzemnieku [deputātu] padomēm.*

2. Aizrādīt, lai iesūta Iskolatam procentu nomaksājumus no ienākumiem.*

3. Attiecībā uz demobilizācijas kongresu** nolemj par priekšstāvjiem uz šo kongresu stāties sakarā ar Iskolastrelu.*

4. Sakarā ar konfliktu pie Valkas pilsētas milicijas priekš[nieka] apstiprināšanas pieņem lēmumu paziņot sekošo: pastiprinot Iskolata iepriekšējos lēmumus, ka milicija paliek vietējās pašvaldības iestāžu rīcībā un pārziņā, Iskolats paskaidro, ka vietējām deputātu padomēm ir visplašākās kontroles tiesības pār miliciju, kā arī tiesības saziņā ar pašvaldības iestādēm iecelt un atcelt milicijas ierēdņus.

5. Nolemj attiecībā uz Prezīdija protokola 4. punktu*** neizmaksāt agrākiem patvaldības kalpiem, policistiem etc. viņu algas.*

6. Aizrādīt aprīņu strādnieku, [kareivju] un bezzemnieku padomēm, lai nekavējoši stājas pie vietējo tiesu dibināšanas un pagastu tiesu**** likvidācijas, kuru lietas tiek nodotas vietējām tiesām.*

7. Izpildu komitejā ziņo no tipogrāfijas pārziņāšanas komisijas, ka pieteikušies jau daži strādnieki burtliči. Tiek pieņemts priekšlikums izziņot, ja bijušā «Līduma» burtliči līdz pirmdienas ritam nestāsies darbā, viņu vietā pieņemt citus.*

8. Sakarā ar ziņojumiem no izmeklēšanas komisijas par arestiem nolemj uzdot b. Tomaševičam izstrādāt instrukcijas, ņemot par pamatu no viņa jau uzņemtos noteikumus: 1) arestēt tik tad, ja ir dibināti pierādījumi; 2) iesūtīt materiālus; 3) tos, kuri tiek notiesāti uz vietas, likt viņiem uz vietas izciest [sodu] utt.*

9. Biedrs Mežiņš ziņo par Latvijas strēlnieku pulku kongresu*****

10. Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongress*****

Dienas kārtība:

1) Ziņojumi: a) no Iskolata, b) no aprīņu padomēm un Iskolata.

2) Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes uzdevumi — uzdod b. Kārkliņam.

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.*

** *Sk. 92. piezīmi.*

*** *Sk. dok. Nr. 46.*

**** *Sk. 20. piezīmi.*

***** *Sk. 91. piezīmi.*

***** *Sk. 65. piezīmi.*

3) Agrārjautājums — Vilkam un Štrausam.

4) Strādnieku jautājums — Seržantam un Krauklītim tēzes jāiesniedz trešdien.

5) Demobilizācija, Latvijas autonomija un Satversmes sapulce.

6) Organizācijas jautājums, pie kura izvēl komisiju iepriekšējai sagatavošanai no b. Gaiļa, Lāča un Viksniņa.

7) Vēlēšanas.

Ziņojumus no Iskolata uzdod Krūmiņam. Agrārjautājumu uzdod sagatavot līdz pirmdienas Iskolata sēdei.

11. Dzirnavu jautājums.

Pieņem Vilka un Štrausa agrārās komisijas projektu. Visas tās muižu īpašniekiem piederīgas fabrikas, dzirnavas, darbnīcas un citas rūpniecības iestādes, kas saistās ar konfiscējamo muižu saimniecību, konfiscējamās līdz ar visu ierīkojumu* un nododamas Vidzemes Zemes padomei, atstājot to pārvaldīšanu attiecīgo muižu valdēm. Turpretim tās rūpniecības iestādes, kas atrodas citā novadā (pagastā), ir pilnīgi patstāvīgas un nav saistītas ar konfiscējamās zemes saimniecību, var tikt atsavinātas pagaidām ne citādi kā uz tiesas vai Iskolata sevišķa lēmuma pamata.**

12. Latgales Satversmes sapulces*** uzsaukumu pabalstu izsniegšanas jautājumā atstāj atklātu.

13. Eferts ziņo par laupīšanām Jaunlaicenes muižā, kuras apkārtnē esot veselas bandas bruņotu laupītāju. Pieprasa ieročus priekš Sarkanās gvardes apbruņošanas.

Nolemj nekavējoši sūtīt cilvēku — vienu no Iskolata, paņemt līdz no [Latviešu] rezerves pulka strēlniekiem kādus 30 strēlniekus uz Maskavu pēc ieročiem.

Uzdod Prezīdijam [šo lēmumu] nekavējoši izvest dzīvē.

14. Uzdod apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomei noorganizēt un izvēlēt priekšstāvjus uz kongresu.****

Sekretāre E. Meņģele.

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 53.—55. lapa.

Nr. 48

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 9. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Seržants, Meņģele, Mežiņš, Vilks, Draudiņš.

* Domāts: iekārtu.

** Blakus 11. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено. Publicēts «Ziņotājā», 2. nr., 1917. g. 14. decembrī; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, c. 375—376 u. c.

*** Sk. 87. piezīmi.

**** Sk. 65. piezīmi.

1. Valkas pilsētas domes pārvēlēšanas jautājumu izšķirt nākošās trešdienas sēdē.

2. Attiecībā uz Rīgas apriņķa Zemes padomes vēlēšanām nolemj stāties sakaros ar Latvijas Sociāldemokrātijas Centrālo Komiteju.

3. Attiecībā uz Nacionālo padomi⁹⁸ nolemj par viņas darbību un sastāvu informēt krievu presi.

4. Paplašināt informācijas biroju ar 2 locekļiem.

Ievēl biedrus Bauzi un Mežiņu.

5. Uz XII armijas nacionālā bloka⁹⁹ ultimātumu izstrādāt pretatbildi,* ko uzdod Mežiņam un Krūmiņam.

6. Sakarā ar to griezties pie Kara revolucionārās komitejas, pastiprināt Iskolata tipogrāfijas apsardzību, ar tādu papildinājumu, ka jāstājas saziņā ar Iskoslu pie Kara revolucionārās komitejas reorganizācijas.

7. Šasaukt nākošā otrdienā Iskolata, Iskorada un Iskolastrela priekšstāvju sapulci (plkst. 8 Iskolatā) par jautājumu, kā organizēt Sarkano gvardi.

8. Atbildēt Vidzemes Zemes padomei, ka atļaujām par iebraukšanu jābūt no Iskolata un vietējās padomes apštempelētām.**

9. Kareivju ģimeņu pabalstīšanas jautājumu pārnest uz Izpildu komiteju.***

12. Sūtīt vienu priekšstāvi uz Latgales pagaidu Izpildu komitejas**** sēdi 12. decembrī — b. Viksniņu.

13. Instrukcijas un uzsaukumu Latgalei uzdod izstrādāt Krūmiņam un Draudiņam.

16. Biedram Gailim pieprasīt no visām tipogrāfijām par [katras nodrukātas grāmatas] 12 eksemplāru piesūtīšanu.

Pieņemts.

Priekšsēdētājs K. Seržants

Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 26.—27. lapa.

Nr. 49

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 11. decembrī.

Sēdē piedalās: Krūmiņš, Gailis, Seržants, Vilks, Mežiņš, Meņģele.

1. Visas lietas, kas attiecas uz agrāro jautājumu, kā mežamalkas izvešanu, nodot agrārkomisijai caurskatīt un atbildēt.

* *Sk. pielikumā dok. Nr. 7.*

** *Blakus 8. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Исполнено.*

*** *Netiek publicēti protokola 10., 11., 14. un 15. p., kuros runa ir par Iskolata darbinieku algām un kancelejas darbību.*

**** *Sk. 87. piezīmi.*

Pieņem.

2. Par Baižkalna un Branta muižas īpašnieku patvarīgu lopu izvešanu nodot revolucionārai tiesai un lopus pieprasīt atvest atpakaļ Pelītes muižā.*

Pieņem.**

3. I armijas komiteja izdara patvarīgas rekvizīcijas, neievēro nekādus mūsu noteikumus. Tomaševičs ziņo par rekvizīcijām no I armijas Alsviķu muižā, uz ko ieradušies bija strēlnieki, kuriem izdevām papīru priekš vietējās padomes un I armijas komitejas — Iskolata lēmumu.

[Lēmums:] Ziņojums.

4. Uzdod Mežiņam izsaukt pie Iskolata b. Vārpu no Maskavas.**

5. Demobilizācijas komisijā pieņem sūtīt b. Valeskalnu.***

6. Iskolata un [Vidzemes] Zemes padomes prezīdiju kopējās sēdes noturēt Zemes padomes telpās.

[Lēmums: Sēdi noturēt] rīt pulksten 6 vakarā.****

7. [Iecelt] komisāru Jurjevas bankā.

Uzdod Vīlcam un Štrausam izsaukt no grāmatvežu saraksta no pulkiem***** isākā laikā.

8. [No] Jaungulbenes muižas konfiscētām mēbelēm izrakstīt priekš Iskolata nepieciešamām vajadzībām.

Uzdod kancelejas darbiniekiem.**

9. Sūtīt uz Pēterpili pēc ieročiem iebrakušos strēlniekus pie Iskolastrela.

Uzdod Iskolastrelam sūtīt līdz ar[i] savu priekšstāvi.**

10. Par algām.

Izpildu komitejas un Prezīdija algotiem locekļiem, kas pastāvīgi darbojas Iskolatā, vēlēti un kooptēti, [maksāt] 350 vai 400 rbļ. [mēnesī]. [Pieņem,] balsim daloties.

[Jautājumu] pārnes uz Iskolata plēnumu.

Tehnišķiem kancelejas strādniekiem komisijas priekšlikums [maksāt] 300 rbļ. mēnesī.

Apstiprina.*****

[12.] Rezolūciju par pilsētas domes pārvēlēšanu izstrādāt b. Mežiņam un Gailim.

Minētiem biedriem likt rezolūciju priekšā Iskolata plēnumā 11. decembra sēdē.

[13.] Izsniegt pa 4 rbļ. dienas maksas uz Petrogradu komandējamiem astoņiem strēlniekiem no Iskolata līdzekļiem.

* Vārdi Pelītes muižā pierakstīti klāt ar zīmuli.

** Blakus atbaidīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

*** Blakus 5. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Выдано удостоверение.

**** Vārdi 6 vakarā rakstīti vīrs sūtītrotā 10 no rīta. Blakus 6. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

***** Sk. 66. piezīmi.

***** Netiek publicēts protokola 11. p., kurā runa ir par darbinieku algām.

Pieņemts.

[14.] Valkas apriņķa Deputātu padomes bezzemnieku sekcijas pieprasījumu dēļ 5000 rbļ. asignējuma noraida.

[15.] Pagaidām dot vienu revolveri Valkas apriņķa Deputātu padomes rīcībā.

Izdot b. Līdakam no atlikušiem revolveriem vienu.*

Priekšsēdētāja biedrs K. Seržants
Sekretārs J. Vilks

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 27.—28. lapa.

Nr. 50

Iskolata sēde.

1917. g. 11. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Mežiņš, Līdaks, Štrauss, Eferts, Gailis, Seržants, Vilsons, Ozoliņš, Meņģele, Tomaševičs, Draudiņš, Beldaus, Vilks.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Agrārjautājums.
3. Izpildu komitejas sastāvs un turpmākā darbība.
4. Tekošas darīšanas.

[1.] 1) Tomaševičs ziņo par Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes plenāro sēdi 10. decembrī. Noņemts tajā sēdē pieprasīt Valkas pilsētas domes atlaišanu. Valkas Padomē neņemot dalību bezzemnieku sekcija, kura izveidojusies. Izpildu komiteja nolemj paziņot Valkas Strādnieku un zaldātu deputātu padomei, kā arī viņas bezzemnieku sekcijai, lai tiek sperti nekavējoši soļi apvienot šo abu organizāciju darbību.

2) Biedrs Ozoliņš ziņo no Valmieras apriņķa, ka vairojoties ārkārtīgi bezdarbnieku skaits. Valmieras apriņķī stipri vairojušās slepkavības.

3) Iskorada XII priekšstāvis ziņo par Sarkano gvardi, priekš kuras tikšot no Tulas ieroči vesti.

4) Tipogrāfijas pārzināšanas komisijas priekšstāvis Lācis ziņo, ka kantora personāls darbā neesot ieradies, turpretim strādnieki ieradušies. Strādnieki esot izbalsojuši mašīnmeistaru Šķiņķi, bet par Viļumsona izbalsošanu balsis dalījušās.

Paceļas jautājums par sludinājumu monopolizāciju. Tiek noņemts, ka sludinājumi var tikt ievietoti vienīgi padomju orgānos

* *Blakus šim tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Выдано.*

(«Ziņotājā», «Brīvā Strēlniekā» un «Rīgas Frontē»¹⁰⁰). Tālāk nolemj, ka zem numura un ar attiecīgiem parakstiem «Ziņotājā» ievietotie Iskolata ziņojumi un priekšraksti (dekrēti) tiek uzskatīti kā oficiāli raksti, kurus jāievēro no tās dienas, kad tie izsludināti «Ziņotājā».

Par Viļumsonu nolemj paziņot strādniekiem, ka mēs atzīstam tipogrāfijas strādnieku pašnolemšanos un, ja Viļumsons tiek paturēts, tad strādniekiem līdz ar to jāuzņemas visa atbildība par viņa darbību.

[Nolemj] dot tipogrāfijas komisijai vislielākās pilnvaras spert visus soļus, lai iegādātos drukas papīru priekš Iskolata tipogrāfijas.

Nolemj subsidēt komisiju vēl ar 3000 rbļ. pēc vajadzības.

Nolemj «Ziņotāja» pirmo numuru drukāt 5000 eksemplāros.

5) Uz apspriedi Sarkanās gvardes jautājumā nolemj sūtīt Mežīņu, Gaili un Tomaševiču un uzaicināt Vītolu un Podnieku.

6) Otrdienas Vidzemes Zemes padomes un Iskolata prezīdiju kopējā sēdē pacelt jautājumu par kareivju ģimeņu pabalstiem un aizrādīt, ka tur jāspēr nopietni soļi.

7) Nolemj pieņemt vienu mašīnrakstītāju. Kārkliņš norāda, ka telpas ir nepietiekošas un ka jāspēr soļi jaunu telpu saņemšanai. Norāda uz Tērauda semināra telpām Lugažu laukumā. Nolemj to jautājumu uzdot nokārtot biedriem Kārkliņam, Gailim un Vilkam.

8) Prezīdija un Izpildu komitejas sēdēm jā sākas noteiktā laikā.

9) Kancelejistiem maksāt 300 rbļ. mēnesī. Izpildu komitejas vēlētiem locekļiem, kas atrodas Izpildu komitejas pilnā rīcībā, jādod 350 rbļ. — [atbalsta] ar 2 balsīm; 400 rbļ. — ar 12 balsīm; 450 rbļ. — ar 5 balsīm. Pieņemta vidējā norma — 400 rbļ. mēnesī. Līdz ar to pieņem, ka jālūkojas, lai attiecīgos arodos Vidzemes Zemes padomē algas nebūtu augstākas nekā Iskolatā.

10) Valkas pilsētas domes un Latviešu nacionālās padomes* atlaišanas dekrētus uzdod izstrādāt biedriem Mežīņam un Kārkliņam.

[2.] 11) Agrārjautājums.

Vilks paziņo, ka kongresā** viņš ņems teorētisko pusi referāta un ka šovakar viņš vēl nav sagatavojis visu.

Štrauss nolasa tēzes praktisko pusi visu izgatavot pa daļai.***

Uzdod agrārkomitejai caurskatīt un nākošā trešdienas Iskolata sēdē apstiprināt.

[3.] 12) Izpildu komitejas sastāvs un turpmākā darbība.

Uzdod organizācijas komisijai gādāt par to, lai [būtu] mazākais 6 protokolisti, kuri pēc kongresa ar [1] kārtīgi varētu izstrādāt [protokolu].

* Sk. 98. piezīmi.

** Sk. 65. piezīmi.

*** Tā tekstā.

Pieņemt [lēmumu] pa kongresa laiku birojā atstāt mazākais 2 Izpildu komitejas locekļus.

Izpildu komitejas sastāvs un turpmākā darbība. Kārkliņš paskaidro par Izpildu komitejas konstituēšanos. Izpildu komitejai jāsadalās nodaļās, kuras vēl var sadalīties uz apakšnodaļām. Izpildu komitejai vajag uzstādīt* darba spējīgu [vadošo] orgānu jau iepriekš, lai iznāktu darba spējīga Izpildu komiteja. Līdz paskaidro, ka kongress izvēlēs Padomi, kura no sava vidus izbīdīs spējīgu Izpildu komiteju.

Jautājumu nolemj atstāt atklātu.

Nolemj Valkā palikt Tomaševičam, Meņģelei, Draudiņam.

[4.] 13) Tekošās darīšanas.

Sēde slēgta.

Protokoliste E. Meņģele

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 55.—56. lapa.

Nr. 51

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 18. decembrī.

Piedalās: Krūmiņš, Tomaševičs, Meņģele un Draudiņš.

1. Uz bēgļu apspriedi 20. decembrī delegēt b. Meņģeli.
2. Jautājumu par konfliktu starp Pilsētu savienību un Valmieras pilsētas valdi pārnest uz Izpildu komiteju.
3. Jautājumu par ienākumu nodokli pārnest uz Izpildu komiteju.
4. Jautājumu par priekšstāvi uz pagastu pārvēlēšanām guberņas vēlēšanu komisijā pārnest uz Izpildu komiteju.
5. Jautājumu par priekšstāvjiem uz Pilsētas savienības likvidācijas sēdi Vidzemes Zemes padomē pārnest uz Izpildu komiteju.
6. Jautājumu par pagasta tiesām pārnest uz Izpildu komiteju.
7. [Jautājumu par] Valkas apriņķa Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku padomes budžetu pārnest uz Izpildu komiteju.
8. Jautājumu par patentiem uz tirdzniecības uzņēmumiem pārnest uz Izpildu komiteju.
9. Jautājumu par Vidzemes guberņas pārtikas komiteju pārnest uz Izpildu komiteju.

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš
Sekretārs T. Draudiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 29. lapa.

* Domāts: izvīrīt.

Iskolata sēde.

1917. g. 22. decembrī.

Piedalās: 1) Roziņš, 2) Kārkliņš, 3) Gailis, 4) Mežiņš, 5) Tomaševičs, 6) Zaķis, 7) Krauklītis, 8) Viksniņš, 9) Podnieks, 10) Jansons, 11) Līdaks, 12) Krūmiņš, 13) Eferts, 14) Dombrovskis, 15) R. Kārkliņš, 16) Bauze.

Sēdi atklāj b. Roziņš puspiecos vakarā.

Par sēdes vadoni ievēl b. Roziņu, par protokolistu Zaķi.

Dienas kārtība:

1. Konstituēšanās: a) vēlēšanas, b) pienākumu sadalīšana, c) iekšējās kārtības noteikšana.
2. Vidzemes guberņas Pagaidu zemes padomes* darīšanu pārņemšana.
3. Darbinieku algas.
4. Nacionālpadomes** atlaišana.
5. Ienākušie raksti.
6. Tekošas darīšanas.

[1.] Biedrs Kārkliņš ziņo, ka [LSD] Centrālā Komiteja pieņēmusi lēmumu, ka pastāvīgai iestādei, kura nepārtraukti darbotos un veiktu praktiskus darbus, jābūt Izpildu komitejas Prezīdijam, kurš sastādāms no 7 locekļiem. Prezīdijs sastādīts no: priekšsēdētāja un 2 priekšsēdētāja biedriem, sekretāra un 2 sekretāra biedriem, bez tam kasiera. Kā kandidāti minēti: priekšsēdētājs — b. Roziņš, viņa biedri — O. Kārkliņš un Gailis, sekretārs — Mežiņš, viņa biedri — Tomaševičs un Zaķis. Par kasieri minēts Krauklītis.

Biedrs Tomaševičs iesniedz jautājumu, kādi uzdevumi būs sekretāra biedriem.

O. Kārkliņš. Sekretārs skaitās kā kancelejas vadītājs; viņa biedri izpilda sekretāra vietu tādā gadījumā, ja sekretārs iztrūkst. Bez tam sekretāra biedriem būtu jāvada speciālas darbvedības nodaļas.

R. Kārkliņš ceļ iebildumu, vai nebūtu vajadzīgi 3 priekšsēdētāja biedri.

Tiek pieņemts priekšlikums: Prezīdijs sastādās no priekšsēdētāja, 2 viņa biedriem, sekretāra, 2 viņa biedriem un viena kasiera.

[a)] Par priekšsēdētāju ievēl	— Roziņu	(18 balsis),
par priekšsēdētāja biedru	— O. Kārkliņu	(14 „),
par priekšsēdētāja biedru	— Gaili	(10 „),
par sekretāru	— Mežiņu	(16 „),

* Tekstā pārrakstīšanās kļūda. Jābūt: Zemes padomes.

** Sk. 98. piezīmi.

par sekretāra biedru	— Tomaševiču	(14 balsis),
par sekretāra biedru	— Zaķi	(12 „),
par kasieri	— Smidtu	(12 „),
par kasiera biedru	— Krauklīti	(16 „).

Mežiņš. Prezīdijs vajadzīgs. Izpildu komitejai pilnā sastāvā nebūs iespējams apskatīt visus praktiskos jautājumus. Prezīdija uzdevums būtu — visus darbus sagatavot un ar izstrādātiem priekšlikumiem griezties pie Izpildu komitejas. Prezīdijā jāieiet 7 locekļiem: priekšsēdētājam, viņa biedriem, sekretāram, viņa biedriem un kasierim. Kā balsstiesīgs varētu piedalīties b. Krauklītis.

Viksnīņš. Lieku priekšā Prezīdijā apstiprināt minētos 7 locekļus.

Vienbalsīgi vienojas, ka Prezīdijs nepieciešams, tāpat vienbalsīgi pieņem priekšlikumu, ka Prezīdijā ieiet:

- 1) priekšsēdētājs — Fr. Roziņš,
- 2) tā biedrs — O. Kārklīņš,
- 3) tā biedrs — Gailis,
- 4) sekretārs — Mežiņš,
- 5) tā biedrs — Tomaševičs,
- 6) tā biedrs — Zaķis,
- 7) kasiera biedrs — Krauklītis.

b) Pienākumu sadalīšana.

O. Kārklīņš. [LSD] Centrālā Komiteja jautājumu apskatīja. Lēmums tika ziņots Padomes sēdē. Padomē daži biedri cēla iebildumus pret Centrālās Komitejas priekšlikumu. Otrreiz apskatot, Centrālā Komiteja šo pašu lēmumu apstiprināja.

Viksnīņš ceļ iebildumus pret b. Lāča kandidatūru uz saimniecības pārziņa uzdevumu. Lācis būs nepieciešams kā propagandists.

Vilks aizstāv uzskatu, ka saimniecības pārzinis var būt tikai Izpildu komitejas loceklis. Pēc Centrālās Komitejas domām, Lācis šim uzdevumam būtu vajadzīgs.

Lācis. Kā Centrālās Komitejas locekli saprot skolu nodaļas un propagandas lietu. Centrālā Komiteja stihiski nākusi pie slēdziena, ka Lācis visnoderīgākais kā saimniecības pārzinis. Priekš propagandas ir grūtāk atrast biedrus kā priekš saimniecības lietām. Ja Vilks uzstāda, ka tas cilvēks, kurš līdz šim darbojās kā propagandists, tagad stihiski esot noderīgs kā saimniecības pārzinis, es savu kandidatūru kategoriski noņemu.

Mežiņš. Es ļoti vēlētos būt par propagandistu, bet, reiz Centrālā Komiteja man aizrādīja, ka es nepieciešams kā sekretārs, es neatradu par iespējamu atteikties. Es strādāju to darbu, kādu organizācija man uztic.

Krūmiņš. Izpildu komitejā darbodamies, biedri nevarēs tieši un pastāvīgi nodarboties ar propagandu. Lācis tika uzstādīts Izpildu komitejā ar vēlēšanos, lai viņš būtu zināmas nodaļas vadītājs.

Debates slēdz.

Balsojot uzdevumus sadala šādi:

- 1) Roziņš — priekšsēdētājs,
  - 2) O. Kārklīņš — tā biedrs, administratīvās un pašvaldību nodaļas vadītājs,
  - 3) Gailis — priekšsēdētāja biedrs un darba nodaļas vadītājs,
  - 4) Vilks — agrārnodāļas vadītājs,
  - 5) Zaķis — bēgļu nodaļas vadītājs,
  - 6) Tomaševičs — tieslietu nodaļas vadītājs,
  - 7) Eferts — pārtikas nodaļas vadītājs,
  - 8) Bauze — preses nodaļas vadītājs,
  - 9) Vārpa — Sarkanās gvardes un milicijas nodaļas vadītājs,
  - 10) Jansons — rūpniecības un tirdzniecības nodaļas vadītājs,
  - 11) R. Kārklīņš — finansu nodaļas vadītājs,
  - 12) Dombrovskis — saimnieciskās nodaļas vadītājs,
  - 13) Seržants — propagandas nodaļas vadītājs,
  - 14) Podnieks — satiksmes līdzekļu nodaļas vadītājs,
  - 15) Priedkalns — sanitārās nodaļas vadītājs,
  - 16) Dauge — skolu nodaļas vadītājs (pagaidām Šmidts),
  - 17) Lācis — demobilizācijas nodaļas vadītājs,
  - 18) Krūmiņš — «Ziņotāja» redakcijas vadītājs,
  - 19) Gerke — statistiskās nodaļas vadītājs,
  - 20) Viksniņš,
  - 21) Viļumsone,
  - 22) Līdaks,
  - 23) Beldaus,
  - 24) Jēkabsons,
  - 25) Štrauss,
  - 26) Mežiņš — sekretārs.
- c) Iekšējās kārtības noteikšana.

1) Prezīdija sēdes notiek katru dienu, sākot no plkst. 10 rītā.

2) Izpildu komitejas sēdes notiek 3 reizes nedēļā: otrdienās, ceturtdienās un sestdienās, sākot no plkst. 6 vakarā.

3) Izpildu komitejas kārtības rulli* uzdod izstrādāt biedriem Kārklīņam un Tomaševičam.

4) Dežurēšanas kārtība — visiem Izpildu komitejas locekļiem jādežurē pēc kārtas Izpildu komitejas telpās.

5) Izpildu komitejas un Padomes locekļu kartiņas** uzdod sastādīt Prezīdijam.

Ārpus dienas kārtības Lācis ziņo no tipogrāfijas komisijas.

* Domāts: iekšējās kārtības noteikumus.

** Domāts: apliecības.

Burtliči pieprasījuši turpmāk algu maksāt pēc dienām katru nedēļu. Tipogrāfijas komisija pieņēmusi lēmumu tipogrāfijas strādniekiem maksāt algas pēc agrākiem noteikumiem, bet pa svētku dienām tiem maksāt pusalgas apmēros. Bez tam esot nepieciešams papīrs. Vajadzīgs algots korektors.

Nolemj: Tipogrāfijas strādnieku lietā atzīt tipogrāfijas komisijas lēmumu par pareizu. Papīra iegādāšanai izvēl biedrus Lāci un Dombrovski.

Pārtraukums no plkst. pusdeviņiem līdz plkst. 10.

Sēdi atklāj plkst. pusvienpadsmitos b. Roziņš.

2. Vidzemes guberņas Pagaidu zemes padomes darīšanu pārņemšana.

Pēc īsām debatēm pieņemti priekšlikumi:

Zemes padomēm, pilsētu domēm un pagastu izpildu komitejām.

*Paziņojums**

Pamatojoties uz II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresa lēmumu, ka pašvaldības iestādes, vēlētas uz agrākiem parlamentārisma pamatiem, pie strādnieku šķiras diktatūras nav domājamas, tādēļ viņu uzdevumi politiskā un saimnieciskā laukā ir padodami deputātu padomēm, Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome paziņo, ka visas zemes pārvaldīšanas lietas pāriet guberņā Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei, apriņķos, pilsētās un pagastos — attiecīgām deputātu padomēm.

Līdz ar šo zemes padomes, pilsētu domes, pagastu izpildu komitejas beidz pastāvēt.

Lai darbība neapstātos, pie attiecīgo lietu pārņemšanas stingri jāraugās uz to, ka pārņemamo iestāžu nodaļas turpina savu pienākumu izpildīšanu, kamēr Iskolats vai attiecīgā apriņķa deputātu padomes izpildu komiteja nav devušas savus rīkojumus par nodaļu pārorganizēšanu sakarā ar personāla maiņu un citām pārgrōzībām, ja tādas būtu nepieciešamas. Guberņas un apriņķu zemes padomju pašvaldības lietas jāpārņem vēlākais līdz janvārim.

Pagastu pašvaldības (izpildu komitejas) jāpārņem tūlī. Tomēr pagastos, kur bezzemnieku padomes nav pietiekoši labi noorganizētas vai kur tādas padomes nepastāv, jāizved nekavējoši bezzemnieku padomju pārvēlēšanas uz izstrādāto instrukciju pamata.

Pagastos, miestos, pilsētās un apriņķos, kur padomes pārņemmušas attiecīgas pašvaldības iestādes savās rokās, visām pārējām iestādēm sava darbība jāpārtrauc.

Iestādes, kuras pretojas deputātu padomēm pie viņu pārņemšanas vai lūkotu darboties blakus deputātu padomēm [viņām nai-

* Ar nelieliem grozījumiem publicēts «Ziņotājā», 7. nr., 1917. g. 30. decembris; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, с. 326 u. c.

dīgā garā],* saucamas revolucionārās tiesas priekšā kā kontr-revolucionāras iestādes un sodāmas ar revolūcijas likumu bardzību.

Iskolata lēmums attiecībā uz tām iestādēm, kuras atrodas Jurjevā:**

Guberņas valde, Landrātu kolēģija, Domēņu valde,¹⁰¹ Nodokļu valde,¹⁰² Kamerālpalāta,¹⁰³ Cietumu inspekcija utt., kuras atrodas un darbojas Jurjevā, jāpārņem visvēlākais līdz 1918. g. 1. janvārim. Pārņemamo iestāžu nevajadzīgie ierēdņi un kalpotāji jāatlaiž, izmaksājot tiem algas no rentejā esošiem avansiem 1 mēnesi uz priekšu (tiem ierēdņiem, kuri nav ņēmuši dalību sabotāžā) tādos apmēros, kādos tie saņem līdz šim. Augšminēto iestāžu vajadzīgās nodaļas jāpārved uz Valku pie Iskolata un jālaiž darbā, reorganizējot tās, kā to prasa Iskolata darbības plāns.

Lai minētās iestādes pārņemtu, Iskolats nekavējoties komandē uz Jurjevu priekšstāvjus ar attiecīgām pilnvarām un instrukcijām.

Komisijā uz Jurjevu ievēl:

Jansonu — 13 balsis

O. Kārklīņu — 13 „

A. Podnieku — 10 „

Kandidāti:

Liventāls — 9 balsis

Tomaševičs — 8 „

Tiek izvēlēta komisija, kurai jāizstrādā instrukcija par bezzemnieku padomju pārvēlēšanu utt. Ievēl: 1) Jansonu, 2) Podnieku, 3) Krūmiņu.

Iskolata lēmums attiecībā uz pārņemamo iestāžu īpašumiem:

Pārņemamo iestāžu kases rēķini, kredīti, grāmatas, inventārs, kancelejas iekārta utt. pāriet vietējo deputātu padomju tiešā rīcībā. Pie augšminēto iestāžu pārņemšanas sastādāms attiecīgs akts, kuru paraksta pārņemamās iestādes priekšstāvji un to pārņēmes iestādes priekšstāvis.

3. Darbinieku algas.

Minimums — 300 rbļ. mēnesī, maksimums — 450 rbļ.

4. Nacionālpadomes atlaišana.

Mežiņš ienes priekšlikumu izdot dekrētu par Nacionālpadomes atlaišanu; par — 8, pret — 8 balsis.

Krūmiņš. Atsevišķs dekrēts nav vajadzīgs. XII armijas rajona Kara revolucionārai komitejai būtu jāiesniedz sekošs raksts:

XII armijas rajona Kara revolucionārai komitejai.

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome jaunizvēlētā sastāvā savā pirmā sēdē 1917. g. 19. decembrī vienbalsīgi nolēma slēgt Latvijas Nacionālo padomi.

* Vārdi kvadrātiekaavās protokola tekstā izlaisti, bet ir rezolūcijas publicējumos.

** Ar nelielēm grozījumiem publicēts «Ziņotājā», 7. nr., 1917. g. 30. decembrī; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, с. 325 u. c.

Latvijas Nacionālā padome sastādījās tai laikā, kad Zemnieku savienības un citu nacionālistu priekšstāvji redzēja, ka visās iestādēs, kurās tie iegāja, viņi ar saviem kontrrevolucionāriem priekšlikumiem [par] Latviešu Radas dibināšanu¹⁰⁴ palika niecīgā mazākumā. Latvijas Nacionālā padome sastādās no to šķiru priekšstāvjiem, kuru mērķis un tieksme ir kopot Latvijā kontrrevolucionārus nacionālšovinistiskus elementus, kuri pie gadījuma būtu gatavi uzstāties atklāti pret Strādnieku, kareivju un bezzemnieku valdību. Latvijas Nacionālā padome pa savu pastāvēšanas laiku ir vedusi cīņu, gan apmelodama, gan apmētādama ar dubļiem revolucionāro avangardu — latvju strēlniekus; viņa — niecīga mazākuma nevēlēta iestāde — dēvējas par Latvijas iedzīvotāju domu izteicēju; tā maldina cittautiešus un gatavojas uzbrukt Strādnieku, kareivju un bezzemnieku valdībai.

Par Latvijas Nacionālās padomes slēgšanu jau agrāk izsacījušās Latvju strēlnieku pulku deputātu padome, Latvijas Sociāldemokrātijas Centrālā Komiteja un citas revolucionārās iestādes un organizācijas.

Tādēļ Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes Izpildu komiteja — Iskolats, izpildidams augstākās Latvijas varas iestādes lēmumu, griežas pie Jums ar priekšlikumu nekavējotīši slēgt Latvijas Nacionālo padomi, konfiscējot tās grāmatas, parakstišanās materiālus, protokolus un visu citu, kas attiecas uz Nacionālās padomes darbības pārskatu. Konfiscētie materiāli jānodod Iskolatam tālākiem rīkojumiem.

5. Ienākušie raksti. Biedrs Tomaševičs ziņo par tiem izpildītiem rakstiem, kurus viņš izpildījis pa Latvijas kongresa laiku.

Rencēnu muižas īpašnieks Brjunins griežies ar lūgumu caur ministriju, lai viņa īpašums netiek konfiscēts. Raksts nosūtīts Valmieras Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei, lai tā ņemtu no Brjunina parakstu, ka mantas tas neizpudinās, kuras paliek viņa pārziņā.

Priekuļu zemkopības skolas darbinieks Skubiņš griežies pie Iskolata, lai tiktu izdarīta sīkāka visa inventāra aprakstīšana un lai šis vērtīgais zemkopības skolas inventārs un mācības rīki netiktu iznīcināti.

Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei izsniegt avansu 1000 rbļ. priekš revolucionārā tribunāla organizēšanas.

Pieņemts principiāls lēmums, ka Prezīdijam budžeta robežās tiesības izsniegt avansus un kredītus līdz 3000 rbļ.

Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome lūdz izsniegt pēc budžeta 5900 rbļ. Ar 8 balsīm pret 1, citiem atturoties, nolemts: Valkas apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei izsniegt pieprasītos 5900 rbļ.

Cēsu Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes pieprasījums priekš revolucionārā tribunāla 3300 rbļ.

Nolemj: izsniegt 1000 rbļ. un pieprasīt budžetu līdz 1918. g. 5. janvārim.

Līdz nākamai Padomes sēdei visām nodaļām jāizstrādā budžets.

[6.] Valkas apriņķa karaklausības komisijas bijušā kalpotāja Kalniņa lieta.

1) Lietu neapskatīt — 4 balsis.

2) Atcelt Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes lēmumu — 6 [balsis], [pret] — 4.

Nolemj paziņot kā kalpotājiem, tā arī Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei.

Pilsētas savienības un Valmieras pārtikas komitejas lieta.

Komisija, apskatīdama lietu par Pilsētu savienību, kura nosodīta ar 3000 rbļ. par obligatorisko noteikumu neievērošanu — galas izvešanu [spekulatīvos nolūkos no piefrontes joslas] uz Krieviju, nolemj: komisijas lēmumu apstiprināt.

Priekšsēdētājs*

Sekretāra biedrs J. Zaķis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 57.—62. lapa.

Nr. 53

Iskolata Prezīdija sēde.**

1917. g. 23. decembrī.

Piedalās: biedri Roziņš, Mežiņš, Kārkliņš, Gailis, Tomaševičs, Krauklītis.

1. Apspriež demobilizācijas komisijas lēmumu par 40 tūkstoš tranšeju strādnieku atlaišanu, lai gan strādnieki pieņēmuši lēmumu par viņu apmaiņšanu ar algotu darbaspēku transportā un braucējos. Aiz kredīta trūkuma tiek atlaisti 40 tūkstoš strādnieku.

Nolemj dabūt demobilizācijas komisijas protokolu, lai nosūtītu pieprasījuma telegrammu Штабу Северного фронта*** u. c., kuru sastādīt līdz 24. decembrim uzdod b. Kārkliņam saziņā ar organizācijas nodaļas pārzini.

2. Izpildu komitejas sekretāram jā sastāda par šo jautājumu докладная записка,**** nododot viņu darba komisāram, norādot, kādā stāvoklī [nokļūstam] pie šādas masu strādnieku atlaišanas.

Pieņem.

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš

Protokolists Krauklītis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 29. lapa.

* Paraksta nav.

** Lapas augšpusē ierakstīta piezīme: Jaunais sastāvs.

*** Ziemeļu frontes štābam.

**** Ziņojums.

Nr. 54

Iskolata Prezīdija
un LSD CK locekļu kopējā sēde.

1917. g. 24. decembrī.

Piedalās: Roziņš, Mežiņš, Bauze, Krūmiņš, Gailis, Krauklītis, Tomaševičs, Kārkliņš.

1. Sūtīt uz miera sarunu delegāciju kā Latvijas priekšstāvi b. Stučku.¹⁰⁵

Pieņem vienbalsīgi.

Sekretārs J. Mežiņš

Lato. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 29. lapa.

Nr. 55

Iskolata Prezīdija
un LSD CK locekļu kopējā sēde.

1917. g. 25. decembrī.

No Prezīdija piedalās: Roziņš, Kārkliņš, Krauklītis, Mežiņš, Tomaševičs, no [LSD] CK: Bauze, Krūmiņš, Vilks.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tranšeju strādnieku lieta.
3. Rezolūcija par miera sarunām.

Kārkliņš paziņo, ka uz Rīgu var nobraukt delegācija uz Rīgu* caur Iskosolu.

Nolemj delegāciju sūtīt sastāvošu no Krūmiņa, Roziņa, Tomaševiča.

Roziņš nolasa deklarāciju miera jautājumā, kura pēc īsām debatēm un dažiem pārlabojumiem tiek pieņemta** ar noteikumu, ka viņa jāpublicē Krievijas un ārzemju presē.

Vilks ienes priekšlikumu izmaksāt [naudu] instruktoriem, kuri uz svētkiem ieradušies un ir bez līdzekļiem, prasa katram 50 rbļ.

Nolemj izmaksāt caur Valkas apriņķa Strādnieku un zaldātu deputātu padomi. Tā kā nav Valkā kasieris mājās, nolemj aizdot minētai Padomei vajadzīgo naudu, lai izmaksā.

Priekšlikums izmaksāt b. Mežiņam algu no tā laika, kad tas iestājies pie Iskolata darbā kā kooptēts loceklis.

* Tā tekstā.

** Sk. pielikumā dok. Nr. 10.

Pieņemts [lēmums] izmaksāt [algu] līdzās ar citiem Iskolata algotiem locekļiem.

Kārklīņš ziņo no demobilizācijas komisijas un [par] valdības telegrammām tranšejstrādnieku atlaišanas jautājumā.

Nolemj sūtīt Stavkai* telegrāfisku pieprasījumu, lai gādā kreditus, kā uzturēt strādniekus, kamēr tie pāriet Hidroseva rīcībā, lai gādā zaldātu pašas** strādniekiem pārejas laikā, pretējā gadījumā noņem atbildību par ekscesiem. Telegrammas tekstu pieņem un nolemj sūtīt.

Tanī pat lietā nolemj sastādīt докладную записку,*** kuru iesniegt trīs eksemplāros kara ministriem.****

Pieņemts un uzdots sastādīt minēto rakstu b. Gailim.

Priekšlikums: atlaist apkalpotāju, kura stājusies bijušās apkalpotājas vietā uz pēdējās uzaicinājumu.

Pieņemts, aizrādot saimniecības pārzinim, lai uz priekšu pieņem kalpotājus ar vietējās organizācijas ziņu.

Priekšlikums: pieņemt sekretāra tehnisko palīgu.

Ar 3 pret 2 balsīm [priekšlikums] noraidīts.

Iskolata kārtības rullis***** netiek apskatīts, bet nodots Tomaševičam caurskatīšanai.

Priekšlikums: uzaicināt Draudiņu noslēgt kases grāmatas utt.

Pieņemts.

Eferts liek priekšā griezties pie Iskosola, lai dod no intendantūras labību Rīgas un Cēsu apriņķiem — 5—6 vagonus.

Pieņemts.*****

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš
Sekretārs J. Mežiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 30.—31. lapa.

Nr. 56

Iskolata Prezīdija sēde.*****

1917. g. 26. decembrī.

Piedalās: biedri Roziņš, Mežiņš, Gailis un Tomaševičs.

1. Par Iskolata telpām.

Griezties Iskolastrelā un Iskosolā pēc pavēles par izlikšanu.

2. Par Viskrievijas padomju kongresa¹⁰⁶ sasaukšanu 1918. g.

8. janvārī.

* Armijas virspavēlniecības mītnei.

** Devas.

*** Ziņojumu.

**** Domāts: karalietu tautas komisāram.

***** Domāts: iekšējās kārtības noteikumī.

***** Blakus pēdējam teikumam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

***** Šīs sēdes protokols rakstīts krievu valodā. Seit sniegts tā tulkojums.

Nosūtīt 10* cilvēkus, sadalot viņus pa apriņķiem pēc strādnieku un bezzemnieku skaita, kas bija pārstāvēti Valmieras kongresā, proti: no Valkas apriņķa — 3, Valmieras — 3, Cēsu — 3 un Iskorada — 1 [cilvēku].

Priekšsēdētājs**
Sekretāra biedrs Tomaševičs

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 31. lapa.

Nr. 57

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 27. decembrī.

Piedalās: Roziņš, Mežiņš, Tomaševičs un Gailis.

I. Iskolata reglaments.

1. Iskolats izvēl iz sava vidus priekšsēdētāju un divus priekšsēdētāja biedrus, sekretāru un divus viņa biedrus, kasieri un vienu kasiera biedru.

Piezīme. Kasieris var būt arī ārpus Iskolata stāvošs, tādā gadījumā viņa biedram jābūt Iskolata loceklim.

2. Priekšsēdētājs ar diviem biedriem, sekretārs un viņa biedri un kasieris vai viņa biedrs sastāda Iskolata Prezīdiju.

3. Iskolata Prezīdijs vada praktisko darbību, sakopo un izstrādā priekšlikumus plenārām sēdēm un apvieno Iskolata nodarbu darbību.

4. Par savu darbību Prezīdijs sniedz pārskatu katrā Iskolata sēdē.

5. Prezīdija sēdes notiek katru dienu no plkst. 10 rītā.

6. Iskolata un Prezīdija sēdes atklāj un vada priekšsēdētājs vai viņa biedri, protokolē Iskolata oficiālais sekretārs vai viņa biedri.

7. Dienas kārtības projektu izstrādā un iesniedz Prezīdijs.

8. Iskolata sēdes skaitās pilntiesīgas, ja viņās piedalās ne mazāk par pusi no Iskolata locekļiem.

9. Iskolata sēdes notiek trīs reizes nedēļā: otrdienās, ceturtdienās un sestdienās plkst. 6 pēc pusdienas.

10. Izpildu komitejas sēdēs tiesība runāt pie ziņojumiem un citiem jautājumiem divas reizes katram — pirmo reizi 10 minūtes, otro — 5 minūtes.

11. Pie priekšlikumiem tiesības runāt diviem — vienam par, otram — pret, 5 minūtes katram.

* *Bijis ierakstīts skaitlis 12, kas pārlabots uz 10.*

** *Paraksta nav.*

12. Pie balsošanas motīviem tiesības runāt 3 minūtes.
13. Priekšlikumi un projekti iesniedzami rakstiski.
14. Personīgā lietā tiek dots vārds pēc dienas kārtības izbeigšanās — 5 minūtes.
15. Visi jautājumi, kuri tiek iesniegti caur Prezīdiju, iesniedzami kopēji ar attiecīgo priekšlikumu.
16. Uz Iskolata un Prezīdija sēdēm jāierodas visiem locekļiem noteiktā laikā. Izpalikšana un novēlošanās pielaižama tikai sevišķi svarīgos gadījumos, pie kam Iskolatam tiesība prasīt atbildi par katru novēlošanas un izpalikšanas gadījumu.
17. Ja kāds loceklis izpalicis vai novēlojis trīs reizes bez dibinātiem iemesliem, tad viņš skaitās par izstājušos no Iskolata un viņa vietā ievēlams cits loceklis.
18. Vārdu var dabūt tikai pie priekšlikuma, kurš pabalstīts vismaz no viena klātesošā sapulces darbinieka.*
19. Ja pusstundas laikā pēc noteiktā laika nav ieradies kvorums, tad Izpildu komitejas locekļiem, kas ieradušies, ir tiesība izklist.**

[Reglaments] pieņemts.***

II. Dežurēšanas kārtība.

1. Priekšsēdētājs vai viņa biedri un sekretārs vai viņa biedri pieņem katru darbadienu no plkst. 10—1**** pēc pusdienas.
2. Kasieris vai viņa biedrs pieņem darišanās no plkst. 10 rītā līdz plkst. 2 pēcpusdienā.
3. Izpildu komitejas***** locekļi dežurē pēc kārtas alfabētiskā kārtībā pēc uzvārda.*****
5. Dienās dežurē viens Iskolata loceklis no plkst. 9 rītā līdz 9 vakarā, ar starpbrīdi no plkst. 2—4 pēc pusdienas.
Piezīme. Prezīdija locekļi no dienas dežūras atsvabināti.
6. Naktīs dežurē viens Iskolata loceklis no plkst. 9 vakarā līdz 9 rītā.
7. Dežurēšanas kārtību nedrīkst pārkāpt bez svarīgiem iemesliem. Izbraukšanas gadījumos un neatliekamās darišanās pielaižamas zināmas maiņas, saskaņojoties ar nākošiem pēc kārtas dežurantiem.

* Domāts: dalībnieka.

** 19. p. teksts protokolā pierakstīts klāt ar zīmuli.

*** Reglaments līdz ar noteikumiem par dežurēšanas kārtību publicēts, datejot to ar 1918. g. 4. janvāri, «Ziņotājā», 5. nr., 1918. g. 11. janvāri; krājumā «Padomju varas konstitucionālie akti Latvijā (1917.—1957.)», Rīgā, 1957., 108.—110. lpp.

**** Skaitļi 10—1 rakstīti ar sarkanu zīmuli virs svītrota 2—4.

***** Pirms Izpildu komitejas svītrots: Pārējie.

***** Tālāk svītrots protokola 4. p.: Prezīdija locekļi ārpus pieņemšanas stundām dežurē tāpat kā pārējie Iskolata locekļi.

8. Iskolata kancelejas oficiālais darbības laiks skaitās 6 stundas. Darbības laiku noteic paši kancelejas darbinieki.*
Pieņemts.

III [dienas kārtības punkts].

1. Pieņemt Rozentālu agrārnodala dienestā no šās dienas, alga 450 rbļ.

Pieņemts.

2. Pieņemt Mazūdri par Iskolata darbvedi no 1. janvāra, alga 400 rbļ.

Pieņemts.

3. Uzaicināt juridiskajā nodaļā Holcmani un Bērziņu.

Pieņemts.

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš
Sekretārs J. Mežiņš**

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 31.—33. lapa.

Nr. 58

Iskolata sēde.

1917. g. 28. decembrī.

***Priekšsēdētājs b. Roziņš.

Dienas kārtība:

1. Par LSD CK un [Latvijas] Padomes [Izpildu komitejas] nodaļu savstarpējām attiecībām.

2. Par Latvijas Padomes ārkārtējās sēdes sasaukšanu.

3. Ziņojumi.

4.****

5.****

1. Ziņo b. R. Kārklīņš. Viņš iesniedzis priekšlikumu: nodaļu vadītājiem jābūt atbildīgiem Padomei.

Tiek pieņemta Mežiņa ieteiktā rezolūcija, pie kam sīku instrukciju izstrādāt uzdod komisijai šādā sastāvā: biedri Roziņš, Mežiņš, Vilks.

2. Sasaukt Padomes kārtējo sēdi, to pārnest uz 1918. g. 20. janvāri, par ko «Ziņotājā» ievietot sludinājumu.

3. Prezīdija ziņojumi tiek apstiprināti.

a) Par Iskosola XII 1917. g. 28. decembra ziņojumu Nr. 7288 tiek pieņemta b. Krūmiņa rezolūcija.

b) Komandēt b. Bleimani uz Rēveli pēc papīra, uzdodot viņam

* *Blakus 8. p. tekstam ar sarkanu zīmuli pierakstīts minēto darbinieku darba laiks: 10—1 un 3—6.*

** *Seko sekretāra ar zīmuli rakstīta piezīme: Ziņots Iskolatam. J. Mežiņš.*

*** *No šīs vietas protokols rakstīts krievu valodā. Seit un tālāk attiecīgās vietās, kur protokols ir krievu valodā, teksts pārtulkots.*

**** *Dienas kārtības 4. un 5. p. saturs protokolā nav ierakstīts.*

iegādāt 500 pudus, ja puds maksā 30—35 rbļ.; ja dārgāk, tad 200 pudus. Uzdot viņam atvest papīru no Pēterpils, piešķirot izdevumiem 5000 rbļ., bet pa telegrāfu nosūtīt 15 000 rbļ.

c) Uzdot b. Lācim saņemt papīru no Litenes un Opes.

d) agrārās nodaļas štatu apstiprināt.

Sekretāra biedrs Tomaševičs*

e) Biedrs Štrauss ziņo par savu braucienu uz Priekuļu muižu dēļ Ziemeļa atstādīšanas.

Nolemj apstiprināt Prezīdija lēmumu šīnī lietā.

f) Tomaševičs ziņo par kara izmeklēšanas tiesneša lietām, starp kurām ir arī daudz politisku lietu. Liek priekšā Valkas kara izmeklēšanas tiesneša apstiprināšanu priekš Valkas.

Nolemj: atļaut juridiskās nodaļas pārzinim stāties sakaros ar Iskosolu XII par kara izmeklēšanas tiesneša lietu pieņemšanu pie revolucionārā tribunāla. Ja ienāktu labvēlīgas ziņas no kara organizācijas, uzstādīt Bogaska kandidatūru uz izmeklēšanas komisiju pie Valkas revolucionārā tribunāla.

g) Uz Izpildu komitejas locekļu kartiņām likt šādu uzrakstu:

**Tās uzrādītājam ir tiesības:

1) bez ierobežojumiem braukt un uzturēties Latvijas teritorijā;

2) ir tiesības uz personīgo neaizskaramību;

3) visām amatpersonām un iestādēm jāsniedz viņam sava palīdzība. Izpildu komiteja atbild par šīs apliecības uzrādītāja rīcību.*

h) Patentu lietā izsludināt šādu ziņojumu: Tā kā pie Iskolata katru dienu griežas ar lūgumiem pagarināt patentes uz tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumiem, Iskolats paziņo, ka visas patentes Vidzemē var izdot vienīgi Iskolats, bet, tā kā aiz tehniskiem iemesliem nav iespējams tūlīt atjaunot, nolemj 1917. g. patentes pagarināt līdz 1918. g. 20. janvārim. Par dienu, kad Iskolats sāks izdot jaunas patentes 1918. gadā, tiks paziņots atsevišķi «Ziņotājā».

***Piešķirt aizdevuma veidā Valmieras Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei 7000 rbļ. Valmieras pilsētas un apriņķa skolotāju algu izmaksai, pieprasot, lai nauda tiktu atdota tad, kad būs nokārtots jautājums par skolu nodaļas tāmēm. Skolu nodaļai spert soļus, lai drīzāk saņemtu vajadzīgos kredītus.

Zariņa priekšlikumu — pieļaut Iskolata sēdēs Iskolastrela priekšstāvi informācijas nolūkā — pieņēma.

Visus asīgnējumus pārtikas lietās saņems Eferts un Dvoreckis zem viņu parakstiem.

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš

Sekretārs J. Mežiņš

* Šeit teksts krievu valodā beidzas.

** No šīs vietas protokola teksts rakstīts krievu valodā.

*** Šīs rindkopas teksts protokolā rakstīts krievu valodā.

P. S. Pie 28. decembra sēdes protokola 1. p. (Mežiņa) pieņemtā rezolūcija: Nodaļas ir atbildīgas Iskolata priekšā, praktiskus jautājumus Padomes un Iskolata lēmumu robežās viņas izšķir patstāvīgi un galīgi, un šāda satura raksti tiek parakstīti no nodaļas pārziņa un sekretāra; principiāli jautājumi tiek caurskatīti un apstiprināti no Iskolata vai Prezīdija, un rakstiem par tiem ir jābūt parakstītiem no Iskolata priekšsēdētāja un sekretāra un nodaļas pārziņa.

Sekretārs J. Mežiņš

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 63.—64. lapa.

Nr. 59

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 29. decembrī.

Piedalās: Fr. Roziņš, Gailis, Tomaševičs.

[1.] Par Sarkano gvardi. Pagasti pieprasa strēlniekus kā instruktorus un arī kā gvardistus. Priekšlikums: pagastu bezzemnieku padomes pieprasa Iskolatam instruktorus, kurš pieprasa no Iskolastrela strēlniekus.

Pieņemts.

[2.] Pieprasīt no Iskosola ieročus, kamēr saņems no Pēterpils un Maskavas.

Pacelt jautājumu kopējā [Iskolata un Iskosola] prezīdiju sēdē.

[3.] Par Kara revolucionārās komitejas likvidāciju.

Pacelt jautājumu kopējā prezīdiju sēdē.

[4.] Par bruņoto spēku nodaļu. Vārpa vēl Maskavā, un tāpēc nodaļa nedarbojas.

Pagaidām nodot [nodaļu] Krūmiņam.

[5.] Omuļu pagasta Bezzemnieku padome pieprasa bruņotu spēku.

Nodot.

[6.] Saukt pie atbildības Kasu no Omuļu pusmuižas, kurš sauc sociālistus par zagļiem, ko var apliecināt visi Bezzemnieku padomes locekļi.

Lai nodod paši tiesai, ja atrod tur vainu.

[7.] Palīdzības izsniegšana zaldātu sievām.

Dibināt apakšnodaļu pie iekšlietu nodaļas.

[8.] Par karaklausības komisijām.

Rūpēties par viņu pārņemšanu.

[9.] Pieprasījums noliegt miežu kvasa brūvēšanu (2% alu).

Aizliegt no graudiem brūvēt.

[10.] Odzienes pagasta Zemnieku savienība organizē bezzem-

nieku pulciņu, kurš grib pārvēlēt tagadējo, kurš vadās no LSD [norādījumiem]. Pieprasa cilvēku.

Uzdot agrārai nodaļai sūtīt 30. decembrī cilvēku.

[11.] Rīgas apriņķa III milicijas [nodaļas] priekšnieks lūdz, lai atļauj organizēt Sarkanos gvardi un izsniedz ieročus.

Nosūtīt Cēsu apriņķa Padomei ar O. Kārklīņa atsaukumi.*

[13.] Lestenes pagasta izpildu komitejai izteikta neuzticība un izvēlēta jauna [komiteja]. Vecā izpildu komiteja nenodod lietas un aģitē pret [Tautas] Komisāru valdību. Lūdz viņus arestēt.

Nodot Cēsu revolucionārā tribunāla izmeklēšanas komisijai.

[14.] Jeres pagasta Bezzemnieku padome lūdz atgriezt no izsūtīšanas.**

Griezties pie Iskosola, ja viņam nav nekas pretī, tad pieprasīt.

[15.] Par Cēsu pasta kantora telpu atsvabināšanu un Valkas renteju.

Apspriet kopējā [Iskolata un Iskosola] prezīdiju sēdē.

[17.] Paltmales pagasta Bezzemnieku padome par Sarkanos gvardi. Izsniegt gvardistiem 5 rbļ. dienā, kuri dežurēs Paltmales muižā.

Atstāt bez ievēribas un uzdot finansu nodaļai ievākt ziņas, kur var dabūt kredītus priekš Sarkanās gvardes.

[18.] Puiķeles pagastā griež pušu telegrāfa drātis.

Nodrukāt «Ziņotājā», lai pagasta Bezzemnieku padome griež uz to vērību, lai tādas lietas nenotiktu.

[19.] Ziņojums no gubernas Zemes padomes, lai pārņem gubernas karaklausības komisiju un sper soļus, lai kamerālpalāta nerīkotos patvarīgi.

Arestēt Rahmaņinu caur Tērbatas padomi.

[20.] Zemnieku savienība sūdzas par to, ka saimniekiem tiek atņemti ieroči.

Parīru pie lietas. Tā kā pēdējā laikā parādījusies organizācija zem nosaukuma «Latvijas Zemnieku padome» — Латвийский крестьянский союз,*** kura strādās pretim Latvijas demokrātiskām organizācijām, [to] izformēt. Izdot dekrētu par to.****

[21.] Municipalizēt visus sabiedriskās nozīmes uzņēmumus, kā elektrostaciju, telefonu utt.

Atlikt.

[22.] Par Sogora***** un Zemsojuza¹⁰⁷ likvidēšanu. Sūtīt 3 cilvēkus.

Iecelt komisāru pār minētām iestādēm — Vīksniņu.

---

* *Netiek publicēti 12., 16. un 24. p., kuros runa ir par administratīvi saimnieciskiem u. tml. jautājumiem.*

** *Tā tekstā.*

*** *Sk. 8. piezīmi.*

**** *Publicēts «Ziņotājā», 1. nr., 1918. g. 3. janvārī; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, с. 400 u. c.*

***** *Sk. 67. piezīmi.*

[23.] Lācis liek priekšā izdot viņam 300 rbļ. naudas priekš pa-
pīra.

Izdot.

[25.] No finansu nodaļas ziņo R. Kārkliņš, ka aprinķu padomes pieprasot, kādi procenti no soda naudām nododami Iskolatam. Liek priekšā nodot pilnīgi bez jebkādas daļas aizturēšanas.

Pieņemts.

[26.] Tāpat par visām citām aprinķa padomēm ienākošām naudām pieņemts, ka viņas jāiesūta pilnīgi bez aizturēšanas.

Pieņemts.

[27.] Zemes padome lūdz, ievērojot to, ka valsts* ienākuma nodokļa nomaksas termiņš notek 31. decembrī, pagarināt viņa nomaksas termiņu. Liek priekšā griezties pie Tautas Komisāru Padomes pagarināt nodokļa nomaksas termiņu pēc iespējas līdz 1. martam un nodokļa piedzīšanu uzdot aprinķu padomēm priekš nodošanas pēc piederības.**

Pieņemts.

[28.] R. Kārkliņš liek priekšā nodibināt pie aprinķa padomēm finansu nodaļas.

Pieņemts.

[29.] Valmieras aprinķa bijušā komisāra Karpovica lūgums par deficīta segšanu.

Nolemj likt priekšā Izpildu komitejai pieprasīt vajadzīgo kredītu no Centrālās valdības. Rakstu nosūtīt atpakaļ grāmatveža kļūdu izlabošanai.

[30.] Izskata] finansu nodaļas izstrādāto anketu par tagad maksājamiem nodokļiem.

Atļauj finansu nodaļai viņu izlaist.

[31.] Krūmiņš paceļ jautājumu par «Ziņotāja» pārvēršanu par dienas avīzi un viņa cenas noteikšanu. Lai pārvērstu par dienas avīzi, vajadzīga tipogrāfijas paplašināšana.

Nolemj izdot kā dienas laikrakstu, vajadzības gadījumā samazinot formātu. Cenas noteikšanu nodod tipogrāfijas komisijai.

[32.] Krūmiņš paceļ jautājumu par «Ziņotāja» paplašināšanu, ievēdot viņā neoficiālo daļu.

Jautājums par neoficiālās daļas ieviešanu tiek atraidīts.

[33.] Tomaševičs jautā, ko darīt ar braukšanas atļaujām priekš dažādiem bēgļu iestāžu ierēdņiem priekš vairākkārtējas braukšanas.

Nolemj atļauju izdošanu bēgļu iestāžu ierēdņiem pārtraukt.

[34.] No agrārās nodaļas b. Štrauss iesniedz cirkulāra projektu muižu valdēm.

Apstiprināts.

[35.] Štrauss liek priekšā zirgu demobilizācijas punktu no Priekuļu muižas pārcelt uz citu vietu un likt priekšā Iskosolam apgādāt šo punktu ar furāžu.

* Vārds valsts ierakstīts ar zīmuli.
** Pēdējie četri vārdi pierakstīti klāt ar zīmuli.

Pieņemts griezties pie Iskosola, lai punkts tiktu pārcelts uz citu vietu un tiktu gādāts par furāžu priekš punkta.

[36.] Štrauss liek priekšā agrārkomitejas izstrādātās cenas uz malku atcelt un uzdot agrārnodāļai izstrādāt cenas uz malku. Pieņemts.

[37.] Štrauss liek priekšā izdot aizliegumu izpārdot un izbarot sēklai atstāto labību.

Pieņemts.

[38.] Štrauss paceļ jautājumu par telpām priekš nodaļām.

Nolemj uzdot Dombrovskim gādāt par reālskolas telpu iztīrīšanu.* Jautājumu par pilsētas komandanta izdarāmām nekārtībām paceļ Iskosola un Iskolata kopējā Prezīdija sēdē.

[39.] Jāsūta viens priekšstāvis uz apspriedi 7. pulka lietā.¹⁰⁸

Nolemj sūtīt b. Roziņu.

[40.] Gailis paceļ jautājumu par XII armijas darba biržas apdrošināšanas nodaļu.

Nolemj pieprasīt, uz kāda pamata apdrošināšanas nodaļa pieprasa no strādniekiem 5% nodokli.

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš
Sekretārs J. Mežiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 33.—36. lapa.

Nr. 60

Iskolata sēde.

1917. g. 30. decembrī.

Sēdi vada priekšsēdētājs Fr. Roziņš.

Protokolē sekretāra biedrs J. Zaķis.

Piedalās: 1) Roziņš, 2) Gailis, 3) Mežiņš, 4) Zaķis, 5) Krūmiņš, 6) Jansons, 7) Štrauss, 8) Seržants, 9) Līdaks, 10) Beldaus, 11) Tomaševičs, 12) R. Kārklīņš, 13) Eferts, 14) Dombrovskis, 15) Vilks, 16) Bauze, 17) J. Jēkabsons.

Dienas kārtība:

1. Pagastu bezzemnieku padomju organizācijas projekts.
2. Ziņojumi.
3. Tekošās darīšanas.

[1.] Biedrs Jansons nolasa pagastu bezzemnieku padomju organizācijas projektu, kurš izstrādāts no Valmieras apriņķa Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku [deputātu] padomes projekta [pamata].

* *Domāts: atbrivošanu.*

Vispārējie iebildumi par projektu netiek celti. Tiek lasīts projekts pa punktiem.

1. p. Pārlabojums: «darba demokrātijas» ([pieņemts] vienbalsīgi).

2. p. Pieņemts vienbalsīgi.

3. p. Pārlabojums: «pamatojoties un saskaņā» (punkts pieņemts vienbalsīgi).

4. p. Pieņemts vienbalsīgi.

5. p. Dombrovskis ienes priekšlikumu strīpot vārdu: «spējīgas». Pēc tam priekšlikumu noņem. Punkts vienbalsīgi bez pārlabojumiem tiek pieņemts.

6. p. Pieņemts vienbalsīgi.

7. p. Noteikumu pirmais punkts. Vairāki runātāji ceļ iebildumus pret terminu «bezzemnieki», jo tas esot nenoteikts jēdziens. Ienestī sekoši pārlabojumi:

Biedrs Roziņš: «Visi darbaļaudis, kuri atzīst padomju varu.» Par — 2, pret — 4, pārējie atturas.

Tiek pieņemts Krūmiņa pārlabojums:* (10 balsis). Tāpat Jansona papildinājums** (9 balsis).

Galīgā redakcijā punktu ar pārlabojumiem pieņem ar 12 balsīm, pret — 2 balsis, 2 atturas.

Galīgā redakcijā šis punkts skan:***

8. p. Ar 7 pret 4 [balsīm], 3 atturoties, pieņem priekšlikumu strīpot: «Strīdīgos gadījumus izšķir bezzemnieku padome ar vienkāršu balsu vairākumu.»

9. p. «Bezzemnieku pilnai sapulcei...» [Par šo] Jansona priekšlikumu — 9 balsis.

Seržanta formulējums: «Bezzemnieku pilnām sapulcēm tiesība izslēgt jeb ievest vēlētāju sarakstos vēlētājus. Uz augstāko iestāžu rīkojumu bezzemnieku padomēm vēlētāju sarakstā jāieved jeb jāizslēdz attiecīgi vēlētāji.» [Par šo formulējumu—] 3 balsis.

10. p. Pieņemts vienbalsīgi.

11. p. Papildinājums: «ja sapulces kārtīgi izziņotas». Viss punkts vienbalsīgi pieņemts.

12. p. Pieņemts vienbalsīgi.

13. p. Pieņemts vienbalsīgi.

14. p. Papildinājums: «Kur mazāk par 1000 vēlētājiem — arī sūta vienu.» Viss punkts pieņemts vienbalsīgi.

15. p. Pieņemts vienbalsīgi.

16. p. Dombrovskis iesniedz pārlabojumu: «Pagasta bezzemnieku pilna sapulce saziņā ar augstākām iestādēm var atcelt katru izpildu komitejas locekli.»

Par — 6 balsis, pret — 6 balsis, 3 atturas, tātad punkts paliek agrākā redakcijā.

17. p. Paliek agrākā redakcijā.

* Pārlabojuma teksta protokolā nav.

** Papildinājuma teksta protokolā nav.

*** Punkta teksta galīgā redakcijā protokolā nav.

Par projektu visumā — 13 balsis, 2 atturas.*

Vilks iesniedz jaunu punktu par rajonu deputātu padomju organizēšanu.

Jansons aizrāda, ka tagad apskatīts tik pagastu satversmes projekts, turpmāk būs jāapskata apriņķu, pilsētu un rajonu satversmes projekts.

Tiek izvēlēta komisija no 3 locekļiem, kuras uzdevums — līdz nākošai sēdei izstrādāt projektu.

Komisijā: Jansons — visas [balsis], Vilks — 12 balsis, Zaķis — 9 balsis.

[2.] Ziņojumi.

Sekretārs ziņo, ka agrāk pieņemtais lēmums, ka Prezīdija sēdes notiek no plkst. 10 no rīta, atceļams. No rīta nākot apmeklētāji pēc padomiem utt. Prezīdija sēdes būtu jānoliek no plkst. 2 dienā.

Ar 7 balsīm pret trijām, 5 atturoties, tiek pieņemts priekšlikums, [ka] Prezīdija sēdes pārceļamas pēc pusdienas.**

[Priekšlikums:] Prezīdija sēdēm jāiesākas plkst. 2. Par [šo priekšlikumu] 6 balsis; [par to, ka] Prezīdija sēdēm jāiesākas plkst. 3, [nodotas] 4 balsis.

Jāizšķir jautājums par patentu izdošanu uz tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumiem. Prezīdijs pieņēmis lēmumu, ka līdz 1918. g. 20. janvārim patenti atjaunojami.

Sarkanā gvardija. Prezīdijs nācis pie slēdziena, ka tie strēlnieki, kuri skaitās kara dienestā, nevar tikt pieņemti kā gvardisti, bet, ja Sarkanai gvardijai vajadzīgi instruktori, tad jāgriežas caur Iskolatu pie attiecīgām organizācijām dēļ viņu atsvabināšanas.

Priekšlikums: Prezīdija lēmumu apstiprināt, [— pieņem ar] 11 balsīm, pret 1 balsi.

Par Sarkanās gvardes pārzini ievēlēts Vārpa, kurš nav ieradies, tamdēļ pagaidām šos uzdevumus uzdot Krūmiņam.

Priekšlikums: uzdot b. Krūmiņam, lai līdz nākamai sēdei izstrādātu noteikumus par Sarkanā gvardi.

Palīdzības izsniegšana kareivju ģimeņu locekļiem — pie iekšlietu nodaļas dibināt apakšnodaļu.

Alus brūvēšana pilnīgi noliegta (kaut vai 2% stiprumā).

Par finansu nodaļām. Uzdot visu apriņķu deputātu padomēm finansu nodaļām piedzīt valsts ienākumu nodokļus.

«Ziņotājs». Pieņem lēmumu, ka «Ziņotājā» jāievieto sludinājumi (obligatoriski). «Ziņotāja» tirāžu paaugstināt uz 10 000 eks., [par] — 4 balsis, pret — vairākums.

Paaugstināt tirāžu līdz 5000 eks. (pieņemts ar balsu vairākumu).

Pārējie Prezīdija lēmumi apstiprināti.

* Attiecīgais dokuments, kas datēts ar 1918. g. 2. janvāri, publicēts «Ziņotājā», 1. nr., 1918. g. 3. janvāri; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, с. 327—329 u. c.

** Blakus šim tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Paziņots.

Saimniecības nodaļas vadītāja palīgam maksāt 350 rbļ. [Par] — 8 [balsis], [pret] — 4, [atturas] 3 balsis.

Dombrovskis. Ierodoties Jurjevā pēc papīra pie Rahmaņina, tas paskaidrojis, ka papīrs priekš Satversmes sapulces vēlēšanu komisijas bijis gan piesūtīts, bet tas atdots «Postimees»¹⁰⁹ drukātavai kā atlīdzinājums par to papīru, uz kura nodrukātas vēlēšanu listes.

Priekšlikums. Uzdot juridiskai nodaļai šo lietu noskaidrot un lietu izmeklēt. [Par] — 7 balsis, pret — 2.

Papīrs dabūjams Helzingforsā [par] 26 rbļ. pudā. Jurjevā papīrs dārgs.

Priekšlikums. Sūtīt 25 000 rbļ. priekš papīra iegādāšanas no Helzingforsas (pieņemts vienbalsīgi).

No Rēveles papīra iegādāt 50 pudu par 42 rbļ. pudā.

Priekšlikums. Uzdot Prezīdijam, lai tas spertu soļus, lai visas Iskolatam asinētās summas — ap 60 000 rbļ. — tiktu saņemtas.

Ceļu un satiksmes līdzekļu nodaļas vadītāja vietu izpildīt līdz Podnieka izveseļošanai uzdot Beldauam.

Jansons griež vērību uz II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresa lēmumu par «sava kaktiņa un zemes stūrīša» ideju,* jo kongresa lēmumu saprotot nepareizi. Esot izplatīti uzskati, ka tagad mūsu zeme jāsadala.

Nolemts: noklausoties šo ziņojumu, pāriet uz turpmāko.

Dombrovskis. Telpas (kontrrazvedkai**) 2. janvārī tikšot izbrīvētas.

Mežiņš aizrāda, ka Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei jāpiegriež nopietna vērība, lai pilsētā telpu jautājums tiktu nokārtots. Tāpat nopietnāk jāraugās uz pilsētas komandanta rīcību.

Priekšlikums — debates izbeigt. Atraidīts.

Gailis. Man bija izdevība sarunāties ar [Valkas] pilsētas komandantu, kurš izteicies, ka «viņš saņēmis interesantu papīru no Iskolata» (ironiski).

Vilks. Nepieciešami Iskolata un Iskosola Prezīdija kopējā sēdē gādāt, lai šīs mājas visastelpas tiktu atsvabinātas priekš Iskolata.

Nolemts: 1) Likt priekšā 9. būvniecības nodaļai tūlīn atstāt telpas (vienbalsīgi).

2) Uzdot Valkas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomei nodibināt dzīvokļu komisiju. (Pieņemts ar visām balsīm.)

3) Kinematogrāfa «Illuzion» telpas rekvizēt priekš zaldātu vajadzībām. [Pieņemts] ar visām [balsīm], pret — 1 [balss], 2 atturas.

[3.] Tekošas darīšanas.

* Sk. pielikumā dok. Nr. 8, 220.—221. lpp.

** Pretizlūkošanai.

Vienbalsīgi nolemts: Ievērojot to, ka «Līdums» pārbraucis uz Maskavu un turpina no turienes savu kontrrevolucionārās agitācijas darbu zem «Gaismas»¹¹⁰ nosaukuma, Iskolats nolemj paziņot savu lēmumu «Līduma» lietā Maskavas Strādnieku un zaldātu deputātu padomei un pieprasīt, lai «Gaisma» tiktu bez kavēšanās slēgta.

Uzdot Valkas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomei, lai tā spertu soļus, ka Valkas apriņķa Zemes padome tiktu pārņemta līdz 1. janvārim (vienbalsīgi). Par Zemes padomes darbu un lietu likvidēšanu izvēlēt likvidācijas komisiju no 5 locekļiem.

Pārņemt Zemes padomes darbību ne vēlāk kā 1. janvārī, izvēlēt likvidācijas komisiju.

Izpildu komitejas locekļiem un sevišķi atbildīgo nodaļu vadītājiem jādara zināms Prezīdijam, kur viņi katrā brīdī atrodami, un jāveic enerģiskāk savī pienākumi. Bez sevišķiem uzdevumiem atlikušie locekļi un tāpat pārējie nedrīkst nekur izbraukt un atrauties no Iskolata darbības bez Prezīdija atļaujas un ziņas.

Vest kontroli par uz sēdēm neieradušāmiem biedriem.

(Pieņemts vienbalsīgi.)

Komisijā ievēl: R. Kārkliņu, Seržantu, Dombrovski, Jēkabsonu un Zaķi (vienbalsīgi).

Likvidētās Zemes padomes telpās 2 istabas atstāt laikrakstu redakcijām. ([Par] — 9 [balsis], [pret] — 4, [atturas] 1.)

Zariņš (no Iskolastrela) ziņo par 2. pulka zaldātu paštiesu pār 5 laupītājiem. Iskolatam šādā lietā būtu jāpieņem sevišķs lēmums.

Priekšsēdētājs*

Sekretāra biedrs J. Zaķis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 64.—67. lapa.

Nr. 61

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 30. decembrī.

Piedalās: Fr. Roziņš, J. Mežiņš, Gailis un Tomaševičs.

1. Stavkas** priekšstāvis ziņo par laupīšanām un slepkavībām Ogres, Ērgļu, Aderkašu, Meņģeles, Ūķeipenes un Suntažu u. c. pagastos un liek priekšā, lai sūta uz turieni instruktorus priekš Sarkanās gvardes organizēšanas. Liek priekšā savus pakalpojumus ar Iskosolu dēļ ieroču dabūšanas.

Pilnvarot b. Puķi lūgt Iskosolu bez kavēšanās izdot Iskolatam ieročus.

* *Paraksta nav.*

** *Armijas virspavēlniecības mītnes.*

2. Dombrovskis liek priekšā pieņemt saimniecības nodaļā kā nodaļas pārziņa palīgu Preisu, darbvedi Pušķūti, grāmatvedi un vienu kantoristi Sulci.

Nodaļas pārziņa palīgam liek priekšā algu 350 un 400 rbļ., katrs dabū 2 balsis. [Lēmums —] pārnest uz Izpildu komitejas sēdi. Grāmatvedim pieņem algu 400 rbļ., darbvedim algu 350 rbļ., kantoristei — 300 rbļ. mēnesī. Visus šos kalpotājus skaitīt dienestā no stāšanās dienas.*

Sekretārs J. Mežiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 36.—37. lapa.

Nr. 62

Iskolata Prezīdija sēde.

1917. g. 31. decembrī.

Piedalās: Fr. Roziņš, O. Kārkliņš un Tomaševičs.

Tomaševičs liek priekšā pieņemt par juridiskās nodaļas kantoristu M. Nerātnieku, alga 300 rbļ., skaitot no iestāšanās dienas. Apstiprināt.**

Sekretārs J. Mežiņš

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 37. lapa.

Nr. 63

Iskolata Prezīdija sēde.***

1918. g. 2. janvāri,
plkst. 3 pēcpusdienā.

Piedalās priekšsēdētājs Fr. Roziņš, priekšsēdētāja biedrs Kārkliņš, priekšsēdētāja biedrs Gailis, sekretārs Mežiņš, sekretāra biedrs Tomaševičs, sekretāra biedrs Zaķis, kasiera biedrs Krauklītis.

Sēdi atklāj b. Roziņš.

Dienas kārtība:

Protokola nolasīšana,
Ziņojumi,
Ienākušie raksti,
Tekošas darīšanas.

* *Seko ar zīmuli ierakstīta piezīme: Ziņots Iskolatam. Mežiņš.*

** *Seko ar zīmuli rakstīta piezīme: Sk. Iskolata 2. janvāra protokolu. Sk. dok. Nr. 64.*

*** *Ar 1918. g. 2. janvāri protokolisti Prezīdija sēžu protokolus numurē, sākot ar Nr. 1. Laikā no 1918. g. 2. janvāra līdz 18. februārim noturēta 21 Iskolata Prezīdija sēde.*

1. Rīgas telefonu biedrības (Рижское телефонное товарищество) lieta. Pasta-telegrāfa un telefonu iestāžu komisārs [Jurjevā] griežas pie Iskolata ar aizrādījumu, lai Iskolats spertu soļus, ka visas telefonu iestādes tiktu izsludinātas par valsts īpašumu (ienākušais [raksts] Nr. 16).

Lēmums: lietu nodot satiksmes līdzekļu nodaļai, pie kam pilnā Izpildu komitejas sēdē pievēlēt minētai nodaļai vismaz divus atbildīgus darbiniekus, lai sadalītu to pa apakšnodaļām.*

2. Kārķu—Ērgemes rajona muižu konfiskācijas komisija lūdz atsvabināt no mums pilnvaroto b. Vilisteri no uzdevumiem muižā; tamdēļ rekomendē viņa vietā b. Siliņu (ienākušais [raksts] Nr. 4).

Rakstu nodot agrārai nodaļai.

3. Latgales Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja** lūdz komandēt Latgales Deputātu padomes rīcībā 2 priekšstāvjus, to starpā b. Vīksniņu (ienākušais [raksts] Nr. 8).

Pilnvarot b. Vīksniņu.

4. Iskosols pieprasa sūtīt 1918. g. 9. janvārī vienu priekšstāvi uz komisiju, kurai būtu jāizved dzīvē Tautas Komisāru [Padomes] lēmums sakarā [ar] ierakumu darbu beigšanos (ienākušais [raksts] Nr. 13).

Nolemts sūtīt Lāci un b. Jēkabsonu.***

7. Strauss ziņo, ka jāsūta Iskolata priekšstāvis no agrārno daļas uz Valmieru — [uz] Vidzemes guberņas agrārkomiteju, kuras uzdevumā nokārtot likvidētās agrārkomitejas lietas.

Nolemts sūtīt Seržantu.

13. Automobiļa lietošana.

Iskolata locekļi amata darīšanās var izbraukt tik ar Prezīdija atļauju.

14. Kinematogrāfa «Illuzion» atvēršana.

Nolemj nemainīt iznesto lēmumu par kinematogrāfa telpu rekvizīšanu tūlīt.

15. Zemes padomes darbinieku lieta.

Vesmanis, A. Birkerts, P. Birkerts, Bērziņš u. c. atteicas darboties tālāk Iskolatā un lūdz izmaksāt 1 mēneša algas uz priekšu. Zemes padomes valde jautājumu nav izšķīrusi, bet nodevusi jautājumu Iskolatam izšķīršanai.

Uzklausot b. Kārķliņa paziņojumu un ņemot vērā Vidzemes Zemes padomes valdes lēmumu [un] saskaņā ar agrākiem lēmumiem, Iskolats, uzskatīdams Vesmaņa, A. Birkerta, P. Birkerta, Holcmaņa, Bērziņa un A. Krieviņa atteikšanos no darbības Iskolata nodaļās kā sabotāžu, [nolemj] minētiem darbiniekiem

* *Blakus 1. p. tekstam rakstīta piezīme: Caurskatīts Izpildu komitejā un pieņemts lēmums.*

** *Sk. 87. piezīmi.*

*** *Netiek publicēti 5., 6., 8.—12., 16., 17., 19. un 20. p., kuros runa ir par dažādiem administratīvi saimnieciska rakstura jautājumiem — par darbinieku pieņemšanu, algas noteikšanu, malkas piegādi u. c.*

algas mēnesi uz priekšu neizmaksāt. Par minēto darbinieku dez-organizatorisko izturēšanos pret augstākas varas iestādi ziņot laikrakstos. Par kareivjiem paziņot attiecīgo pulku komitejām dēļ rīcības.*

18. Biedrs Kārkliņš liek priekšā Zemes padomes nodaļām darbus turpināt līdz telpu dabūšanai turpat, bet nodaļu vadītājiem izvest visus Iskolata lēmumus.

Pieņemts.

21. Paceļas jautājums sakarā ar Grigorjevu, vai var pieņemt Iskolata dienestā darbiniekus un kalpotājus — Zemnieku savienības biedrus.

Lēmums: ka nevar ne pie kādiem apstākļiem un arī šai gadījumā.*

22. Nolemj laika trūkuma dēļ neizlemtās lietas apskatīt rītu.

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 37.—40. lapa.

Nr. 64

Iskolata sēde.**

1918. g. 2. janvāri.

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš.

Protokolē sekretāra biedrs J. Zaķis.

Piedalās: J. Krūmiņš, J. Strauss, J. Vilks, J. Zaķis, Beldaus, Dombrovskis, Jēkabsons, A. Viļumsone, Viksniņš, Krauklītis, K. Seržants, E. Eferts, Alfr. Lācis, Tomaševičs, Fr. Roziņš, R. Kārkliņš,*** K. Gailis, R. Kārkliņš, Līdaks.

Sēdi atklāj Roziņš plkst. pusseptiņos vakarā.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Apriņķu satversme.
3. Pilsētu satversme.
4. Sarkanā gvarde.
5. Tekošas darīšanas.

[1.] Ziņojumi. Biedrs Mežiņš ziņo par Iskosola un Iskolata prezīdiju kopējo sēdi. Apskatīts jautājums par laupīšanām un patvarībām no zaldātiem. Bijuši daudzi piemēri par patvarībām

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam rakstīta piezīme: Izpildu komitejā pieņemts sevišķs lēmums. Sk. dok. Nr. 64.*

** *Ar 1918. g. 2. janvāri protokolisti Iskolata sēžu protokolus numurē, sākot ar Nr. 1. Laikā no 1918. g. 2. janvāra līdz marta sākumam noturētas 11 Iskolata sēdes.*

*** *Tā tekstā. Jābūt: O. Kārkliņš.*

muižās un citur. Vienojušies uz lēmumu: Iskosols izdos uzsaukumu zaldātiem. Tāpat telegrāfiski pieprasīs no Kara ministrijas,* lai atļauj izdot ieročus Iskolatam priekš Sarkanās gvardes. Dzīvokļu jautājuma nokārtošanai sastādīs komisiju ar priekšstāvjiem no Iskolata, Iskosola un Valkas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomes.

Nolemts: Noklausoties šos ziņojumus, pāriet uz turpmāko.

Mežiņš. Jāizšķir jautājums par kalpotāju, sargu un citu [darbinieku] algas minimumu.

Nolemts: Algas minimumu skaitīt 300 rbļ. mēnesī.

Biedru Nerātnieku pieņemt par saimniecības nodaļas grāmatvedi darbvedi. Alga — 300 rbļ. mēnesī, sākot no iestāšanās dienas. (Pieņemts ar 14 balsīm.)

Biedrs Mežiņš turpina ziņojumus no Prezīdija. Rīgas telefonu sabiedrības (Рижское телефонное товарищество) [lietā].

Griezties pie pasta [un] telegrāfa tautas komisāra, aizrādīt pašreizējo stāvokli, ka telefons atrodas privātu biedrību rokās, un aizrādīt, ka nepieciešami saņemt līdzekļus no valdības, ja telefoni tiktu nacionalizēti. Tāpat izziņāt bankās par atrodošām summām (minētās Telefona sabiedrības). Dibināmas apakšnodaļas: pasta-telegrāfa un dzelzceļa [telegrāfa] nodaļa.

Nolemts: Dzelzceļu nodaļā uzaicināt kā nodaļas vadītāju J. Podnieku, telegrāfa-telefona [nodaļā] — uzaicināt Driežu — [par] 9 balsis, Bērzu — [par] 5 balsis, Žurevski —**. Algu maksāt 450 rbļ. mēnesī (vienbalsīgi).

Malkas jautājums. Sakarā ar b. Štrausa paskaidrojumu nolemts jautājumu atlikt.

Automobiļa lietā [nolemj] apstiprināt Prezīdija lēmumu.

Zemes padomes darbinieku lietā pieņemtais lēmums: Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja uzaicina Vidzemes guberņas Zemes padomes darbiniekus nekavējoši stāties pie to pienākumu izpildīšanas attiecīgās nodaļās, apakšnodaļās utt., kurus tie izpildījuši līdz šim, jo Zemes padomes nodaļām jādarbojas arī uz priekšu, tikai ne pie Zemes padomes, bet Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas. Bijušās Zemes padomes nodaļas tiks pārorganizētas, un sakarā ar to varēs notikt darbinieku maiņa, par ko Iskolats dos attiecīgus rīkojumus. Tie Zemes padomes darbinieki, kuri Iskolata darbā neieradīsies līdz 4. janvārim, tiks skaitīti kā sabotētāji, un kā pret tādiem Iskolats spers vajadzīgos soļus.

Nodaļu darbinieku jautājums. Biedrs Mežiņš aizrāda, ka agrārnodeļas vadītājs un darbinieki nedežurējot kārtīgi un nepieņemot apmeklētājus agrārlietās. Reizēm stāvot vairāki runātāji un gaidot agrārnodeļas darbiniekus.

* *Domāts: Karalietu tautas komisariāta.*

** *Balsu skaits protokolā nav ierakstīts.*

Vilks. Dod paskaidrojumu, ka agrārnodeļai grūti darboties telpu trūkuma dēļ. Bez tam viņš visu dienu bijis saistīts ar Iskolatu, un, ja būtu bijuši apmeklētāji agrārlietās, tad viņam tiktu ziņots.

Vairāki runātāji uzsver, ka šodien apmeklētāju—lūdzēju bijis daudz.

Nolemts: noklausījušies ziņojumu un debates šinī jautājumā, pāriet uz turpmāko.

Darbinieku jautājumā. Zemnieku savienības locekļus Iskolata dienestā no jauna nepieņemt. Tos Zemnieku savienības locekļus, kuri līdz šim darbojas Zemes padomē un turpmāk izteic vēlēšanos darboties Iskolatā, dienestā paturēt, bet tikai tik ilgi, kamēr tie mums nepieciešami.

Dežurēšana. Sekretāru pienākums atgādināt Izpildu komitejas locekļiem, kuriem jādežurē.

Biedrs Strauss ienes priekšlikumu: katrā Iskolata sēdē Prezīdijs dod pārskatu par savu darbību, paziņodams visus tos lēmumus, kuri pieņemti Prezīdija sēdē un ievesti protokolā. (Pieņemts [ar] 10 [balsim pret] 3.)

Ziņo b. Eferts. Vidzemes Zemes padomes pārtikas nodaļas darbinieki izteikuši vēlēšanos darbību turpināt Iskolata pārtikas nodaļā (izņemot Ozoliņu, Rudzīti un Laursonu). Jāizšķir jautājums, no kā* tās pagastu pārtikas komitejas. Tāpat jāizšķir rajonu pārtikas komiteju lieta.

Nolemts: Siena izvešanas lietā griezties pie Verhoseva Pleskavā** ar attiecīgu pieprasījumu.***

Rajonu pārtikas nodaļu lietā: uzdot pārtikas nodaļai izsūtīt nekavējoši visām aprīņķu deputātu padomēm cirkulārus, kuros būtu noteikts laiks, ikādā jābūt pārņemtām kā aprīņķu, tā arī rajonu pārtikas komiteju lietām.***

Voitu apstiprināt kā instruktoru pārtikas lietās (alga pēc pārtikas nodaļas lēmuma).

Lācis ziņo. Litenes papīra fabrika konfiscēta un nodota strādnieku pārziņā. Tika uzstādītas prasības administrācijai un, ja gadījumā tās neizpildīs, tad administrācija tiks atcelta un fabrika tieši pāries strādnieku pārvaldē. Viss cits darbojošais personāls esot, tik strādnieki griežoties pie Iskolata ar lūgumu rekomendēt grāmatvedi, kurš pārziņ arī tirdzniecību.

Demobilizācijas komisija. Apspriests jautājums par Союз родов**** likvidēšanu. Vienojušies par lēmumu — visas Pilsētu savienības lietas un īpašumi pāriet vietējo pašvaldību pārziņā, uz karaspēka attiecošies īpašumi — kara organizācijām.

Priekšlikums: sūtīt bijušajam Putilova [rūpnīcas] grāmatvedim

* Seko nesalasāms darbības vārds.

** Sk. 9. piezīmi.

*** Blakus lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

**** Pilsētu savienības. Sk. 67. piezīmi.

Čulem telegrammu un uzaicināt to kā Litenes fabrikas galveno grāmatvedi.

Sakarā ar b. Lāča ziņojumu pieņemts lēmums: Rūpniecības nodaļas vadītājam nekavējoši jāiepazīstas ar visiem tiem rūpniecības uzņēmumiem, kuri atrodas Latvijā, lai tos noliktu zem kontroles un pēc vajadzības un iespējamības varētu pārņemt* (pieņemts vienbalsīgi).

Kārklīņš ziņo. Zemes padomes valdei pienāk katru dienu caur pastu nauda. Turpmāk Zemes padomes valde vairs nevarēs šīs summas saņemt. Nepieciešami pieņemt sekošo rakstu—cirkulāru:* «Visiem, visiem, visiem. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja paziņo, ka sakarā ar II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju kongresa lēmumu visas pašvaldības iestādes tiek likvidētas un viņu uzdevumi pāriet attiecīgām deputātu padomēm. Vidzemes guberņas Zemes padome likvidēta no Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas, tamdēļ uz priekšu visās bijušās Zemes padomes darīšanās jāgriežas pie Iskolata. Nodokļi, naudas sūtījumi no Centrālās valdības, kuri bija iemaksājami un kuri lemti Vidzemes Zemes padomei, pārsūtāmi uz priekšu Iskolatam. Naudas sūtījumi, kuri vēl pienāks pastā un rentējā uz Vidzemes Zemes padomes vārda, jāizsniedz no Iskolata pilnvarotam priekšstāvim ar Iskolata priekšsēdētāja un sekretāra parakstiem, kurus Iskolats nekavējoši piesūtīs augšminētām iestādēm. Uzaicinām visas iestādes, organizācijas un personas ņemt vērā un izpildīt revolucionārās Latvijas augstākās iestādes kongresa lēmumus.»

No likvidācijas komisijas ziņo, ka šodien no Zemes padomes valdes saņemti visi īpašumi, kancelejas nodaļas inventārs utt. Viss cits saņemts, izņemot autonomijas nodaļas lietas. Paziņots darbiniekiem, ka tie, sākot ar rītdienu, var turpināt attiecīgās nodaļās darboties kā Iskolata nodaļu darbinieki.

Nolemts «Ziņotāju» piesūtīt visām ministrijām,** kā arī par visiem lēmumiem informēt visas ministrijas.*

Latgales Strādnieku, zaldātu, zemnieku un kalpu deputātu padome*** lūdz sūtīt divus priekšstāvjus uz minēto Deputātu padomi.

Nolemts: uz minēto Deputātu padomi sūtīt b. Viksniņu.

1918. g. 9. janvāris.¹¹¹ Vienbalsīgi nolemts: Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja (Iskolats) paziņo visiem Vidzemes guberņas iedzīvotājiem, ka 1918. g. 9. janvāris tiek izsludināts un svinēts kā revolūcijas svētku diena. Visiem veikaljiem, kantorjiem, rūpnieciskiem uzņēmumiem, fabrikām, darbnīcām, privātām un sabiedriskām iestādēm Vidzemes guberņā šīnī dienā jābūt slēgtiem un darbi jāpārtrauc,

* *Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Domāts: visiem tautas komisariātiem.*

*** *Sk. 87. piezīmi.*

izmaksājot visu kategoriju strādniekiem pilnu dienas algu uz uzņēmēju rēķina.

Krauklītis ziņo, ka pa svētkiem bijis Limbažu apkārtnē, kur vietējiem iedzīvotājiem ar zaldātiem izcēlies konflikts. Tur notiekot pastāvīgas laupīšanas, patvarīgas rekvizīcijas utt. Aizstāvēt vietējos iedzīvotājus, stāvoklis paasinājies, un vairāki zaldāti atbrūņojuši viņu un 2 vietējos. Lietu caur pulka komiteju nodošot Iskosola izmeklēšanai.

Nolemts: par notikušo paziņot Iskosolam un pieprasīt izmeklēšanu.*

2. Apriņķu satversme — lasot pa punktiem, pieņem vienbal-sīgi.**

3. Pilsētu satversme — lasot pa punktiem, pieņem vienbal-sīgi.***

4. Sarkanā gvarde — lasot pa punktiem, pieņem vienbal-sīgi.****

5. Tekošas darīšanas.

Sakarā ar Alūksnes rajona Strādnieku deputātu padomes lū-gumu Izpildu komiteja nolemj: b. Augustu Podnieku atsvabināt no pienākumiem Iskolatā, atstājot to Alūksnes Deputātu padomes dienestā.*

Nolemts: Izdot dekrētu pašvaldības iestādēm, ka visi protokoli jāraksta latviešu valodā.*****

Tiek pieņemts principiāls lēmums, ka visiem Izpildu komitejas locekļiem jādzīvo Valkā.

Biedrenei Viļumsonai izmaksāt par braucienu uz Izpildu komi-tejas sēdi.

Izvēl revīzijas komisiju priekš bijušās Vidzemes Zemes pa-domes lietu un darbības caurskatīšanas. Komisijā ievēl Strausu, Krauklīti un Zaķi.

Sekretāra biedrs J. Zaķis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 67.—70. lapa.

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *«Apriņķa satversmes projekts proletariāta diktatūras izvešanai», kas da- iēts ar 1918. g. 3. janvāri, publicēts «Ziņotājā», 2. nr., 1918. g. 4. janvāri; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Rīga, 1957, c. 330—331 u. c.*

*** *«Pagaidu noteikumi par pilsētu satversmi», kas datēti ar 1918. g. 3. jan- vāri, publicēti «Ziņotājā», 2. nr., 1918. g. 4. janvāri; krājumā «Padomju varas konstitucionālie akti Latvijā (1917.—1957.)», Rīgā, 1957., 102. lpp.*

**** *Instrukcija «Par Sarkanās gvardes nodibināšanu Latvijā» publicēta «Zi- ņotājā», 2. nr., 1918. g. 4. janvāri; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Rīga, 1957, c. 375—376 u. c.*

***** *Blakus šī lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts. Sk. pielikumā dok. Nr. 11.*

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 3. janvāri,
plkst. 3 dienā.

Piedalās: priekšsēdētāja biedrs Kārklīšs, priekšsēdētāja biedrs Gailis, sekretārs J. Mežiņš, sekretāra biedrs J. Zaķis, kasiera biedrs Krauklītis.

Sēdi atklāj b. Kārklīšs.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tekošas darīšanas.

1. Sanitārās nodaļas ziņojumi.

[A.] Kirhenšteins nolasa Vidzemes guberņas valdes veterinārās nodaļas rakstu, ka guberņas valde un veterinārā nodaļa vēl pastāv un darbojas. No Valmieras veterinārārdzēris ziņojis, ka nauda — процентный сбор,* ap** daži simti rubļu, esot aizsūtīts caur Jurjevas renteju Centrālajai valdībai, veterinārai nodaļai. So naudu ievācot kautuvju veterināri.

Tālāk Kirhenšteins lūdz kreditus priekš veterinārās nodaļas. Jāiegādājas kantora lietas. Nepieciešams ap 200 rbļ.

[Lūdz] avansu priekš kursu sarīkošanas.

Nolemts: 1) Veterinārai nodaļai izsniegt 200 rbļ. avansa.***

2) Griezties pie XII armijas Pilsētu savienības pilnvarotā Rudonovska ar lūgumu izdot līdzekļus priekš Iskolata pārziņā pārģājušas 2. epidēmiskās nodaļas lazaretēs.****

3) Avansa izsniegšanas jautājumu priekš kursu sarīkošanas pārnest uz Izpildu komitejas sēdi.*****

2. Gaujenes Bezzemnieku padome lūdz izdot pilnvaru, lai viņa varētu centrālo telefona staciju saņemt savā pārziņā.

Nolemts uzdot Gaujenes Bezzemnieku padomei ņemt Gaujenes [telefona] staciju savā pārziņā.*****

*****6. Pagastu bezzemnieku [padomju korespondences lietā].

Izdot dekrētu [un] izpublicēt, ka bezzemnieku padomju konverti (vēstules) pastā pārsūtāmi bez markām.*****

7. Tirdzniecības kuģu jautājums.

Rakstu nodot satiksmes nodaļai.*****

* Procentu nodeva.

** Aiz vārda ap svitrots 20 000 rbļ.

*** Blakus šim teikumam rakstīta piezīme: Apstiprināt.

**** Blakus šim teikumam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

***** Blakus šim teikumam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts. 2000 [rbļ.] avanss.

***** Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

***** Netiek publicēti 3.—5., 9. un 12. p., kuros runa ir par dažādiem administratīvi saimnieciskā rakstura jautājumiem — algas lietām, grāmatveža pienākumiem, saslimšanas gadījumiem u. c.

8. Ērgemes pagasta Zemturu padomes* raksta [lietā] par ieroču atņemšanu saimniekiem (no Bezzemnieku padomes).

Aizrādīt Ērgemes Bezzemnieku padomei: atlaist Zemturu padomi un paziņot iedzīvotājiem, ka pēc Iskolata noteikumiem ieroču atļaujas izdodamas no Iskolata.**

10. Par latviešu valodas lietošanu.

Pieņemts lēmums pēc Kārkliņa priekšlikuma; atraidīt*** b. Kārkliņa priekšlikumu.**

11. Agrārlieta. Lūgums no Vietalvas pagasta iedzīvotāja Šmidta. Viņš rentējis māju — 1905. g. notiesāts katorgā. Viņa māti kungs izsviedis no mājām par to, ka viņš piedalījies 1905. g. [revolūcijas] kustībā.

Pieprasīt no Vietalvas Bezzemnieku padomes sīkākas ziņas.****

13. Grāmatvedis ziņo, ka no Zemes padomes saņemta kase ar 39 349 rbļ. 81 kap.

Protokolēt.****

14. Strādnieku klubs «Liesma» griežas pie Latvijas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomes ar lūgumu aizdot uz 1 mēnesi 3000 rbļ. priekš strādnieku teātra.¹¹²

Nolemts jautājumu pārnest [uz] Izpildu komiteju.*****

15. «Ziņotāja» redakcijas sastāvs.

Nolemts: pieņemt A. Čepli kā darbinieku «Ziņotāja» redakcijā ar 400 rbļ. algas mēnesī.**

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 40.—42. lapa.

Nr. 66

Iskolata sēde.

1918. g. 4. janvārī.

Priekšsēdētājs*****

Protokolē sekretāra biedrs Zaķis.

Piedalās: K. Gailis, O. Kārkliņš, J. Zaķis, Beldaus, K. Seržants, E. Eferts, Līdaks, R. Kārkliņš, R. Bauze, Dombrovskis, Tomāševičs, Mežiņš, Krauklītis, Krūmiņš.

Sēdi atklāj b. Kārkliņš.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Prezīdija lēmumi.

* *Sal. dok. Nr. 1, 27. lpp.*

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

*** *Tā tekstā.*

**** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

***** *Blakus 14. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Aizdot 3000 rbļ., uzņemot [seko divi nesalasāmi saīsināti vārdi]. Izpildīts. Sk. arī dok. Nr. 66, 164. lpp.*

***** *Uzvārds protokolā nav ierakstīts.*

3. Darba biržas projekts.
4. Tipogrāfijas jautājums.
5. Tekošas darīšanas.

1. Ziņo b. Eferts no pārtikas nodaļas: Jāsastāda sevišķas komisijas pārtikas lietās — rajonos. Bez tam pārspriests jautājums par to, kā sastādāma pati nodaļa. Līdzekļu jautājumā nodaļa domā, ka jāatjauno līgums ar «Konzumu».¹¹³ Nodaļas vadītājs — Eferts, sekretārs — Gulbis. Dabūjām no Harkovas 50 vagonus [labības]; bez tam sūtīt 75 vagonus no Jekaterinoslavas un Čelabinskas; [liek priekšā] strēlnieku sūtīšanu uz Strenčiem pārtikas lietās.

Streips [ziņo, ka] Pārtikas ministrija* nosūtījusi uz 2 mēnešiem 2 emisārus pārtikas lietās. Nolasa emisāru instrukcijas.

Mežiņš aizstāv uzskatu, ka šeit emisārs (no Centrālās valdības) nebūtu vajadzīgs.

Streips. Emisāru uzdevums — savienot vietējos pārtikas orgānus ar centru — Pārtikas ministriju.

Kārkliņš. Pārtikas nodaļai nav pielaižama citāda organizācijas forma, kā Iskolata citām nodaļām, tamdēļ es esmu pret tādu emisāru institūtu.

Nolemts: 1) Pārtikas nodaļai pie Iskolata jābūt sastādītai tāpat kā pārējām nodaļām. Sakaru uzturēšana ar Centrālo valdību notiek caur Iskolatu. Nav pielaižama lieka dažādība, jo tas tik varētu traucēt mūsu vispārējās darbības plānu (pieņemts ar 13 balsīm).**

2) Līgumu ar «Konzumu» pagarināt.

3) Labības atvešanai no Čelabinskas un Harkovas sūtīt uz ikkatru vietu pa 3 priekšstāvjiem.**

4) Griezties pie Iskolastrela ar lūgumu sūtīt uz Strenčiem karivjus, kuru uzdevums nu būtu piepalīdzēt vietējam strādnieku un zaldātu deputātu padomēm rekvizīcijās un citās lietās.

5) Griezties pie Iskosola, lai tas pārdod*** uz I armijas štābu un Iskosolu telegrammas.

2. Tipogrāfijas lieta.

Bauze. Iskolata tipogrāfija neapmierina Iskolata vajadzības. Nepieciešami rekvizēt Rauskas tipogrāfiju.

Krauklītis. Sovakar notika tipogrāfijas komisijas sēde. Tur atzīts, ka tagadējā tipogrāfijā neiespējami izdot abus laikrakstus — «Čiņa» un «Ziņotājs». Viena iespējamība — iegādāties jaunus burtus. Otra — «Ziņotāju» drukāt Rauskas tipogrāfijā. Burtus varētu dabūt no Rauskas un Cēsīs no bijušās Ozola tipogrāfijas. Nepieciešami pieņemt jaunus burtlietus.

Kārkliņš ienes priekšlikumu Rauskas tipogrāfiju nerekvizēt, bet piespiest tipogrāfijas īpašnieku drukāt mūsu laikrakstus.

* Domāts: Pārtikas tautas komisariāts.

** Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

*** Domāts: pārraida.

Bauze. Jāpieņem lēmums, lai «Ziņotājs» tiktu drukāts Rauskas tipogrāfijā.

Krūmiņš. Tagad stāvoklis mainījies. Burtus*

Nolemts: 1) Nekavējoties pārnest «Ziņotāja» drukāšanu uz bijušo Rauskas, tagad maziņu** tipogrāfiju; gadījumā, ja tas nav iespējams, — rekvizēt vajadzīgo daudzumu burtu un tos pārvest uz Iskolata tipogrāfiju. (Pieņem ar 9 balsīm.)

2) Likīt priekšā Iskolata tipogrāfijas strādniekiem algu maksāt pēc agrākiem noteikumiem un aizrādīt, lai algu jautājumā tie izstrādā tarifu arodnieciskā biedrībā.***

3) Pētersonu pieņemt kā Iskolata darbinieku, uzticot viņam tipogrāfijas vadīšanas [darbu].

3. Prezīdija lēmumi. Visi Prezīdija lēmumi tiek apstiprināti, pie kam pieņemti sekoši jauni lēmumi:

1) Par grāmatvedi pieņemti b. Bernsonu ar algu 450 rbļ. mēnesī (sākot ar 1918. g. 8. janvāri).***

2) Saimniecības pārzinim Dombrovskim izsniegt 1000 rbļ. avansa.***

3) Strādnieku klubam «Liesma» aizdot priekš strādnieku teātra 3000 rbļ. uz nenoteiktu laiku.***

4. Darba biržu projekts. Projektu lasa pa punktiem; pēc tam visumā pieņem.****

Nolemts: no darba nodaļas izstrādāto projektu pieņemt ([par] — 7 [balsis], [pret] — 5, viens [atturas]).***

5. Tekošas darīšanas.

a) Pārtikas nodaļas [darbinieku] algas.

Daži biedri ceļ iebildumus, ka pārtikas nodaļas štats ļoti liels, bez tam algas nav piemērotas minimumam.

Nolemts: Uzdot b. Efertam samazināt štatu un izstrādāt algu normas;*** jautājums [par algu piemērošanu minimumam] paliek atklāts.

b) Valkas pilsētas dome.

Biedrs Līdaks dod paskaidrojumus par pilsētas domes atbildi uz Valkas Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas pieprasījumu nodot pilsētas domes funkcijas Deputātu padomei.

Nolemts: Noklausoties ziņojumus, pāriet uz turpmāko.

c) Darba nodaļa.

Gailis liek priekšā «Положение о страховании на случай безработицы»**** 26. punktā minētos uzdevumus Latvijā uzlikt darba nodaļai.

* Teikums nav pabeigts.

** Sk. 32. piezīmi.

*** Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

**** Nolikums par aprīķu darba biržām publicēts «Ziņotājā», 4. nr., 1918. g. 6. janvāri; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, c. 332—333 u. c.

***** «Nolikuma par nodrošināšanu bezdarba gadījumos».

Nolemts: pieņemt.*

d) Pārtikas nodaļas zieģele.**

Nolemts: uzdot pārtikas nodaļai iegādāties zieģeli.**

Sekretāra biedrs J. Zaķis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 70.—73. lapa.

Nr. 67

Iskolata Prezīdija sēde

1918. g. 4. janvāri,
plkst. 3 pēcpusdienā.

Piedalās: priekšsēdētāja biedrs O. Kārklīšs, priekšsēdētāja biedrs Gailis, sekretārs Mežiņš, sekretāra biedrs J. Zaķis, sekretāra biedrs Tomaševičs, kasiera biedrs Krauklītis.

Sēdi atklāj b. Kārklīšs.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tekošas darīšanas.
3. Ienākošie raksti.

1. Ilzenes pagasta Bezzemnieku padome lūdz atsvabināt no kara klausības izpildīšanas 5. Zemgales latviešu strēlnieku pulka strēlnieku Alfrēdu Dambekalnu kā Sarkanās gvardijas instruktoru.

Nolemts lūgt pulka komiteju piekomandēt Dambekalnu pie Bezzemnieku padomes kā Sarkanās gvardijas instruktoru.***

****3. Sanitārās nodaļas darbinieki. Dr. Priedkalns atteicies darboties sanitārā nodaļā.

Nolemt: pilnvarot b. Mariju Kristapa m. Vecrumbu kā sanitārās nodaļas vadītāju.***

4. Veterinārās nodaļas darbinieki.

Biedru [A.] Kirhenšteinu pilnvarot kā veterinārās nodaļas vadītāju.***

5. Priekšstāvja sūtīšana uz ārstu kongresu.¹¹⁴

* *Blakus lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Zīmogs.*

*** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Apstiprināts un ar sarkanu zīmuli: Izpildīts.*

**** *Netiek publicēti 2., 7. un 9.—11. p., kuros runa ir par dažādiem administratīvi saimnieciska rakstura jautājumiem — kadru pārceļšanu, algu izmaksu, papīra iegādi u. c.*

Nolemts kā priekšstāvi sūtīt O. Kārkliņu.*

6. Avansi algām.

Algas izmaksājamas darbiniekiem vienu reizi mēnesī un, ja nepieciešams, par pusmēnesi uz priekšu.**

8. Arhīva pārzinis.

Skujenīci pieņem kā arhīva pārzini no 1. janvāra ar algu 400 rbļ. mēnesī.*

12. Iebraukšana Latvijā [kā piefrontes joslā].

Nolemts izziņot noteikumus.***

13. Latviešu valodas lietošana visās iestādēs.****

Nolemts pieņemt dekrētu.*****

14. Pārtikas lieta.***

Nolemts Emīlu Streipu pilnvarot kā mūsu priekšstāvi pārtikas kongresā,¹¹⁵ kā arī viņu pilnvarot griezties pie Pārtikas ministrijas.*****

15. Rupā tipogrāfijas lieta. LSD mazinieku CK***** griežas ar lūgumu izšķirt jautājumu par Rupā tipogrāfijas rekvizēšanu [Cēsīs].

Nolemts atbildēt, ka jautājums izšķirams caur tiesu. Pēc Iskolata domām, Iskovends [rekvizējot] rīkojies pareizi.***

16. Viskrievijas agrārdarbinieku kongress.¹¹⁶

Nolemts uzdot sanitārai un agrārai nodaļai sagatavot pārskatus par minēto nodaļu darbību un lietām (докладная записка).***

17. Vecgulbenes muižā hidrotehniskā nodaļa cērtot ozolus, ošus u. c. kokus un izvedot [spekulatīvos nolūkos] uz Iekšskrieviju.

Nolemts aizliegt minētai nodaļai cirst kokus un postīt mežu.***

18. Gubernas agrārvaldes pārņemšana.

Nolemts uzdot agrārnodeļai pilnvarot priekšstāvi, kurš pārņemtu gubernas agrārvaldes lietas.***

Sēdi slēdz plkst. 5 vakarā.

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 43.—45. lapa.

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Apstiprināts un ar sarkanu zīmuli: Izpildīts.*

** *Blakus 6. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Apstiprināts. [Par] — 6, [pret] — 5, [atturas] 2.*

*** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

**** *Sk. dok. Nr. 64, 160. lpp., dok. Nr. 65, 162. lpp. un pielikumā dok. Nr. 11.*

***** *Blakus 13. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

***** *Domāts: Pārtikas tautas komisariāta.*

***** *Sk. 32. piezīmi.*

1918. g. 5. janvārī,
plkst. 2.30 pēcpusdienā.

Piedalās: priekšsēdētāja biedrs O. Kārklīšs, priekšsēdētāja biedrs K. Gailis, sekretārs J. Mežiņš, sekretāra biedrs J. Zaķis, sekretāra biedrs Tomaševičs, kasiera biedrs Krauklītis.

Sēdi atklāj Kārklīšs.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.

2. Tekošas darīšanas.

3. Ienākušie raksti.

1. No juridiskās nodaļas ziņo, ka izstrādāts budžets.

Nolemts no budžeta stripot izdevumus grāmatvedim.*

2. R. Kārklīšs ziņo no finanšu nodaļas.

[1]) Adlienas pagasta Bezzemnieku padome lūdz samazināt rentes naudu dažiem rentniekiem. Finanšu nodaļas uzskats: visi vecie līgumi paliek spēkā.

Apstiprināt finanšu nodaļas lēmumu.*

2) Pagastu sabiedrību īpašumi — mājas.

Arī no pagastu sabiedrību īpašumiem jāmaksā rentes nauda Iskolatam.

3. Tautas komisariāta iekšējās lietās telegramma par braukšanu pa dzelzceļiem, kontrolēšanu utt.

Telegrammu izsūtīt apriņķu strādnieku, kareivju [un bezzemnieku deputātu] padomēm un paziņot, ka instrukcijas tiks piesūtītas vēlāk (administratīvai, pārtikas un darba nodaļām jāizstrādā projekts).*

4. Iskolastrels telegrafē, ka uz tautas komisāru pieprasījumu Kaļedina frontē sūtīt 2 pulkus viņi nolēmuši sūtīt 1 pulku.¹¹⁷

Pieprasīt no Iskolastrela motīvus, kāds stāvoklis un kamdēļ neiespējams sūtīt 2 pulkus.*

5. Telegramma — Helzingforsā dabūjams papīrs 18 rbļ. pudā.

Nolemts telegrafēt,* ka esam ar mieru papīru pirkti.**

8. Valmieras apriņķa milicijas kalpotāju lieta, pēc kuras sekretārs Liepiņš un Kīploks atsvabināti [no darba] caur Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes lēmumu.

Nolemts: atzīstot, ka milicija pilnīgi piekrit Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes rīcībai, aizrādīt, lai Valmieras Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome sper enerģiskus [soļus], lai nepieļautu milicijas kancelejas kalpotāju streiku, neapstājoties pie atlaišanas (to, kuri nepadodas deputātu padomju lēmumam).*

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 45.—46. lapa.

* Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

** Netiek publicēti 6. un 7. p., kuros runa ir par administratīvo saimnieciskā rakstura jautājumiem.

Nr. 69

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 6. janvārī.

Piedalās: O. Kārkliņš, Mežiņš, Tomaševičs, Zaķis, Krauklītis.
1. Juridiskās nodaļas budžets par 3 mēnešiem (izmeklēšanas komisija, revolucionārie tribunāli, vietējās tiesas).*

Apstiprināt un nosūtīt tieslietu ministram.**

2. Valmieras Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu padome lūdz avansu 7000 rbļ. priekš skolām.

Izdot* 7000 rbļ. pēc Izpildu komitejas lēmuma 28. decembrī.***

3. 9. janvāra svinēšana.

Atļaut pastu uz visu dienu slēgt.*

4. Juridiskā nodaļa pie Vidzemes Zemes padomes.

Paziņot, ka Zemes padome likvidēta.*

5. Atļauju (пponyck) lieta.

Nolemts izdot noteikumus:* «Atļaujas iebraukšanai Latvijā [kā piefrontes joslā] un izbraukšanai uz turieni izdod Iskolats.» Dēļ atļaujām jāgriežas caur vietējām padomēm. Vietējām padomēm tiesība komandēt savus darbiniekus.

6. Korektora lieta.

Nolemts, ka korektors pieņemts no 1917. g. 24. decembra, algu nenoteikt, bet pieprasīt no tipogrāfijas komisijas, lai stāda priekšā, kāda alga.****

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 47. lapa.

Nr. 70

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 8. janvārī.

Piedalās: O. Kārkliņš, Tomaševičs, Zaķis, Krauklītis.

1. Skolu atvēršanas (atgriešanas) jautājums. Evakuētās skolas jāatgriež atpakaļ uz Latviju.

Griezties pie XII armijas rajona evakuācijas priekšnieka ar pieprasījumu evakuēt atpakaļ skolas.*

2. Skolu nodaļas darbinieka jautājums.

3. Noteikumi par skolām.

Jautājumu pārnest uz Izpildu komiteju ar priekšlikumu pagaidām apstiprināt.*****

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme:* Izpildīts.

** *Domāts:* tieslietu tautas komisāram.

*** *Sk. dok. Nr. 58, 145. lpp.*

**** *Blakus 6. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme:* Izpildīts. 350 [rbļ.].

***** *Netiek publicēti 4., 5. un 9. p., kuros runa ir par grāmatu saraksta nodrukāšanu, pagasta rakstvežu algu, ierēdņa ģimenes reevakuāciju.*

6. Juridiskā nodaļa. Noteikumu izdošana par laupītāju u. c. izslēgšanu ārpus likuma.

Izdot uzsaukumu iedzīvotājiem. Uzdot juridiskai nodaļai.

7. Izrīkojuma lietā. 5. Zemgales pulks sarīkojot 4. februārī Rūjienā izrīkojumu, bet Rūjienas Strādnieku un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja pieprasot 20% no visiem ieņēmumiem.

Nolemts: caur Valkas apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomi griezties pie Rūjienas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas ar aizrādījumu, lai viņa vēlreiz skata lietu cauri.*

8. Ilzenes pagasta lieta. Ar muižas strādniekiem un Bezzemnieku padomi esot konflikti.**

Griezties pie agrārnodeļas, lai uz 1918. g. 14. janvāri sūta priekšstāvi uz Ilzenes pagasta vēlēšanām.***

10. Karauls**** Iskolatā.

Griezties pie 2. pulka komitejas, lai dod piecu zaldātu karaulu katru dienu.**

11. Noteikumi par iebraukšanu un izbraukšanu Latvijā.

Tiek pieņemti.**

12. Noteikumi kalpotājiem un Izpildu komitejas locekļiem.

Izstrādāt.

13. Ieroču jautājums.

Pieprasīt 10 000 flintes, 50 karabīnes, 50 revolverus, 300 000 patronas.**

14. Zemes padomes pilnvaras.

Izsludināt, ka atzīstamas par nederīgām.**

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 47.—48. lapa.

Nr. 71

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 11. janvāri.

Piedalās: O. Kārklīšs, Tomaševičs, Zaķis, Krauklītis.

1. Juridiskā nodaļa.

1) Kasācijas informācija***** priekš vietējām tiesām.

2) Tiesu izdevumi.

3) Tīzenhauzena izsaukšana uz Valku.

* *Blakus 7. p. tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

*** *Seko iekavās ierakstīts nesalasāms uzvārds.*

**** *Sardze.*

***** *Domāts: instrukcija.*

Apstiprināt juridiskās nodaļas lēmumus.

4) Valsts zēģeles* pasūtīšana.

Pasūtīt.**

5) Sabiedriski darbi.

[Uzdot] darba nodaļai.

6) Pagasta tiesu likvidēšana — virstiesu un miertiesu.***
Izdot rīkojumu.

7) Sarakstīšanās kārtība ar pagastu padomēm.

Uzdot darbyedim izstrādāt noteikumus.

8) Kancelejas kalpotāju algas. Tomaševičs ziņo, ka viņam pazudusi ведомость**** par izmaksātiem 697 rbļ. 49 kap.

Protokolēt.

2. Roņa lūgums par viņam agrāk piederošo māju.

Atraidīt.

3. II Cēsu zemnieku virstiesas raksts ar pavēli pagasta tiesām turpināt darbību.

Virstiesas priekšsēdētāju Kuku nodot tiesai.

4. Opeš Deputātu padomes lieta.

Pilnvarot Tomaševiču un Strausu braukt uz Opi, Laiceni un Alūksni lietu izmeklēt.

5. Papildu noteikumi par skolām.

1) Pieņemti sīki pārlabojumi.

2) Aizrādīt skolu nodaļai apgaismot laikrakstos uzskatu par ticības mācības nemācīšanu skolās.

6. Bēgļu lietas. Zaķis ziņo, ka nepieciešami pārņemt Baltijas Bēgļu komitejas***** lietas. Kā darbiniekus bēgļu nodaļai min: Valdmani, Siliņu, Zariņu un Zaukeviču.

Jautājumu pārnest uz Izpildu komiteju.

7. Valkas pilsētas domes atlaišana.

Nolēmts: Uzdot Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei spert enerģiskus soļus, lai pārņemtu pilsētas domi.*****

9. Viļumsone atteicās no Izpildu komitejas.

Protokolēt.

11. Lasāmgalds Iskolatā. Lācis ienes priekšlikumu nodibināt lasāmgaldu.

Atraidīts. Uzdot propagandas nodaļai gādāt visus materiālus, kuri vajadzīgi priekš tam, lai locekļus iepazīstinātu ar visu Latvijas un Krievijas kustību.

12. Propagandas jautājums.

* Zimoga.

** Blakus šim vārdam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: metāla.

*** Sk. 20. piezīmi.

**** Algu saraksts.

***** Sk. 93. piezīmi.

***** Netiek publicēti 8., 10., 20. un 21. p., kuros runa ir par dažādiem administratīvi saimnieciska rakstura jautājumiem — par malkas iegādi, kancelejas darbinieku pieņemšanu, algas noteikšanu.

Uzdot Seržantam spert enerģiskus soļus, lai nostiprinātu agitācijas lietu.*

13. Agrārnodales darbinieku jautājums.

Pieņemt no 1917. g. 28. decembra sekošu agrārnodales darbinieku sastāvu:

Vilks — nodaļas vadītājs	450 rbļ.**
Štrauss	450 „**
Rozentāls	450 „
Steinhards — lopkopība un piensaimniecība	450 „
Upe — mežkopība	450 „
Krūmiņš — kontrolieris	450 „
Dobuls } Reikters } sevišķi uzdevumi	450 „
Eglītis — darbvedis	300 „**
Kundziņš — kantorists	300 „**
Melderis — kantorists	300 „***

14. Biedrs [O.] Kārkliņš ienes pieprasījumu, kāpēc Iskolotam neienāk nomaksas no pagastiem.

R. Kārkliņš paskaidro, ka «Ziņotājā» publicēts attiecīgs paziņojums un pieprasījums pagastiem.

15. Omuļu Bezzemnieku padomes lieta (nodokļu piedzišana no bijušā izpildu komitejas priekšnieka).

Paziņot Omuļu pagasta Bezzemnieku padomei, ka par nolaidībām amata darīšanās bijušais izpildu komitejas priekšnieks saucams pie atbildības.****

16. Aizdevums Latgales Deputātu padomei 3000 rbļ.

Priekšlikums aizdot 3000 rbļ., bet apstiprināšanai pārnest uz Izpildu komiteju.****

17. Demobilizācijas komisijā.

Pilnvarot b. Vecrumbu.****

18. Gaujenes papīra fabrikas slēgšana (1918. g. 14. janvārī gribot slēgt minēto papīra fabriku).

Nolemts pilnvarot b. Papi braukt uz Gaujenes papīra fabriku kontrolēt tehnisko pusi u. c., lai vajadzības gadījumā pārņemtu fabriku un to vadītu tālāk.****

19. Telefona stacija Rūjienā.

Atļaut staciju atslēgt priekš Deputātu padomes vajadzībām.****

22. Autonomijas nodaļas līdzekļu jautājums (Liventāls izmaksājis bez Zemes padomes valdes sankcijas atpakaļ ziedotājiem naudu).

* *Seko ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Uzdot Gerkem bibliotēkas lietu.*

** *Seko ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: [no] 1. janvāra.*

*** *Seko ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: [no] 12. janvāra.*

**** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

Nolemts: Juridiskai nodaļai.*

23. Valmieras milicijas personāla lieta.

Uzdot Deputātu padomei spert enerģiskus [soļus] milicijas kalpotāju atlaišanai.*

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 49.—51. lapa.

Nr. 72

Iskolata sēde.

1918. g. 11. janvārī.

Priekšsēdētājs O. Kārkliņš, sekretāra biedrs J. Zaķis.

Piedalās:**

Sēdi atklāj Kārkliņš plkst. 7 un 5 min. vakarā.

Dienas kārtība:

1. Protokola nolasīšana.
2. Ziņojumi.
3. Agrārnodeļas projekti.
4. Pārtikas nodaļas noteikumi.
5. Tekošas darīšanas.

1. Protokola nolasīšana: Zaķis nolasa protokolu zem Nr. 2,*** kurš tiek pieņemts ar papildinājumu: «Tipogrāfijas lietu nokārtot uzdots biedriem Bauzem un Dombrovskim.»

2. Ziņojumi:

1) No saimnieciskās nodaļas ziņo Dombrovskis. Jāizšķir jautājums par ķēķa (ēdienu galda) ierīkošanu priekš Iskolata darbiniekiem.

Nolemts: Atzīt, ka priekš Iskolata darbiniekiem nepieciešami ierīkot tējas galdu (ar sviestmaizēm), par ko rūpēties uzdot saimniecības nodaļas vadītājam.

2) [Ziņojums] no Latgales Deputātu padomes: Latgales Strādnieku, zaldātu un bezzemnieku**** deputātu padomē [vērojama] cenšanās pēc apvienotas Latvijas, šinī nolūkā strādājot Latgales Deputātu padome. Līdzekļu trūkuma dēļ Latgales Padome griežoties pie Iskolata ar lūgumu aizdot 3000 rbļ.

[3] Dzīvokļu komisija. Ziņo Lācis: dzīvokļu komisijā ne

---

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Protokolā sēdes dalībnieki nav ierakstīti.*

*** *Sēd. dok. Nr. 66.*

**** *Tā tekstā. Pareizi: zemnieku.*

Valkas Deputātu padome, ne Iskosols nesūta savus priekšstāvjus. Aiz šiem iemesliem dzīvokļu komisijas darbība stipri saistīta.

Nolemts pieprasīt, lai Valkas Deputātu padome un Iskosols sūtītu savu priekšstāvi dzīvokļu komisijā.*

[4]) Pārtikas nodaļa. [Ziņo] Eferts. Pārtikas nodaļas darbība paplašinās, jāizstrādā noteikumi par cietām cenām uz gaļu, sviestu; jāizved lopu reģistrācija, jāspēr soļi, lai nodibinātu zirgu ādu gērētavas. Darbiniekiem algas būtu maksājamas pēc vispārējām Iskolata darbinieku algu normām.

Nolemts: Uzdot pārtikas nodaļas vadītājam izstrādāt algu normas, pieturoties pie Iskolata algu normām. Instruktori pie gubernas pārtikas nodaļas pagaidām atstājami.*

[5]) Agrārā nodaļa. Vilks [ziņo, ka] nodaļā izšķirti daži principiāli jautājumi meža lietās.

Pieņemti sekošie lēmumi:*

a) Līgumi, kuri jau izpildīti (t. i., kur jau malka sagatavota, nauda samaksāta), ir jāatzīst, jāizpilda.

b) Līgumi, kuri vēl nav izpildīti, — nauda jāiemaksā Iskolatam.

c) Līgumi, [pēc] kuriem malka vēl nav sagatavota, nauda nav samaksāta utt., — nav atzīstami, bet jāslēdz jauni līgumi.

Tāpat Priekuļu lauksaimniecības skolas lietas nokārtotas.

Nolemts: Noklausoties ziņojumus, pāriet uz turpmāko.

Nolemts: Vidzemes agrārvaldi uzskatīt kā likvidētu. Pilnvarot agrārvaldes bijušo priekšsēdētāju Fridrihsonu izņemt no Jurjevas rentejas 35 000 rbļ.

Prezīdija lēmumi. Visi tiek apstiprināti, pie kam pieņemti sekoši pārļabojumi:

1) Noteikumos par skolām** ievest punktu: «Ticības mācība nav mācāma nevienā skolā.»*

2) Uzdot b. Gerkem izstrādāt projektu par bibliotēkas nodibināšanu; tāpat izstrādāt pieprasījumu Tautas Komisāru Padomei par līdzekļiem.

3. Agrārnodāļas projekti. Pieņemti sekošie noteikumi:***

1) Konfiscēto zemes īpašumu pārvalde.****

2) Pagastu bezzemnieku padomju uzdevumi agrārlietās.*****

3) Aprīņa deputātu padomes agrārā nodaļa.*****

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Sk. dok. Nr. 70. Publicēti «Ziņotājā», 7. nr., 1918. g. 13. janvārī; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, c. 342—346 u. c.*

*** *Blakus 3. p. tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: [Publicēt] «Ziņotājā». Izpildīts.*

**** *Publicēti «Ziņotājā», 7. nr., 1918. g. 13. janvārī; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, c. 379—381.*

***** *Publicēti «Ziņotājā», 8. nr., 1918. g. 16. janvārī; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, c. 349—350.*

- 4) Rajonu agronomu instruktoru institūts.*
  - 5) Noteikumi par konfiscētām rūpniecības iestādēm.
  4. Pārtikas nodaļa.**
    - 1) Līgumu ar «Konzumu» sastādīt.
    - 2) Noteikumi par lopbarību.
    - 3) Noteikumi par ādas ģērēšanu.
  5. Tekošas darīšanas:
    - 1) Paziņot tiem nodaļu vadītājiem, kuri nav Izpildu komitejas locekļi, ka viņiem jāpiedalās Izpildu komitejas sēdēs.
    - 2) Izpildu komitejas locekļiem nopietnāk jāķeras pie dežūras kārtības ievērošanas; kantoristiem jādežurē pēc kārtas katru nakti; nepieciešami telefonisti.
- Nolemts: Pieprasīt no 2. latviešu strēlnieku pulka kom[andiera], lai komandē 3 telefonistus.**

Sekretāra biedrs J. Zaķis

LKP CK PVI PA, 82. j., 1. apr., 1. l., 73.—74. lapa.

Nr. 73

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 15. janvārī.

Piedalās: biedri O. Kārkliņš, Tomaševičs, Dvoreckis.

1. Biedrs Tomaševičs ziņo par arestēto Sebri un liek priekšā, atbildot Lizuma pagasta Bezzemnieku padomei, minēto Sebri atsvabināt un atdot viņam atņemtos (200) divi simti rubļus.

Pieņemts.**

2. Biedrs Viksniņš ziņo par stāvokli Latgalē un par Latgales priekšstāvju sūtīšanu uz Petrogradu uz kongresu.*** Biedrs liek priekšā izmaksāt viņam ceļa izdevumus uz Petrogradu kā Latgales priekšstāvim, jo no Latgales viņš [naudu] nevarot dabūt.

Nolemj izmaksāt tikai par izdevumiem uz Latgali un jautājumu par pārējiem izdevumiem, kas cēlušies, braucot uz Petrogradu, pārnest uz Izpildu komiteju.**

3. Tomaševičs ziņo par Mūku no [Latviešu strēlnieku] rezerves pulka kā kandidātu uz tiesneša amatu Valkas pilsētā, pie kam nolasa pulka kom[itejas] raksturojumu par viņu.

Nolemj Mūka kandidatūru uzstādīt.**

* Publicēti krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 66.—67. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Puza, 1957, c. 381—382.

** Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

*** Sk. 106. piezīmi.

4. Tomaševičs ziņo par kādu O. Kļaviņu, kandžas brūveri, kurš tiek nodots tiesai, pie kam aizrāda, ka pie viņa atrasta [LSD] Malienas organizācijas biedra karte.

Nolemj lietai dot pareizu virzienu.*

5. Aumeistaru pagasta Bezzemnieku padome nolēmusi izsūtīt no pagasta iedzīvotāju Līvenu.

Nolemj paziņot minētajam pagastam agrāko Iskolata lēmumu par to, ka kontrrevolucionārus var tiesāt revolucionārie tribunāli, bet ne citādi tos izsūtīt.*

6. Veclaicenes pagastā notiekot dažādas lietas sakarā ar ukraiņiešu batarejām,** kas patvarīgi atstājušas pozīcijas.

Nodot lietu juridiskai nodaļai, lai to ar attiecīgiem paskaidrojumiem [nodotu] Iskosolam.*

7. Jaunlaicenes pagasta lietā, pie Grīnberga atrodošos 1000 rbļ. lietā ziņo b. Tomaševičs.

Nolemj dot rīkojumu, lai minēto naudu pārved uz vietējo muižas valdi.*

8. No Alūksnes Strādnieku padomes ir piesūtīts papīrs par kādu Šveices pavalstnieku, kam atņemta kāda молочное заведение.***

Nolemj pieprasīt Alūksnes Deputātu padomei paskaidrojumu minētā lietā.*

9. Mazinieku CK griežas pie Iskosola ar pieprasījumu dot viņiem 2 istabas priekš tipogrāfijas, pie kam Iskosols nosūtījis lietu Iskolatam.

Nolemj šo pieprasījumu atraidīt.*

10. Valmieras apriņķa Deputātu padome piestādījusi jaunu lēmumu par 40 000 [rbļ.] konfiscēšanu, kas nolemti no kara valdes izmaksāšanai māsaimniekiem, un prasa Iskolatu šo lēmumu apstiprināt.*

Nolemj pārnest uz Izpildu komiteju.****

11. Statistiskās nodaļas vadītājs prasa piekomandēt pie statistiskās nodaļas P. Lazdu.

Nolemj pieņemt ar 300 rbļ. algas mēnesī.*

*****13. Tomaševičs liek priekšā uz juridisko departamentu izvēlēt divus priekšstāvjus.

Pārnest uz Izpildu komiteju, uzstādot kā kandidātus Tomaševiču un Zīversu.*

14. Dombrovskis liek priekšā pieņemt viņam par palīgu Priedīti Preisa vietā, kurš nevar darboties.

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Sk. 45. piezīmi.*

*** *Piensaimniecība.*

**** *Blakus 10. p. tekstam rakstīta piezīme: Izpildu komiteja 16. janvārī šo lēmumu ataida.*

***** *Netiek publicēti 12., 23., 24. un 26. p., kuros runa ir par dažādiem saimnieciski administratīva rakstura jautājumiem — par darbinieku algām, kancelejas piederumiem u. c.*

Nolemj pieņemt ar 350 rbļ. mēnesī.*

15. Aģitācijas nodaļa prasa avansu 500 rbļ.

Nolemj izsniegt.*

16. Galvenās komisijas par iznīcināto mantu pieprasījums sūtīt priekšstāvi uz apspriedi.

Nodod bēgļu nodaļas pārzinim.*

17. Biedrs Kārklīš ziņo par izdoto papīru Jercēnu Bezzemnieku padomei par kratīšanu izdarīšanu.

Apstiprina.*

18. Uz pieprasījumu no Боловск** par bruņota spēka sūtīšanu — kopā ar Iskosolu nolemts griezties pie I armijas, lai tādu dabūtu.

Pieņemts.*

19. Sakarā ar labības pieņemšanu b. Eferts liek priekšā pieprasīt no 2. pulka divus kareivjus, lai atvadītu no Lugas vienu vagonu labības.

Pieņemts.*

20. Eferts liek priekšā izšķirt, kas varētu izņemt dublikātus, pie kam aizrāda, ka to var katrs.

Pieņemts.*

21. No Vecgulbenes Padomes ziņo, ka tur kādam privātam tirgotājam atrastas 40 mucas petrolejas.

Nolemj konfiscēt un nodot lietu revolucionāram tribunālam.*

22. Biedrs Štrauss liek priekšā agrārai nodaļai pagatavot savu zēģeli.***

Pieņemts.*

25. Milicija pieprasa viņiem оклады,**** [kas] nolemti no Landrātu kolēģijas.

Iekams nav pārņemtas Landrātu [kolēģijas] mantas — neizsniegt.

27. Pamatojoties uz Tautas Komisāru Padomes pieprasījuma, b. Kārklīš liek priekšā viņa uzrakstīto доклад***** pieņemt nosūtīšanai.

Pieņemts.*

28. Ceļu nodaļas vadītājs liek priekšā pieņemt докладную записку***** Tautas Komisāru Padomei ar pieprasījumu izsniegt avansu — telefonu uzturēšanai un pārņemšanai.

Pieņem ar aizrādījumu, lai uzstādītu galvenos vilcienos, cik būtu nepieciešams līdzekļu — tūliņ.

Protokolists Dvoreckis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 51.—54. lapa.

* Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.
** Balvi.
*** Zīmogu.
**** Algas.
***** Ziņojumu.

Nr. 74

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 16. janvārī.

Piedalās: Kārkliņš, Dvoreckis, Tomaševičs.

1. Tomaševičs ziņo par kādu kandžas bandu, kura iesniegusi apelāciju par iznesto tiesas lēmumu, kuru liek priekšā atcelt.

Lēmums: neatcelt.*

2. Opē kara revolucionārais tribunāls notiesājis kādu zādzības lietu un vēlāk šo lietu pats liek priekšā atcelt. Biedrs Tomaševičs aizrāda, ka visām lietām ir jātiek izpriestām vietējām tiesām un tamdēļ šo revolucionāro tribunālu jāatceļ.

Pieņemts.*

3. Tomaševičs liek priekšā viņa nodaļā pieņemt kā kantoristi .Almu Freimani, kuru viņš jau uzaicinājis.

Pieņemta ar 300 rbļ. mēnesī.*

4. Lēmums par zagļiem, laupītājiem, dezertieriem utt. pieņemts.*

5. Petroleja, cukurs, malka u. c. produkti un materiāli priekš darbiniekiem.

Pārnest uz Izpildu komiteju.*

6. Revolūcijas nodoklis. Sakarā ar muižu pāriešanu tautas īpašumā muižniekiem uzliktie nodokļi nevar tikt piedzīti.

Atlikt uz Izpildu komiteju.*

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 55. lapa.

Nr. 75

Iskolata sēde.

1918. g. 16. janvārī.

Sēdi vada O. Kārkliņš.

Piedalās: O. Kārkliņš, Bauze, Lācis, Seržants, Gerke, Beldaus, Eferts, Tomaševičs, Jēkabsons, Štrauss, Dvoreckis, Dombrovskis, R. Kārkliņš.

Dienas kārtība:

I. Ziņojumi.

II. Padomes sēde un dienas kārtība.

III. Finanšu projekts un aprīņu budžeti.

IV. Tekošas darīšanas.

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

I. Biedrs Samsons ziņo, ka viņš no Rēveles komandēts Iskolata ricībā, bet, tā kā viņš ir aizmuguriski ievēlēts Valkas apriņķa Deputātu padomē, tad viņš prasa, vai Iskolats to atlaidīs.

Nolemj b. Samsonu no Iskolata neatlaist, bet piekomandēt viņu agitācijas nodaļai. Līdz ar to b. Kārklīņš paziņo, ka arī b. Meņģele aizgāja bez Prezīdija ziņas, ļaujoties sevi ievēlēt Valkas apriņķa Deputātu padomē.*

Biedrs Štrauss ziņo par apstākļiem Jaunlaicenes muižā, kur ļoti lielas neskaidrības ir vēl par muižas lietām, galvenais agrārjautājumā.

Jāpasteidzas nostādīt agitācijas nodaļas darbību.

Nolemj pielikt vairāk pūļu, lai nostiprinātu agitācijas nodaļas darbību, un attiecīgo nodaļu darbiniekiem ir jāapgaismo visi svarīgākie jautājumi presē.*

Biedrs Tomaševičs ziņo par [Vec]laicenes muižas lietām (inventāra pārdošana un līguma noslēgšana), pie kam aizrāda uz nenormālajām parādībām minētās muižās.

Lēmumi: a) Noslēgto līgumu par pārdotiem kartupeļiem neatzīt un kartupeļus konfiscēt, nododot tos pārtikas nodaļai (vienbalsīgi).*

b) Katrs pilsonis var tikt izraidīts no Latvijas robežām tikai uz vietējo tiesu (tribunālu u. c.) lēmuma pamata.

Pieņem ar 10 balsīm pret 2.

Biedrs R. Kārklīņš ziņo, ka [Vidzemes Zemes padomes lietu] pārņemšanas darbs ir izbeigts un likvidācijas komisija visas lietas ir nokārtojusi, lai nodotu revīzijas komisijai.

Uzklausoties ziņojumu, Izpildu komiteja visas lietas nodod pārlicināties revīzijas komisijai.*

Biedrs Dombrovskis ziņo par petroleju un citiem produktiem, kurus prasa Izpildu komitejas locekļi.

a) Apstiprina Prezīdija lēmumu.

b) Nolemj b. Bernsonu komandēt uz Jurjevu un Petrogradu dažādu saimniecības lietu un grāmatu iegādāšanai, atvēlot šim vajadzībām 4000 rbļ. avansu.*

Bēgļu lietas. Biedrs Zaķis ziņo par Baltijas Bēgļu apgādāšanas komitejas likvidēšanu, kas izdarīta 12. janvārī, pie kam norāda, ka bēgļu nodaļai būs jāpaliek Valmierā, jo visu bēgļu aparātu acumirkļi nav iespējams reorganizēt. Tehniskais personāls paliek darbā.

1) Nolemj sastādīt bēgļu nodaļu no 3 locekļiem: biedri Zaķis, Ludiņš un Siliņš ar Zaķi kā vadītāju.

(Pieņem ar 10 balsīm.)

2) Uz dod bēgļu nodaļai līdz nākošai sēdei sastādīt nodaļas darbinieku sarakstu un stādīt priekšā Izpildu komitejai.

Demobilizācijas lietās ziņo b. Lācis par dažāda inventāra glabāšanu, kuru [kā] demobilizācijas komisija domā, vajadzētu no-

* Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

dot tuvākos punktos tukšajās telpās vietējām padomēm uzglabāšanai.

So lēmumu pieņem.*

Pārtikas jautājumā* ziņo b. Eferts par nodaļas nokārtošanu un nodaļas darbiniekiem.

1) Grīnupu nolemj pieņemt agrārnodealā, ja viņš nav Zemnieku savienības loceklis.

2) Kantoristi Kļaviņu nolemj atlaist, ja nevar citā nodaļā ievietot.

3) Apstiprina darbinieku štatu pārtikas nodaļai no 16 cilvēkiem.

Pēc labības delegācijā nolemj sūtīt instruktoru Krūmiņu.

Biedrs Kārklīšs ziņo par daudzām nenormālām parādībām pagastos, kur apriņķu padomes nekā nedara un nav iespējams nemaz sūdzības izmeklēt. Tas pats Valkas pilsētas Padomē — saimniecība netiek vesta kārtīgi. Ļoti lielas nekārtības notiek ar iebraukšanu Latvijā, un vietējā Padome šeit pielaiž lielas nekārtības. Netiek nospraustas arī [Padomes] kompetences.

Valkas apriņķa Padomes priekšstāvis aizrāda, ka ir ļoti grūti strādāt, jo nav nepieciešamo darbinieku.

Tiek pieņemti sekoši lēmumi:

a) sūtīt b. R. Kārklīņu palīgā Valkas Padomei pārņemt pilsētas saimniecību, kasi un pārtikas lietas.

Prezīdija lēmumi.*

Tiek apstiprināti visi Prezīdija pieņemtie lēmumi un iznesti lēmumi neizšķirtos jautājumos.

1) 10. [punkts].** Valmieras Padomes lēmumu par 40 000 [rbl.] konfiscēšanu neapstiprina un aizrāda, ka Valmieras Deputātu padome sastāda projektu, kā rast līdzekļus priekš sanitāras lietas, apliekot namsaimniekus ar nodokļiem.

2) 13. [punkts].** Juridiskā departamentā ievēl b. Tomaševiču ar 10 balsīm. Zīverss dabū 3 balsis, Beldaus — 2.

II. [Latvijas] Padomes sēde [20. janvārī] un dienas kārtība. Tiek uzstādīta un pieņemta sekoša dienas kārtība.*

1. Ziņojumi: a) no Izpildu komitejas, b) no vietas.

2. Tekošais moments.***

a) politiskais stāvoklis un mūsu tālākie uzdevumi.

b) Latvijas [Strādnieku, kareivju un bezzemnieku] deputātu padomes saimnieciskā politika.

3. Jauno pārvaldīšanas orgānu tālāka uzbūve un viņu savstarpējās attiecības.

4. 1918. gada budžeta apstiprināšana.

5. Kontrolkomisijas vēlēšanas.

Apstiprina par referentiem 1. jautājumā b. O. Kārklīņu, 2.[a]

* *Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Sk. dok. Nr. 73.*

*** *Sk. pielikumā dok. Nr. 12.*

jautājumā — b. Bauzi, 2.b jautājumā — b. Seržantu, 3. jautājumā — b. O. Kārkliņu, 4. [jautājumā] — R. Kārkliņu.*

III. Finanšu projekts.

Biedrs R. Kārkliņš nolasa finanšu projektu un nodokļu projektu 1918. gadam. Ar maziem pārlabojumiem pieņem ar 10 balsim kā finanšu, tā ienākumu nodokļu projektus.

Budžets. R. Kārkliņš ziņo par dažādībām aprīņķos pie budžeta uzstādīšanas:

1) Cēsu aprīņķis ir ļoti lielu budžetu uzstādījis priekš rajonu instruktoriem.

2) Kancelejas izdevumi arī Cēsu aprīņķī ir ārkārtīgi.*

Atraida: a) Cēsu aprīņķa uzstādīto budžetu priekš izpostītām muižām 1 550 000 [rb]. apmērā].

b) Valmieras aprīņķa uzstādīto budžetu priekš rūpniecības atjaunošanas un māju celšanas.

Cēsu aprīņķa budžetu kancelejas izdevumiem pamazina uz 5000 [rb].].

Algu budžetam nolemj visur uzstādīt vienādu normu — pēc Iskolata [normas].

Ar to budžetu uzdod sastādīt pēc iespējas ātri, lai pieņemtu.

Ar to sēde tiek slēgta.

Protokolists Dvoreckis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 75.—77. lapa.

Nr. 76

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 18. janvāri.

Piedalās: Kārkliņš, Zaķis, Tomaševičs.

1. Valkas aprīņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas darbinieku lieta. Nepieciešams [darbinieks].

Rekomendēt Janeli.*

**4. Iskosols lūdz, vai Iskolats atzīst par iespējamu dot rīkojumu saimniekiem, lai dotu zirgus priekš smagās artilērijas izvešanas.

Nolemts paziņot, ka Iskolats principā tam piekrīt.*

6. Preses jautājums. «Laika Vēstis» līdzstrādnieki lūdz atļaut izdot avīzi.

* Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

** Netiek publicēti 2., 3., 5. un 12. p., kuros runa ir par dažādiem administratīvi saimnieciska rakstura jautājumiem — par darbinieku algām, ceļa izdevumu apmaksu, kancelejas darbību u. c.

Nolemts izdot pavēli izdarīt kratīšanas «Laika Vēstis» kantorī.*

7. «Strādnieku Avīzes»¹¹⁸ jautājums.

Ievērojot to, ka laikrakstā parādās nepareizas ziņas, pieprasīt paskaidrojumus. Tāpat aizrādīts, ka jāpadodas sludinājumu monopolam.*

8. Propagandas jautājums.

Nolemts: No Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes uz Iskolastrela sēdi sūtīt Seržantu.

9. Strēlnieku sūtīšana uz Alūksni.

Nekārtības Alūksnē nokārtotas, un strēlnieki vairs nav jā-sūta.*

10. Visu apriņķu deputātu padomēm pieprasīt, cik nepieciešams flinšu priekš Sarkanās gvardijas.

Pieprasīts.*

11. Vērtēšanu komisiju jautājums.

Finansu nodaļai.*

13. Tipogrāfijas lieta. Tipogrāfijas komisija pieprasa 3000 [rbļ.] avansa.

Nolemts 3000 [rbļ.] avansu izdot, pieprasot pārskatu par agrāko avansu.*

14. Papīra griešanas mašīnas iegādāšana priekš tipogrāfijas.

Nolemts mašīnu pirkt no «Kultūras» tipogrāfijas.*

15. Военно-пожарная летучая пожарная команда г. Валка** pieprasa 1000 rbļ.

Nolemts paziņot, lai griežas pie Valkas pilsētas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes, caur kuru arī mēs 1000 rbļ. izsniegsim.*

16. Saimnieku māju konfiscēšana (Valmieras apriņķa Liepu pagasta Bezzemnieku padomes konfiscējot saimnieku mājas).

Paziņot, ka pēc Iskolata lēmuma saimnieku mājas netiek konfiscētas.*

17. II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju kongresa organizācijas komitejas līdzekļi.

Pieprasīt no II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresa organizācijas komitejas [atskaiti] par 1000 rbļ. izlieto-tām summām.

18. Agrārkomiteju kongress.***

Nolemts pilnvarot kā mūsu priekšstāvi Roziņu.*

19. Agrārnodala pieprasa rakstāmmašīnu.

Nolemts uzdot Dombrovskim rekvizēt rakstāmmašīnas.*

20. Agrārnodalas darbinieku lieta.

Nolemts Ozoliņu pieņemt agrārā nodaļā no 1918. g. 16. jan-vāra ar algu 400 rbļ. mēnesī.*

Sekretāra [biedrs] J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 56.—57. lapa.

* Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

** Valkas mobilā militārā ugunsdzēsēju komanda.

*** Sk. 116. piezīmi.

Iskolata sēde.

1918. g. 18. janvāri.

Piedalās: 1) J. Vilks, 2) J. Zaķis, 3) E. Eferts, 4) Tomaševičs, 5) Gerke, 6) Līdaks, 7) Beldaus, 8) R. Kārklīšs, 9) O. Kārklīšs, 10) A. Lācis, 11) Jekabsons, 12) J. Strauss, 13) J. Krūmiņš, 14) T. Dombrovskis.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Mežu projekts.
3. Sanitārās nodaļas projekts.
4. Tekošas darīšanas.

[1.] Ziņo Eferts no pārtikas nodaļas. Izstrādāti noteikumi par kontrolrekvizīcijas komisijas noteikumiem; tāpat noteikumi par labības monopolu un ražas realizāciju.* Šie noteikumi tiek pieņemti.**

Jautājums par cieto cenu noteikšanu uz gaļu tiek izšķirts pozitīvi, kas uzdots pārtikas nodaļai.**

Par izvedamo kontroli uz produktiem nolemts: katrā stacijā pirms bagāžas pieņemšanas jāizved kontrole par izvedamiem produktiem un cieši jāraugās, lai netiktu izvesti produkti, kurus izvest aizliegts.**

Paziņot Iskolastrelam, lai viņi neatsauc tos strēlniekus, kuri darbojas kontrolrekvizīcijas komisijās.**

Aizrādīt apriņķu deputātu padomēm, ka noteikt cietas cenas patstāvīgi uz tiem produktiem, uz kuriem Iskolata pārtikas nodaļa nav noteikumus izstrādājusi, ne apriņķa padomes, ne arī pagasta padomes nevar.**

Tipogrāfijas lieta. Nolemts: apstiprināt Prezīdija lēmumu izsniegt tipogrāfijas komisijai 3000 rbļ. avansa, tāpat samaksāt 2780 rbļ. 59. kap. pēc rēķina.**

Tipogrāfijai nepieciešamas līnijas. Nolemts jautājumu atlikt. Prezīdija lēmumi visi tiek apstiprināti.

2. Mežu projekts. Lēmums par mežu nacionalizēšanu*** tiek pieņemts.**

[3.] Sanitārās nodaļas noteikumi.

---

* Noteikumi, kas datēti ar 1918. g. 19. janvāri, publicēti krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 78.—81. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, c. 356—358.

** Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

*** Lēmums, kas datēts ar 1918. g. 20. janvāri, publicēts «Ziņotājā», 13. nr., 1918. g. 21. janvāri; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 68. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Октябрьская революция в Латвии», Рига, 1957, c. 358—359 u. c.

Nolemts atlikt uz nākošo sēdi.*

[4.] Tekošas darīšanas.

Nolemts: 1) Instruktoriem, kuri strādā pie muižu aprakstīšanas, izmaksāt par to laiku, kamēr viņi atrodas Padomes rīcībā, par 10 rbļ., bet tur, kur viņi saņēmuši brīvu uzturu un dzīvokli muižās, — 5 rbļ. dienā, nerēķinot dienas maksas pa to laiku, kamēr viņi bijuši atvaļinājumā, izņemot 2 svētku dienas, par kurām dienas maksu viņiem ir tiesība saņemt.*

2) Aizrādīt «Ziņotāja» ekspedīcijai, lai «Ziņotāju» izsūta visām muižu valdēm.*

Par Prezīdija ziņojumiem pieņemts lēmums.*

Pie darbinieku tehniskā personāla pieņemšanas raudzīties, lai darbā tiktu uzņemti uz partijas rekomendācijām bez darba atrodošies biedri, pie kam ņemt vērā, lai no katras ģimenes tiktu uzņemts tikai viens bezdarbnieks (t. i., priekšroka dodama tiem, kuru ģimenes locekļi Iskolatā nav nodarbināti).

Sekretāra biedrs J. Zaķis

LKP CKV PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 77.—78. lapa.

Nr. 78

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 22. janvārī.

Piedalās: Kārkliņš, Tomaševičs, Gailis.

**2. Ienācis Valkas drukātavu strādnieku arodnieciskās biedrības izstrādātais algas tarifs.

Nolemj nodot darba nodaļas atsauksmei.*

3. Kārkliņš ziņo, ka pienākuši 4 vagoni miltu, kuri adresēti Iskosolam.

Nolemj lūgt Iskosolu aizdot šos miltus Iskolatam.*

4. Komisāru sūtīšana «Konzuma» revidēšanai.

Nolemj jautājumu pārnest uz Izpildu komiteju.*

5. Kārkliņš ziņo, ka Madonas rajonā notiekot rekvizīcijas, pie kam notiekot nekārtības.

Uzdot Tomaševičam griezties pa tiešo vadu pie Verhoseva un attiecīgām armiju komitejām.*

6. Kārkliņš ziņo, ka ienācis ārstu kongresa*** ziņojums, ka Valkā trūkst slimnīcas priekš venēriskiem slimniekiem.

Uzdot sanitārai nodaļai nekavējoši pārņemt Pilsētu savienības 2. epidēmisko nodaļu un slimniekus ievietot šajā nodaļā.*

* Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme; Izpildīts.

** Netiek publicēti 1., 8., 9., 12., 13. p., kuros runa ir par atsevišķu Iskolata nodaļu tehnisko darbinieku pieņemšanu un baku potēšanu.

*** Sk. 114. piezīmi.

7. Sanitārā nodaļa prasa, lai uz priekšu spirts tiktu izdots tikai uz sanitārās nodaļas rīkojumiem.

Nolemj pieturēties pie līdzšinējās kārtības.*

10. Valkas pilsētas Padome lūdz izdot 4800 rbļ. avansu priekš kara milicijas uzturēšanas par janvāri.

Jautājumu pārnest uz Izpildu komiteju.**

11. Strenču slimnīcas strādnieku prasības algas jautājumā. Principā atzīst par pieņemamām, pie kam viņu izvešana praktiskā iespējama tikai pēc tam, kad būs pārņemtas Landrātu kolēģijas lietas.

14. Valkas pilsētas Padome lūdz atļaut viņai izlaist piespiedu aizņēmumu par 10 000 rbļ.

Nolemj viņu prasību atraidīt, tagad aizdot Valkas Padomei 10 000 rbļ., kādas summas atvēlēšanu pārnest uz Izpildu komiteju.**

15. Tomaševičs liek priekšā izlietot sanitāros vagonus priekš citām transporta vajadzībām.

Pārnest uz Izpildu komiteju.**

Sekretāra vietnieks K. Gailis.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 57.—59. lapa.

Nr. 79

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 23. janvāri.

Piedalās: Kārklīņš, Tomaševičs un Gailis.

***3. Kārklīņš ziņo, ka no Iekšlietu [tautas] komisariāta asig-nētas summas 200 000 [rbļ.] pārveduma talons nosūtīts atpakaļ komisariātam, lai viņu pārvestu uz Jurjevas renteju uz Iskolata vārda.*

4. Ienācis Valkas Padomes lūgums laist viņu rīcībā Līventālu. Prezīdijs neatrod šķēršļu Valkas Padomes vēlēšanas izpildīšanai.*

5. Cēsu rentejas, kura ir evakuēta uz Nižņijnovgorodu, kalpotāji**** lūdz spert soļus, lai renteja tiktu pārvesta atpakaļ uz Cēsīm.

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Apstiprināt.*

*** *Netiek publicēti 1. un 2. p., kuros runa ir par dažādu tehnisko darbinieku pieņemšanu darbā Iskolatā.*

**** *Vārds kalpotāji ierakstīts ar zīmuli.*

Griezties pie finansu [tautas] komisāra, lai renteja tiktu evakuēta atpakaļ.*

6. Valkas apriņķa Padome lūdz izdot viņai 3050 flintes un 30 500 patronas.

Izdot 3050 flintes un 25 patronas uz katru flinti.*

7. Jaunlaicenes pagasta izpildu komiteja lūdz izsūtīt pie viņiem vienu rotu latviešu strēlnieku.

Atraidīt.*

8. Kazaņas guberņas rentejas paziņojums [par] kredīta atvētēšanu Vidzemes guberņas komisāram.

Paziņot, ka uz iekšlietu [tautas] komisāra telegrammas Nr. 349 pamata kredīts tiek slēgts.*

Sekretāra vietnieks K. Gailis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 59. lapa.

Nr. 80

Iskolata sēde.

1918. g. 23. janvārī.

Piedalās: 1) V. Dvoreckis, 2) Gerke, 3) K. Gailis, 4) Seržants, 5) Vilks, 6) R. Kārklīšs, 7) O. Kārklīšs, 8) Štrauss, 9) Beldaus, 10) Dombrovskis, 11) K. Šmidts, 12) Tomaševičs.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Mežu materiālu takse.
3. Tekošas lietas.

1. Biedrs Seržants ziņo par Iskolastrela apspriedi revolucionārā kara jautājumā,¹¹⁹ kur izteiktas tādas pašas domas kā XVI Latvijas Sociāldemokrātijas konferencē.¹²⁰

Nolemj vispārējas debātes par šo jautājumu pārnest uz nākošo apspriedi.*

Biedrs Dvoreckis ziņo par Valmierā konfiscēto Dūņa tipogrāfiju, kura pāriet Valmieras pilsētas Deputātu padomes Izpildu komitejas rīcībā.

Lēmums: apstiprināt.*

Biedrs Dombrovskis ziņo par rakstāmmašīnām, kur izrādās, ka te tādu nav.

Nolemj b. Roziņam paziņot, lai sūta 10 krievu un 5 latīņu mašīnas.*

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

Tiek pacelts jautājums par telpām, aizrādot, ka tagadējās telpās Iskolatam nav vairs iespējams darboties.

Nolemj bijušās «Liduma» telpas rekvizēt priekš tipogrāfijas.* Iskolatam nolemj rekvizēt Centrālo viesnīcu, ko izpildīt uzdod b. Dombrovskim.

Par Jurjevā pārņemamām lietām b. Dombrovskis aizrāda, ka nepieciešami sūtīt nekavējoši priekšstāvjus.

Pieņem — sūtīt.

Biedrs Gailis ziņo par izpildītiem uzdevumiem Petrogradā. Ieroču lieta nokārtota, un tos varēs dabūt, cik vajag. Nokārtots arī darba biržu jautājums.

Noklausoties ziņojumu, pāriet tālāk.

Biedrs Kārkliņš aizrāda par tipogrāfijas pārzini, kurš pieprasījis priekš Rauskas tipogrāfijas. Ir pieteicies kāds speciālists, bijušais Burtnieku tipogrāfijas pārzinis.

Nolemj uzdot tipogrāfijas komisijai noskaidrot, ka būtu vajadzīgs pārzinis, un tad vest ar to sarunas.*

Par sarunām ar Vecrumbu.

Par darbību Iskolatā ziņo b. Kārkliņš. Izrādās, ka ārsti prasot 600 rbļ. mēnesī.

Nolemj jautājumu apskatīt pie budžeta apskatīšanas.*

Biedrs Dombrovskis ziņo par malkas jautājumu. Izrādās, ka pievešana vien maksā 100 rbļ. kubīkasī.

Atļauj saimniecības nodaļai pieņemt strādniekus priekš malkas izlādešanas Strenčos.

Tipogrāfijas strādnieku tarifa jautājums tiek apskatīts, pie kam biedri aizrāda, ka tas ir par augstu.

Nolemj 3 dienu laikā salīdzināt visus tarifus un pēc tam dot atbildi.

Pārtikas lietas. Ziņo b. Eferts un aizrāda, ka «Konzumā» ir nepieciešams komisārs.

Nolemj sūtīt b. Rozentālu.

Par netiešu nodokli uz pārtikas vielām b. Eferts liek priekšā izteikties principā.

Nolemj pārtikas nodaļai uzdot izstrādāt projektu, pieturoties pie agrākā principa.*

Prezīdija lēmumi.

Kara milicijas pieprasītā avansa lietā nolemj izsniegt kā avansu 4000 rbļ., norēķinot šo summu no Valkas Padomes budžeta.

[Apspriež] Valkas pilsētas Padomes pieprasījumu par aizņēmumu 10 000 rbļ. apmērā.

Nolemj minēto summu izsniegt kā aizdevumu.*

Pārējie lēmumi visi tiek apstiprināti.

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

2. Mežu lieta.

[Apspriež] mežu materiālu cenas, tiek apskatīts projekts un bez iebildumiem pieņemts.*

3. Tekošas lietas.

Biedrs Dombrovskis liek priekšā pieņemt viņa izstrādāto projektu par saimniecības nodaļu.

Pēc īsām debatēm ar maziem pārļobojumiem pieņem.*

Biedrs R. Kārklīšs liek priekšā projektu par nodokli un štampel-markām uz lūgumiem utt., kurš tiek atraidīts.*

Biedrs [O.] Kārklīšs nolasa dekrētu par baznīcām un viņu lietošanu.¹²¹

Pieņem b. Kārklīņa redakcijā.

Cietumu inspektors iesniedzis pieprasījumu paaugstināt priekš arestantiem nolikto uztura naudu.

Nolemj jautājumu pārspriest pēc cietumu pārņemšanas.*

Biedrs Dombrovskis liek priekšā atsvabināt viņu uz 2 dienām, lai brauktu uz [LSD] Vidienas komitejas sēdi, [kas notiks] 25. janvārī.

Pieņemt — atsvabināt.*

Ar to sēde tiek slēgta.

Protokolists V. Dvoreckis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 78.—80. lapa.

Nr. 81

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 25. janvārī.

Piedalās: O. Kārklīšs, K. Gailis, Tomaševičs, Zaķis.

1. Darbinieku lieta (tirdzniecības un rūpniecības nodaļā).

Nolemts: Voldemāru Kārļa d. Šmulderu pieņemt kā darbinieku tirdzniecības un rūpniecības nodaļā, sākot no 1918. g. 26. janvāra, ar algu 450 rbļ. mēnesī.**

2. Pilsētu savienības lietu pieņemšana.

Izvēlēt komisiju: 1) Vecrumba, 2) Aleksandrs Strautnieks, 3) no bēgļu nodaļas.**

3. Tekoši papīri.

Izpildīti ar nepieciešamām atzīmēm.

4. Rūpniecības un tirdzniecības nodaļas ziņojums par Zonnera papīra fabrikas [Vidagā, Gaujenes pagastā] konfiscēšanu (līdzīpašnieks Zonnars arestēts).

* *Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar zīmuli rakstīta piezīme: Apstiprināts.*

Nolemts fabriku konfiscēt; uzdot rūpniecības nozares darbiniekam Petersam turpināt darbus. Zonneru nodot tiesai.*

**6. Prostitūcija (pilsētas komandants ziņo, ka beidzamā laikā pavairojušies prostitūcija un saslimšana ar [veneriskām] slimībām).

Nolemts griezties pie Jurjevas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas ar lūgumu atļaut slimās prostituētās izsūtīt uz Jurjevas slimnīcām. Tāpat pieprasīt no Cēsu Deputātu padomes paskaidrot, kamdēļ prostituētās izsūtītas uz Valku.*

7. Noteikumi par iebraukšanu Latvijā [kā piefrontes joslā].

Aizrādīt pilsētas komandantam, lai stipri raudzītos, ka noteikumi tiek ievēroti.*

8. Franču misijas izsūtīšana.¹²²

Nolemts spert soļus, lai minētie pilsoņi aizbrauktu no Valkas.

10. Valkas telefona stacijas jautājums.

Aizrādīt Valkas Strādnieku un kareivju deputātu padomei, lai tā izmaksā algas telefona darbiniekiem apmēros līdz 350 rbļ.*

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR. CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 60. lapa.

Nr. 82

Iskolata sēde.

1918. g. 25. janvārī.

Sēdi vada O. Kārklīšs. Protokolē sekretāra biedrs J. Zaķis.

Piedalās: J. Štrauss, O. Kārklīšs, R. Bauze, J. Vilks, K. Gailis, R. Kārklīšs, R. Beldaus,*** K. Smidts, J. Mežiņš, A. Gerke, Tomaševičs, E. Eferts, J. Zaķis, V. Dvoreckis.

Sēdi atklāj plkst. pusseptiņos vakarā.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Pārtikas nodaļas priekšlikumi.
3. Tekošas darīšanas.

[1.] Tiek atziņoti sīki ziņojumi; bez tam b. Zaķis atziņo Prezīdija lēmumus, pie kuriem pieņem sekošu pastiprinājumu:

Atzīt, ka priekš Iskolata vajadzībām rekvizējama Centrālvies-

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Netiek publicēti 5., 9. un 11. p., kuros runa ir par Iskolata štatu un telpu jautājumiem.*

*** *Tekstā pārrakstīšanās kļūda. Jābūt: N. Beldaus.*

nīca, tāpat telpu atsvabināšanas gadījumā ieņemt štāba telpas.*

[2.] Eferts ziņo no pārtikas nodaļas. Budžets, kurš sastādīts decembra mēnesī, izrādās par mazu. Pārtikas nodaļai jāuzstāda sava aģentūra Krievijā (priekš produktu iepirkšanas). Šim vajadzībām budžetam jāpievieno 383 000 rbļ.

Nolemts budžetu apstiprināt un uzdot pārtikas nodaļai to izstrādāt galīgā veidā.*

Par priekšstāvi Совет снабжения**¹²³ pilnvarot Štreipu.

Tālāk Eferts atziņo, ka 26. janvārī sanāks pārtikas lietu konference, kura lems par gaļas monopola izvešanu, tāpat būs jāspriež par patērēšanas normu izvešanu.

Biedrība «Apgādība» griežas pie Iskolata slēgt līgumu par labības un citu produktu ieviešanu (no Krievijas).

Nolemts vispārēju līgumu nenoslēgt, bet katrā atsevišķā gadījumā lemt atsevišķi.

[3.] Tekošas darīšanas.

Tiek ienests priekšlikums Dubelšteinu uzaicināt kā pārtikas nodaļas darbinieku. Ievērojot to, ka daži biedri pret Dubelšteinu ceļ iebildumus, uzdot šos iebildumus noskaidrot b. Krauklitim un Zaķim.

Biedrība «Apgādība» lūdz drukāt viņu žurnālu «Jaunā Latvija»¹²⁴ nacionalizētā Rauskas tipogrāfijā.

Nolemts paziņot tipogrāfijas komisijai, ka Iskolata un padomju drukas darbi stādāmi pirmā vietā. Ja ir iespējams, nekavējot šo darbu veikšanu, drukāt arī šo žurnālu, Iskolatam nekas nav pretim.*

Darbinieku lieta.

Biedru Redlihu atsvabināt no miliča pienākumiem Rīgas apriņķī un pieņemt viņu kā demobilizācijas komisijas darbinieku ar algu 400 rbļ. mēnesī. Lācis no demobilizācijas komisijas atsvabināts.*

Sēdi slēdz plkst. 8 vakarā.

Sēde tiek atjaunota.

Līventāls izteic vēlēšanos darboties kā vietējais tiesnesis. Sakarā ar šo paceļas jautājums par to darbinieku — sabotētāju uzņemšanu atpakaļ dienestā.

Nolemts, ka agrākie darbinieki sabotētāji uzņemami dienestā, dodot tiem izpildīt anketu, ka viņi nosoda savus soļus (sabotēšanas), atzīst padomju varu un ir ar mieru darboties.*

Pilsētu savienības darbinieku pārtikas jautājums.

Nolemts atstāt Pilsētu savienībai tādas pašas normas kā citiem iedzīvotājiem.

Sekretāra biedrs J. Zaķis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 80.—81. lapa.

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** Apgādes padomē.

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 26. janvārī.

Piedalās: b. Kārkliņš, Tomaševičs, Mežiņš, Dvoreckis, J. Zaķis.

1. R. Kārkliņš ziņo, ka finansu nodaļā ir ieradies sekretārs A. Skrastiņš, kas stājies darbā no 26. janvāra.

Pienemts jau agrāk.*

2. Juridiskā nodaļa. Opes revolucionārā tiesa notiesājusi kādu Ozolu, kurš notiesāts uz 3 mēnešiem cietumā un ar 1000 rbļ. sodu.

Nolemj caur juridisko nodaļu lietu nodot vietējai tiesai un Ozolu atsvabināt.*

3. Tomaševičs ziņo par vietējiem tiesnešiem, kuri jau sāk darboties, pie kam daži ir latviešu valodas nepratēji, un paceļas jautājums, vai var būt tiesneši — vietējās valodas nepratēji.

Nolemts par vietējo tiesnešu sapulces priekšsēdētāju uzaicināt Budagovski (1 — par, pārējie — atturas).*

4. Bijušais Zemes padomes robežu komisijas priekšsēdētājs Zamuels¹²⁵ sasaucis robežu komisijas sēdi.

Nolemts tuvākas ziņas pieprasīt no Zamuela, izsaucot to uz Iskolatu 29. janvārī plkst. 11 no rīta.*

5. Agrārlietas. Sakarā ar agrārkomiteju likvidēšanu** visi agrārie konflikti palikuši neizšķirti, tāpat turpina ienākt jaunas sūdzības agrārās lietās.

Nolemts visas lietas nodot vietējām tiesām.*

6. Tipogrāfijas strādnieku lieta. Grāmatrūpnieku arodnieciskā biedrība izstrādājusi jaunu algu tarifu tipogrāfijas strādniekiem. Atlikt.*

7. Zaķis atziņo par bēgļu organizācijas stāvokli.

Protokolēt.*

8. Delegācija uz Jurjevu dēļ bijušās guberņas valdes u. c. iestāžu likvidēšanu un pārņemšanu.

Nolemts uz Jurjevu sūtīt: 1) O. Kārkliņu, 2) R. Kārkliņu, 3) Silfu, 4) Vilku. Delegācijai izsniegt 1000 rbļ. avansa.*

Sekretāra biedrs J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 61.—62. lapa.

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Sk. 6. piezīmi.*

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 27. janvārī.

Piedalās: O. Kārklīšs, K. Gailis, J. Zaķis, V. Dvoreckis.

1. Ieroču atvešana. No Iskolata komandētie 31 cilvēki pēc ieročiem uz Krieviju atveduši ieročus un pieprasa суточные* par 30 dienām.

Nolemts** izsniegt minētajiem strēlniekiem par 30 dienām — à 7.50 [rbļ.], [kopā] 6975 rbļ.***

2. Bijušo maziņu (sociāldemokrātu) tipogrāfijas strādnieku pieprasījums: pieņemt darbā jeb izmaksāt algu mēnesi uz priekšu.

Nolemts strādniecēm Blumbergai, Zaķei, Zilgalvei, Rambai, Gailei, Zaulai un K. Rambai izmaksāt algu 1 mēnesi uz priekšu pēc tām normām, kādas algas minētie strādnieki saņēmuši (pārlicināties pēc grāmatām). Ievērojot to, ka maziņi (sociāldemokrāti) skaitās kā idejiskās līdzstrādnieces, tām algu neizmaksāt.**

3. Automobilis priekš Iskolata.

Hidrotehniskās nodaļas automobili rekvizēt Iskolata vajadzībām, ko izpildīt uzdot ugunsdzēsēju komandai.**

4. Statistiskā nodaļa piekomandēto Lazdu liek priekšā pieņemt ne kā kantoristu, bet kā sekretāru.****

[Uzdot] Izpildu komitejai.*****

5. Tipogrāfijas strādnieku un algas izmaksas jautājums.

Biedrs Pētersons liek priekšā izteikties par tarifu un kādu algu izmaksāt tūlīt.

Nolemts grāmatrūpniecības arodnieciskās biedrības izstrādātās tarifa normas priekš tipogrāfijas strādniekiem atzīt līdz tam laikam, kamēr Iskolats saviem strādniekiem izstrādā algu normas.*****

6. Darbinieku lieta.

Nolemts Štrausu pieņemt kā kantoristu ar 300 rbļ. mēnesī no 1918. g. 20. janvāra.*****

7. Miertiesnešu lietu atvešana un pieņemšana.

Atļaut.*****

8. Amata personu nodošana tiesai par amata pārkāpumiem. Atzīt, ka viņi tiesājami vispārīgā kārtībā.*****

* Dienasnaudu.

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme:* Apstiprināts.

*** 6975 rbļ. ierakstīts ar sarkanu zīmuli blakus nosūtītajam 6750 rbļ.

**** Sekretāru ierakstīts ar zīmuli blakus nosūtītajam darbvedi.

***** *Blakus šim teikumam ar sarkanu zīmuli rakstīts:* Ar 400 rbļ. mēnesī. Izpildīts.

***** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme:* Izpildīts.

9. Tieslietu nodaļa. Apgabala tiesu organizēšana un tiesāšanas kārtība.

Pārnest uz Izpildu komiteju.*

10. Valkas Padomes budžets par telefona tīkla atjaunošanu. Atlikt, pārnest uz Izpildu komiteju.**

11. Ēdienu veikals priekš Valkas bezdarbniekiem (uz Valkas Strādnieku un kareivju deputātu padomes priekšlikumu).

Apstiprināt budžetu par 4500 [rbļ.] mēnesī priekš 100 bezdarbniekiem.*

12. Darba nodaļas darbinieki.

Pieņemt Martu Krastiņu no 1918. g. 26. janvāra ar algu 300 rbļ. mēnesī.*

[Sekretāra biedrs] J. Zaķis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 62.—63. lapa.

Nr. 85

Iskolata sēde.

1918. g. 27. janvāri.

Sēdi vada K. Gailis. Protokolē J. Zaķis.

Piedalās: R. Bauze, J. Vilks, J. Strauss, Gerke, K. Šmidts, Beldaus, Tomaševičs, R. Kārklīšs, K. Gailis, E. Eferts, V. Dvoeckis, J. Zaķis, A. Lācis, Dombrovskis, J. Mežiņš, O. Kārklīšs.

Sēde tiek atklāta plkst. 6 un 40 min. vakarā.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tirdzniecības un rūpniecības nodaļas noteikumi.
3. Tekošas darīšanas.

1. Ziņojumi. Par Prezīdija lēmumiem ziņo b. J. Zaķis.

Visi lēmumi tiek apstiprināti ar sekošām pārmaiņām:

1) Statistiskās nodaļas sekretāram Lazdam maksāt 400 rbļ. algas mēnesī.*

2) Pastiprināt agrāko Izpildu komitejas lēmumu par Centrāl-viesnīcas rekvizēšanu.

3) Sakarā ar skolu nodaļas ziņojumiem nolemts: pilnvarot uz Jurjevu braucošo delegāciju izņemt no rentejas visus līdzekļus, attiecošos uz skolām Latvijā par 1917. g.*

4) Sanitārās nodaļas budžets tiek apstiprināts.

5) Tāpat vienbalsīgi tiek pieņemti noteikumi par zirgu turēšanu un uzraudzību (lai neizplatītos sērgas).*

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Blakus 10. p. tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Atlikts.*

6) Uz preses nodaļas priekšlikumu nolemts: slēgt «Baltijas Vēstnesi»* un tipogrāfijas nepieciešamās mašīnas pārvest uz Valku.**

7) ***par instrukciju grāmtvešanā nolemts izmaksāt 600 rbļ., paturot īpašumu tiesības uz minēto darbu Iskolatā.

2. Tirdzniecības un rūpniecības nodaļas noteikumi tiek atlikti.

3. Tekošas darīšanas.

1) Izpildu komitejas sēdes notiek 3 reiz nedēļā — otrdienās, ceturtdienās un sestdienās, sākot no plkst. 8 vakarā.**

2) Sakarā ar karaspēka nolaidīgo rīcību (nošauto zirgu neaparakšana) nolemts: griezties pie demobilizācijas komisijas, lai tiek zem Iskolata vadības noorganizēts «skrejošs pulciņš», kurā ieietu veterinārās nodaļas priekšstāvis un kura uzdevums [būtu] rūpēties, lai caur karaspēka atstātām nevajadzīgām lietām, atkritumiem, nošautiem zirgiem utt. neizplatītos slīmības.**

3) Paziņot bijušās Rauskas tipogrāfijas strādniekiem, ka no bijušās «Liduma» tipogrāfijas atlaistais Viļumsons nevar tikt uzņemts kā Iskolata tipogrāfijas vadītājs.**

4) Tiek pieņemts pārtikas nodaļas priekšlikums — ievest cietas cenas uz piena un gaļas produktiem, kas stājas spēkā tūlīt.**

5) Uzdot finansu nodaļai spert soļus, lai tiktu uzlikti nodokļi uz mantīgiem.

6) Biedrs Krauklītis tiek pieņemts kā sekretāra biedra vietas izpildītājs.**

7) Pārtikas nodaļā pieņem kā inspektoru Sīmani.

[Sekretāra biedrs] J. Zaķis

Tiek pieņemts sekošs pārtikas nodaļas apgrozības budžets:**

1) Priekš cukura iepirkšanas 10 vagonu katru mēnesi par 60 rbļ. pudā	600 000 rbļ.
2) „ maizes par 70 vagoniem katru mēnesi	470 000 „
3) „ siļķēm 10 vagoni pa 40 rbļ. pudā	400 000 „
4) „ koloniāļprecēm (ziepēm, svecēm, kafijas utt.)	90 000 „
5) „ petrolejas 20 cisternas par 4800 rbļ.	96 000 „
6) „ siena un barības	250 000 „
7) „ manufaktūras precēm	600 000 „
8) „ ādas apstrādājumiem	100 000 „
9) „ lauksaimniecības piederumiem (mašīnām)	550 000 „

K o p ā 3 156 000 rbļ.

Šis budžets tiek pieņemts vienbalsīgi.

Sekretāra vietnieks Dvoreckis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 81.—82. lapa.

* Sk. 75. piezīmi.

** Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme; Izpildīts.

*** Tekstā pirms vārda par izlaists uzvārds.

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 29. janvāri.

Piedalās: biedri Roziņš, Mežiņš, Tomaševičs, Dvoreckis, Gailis.

1. Tiek pārrunāts jautājums par jaunu par [dienasnaudas] izmaksāšanu strēlniekiem, kas atveduši ieročus. Izrādās, ka atbraukuši ir tikai 15 cilvēki un pārējie 16 pēc aizbraukšanas uz Maskavu palikuši turpat Sarkanā gvardē. Tagad tie ieročus neizdod, kamēr nesamaksā visiem 31 cilvēkam.

Nolemj izmaksāt pēc lēmuma 10 rbļ. par dienu tikai piecpadsmitiem un, ja tie ieročus neizdod, — arestēt tos un nodot revolucionāram tribunālam.

Tā kā ar strēlniekiem vienojas, tad jautājums tiek izsmelts.*

2. No Somijas delegācijas pieprasa, lai viņiem dod rīcībā uzlādētos ieročus,¹²⁶ jo tie ir nepieciešami tūlīt un no XII armijas acumirkļi nav iespējams dabūt. Pie tam mūsu atvestie ieroči ir jauni, turpretim no frontes mēs dabūsim daudz nederīgu.

Nolemj, ievērojot to, ka somiem visīsākā laikā ir iespējams dabūt arī citur un mums ieroču iegādāšana ir daudz izmaksājusi, pieprasījums tiek atraidīts.**

3. Valkas tiesu iecirknim nav vietējā tiesneša, un visas lietas ienāk revolucionārā tribunālā. Arī Līventāls pēc Iskolata [pieņemtā] lēmuma*** nedomājot nākt, un tamdēļ nepieciešami kandidāti.

Nolemj kā vietas izpildītāju Valkas vietējā tiesā pagaidām pieļaut Budagovski, kaut arī vietējās valodas nepratēju.*

4. Pēc sarunām ar Iskosolu no jauna tiek pārrunāts jautājums par ieroču nodošanu Somijas delegācijai.

Pēc debatēm no jauna tiek nolemts izdot viņiem 7000 flintes bez patronām.*

5. Iskolastrela un 2. pulka priekšstāvji ziņo par demobilizāciju un notikušām patvarībām, pie tam atsevišķas grupas un personas uz demobilizācijas rēķina strādā patvarības. Sevišķi tas attiecināms uz Pilsētu savienības organizācijām, kuras tiek likvidētas. Tāpat arī privātpersonas pielaiž to pašu. Nepieciešami ir stingri kontrolēt un, ja vajadzīgs, rekvizēt.

Nolemj uzdot Iskolastrelam stingri raudzīties uz to, ka netīkt caur demobilizāciju izputināta manta, un katrā atsevišķā gadījumā spert enerģiskus soļus, rekvizējot un konfiscējot automobiļus, mantu utt.*

* Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

** Blakus 2. p. tekstam ar sarkanu zīmuli rakstītā piezīme nav salasāma.

*** Sk. dok. Nr. 82, 189. lpp.

6. Ir tikuši aizturēti un atvesti 3 vācu piederīgie bez kādiem dokumentiem, kuri iebraukuši no Kazaņas.

Nodot komandantam, lai sūtītu atpakaļ uz Kazaņu, no kurienes esot atbraukuši.*

Sekretāra vietnieks Dvoreckis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 64.—65. lapa.

Nr. 87

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 30. janvārī.

Piedalās: Mežiņš, Dvoreckis, Gailis, Tomaševičs.

1. Alūksnes LSD rajona komiteja paziņo, ka rajona biedru sapulce pieņēmusi lēmumu, kurā atzīst Iskolata nostāšanos revolucionārās tiesas, bēgļu utt. lietās par bremsējošu revolūciju attiecībā uz Alūksnes Deputātu padomi.

Nolemj šo paziņojumu [nosūtīt] Latvijas SD CK, lai skatītu cauri un dotu attiecīgus paskaidrojumus.*

2. Jaungulbenes maziņu organizācija lūdz izdot atļauju sagatavot štempeli.

Nolemj: Izpildīt tikai ar vietējās Bezzemnieku padomes atsaucsmi.*

3. Ribinskas latviešu maziņu organizācija, Latviešu biedrība nodibinājušas komisiju un lūdz nodibināt centru priekš latviešu lietām.

Nodot «Cīņai» priekš feļetona.*

4. Valmieras apriņķa Padome ziņo, ka karaspēks aiz barības trūkuma nogānot ziemas rudzu sējumus un to nevarot novērst.

Paziņot Iskosolam, lai spertu soļus, ka tas nenotiktu.*

5. Ziemeru Bezzemnieku padome griežas ar paziņojumu par muižas mantu atvešanu priekš Iskolata, pie tam ņemtas arī gultas lietas.

Lietu atliek, kamēr ierodas Dobums, kurš lietas pakojis.**

6. No sanitārās nodaļas liek priekšā nodibinātajā Pilsētu savienības bēgļu lietu pārņemšanas komisijā sūtīt vienu priekšstāvi — žēlsirdīgo masu — un to izvest atļaut sanitārai nodaļai.

Lēmums: apstiprināt.*

7. Rūjienas Deputātu padome prasa, lai viņai tiktu dotas atļauju izdošanas tiesības izbraukšanai.

Atraidīt.*

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Blakus 5. p. tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildu komiteja to apstiprina.*

8. Komandants uzaicina, lai [plkst.] 6 vakarā sūtītu priekšstāvi uz apspriedi par karaula* noregulēšanu stacijās utt.

Nolemj** sūtīt Redlihu.***

****10. Propagandas nodaļa liek priekšā pieņemt kā propagandistus viņu nodaļā:

- 1) Jēkabu Purenu no 29. janvāra,
- 2) Aleksandru Kalniņu no 17. februāra,
- 3) Jāni Avotiņu no 17. februāra.

Pārnest** uz Izpildu komiteju.*****

15. Agrārā nodaļa liek priekšā, ievērojot, ka viņai cilvēku nesot, sūtīt uz Pleskavu priekš lauksaimniecības mašīnu un sēklu iegādāšanas b. Braubergu.

Nolemj to pieņemt.

Sekretāra vietnieks Dvoreckis.

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 65.—66. lapa.

Nr. 88

Iskolata sēde.

1918. g. 30. janvārī.

Piedalās: Roziņš, Dvoreckis, Mežiņš, Lācis, Viksniņš, Tomaševičs, Šmidts, Štrauss, Beldaus, Eferts, Seržants, Bauze, Gerke, Gailis, Dombrovskis.

Vada b. Roziņš, protokolē Dvoreckis.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tekošas darīšanas.

[1.] Biedrs Mežiņš ziņo par kopējo Iskolata un Iskorada prezīdiju sēdi 1918. g. 29. janvārī.

a) Armijas demobilizācija un mantas apsargāšana. Iskosols dod attiecīgus kredītus. Tika nolemts sastādīt sevišķu komisiju no šo triju organizāciju priekšstāvjiem.*****

Automobiļu jautājumā tika nolemts izdot noteikumus un ievest sevišķas kartes, ar kurām vienīgi varēs braukt ar automobiļiem.*****

* Sardzes.

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

*** *Redlihu ierakstīts pēc nosvītrotā b. Tomaševiču.*

**** *Netiek publicēti 9. un 11.—14. p., kuros runa ir par darbinieku pieņemšanu un algas noteikšanu.*

***** *Seko piezīme: Iskolats apstiprina.*

***** *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

Telpu jautājumā tika nolemts, ka Centrālviesnīcu mēs tomēr paņemsim, lai gan Iskosols negribēja to atļaut.

Pēc ziņojuma pievienojās iznestiem lēmumiem un pastrīpo, ka Centrālviesnīca jāieņem tūlīt, un attiecībā uz ģimnāziju tiek pieņemts sekošs lēmums:

Nekavējoši griezties pie Iskosola, lai mums atsvabinātu nevis ģimnāziju, bet tagadējās štāba telpas Maskavas ielā, ievērojot to, ka armijas iestādēm maz pamazām būs jālikvidējas un Iskolata darbība arvien paplašinās.*

Telpu jautājumā vēl nolemj: griezties pie Iskosola, lai atsvabina telpas blakus bijušai Rauskas tipogrāfijai Kuģu ielā Nr. 13 priekš tipogrāfijas.*

Prezīdija lēmumi tiek apstiprināti ar sekošiem papildinājumiem un pārlabojuumiem.

1) Visos gadījumos, kur ir nepieciešami strēlnieki, viņi jāpieprasa tikai caur Iskolastrelu, piegriežot vērību [LSD] frakciju biedriem.*

2) Sakarā ar Ziemeru pagasta Bezzemnieku padomes ziņojumu par muižas mantām un Alūksnes Deputātu padomes attiecībām pret to** nolemj: telegrāfiski griezties pie b. Krūmiņa, lai tas savāktu nepieciešamās ziņas par Alūksnes Deputātu padomi un tur darbojošos Muriņu, pēc tam spert enerģiskus soļus.*

3) Attiecībā uz muižu mantām vispār tiek pieņemts publicēšanai sekošs lēmums:

«Visa muižas konfiscētā manta tiek uzskatīta kā visas tautas īpašums, un tā privātām vajadzībām nedrīkst tikt izlietota.»*

4) Pie propagandistu pieņemšanas jautājuma pieņem lēmumu: Propagandisti var tikt pieņemti, vienīgi viņu kandidatūras apskatot [LSD] CK un saskaņā ar to.

5) Darba nodaļas priekšlikums pieņemt kā kantoristi b. Stepanovu tiek atraidīts.

[2.] Tiek pieņemti vēl sekoši lēmumi:

1) Sakarā ar vairākkārt ienākušām sūdzībām par karā nošauto un sprāgušo zirgu nenovākšanu Iskolats saziņā ar Iskosolu XII paziņo, ka par armijas sprāgušo zirgu novākšanu jā rūpējas vietējām bezzemnieku deputātu padomēm. Pieņemts priekš šī darba strādniekus uz Iskosola XII rēķina.*

2) Pieprasīt visām padomēm, sabiedriskām organizācijām un biedrībām zieģeļu*** novilkumus reģistrēšanai, nepaklausīgos saukt pie atbildības.*

Centrālviesnīcas rekvizēšanas lietā nolemj: rekvizēt tikai telpas, mēbeles utt. nerekvizēt, turpretim traukus un produktus rekvizēt pēc vajadzības, pēc noteiktām cenām.****

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Sk. dok. Nr. 87.*

*** *Zimogu.*

**** *Blakus šā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Pārlemts.*

Biedrs Viksniņš liek priekšā izmaksāt viņam 7 [rbļ.] 50 kap. par dienu pa komandēto laiku uz Latgali.

Nolemj izsniegt.*

Pārtikas lietas.

Paltmales pagastā rekvizētā pārtika aiz sarežģījumiem no Bezzemnieku padomes puses nevarot tikt nosūtīta.

Lēmums: Sūtīt instruktorus šādos gadījumos un rīkoties stingri pēc noteikumiem.*

Par kontroli uz dzelzceļiem, kur tiek tomēr vestas bez atļaujas dažādas mantas.

Nolemj dot rīkojumus, lai stingri pieturētos pie dekrēta, ka spekulantu mantas tiktu konfiscētas un tie paši nodoti tiesai.*

Sādus noteikumus sevišķi nodrukāt un plaši izplatīt (arī krievu valodā).

Sīkāk jautājumu iztīrīt atstāj uz nākošo sēdi.

Preses nodaļa. Biedrs Bauze liek priekšā katrā gadījumā nepārnest visas preses lietas uz Izpildu komiteju, bet uz Prezīdiju, izņemot svarīgākos gadījumus.

Nolemj apstiprināt.*

Tiesu nodaļa.

Biedrs Tomaševičs liek priekšā pie «Melnās rokas»¹²⁷ lietas iztiesāšanas papildināt tiesas sastāvu līdz 12 cilvēkiem — ievērojot lietas svarīgumu.

Pieņemts.*

Skolu nodaļa liek priekšā «Ziņotāju» pasūtīt visām skolām, lai arī tur būtu zināmi visi Iskolata lēmumi.

Pieņemts.*

Sekretāra vietnieks V. Dvoreckis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 83.—84. lapa.

Nr. 89

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 31. janvārī.

Piedalās: Roziņš, Mežiņš, Dvoreckis, Tomaševičs, Gailis.

1. Drabežu pagasta Padome pieprasa, lai dotu rīkojumu par to, ka vecie mežsargi padzenami no mājām, tāpēc ka viņu vietā ir ievēlēti jauni un tiem ir nepieciešami ieņemt telpas.

Lēmums: Šādos gadījumos jauniem mežsargiem jāieņem telpas, bet vecajiem ir jādod vietas, kur palikt līdz Jurgiem.*

2. No Jaunlaicenes muižas ziņo, ka tur pēc apskatīšanas at-rasta labība, milti utt. un arī nauda — sudraba rubļi. Prasa, kur likt naudu un citus produktus.

* *Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

Lēmums:* Pārtikas produktus nodot pārtikas nodaļai un naudu Centrālajai kontrolpalātai.**

3. Dzīvokļu lietas. Ziņo b. Redlihs par demobilizācijas un citām lietām. Apspriedē pie komandanta pieņemti lēmumi:

1) Visās apdzīvotākās vietās izkārt plakātus par iebraukšanu Latvijā, kurus pagatavot Iskolatam un caur dzelzceļniekiem izplatīt.

Pieņemts.

2) Visus bez atļaujām iebraukušos Latvijā [— piefrontes joslā —] aizturēt un sūtīt atpakaļ.

Pieņemts.*

3) No sanitārās nodaļas ir jāsūta priekšstāvis, ja iespējams, ārsts, uz demobilizācijas nodaļu, ko uzdot sanitārai nodaļai.

Pieņemts, par to paziņojot sanitārai nodaļai.*

4) Jāgriežas pie strēlniekiem, lai dotu vairāk spēku pie kontroles utt., un jātur ciešāki sakari ar Iskolastrelu.

Pieņem priekšlikumu uzaicināt no Iskolastrela priekšstāvi uz Prezīdija sēdēm ar padomdevēja tiesībām.*

5) Stingri jāskatās uz dzīvokļu izdošanu, un tamdēļ visām atļaujām dzīvokļu ieņemšanai ir jābūt parakstītām no komandanta un Iskolata jeb Iskovalka priekšstāvjiem, citas skaitīt par nederīgām.*

Pieņemts.***

6) Demobilizācijas projektu, izstrādātu no apspriedes, neapskata.

[Uzdot] Izpildu komitejai.*

4. No jauna apskata Centrālviesnīcas lietu. Izrādās, ka to ieņemt nav nekāda aprēķina un nav pat kancelejas kur ierīkot. Varētu pāriet vienīgi uz štāba telpām, bet acumirkli tas vēl nav iespējams.

Nolemj:* no Centrālviesnīcas ieņemt visu otro stāvu — 12 istabas — Iskolata vajadzībām un priekš nodaļām nekavējotī ieņemt blakus Iskolatam bijušo Pilsētu savienības kopdzīvi.****

5. Dzelzceļam piegādājuši malku agrāk dažādi uzņēmēji, un tagad tiem pieprasa piegādāt malku, bet Padome neļauj mežus cirst, jo meži ir visi nacionalizēti. Malkas piegādātājs vidutājs prasa, lai viņam atļauj mežu tālāk cirst.

Lēmums: 1) Agrāku kupču***** un starpnieku līgumi nevar tikt atzīti.*

2) Dzelzceļiem ir jānoslēdz līgumi par jaunu, pārnesot jautājumu uz Izpildu komiteju.

* Blakus attiecīgā lēmuma tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

** Domāts: Valsts kontroles tautas komisariātam.

*** Seko ar sarkanu zīmuli rakstīta piebilde: ar piezīmi, ka tikai no Iskolata priekšstāvja.

**** Kapmitni.

***** Tirgotāju.

6. Agrārā nodaļā pacēlies jautājums par dzirnavām, kuras vēl nav nacionalizētas kopā ar muižām, ko ar viņām darīt.

Uzdot rūpniecības* nodaļai savākt ziņas par tādām dzirnavām un [izstrādāt] plānu, kā viņas nacionalizēt.**

9. Tā kā ir pagājis jau 29. janvāris, kad bija uzaicināts Zamuels uz noskaidrošanas robežu lietās,* un tas nav ieradies, bet atsūtījis rakstu, kad viņš pieņemot,

nolemj dot rīkojumu, lai Zamuelu atvestu zem apsardzības.**

Sekretāra vietnieks V. Dvoreckis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 67.—68. lapa.

Nr. 90

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 14. (1.) februārī.

Piedalās: Roziņš, Mežiņš, Dvoreckis, Gailis, Tomaševičs.

1. Tiek apskatīta Zamuela lieta, kurš ir atvests un tiek nopratināts, pie kam izrādās, ka viņš nostājas kā komisijas priekšsēdētājs.*****

Nolemj nodot Zamuelu izmeklēšanas komisijai, lai tā rīkojas pēc saviem ieskatiem.**

2. Sanitārā nodaļa liek priekšā sūtīt uz Pēterpili priekšstāvi, lai censtos panākt to, ka aptieku preces netiktu no šejienes pavisam aizvāktas.

Pieņem.**

3. Lai karotu ar epidēmijām un lipīgām slimībām, ir pēc iespējas ātrāk jāpārņem no Pilsētu savienības 2. epidēmiskā nodaļa un viņas bakterioloģiskā nodaļa.

Nolemj minēto nodaļu un staciju confiscēt, paziņojot par to Iskosolam XII.**

4. Cimzes seminārā [tukšajās telpās] ir atvērta venēriskā slimnīca ar 20 gultām.

Paziņot Valkas apriņķa Deputātu padomei, lai tā visus venērisku slimību gadījumus tur sūtītu.**

*****6. Priekuļu lauksaimniecības skolas agrākais pārzinis

* Rūpniecības uzrakstīts ar sarkanu zīmuli virs darba.

** *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

*** *Netiek publicēti 7., 8., 10. un 11. p., kuros runa ir par administratīvu darbinieku pieņemšanu un algu noteikšanu.*

**** *Sk. dok. Nr. 83 un 125. piezīmi.*

***** *Saļ. dok. Nr. 89 un 125. piezīmi.*

●***** *Netiek publicēts 5. p., kurā runa ir par kantoristu pieņemšanu.*

tika no vietējās Padomes atcelts, un viņas pagaidu pārzinis saskaņā ar skolas padomi prasa, lai izsniegtu avansa veidā 10 000 rbļ., kamēr tiek apstiprināts vispārīgais budžets.

[Priekšlikums] pieņemts, pārnesot uz Izpildu komiteju.*

Sekretāra vietnieks Dvoreckis

Latv. PSR CVORA, 1064. f., 1. apr., 1. l., 69. lapa.

Nr. 91

Iskolata sēde.

1918. g. 14. (1.) februārī.

Piedalās Beldaus, Gailis, Gerke, Seržants, Tomaševičs, Roziņš, Mežiņš, Bauze, Viksniņš, Lācis, Eferts, Dvoreckis, Dombrovskis, Smidts, Štrauss.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi.
2. Tekošas darīšanas.

1. Biedrs Krauklītis ziņo no Prezīdija. Prezīdija ziņojumi tiek apstiprināti ar sekošiem papildinājumiem un izlabojumiem:

1) Vecrumbai jāizdod apliecība uz demobilizācijas komisiju.
2) Dzīvokļu zīmēm jābūt apstiprinātām no Iskolata dzīvokļu komisijas priekšstāvja, izņemot tās, kuras izdotas no komandanta uz vienu nakti.**

3) Tiek apstiprināti demobilizācijas komisijas projekti.

4) Priekšlikums, ka vecie līgumi uz augošu mežu netiek atzīti, — pieņemts.**

Priekšlikums, ka līgumu nokārtošana par izcirsto malku atstājama nokārtot Iskolata mežu nodaļai, — pieņemts.

Dombrovska priekšlikums — jauni mežu pirkšanas un pārdošanas līgumi jānoslēdz tieši ar pašiem patērētājiem un padomēm. Tiek pieņemts.**

Dombrovska priekšlikums — nākošo meža ekspluatāciju nokārtot uzdot mežu un darba nodaļām — tiek pieņemts.

5) Tiek nolemts** izsniegt Priekuļu lauksaimniecības skolai 10 000 rbļ. lielu avansu.***

[2.] Biedrs Mežiņš ziņo par Iskolastrelu. Būtu ciešāk jāsaistās Iskolatam ar Iskolastrelu.

* *Seko ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Nolemj izsniegt. Izpildīts.*

** *Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

*** *Sk. dok. Nr. 90.*

Nolemj sūtīt delegātus uz Iskolastrelu ar uzdevumu, lai Iskolastrels pārnāktu uz Valku.* Delegātu sūtīt atļauj Prezīdijam.**

3. Apsveikšanas telegrammu Ukrainai¹²⁸ nolemj uzdot izstrādāt un nosūtīt Prezīdijam.

4. Tiek pieņemts no pārtikas nodaļas izstrādātais dekrēts par gaļas un piena produktu monopolu principā.**

5. Rūpniecības nodaļas vadītājam tiek nolemts par mēnesi, sākot ar 14. februāri, maksāt 450 rbļ. mēnesī.**

6. Par tipogrāfijām ziņo b. Krauklītis. Tipogrāfijas apvienojamas. Jāatrod pienācīgas rūmes priekš tipogrāfijas. Nenokārtota papīra lieta. Nav rakstāmā papīra. Tipogrāfijas komisija nolēmusi [griezties] ar kategorisku pieprasījumu pie Iskolata pēc papīra un, ja tas nedotu panākumus, konfiscēt Adamsona papīra krājumus. Rekvizējams papīrs stacijā. Pasta komisāram ciešāk jāskatās, lai pasts kārtīgāk funkcionētu.

Tipogrāfijas komisijas lēmumi tiek apstiprināti.

7. Saimniecības vadītājam priekš ķēķa ierīkošanas atvēl 5000 rbļ.**

8. Biedrs Vīksniņš ziņo no Latgales. Kongress dažādu iemeslu pēc atliekams uz vēlāku laiku.*** Nodibinājusies sociāldemokrātiskā organizācija. Vajadzīgs priekš Latgales ap 30 pudu papīra.**

9. Biedrs Tomaševičs tiek atlaists uz Jurjevu pārņemt attiecīgas lietas.**

Sekretāra vietnieks Dvoreckis

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 84.—85. lapa.

Nr. 92

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 15. (2.) februāri.

Piedalās: Roziņš, Gailis, Dvoreckis.

1. Statistiskās nodaļas vadītājs liek priekšā atsvabināt viņu uz dažām dienām braukšanai uz Petrogradu.

Pieņem, aizrādot, lai tiktu vestas sarunas ar nodaļām, un izsniedz avansu 500 rbļ.**

2. Dzelzceļnieku komiteja griežas ar pieprasījumu, lai atļautu viņu ģimenēm atgriezties uz Latviju.

* Sk. 3. piezīmi.

** Blakus attiecīgajam tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.

*** Sk. 87. piezīmi.

Atraidīts.*

3. Ieroču atvedēji strādnieki lūdz izmaksāt naudu uz papildu pieprasījumu.

Pārnes uz Izpildu komiteju.**

4. Skolu nodaļa liek priekšā ar Iskosolu kopējā sēdē pacelt jautājumu par skolu iztīrīšanu*** no zaldātiem.

Pieņem.*

****6. Arhīva vadītāja b. Skujeniece lūdz paaugstināt viņas algu no 400 uz 450 [rb.].

Pieņem apstiprināt.

8. Valkas apriņķa Deputātu padome pieprasa avansu 12 000 [rb.] uz pārvaldes budžeta rēķina.

[Nolemj pārceļt] uz Izpildu komiteju.*****

Sekretāra vietnieks Dvoreckis

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 70. lapa.

Nr. 93

Iskolata Prezīdija sēde.

1918. g. 18. (5.) februārī.

Piedalās: Roziņš, Mežiņš, Tomaševičs un Šmidts.

1. Arestēt Valkas pilsētas ugunsdzēsēju komandas priekšnieku Reinholdu par patvarīgu rikošanos un kā neuzticamu, kā bijušo Veinberga rokaspuisi.

Pieņem un nodod Iskosolam.

2. Arestēt Nacionālpadomes sesijas 15.—18. janvāra sēdes***** prezīdiju, kas uzrādīts «Tautā»¹²⁹ Nr. 1.

Pieņem.

3. Arestēt un izsūtīt visus kontrrevolucionārus un aizdomās par to turētas personas un izsūtīt no Latvijas, lai vācu ienākšanas gadījumā tie nevarētu kaitēt Latvijas darba tautai.

Pieņem.

Latv. PSR CVORA, 1064. j., 1. apr., 1. l., 71. lapa.

* *Blakus attiecīgā punkta tekstam ar sarkanu zīmuli rakstīta piezīme: Izpildīts.*

** *Seko piezīme: Izpildu komiteja atraida.*

*** *Domāts: atbrīvošanu.*

**** *Netiek publicēti 5., 7. un 9. p., kuros runa ir par darbinieka pieņemšanu un algas noteikšanu.*

***** *Seko piezīme: Izpildu komiteja nolemj izsniegt 6000 rb.*

***** *Sk. 98. piezīmi.*

Iskolata sēde.

Maskavā, Latviešu biedrībā.

Ne agrāk par 1918. g. 22. (9.) februāri
un ne vēlāk par 1918. g. 15. (2.) martu.*

Piedalās: Oto Kārkliņš, R. Kārkliņš, Vilks, Dombrovskis,
Eferts, Bauze, Jansons, Gerke, Šmidts, Gailis.

Dienas kārtība:

1. Ziņojumi no nodaļām.
2. Kontrrevolucionāru jautājums.
3. Skolotāju algas.
4. Iskolata biroja darbība.
5. Dažādi jautājumi.

Nolemj:

1. Uzmeklēt Tērbatas renteju un izņemt visu to naudu, kas tur ir dabūjama.

Pārtikas nodaļa gandrīz likvidēta, visi avansi no aģentiem gandrīz ienākuši.

Nolemj atstāt vēl vienu aģentu Iskolata dienestā, kas savāktu vagonus un likvidētu visu pārtikas lietu.

Evakuēto lopu lietā nolemj: Nodot Zemkopības ministrijas** rīcībā.

Par evakuētām lietām (instrumenti utt.) nolemj paziņot atiecīgiem komisariātiem.

Par Latvijas Komisariātu¹³⁰ ziņo O. Kārkliņš, ka pie ministrijas*** dibinās Latvijas Komisariāts, lai veiktu to darbu aiz robežas, kas tur ir veicams. Bez tam ir jāsaista visas [latviešu] grupas Krievijā, priekš kurām tiek izdotas lielas naudas summas.

2. Kontrrevolucionāru lietā, kuri evakuēti no Latvijas, nolemj:

Izvēlēt komisiju no 3 cilvēkiem, kuri lai vadās no šādiem principiem:

- 1) atsvabināt tos, kuri nav bīstami,
- 2) kriminālos nodot revolucionāram tribunālam,
- 3) tos, kuru kontrrevolucionārā fizionomija skaidra, nogādāt aiz Urāliem un iesākt formālu izmeklēšanu.

Komisijā ievēl Gaili, Bauzi un Petersu.

* Datēts pēc Valkas krišanas un Tautību lietu tautas komisariāta (Maskavā) nodibināšanas datuma.

** Domāts: Zemkopības tautas komisariāta.

*** Domāts: Tautību lietu tautas komisariāta.

3. Skolotāju algu lietā nolemj:

a) vēlreiz pastrīpot Iskolata lēmumu, ka aprinķu darbiniekiem izmaksās algas tikai tad, ja tās ir Iskolata kasē iemaksājušas.

Birojam rīkoties pēc apstākļiem.

b) Birojam griezties pie Tērbatas rentejas un izņemt tās summas, kuras nākas skolotājiem, un tās izmaksāt.

c) Griezties pie [Nacionālo lietu] tautas komisariāta, lai subsidē tos skolotājus, kas izbēguši.*

J. Gailis** ziņo, ka pie viņa ir nauda priekš skolotāju papildu un vietas izpildītāju algām. Nolemj naudu nodot tiem skolotājiem, kam pienākas. Nodot Iskolata birojam priekš nodošanas skolotājiem.

4. Par Iskolata biroja darbību nolemj:

biroja locekļiem izmaksāt 20 rbļ. dienā un rūpēties, lai ātrāk var likvidēt darbību.

Priekšsēdētājs O. Kārkliņš
Protokolists R. Kārkliņš

LKP CK PVI PA, 82. f., 1. apr., 1. l., 85.—86. lapa.

---

* *Domāts*: evakuējušies no Latvijas.

** *Tekstā pārrakstīšanās kļūda. Jābūt*: K. Gailis.

PIELIKUMI

**PROTOKOLOS NEIETILPSTOŠIE SVARĪGĀKIE
LATVIJAS PADOMES UN ISKOLATA DOKUMENTI**

Nr. 1

**Latvijas Strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padomes rezolūcija
par Padomju valdību.**

1917. g. 8.—9. novembrī.*

Pēterpils kareivju un strādnieku sacelšanās, kas satrieca buržuāziskās diktatūras valdību un noveda pie varas strādniekus un nemantīgos zemniekus, ievada jaunu pasaules revolūcijas laikmetu, kuru apsveic visas pasaules patiesi revolucionārā demokrātija.

Demokrātiska miera politika, muižnieku zemju atsavināšana par labu bezzemniekiem, aktīva cīņa revolucionāriem līdzekļiem pret saimniecisko sabrukumu un kapitālistu patvaļu, ko atklāti un droši ir uzsākusi revolucionārā Padomju valdība, nevar neizsaukt visdziļāko sajūsmu, vislielāko apņemšanos cīnīties līdz galam Krievijas un līdz ar to Latvijas nemantīgās demokrātijas šķirās.

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome, viscauri atbalstīdama revolucionārās Padomju valdības politiku, tura par savu pienākumu atzīmēt, ka revolucionārās valdības cīņas sparū var vājināt un pašu šo varu diskreditēt izlīgumi ar sociālisma un revolūcijas nodevējiem — lab[e]jo maziņu un eseru partijām, kuras pieteikušas Padomju valdībai un padomēm karu buržuāziskās kontrrevolūcijas labā. Varai nedalīti jāatrodas pašas darba tautas — deputātu padomju rokās.

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome, likvidējot vecās pārvaldes formas un ņemot varu savās rokās Latvijā, sūta draudzīgus sveicienus revolucionārai Padomju valdībai (tautas komisāriem) un Padomju Centrālajai Izpildu Komitejai un līdz ar to apņemas visiem spēkiem un līdzekļiem tās pabalstīt grūtajā cīņā.

Krievijas strādnieku un nabadzīgo zemnieku revolūcijas valdība, kura

* *Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēdes datums. Sk. dok. Nr. 17.*

pacēlusi starptautiskās revolūcijas cīņas karogu, atradis sev drošu atbalstu Krievijas un visas pasaules strādnieku vidū.

Lai dzīvo revolucionārā Padomju valdība!

Lai dzīvo sociālā revolūcija!

«Brīvais Strēlnieks», 19. nr., 1917. g. 16. novembrī.

Publicēta arī krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 15.—16. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 393. lpp. u. c.

Nr. 2

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes rezolūcija par Sarkanā gvardiju.

1917. g. 8.—9. novembrī.*

I

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome atzīst par nepieciešamu nekavējoši dibināt uz vietām (pilsētās, miestos un pagastos) Sarkanā gvardiju no strādniekiem un revolucionāriem bezzemniekiem, lai nodrošinātu, paplašinātu un vajadzības gadījumā ar bruotu spēku aizstāvētu revolūcijas pozīcijas pret uzbrūkošo kontrrevolūciju. Šais nolūkos Padome uzliek par pienākumu apriņķu un pilsētu padomēm nekavējoši ķerties pie Sarkanās gvardijas dražinu sastādīšanas no noderīgiem, spēcīgiem un revolūcijai uzticīgiem strādniekiem un bezzemniekiem, nosakot dražinu lielumu pēc apstākļiem un vajadzības.

II

Sarkanās gvardijas dalībnieki tiek apmācīti rīkoties ar ieročiem un kaujas paņēmieniem no speciāliem lietpratējiem (uzaicināti no latvju strēlnieku pulkiem).

Dražinas vadītājs var tikt demokrātiski izvēlēts, bet tam jāzina vajadzīgie tehniskie paņēmieni.

Apriņķi, rajonā (kā izdevīgāk) jā sastāda apriņķa vai rajona Sarkanās gvardijas vadošā iestāde (štābs), kurš saista, vada un komandē zināmā rajonā gvardijas spēkus.

Štābus sastāda apriņķa strādnieku, kareivju un bezzemnieku padome no nepieciešamiem lietpratējiem.

Tuvākas instrukcijas uz vietām izstrādā padomes un štābi.

III

Sarkanās gvardijas apbruošānai vajadzīgos ieročus jācenšas dabūt no Pēterpils, kādos nolūkos uzdod Iskolatam griezties pie Revolucionārās kara

* Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēdes datums. Sk. dok. Nr. 17.

komitejas un Padomju CIK. Ieroču nēsāšana, pamatojoties uz vecām, līdz 15. novembrim izdotām, milicijas, komisāru u. c. izdotām atļaujām, nav pieļaujama. Atļaujas ieroču nēsāšanai izdod apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes saziņā ar Sarkanās gvardijas štābu.

IV

Sarkanās gvardijas organizēšanas un darbības saskaņošanas nolūkos jāstājas sakaros ar Pēterpils un citiem Sarkanās gvardijas štābiem un Kara revolucionāro komiteju Pēterpilī.

«Brīvais Strēlnieks», 21. nr., 1917. g. 18. novembrī.

Publicēta arī krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 16.—17. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 394. lpp. u. c.

Nr. 3

LSD CK un Iskolata aicinājums sakarā ar gatavošanos Satversmes sapulces vēlēšanām

Ne vēlāk par 1917. g. 12. novembrī.*

Visu zemju proletārieši, savienojieties!
Bez ciņas nav uzvaras!

GATAVOJĒTIES UZ SATVERSMES SAPULCES VĒLĒŠANĀM!

Divi ārkārtīgi svarīgi uzdevumi patlaban stāv Latvijas un visas Krievijas darba demokrātijas priekšā: ciņa ar buržujsko kontrrevolūciju un vēlēšanas uz Satversmes sapulci. Abi šie uzdevumi dziļi aizskar nemantīgo šķiru intereses, abi ir neatliekami un prasa visu strādnieku, bezzemnieku un kareivju visenerģiskāko līdzdarbību. Satversmes sapulce ir uzvarošas revolūcijas ieguvums. Kapitālistu, muižnieku un bagāto saimnieku interesēs nav Satversmes sapulces sanākšana, — viņa tiem ir tikpat naidīga kā revolūcija, jo darba tauta vairumā uz Satversmes sapulci katrā ziņā sūtīs kreiso sociālistu partiju priekšstāvjus, kuri cinās pret kapitālistu, muižnieku un pelēko baronu virskundzību. Buržujskā Kerenska un Kiškina valdība, kuru nupat kā satrieca Pēterpils strādnieku un kareivju sacelšanās, izlietoja visus spēkus un līdzekļus, lai Satversmes sapulce nenotiktu. Nodevības frontē, Pēterpils atstāšana un nodošana, tūkstošu zemnieku pakāršana par agrārnemieriem utt. priekš kapitālistiem un viņu valdības nebija nekas, lai tikai varētu izjaukt un atlikt vai, mazākais, padarīt darbības nespējīgu Satversmes sapulci. Buržujskā valdības nodevību pārsteidza strādnieku un nabadzīgo zemnieku revolūcija 24.—26. oktobrī. Satversmes sapulce ir jāiekaro un jāprot aizstāvēt, tikai tad tā varēs būt īsta darba

* 12. novembrī bija jānotiek vēlēšanām.

tautas interešu paudēja un aizstāvētāja. Pēterpils strādnieki un kareivji ar savu sacelšanos atkaroja no jauna Satversmes sapulci. Kas jādara, lai šo iekarojumu mums atkal neatņemtu kapitalisti, muižnieki, bagātie saimnieki?

Vispirms mums vajag uzvarēt un salauzt buržujskās kontrrevolūcijas pretošanos, kas panākams, nostiprinot un paplašinot strādnieku — nemantīgo bezzemnieku revolūcijas iekarojumus, nostiprinot darba tautas varu uz vietām. Lūk, kādēļ, gatavojoties uz Satversmes sapulces vēlēšanām, mēs vispirms aicinām jūs uz cīņu, biedri strādnieki, bezzemnieki, kareivji. Slēdzieties ciešās rindās ap savu partiju — Latvijas revolucionāro Sociāldemokrātiju. Esiet modri un gatavi cīnīties! Tad nekāda mantīgo šķiru kontrrevolūcija jums Satversmes sapulci nespēs atņemt.

Bet ar to vien, protams, nepietiek. Lai Satversmes sapulce būtu patiešām mūsu, t. i., strādnieku un nemantīgo bezzemnieku, interešu izteicēja, tad mums jāiekaro tā arī no iekšas, t. i., jāgādā, lai Satversmes sapulcē vairākumā būtu īsti darba tautas priekšstāvji. Tādi ir Krievijā tā sauktie lielnieki un Latvijā sociāldemokrātiskā strādnieku partija — Latvijas Sociāldemokrātija, kurai savu uzticību jūs jau devāt Zemes padomes vēlēšanās. Šīs partijas priekšstāvjiem jāieiet Satversmes sapulcē vairākumā, jo tikai tad visas zemes patiešām pāries bezzemnieku — zemes apstrādātāju rīcībā, tad kapitalistu pasakainās peļņas tiks apliktas, kā pienākas, ar nodokļiem, tad tiks atcelti bieži vien no carisma laikiem ieceltie ierēdņi un visa vara uz vietām un centros pāries strādnieku un nemantīgo bezzemnieku rokās. Revolucionārās Latvijas Sociāldemokrātijas listes numurs ir 3.

Vēlēšanās uzstāsies bez tam vēl divi saraksti, no kuriem Nr. 1 pieder Latviešu zemnieku savienībai ar tautisko makleri Goldmani u. c. priekšgalā. Pietīktu, ja bezzemniekiem un strādniekiem tikai aizrāda uz šo vārdu, jo pārāk labi ir zināms visiem, ka zem tā slēpjas Baltijas muižnieku uzticīgie draugi, strādnieku nāvīgākie ienaidnieki, buržujskās kontrrevolūcijas sirdīgākie palbstītāji — turīgie saimnieki jeb pelēkie baroni. Bet ir, kas der atzīmēt iz šīs partijas pēdējā laika darbības, kas atklāj visā pilnībā viņas kontrrevolucionāro saturu. Ar savu darbību Zemes padomē un aiziešanu no tās viņi parādījās kā veikli sabiedriska darba dezertieri, jaucēji, apmelotāji un beidzot — attiecībā uz revolūciju Pēterpilī — provokatori nodevēji. Tas jāiegaumē ne tikai strādniekiem, to derētu atzīmēt arī vienam otram puslīdz godīgam saimniekam, kam ar šo partiju ir kādas nebūt darīšanas. Liste Nr. 2 pieder ļaudīm, kuri slēpjas zem skaļas izkārtnes: «sociāldemokrāti mazinieki». Latvijas strādniecībā ar savu listi tie parādās pirmo reizi, jo tas buržujskais sociālisma izķemojums, ko parasti Krievijā atzīmē ar vārdu «mazinieki», te vēl nav spējies ieviesties, bet nupat tikai ar «Līduma» palīdzību mēģina to darīt. Istenībā šī partija savos darbos un paņēmienos ne ar ko nopietni neatšķiras no «Zemnieku savienības». Pogromu **uzsaukumus** pret Pēterpils strādniekiem lieliniekiem viņi drukā ne sliktāk kā provokatoru lapa «Līdums», kurš laipni ir atļāvis tiem savu tipogrāfiju. Krievijas strādnieki un viss, kas vien ir kaut cik godīgs un cēls proletariāta kustībā, novēršas no šiem buržujskiem sociālisma nodevējiem. Vai tiešām tiem gūt bagātu zveju Latvijas demokrātijā? Tas nedrīkst notikt... Apzinīgāko strādnieku pienākums — noraut maskas no šīs partijas sejas, atmetot atklāti Zemnieku savienības lēģerī viņu listē uzstādītos partijas renegatus (piem., Bastjānis), kuri savas karjeriskās avantūras dēļ ir gatāvi mainīt partijas kā

cidus. Proletāriskai partijai ar viņiem nekas kopējs nav un nevar būt. Proletāriāta revolucionārā partija iet patstāvīgi, norobežojoties no šaubīgiem līdzgājējiem. Viņas ceļš ir revolūcijas ceļš. Viņa cīnās un cīnīsies par tūlītēju demokrātisku mieru, pilnīgu tautas valdību, zemju tūlītēju atsavināšanu. Mēs neslēpjam grūtības, kas stāv priekšā, — strādnieku partijas cīņa vērsas noteikti pret kapitālistiem, muižniekiem un bagātiem saimniekiem un visiem, kuri izsūc sveša darba augļus. Šo šķiru ienaidis, apmelojumi un pretošanās jau ir iepriekš tai nodrošināti. Bet nebaida mūs tautas ienaidnieku dusmas un draudi. Atbalstoties uz strādniekiem, kareivjiem un bezzemniekiem, mēs ejam un iesim cīņā pret kapitālisma verdzības jūgu par brīvu nākotnes valsti, par sociālismu. Mēs neaicinām balsot par revolucionārās Sociāldemokrātijas listi tos, kuriem svētas ir kapitālistu un muižnieku intereses, kuri zemes grib atstāt muižniekiem, karu turpināt, strādniekus mūžīgi turēt uzņēmēja verdzībā; mēs neaicinām balsot arī tos, kuri šaubās un nespēj noteikti nostāties uz strādnieku šķiras cīņas ceļa.

Revolucionārās Sociāldemokrātijas gaita ir cīņas gaita ārā no kalpības, no verdzības, no asiņainā kara. Kas ir uz šo cīņu gatavojies, kas jūt tai līdz, tie lai balso par Latvijas Sociāldemokrātijas listi Nr. 3 Vidzemes vēlēšanu iecirknī un Nr. 5 Ziemeļfrontes armijā. Neviens lai nepaliek mājā 12. novembrī!* Ejiet visi uz vēlēšanām un

dodiet savu balsi par listi Nr. 3.

Lai dzīvo Krievijas strādnieku un kareivju revolūcija, kura atkaroja Satversmes sapulci! Lai dzīvo revolucionārā Satversmes sapulce!

Nr. 3.

Latvijas Sociāldemokrātijas Centrālā
Komiteja
Latvijas Strādnieku, kareivju un
bezzemnieku deputātu padome
Latvijas Sociāldemokrātijas Centrālais
vēlēšanu birojs

LKP CK PVI PA, 35. f., 37. apr., 7. l. Tipogrāfiski iespiesta lapa.

Publicēts arī dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 397.—398. lpp. u. c.

Nr. 4

Iskolata lēmums par muižu konfiscēšanu.

1917. g. 22. novembrī.**

1. Atsavināmas bez atmaksas (konfiscējamas) un nododamas Vidzemes Zemes padomei visas muižas un pie viņām piederīgās zemes, neatkarīgi no tā, kam viņas pieder, — atsevišķām personām, privātām sabiedrībām (bankām vai sabiedriskām iestādēm, kronim, pilsētām, baznīcai, kantoriem un bruņniecībai).

* Vēlēšanas 12. novembrī nenotika; tās sākās Ziemeļu frontes armijās 15. novembrī, bet Vidzemes vēlēšanu apgabalā — 19. novembrī.

** Publicēšanas datums. Pieņemts 1917. g. 20. novembrī.

2. Tāpat konfiscējams viss atsavināmo muižu īpašnieku saimnieciskais (kustamais un nekustamais) inventārs līdz ar viņu kapitāliem un vērtspapīriem, labību, lopbarību un pārējo nepieciešamo priekš muižas saimniecības tālākas vadīšanas, atstājot tikai tās lietas (drebes, istabas lietas, rotas), kuras atsavināšanas komisija atzīst par nevajadzīgām priekš muižas saimniecības tālākas vadīšanas.

3. Visas pārējās zemes paliek savu līdzšīņējo īpašnieku lietošanā, kamēr tie izpilda zemes apstrādāšanas un darba noteikumus, bet inventārs tiek atstāts viņu īpašumā.

4. Vidzemes Zemes padome noteic visas zemes (arī 3. § minētās) apstrādāšanas un saimniecību vadīšanas veidus, minimālo strādnieku algu, renti, meliorācijas vajadzības un caur agrārām komitejām pārrauga, kā tiek vadītas saimniecības, izlietoti kredīti, lai netiek aizvests, izpārdots vai izputināts saimniecības inventārs utt.

5. Apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm tiek uzdots sastādīt komisijas, kurām nekavējoši jāapraksta §§ 1—2 nosauktie īpašumi.

6. Komitejas sastādāmas no 2 priekšstāvjiem no pagasta bezzemnieku padomes un agrārās komitejas un 1 no apriņķa strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes, pieaicinot muižas strādnieku priekšstāvjus, kā arī specialistus lauksaimniekus un mežkopjus.

7. Konfiscējamie īpašumi tiek aprakstīti pēc sevišķas instrukcijas.

8. Muižas valde sastādās no konfiscētās saimniecības strādnieku, vietējās pagasta vai rajona agrārkomitejas un pagasta bezzemnieku padomes priekšstāvjiem. Sai muižas valdei jāvadās no pašvaldības iestāžu un deputātu padomju izdotiem vispārējiem noteikumiem.

9. Kredīti priekš konfiscētām saimniecībām var tikt izsniegti ne citādi, kā ar Vidzemes agrārvaldes ziņu.

10. Izrentētās muižas zemes paliek arī pēc konfiskācijas pagaidām rentnieku apstrādāšanā, bet rentes nauda viņiem jāiemaksā turpmāk Vidzemes Zemes padomē.

11. Pagastu māju rentnieku līgumi paliek spēkā tekošā gadā, bet zemes līdzšīņējiem īpašniekiem jānomaksā rente Zemes padomei.

12. Strādnieki arendatori (zemes kalpi) un pusgraudnieki tiek atsvabināti ar nākošo saimniecības gadu no visām klaušām un pusgrauda atdošanas un pielīdzināti rentniekiem.

13. Visi maksājumi par zemes lietošanu jāiemaksā tieši Vidzemes Zemes padomei.

14. Sarežģījumus, kas rodas pie šī lēmuma dzīvē izvešanas, izšķir deputātu padomes.

Priekšsēdētājs Fr. Roziņš
Sekretārs J. Vilks

«Brivais Strēlnieks», 24. nr., 1917. g. 22. novembrī.

Publicēts arī «Cīņā», 17. nr., 1917. g. 24. novembrī; «Ziņotājā», 1. nr., 1917. g. 12. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 19.—21. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 406.—407. lpp. u. c.

**Iskolata lēmums
par avīžu «Lidums» un «Laika Vēstis» slēgšanu.**

1917. g. 6. decembrī.

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja (Iskolats), apskatījusi 4. decembra sēdē jautājumu par «Liduma» un «Laika Vēstis» kontrrevolucionāro propagandu, nāk pie sekojošiem slēdzieniem:

1) sākot no pirmām revolūcijas dienām, «Lidums» visu laiku veda neatlaidīgu kontrrevolucionāru propagandu līdzīgi krievu melnsimtnieciski kadetskiskiem orgāniem, izplatīdams viskritiskākos revolūcijas brīžos melu ziņas par revolucionārām masu iestādēm, to darbiniekiem un presi, tādā kārtā sagatavodams un pabalstīdams Kerenska—Korņilova—Kaļedina kontrrevolucionāro uzbrukumu proletariāta un zemniecības revolucionārās varas orgāniem — deputātu padomēm;

2) pēc Oktobra revolūcijas — proletariāta un zemniecības revolūcijas — «Lidums» kā kontrrevolucionārās buržuāzijas orgāns turpināja savu karagājieni pret Tautas Komisāru Padomi un revolucionāro darba demokrātiju;

3) «Liduma» propaganda sēj nacionālu naidu un jukas ar nolūku ārdīt vienību dažādu tautību revolucionāro organizāciju starpā Latvijā.

Tādu pašu pret revolūciju noziedzīgu darbību ved «Laika Vēstis».

Iskolats kā proletāriski zemnieciskās revolūcijas aizstāvis un Latvijas revolucionārās darba demokrātijas varas orgāns, ņemdams vērā tos lielos uzdevumus, kādi stāv priekšā visas Krievijas proletariātam un visai revolucionārai darba demokrātijai, kuri nav izvedami bez diktatoriskiem ciņas līdzekļiem pret buržuāziju un viņai piekļaujošajiem elementiem, nevar pieļaut šo laikrakstu turpmāko iznākšanu, un tādēļ Iskolats nolemj: slēgt laikrakstus «Lidums» un «Laika Vēstis», rekvizējot «Liduma» tipogrāfiju un papīru priekš revolucionārās preses izdošanas, par ko arī paziņo Iskosolam un Kara revolucionārajai komitejai lēmuma izvešanai dzīvē.

6. decembrī 1917. g.

Priekšsēdētājs J. Krūmiņš

Sekretārs J. Vilks

«Brīvais Strēlnieks», 36. nr., 1917. g. 6. decembrī.

Publicēts arī «Ziņotājā», 1. nr., 1917. g. 12. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 21.—22. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 419.—420. lpp.

Iskolata aicinājums sakarā ar Latvijas strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padomju kongresa sasaukšanu.

1917. g. 8. decembrī.*

VISIEM LATVIJAS STRĀDNIEKIEM,
KAREIVJIEM UN BEZZEMNIEKIEM!

Revolucionārie Pēterpils strādnieki un kareivji, saceldamies pret kapitālistu un **banķieru valdību 25. oktobrī**, ir ievadījuši jaunu laikmetu pasaules revolūcijas vēsturē. Šinī laikmetā jāizbeidzas ne tikai laupīšanas karam, jātiek ne tikai ierobežotai kapitālistu un muižnieku varai Krievijā, nē — Krievijas strādnieki un nabadzīgie zemnieki ir ņēmuši savās rokās valsts varu, lai satriektu visu kapitālisma izsūkšanas un patvarību iekārtu, lai liktu pamatus jaunai dzīvei — sociālismam. Strādnieku un nabadzīgo zemnieku valdība nevar neiet sociālās revolūcijas ceļu, jo ne uz minūti strādnieks nevar atmetēt cīņu pret varmācīgo kapitālisma iekārtu un «gaidīt», kā to liek priekšā buržuāzijas kalpi «sociālisti» no maziņu un eseru lēģera. Bet strādnieku un zemnieku valdība ir nespējīga šo ceļu iet, ja viņu neatbalsta visiem spēkiem un visiem līdzekļiem katrs kareivis, strādnieks un bezzemnieks. Strādnieku šķiras atsvabināšanās ir pašu strādnieku darbs, to lai neaizmirstam ne uz acumirkli. Ja Pēterpils proletariāta un kareivju uzvara deva mums iespēju tuvoties kara izbeigšanai, atsavināt muižnieku zemes un nodibināt strādnieku un bezzemnieku valdību Latvijā, tad mūsu visu pienākums ir uz vietām šo iespēju izmantot, izvest dzīvē revolucionārās valdības lēmumus, jo tie izteic tikai nemantīgo intereses un vajadzības.

«Visa vara uz vietām pāriet strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm» — tas bija 25. oktobra revolūcijas kaujas lozungs (aicinājums), tas ir šīs revolūcijas ieguvums.

Visu nemantīgo ieguvums ir darba tautas Padomju valdība, kura aizstāv tikai vajāto un apspiesto ļaužu intereses. Visu darbaļaužu pienākums ir gādāt, lai nekāda vara nespētu Padomju valdību ierobežot un atņemt tautai. Vara darba tautas rokās ir dota, lai to izlietotu strādnieku, kareivju un nemantīgo bezzemnieku labā. Tādēļ jādabojas visiem — visu labā. Beidzies ir laiks, kad citi «mācīti laudis» izgudroja plānus, kā pārvaldīt tautu, un valdīja pār to. Tagad šis darbs gulstas uz mums pašiem. Praktiskajā darbā mums jānācās izpildīt, pārvaldīt un lemt par visu, kas attiecas uz mūsu dzīvi un likteni. Sevišķi tas attiecināms uz Latviju, kur strādnieku partija visās vēlēšanās ir ieņēmusi pirmo vietu. Strādnieka, kareivja un bezzemnieka rokās ir dots tagad Latvijas liktenis, un mums jāpierāda, ka mēs protam un spējam iztikt bez valdīšanas no augšas. Sausmīgie kara apstākļi, bads, laupīšanas, vispārējais sajukums, ko ienes saimniecībā demobilizācija utt., viss tas jo smagu padara atbildību, kas gulstas uz Latvijas nemantīgās demokrātijas pleciem. Jau nāgājas melno saimnieku «Lidums» un kapitālistiem pārdevušos nodevēju — maziņu avīzes, ka

* Publicēšanas datums.

Tielinieku (lasi: strādnieku un nemantīgo bezzemnieku) valdība neesot spējīga tikt galā ar šiem uzdevumiem. Ļaunā priekā gaida tautas neķītrie ienaidnieki, kad sagrūs strādnieku valdība un tā [viņi] varēs svinēt savus kanibāliskos uzvaras svētkus uz apspiestās tautas pleciem. Bet viņu noziedzīgām cerībām un gaidām nebūs piepildīties! Darba tauta prātis aizstāvēt savas tiesības un uzvarēs. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padome, atbalstīta no Latvijas Sociāldemokrātijas un tūkstošiem apzinīgiem Latvijas strādniekiem un bezzemniekiem, ir stājusies atklāti pie vecās dzīves iekārtas pārveidošanas. No viņas ir uzsākts liels darbs zemes jautājuma nokārtošanā, lai tā pārietu pilnīgi tautas rokās, strādnieku jautājumā un jaunas strādnieku un nemantīgo bezzemnieku varas nostiprināšanā. Bet pārāk svarīgi ir uzdevumi, pārāk liela atbildība, lai Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padome tos izšķirtu viena, neuzklausot visu Latvijas strādnieku un bezzemnieku domas, neaicinot darbā visus, kas stāv par darba tautas revolūciju. Tādēļ Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes Izpildu komiteja nolēma sasaukt uz 16.—17. decembri Valmierā Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresu. Te Latvijas īstā demokrātija varēs lemt par savām vajadzībām, un viņas lēmumi būs likums, kuram būs jāpadodas mūsu draugiem un ienaidniekiem. Priekšstāvniecība uz kongresu nolikta sekojoša: no katriem 1000 bezzemniekiem, strādniekiem vai kareivjiem izvēlams viens delegāts, pie kam pagasti, kuros bezzemnieku skaits nesniedzas līdz 1000, tomēr sūta vienu priekšstāvi. Tādā kārtā kongresā priekšstāvniecība būs visiem Latvijas strādniekiem, kareivjiem un bezzemniekiem. Arī pie Latgales darba tautas ir griezusies Izpildu komiteja, un tiks sperti visi soļi, lai arī no turienes pagastiem ierastos priekšstāvji uz kongresu. Biedri laukstrādnieki, kareivji un pilsētu strādnieki! Gatavojieties uz Latvijas darba tautas kongresu un sūtiet uz to tikai savus īstos priekšstāvjus, kuri ne tikai vārdos, bet arī darbos ir parādījuši savu apņemšanos un spējas strādāt jūsu labā. Cīņa, ko uzņēmusies ir Krievijas un līdz ar to Latvijas darba tauta pret visu zemju kapitālistiem, muižniekiem un bagātniekiem, protams, nav viegla, tomēr izturīga un apzinīga cīņa mums dos uzvaru.

Biedri! Stājieties nekavējoši pie darba, — sauciet sapulces un izvēliet savus priekšstāvjus uz Valmieras darba tautas kongresu. Vēliet tikai savu interešu aizstāvētājus, jo kongresa lēmumiem jābūt arī jūsu lēmumiem. Kopējā nenogurstošā cīņā strādnieki, kareivji un bezzemnieki izeinīs sev labāku nākotni, nostiprinot iekaroto un iegūstot jaunas uzvaras.

Lai dzīvo darbaļaužu kongress!

Latvijas Strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padomes
Izpildu komiteja

«Cīņa», 21. nr., 1917. g. 8. decembrī.

Publicēts arī «Ziņotājā», 1. nr., 1917. g. 12. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 27.—29. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 424.—426. lpp. u. c.

Iskolata atbilde uz Nacionālā bloka protestu.

1917. g. 12. decembrī.*

Uzklausījis Nacionālā bloka protestu un piedraudējumu, Iskolats pastrīpo:

1) ka minētais Nacionālais bloks, piedraudēdams Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku varas pilntiesīgām iestādēm Iskosolam un Iskolatam, ir nostājies atklāti uz vienas platformas ar Korņilova un Kaļedina kontrevolūciju, kādēļ atbildēt uz viņa ultimatīvo pieprasījumu Iskolats uzskata par sevis necienīgu;

2) Iskolats tur par nepieciešamu aizrādīt, ka Latviešu kareivju nacionālā savienība¹³¹ un Zemnieku savienība, uz kurām atsaucas Nacionālais bloks, nav ne latviešu tautas, ne demokrātiskas organizācijas, bet reprezentē nelielu Latvijas buržuāzijas sauiņu, kurai vietējā dzīvē nekāda iespaids nav;

3) nostādamies šās mantīgo sauiņas pusē pret Latvijas darba tautas milzīgo vairākumu, Nacionālais bloks karo atklāti pret tautu pašnoteikšanos un atmasko sevi kā kontrevolucionāru elementu apvienību, kurai nav un nevar būt nekā kopējs ne ar Ukrainas, Baltkrievijas, ne arī ar Igaunijas nemantīgo kareivju masām (kuras, piem., Jurjevā slēdza savas buržuāzijas avīzes). Iskolats atzīst, ka attiecīgo nāciju strādnieku — kareivju uzdevums ir cīnīties pret šo «bloku» tikpat nesaudzīgi, kā Latvijas proletariāts cīnās pret saviem kapitālistiem un bagātiem saimniekiem.

13. decembris 1917. g.

Priekšsēdētāja biedrs J. Krūmiņš
Sekretārs J. Vilks

«Ziņotājs», 1. nr., 1917. g. 12. decembrī.

Publicēta arī krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 25.—26. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 431.—432. lpp. u. c.

Nr. 8

**Latvijas strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padomju II kongresa rezolūcijas,
Latvijas Strādnieku, kareivju
un bezzemnieku padomes vēlēšanu rezultāti.**

1917. g. 16.—18. decembrī.**

APSVEIKUMS TAUTAS KOMISĀRU PADOMEI

Tautas Komisāru Padomei Pēterpilī, Smoļņas institūtā.

II Latvijas strādnieku, zaldātu un bezzemnieku deputātu kongress, kas

* Publicēšanas datums.

** Kongresa sēdes datums.

izsaka visas Latvijas darba tautas gribu un kas sevi izsludina kā augstāko satversmes orgānu, silti apsveic strādnieku un zemnieku valdību un zvēr visiem spēkiem atbalstīt strādnieku un nabadzīgās zemniecības diktatūru, kuras priekšgalā ir nostājušās padomes.

«Brīvais Strēlnieks», 49. nr., 1917. g. 21. decembrī.

Publicēts arī dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 447.—448. lpp. u. c.

PAR ISKOLATA ZIŅOJUMIEM

Pēc Iskolata ziņojumu apspriešanas kongress izsakās par to, lai Iskolata darbība ietu pa stingru strādnieku revolucionāro šķiru cīņas ceļu, neielaižoties nekādos izlīgumos un sarunās ne ar pilsoniskām, ne arī ar tā sauktām sociāl-patriotu (maziņu un sociālistu revolucionāru) partijām. Atzist Iskolata darbību par pareizu un saskaņotu ar darba demokrātijas interesēm. (Pieņemta ar visām pret 1 balsi.)

«Brīvais Strēlnieks», 53. nr., 1917. g. 28. decembrī.

Publicēta arī dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 448. lpp. u. c.

PAR PADOMJU VALDĪBU UN TĀS UZDEVUMIEM

Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku II kongress, apskatījis jautājumu par Padomju valdību un tās uzdevumiem, nāk pie slēdziena, ka:

1) Krievijas sociālistiskā revolūcija savā attīstībā oktobra dienās sasniegusi to pakāpi, kad neizbēgami jāsākas strādnieku, kareivju un bezzemnieku (proletariāta) diktatūrai, sociālisma izvešanai, tādēļ visai varai kā centrā, tā uz vietām jāpieder vienīgi strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm;

2) revolucionārās padomju varas uzdevums ņerties pie sociālisma izvešanas, soli pa solim iznīcinot privātpašuma tiesības uz visiem ražošanas līdzekļiem (zemi, rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumiem, bankām utt.), vedot nesaudzīgu cīņu ar buržuāzijas pretošanos sociālisma ieviešanai;

3) augstākais varas orgāns Latvijā skaitās Deputātu kongress, kurš pilnīgā saskaņā ar Tautas komisāru valdību, kamēr tā iet vienu ceļu ar Krievijas revolucionāro sociāldemokrātiju, lemj par visiem jautājumiem, kas attiecas uz Latviju;

4) Latvijas Deputātu kongress sanāk ne retāk kā divreiz gadā. Kongress izvēlē Deputātu padomi (ik uz 4000 pa 1 priekšstāvim), kura darbojas pa starpkongresa laiku; Padome izvēlē savu Izpildu komiteju, kura izved dzīvē Padomē pieņemtos lēmumus un dekrētus;

5) vietējās deputātu padomes (apriņķu, pilsētu, miestu un pagastu), būdamas autonomas savās iekšējās lietās, darbojas saskaņā ar Latvijas Deputātu

padomi un izšķir jautājumus, attiecošos uz vietējās saimnieciskās un politiskās dzīves nokārtošanu;

6) Latvijas Deputātu padomei ir tiesība atlaist ar atsevišķu dekrētu tās iestādes, kuras censtos pretim strādāt Latvijas Deputātu padomes rīkojumiem, un nolikt jaunas vēlēšanas;

7) vietējo iestāžu darbinieki, tiklīdz tie kontrrevolūcijas balstīšanas nolūkos censtos sabotēt vai citādi nepadoties Deputātu padomes lēmumiem, saucami pie atbildības revolucionārā tribunāla priekšā;

8) katra cita vara, kura censtos nodibināties ārpus padomēm vai uzstāties Latvijas iedzīvotāju vārdā, nesaudzīgi jāapkaro ar visnesaudzīgākiem līdzekļiem;

9) pašvaldības iestādes, vēlētas uz vecā parlamentārisma pamatiem, pie šķiras diktatūras nav domājamas, tādēļ viņu uzdevumi politiskā un saimnieciskā laukā ir pārdodami vietējām padomēm;

10) kongress uzdod Latvijas Deputātu padomei nekavējoši izstrādāt attiecīgu plānu, saskaņotu ar proletariāta diktatūras prasībām, pēc kura jāpārveido jaunie pārvaldīšanas orgāni, pēc kam Padomei tūlīt jāstājas pie attiecīgo plānu izvešanas dzīvē;

11) Latvijas Deputātu padomes tiešā rīcībā kā bruņots spēks atrodas Sarkanā gvardija, kuras galvenais štābs atrodas pie Latvijas Deputātu padomes Izpildu komitejas.

12) Latvijas Deputātu padome pēc konstituēšanās paziņo iedzīvotājiem un centrālai valdībai ar atsevišķu deklarāciju par proletariāta diktatūras nodibināšanos.

(Pieņemta ar 248 balsīm pret 26, atturoties 7.)

«Ziņotājs», 5. nr., 1917. g. 21. decembrī.

Publicēta arī «Brīvajā Strēlniekā», 51. nr., 1917. g. 23. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 30.—31. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 448.—449. lpp. u. c.

PAR AGRĀRO JAUTĀJUMU

25. oktobra strādnieciskā revolūcija noārdīja beidzamos muižniecības ciotokšņus un deva iespēju laukstrādniekiem un bezzemniekiem iznīcināt zemes īpašnieku kundzības saimniecisko pamatu — privātīpašuma tiesības uz zemi, pārvēršot visu zemi proletariskās valsts īpašumā.

Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu II kongress, apstiprinot līdzšinējos Iskolata lēmumus par agrāro attiecību nokārtošanu Latvijā, paziņo, ka Latvijai nav vairs atgriešanās pie privātīpašuma tiesībām uz zemi. Tautas rokās pārgājušai zemei, mežiem, ūdeņiem, apakšzemes bagātībām, kā arī konfiscētam lauksaimniecības inventāram un kapitāliem jāpaliek Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes pilnīgā rīcībā. Tikai šai revolucionārās varas augstākai iestādei Latvijā ir tiesības saņemt visus ienākumus un renti no zemes un lemt šo ienākumu izlietošanu darba tautas

vajadzībām. Nacionalizētās zemes un inventārs nedrīkst tikt sadalīts starp privātpašniekiem, kooperatīviem vai vietējām iestādēm. Kongress kategoriski noraida saucienus pēc «sava kaktiņa, sava stūriša zemes», kas skalda lauku bezzemniekus savā starpā un rada mūsu ienaidniekos cerības iegūt agrāko varu pār nemantīgo tautu.

Lai ņemtu iespēju atsevišķiem uzņēmējiem izmantot laukstrādnieku darbu un zemes renti savās personīgās interesēs, Latvijas Deputātu padomei pēc iespējas un vajadzības jāatstumj visi starpnieki starp Padomi un laukstrādniekiem (arī lieliem muižu arendatori), paturot līdzšinējās un nodibinot jaunas, priekšzīmīgas lielsaimniecības, kuras vienīgi, nodrošinot augstāko darba ražīgumu, var apmierināt laukstrādnieku prasības pēc darba dienas, pienācīgas algas u. c.

Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu [padomju] izpildu orgāniem jāved nesaudzīga cīņa pret visiem tiem līdzšinējiem zemes īpašniekiem, lieliem arendatoriem un spekulantiem, kas atklāti vai paslepus traucē agrārās revolūcijas izvešanu, mēģinādami izbeigt savas saimniecības, izputinot inventāru, un tādā kārtā apdraud Latvijas lauksaimniecības nākamību. Nesaudzīgi jālauž katra pretošanās deputātu padomju lēmumiem, ņeroties nepieciešamos gadījumos pie inventāra un pārējo īpašumu konfiskācijas.

Kongress uzdod Padomei pielikt visas pūles, lai nākamā saimniecības gadā lauki tiktu kārtīgi apstrādāti. Jāreģistrē visas brīvās zemes un jārūpējas arī par viņu izmantošanu. Jāizstrādā rentes normas par izrentējamām zemēm. Jāspēr visi soļi, lai atjaunotu saimniecības izpostītos apgabalos un nodrošinātu darbu un uzturu pēc demobilizācijas atgriezušajiem laukstrādniekiem.

«Ziņotājs», 5. nr., 1917. g. 21. decembrī.

Publicēta arī «Brīvajā Strēlniekā», 56. nr., 1917. g. 31. decembrī; «Cīņā», 34. nr., 1917. g. 31. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 31.—32. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 449.—450. lpp. u. c.

PAR LAUKSTRĀDNIĒKU JAUTĀJUMU

1. II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongress, pārrunājot laukstrādnieku jautājumu, nāk pie slēdziena, ka laukstrādnieki līdz ar pārējo strādnieku šķiru nākuši pie diktatūras, uzdod Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei izvest dzīvē sekojošas laukstrādnieku prasības:

a) 8 stundu darba dienas ieviešanu; minimālo algu noteikšanu; nakts, virs-darbu un svētdienas darbu iznīcināšanu; apdrošināšanu nelaiemes, slimības, bezdarba, sakropļošanas un nespēka gadījumos; mātes stāvokļa nodrošināšanu; dzīvokļa jautājuma nokārtošanu, pieturoties pie tā principa, ka katrai strādnieku ģimenei tiktu nodrošināts atsevišķs dzīvoklis;

b) līdz ar to jāiznīcina līdzšinējais naturālais atalgošanas veids.

2. Laukstrādnieki uz vietām izved lauksaimniecības kontroli (ražošanas, patērēšanas un maiņas pārraudzība).

3. Priekš visu augšā minēto uzdevumu veikšanas laukstrādnieki katrā pa-

gastā dibina laukstrādnieku komitejas pēc fabriku komiteju parauga, kuras savu darbību saskaņo ar deputātu padomēm.

«Ziņotājs», 5. nr., 1917. g. 21. decembri.

Publicēta arī «Ciņā», 34. nr., 1917. g. 31. decembri; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 32.—33. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 450. lpp. u. c.

DEMOBILIZĀCIJAS JAUTĀJUMĀ

Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu II kongress, apskatījis jautājumu par sākušos un priekšā stāvošo demobilizāciju, nāk pie sekojošiem slēdzieniem:

1. Armijas, kara rūpniecības un kara uzņēmumu strādnieku demobilizācija ir iespējama un bez katastrofas izvedama vienīgi tad, ja viņā ņem tiešu un aktīvu darbību* visas revolucionārās darba demokrātijas varas iestādes un organizācijas.

2. Kā pie Iskolata, tā pie apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju izpildu komitejām un Iskorada dibināmas atsevišķas demobilizācijas nodaļas, kuras, stādāmās ciešos sakaros ar karaspēka demobilizācijas komisijām, izšķir jautājumus, saistītus ar demobilizācijas jautājumu uz vietām, un vada vietējo padomju darbību demobilizācijas lietās pēc padomju noteikta plāna un instrukcijām.

3. Iskolata demobilizācijas nodaļai kopēji ar Iskolastrelu jāstājas nekavējoši pie vispārēja projekta izstrādāšanas, kā pāriet še, Latvijā, no pastāvīga karaspēka uz visas revolucionārās darba tautas apbruņošanu.

4. Lai novērstu draudošo bezdarbu sakarā ar kara uzņēmumu likvidēšanu un bēgļu atgriešanos Latvijā, nekavējoši jāstājas pie sabiedrisku un valsts darbu organizēšanas un jādibina pie strādnieku organizācijām darba biržas. Vietējām deputātu padomēm jāievāc ziņas un jāizstrādā attiecīgi projekti, kā atjaunot izpostīto lauksaimniecību un rūpniecību, un jāstājas pie viņu izvešanas dzīvē.

Piezīme: izpostītās lauksaimniecības un rūpniecības atjaunošanai, kā arī sabiedrisko un valsts darbu organizēšanai jāpieprasa līdzekļi no valsts puses.

5. Jāstājas sakaros ar jaunizvēlētajām bēgļu organizācijām, lai nokārtotu bēgļu pakāpenisku atgriešanos Latvijā.

6. Iskolatam tūlīn jāuzliek tieša kontrole pār Zemsojuza,** Sogora*** un Načinarma iestādēm, lai tās neizvestu no Latvijas uzņēmumus un mantas, kurām jāpaliek uz vietas pēc Zemsojuza, Sogora un Načinarma likvidēšanas; jāizstrādā noteikumi kopēji ar vietējām deputātu padomēm par to, kādā kārtā un kā rīcībā lai pārietu augšminēto iestāžu uzņēmumi un īpašumi, un saskaņā ar Iskosolu XII jāstājas pie šo noteikumu izvešanas dzīvē.

* Domāts: dalību.

** Земский союз — Zemstu savienība.

*** Союз городов — Pilsētu savienība.

7. Iedzīvotāju apsargāšanai un varbūtēju ekscesu novēršanai pa demobilizācijas laiku Iskolatam kopēji ar Iskolastrelu jā rūpējas par vajadzīgo bruņoto spēku no kareivjiem un Sarkanās gvardijas.

8. Iskolatam un apriņķu padomju izpildu komitejām kopēji ar pārtikas orgāniem jāatrod līdzekļi, kā novērst draudošo pārtikas krīzi, kura kļūst jo dienas jo asāka un kura vēl pieņemsies sakarā ar demobilizāciju.

9. Sevišķa vērība jāpiegriež telpu jautājumam un satiksmes līdzekļiem, jo ar lielāku masu saplūšanu atsevišķos punktos var apstāties visu iestāžu darbība.

10. Iskolatam un vietējām padomēm nesaudzīgi jāapkaro kā iestādes, tā personas, kuras sabotāžas vai citādā ceļā gribētu traucēt no revolucionārās demokrātijas izstrādāto demobilizācijas plānu izvešanu dzīvē.

«Brīvais Strēlnieks», 2. nr., 1918. g. 4. janvārī.

Publicēta arī krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 34.—35. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 450.—451. lpp. u. c.

PAR SARKANO GVARDI

Lai nodrošinātu Krievijas Oktobra revolūcijas iekarojumus un nostiprinātu Padomju valdības varu, lai nesaudzīgi un sekmīgi varētu cīnīties pret kontr-revolūciju un uzturēt revolucionāru mieru un kārtību, Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku II kongress nāk pie slēdziena, ka:

1) Latvijā jā dibina Sarkanā gvarde, apbruņojot visus revolucionāros darbaļaudis;

2) Sarkanai gvardei kā bruņotam revolucionāram spēkam ir jābūt strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju rīcībā un pārziņā, kas darbojas saziņā un saskaņā ar Latvijas revolucionāro Sociāldemokrātiju;

3) priekš Sarkanās gvardes tiešas vadības un organizēšanas padomēm jā dibina attiecīgi štābi. Sarkanās gvardijas iekšējā uzbūve dibinās uz demokrātiskas pašvaldības pamatiem;

4) Sarkanajā gvardē var tikt uzņemtas personas tikai ar strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju un Latvijas revolucionārās Sociāldemokrātijas organizācijas rekomendāciju;

5) katram, kas iestājas Sarkanā gvardē, jā tiek reģistrētam, izdodama biedru karte un pienācīgie ieroči, un no šā brīža tam uzlikts par pienākumu padoties visiem Sarkanās gvardes noteikumiem un štābu pavēlēm;

6) ja Sarkanās gvardes atsevišķi locekļi vai veselas daļas pārkāpj Sarkanās gvardes noteikumus vai neizpilda pavēles, tad strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomēm jā sper soļi dēļ viņu atbruņošanas;

7) instruktori vai komisāri, kas tiek sūtīti no centrālajiem orgāniem uz vietām, bauda štābos balsstiesības;

8) ieročiem vai citiem kaujas piederumiem ir jāatrodas attiecīgo štābu

pārziņā, bet, kur tādi vēl nav nodibināti, tur tie pagaidām nododami strādnieku un bezzemnieku deputātu padomēm;

9) personām, kas nepieder pie Sarkanās gvardes, var tikt atstāti ieroči un sprāgstošas vielas tikai ar sevišķu apriņķa vai Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes atļauju, un

10) vispārējā pārziņa un politiskā vadība pār visu Sarkanā gvardi Latvijā pieder Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomei, kura stājas ciešos sakaros ar Viskrievijas Sarkanās gvardes Centrālo štābu.

«Ziņotājs», 7. nr., 1917. g. 30. decembrī.

Publicēta arī «Brīvajā Strēlniekā», 2. nr., 1918. g. 4. janvāri; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 33.—34. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 451.—452. lpp. u. c.

LATVIJAS STRĀDNIĒKU, ZALDATU UN BEZZEMNIEKU DEPUTĀTU PADOMES VEĻESANU REZULTĀTI

II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomju kongresā izvēlētā Latvijas Padome sastādās no sekojošiem locekļiem:

1. No Valkas apriņķa: 1) Roziņš, Fr., 2) Viļumsone, Anna, 3) Krūmiņš, J., 4) Zurevskis, 5) Bauze, R., 6) Zaķis, 7) Eferts, E., 8) Zīle, J., 9) Līdaks, O., 10) Viksniņš, 11) Eglītis, 12) Samsons, 13) Zeltiņš, 14) Manguss, 15) Rozītis, 16) Tomaševičs.

2. No Valmieras apriņķa: 1) Dvoreckis, 2) Seržants, 3) Ozoliņš, 4) Birzgals, 5) Zirnis, 6) Ozols, J., 7) Miezis, A., 8) Simsons, 9) Jansons, V., 10) Ratnieks, E., 11) Krieviņš, A., 12) Liepiņš, 13) Mežgailis, 14) Vārpa, 15) Janell[is].

3. No Cēsu apriņķa: 1) Vilks, J., 2) Gailis, K., 3) Kārkliņš, O., 4) Viksne, P., 5) Kalniņš, A., 6) Uztups, P., 7) Meņģelis, A., 8) Brants, P., 9) Silārājs, 10) Ozols, K., 11) Ozoliņš, A., 12) Gerke, 13) Jaunozoliņš, 14) Galviņš, E., 15) Avotiņš, P., 16) Purenis, 17) Dombrovskis, 18) Mežiņš.

4. No Rīgas apriņķa: 1) Viģants, 2) Zeimanis, 3) Auziņš, 4) Redlihs, R., 5) Speiga.

5. No XII armijas tranšeju strādniekiem: 1) Allens, N., 2) Dille, A., 3) Beldaus, N., 4) Zvejnieks, A., 5) Plinka, E., 6) Lapiņš, K., 7) Lācis, A., 8) Brīvulis, J., 9) Gabriels.

6. No strēlniekiem: 1) Bruņinieks, P., 2) Jēkabsons, 3) Migla, 4) Lācis, 5) Grīntāls, 6) Strauss.

Krājums «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 35.—36. lpp.

Publicēti arī dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 452. lpp. u. c.

**Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku
deputātu padomes manifestes Latvijas iedzīvotājiem.***

1917. g. 19. decembri.

**MANIFESTS!
VISIEM LATVIJAS IEDZĪVOTAJIEM**

Iegaumēdami visas vēstures un it sevišķi visa pēdējā gadu simteņa revolūciju sniegto mācību, ka proletariāts nevar izlietot savām vajadzībām valsts mašīnēriju, kura uzbūvēta un nostiprināta mantīgo šķiru interešu aizstāvēšanai un tautas masu apspiešanai un izsūkšanai, Latvijas strādnieki, kareivji un bezzemnieki sūtīja savus kārtīgi izvēlētos priekšstāvjus uz kongresu apspriest un nospraust tos principus, uz kuriem jādbina darba tautas valsts iekārta.

Kongress tika noturēts 1917. g. decembra 16., 17. un 18. dienās Valmieras pilsētas luterāņu baznīcā, kur tas vienprātīgi pieņēma sekojošus pamata principus, kuru sīkākai izstrādāšanai un dzīvī izvešanai ievēlēja no 69 Latvijas strādniekiem, kareivjiem un bezzemniekiem sastāvošu Deputātu padomi.

Par demokrātiju un proletariāta diktatūru

Krievijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku valdība, kura nodibinājās 1917. g. oktobra beigās, sastop kontrrevolucionārās, darba tautai naidīgās šķiras pretestību, kura izpaužas gan paslepenā, gan atklātā sabotāžā, noiedama līdz tiešam pilsoņu karam, un spiež proletariātu ķerties pie visstingrākās diktatūras šīs pretestības salaušanai. Par birģeliski buržujsko demokrātismu un par visu iedzīvotāju pilsoniskām tiesībām un brīvībām nevar būt runa, kamēr nav galīgi un pilnīgi salauzta katra birģelisko un buržujsko šķiru pretestība proletāriešu valsts iekārtai — Padomju valdībai.

Visas agrākā laika valdības iestādes tiek atceltas un viņu funkcijas uzdotas strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomēm, kuras saskaņā ar visas Krievijas proletārisko valsts iekārtu ir vienīgās likumīgās varas iestādes tiklab visā Latvijā, kā arī Latvijas apriņķos, pilsētās, miestos un pagastos. Katrs, kas nepadodas strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomju pavēlēm un rīkojumiem, stādāms revolucionāra tribunāla priekšā un stingri sodāms kā revolucionārās darbaļaužu valdības kontrrevolucionārs pretinieks.

Kamēr pastāv pilsoņu karš un proletariāts ir spiests uzturēt savu diktatūru, tikmēr nevar būt runa par Latvijas Satversmes sapulces vai kaut kādas citas iestādes ievēlēšanu un darbošanos uz demokrātiskiem pamatiem. Kara laikā ne no vienas karojošas valsts nevar prasīt, lai tā uzņem savā štābā ienaidnieku valsts ģenerāļus. Tāpat pilsoņu kara laikā nevar prasīt no revolucionārā proletariāta, lai tas pielaistu kontrrevolucionāro šķiru priekšstāvjus savās iestādēs.

* *So manifestu apstiprināja LSD CK 1917. g. 19. decembrī (LKP CK PVI PA, 1. f., 4. apr., 15. l., 11. lapa).*

Revolucionārās padomju varas uzdevums ir ķerties pie sociālisma ieviešanas, soli pa solim iznīcinot privātīpašuma tiesības uz visiem ražojamiem* līdzekļiem: zemi, rūpniecības un tirdzniecības uzņēmumiem, satiksmes līdzekļiem, bankām utt., pie kam agrākās attiecības bez kavēšanās nokārtojamas tādā veidā, kā to lēmis Iskolats savos jau publicētajos dekrētos.

Kapitalistiskie uzņēmumi, kurus nav iespējams tūdaļ pārņemt tautas rīcībā, padodami stingrai strādniecības kontrolei un konfiscējami, tiklīdz viņu īpašnieki nepadodas šai kontrolei vai liedzas izpildīt padomju un strādnieku komiteju prasības.

Strādnieku jautājums

Visgarām ievedama 8 stundu darba diena un stingrs virsstundu, svētdienas un naktsdarbu aizliegums visos gadījumos, kur vietējās strādnieku komitejas to[s] neatzīst par nepieciešam[iem].

Apdrošināšanai pret slimībām, vecuma nespēku, bezdarbu utt. jānotiek uz sabiedrības rēķina.

Jāgādā par to, ka pēc iespējas katrai strādnieku ģimenei būtu savs dzīvoklis.

Saimniecības iestādēm pārejot sabiedrības rokās, arodnieku biedrības zaudēs savu kapitalistiskai kārtībai piemēroto cīņas raksturu, kurš pa labai daļai iziet tikai uz sava aroda algas paaugstināšanu un darba apstākļu uzlabošanu, pat ja šādi uzlabojumi tiek gūti uz citu strādnieku rēķina. Arodniecisko biedrību turpmākiem uzdevumiem jābūt — sniegt organizētu un lietpratīgu palastu pie saimnieciskās kontroles izvešanas un attiecīgo rūpniecības nozaru organizēšanas. Revolucionārā Padomju valdība nevar veicināt vienas strādniecības daļas pacelšanos un iedzīvošanos uz strādnieku šķiras vairākuma rēķina, tādā kārtā dabūjot plaisu strādnieku šķiras starpā un radot jaunu darba aristokrātiju patlaban gāztās asins un maka aristokrātijas vietā.

Darba tautas republikai nav cita uzdevuma kā gādāt par katra viena pilsoņa labklājību, un nevienam darba tautas republikas pilsonim nedrīkst būt cita mērķa kā kalpot vispārības labā.

Viens priekš visiem un visi priekš vienai

Sis komunisma princips lai top likts Latvijas darba tautas satversmes pamatā. Katrs, kas atzīst šo ceļo komunisma principu un ir gatavs visiem spēkiem palīdzēt pie viņa izvešanas dzīvē, lai pievienojas Padomju valdībai kā pilntiesīgs līdzcīnītājs par cilvēces labāku, saulaināku nākotni. Bet katrs, kas pacēla savu roku pret proletārisko kārtību, kura tiek dibināta uz šo komunisma principu, lai zina, ka Latvijas darba tauta viņu bez žēlastības apspiežīs un sadragās ar dzelzs roku.

Nekāda vara neatturēs Latvijas proletariātu no šī lēmuma konsekventas izvešanas dzīvē. Piecpadsmit smagus un asiņainus gadus sekodami Latvijas Sociāldemokrātijas karogam, Latvijas proletārieši iemācījušies par saviem mēr-

* Tā tekstā. Domāts: ražošanas.

ķiem vīrišķīgi cīnīties un, ja vajadzīgs, varonīgi mirt «ar kaujas saucieniem uz lūpām». Viņi uzaicina visus Latvijas iedzīvotājus izšķirties un nostāties proletariāta pusē kā pilntiesīgus līdzcīnītājus vai kontrrevolucionāro tautas apspiedeju un izsūceju pusē kā nesaudzīgi apkarojamus ienaidniekus. Vidusceļa nav!

Decembra 19. dienā 1917. g.

Latvijas Strādnieku, kareivju
un bezzemnieku deputātu padome

«Cīņa», 28. nr., 1917. g. 22. decembrī.

Publicēts arī «Brīvajā Strēlniekā», 50. nr., 1917. g. 22. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 36.—39. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 454.—455. lpp. u. c.

Nr. 10

LSD CK un Iskolata deklarācija jautājumā par Latvijas pašnoteikšanos.

1917. g. 24. decembrī.

LATVIJAS PASNOTEIKŠANĀS DEKLARĀCIJA

Moderno lielvalstu imperiālistiskā politika vispār un tagadējais pasaules karš sevišķi ir visu zemju kapitālistu razbainiecisks uzbrukums kopējam laupījumam — visu zemju proletāriešiem. Un šī politika nevar izbeigties, kamēr pastāv kapitālistiskās sistēmas visvarenība. Tāpēc Krievijas strādnieku un zemnieku valdības priekšlikums slēgt mieru bez aneksijām un kontribūcijām uz tautu pašnoteikšanās pamatiem ir vislielākā mērā revolucionārs priekšlikums, kuru nevar pieņemt un godīgi izpildīt nevienas zemes imperiālistiskā valdība, bet kurš aicina visas pasaules kalpinātās tautas un šķiras uz kopēju, internacionālu masu cīņu pret imperiālistisko buržuāziju un viņas nacionālajām valdībām, tāpat kā kapitālistiskās lielvalstis nevar atsāties no sava saimniecības novada robežu paplašināšanas caur zemes gabalu pievienošanu, koloniju dibināšanu un iespaidu sfēru iegūšanu. Bet kalpinātām tautām un izsūktām šķirām šī ekspansijas politika nes tikai verdzību, karu un badu un trejdeviņas citas šai līdzīgas nesvētas trisvienības.

Tāpēc Latvijas proletariāts, kurš, pateicoties Latvijas vēsturiskiem un ģeogrāfiskiem apstākļiem, no savas pamošanās uz apzinīgu dzīvi un cīņu vienmēr piegriezta vislielāko vērību strādnieku šķiras cīņu internacionālajiem izpaudumiem, saņēma ar dziļu gandarījumu vēsti, ka centrālo valstu valdības izsacījušas gatavību vest miera sarunas uz Krievijas zemnieku un strādnieku valdības priekšā likto noteikumu pamata. Bija skaidra lieta, ka Vācijas un Austrijas proletariāta spēkam un revolucionārajai gribai vajag plūst pāri pār malām, ja vācu imperiālistiskā buržuāzija un nesaudzīgā junkuru kliķe jutās spiesta atzīt tautu pašnoteikšanās tiesības. Tā bija skaidra liecība, ka arī Vācijas un Austrijas proletariāts noziedzīgā pasaules karā izlieto asiņu jūrā noslicinās ne vien savas zemes feodālisma atliekas, bet novels no savām krūtīm arī imperiālistiskā kapitālisma lietuvēnu.

Bet miera sarunu tālākā gaitā izrādījās, ka Vācijas un Austrijas buržuju valdību junkuriskie priekšstāvji ar savu solījumu likt Krievijas zemnieku un strādnieku valdības priekšlikumu miera sarunu pamatā ir tikai ciniski nīrgājušies par tautu pašnoteikšanās tiesībām.

Sava miera priekšlikuma otrā pantā, protiet, centrālvalstu imperiālistiskās buržuāzijas junkuriskie diplomāti nekautrējās pasacīt, ka «Poliju, Lietuvu, Kurzemi un vācu karaspēka ieņemtās Vidzemes daļas apdzīvojošās tautas jau izsacījušas savu gribu pilnīgi atdalīties no Krievijas un nodibināt patstāvīgas valstis». Krievijas valdībai, pieturoties pie viņas uzstādītā tautu pašnoteikšanās principa, atliekot tikai atzīt un sankcionēt šo tautas gribas izpaudumu.

Mēs neesam aicināti runāt Polijas un Lietuvas iedzīvotāju vārdā, bet attiecībā uz Latviju mēs esam kompetenti jautāt, kur, kad un kādā veidā augšminētās tautas izsacījušas tādu gribu vai izrādījušas tādas tieksmes, kā Vācijas diplomātiskie junkuri apgalvo.

Ja nerēķina dažus pilnīgi neatbildīgus un nenieka nereprezentējošus Baltijas vācu publicistus, kurus taču pat prūšu vācu diplomāti negribēs nostādīt par Latvijas iedzīvotāju vairākuma gribas izpaudējiem, vienīgais tādas «gribas» izpaudējs varētu būt kā komēdija, kuru Prūsijas valdība sarīkoja vācu karaspēka ieņemtā Kurzemes daļā, sakomandējama uz landtāgu vietējo vācu baronu, baznīckungu un birģelības priekšstāvjus un joka pēc pielikdama klāt arī dažus pelēko baronu priekšstāvjus, kuriem uz pavēli jākrāc un jāizrāda svētlaimības sapņus sapņojošā «tauta». Un šī kompānija esot Latvijas iedzīvotāju domu izteicēja!

Tāds cinisms ne vien dara Krievijas zemnieku un strādnieku valdībai gandrīz par neiespējamu turpināt uzsāktās miera sarunas, bet tas it sevišķi izplikē un pazemina Vācijas proletariātu, kurš pieradinājis savu junkuru valdību pie uzskata, ka «tautas gribu» izteic tikai junkuri, pārnīekni un buržuāzijas priekšstāvji, nebūt neprasadāmi, ko domā un saka proletāriskās masas. Tādu nicināšanu no valdošo šķiru puses Vācijas un Austrijas proletariāts izpelnījies ar savu kļūmīgo «burgfriedena»* politiku, un katrs apzinīgs vācu proletārietis nevar nesajust tādu savu junkuru izturēšanos kā sāpīgu pātagas cirtieņu ģimī. Tādēļ mēs — vairāk aiz solidaritātes un brālības sajūtas pret nievāto Vācijas proletariātu nekā aiz gribas polemizēt un argumentēt ar Austrumelbijas junkuriem — konstatējam, ka vienīgais kompetentais Latvijas iedzīvotāju domu un gribas izteicējs ir vietējais proletariāts, kurš sastāda vairāk nekā 80 procentu no visa iedzīvotāju skaita un sasniedzis tādu pašapziņas un politiskās izglītības pakāpi, ka visās pēdējā laika demokrātiskās vēlēšanās (uz Vidzemes Zemes padomi, uz Viskrievijas Satversmes sapulci u. c.) apm. trīs ceturtdaļas no visiem vēlētajiem balso par Latvijas Sociāldemokrātijas — kreiso internacionālistu (lielinieku) kandidātiem.

Šis Latvijas proletariāts, kurš tagad ir vienīgais kungs un noteicējs visā vācu karaspēka neieņemtā daļā un kurš pirms vācu karaspēka iebrukuma bija pilnīgs valdnieks arī Rīgā, nekad un nekur nav izsacījis gribu vai izrādījis tieksmes atdalīties no Krievijas. Tādas tieksmes nevarēja pamosties Latvijas proletariātā, tāpēc ka tas ir pietiekoši izglītots, lai zinātu, ka tik ma-

* Pilsoņu miera.

zas tautiņas politiska patstāvība imperialistisko lielvalstu pievārtē ir tukša ilūzija, kurai, pret politiskās dzīves īstenību atduroties, ir jāsašķīst kā ziepju burbulim starp dzirnavu akmeņiem. Latvijas patstāvība būtu tikai vairāk vai mazāk veikls aizmaskojums Kurzemes pievienošanai pie junkuru jātās Prūsijas, pie tās Prūsijas, kura līdz šim pašam laikam liedz laukstrādniekiem koalīcijas tiesības un uzdrošinās pat starptautiskās sarunās paust uzskatu, ka, apprasoties pēc tautas gribas, proletariāts var palikt neievērots un neuzklausīts.

Latvijas proletariāts, kurš savā lielumā lielā vairumā pieder pie internacionālās revolucionārās sociāldemokrātijas, vēlas noārdīt visas tranšejas un dzeloņu drāts žogiem aizsargātās valsts robežas. Tāpēc viņš nevar gribēt un prasīt savas šaurās dzimtenes iežņaugšanu patstāvīgas valsts robežās. Latvijas proletariāts, kurš patlaban decembra pēdējās dienās Valmierā noturēja savu oficiāli izvēlētu priekšstāvju kongresu un konstituējās par savas dzimtenes vienīgo kungu un valdnieku, šis Latvijas proletariāts, kuram nupat nokratītā carisma jūga vietā patlaban taisās uzņņaupt kaklā vācu ķeizara jūgu, pat tagadējā tragiskā brīdī neaizmirst savu solidaritāti ar visu zemju strādniekiem un savu principiālo pretestību pret valsts robežu aizstāvēšanu buržujski kareivīgiem līdzekļiem, bet nozvērējās cīnīties pret laupījuma kāriem vācu iebrucējiem ar tiem pašiem proletāriskiem masu cīņas līdzekļiem, ar kuriem tas sekmiģi cīnījās pret carismu un krievu imperiālistisko buržuāziju, — šis Latvijas proletariāts nekad nevar gribēt un prasīt patstāvīgas latviešu valstiņas dibināšanu, pat ja šī «patstāvība» netiktu tūdaļ padota zem ienīstās vācu baronokrātijas un Prūsijas karaļa aizbildniecības.

Visās Valmieras kongresa rezolūcijās, kur iet runa par Latvijas iedzīvotāju vietējo pašvaldību un autonomisko iekārtu, tiek nepārprotami uzsvērts: «pilnīgā saskaņā ar Viskrievijas Padomju valdības iekārtu» vai «Krievijas valsts rāmjos», «brīvā Latvija brīvajā Krievijā». Tāds vienmēr bijis Latvijas proletariāta lozungs.

Bet ne vien proletariāts, arī zemniecības un birģelības orgāni visur un vienmēr izteikušies par Latvijas ciešu piesliešanos Krievijai, lai gan tagadējā Krievijas proletāriskā valsts iekārta un feodālo zemes īpašuma tiesību atcelšana spiestin spieģ mantīgo šķiru piederīgos izturēties nelabvēlīgi pret tagadējo Krieviju un tur notiekošām pārmaiņām. Demokrātiski ievēlētā Vidzemes Zemes padome,* Latvijas bēģļu kongress,¹³² visas šīs demokrātiski vēlētas iestādes bez jebkādiem ārējiem spaidiem izsacījušas savu noteikto gribu palikt pie Krievijas.

Visu to ievērojot, Latvijas Sociāldemokrātijas Centrālā Komiteja un Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja uz visnoteiktāko protestē pret Austrijas—Vācijas miera delegācijas apgalvojumu, it kā Latvijas iedzīvotāģi kaut kad izteikuģi vēlēģanas atdalīties no Krievijas. Ja centrālo valstu priekģstāvģi tomēr uzturētu savu melu apgalvojumu, tad ieteicam izdarīt mēģinājumu un aizsaukt no Latvijas tiklab vācu, kā arī krievu karaspēku un atļaut tad visiem vietēģiem iedzīvotāģiem svabadi pašnoteikties. Ja Vācijas un Austrijas priekģstāvģi nav tieģi meloģuģi, bet patie-

* Avīzē «Brīvais Strēlnieks» šeit iespraudums: Maskavā pastāvoģā Kurzemes Zemes padome.

šām paši tic, ka iedzīvotāju vairākums vēlas no Krievijas atdalīties vai pat pie Vācijas pievienoties, tad viņiem nekas nevar būt pretī tādām mēģinājumiem.

Valkā, 24. decembrī 1917. gadā.

Latvijas Sociāldemokrātijas Centrālā
Komiteja
Latvijas Strādnieku, kareivju un bez-
zemnieku deputātu padomes Izpildu
komiteja

«Cīņa», 31. nr., 1917. g. 28. decembrī.

Publicēts arī «Brīvajā Strēlniekā», 53. nr., 1917. g. 28. decembrī; «Ziņotājā» 7. nr., 1917. g. 30. decembrī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 40.—43. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 457.—459. lpp. u. c.

Nr. 11

Iskolata dekrēts par latviešu valodas lietošanu Latvijas iestādēs.

1918. g. 4. janvārī.*

DEKRĒTS PAR DARĪŠĀNU VALODU LATVIJAS OFICIĀLAJĀS IESTĀDĒS

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja ar šo paziņo, ka visās Latvijas oficiālajās iestādēs (gubernās, apriņķos, pilsētās, miestos un pagastos) lietojama latviešu valoda visās darīšanās. Cittautu valodām tiek dotas līdzīgas tiesības kā latviešu valodai visur tur, kur tas izrādās par nepieciešamu.

Priekšsēdētāja biedrs O. Kārklīšs
Sekretārs J. Mežiņš

Valkā, 4. janvārī 1918. g.

«Ziņotājs», 4. nr., 1918. g. 6. janvārī.

Publicēts arī «Brīvajā Strēlniekā», 6. nr., 1918. g. 11. janvārī; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 54. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 462. lpp. u. c.

**Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku
deputātu padomes rezolūcijas un lēmumi.**

1918. g. 20. janvāri.*

REZOLŪCIJA PAR MOMENTU

1. Krievijas sociālistiskās revolūcijas gaita pēc 2¹/₂ mēnešiem apstiprina uzskatu, ka revolucionārais šķiras apzinīgs proletariāts, apvienojot organizatoriski zem sava iespaida pilsētu un lauku proletāriskās masas, spēj ne tikai iekarot, bet arī paturēt un nostiprināt savu diktatūru.

Šīs diktatūras nostiprināšana ir iespējama, vienīgi nesaudzīgi un bez mazākās šaubīšanās izlietojot no valsts varas proletariāta rokās dotos cīņas līdzekļus, lai revolucionāras varmācības ceļā apspiestu katru mantīgo šķiru un sīk-birģelisko sociālistu pretošanos proletāriskai revolūcijai.

2. Padzīdama pretrevolucionāro Satversmes sapulci un izsludinādama Krieviju par brīvu sociālistisku Padomju republiku, Padomju valdība ir rīkojusies pilnīgā saskaņā ar proletariāta šķiras un sociālisma uzvaras interesēm un tiks nedalīti atbalstīti no Latvijas darba tautas.

Reizē ar to Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padome pastrīpo, ka Padomju valdības centieniem arī uz priekšu ir jāiziet neatlaidīgi uz visu t. s. demokrātiski vēlēto iestāžu iznīcināšanu un visas saimnieciskās un politiskās dzīves vadības nodošanu strādnieku, kareivju un zemnieku deputātu padomju rokās.

3. Latvijas Padome viscauri atzīst un atbalsta Tautas Komisāru Padomes un miera delegācijas enerģisko, patiesi revolucionāro miera politiku, kura, atmaskojot Vācijas un starptautiskā imperiālisma rījīgumu, raisa rokas starptautiskā proletariāta cīņai pret imperiālismu un to atbalstošiem sociāļšovinistiem, kā to pierāda Austrijas un Vācijas proletariāta varonīgā uzstāšanās pēdējās dienās;¹⁹³ Padome atzīst, ka demokrātisks miers, par kuru cīnās Krievijas un starptautiskais proletariāts, nav sasniedzams citādi kā tikai starptautiskās proletāriskās revolūcijas ceļā, — kādēļ miera politikai un sarunām arī turpmāk jātop saskaņotām vispirms ar šīs revolūcijas interesēm.

4. Pateicoties zināmiem vēsturiskiem apstākļiem, nelielas sabiedrības daļas rokās ir koncentrējušies visi ražošanas līdzekļi, kā zeme, fabrikas, satiksmes līdzekļi, tā arī maīņa. Uz šī sava saimnieciskā pamata dibinādāmās, mantīgās šķiras noteic visu politisko, saimniecisko un kulturālo valsts dzīvi, uz visšausmīgāko nospiezdamas un izmantodamas darba demokrātiju. Visi līdzšinējie darba demokrātijas cīņas līdzekļi pret mantīgo šķiru kundzību, kā streiki, arodnieciskās biedrības, kooperatīvi, sociālā likumdošana utt., nespēj novērst kapitālistiskās ražošanas kārtības radīto postu, bet tikai mikstināt vienu otru parādību. Tagad, kad revolucionārā darba demokrātijā iekarojusi politisko valsts varu, viņai nekavējoši jāķeras pie saimnieciskās nevienlīdzības iznīcināšanas, pašos pamatos nojaucot kapitālistisko ražošanas iekārtu. Viss

* Sēdes datums.

tas panākams, izvedot revolucionārā ceļā darba demokrātijas saimniecisko diktatūru. — Padomēm nekavējoši jāķeras pie visu ražošanas un satiksmes līdzekļu, rūpniecības un tirdzniecības iestāžu, dzīvokļu un sabiedrisku iestāžu nacionalizēšanas.

REZOLŪCIJA PAR KONFISCĒTO MUIŽU MANTU UZGLABĀŠANU

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome nolemj, ka pie muižu un citu īpašumu konfiscēšanas tur atrodamās bibliotēkas, gleznas, kolekcijas u. c. priekšmeti, kuriem zinātniska, vēsturiska vai mākslas vērtība, ir jānodod Iskolatam. Apriņķa padomēm jāsūta uz vietām savi priekšstāvji, kas rūpētos, lai minētie priekšmeti tiktu reģistrēti un sakopoti apriņķa pilsētās vai, kur tas tehniski nebūtu iespējams, droši noglabāti uz vietām.

LĒMUMS PAR «STRĀDNIĒKU AVIZES» SLĒGSANU

Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padome, ņemot vērā to, ka «Strādnieku Avīze»:

1) pretī II Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju kongresa lēmumam, ka vienīgais Latvijas augstākās varas orgāns ir kongress, ved aģitāciju par Latvijas Satversmes sapulces sasaukšanu, tādā kārtā uzaicinādama Latvijas iedzīvotājus neatīt Latvijas darba demokrātijas diktatūras iestādes un viņas vietā likt vistautas parlamentārās iestādes, kas tagadējā socialistiskās revolūcijas laikmetā nozīmētu proletariāta varas gāšanu un kontrrevolucionāras kara diktatūras ieviešanu;

2) izplata dažādas melu ziņas, kuru tiešs nolūks izsaukt sajukumu un uztraukumu iedzīvotāju masās un tādā kārtā vājināt padomju varu, — nolemj slēgt uz visiem laikiem «Strādnieku Avīzi» un viņas tipogrāfiju nacionalizēt.

Lēmums pieņemts vienbalsīgi.

«Ziņotājs», 15. nr., 1918. g. 24. janvāri.

Publicēts arī «Brīvajā Strēlniekā», 16. nr., 1918. g. 23. janvāri; krājumā «Proletariāta diktatūra Latvijā», Maskavā, 1919., 128.—130. lpp.; dokumentu un materiālu krājumā «Latvijas Komunistiskā partija Oktobra revolūcijā. 1917.», Rīgā, 1957., 475.—476. lpp. u. c.

PIEZĪMES

¹ Par bezzemniekiem LSD (sk. 7. piezīmi) uzskatīja lauku proletāriešus (kalpus), pusgraudniekus un nelielu saimniecību nomniekus (kas neeksploatēja algotu darbaspēku), lauku amatniekus un laukos dzīvojošos brīvu profesiju pārstāvjus, kā skolotājus u. c.

1917. g. 16.—18. aprīlī Valmierā boļševiku vadībā notika Vidzemes bezzemnieku kongress, kurā piedalījās 436 delegāti un daudzi viesi. Tas nosodīja imperālistisko karu, izteica neuzticību Pagaidu valdībai, pieprasīja muižu konfiskāciju, atbalstīja prasību par astoņu stundu darba dienu, aicināja Latvijas lauku darbaļaudis nekavējoties ievēlēt bezzemnieku padomes un organizēt laukstrādnieku arodbiedrību. Tika pieņemti arī citi svarīgi lēmumi. Kongress ievēlēja Vidzemes Bezzemnieku padomi — 45 locekļus un 4 locekļu kandidātus (42 no viņiem bija LSD biedri). Viņu vidū bija O. Kārklīšs, K. Pētersons, E. Eferts-Klusais, J. Birkenfelds, P. Viksne, A. Miezišs, O. Lācis, A. Upīts, P. Birzgalis un citi aktīvie LSD darbinieki. Saskaņā ar kongresa lēmumu Vidzemes Bezzemnieku padome apvienojās ar Rīgas Strādnieku deputātu padomi (sk. 2. piezīmi) un darbojās kā tās *Bezzemnieku sekcija*. Tā daudz darīja, lai organizētu un saliedētu bezzemnieku un laukstrādnieku masas Latvijas neokupētajā daļā. Liela nozīme revolucionārās kustības attīstībā laukos bija pagastu un apriņķu bezzemnieku padomju izveidošanai. Sakarā ar jaunu delegātu pieplūšanu no jaunievēlētajām bezzemnieku padomēm Bezzemnieku sekcijas deputātu skaits jau 1917. g. aprīlī pieauga līdz 112. — 21.

² 1917. g. 2. martā LSD Rīgas organizācijas Rīcības komitejas sasauktā 9. leģālo strādnieku biedrību pārstāvju sapulcē ievēlēja Pagaidu padomi, kurai uzdeva organizēt strādnieku deputātu padomes vēlēšanas un sasaukt *Rīgas Strādnieku deputātu padomi*. 7. martā ievēlēja padomes pirmo sastāvu (39 locekļi). Par tās priekšsēdētāju kļuva A. Zeibots, bet pēc 20. marta — no trimdas atgriezies boļševiks R. Endrupis.

Martā Rīgas Padomes darbībā bija vērojamas samiernieciskas tendences, taču turpmāk tā boļševiku ietekmē kļuva par ievērojamu revolucionāro faktoru Latvijā. 11. maijā Rīgas Padome pieņēma rezolūciju, kurā bija izteikta neuzticība Pagaidu valdībai un pieprasīta visas varas pāreja padomju rokās.

1917. g. augustā Rīgas Padomē, kas darbojās LSD CK vadībā, bija jau ap 480 delegātu, kuri pārstāvēja 90 000 darbaļaužu. Līdz jūlija beigām, kad nodibināja Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomi, tā bija visu padomju vadošais centrs Vidzemē. Rīgas Padome sūtīja uz laukiem propagandistus bezzemnieku apvienošanai un saliedēšanai, kopā ar LSD CK aprīlī sasauca Vidzemes bezzemnieku kongresu, kas nolēma Latvijā izveidot bezzemnieku padomes (sk. 1. piezīmi). Pēc Rīgas Padomes iniciatīvas nodibināja strādnieku miliciju, noteica 8 stundu darba dienu. Rīgas Strādnieku deputātu padome noteikti uzstājās par buržuāziski demokrātiskās revolūcijas pāraugšanu sociālistiskajā. Tā izdeva avīzi «Ziņotājs», kura iznāca līdz 1917. g. maijam, kad nodeva savas funkcijas LSD CK orgānam — «Cīņai» (sk. 23. piezīmi).

Pēc Rīgas krišanas 1917. g. augustā (sk. 35. piezīmi) vācu okupanti Rīgas Padomes darbību aizliedza, bet tā kādu laiku darbojās nelegāli. Rīgas Strādnieku deputātu padome atjaunoja savu darbību 1918. g. decembra sākumā un aktīvi iekļāvās cīņā par padomju varu. — 21.

- ³ *Latviešu strēlnieku pulku Apvienotās deputātu padomes Izpildu komiteja (Iskolastrels)* tika izveidota latviešu strēlnieku I kongresā 1917. g. 27.—29. martā Rīgā. Sākumā Iskolastrela locekļi vairākumā bija bezparteijski, lai gan revolucionāri noskaņoti kareivji un virsnieki, tāpēc Iskolastrela politika bija svārstīga, sevišķi jautājumos par attiecībām pret Pagaidu valdību, par karu un par armijas demokratizēšanu. Tomēr LSD biedri, kas sastādīja pusi no Iskolastrela prezīdija locekļiem, strēlnieku masu straujas revolucionizēšanās apstākļos panāca, ka Iskolastrela vairākums daudzos svarīgos jautājumos atbalstīja boļševiku priekšlikumus. Iskolastrelā tika kooptēti latviešu strēlnieku pulku LSD organizācijas komitejas locekļi, kas izveidoja Iskolastrela aģitācijas komisiju. Latviešu strēlnieku II kongresā, kas notika 1917. g. 12.—17. maijā, un noteikti izteicās par boļševistisko nostāju visos revolūcijas pamatjautājumos, tika ievēlēts jauns Iskolastrels, kas turpmāk ciešā sadarbībā ar LSD CK vadīja latviešu strēlnieku cīņā par socialistiskās revolūcijas uzvaru. Iskolastrela tiešs uzdevums bija politiski organizēt un audzināt strēlniekus, kā arī izvērst masu kultūras darbu strēlnieku pulkos. Tas aktīvi piedalījās Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes izveidošanā un tās darbā. Pēc atkāpšanās no Rīgas (sk. 35. piezīmi) Iskolastrels atradās Cēsis (ar nodaļu Valkā). Iskolastrelam bija liela nozīme Oktobra revolūcijas sagatavošanā un norisē, bet pēc revolūcijas uzvaras — padomju varas nostiprināšanā Latvijas neokupētajā daļā.

Vācu karaspēkam 1918. g. februārī okupējot visu Latviju, Iskolastrels un tā vadītie latviešu strēlnieku pulki atkāpās uz Padomju Krieviju, lai Sarkanās Armijas rindās cīnītos par Oktobra revolūcijas iekarojumu nosargāšanu. 1918. g. martā un aprīlī Iskolastrels darbojās Maskava un Bologojē, veicot lielu organizatorisku darbu strēlnieku pulku reorganizēšanā par Latviešu strēlnieku padomju divīziju. Divīzijas partijas organizācijas vadība Iskolastrels stiprināja militāro disciplīnu un cēla strēlnieku kaujas spējas, audzināja viņus proletāriskā internacionalisma garā, kontrolēja Latviešu strēlnieku padomju divīzijas administratīvo un saimniecisko daļu, pārzināja kultūras un masu politisko darbu pulkos. Šīs funkcijas Iskolastrels pildīja arī Padomju Latvijā 1919. g. Kad 1919. g. jūnijā Padomju Latvijas armiju pārformēja par 15. armiju, Iskolastrelu likvidēja un tā funkcijas nodeva Latviešu divīzijas politiskajai nodaļai. Iskolastrela vadošie darbinieki bija P. Bārda, K. Petersons, A. Pētersons, O. Lācis, V. Šteinharts, V. Ozols, E. Vikmanis, J. Dūmiņš, J. Zariņš, P. Krustiņš u. c. — 21.

- ⁴ *Aprīņķu padomes* Latvijā tika dibinātas pēc 1917. g. Februāra revolūcijas. Vidzemē pastāvēja 4 aprīņķu padomes — Rīgas, Cēsu, Valmieras un Valkas, kuru darbību jau no paša sākuma vadīja LSD (sk. 7. piezīmi). Latgalē izveidotajās Daugavpils, Rēzeknes un Ludzas aprīņķu padomes līdz pat 1917. g. Oktobra dienām vairākumā bija eseri un meņševiki. Aprīņķu padomēm Vidzemē bija liela nozīme socialistiskās revolūcijas uzvarā Latvijā un tās iekarojumu nostiprināšanā. Latgalē pēc Oktobra revolūcijas aprīņķu padomes arī pārgāja boļševiku rokās. — 22.

- ⁵ *Vidzemes Zemes padome* tika ievēlēta 1917. g. augustā saskaņā ar Pagaidu valdības 22. jūlija likumu par Vidzemes pašvaldību. Tā stājās Vidzemes Pagaidu zemes padomes (sk. 11. piezīmi) vietā, kas tika izveidota 1917. g. martā. Vēlēšanās kandidātus izvirzīja LSD CK kopā ar Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomi, Zemnieku savienība (sk. 8. piezīmi) un eseri (sk. 10. piezīmi). Padomē ievēlēja 24 LSD pārstāvjus, 15 Zemnieku savienības pārstāvjus un 1 eseru. Savu darbību Vidzemes Zemes padome sāka 29. augustā Valkā. Pēc vairākiem nesekmīgiem mēģinājumiem ievirzīt tās darbu sev vēlāmā gultnē buržuāzijas pārstāvji 9. oktobrī no Zemes padomes izstājās, un turpmāk to nedalīti vadīja LSD. Pēc Oktobra re-

volūcijas uzvaras, visai varai pārejot padomju rokās, Vidzemes Zemes padome, cieši sadarbojoties ar Iskolatu, līdz 1918. g. sākumam savu darbību pakāpeniski izbeidza. — 22.

⁶ *Vidzemes agrārā valde bija* izpildorgāns Vidzemes agrārājai komitejai, kas darbojās Vidzemes Pagaidu zemes padomes (resp. Zemes padomes) ietvaros. Šādas komitejas guberņas nodibināja 1917. g. aprīlī pēc Pagaidu valdības rīkojuma, ko sagatavoja zemkopības ministrs kadets (sk. 43. piezīmi) Singarjovs. Kā to uzdevums bija minēta zemes jautājuma noregulēšana. Vidzemes guberņas agrārās komitejas valdē bija paredzētas 3 vietas lauku buržuāzijas un 2 vietas Bezzemnieku padomes (sk. 1. piezīmi) pārstāvjiem. Tā kā agrārā komiteja netika ievēlēta uz demokrātiskiem pamatiem, bezzemnieku pārstāvji atteicās tajā darboties. Visas Latvijas revolucionārās organizācijas prasīja parveidot šo komiteju par iestādi, kas dibinātos uz demokrātiskiem pamatiem, lai tā atspoguļotu reālās šķiru attiecības Latvijas laukos un līdz ar to taja vairākuma būtu bezzemnieku pārstāvji. Revolūcijai attīstoties, šāds stāvoklis 1917. g. rudens sākumā, pēc LSD lielās uzvaras Vidzemes Zemes padomes vēlēšanās (sk. 5. piezīmi), jau bija sasniegts: septembrī guberņas agrārvaldē bija 3 bezzemnieku un 2 saimnieku pārstāvji. Agrārās komitejas izveidoja arī apriņķos, un arī tur notika ciņa, lai tās pārverstu par revolucionāro spēku ieročiem. Šī ciņa 1917. g. rudenī tāpat vainagojās panākumiem. Sevišķi efektīvi bezzemnieku intereses tad aizstāvēja uz demokrātiskiem principiem dibinātā Valmieras apriņķa agrārkomiteja. — 22.

⁷ *Latvijas Sociāldemokrātija (LSD)* izveidojās 1906. g. kā KSDSP teritoriālā organizācija, 1904. g. nodibinātajai Latviešu sociāldemokrātiskajai strādnieku partijai apvienojoties ar KSDSP organizācijām, kas darbojās Latvijas (Vidzemes un Kurzemes) teritorijā. LSD II un IV kongresā (1907. g. jūlijā un 1914. g. janvārī) piedalījās V. I. Ļeņins, kas palīdzēja latviešu boļševikiem idejiski un organizatoriski sagraut menševiku likvidatorus (sk. 32. piezīmi). LSD V kongress 1917. g. jūlijā (sk. 57. piezīmi) pieņēma svarīgus lēmumus socialistiskās revolūcijas sagatavošanai. LSD VI kongresā 1919. g. martā Latvijas Sociāldemokrātiju pārdevēja par Latvijas Komunistisko partiju (LKP). — 22.

⁸ *Zemnieku savienība* — Latvijas lauku buržuāzijas partija, kas izveidojās 1917. g. aprīlī, apvienojoties vairākiem latviešu lauku buržuāzijas grupējumiem. Tās preses orgāns bija laikraksts «Lidums» (sk. 88. piezīmi). Tautā Zemnieku savienību sauca par saimnieku savienību. Tā kļuva par vienu no specīgākajiem kontrrevolūcijas balstiem Latvijā. Zemnieku savienība aizstāvēja zemes privatīpašumu, nikni cīnījās pret laukstrādnieku un trūcīgo zemnieku organizācijām, pret socialistisko revolūciju. Ap Zemnieku savienību apvienojusies Vidzemes lauku buržuāzija 1917. g. pretstatā bezzemnieku padomēm (sk. 1. piezīmi), cerot tā mazināt to ietekmi uz laukiem, dibināja tā deviņas zemnieku deputātu padomes. Šīs «padomes» aizstāvēja budžu intereses un pēc Oktobra revolūcijas aktīvi vērsās pret padomju varu. Par pret-padomju darbību tās tika likvidētas.

Zemnieku savienība aktīvi piedalījās kontrrevolucionāro spēku organizēšanā Latvijā arī 1918. g., vācu okupācijas laikā. Sai partijai bija neteicošā loma kontrrevolucionārās Tautas padomes nodibināšanā un buržuāziskās Latvijas proklamēšanā 1918. gada novembrī. Buržuāzijas valdīšanas laikā Latvijā Zemnieku savienība bija ietekmīgākā buržuāziskā partija. Tās līderi ar K. Ulmani priekšgalā sagatavoja un 1934. g. maijā veica fašistisko apvērsumu. — 22.

⁹ Pleskavā 1917. g. atradās *Ziemeļrietumu apgabala Apvienotās padomes Izpildu komiteja (Iskoborsevs)*. Šo apvienoto padomi izveidoja 1917. g. 16. aprīlī Pleskavas, Novgorodas, Vitebskas, Vidzemes un Igaunijas guberņas, kā arī dažu Tveras un Petrogradas guberņas apriņķu padomju I kongresā. Vēlāk tajā sūtīja savus delegātus arī Vologdas, Arhangeļskas un Oļņecas guberņas padomes. Ziemeļrietumu apgabala padomju II kongresā 1917. g. 20.—26. maijā piedalījās arī Ziemeļu frontes pārstāvji. Iskoborseva pirmajā

un otrajā sastāvā pārsvarā bija meņševiki un eseri, un tas skaidri atspoguļojās tā politikā. Iskolata pārstāvji Iskoborsevā darbojās bolševistiskajā frakcijā, kas cīnījās pret tā oportunistisko vadību un 1917. g. rudenī ievērojami nostiprināja savas pozīcijas Iskoborsevā. 1917. g. 21.—23. novembrī Pleskavā notika Ziemeļrietumu apgabala padomju III kongress, piedaloties 138 delegātiem (to skaitā 86 bolševiki un 30 kreiso eseri). Visos svarīgākajos jautājumos kongress pieņēma bolševistiskas rezolūcijas. Rezolūcijā par zemes jautājumu kongress lika priekšā zemniekiem pārvēlēt tās agrārās komitejas, kas neatbalstīja Padomju valdības Dekrētu par zemi, un aicināja Ziemeļu frontes kareivjus palīdzēt īstenot šo Dekrētu. Kongress ievēlēja jaunu Iskoborseva sastāvu, kurā vairākumā bija bolševiki. Par tā priekšsēdētāju ievēlēja B. Pozernu. 1917. g. 17. decembrī Iskoborsevs apvienojās ar novembrī Ziemeļu frontes padomju I kongresā ievēlēto Ziemeļu frontes padomju Izpildu komiteju (Iskosevu). Līdz ar to izveidojās Ziemeļrietumu apgabala un Ziemeļu frontes strādnieku, kareivju un zemnieku deputātu padomju Augstākā izpildu komiteja (Verhosevs). Par tās priekšsēdētāju ievēlēja F. Markusu, sekretāru — P. Viksni. — 22.

- ¹⁰ *Sociālistu revolucionāru jeb eseru partija* Krievijā izveidojās 1902. g., apvienojoties narodniciskām grupām un pulciņiem. Šī sīkburžuāziskā partija noliedza šķiru pretišķības zemniecībā, neatzina marksistisko macību par šķiru cīņu un proletariāta diktatūru, noliedza proletariāta vadošo lomu revolūcijā. Pēc 1917. g. Februāra revolūcijas eseri kopā ar meņševikiem un kadetiņiem bija buržuāziskās Pagaidu valdības balsts. Šajā laikā sociālistu revolucionāru partijā izveidojās kreisais novirziens, kas uzstājās pret koalīciju ar buržuāziju. Pēc Oktobra revolūcijas kreisie eseri noformēja patstāvīgā partijā un neilgu laiku ietilpa arī Tautas Komisarū Padomē. Nostājoties pret Brestas mieru, kreisie eseri 1918. g. 16. martā izstājās no TKP, bet 1918. g. jūlijā sarīkoja pretpadomju dumpi. Eseru kontrrevolucionārā darbība turpinājās visu pilsoņu kara laiku. Pēc pilsoņu kara eseru partija izjuka.

Krievijas eseriem tuvu stāvēja «Latvijas Revolucionāro sociālistu partija». Šādu nosaukumu 1913. g. pieņēma Latviešu sociāldemokrātu savienība, kas nodibinājās 1900. g. Rietumeiropā. Šī sīkburžuāziskā organizācija mēģināja savienot eseriskos priekšstatus par sociālismu ar šauri nacionālistiskiem centieniem. P. Stučka nosauca latviešu eserus par Krievijas eseru «vāju kopiju». Uzlūkojot zemniecību par vienotu darbaļaužu masu un neatzīstot tās šķirisko diferenciaciju, Latvijas Revolucionāro sociālistu partija uzdevās par darba zemniecības aizstāvētāju. Agrārajā jautājumā tā sludināja gan «sava kaktiņa, sava zemes stūrīša» lozungu, gan arī «sabiedrisku saimniecību», bet neprasija muižu konfiskāciju. Strādnieku, strēlnieku un bezzemnieku masās latviešu eseru uzskatiem bija pavisam niecīga piekrišana. Pret padomju varu Latvijas Revolucionāro sociālistu partija nenostājās, tās pārstāvji darbojās Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomē un Iskolatā, it īpaši laikā pirms Rīgas krišanas (sk. 35. piezīmi), tomēr arī tur viņu runās izskanēja stipri privātsaimnieciskie un nacionālistiskie motīvi. Latviešu eseri 1917. g. izdeva laikrakstu «Darba Tauta», bet 1919. g. Padomju Latvijā — «Uz priekšu!». Savu darbību tie izbeidza pēc padomju varas krišanas Latvijā 1919. g. — 25.

- ¹¹ *Vidzemes Pagaidu zemes padome* tika nodibināta 1917. g. 12.—13. martā Valmierā notikušajā «zemes sapulcē», kuru sasauca budziskās Rīgas Lauksaimniecības centrālbiedrības vadītāji. Šajā sapulcē vajadzēja piedalīties no katra pagasta pa vienam saimniekam un vienam bezzemniekam, bet būtībā delegātu lielākā daļa bija buržuāzijas pārstāvji. Pret buržuāzijas mēģinājumu sagrābt savas rokās pašvaldības orgānus protestēja Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis, kas atstāja sapulci. Zemes sapulces ievēlētās Vidzemes Pagaidu zemes padomes 48 locekļu vidū lielākoties bija lauku un pilsetas buržuāzijas, kā arī muižu īpašnieku pārstāvji. Latviešu strēlnieku pulku apvienotā deputātu padome (I kongress) (sk. 3. piezīmi), kas sanāca 1917. g. 27.—29. martā Rīgā, neatzina buržuāzijas nodibināto Pagaidu zemes padomi un prasīja ievēlēt jaunu pašvaldības orgānu demokrātiskā ceļā. Arī Vidzemes

bezzemnieku kongress Valmierā, kas notika 16.—18. aprīlī (sk. 1. piezīmi), paziņoja, ka neatzīst Vidzemes Pagaidu zemes padomi, jo tā ir lauku buržuāzijas iestāde, kurai nav tiesības uzņemties pašvaldības orgāna funkcijas. Kongress uzdeva Bezzemnieku padomei sagatavot Vidzemes Zemes padomes vēlēšanas uz demokrātiskiem pamatiem. Tajā pašā laikā, lai gūtu iespēju piespiest Vidzemes pagaidu pašvaldības orgānu kaut zināmā mērā aizstāvēt darbaļaužu intereses, Vidzemes Bezzemnieku padome uzsāka ar Vidzemes Pagaidu zemes padomi sarunas par apvienošanu, kura arī notika 3. maijā. Šādi rīkojoties, Bezzemnieku padome ievēroja to apstākli, ka Pagaidu valdība bija atzinusi Pagaidu zemes padomi par vietējās pašvaldības orgānu Vidzemē; bez tam Bezzemnieku padome cēreja, ka Pagaidu zemes padomes kreisais spārnis izšķīrējos gadījumos nostāsies bezzemnieku pusē. Katrā ziņā Bezzemnieku padome saglabāja savu patstāvību kā Pagaidu zemes padomes bezzemnieku frakcija un kā Bezzemnieku sekcija palika Rīgas Strādnieku deputātu padomes sastāvā. Pēc apvienošanās Vidzemes Pagaidu zemes padomē bija 45 bezzemnieku un 48 buržuāzijas pārstāvji. Šādā sastāvā tā darbojās līdz 1917. g. 20. augustam, kad notika Vidzemes Zemes padomes vēlēšanas (sk. 5. piezīmi). Pagaidu zemes padomē bija vairākas sekcijas, kā juridiskā, sanitārā, skolu u. c. Par spīti lauku buržuāzijas pārstāvju pretestībai bezzemnieku frakcijai Pagaidu zemes padomē izdevās panākt vairāku revolucionāru lēmumu pieņemšanu — par progresīvā ienākumu nodokļa ieviešanu, par to muižu konfiskāciju, kur īpašnieki nepilda laukstrādnieku taisnīgās prasības, par pusgrauda likvidēšanu un pagastu pašvaldību demokratizāciju, lai gan Pagaidu zemes padomes vairākums noraidīja, piemēram, priekšlikumus ļaut kareivjiem piedalīties vietējo pašvaldību vēlēšanās un piešķirt vēlēšanu tiesības pilsoņiem, sākot ar 18 gadu vecumu. — 26.

¹² XII armijas kareivju delegātu sapulce notika Rīgā 1917. g. 6. martā. To sauca armijas komandieris, un tās delegātus bija nozīmējusi pavēlniecība. Šī nedemokrātiskā ceļā sasauktā sapulce ievēlēja *XII armijas Kareivju deputātu padomes Izpildu komiteju* — *Iskosolu XII*, kurā pārsvarā bija pavēlniecības atbalstītie eseri un meņševiki. Vienlaicīgi tika ievēlēta XII armijas virsnieku Izpildu komiteja (Iskomofs), kura vēlāk apvienojās ar Iskosolu. Iskosols bija vienīgā Padome Latvijā (izņemot Latgali), kuras vadība bija izlīdzēju rokās. LSD neatlaidīgi cīnījās par Iskosola pārvešanu demokrātiskā ceļā. Nozīmīgs solis šajā virzienā bija veikts 1917. g. jūlija vidū, nodibinot XII armija kreiso bloku, kas apvienoja gan latviešu strēlnieku, gan arī daudzus citus pulkus, kopā vairāk nekā trešdaļu XII armijas pulku. Tomēr Iskosola samiernieciskā vadība izmisīgi centās noturēt savas pozīcijas. Armijas kareivju deputātu kongresā, kas sanāca Cēsis 28. oktobrī, piedalījās 248 revolucionāri noskaņotie delegāti un 243 eseri un meņševiku piekritēji. Kongresa delegātu sastāvs neatspoguļoja armijas kareivju patieso noskaņojumu. Tā kā kongress sašķēlās divās gandrīz līdzīgās daļās, tas nevarēja ievēlēt darba spējīgu Izpildu komiteju. Pēc asām cīņām kongress nolēma ievēlēt pagaidu Iskosolu, kurā abiem blokiem — kreisajam un labējam — bija vienāds pārstāvju skaits un katram savs priekšsēdētājs. Šim Iskosolam pēc revolucionāro spēku ierosinājuma uzdeva uz demokrātisko vēlēšanu pamata sasaukt XII armijas ārkārtējo kongresu. Tas sanāca 1917. g. 14. novembrī, un tā delegātu lielam lielam vairākums (75%) bija kreisā bloka pārstāvji. Ārkārtējais kongress ievēlēja jaunu, boļševistisko Iskosolu ar S. Nahimsonu priekšgalā. Šis Iskosols cieši sadarbojās ar Iskolatu padomju varas nostiprināšanā Latvijas neokupētajā teritorijā. Iskosols izbeidza savu darbību 1918. g. martā sakarā ar vecās armijas demobilizāciju. — 27.

¹³ Savā 1917. g. 2. marta deklarācijā Pagaidu valdība paziņoja par *Satversmes sapulces* gaidāmo sasaukšanu, vēlēšanas paredzot 17. septembrī. Tomēr pieaugošās masu revolucionārās aktivitātes apstākļos Pagaidu valdība centās novilcināt Satversmes sapulces vēlēšanu sagatavošanu un pašas vēlēšanas (9. augustā tās atlika uz 12. novembri), baidoties, ka ievēlēta Satversmes

sapulce varētu atbalstīt revolucionāro kustību. Tajā pašā laikā, cenšoties novilcināt aktuālo revolūcijas problēmu risināšanu, Pagaidu valdība aizbildinājās, ka tās nav izšķiramas bez Satversmes sapulces ziņas. Pēc Oktobra revolūcijas uzvaras, kad par augstāko varas orgānu valsti tika proklamēts Viskrievijas padomju kongress, visi revolūcijas ienaidnieki pēkšņi kļuva par dedzīgiem Satversmes sapulces sasaukšanas piekritējiem. Tomēr arī ievērojama Krievijas iedzīvotāju daļa, it īpaši zemnieki, vēl gaidīja Satversmes sapulces sasaukšanu, cerot, ka tā apstiprinās Viskrievijas padomju II kongresa (sk. 48. piezīmi) dekretus par mieru un zemi. Tapēc Tautas Komisāru Padome nolēma sarīkot vēlēšanas iepriekš paredzētajā datumā. Šā lēmuma pamatā bija arī taktiskās dabas politiski apsvērumi — bolševiki gribēja parādīt masām meņševiku un eseru partiju īsto seju un pilnīgi izgaisināt buržuāziskā parlamentārisma ilūzijas. Satversmes sapulces vēlēšanu rezultāti neatspoguļoja spēku patieso samēru valstī. Vēlēšanās piedalījās mazāk nekā 50% balsstiesīgo pilsoņu, turklāt tās notika saskaņā ar Pagaidu valdības izstrādāto nedemokrātisko vēlēšanu sistēmu un pēc sarakstiem, kas bija sagatavoti pirms Oktobra, kad plašās zemnieku masas vēl atbalstīja eserus. Šie un citi faktori tad arī nodrošināja Satversmes sapulcē vairākumu kontrrevolucionārajiem elementiem.

Satversmes sapulces vēlēšanās Vidzemē (tās notika 1917. g. 19.—21. novembrī) tika izvirzīti trīs saraksti: Nr. 1 — Zemnieku savienība, Nr. 2 — eseri un Nr. 3 — revolucionārā sociāldemokrātijā (LSD). Pavisam par sarakstu Nr. 1 bija nodotas 31 253 balsis, Nr. 2 — 7046 un Nr. 3 — 97 781. Satversmes sapulcē tika ievēlēti no LSD P. Stučka, F. Roziņš un J. Bērziņš (Ziemeļi), bet no Zemnieku savienības — J. Goldmanis. Ziemeļu frontes karaspēkā vēlēšanās (15.—20. novembrī) bolševiki arī guva noteicošu uzvaru. V armijā par bolševiku kandidātiem balsoja 63,3% vēletāju, XII armijā — 53,8% (XII armijas latviešu strēlnieku pulkos — 96,5%). Satversmes sapulcē Ziemeļu frontē tika ievēlēti astoņi bolševiki: V. I. Leņins, S. Nahimsons, P. Stučka, V. Antonovs-Ovsejenko, N. Podvoiskis, E. Skljanskis u. c.; eseri dabūja četras deputātu vietas un ukraiņu eseri — vienu.

Satversmes sapulce tika atklāta 1918. g. 5. janvārī Petrogradā. Tā atcēlās apstiprināt Viskrievijas padomju II kongresa dekretus par mieru, zemi un varas pāreju padomju rokās, kā arī apspriest «Darbaļaužu un ekspluatētās tautas tiesību deklarāciju», kuru lika priekšā bolševistiskā frakcija. Ar VCIK (sk. 24. piezīmi) 6. janvāra dekretu Satversmes sapulce tika atlaista. Darbaļaudis, kas bija sašutuši par Satversmes sapulces deputātu vairākuma kontrrevolucionāro nostāju, atbalstīja šo padomju varas rīcību. — 28.

¹⁴ Pagaidu valdība pastiprināja represijas pret sociālistiskās revolūcijas spēkiem valstī pēc 1917. g. jūnija uzbrukuma neveiksmes frontē. Vispirmām kārtām kara ministrs A. Kerenskis represijas vērsa pret revolucionāri noskaņotajiem kareivjiem, kas atteicās iet uzbrukumā. Latvijas teritorijā izvietotajā V armijā tika atbrūnoti vairāki pulki, līdz 2. jūlijam arestēti 13 virsnieki un 8012 kareivju (visus 13 virsniekus un arī 344 kareivjus nodeva tiesai). Sevīši augsti represiju vilnis uzbangoja pēc jūlija notikumiem Petrogradā.

3. jūlijā Petrogradā sākās stihiskas darbaļaužu un kareivju demonstrācijas pret Pagaidu valdību, kuras drīz vien draudēja pāraugt bruņotā cīņā. Bolševiku partija šajā laikā uzskatīja, ka bruņotā sacelšanās vēl nav nobriedusi, tomēr, ievērojot masu noskaņojumu, partijas Centrālā Komiteja kopīgi ar tās Pēterburgas komiteju un kara organizāciju nolēma piedalīties demonstrācijā, lai ievirzītu to mierīgā un organizētā gultnē. 4. jūlijā Petrogradā demonstrācija piedalījās vairāk nekā 500 tūkst. cilvēku. Tā noritēja ar bolševiku galveno lozungu: «Visu varu Padomēm!». Pagaidu valdība, VCIK (sk. 24. piezīmi) eseriski meņševistiskā vairākuma atbalstīta, pavēlēja apšaut demonstrantus. No frontes uz Petrogradu tika izsauktas kontrrevolucionāri noskaņotas karaspēka daļas. 4. jūlija naktī bolševiku partijas CK nolēma demonstrācijas pārtraukt.

Kontrrevolūcijas uzbrukums ar visu asumu vērsās pret bolševiku partiju. Pagaidu valdība slēdza bolševiku avīzes «Pravda», «Soldatskaja Pravda»

u. c. V. I. Ļeņins un vairāki citi boļševiku partijas vadītāji bija spiesti aiziet pagrīdē. Petrogradas garnizona revolucionārās daļas tika atbruņotas un izvestas no galvaspilsētas, vairākas nosūtītas uz fronti. 9. jūlija, pēc tam kad Kerenskis bija kļuvis par Pagaidu valdības priekšsēdētāju, valdība atļāva lietot ieročus pret revolucionārajiem kareivjiem, bet 12. jūlijā tika atjaunots nāves sods frontē.

Pēc jūlija dienām izbeidzās divvaldība valstī un visa vara pārgāja kontr-revolucionārās Pagaidu valdības rokās. Samiernieciskās padomes kļuva par tās bezspēcīgu piedēkli. Ar to beidzās revolūcijas mierīgais attīstības periods Krievijā. Boļševiki jaunās apstākļos izvirzīja uzdevumu — gatavot bruņotu sacelšanos pret Pagaidu valdību.

Kontr-revolūcijas uzbrukums sākās arī Latvijā. 5. jūlijā «nāves bataljona» (sk. 29. piezīmi) kareivji uzbruka Rīgā latviešu strēlniekiem, taču saņēma graujošu pretsparu. Līdzīga sadursme notika Slokā. 12. jūlijā Valkā kazaki uzbruka tautas mitiņiem, ko sakarā ar pilsētas domes vēlēšanām bija sa-saukusi LSD vietējā organizācija, un izdemoleja LSD organizācijas biroja telpas. Pagaidu valdības varas orgāni pavēlēja slēgt boļševiku avīzes «Čiņa» (sk. 23. piezīmi) un «Okopnaja Pravda», kā arī «Brīvo Strēlnieku» (sk. 69. piezīmi). Reakcionārā pavelniecība mēģināja atbruņot latviešu strēlnieku pulkus, bet tas viņai neizdevās. Pagaidu valdības represiju vilnis tomēr nevarēja apturēt revolucionārās kustības pieaugumu visā zemē. — 29.

- ¹⁵ *Aprīnķu komisārus* nozīmēja 1917. g. martā guberņu komisāri, kurus iecēla Pagaidu valdība bijušo gubernatoru vietā. Par guberņu un aprīnķu komisāriem kļuva Pagaidu valdības piekritēji no buržuāzijas un sīkburžuāzijas aprindām. Vidzemes guberņas komisāra amatā sākumā tika iecelts Rīgas pilsētas galva reakcionārs A. Krastkalns, arī aprīnķos par pagaidu komisāriem kļuva aprīnķa pilsētu galvas. Bet jau 1917. g. aprīļa sākumā Rīgas revolucionārās organizācijas Krastkalnu atcēla no amata, apcietināja un nosūtīja uz Petrogradu. Balstoties uz savām ļoti stiprajām pozīcijām, ko nodrošināja Rīgas un visas Vidzemes darbaļaužu noteiktais atbalsts, tās panāca, ka Krastkalna vietā par guberņas komisāru iecēla LSD biedru A. Priedkalnu, bet par aprīnķu komisāriem — citus LSD biedrus (piemēram, Valmieras aprīnķi — boļševikus V. Jansonu, E. Karpovīcu, Rīgas aprīnķi — boļševiku J. Kroderu u. tml.). Viņi gan skaitījās Pagaidu valdības pārstāvji, tomēr spēja zināmā mērā bremzēt tās kontr-revolucionāro pasākumu īstenošanu uz vietām un līdz ar to nodrošināt labākus darbības apstākļus revolūcijas spēkiem. Ekonomiski vājāk attīstītajā Latgalē, kur boļševiku ietekme masās bija mazāka, par aprīnķu komisāriem līdz pat Oktobra revolūcijai palika buržuāzijas pārstāvji. Guberņu un aprīnķu komisāru institūtu likvidēja pēc Oktobra revolūcijas uzvaras. — 30.

- ¹⁶ 1917. g. 13. augustā Rīgā notika *pilsētas domes vēlēšanas*, kas parādīja, ka LSD ir pati stiprākā partija pilsētā. Par LSD kandidātiem balsoja 60 654 vēletāji (vairāk par 40%), bet par meņševiku un eseru bloku — 21 881 vēletājs, t. i., gandrīz trīsreiz mazāk. Pārējie vēletāji balsoja par buržuāzisko partiju kandidātiem. Vēlēšanu rezultātā tika nodibināta Rīgas pilsētas dome, kuras 120 deputātu vidū bija 49 LSD biedri. Tomēr tā nespēja izvērst darbību, jo jau 21. augustā pilsētu ieņēma vācu karaspēks. Pēc dažām dienām okupanti jaunievēlēja Rīgas pilsētas domi padzina un nodeva tās funkcijas savām militārajām iestādēm, bet vēlāk atjaunoja veco pilsētas domi, kurā pārsvarā bija vietējās vācu buržuāzijas pārstāvji. — 35.

- ¹⁷ 1917. g. jūlijā kontr-revolūcijas izvērstā uzbrukumā (sk. 14. piezīmi) apstākļos Latvijas Sociāldemokrātijai vajadzēja darīt visu, lai noturētu revolūcijas gaitā proletariāta iekarotās pozīcijas. Sevišķi bija nepieciešama stingra disciplīna armijā, lai kontr-revolūcija nevarētu sakaut revolucionāros pulkus (it īpaši latviešu strēlnieku pulkus) pa vienam, atsevišķās sadursmēs, kamēr visi revolūcijas spēki vēl nebija gatavi izšķirošai kopīgai cīņai. LSD, strādnieku un strēlnieku vadošās organizācijas uzskatīja, ka karu nav iespējams likvidēt ar atsevišķu pulku sacelšanos un vienkāršu aiziešanu no frontes, ka vācu

uzbrukuma gadījumā Rīga jāaizstāv un tāpēc revolucionārajiem pulkiem jāpaliek frontē un jāpilda kaujas pavēles.

Jautājumam par disciplīnas uzturēšanu armijā bija arī otra puse. Iekšējā kontrevolūcija gatavojās apspiest revolucionāro kustību armijā un visā valstī, atsaucoties uz nepieciešamību celt armijas kaujas spējas un stiprināt disciplīnu tajā. Pavēlniecība un Iskosols (sk. 12. piezīmi) izstrādāja plānu militārās diktatūras ievēšanai Rīgā, koncentrējot visu varu XII armijas komandiera, Iskosola un Padomes valdības komisāra rokās. Lai īstenotu šo plānu «demokrātiskās» formās, tika izveidota komisija, kurā iekļāva Iskosola, Iskolastrela (sk. 3. piezīmi), Rīgas Padomes (sk. 2. piezīmi) un LSD CK pārstāvjus. Tai uzdeva sastādīt uzsaukumu kareivjiem, kurā tiktu nosodīta brāļošanās frontē un kaujas pavēļu nepildīšana. Iskosola priekšlikums kopīgi uzstāties ar šādu uzsaukumu bija domāts kā lamatas revolucionārajām organizācijām: ja tās parakstītu uzsaukumu, tās līdz ar to paziņotu par atteikšanos no savas revolucionārās pozīcijas un it kā sankcionētu militāro diktatūru, bet, ja tās atsacītos parakstīt to, tad tās varētu apsūdzēt frontes graušanā u. tml. Šādos apstākļos LSD CK pārstāvis J. Lencmanis, lai gan CK nebija viņu pilnvarojusi parakstīt kopīgu uzsaukumu, piekrita likt savu parakstu zem tā. Tomēr, ziņojot par savu rīcību LSD CK sēdē 27. jūlijā, Lencmanis atzina, ka izdarījis kļūdu, un lika priekšā, lai CK anulētu viņa parakstu. Šis priekšlikums tika pieņemts. LSD CK oficiāli paziņoja, ka noņem savu parakstu no Iskosola uzsaukuma, bet tajā pašā laikā griezies pie strēlniekiem un strādniekiem ar savu aicinājumu, kurā arī prasīti neatlaidīgi cīnīties pret dezorganizētājiem, par disciplīnas nostiprināšanu armijā, tomēr pamatojoties uz citiem apsvērumiem.

LSD CK aicinājums tika publicēts «Cīņā» 28. jūlijā. Pēc tā publicēšanas tam pievienojās latviešu strēlnieku IV kongress, LSD organizācija latviešu pulkos, Rīgas Padomes Izpildu komiteja. Aicinājumā LSD CK parliecinot pamatoja nepieciešamību stiprināt armijā revolucionāro disciplīnu, pašu kareivju un viņu komiteju un padomju spēkiem cīnīties pret huligāniem un dezorganizētājiem, apzinīgi pildīt savu pienākumu, esošajā sasprindzinātajā situācijā atsakoties no brāļošanās frontē un pildot visas kaujas pavēles; ja vien tās nav vērstas pret darbaļaužu demokrātiskajām organizācijām un revolucionāro darbību. Šim aicinājumam bija liela nozīme. Latviešu strēlnieku pulku revolucionārās organizācijas un strēlnieku masas, pie kurām vispirms kārtām griezās LSD CK, izprata stavokļa nopietnību un bez ierunām atbalstīja partijas vadības rīcību. — 35.

¹⁸ Par «Māmuļu» dēvēja 1868. g. dibināto Rīgas Latviešu biedrību. Buržuāziski demokrātiskās jaunlatviešu kustības vadītāju organizēta, tā, sākot ar XIX gs. 80. gadiem, kļuva par augošās latviešu buržuāzijas reakcionāro spēku centru, kuri tiecās pēc kundzības Latvijas sabiedriski politiskajā, kultūras un saimnieciskajā dzīvē. Biedrība pastāvēja līdz 1940. g. — 36.

¹⁹ *Autonomijas komisijas* sekcijas tika nodibinātas 1917. g. marta beigās Vidzemes Pagaidu zemes padomes (sk. 11. piezīmi), kā arī Rīgas sabiedrisko organizāciju padomes sastāvā. Sajās sekcijās darbojās galvenokārt buržuāzijas pārstāvji, kas izstrādāja savus Latvijas autonomijas projektus. Vidzemes Pagaidu zemes padome 30. jūlijā sasauca konferenci autonomijas jautājumā, kurā piedalījās 10 sabiedriskas organizācijas. LSD atrada par iespējamu piedalīties šajā konferencē, lai aizstāvētu partijas viedokli. LSD pārstāvju piedalīšanās konferencē laupīja buržuāzijas pārstāvjiem iespēju ievirzīt to nacionālistiskā gultnē. Konference pieņēma rezolūciju, kurā, balstoties uz tautu pašnoteikšanās principu, tika prasīta Latvijas (ieskaitot arī Latgali) teritoriāla vienotība. Rezolūcijas 4. punktā bija uzsvērts, ka Latvijai jābūt politiski autonomai vienībai uz demokrātijas principiem dibinātā Krievijas republikā; visai vietējai varai jāatrodas Latvijas tautas un viņas Saeimas rokās, kura jāievel demokrātiskā ceļā. Pēc Vidzemes Zemes padomes vēlēšanām 1917. g. augustā (sk. 5. piezīmi) tās sastāvā arī nodibināja autonomijas komisiju; oktobrī tajā bija 19 locekļi. Komisija izstrādāja dokumentu.

ar nosaukumu «Latvijas autonomijas principi», kas tika publicēts arī avīzē «Latvju Strēlnieks» (Nr. 46).

Pēc Oktobra revolūcijas krasi izpaudās latviešu buržuāzijas nacionālistiskā nostāja autonomijas jautājumā, kas bija naidīga darbaļaužu un padomju varas interesēm. Latviešu pagaidu nacionālā padome, kuru nodibināja 1917. g. novembra vidū buržuāzijas pārstāvji Valkā (sk. 98. piezīmi), uzņēma kursu uz atsevišķas buržuāziskās Latvijas valsts dibināšanu, kas būtu atrauta no proletāriskās Krievijas. Buržuāzija cerēja tikt pie varas, sasaucot Latvijas Satversmes sapulci (vai Saeimu) pretstatā strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomēm ar Iskolatu priekšgalā. 1917. g. novembrī Valkā notika autonomijas komisijas sasauktā apspriede, kas izskatīja «Latvijas autonomijas principus». Apspriedē piedalījās F. Roziņš, kas kopā ar citiem LSD pārstāvjiem konsekventi aizstāvēja bolševistisko nostāju autonomijas jautājumā. Pēc apspriedes un arī sakarā ar Brestas miera sarunām (sk. 105. piezīmi) F. Roziņa vadībā tika izstrādāta LSD un Iskolata deklarācija Latvijas pašnoteikšanās jautājumā, kuru pieņēma 1917. g. 24. decembrī. Šī deklarācija pamatojās uz LSD XV konferences (sk. 120. piezīmi) un Valmierā 16.—18. decembrī notikušā Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju kongresa (sk. 65. piezīmi) lēmumiem. Deklarācijā bija uzsvērts, ka Latvijas pašnoteikšanās jautājums jārisina no darbaļaužu internacionālo interešu viedokļa, stiprinot ciešu savienību ar Padomju Krieviju.

LSD savā XV konferencē noteikti uzstājās pret Latvijas Satversmes sapulces sasaukšanu, jo tas būtu solis atpakaļ no sociālistiskās revolūcijas iekarojumiem. LSD uzsvēra, ka visa vara Latvijā pieder padomēm ar Iskolatu priekšgalā.

Vidzemes Zemes padomes autonomijas komisija izbeidza savu darbību ar šī orgāna funkciju nodošanu Iskolatam 1918. g. sākumā. — 36.

²⁰ Pēc 1917. g. Februāra revolūcijas buržuāziskā Pagaidu valdība centās visumā saglabāt neskartu veco tiesu sistēmu. Revolucionārie spēki, no savas puses, cīnījās par tiesu sistēmas radikālu demokratizāciju. Jau 1905. g. revolūcijas laikā Latvijā notika pirmie mēģinājumi veidot revolucionārās tiesas. 1917. g. pēc Februāra *tiesu pārveidēšanas revolucionārā ceļā* notika vairākas vietās, vispirmām kārtām pagastos, jo lauku buržuāzijas rokās esošās pagasta tiesas tauta nīda it sevišķi. Pagasta tiesas, kas tika nodibinātas Baltijas guberņās saskaņā ar 1889. g. tiesu reformu, bija padotas zemnieku virstiesai; to apelācijas instances bija miertiesnešu sapulces aprinķu centros. Mēģinājumi sagraut šo tautas masu ekspluatācijas nodrošināšanai domāto sistēmu tomēr sastapa Pagaidu valdības varas orgānu stipru pretestību. Pilnīgi tiesu sistēma valstī tika pārveidota darbaļaužu intereses tikai pēc Oktobra revolūcijas uzvaras (sk. 76. piezīmi). — 36.

²¹ Buržuāziskais žurnālists A. Tupiņš, kas dienēja kā virsnieks latviešu strēlnieku pulkos (1916. g. viņš kopā ar citu buržuāzisko žurnālistu, J. Poriēti, rediģēja l. Daugavgrīvas pulka žurnālu «Latviešu Strēlnieks»), 1917. g. ar sevišķu naidu vērsās pret latviešu strēlnieku revolucionarajām tieksmēm, visādi apmelojot viņus. Raksti, kurus viņš publicēja kā kara korespondents, bija tās ķengāšanas kampaņas daļa, kuru, strēlniekiem noteikti nostājoties konsekventi revolucionārās pozīcijās, izvērta pret viņiem latviešu buržuāzija. 1917. g. augusta beigās, Korņilova dumpja (sk. 40. piezīmi) laikā, Tupiņš uzstājās kā atklāts korņilovietis. 29. augustā Iskolastrels (sk. 3. piezīmi) savā sēdē Cēsis, apspriežot jautājumu par stāvokli valstī sakarā ar Korņilova dumpi, pieprasīja par aktīvo kōntrevolucionāro darbību apcietināt pulkvedi K. Goperu, virsnieku K. Kārklīņu un arī A. Tupiņu un nolema padzīt viņus no latviešu strēlnieku pulkiem. — 37.

²² *Landrātu kolēģija* — Vidzemes muižniecības vēlēts pārstāvniecības orgāns, kas pastāvēja kopš XVII gs. 40. gadiem. Tajā bija 12 locekļi (landrāti), no kuriem viens vai divi (rezidējošie landrāti) pastāvīgi uzturējās Rīgā kā zviedru (vēlāk — krievu) ģenerālgubernatora padomnieki. Landrātu

kolēģijas funkcijas ietilpa kontrole pār gubernas administratīvajām un tiesu iestādēm, kā arī baznīcu un skolu. 1917. g. novembra beigās landrātu kolēģija pēc Iskolata lēmuma tika likvidēta. 1918. g. vācu okupācijas laikā tā atsāka savu darbību, bet 1919. g. Latvijas Padomju valdība no jauna likvidēja šo muižniecības iestādi. Pēc Rīgas krišanas kontrrevolūcijas spēku rokās šis orgāns atkal tika atjaunots un pastāvēja līdz 1920. g. 29. jūnijam, kad buržuāziskās Latvijas Satversmes sapulce nolēma to slēgt. — 37.

²³ Laikraksts «*Ciņa*» sāka iznākt 1904. g. martā Rīgā kā Baltijas Latviešu sociāldemokrātiskās strādnieku organizācijas nelegāls izdevums. No 1904. g. jūnija (sākot ar 4. nr.) — LSDSP, bet no 1906. g. jūlija — LSD centrālorgāns. Pēc Februāra revolūcijas «*Ciņa*» pirmo reizi iznāca legāli — 1917. g. martā un aprīlī Petrogradā (sākumā kā boļševiku partijas Petrogradas organizācijas latviešu «*Prometeja*» rajona orgāns, vēlāk kā LSD centrālorgāns), no maija līdz augustam — Rīga. Pēc Rīgas krišanas (sk. 35. piezīmi) Pagaidu valdība «*Ciņu*» slēdza, taču ar 1917. g. septembri tā ar nosaukumu «*Mūsu Ciņa*» iznāca Valmierā (no 7. novembra — atkal ar nosaukumu «*Ciņa*»). Vācu okupācijas laikā 1918. g. «*Ciņa*» iznāca Maskavā (no maija līdz novembrim), bet ar 1919. g. — Padomju Latvijā, Rīgā. Pēc kontrrevolūcijas uzvaras, buržuāziskās Latvijas pastāvēšanas laikā, «*Ciņa*» iznāca nelegāli (līdz 1940. g. vasarai, t. i., līdz buržuāzijas varas gāšanai un padomju varas atjaunošanai Latvijā). Tagad «*Ciņa*» ir Latvijas Komunistiskās partijas CK, Latvijas PSR Augstākās Padomes un Ministru Padomes orgāns. — 38.

²⁴ VCIK — *Viskrievijas Centrālā Izpildu Komiteja* — pirmo reizi tika ievēlēta 1917. g. jūnijā Viskrievijas padomju I kongresā, kurā vairākumā bija meņševiki un eseri. Līdz ar to pirmsoktobra mēnešos VCIK sadarbojās ar buržuāzisko Pagaidu valdību. Viskrievijas padomju II kongresā (1917. g. 25.—27. oktobri) (sk. 48. piezīmi) ievēlētās VCIK sastāvā bija 62 boļševiki, 29 kreisie eseri, 6 sociāldemokrāti internacionālisti, 3 ukraiņu sociālisti un 1 esers maksimālists. Par VCIK locekļiem šajā kongresā ievēlēja arī Latvijas pārstāvjus, boļševikus P. Stučku, J. Berziņu-Ziemeļi, J. Petersu, K. Petersonu, S. Nahimsonu un A. Vasiļevu. 1917. g. 15. novembrī VCIK apvienojas ar Viskrievijas ārkārtēja zemnieku deputātu padomju kongresā (sk. 61. piezīmi) ievēlēto CIK. Apvienotajā VCIK ap 70% locekļu bija boļševiki. Viskrievijas padomju III kongresā (1918. g. 10.—18. janvāri) (sk. 106. piezīmi) ievēlējām VCIK bija 162 boļševiki, 1122 kreisie eseri, 3 sociāldemokrāti internacionālisti, 3 anarhisti komunisti, 5 eseri maksimālisti, 5 labējie eseri un 5 meņševiki. Šajā VCIK sastāvā Latvijas padomes pārstāvēja P. Stučka, F. Roziņš, K. Petersons un J. Fabriciuss. Sākot ar Oktobra revolūcijas uzvaru un līdz 1937. g. VCIK bija KPFSR augstākais likumdošanas, izpildvaras un kontroles orgāns Viskrievijas padomju kongresu starplaikā. VCIK priekšsēdētājs no 1917. g. 8. novembra bija J. Sverdlovs. 1919. g. 30. martā pēc viņa nāves par VCIK priekšsēdētāju ievēlēja M. Kaļiņinu. — 38.

²⁵ *Rīgas Arodbiedrību centrālais birojs (RACB)* tika nodibināts 1917. g. 20. aprīlī. Maija beigās notika Rīgas arodbiedrību I konference, kurā visos jautājumos pieņēma boļševistiskus lēmumus. Tajā laikā RACB apvienoja ap 25 tūkst. strādnieku un kalpotāju. Pēc Rīgas krišanas (sk. 35. piezīmi) RACB turpināja darboties pagrīdē līdz 1918. g. sākumam. Neokupētajā Latvijas teritorijā 1917. g. rudenī tika nodibināts Centralais arodniecisko biedrību birojs, kas darbojās līdz 1918. g. februāra beigām, t. i., līdz vācu okupācijai. 1918. g. novembrī, pēc revolūcijas Vācijā, RACB atjaunoja savu darbību, sākumā nelegāli, bet decembrī — puslegālos apstākļos. RACB aktīvi piedalījās bruņotas sacelšanās gatavošanā un veikšanā Rīgā 1919. g. pirmajās dienās. Padomju Latvijā 1919. g. tam bija liela nozīme strādniecības organizēšana un sociālistiskajā celtniecībā. — 39.

²⁶ 1917. g. 12. augustā Rīgā notika bruņota sadursme starp latviešu strēlniekiem un «nāves bataljonu» (sk. 29. piezīmi). Sakarā ar to, ka Daugavpils iela bija noplēsts melnsimtnieku vēlēšanu plakāts, «nāvinieki» uzbāzās latviešu

strēlniekiem, cenšoties panākt, lai strēlnieku patruļa plāķātu uzliek atpakaļ. Kad strēlnieki atteicās izpildīt šo prasību, «nāvinieki» uzbruka viņiem ar ieročiem rokās. Kонтрреволюcionāri šo provokāciju, kuras tiešs nolūks bija nepieļaut LSD uzvaru Rīgas pilsētas domes vēlēšanās 13. augustā (sk. 16. piezīmi), bija jau iepriekš sagatavojuši: uz apkārtnē namu balkoniem un jumtiem bija novietoti ložmetēji. Sadursmes laikā, kurā lietoja rokas granātas, latviešu strēlnieki atvairīja «nāvinieku» uzbrukumu, nodaridami tiem zaudējumus. Šo sadursmi Rīgas Maskavas priekšpilsētā контрреволюcija izmantoja par signālu plašas provokācijas sākšanai daudzos Rīgas rajonos, kur notika stipra apšaudīšanās. Kонтрреволюcionāri centās sarīkot asiņainu slaktiņu, sakūdot pret latviešu strēlniekiem citu pulku kareivjus. Bet latviešu un sīriešu strēlnieku organizētība un stingra nostāja izjauca šos neģēlīgos nodomus. Sadursmēs, kas 12. augustā turpinājās Rīgas ielās līdz vēlam vakaram, «nāvinieki» zaudēja ap 40 kritušo un vairāk par 100 ievainoto, bet latviešu strēlniekiem krita 8 un tika ievainoti vairāki citi. Redzot savu neveiksmi, контрреволюcionārā pavēlniecība bija spiesta «nāviniekus» no Rīgas. — 41.

²⁷ Visās karojošajās zemēs 1917. g. vērstoties plašumā kustībai par mieru, II Internacionāles (sk. 31. piezīmi) vadošais orgāns — Starptautiskais socialistiskais birojs — ierosināja 1917. g. aprīlī sasaukt *Stokholmā karojošo zemju socialistisko partiju konferenci*, lai apspriestu jautājumu par miera noslēgšanu. Tā kā, ievērojot gaidāmās konferences dalībnieku politiskos uzskatus (par piedalīšanos tajā paziņoja arī meņševiki), bija paredzams, ka tā nostāsies socialistšovinisma pozīcijās, KSDS(b)P VII (Aprīļa) konference noteikti izteicās pret Stokholmas konferences sasaukšanu. Tāds pats bija arī LSD CK un Iskolata viedoklis. Socialistšovīnistu savstarpējo ķīviņu un plašo masu atnās revolucionizēšanās apstākļos nodoms par Stokholmas konferences sasaukšanu netika īstenots. — 42.

²⁸ Par *Maskavas Valsts apsriedi* oficiāli nosauca lielburžuāzijas, muižnieku, armijas pavēlniecības, meņševiku un eseru pārstāvju sanāksmi, kas notika 1917. g. 12.—15. augustā Maskavā. To sasauca Pagaidu valdība, lai mobilizētu контрреволюcionāros spēkus revolūcijas apspiešanai. Sapulces dalībnieki prasīja darīt visu, lai realizētu контрреволюcijas programmu — likvidēt padomes, sabiedriskās organizācijas armijā, aktīvi turpināt karu. Armijas augstākais virspavēlnieks ģenerālis Kornilovs neslēpa nodomu nodot Rīgu vāciešiem, lai atvieglotu militārās diktatūras nodibināšanu valstī.

Boļševiku partijas CK savā 1917. g. 6. augusta rezolūcijā atmaskoja Maskavas apsriedi kā savvērestību pret tautu un revolūciju un aicināja masas noteikti uzstāties pret apsriedi. Tās atklāšanas dienu Maskavas strādnieki atzīmēja ar vispārēju streiku. LSD CK un Iskolats arī nosodīja Maskavas apsriedi. Latvijā tika organizēti daudzi mitiņi, kuros strādnieki, kareivji un bezzemnieki asi protestēja pret šo контрреволюcionāro pasākumu. — 42.

²⁹ *Nāves jeb trieciēna bataljonus sāka* veidot контрреволюcionārie ģenerāļi 1917. g. maijā un jūnijā, lai ar bruņotu spēku apspiestu revolucionārās kareivju organizācijas un turētu armiju savā paklausībā. Bija paredzēts organizēt katrā divīzijā vienu šādu bataljonu, sakomplektējot to no контрреволюcionāri noskaņotiem kareivjiem un virsniekiem; no sievietēm, kas nāca galvenokārt no aristokrātijas un lielburžuāzijas aprindām, izveidoja sievietes nāves bataljonus. Nāves bataljoniem paredzēja labāku apgādi, dienesta privilēģijas; šo bataljonu reglaments nepieļāva nekādas kareivju komitejas. Ziemeļu frontē nāves bataljonus sāka organizēt pēc frontes virspavēlnieka ģenerāļa Klembovska 20. jūnija pavēles. Mēģināja izveidot arī latviešu strēlnieku nāves bataljonu. Pret šo контрреволюcionāro pasākumu aktīvi cīnījās Iskolastrels (sk. 3. piezīmi). Pateicoties boļševiku izskaidrošanas darbam, pavēlniecībai visā Ziemeļu frontē izdevās saformēt tikai 7 nāves bataljonus. Ari iecere par latviešu strēlnieku nāves bataljona izveidošanu palika neīstenota. — 43.

³⁰ *Vidzemes pārtikas komiteja* tika dibināta 1917. g. martā kā gubernas komisariāta (sk. 15. piezīmi) orgāns (vēlāk tā bija Vidzemes Pagaidu zemes pa-

domes resp. Zemes padomes orgāns). Tā pārzināja pārtikas sagādes un sadales jautājumus guberņā, koordinēja un vadīja apriņķu pārtikas komiteju darbu. Katrā pagastā arī pastāvēja pārtikas komiteja; tās visas darbojās sava apriņķa pārtikas komitejas vadībā. Boļševiki centās pārvest pārtikas komitejas par orgāniem, kas aizstāv darbaļaužu intereses. Pēc Vidzemes Zemes padomes un apriņķu zemes padomju vēlēšanām 1917. g. augustā un septembrī guberņas, apriņķu un arī daudzu pagastu pārtikas komiteju darbu vadīja LSD. Tam bija liela nozīme pārtikas jautājuma atrisināšanā darbaļaužu interesēs. Pēc Oktobra revolūcijas uzvaras Vidzemes Zemes padomes, kā arī apriņķu zemes padomju pārtikas komiteju funkcijas uzņēmās Iskolata un apriņķu padomju pārtikas nodaļas. — 43.

³¹ *II Internacionāle* tika nodibināta 1889. g. pēc F. Engelsa iniciatīvas kā starptautiska sociālistisko partiju apvienība. Engelss centās izveidot patiesi marksistisku Internacionāli un asi cīnījās pret oportūnismu. Pēc Engelsa nāves, XIX un XX gs. mijā, II Internacionālē pastiprinājās revizionistiskais, oportūnistiskais novirziens. Pret II Internacionāles oportūnismu nesaudzīgi un konsekventi cīnījās V. I. Ļeņins. Sākoties pirmajam pasaules karam, II Internacionāle praktiski saira, nespējama pārvarēt asās pretrunas starp karojošo valstu sociāļšovinistiskajām partijām. — 44.

³² *Sociāldemokrāti meņševiki* bija oportūnistisks novirziens KSDSP, kas izveidojās KSDSP II kongresā. Formāli paliekot KSDSP rindās, meņševiki vērsās pret partijas revolucionāro programmu, noliedza proletariāta hegemoniju revolūcijā, strādnieku un zemnieku savienību, bruņoto sacelšanos, proletariāta diktatūru. Stolipina reakcijas gados meņševiku lielākā daļa atsacījās no revolūcijas revolucionārās darbības (likvidatori). Pirmā pasaules kara laikā meņševiki kļuva par sociāļšovinistiem, uzstājās par «tēvijas aizsardzību» (aizsardzībnieki), tā atbalstot buržuāziju. Pēc 1917. g. Februāra revolūcijas viņi kopā ar eseriem (sk. 10. piezīmi) bija drošākais Pagaidu valdības balsts un cīnījās pret valsts varas nodošanu padomēm.

Latvijas Sociāldemokrātijā atklāti meņševistiskus uzskatus 1917. g. pauda tikai pavisam nedaudzi labēji noskaņoti cilvēki (V. Bastjānis, M. Skujenieks u. c.). Dažas latviešu labējo meņševiku grupas darbojās Krievijā, kur centās oportūnisma garā ietekmēt latviešu kara bēgļus un evakuētos strādniekus. 1917. g. septembrī, tuvojoties sociālistiskajai revolūcijai, latviešu labējie meņševiki neokupētajā Latvijā un Krievijā organizatoriski norobežojās no revolucionārās LSD, nodibinot tā dēvēto LSD (mazinieku) CK. Tas kā savu preses orgānu turpmāk izdeva «Strādnieku Avīzi» (sk. 118. piezīmi), kuru 1917. g. martā Petrogradā bija nodibinājus latviešu meņševiku—aizsardzībnieku grupa. Visiem labējo meņševiku mēģinājumiem rast kaut cik jūtamu atbalstu Latvijas strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku vidū nebija nekādu panākumu. LSD deva viņiem noteiktu pretsparu, atmaskodama viņus kā strādnieku šķiras nodevējus.

1917. g. LSD rindās, sevišķi Rīgā, darbojās meņševiki internacionālisti — sīkburžuāziskie inteliģenti, kuri gan neatbalstīja imperiālistisko karu un sadarbību ar buržuāzisko Pagaidu valdību, tomēr bija pret pāreju uz sociālistisko revolūciju. LSD boļševistiskā vadība un biedru masas nesaudzīgi cīnījās pret viņu oportūnistiskajiem uzskatiem revolūcijas pamatjautājumos. Vēlāk daļa meņševiku—internacionālistu noteikti nostājās marksisma-ļeņinisma pozīcijās (T. Draudiņš, A. Zeibots u. c.), bet pārējie (tie savā vairākumā bija vācu okupētajā Rīgā palikušie inteliģenti) tika izslēgti no partijas (P. Kalniņš, B. Kalniņš, F. Menders, F. Cielēns u. c.). No LSD izslēgtie meņševiki 1918. g., vācu okupācijas laikā, nodibināja sīkburžuāzisku reformistisku partiju — Latvijas Sociāldemokrātisko strādnieku partiju, kas buržuāziskās diktatūras gados šķēla Latvijas strādnieku kustību. — 45.

³³ *Cimervaldes konference* — starptautiskā sociālistu—internacionālistu konference, kas notika Cimervaldē (Šveicē) 1915. g. 5.—8. septembrī, piedaloties 38 delegātiem no 11 Eiropas zemēm. Delegātu vidū bija arī LSD pārstāvis J. Berziņš-Ziemelis, kas konferencē pārliecinoši aizstāvēja V. I. Ļeņina no-

stāju cīņā pret imperiālistisko karu un ziņoja par LSD pašreizējā revolucionāro darbību kara laikā. V. I. Ļeņins Cimervaldes konferenci vērtēja kā pirmo soli internacionālās pretkara kustības attīstībā.

Cimervaldes konferencē notika cīņa starp revolucionārajiem internacionālistiem un kautskiešu (centristu) vairākumu. Kreiso grupa ar V. I. Ļeņinu priekšgalā ierosināja pieņemt īpašu rezolūciju, kas noteiktu internacionālistu principiālo attieksmi pret karu un II Internacionāles krah, taču kautskieši atteicās balsot par šo priekšlikumu. Apspriežot konferences manifestu, tika panākts kompromiss. Internacionālisti panāca, ka manifestā karš tika atzīts par imperiālistisku, tika nosodīta II Internacionāles sociālšovinistu darbība un Eiropas strādnieki aicināti cīnīties par mieru bez aneksijām un kontribūcijām. Reizē īpašā rezolūcijā kreiso grupu kritizēja manifestu par to, ka tas neaicināja uz cīņu pret kapitālismu, neatmaskoja sociālšovinistus un centristus kā sociālisma nodevējus. Konference ievēlēja pastāvīgu orgānu — Internacionālo sociālistisko komisiju. Par vienu no galvenajiem konferences panākumiem V. I. Ļeņins uzskatīja kreiso internacionālistu grupas izveidošanos un saliedēšanos. — 45.

³⁴ Domāta XII armijas Tranšeju strādnieku deputātu padomes Izpildu komiteja (*Iskorads*), kas izveidojās 1917. g. aprīlī. Cieši sadarbojās ar Rīgas Strādnieku deputātu padomi, aizstāvēt boļševistiskās pozīcijas. Iskorada priekšsēdētājs bija F. Markuss. Iskorads organizēja un vadīja ierakumu un armijai nepieciešamo dzelzceļu izbūvē, kā arī hidrotehniskajos darbos nodarbināto strādnieku streikus, piespieda administrāciju noteikt viņiem 8 stundu darba dienu un apmierināt citas strādnieku prasības. Oktobra dienas Iskorads aktīvi piedalījās sociālistiskās revolūcijas iekarojumu un padomju varas nostiprināšanā. Savu darbību tas izbeidza 1918. g. janvārī sakarā ar vecās armijas demobilizāciju. — 46.

³⁵ 1917. g. augustā armijas kontrrevolucionārā pavēlniecība ar ģenerāli Korņilovu priekšgalā sāka īstenot savvērstību pret revolūciju Krievijā (sk. 40. piezīmi). Viens no šīs savvērstības ķēdes posmiem bija Rīgas nodošana vāciešiem. Ar to korņilovieši gribēja dot nāvīgu triecienu socialistiskās revolūcijas spēkiem Baltijā un atvērt vāciešiem ceļu uz revolucionāro Petrogradu. Jūlija beigās un augusta pirmajā pusē armijas pavēlniecība stipri novājināja krievu karaspēka fronti Rīgas iecirknī. Izmantojot to, vācu armija 19. augustā pārrāva fronti Ikšķiles rajonā, laužoties krievu XII armijas daļu aizmugurē Rīgas rajonā. XII armijas LSD kara organizācija, Iskolastrels un citas revolucionārās organizācijas darīja visu iespējamo Rīgas aizstāvēšanai. Partija izvirzīja lozungu «Ne soli atpakaļ!». 1. latviešu strēlnieku brigāde un vairākas citas daļas atvairīja visus vācu divīziju mīkros uzbrukumus Olaines rajonā un atkāpās Rīgas virzienā tikai pēc atkārtotas pavēles. 2. latviešu strēlnieku brigāde 19. un 20. augustā 26 stundas no vietas varonīgi cīnījās pie Mazās Juglas upes, neļaujot vācu karaspēkam ielenkt XII armijas daļas, kas atkāpās no Rīgas. Sevišķi šajā kaujā izcēlās 5. Zemgales pulks, ko komandēja J. Vācietis. Šā pulka 80% virsnieku un 67% strēlnieku bija krituši vai ievainoti. Noasiņojušas šajās kaujās, vācu divīzijas vairs nebija spējīgas turpināt uzbrukumu Vidzemes iekšienē. Rīga gan 21. augustā krita vāciešu rokās, bet visumā korņiloviešu nodoms atdot Baltiju ķeizara Vilhelma II karapūļiem un ar to durkļiem izrekinaties ar revolūcijas centru — Petrogradu — cieta neveiksmi. Tomēr Rīgas krišana bija smags trieciens sociālistiskās revolūcijas spēkiem Latvijā un visā Baltijā. Vadošās revolucionārās organizācijas visumā gan paspēja no Rīgas evakuēties (uz Vidzemi), taču steigā nācās pamest inventāru un līdzekļus u. tml. Vairāki LSD CK locekļi palika okupētajā pilsētā, lai veiktu pagrīdes darbu; te palika arī daļa Iskolata locekļu. Līdz ar Rīgas krišanu visaktīvākais Latvijās proletariāta pulks tika atrauts no pārejiem Latvijas un visas Krievijas revolucionārajiem spēkiem. Kopā ar Rīgu tika okupēti arī vairāki Rīgas apriņķa pagasti. Brīvi palika tikai 12 pagasti, par kuru centru kļuva Sigulda. Vidzemes guberņas iestādes pārcēlās uz Tērbatu, kur atjaunoja savu darbību septembrī. — 47.

- ³⁶ 1917. g. septembrī Latvijas neokupētajā teritorijā (izņemot Latgali) notika *apriņķu zemes padomju vēlēšanas*, kurās spožu uzvaru guva boļševiki. Valmieras apriņķī par LSD kandidātiem balsoja 76%, Cēsu — 74% un Valkas — 71% vēletāju. Lidz ar to visas apriņķa pašvaldības iestādes Vidzemē pargāja LSD rokās. — 49.
- ³⁷ 1917. g. augusta beigās pēc Rīgas krišanas (sk. 35. piezīmi) Ziemeļu frontes un XII armijas kontrrevolucionārā pavēlniecība mēģināja Latviešu strēlnieku rezerves pulku pārcelt no Valmieras uz tālu Novgorodas guberņas nostūrī, lai tā atrautu to no revolucionārās kustības centriem Latvijā. Tas bija atklāts izaicinājums revolucionārajiem spēkiem Latvijā, jo uz šo pulku balstījās lielāka daļa Ziemeļvidzemes padomju. Iskolastrels un Latviešu strēlnieku rezerves pulka komiteja ar Iskolata atbalstu panāca, ka šo daļu pārvietoja uz Tērbatu. Tādējādi pulks palika XII armijas rajonā un arī Vidzemes guberņā un varēja uzturēt ciešus sakarus ar Ziemeļlatvijas un Dienvidgaunijas revolucionārajiem spēkiem. — 49.
- ³⁸ *Fronšu kara komisārus* iecēla buržuāziskā Pagaidu valdība pēc 1917. g. Februāra revolūcijas. Tie parasti bija meņševiki un eseri, kurus valdība kā «sociālistus» cerēja izmantot kareivju ietekmēšanai savā labā. Ziemeļu frontē šajā amatā bija V. Stankevičs un V. Voitinskis, kuri aktīvi realizēja Pagaidu valdības kontrrevolucionāro politiku un kopā ar reakcionāro pavēlniecību visiem līdzekļiem cīnījās pret boļševiku ietekmes pieaugumu armijā. Pēc Oktobra revolūcijas uzvaras par Ziemeļu frontes komisāru nozīmēja Iskoborseva priekšsēdētāju B. Pozernu (sk. 9. piezīmi), kas veica lielu darbu armijas revolucionāro spēku saliedēšanā un nostiprināšanā. Fronšu komisāru institūts beidza pastāvēt 1918. g. martā pēc vecās armijas demobilizācijas. — 49.
- ³⁹ *Latviešu pulku komisārus* sāka ievēlēt saskaņā ar Iskolastrela lēmumu 1917. g. septembra sākumā. Atsevišķo pulku komisārus vēlēja pulku komitejas, bet brigāžu komisārus — Iskolastrels (sk. 3. piezīmi). Visu pulku kopējo komisāru izvēlēja Iskolastrels pēc LSD CK un strēlnieku pulku LSD organizācijas ieteikuma (par latviešu pulku komisāru kļuva boļševiku partijas biedrs no 1904. g. S. Nahimsons). Komisāru uzdevums bija cīnīties pret kontrrevolūciju un stiprināt strēlnieku revolucionāro disciplīnu. Viņiem vajadzēja kontrolēt komandējošā sastāva darbību; visas komandieru un štābu pavēles bija likumīgas tikai ar komisāru parakstu. Daži pulku un brigāžu komandieri mēģināja pretoties komisāru kontrolei, bet pulku komitejas un Iskolastrels šo pretstību ātri salauza. Komisāriem bija liela nozīme latviešu strēlnieku pulku sagatavošanā tiešai cīņai par sociālistiskās revolūcijas uzvaru, kā arī pulku revolucionārās disciplīnas un kaujas spēju stiprināšanā turpmākajos mēnešos. — 50.
- ⁴⁰ *Korņilova kontrrevolucionārais dumpis* — kontrrevolucionāra akcija, kuru gatavoja un vadīja armijas virspavēlniecība ar ģenerāli L. Korņilovu priekšgalā. Tās mērķis bija padomju iznīcināšana, visu revolucionāro spēku sagrāve un militāras diktatūras nodibināšana Krievijā. Dumpja sagatavošanā piedalījās kadetu partija (sk. 43. piezīmi). Tā štābs atradās augstākās virspavēlniecības mitnē Mogiļovā. Tika izstrādāts plašs sazvērestības plāns, kura sastāvdaļa bija Rīgas atdošana vācu imperiālistiem (sk. 35. piezīmi), lai atvērtu viņiem ceļu uz Petrogradu un tā gūtu iegāni galvaspilsētas rūpniecības uzņēmumu un strādnieku piespiedu evakuēšanai uz dažādām pilsētām Iekškrīevijā, kā arī Petrogradas garnizona revolucionāro karaspēka daļu nosūtīšanai uz fronti. Vienlaikus paredzēja virzīt uz Petrogradu kontrrevolucionārajiem ģenerāļiem uzticamas karaspēka daļas, lai tās asiņaini izrēķinātos ar revolūcijas citadele esošajām revolucionārajām organizācijām. Istenojot šo sazvērestību, vācu armijai deva iespēju izvērst uzbrukumu Ziemeļu frontē un ieņemt Rīgu. Taču XII armijas revolucionāro kareivju (arī latviešu strēlnieku) varonīgā pretošanās spieda vācu pavēlniecību atteikties no mēģinājuma turpināt uzbrukumu Petrogradas virzienā. Vienlaikus galvaspilsētas kareivji un strādnieki boļševiku vadībā modri sekoja notikumu at-

tīstībai un organizējas aizsardzībai pret kontrrevolūciju. Kad 1917. g. 25. augustā Kornilovs virzīja dumpinieku karaspēku uz Petrogradu, Petrogradas Strādnieku un kareivju deputātu padome pārņēma pilsētas aizsardzību savās rokās. Pagaidu valdība vados gan nosodīja Kornilovu, tomēr darbos palika pasīva. Izšķiroša nozīme šajā kritiskajā brīdī bija KSDS(b)P CK un Pēterburgas komitejas enerģiskajai rīcībai. Bolševiku vadība dažu dienu laikā izveidojās spēcīga strādnieku Sarkanā gvarde (sk. 47. piezīmi), kas kopā ar revolucionāri noskaņoto kareivju un matrožu vienībām stājās galvaspilsētas sardzē. Daudzi bolševiki, izpildot partijas uzdevumu, devās uz Kornilova karaspēka daļām un varonīgi veica revolucionāru agitāciju, kuras rezultātā korniloviešu kareivji atteicās karot pret Petrogradas proletariātu. 30. augustā Kornilova dumpi likvidēja un tā vadītājus apcietināja. Kornilova dumpja sagrāve ievērojama nozīme bija arī XII armijas LSD organizācijas un Iskolastrela noteiktajai rīcībai, kas izjauc Kornilova nodomus izmantot dažas XII armijas daļas dumpja atbalstīšanai. Pēc Kornilova dumpja apspiešanas revolucionārā kustība Krievijā ārkārtīgi pastiprinājās, notika padomju strauja bolševizēšanās, proletāriskās revolūcijas masu politiskās armijas saliedēšanās izšķirošai cīņai par valsts varu. — 50.

⁴¹ Par *Demokrātisko apspriedi* sauca Viskrievijas apspriedi, kas notika Petrogradā 1917. g. 14.—22. septembrī. To sasauca pēc eseriski menševistiskās VCIK (sk. 24. piezīmi) un Zemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas iniciatīvas, lai novērstu augošo socialistisko revolūciju valstī un nostiprinātu Pagaidu valdības stāvokli. Pēc korniloviādes sagrāves zaudējuši vairākumu padomēs, menševiki un eseri centās aizstāt ar Demokrātisko apspriedi Viskrievijas strādnieku un kareivju padomju II kongresu (sk. 48. piezīmi), kura sasaukšanu neatlaidīgi prasīja Krievijas revolucionārie spēki. Ar dažādām mahinācijām menševiki un eseri nodrošināja sev apspriedē lielu vairākumu, kas pavisam neatspoguļoja politisko spēku samēru valstī. Apspriedes bolševiku frakcija savā deklarācijā 18. septembrī asi kritizēja menševiku un eseru samierniecisko politiku, kas nāca par labu buržuāzijai, un Demokrātiskās apspriedes māksloto sastāvu, noteikti pieprasot sasaukt Viskrievijas padomju kongresu un nodot visu varu tā rokās. Demokrātiskā apspriede izveidoja tā dēvēto priekšparlamentu jeb Republikas pagaidu padomi, ar kuras palīdzību menševiki un eseri cerēja novirzīt Krieviju no socialistiskās revolūcijas ceļa un nostiprināt buržuāzisko republiku. Bolševiki priekšparlamentu boikotēja un aktīvi gatavoja bruņoto sacelšanos pret Pagaidu valdību. — 51.

⁴² *Latviešu buržuāzijas organizāciju pārstāvju apspriedi Petrogradā* sasauca 1917. g. 1. oktobrī bijušie Valsts domes deputāti J. Goldmanis un J. Zālītis, kā arī dažādu buržuāzisko partiju un organizāciju darboņi, lai nodibinātu organizācijas komiteju tā dēvētās Latviešu pagaidu nacionālās padomes (sk. 98. piezīmi) izveidošanai. Tas bija latviešu buržuāzijas meģinājums organizēt savus spēkus pretstatā demokrātiski ievēlētajai Vidzemes Zemes padomei (sk. 5. piezīmi), kurā noteicošā vieta piederēja LSD pārstāvjiem un piekritējiem. LSD CK, Iskolats, Vidzemes Zemes padome, Iskolastrels un citas revolucionārās organizācijas nosodīja buržuāzijas sasaukto apspriedi kā kontrrevolucionāru pasākumu un boikotēja to. — 51.

⁴³ *Kadeti («konstitucionāli demokrātiskā partija»)* — liberāli monarhistiska partija, kas pārstāvēja Krievijas liberālo buržuāziju, daļu buržuāziskās inteliģences un liberāli noskaņotos muižniekus. Nodibinājas 1905. g. 9. oktobrī. Kadetu pirmā programma paredzēja pārvērst Krieviju par «konstitucionālu un parlamentāru monarhiju». Pirmā pasaules kara laikā viņi atbalstīja carisma iekarošanas politiku, prasīja kara turpināšanu līdz uzvarai. Viņu ievērojamākie līderi bija P. Miļukovs, A. Singarjovs, S. Muromcevs u. c. Pēc Februāra revolūcijas kadeti 1917. g. martā mainīja savu programmu, izsakoties par buržuāziskas republikas nodibināšanu Krievijā. Par savu galveno uzdevumu kadeti uzskatīja darbaļaužu revolucionārās cīņas noslāpēšanu, padomju likvidēšanu, proletāriskās revolūcijas novēršanu. Šķiru cīņas gaitā

1917. g. kadetu partija kļuva par kontrrevolucionārās buržuāzijas galveno politisko spēku. No 1917. g. 2. marta līdz 2. jūlijam viņiem bija vadošā, noteicošā vieta Pagaidu valdībā. Pēc jūlija politiskās krīzes (sk. 14. piezīmi) kadeti kopā ar citām kontrrevolucionārajām partijām un grupām īstenoja buržuāzijas diktatūru Krievijā. Viņi politiski vadīja Korņilova kontrrevolucionāro dumpi (sk. 40. piezīmi). Pēc Oktobra revolūcijas kadeti nostājās uz pilsoņu kara izraisīšanas ceļa, organizējot bruņotus dumpjus, veicot terora aktus, sabotāžu. Tādēļ Tautas Komisāru Padome 1917. g. 28. novembrī ar īpašu dekrētu pasludināja kadetus par tautas ienaidnieku partiju. Pilsoņu kara laikā kadeti aktīvi piedalījās baltgvardu un ārzemju interventu militārās akcijās, viņu nežēlīgajā terorā pret padomju varas piekritējiem. Pēc kontrrevolūcijas spēku sagrāves kadetu lielākā daļa aizbēga uz ārzemēm, no kurienes turpināja visādi kaitēt Padomju valstij. — 51.
- 44 Vācu uzbrukuma laikā Rīgas frontē (sk. 35. piezīmi) Cēsu buržuāziskā pilsētas valde paša kritiskākajā brīdī panikā pameta pilsētu. Tās parvaldi ņēma savās rokās Iskolastrels (sk. 3. piezīmi) kopā ar strādnieku revolucionārajām organizācijām. Par Cēsu pilsētas galvu ievēlēja Iskolastrela locekli boļševiku Lukstiņu. Arī par milicijas priekšnieku pilsētā kļuva latviešu strēlnieku virsnieks. Tas viss, par spīti pilsētas valdes izmisīgajiem mēģinājumiem mainīt stāvokli, ievērojami nostiprināja revolucionāro spēku pozīcijas Cēsīs Oktobra revolūcijas priekšvakarā. — 54.
- 45 Atkāpšanās no Rīgas (sk. 35. piezīmi) demoralizējoši ietekmēja mazāk apzinīgus armijas kareivjus, it īpaši pulkos, kuru komitejas bija izlīdzēju — eseru un meņševiku rokās. Šādi kareivji atkāpās neorganizēti un pieļāva patvalības attiecībā pret iedzīvotājiem. Bez tam stāvokli saasināja arī tās parasti izlīdzēju ietekmē esošās daļas, kuras reakcionārā pavēlniecība ar tai paklausīgā Iskosola (sk. 12. piezīmi) piekrišanu bija izvietojusi Vidzemē armijas aizmugurē it kā «kārtības uzturēšanai», bet patiesībā revolucionārās kustības attīstības bremsēšanai. Šim nolūkam kontrrevolucionārie ģenerāļi centās izmantot arī dažādu tautību nacionālistiskos elementus armijas daļās, kuri bija aktivizējušies pēc Februāra revolūcijas. Lielas cerības pavēlniecība šajā sakarā lika uz tā dēvētajām ukraiņu daļām un apakšvienībām, ko veidoja 1917. g. pēc buržuāziski nacionālistiskās Kijevas Centralās radas (sk. 104. piezīmi) pieprasījuma, kura šādi bija nodomājusi nodrošināt sev paklausīgu bruņotu spēku. Armijas daļu (arī latviešu strēlnieku pulku) revolucionārās organizācijas boļševiku vadībā neatlaidīgi un sekmīgi cīnījās pret šiem viltīgajiem kontrrevolūcijas plāniem, uzsverot visu darbaļaužu, visu tautību kareivju saliedēšanas nepieciešamību proletāriskās revolūcijas veikšanai. — 54.
- 46 Par *Latgales Izpildu komiteju* šeit nosaukta Rēzeknes (tā skaitījās Latgales centrs) Strādnieku un zemnieku deputātu padomes Izpildu komiteja. Sociāli ekonomiskā un politiskā situācija, kāda pastāvēja Latgalē, — rūpniecības un arī lauku proletariāta mazais īpatsvars, salīdzinot ar pārējo Latviju, vēsturisko apstākļu noteiktais zemāks darbaļaužu kultūras līmenis, stipri jauktais iedzīvotāju nacionālais sastāvs, ko ekspluatatoru šķiras bieži vien prata izmantot savas kundzības nodrošināšanai, ar to visu saistītais sīkburžuāziskās stihijas uzbangojums, — šie un arī citi faktori bija par iemeslu tam, ka Latgalē padomēs līdz 1917. g. rudenim vairākumā bija dažādu tautību meņševiki un eseri. Tomēr, pēc korņiloviādes kraha (sk. 40. piezīmi) revolūcijas vilnim sasniedzot vēl neredzētu augstumu un darbaļaužu masās strauji pieaugot boļševiku partijas ietekmei, padomēs daudzu deputātu noskaņojums kļuva revolucionārāks, mainījās arī viņu sastāvs. Līdz ar to arī Latgales padomes 1917. g. oktobrī—novembrī nostājās boļševistiskajās pozīcijās. — 57.
- 47 Ar Petrogradas strādnieku apbruņotām družinām šeit domāta *Sarkanā gvarde* — Krievijas proletariāta bruņoto spēku organizācijas forma Oktobra revolūcijas priekšvakarā, revolūcijas laikā un pilsoņu kara sākumā. Sarkanajai gvardei, ko organizēja boļševiki, bija liela nozīme uzvaras iekarošanā

Oktobra dienās un kontrevolūcijas dumpju apspiešanā. Krievijas pilsētās Sarkanajā gvardē ietilpa arī tūkstošiem latviešu strādnieku, kas bija evakuēti no Rīgas un citām Latvijas vietām, bija arī īpašas latviešu vienības. Latvijas teritorijā pirms Oktobra revolūcijas Sarkanā gvardi neorganizēja, jo LSD ricībā bija latviešu strēlnieki un citi revolucionārie pulki. Pirmās sarkangvardu vienības Vidzemē radās 1917. g. oktobrī, bet novembrī Iskolats pieņēma lēmumu par Sarkanās gvardes vienību organizēšanu uz vietām — pilsētās, miestos un pagastos, jo bija paredzams, ka latviešu strēlnieku pulkiem vajadzēs izpildīt dažādus uzdevumus revolūcijas iekarojumu aizsargašanā arī ārpus Latvijas. Lēmumu par Sarkanās gvardes organizēšanu pieņēma arī Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju II kongress, kas notika 1917. g. 16.—18. decembrī (sk. 65. piezīmi). 1918. g. 2. janvārī Iskolats apstiprināja Latvijas Sarkanās gvardes nodaļu organizēšanas kārtību un noteikumus. Sarkanā gvardi pakļāva Iskolatam, kura attiecīgās nodaļas faktiskais vadītājs bija J. Krūmiņš (Pilāts). Sarkanajā gvardē iestājās bezzemnieki, strādnieki, milči, tas nodaļas izveidojās gandrīz visos Vidzemes pagastos. Šim nodaļām bija liela nozīme revolucionārās kārtības uzturēšanā, cīņā pret vietējo kontrevolūciju. 1918. g. februārī, sākoties vācu uzbrukumam, Latvijas Sarkanā garde atkāpās uz Padomju Krieviju, kur iekļāvās latviešu strēlnieku pulkos; tajos iestājās arī daudzi latviešu strādnieki sarkangvardi, kas atradās Iekškrīevijā. — 58.

- ⁴⁵ *Viskrievijas strādnieku un kareivju deputātu padomju II kongress* notika Petrogradā 1917. g. 25.—27. oktobrī Oktobra bruņotās sacelšanās laikā. Tā delegāti, kas pārstāvēja 402 padomes, reprezentēja visu Krievijas tautu darbaļaudis. Kongresu atklājot, tajā piedalījās 649 delegāti, to skaitā 390 boļševiki, 160 eseri, 72 meņševiki, 14 apvienotie internacionālisti, 6 meņševiki internacionālisti un 6 ukraiņu sociālisti, bet kongresa nobeiguma sedē, pēc revolūcijas atklātu ienaidnieku aiziešanas un jaunu delegātu ierašanās, piedalījās 625 delegāti, to skaitā 390 boļševiki, 179 kreisie eseri, 35 apvienotie internacionālisti un 21 ukraiņu sociālists. No Latvijas kongresā piedalījās 22 delegāti; P. Stučka tika ievēlēts tā prezīdijā.

Kongresa darbu vadīja boļševiku frakcija ar V. I. Ļeņinu priekšgalā. 26. oktobra rītā kongress pieņēma V. I. Ļeņina uzrakstīto aicinājumu «Strādniekiem, zaldātiem un zemniekiem», kas paziņoja par visas valsts varas Krievijā pāreju padomju rokās. Padomju varas pasludināšanu atbalstīja 505 kongresa delegāti. 26.—27. oktobra sedē kongress noklausījās V. I. Ļeņina ziņojumus un pieņēma viņa izstrādātos vēsturiskos dekrētus — par mieru un par zemi. 27. oktobrī tika ievēlēta jauna Viskrievijas Centrālā Izpildu Komiteja un apstiprināta pirmā Padomju valdība — Tautas Komisāru Padome ar V. I. Ļeņinu priekšgalā, kurai uzticēja valsts pārvaldīšanu. Tā Viskrievijas padomju II kongress politiski nostiprināja Oktobra bruņotās sacelšanās uzvaru, kura nozīmēja jaunas, sociālistiskas ēras sākumu cilvēces vēsturē. Latvijas neokupētās daļas darbaļaudis kvēli atbalstīja kongresa pasaulesvēsturiskos lēmumus un LSD vadībā veica bruņotu sacelšanos, nodrošinot visas vietējās varas pāreju padomju rokās. — 59.

- ⁴⁹ Čehijas un Morāvijas pilsētās (Prāgā, Plzeņā, Brno, Vitkovicē u. c.) 1917. g. vasarā notika protesta streiki pret karu un badu. To dalībnieki prasīja izbeigt karu un atbrīvot politieslodzītos. Vairākās vietās streiki pārauga bruņotās sadursmēs ar karaspēku. Sevišķi neatlaidīgi cīnījās strādnieki Brno pilsētā.

Turīnā (Itālijā) 1917. g. augustā vairāk par 40 000 strādnieku pieteica streiku pret badu un kara turpināšanu. Streiku vadīja ievērojamais Itālijas sociālistiskās kustības vadītājs A. Gramši. Tā laikā notika proletariāta masu demonstrācijas.

Spānijā 1917. g. augustā vidū aptvēra vispārējais streiks, kura dalībnieki prasīja buržuaziski demokrātiskās brīvības. Asiņainās cīņās ar karaspēku un policiju prasīja daudz upuru.

Vācijā Vilhelmshāfenas jūras cietoksnī 1917. g. septembrī sacēlās četrus bruņukuģu matroži. Citi kara jūrnieki atteicās šaut uz saviem biedriem.

un sacelšanās apspiešanai nācās sūtīt kājnieku daļas. Sacelušos vadītāji M. Reihpičs un A. Kēbiss tika nošauti.

Austrija 1917. g. rudenī notika masu demonstrācijas pret imperiālistisko karu. — 63.

- ⁵⁰ Latvijas laukos pusgraudnieki (siko zemes nomnieku kategorija) līdz Oktobra revolūcijai bija spiesti atdot saimniekam $\frac{2}{3}$ savāktās ražas. Bezzemnieku padomes 1917. g. neatlaidīgas cīņas rezultātā vēl pirms socialistiskās revolūcijas uzvaras spēja panākt pusgraudnieku stāvokļa uzlabošanu. 1917. g. beigās, pēc Oktobra revolūcijas, pusgraudnieki atdeva saimniekam ne vairāk par $\frac{1}{4}$ ražas. — 66.
- ⁵¹ *Irnieki jeb kortelnieki* — Latvijas bezzemnieku kategorija, kam nebija sava mājokļa un kas, strādādami parasti dažādus darbus, bija spiesti iřēt no muižniekiem vai lielsaimniekiem dzivojamo māju vai istabu. — 68.
- ⁵² *Revolucionārās kara komitejas (RKK)* tika izveidotas boļševiku vadībā 1917. g. oktobrī kā padomju speciāli kaujas orgāni, izpildot V. I. Leņina doto norādījumu, ka boļševikiem jāveido īpaši bruņotās sacelšanās sagatavošanas un vadīšanas orgāni. RKK nodibināja visos valsts galvenajos centros un arī citās pilsētās, kā arī frontē. Galvenā bija Petrogradas RKK; tā darbojas ciešā kontaktā ar KSDS(b)P CK un V. I. Leņinu, ar partijas rajonu komitejām un boļševiku kara organizācijām. RKK gan Petrogradā, gan arī citur formēja un apbruņoja Sarkanās gvardes nodaļas, iecēla savus komisārus karaspēka daļās un svarīgākajās vietās, lai bruņotās sacelšanās laikā pārņemtu visu varu savās rokās. Latvijā nodibinājās XII armijas rajona RKK (sk. 54. piezīmi), V armijas un I armijas RKK, RKK visos latviešu pulkos, kā arī Valmierā, Cēsīs, Valkā, Daugavpilī, Rēzeknē, tāpat dažos pagastos. RKK nodibināja sakarus ar visām revolucionārajām karaspēka daļām Latvijā un deva tām konkrētus operatīvus uzdevumus bruņotās sacelšanās sagatavošanā un īstenošanā. No 1917. g. 25. oktobra RKK darbojās atklāti kā bruņotās sacelšanās štābi, kas vadīja kontrrevolucionāro spēku sagrāvi un nodrošināja padomju varas uzvaru neokupētajā Latvijā daļā. — 71.
- ⁵³ Runa ir par 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulku, kas 1917. g. 7. novembrī kopā ar vienu 436. Novaja Ladogas kājnieku pulka bataljonu un vienu smagās artilērijas bateriju ieņēma Valku, līdz ar to likvidējot pedējo kontrrevolūcijas perēkli neokupētajā Latvijā teritorijā (Valkā bija iekārtojies eseriski meņševistiskais Iskosols un XII armijas reakcionārā pavēlniecība). — 71.
- ⁵⁴ *XII armijas rajona revolucionārā kara komiteja (RKK)* tika nodibināta Cēsīs 1917. g. 19. oktobrī saskaņā ar 16. oktobrī Valkā notikušās LSD ārkārtējās konferences lēmumu. RKK ietilpa no LSD CK — J. Krūmiņš (Pilāts), no Iskolata — K. Gailis, no XII armijas LSD kara organizācijas — A. Vasiļjevs, no XII armijas kreisā bloka (sk. 12. piezīmi) — S. Nahimsons, no Iskolastrela — J. Cariņš, J. Jekabsons un N. Tilībs, no Iskolada — F. Markuss, kā arī pārstāvji no Valmieras, Cēsu, Valkas un Terbatas padomes. RKK priekšsēdētājs bija J. Cariņš, viņa vietnieks — F. Markuss. XII armijas rajona RKK galvenie uzdevumi bija sacelšanās momentā ieņemt ar revolucionāro karaspēku visus stratēģiskos punktus virzienā uz Petrogradu un paralizēt XII armijas štāba kontrrevolucionāro darbību, raudzīties, lai uz Petrogradu netiktu sūtītas kontrrevolucionārās karaspēka daļas. XII armijas rajona RKK nodibināja regulārus sakarus ar Petrogradu, ar visām XII armijas revolucionārajām karaspēka daļām un to RKK un sagatavoja latviešu strēlnieku sūtīšanu uz Petrogradu. Oktobra revolūcijas dienās XII armijas rajona RKK publicēja manifestu un sāka darboties legāli, kopā ar vietējam RKK pārņemot varu savās rokās. Lai kontrrevolucionārās karaspēka daļas nevarētu tikt sūtītas uz Petrogradu, revolucionārās armijas daļas pēc RKK norādījuma ieņēma Cēsis, Valmieru, Valku, Terbatu. Tūlīt pēc revolūcijas uzvaras XII armijas rajona RKK darbojās līdztekus padomēm, veicot nozīmīgu darbu cīņā pret kontrrevolūciju. Padomēm nostiprinoties, tā savu darbību izbeidza. — 72.

- ⁵⁵ *Rīcības komitejas* Latvijā tika dibinātas pēc sociāldemokrātijas iniciatīvas 1905. g. oktobrī—decembrī, kad revolūcijas vilnis sasniedza kulminācijas punktu. Šīs komitejas ievēlēja pagastu zemnieki savās kopsapulcēs. Rīcības komitejām kā revolūcijas orgāniem bija liela nozīme revolucionārās kustības attīstībā uz laukiem. Tās pārņēma uz laukiem visu varu un darbojās līdz 1905. g. decembra beigām, kad Latvijā ieradās cara kara spēka soda ekspedīcijas. — 73.
- ⁵⁶ 1917. g. oktobra pašās beigās, kad Petrogradā uzliesmoja junkuru kontrrevolucionārā sacelšanās pret Padomju valdību, bet no Gatčinas puses pilsētai uzbruka Kerenska un ģenerāļa Krasnova savāktais kontrrevolucionārais karaspēks, meņševiku un eseru rokās esošais Vikžels (Dzelzceļnieku Viskrievijas izpildu komiteja), mēģinādams gāzt Krievija tikko nodibināto proletariāta diktatūru mierīgiem līdzekļiem, ultimāta veidā pieprasīja izveidot valsti koalīcijas «sociālistisko» valdību, kurā ietilptu arī meņševiki un labejie eseri, pretēja gadījumā draudot ar dzelzceļnieku vispārējo streiku. Sarunās ar Vikželu daži oportunistiski noskaņotie vadošie boļševiku partijas biedri piekrita tā prasībai. Šādā situācijā naktī uz 2. novembrī KSDS (b) P CK ar V. I. Ļeņinu priekšgalā asi nosodīja viņu rīcību kā kapitulāciju sīkburžuāzisko partiju priekšā un atkāpšanos no boļševisma un proletariāta šķiru cīņas pamatpozīcijām. Tomēr oportunisti negribēja padoties partijas disciplīnai. 4. novembrī Ļ. Kameņevs, G. Zinovjevs, V. Nogins, A. Rikovs, V. Miļutins, I. Teodorovičs paziņoja, ka viņi atkāpjas no saviem amatiem boļševiku partijas CK un Tautas Komisāru Padomē. Viņiem sekoja daži viņu domu biedri padomēs (D. Rjazanovs, A. Lozovskis, J. Larins u. c.). Partijas biedru masas, nosodot šo žonglēšanu ar amatiem, atbalstīja V. I. Ļeņinu un vēl ciešāk sakļāva savas rindas cīņā par revolūcijas iekarojumu nostiprināšanu. Ari dzelzceļu strādnieki nesekoja Vikžela kontrrevolucionārajam kursam un drīzumā pārvēlēja to. — 73.
- ⁵⁷ *Latvijas Sociāldemokrātijas V kongress* notika Rīgā no 1917. g. 9. līdz 19. jūlijam. Kongresa piedalījās 116 delegāti ar lēmēju balsstiesībām, kas pārstāvēja 7616 LSD biedrus; bez tam tajā ieradās arī 32 delegāti ar padomdevēju balsstiesībām no 29 KSDS (b) P latviešu grupām, kas pārstāvēja 6417 partijas biedrus. LSD V kongress notika pēc jūlija politiskās krīzes (sk. 14. piezīmi), laikā, kad kontrrevolucionārie spēki mēģināja ar varmācīgām represijām apturēt revolūcijas attīstības gaitu. Pagaidu valdības iestādes, arī XII armijas pavēlniecība centās aizkavēt kongresa sanākšanu. Taču revolucionārie spēki Latvijā bija tik stipri, ka kongress varēja atklāti darboties Rīgas pili latviešu un sībiešu pulku strēlnieku aizsardzībā. Kongress apsprieda šādus jautājumus: par politisko stāvokli un proletariāta uzdevumiem, par valsts varu, par karu un mieru, par cīņu pret nāves soda atjaunošanu, par saimniecisko stāvokli un rūpniecības kontroli, agrāro un pārtikas jautājumu, par Latvijas pašvaldību un vietējām pašvaldībām, par Satversmes sapulces vēlēšanām, par Internacionāli, par strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomēm un to attiecībām ar Vidzemes Zemes padomi, par attiecībām ar KSDS (b) P, par LSD CK darbību u. c. Kongress nosprauda LSD, padomju un citu revolucionāro organizāciju uzdevumus cīņā par sociālistisko revolūciju jaunus apstākļos. Tas atzina, ka vienotai nedalītai Latvijai (Kurzemei, Vidzemei un Latgalei) jābūt demokrātiskās Krievijas autonomai sastāvdaļai. Kongress pieņēma LSD statūtus un ievēlēja LSD Centrālo Komiteju. Tam bija ļoti liela nozīme Latvijas revolucionāro spēku sagatavošanā sociālistiskajai revolūcijai. — 74.
- ⁵⁸ Latgalē izvietotās *V armijas latviešu kareivju birojs* tika nodibināts 1917. g. 24. maijā Daugavpilī 7 locekļu sastāvā. 1917. g. oktobrī birojs pilnīgi nostājas boļševiku pusē un pievienojās 16. oktobrī Valkā notikušās LSD ārkārtējās konferences lēmumiem, kas paredzēja konkrētus pasākumus sociālistiskās revolūcijas veikšanai Latvijas teritorijā Viskrievijas bruņotās sacelšanās ietvaros. — 77.

- ⁵⁹ Igaunijas Revolucionāro kara komiteju izveidoja 1917. g. 22. oktobrī 20 cilvēku sastāvā kopējā Tallinas Padomes un Igaunijas strādnieku, kareivju un zemnieku deputātu padomju Izpildu komitejas (Iskomesta) (sk. 62. piezīmi) sēdē. Par RKK priekšsēdētāju ievēlēja I. Rabčinski, viņa vietnieku — V. Kingisepu. Savu pirmo sēdi komiteja noturēja 23. oktobrī; tajā nolēma iecelt komisārus uz dzelzceļiem, pasta un telegrāfa. Pateicoties ciešajam saistēm ar Tallinas darbaļaudim, Igaunijas Revolucionārajai kara komitejai ātri izdevās saformēt Sarkano gvardi. 23. oktobrī, izpildot RKK pavēli, revolucionārās karaspēka un Sarkanās gvardes vienības ieņēma visus stratēģiskos punktus, lai nelaistu uz Petrogradu kontrrevolucionārās karaspēka daļas. 26. oktobrī Igaunijas RKK izdeva uzsaukumu «Visiem kareivjiem, matrožiem un strādniekiem, visiem Igaunijas iedzīvotājiem», kurā paziņoja par Pagaidu valdības gašanu un visas varas pāriešanu padomju rokās. Pēc Oktobra revolūcijas uzvaras Igaunijas RKK kopā ar Iskomestu veica lielu darbu strādnieku un zemnieku varas nostiprināšanā. — 78.
- ⁶⁰ Par *dzimtniekiem* sauca zemniekus — zemes īpašniekus, kas savu īpašumu saņēma mantojumā no priekštečiem. — 80.
- ⁶¹ Domāts VCIK (sk. 24. piezīmi) sasauktais *Viskrievijas ārkārtējais zemnieku deputātu padomju kongress*, kas notika Petrogradā 1917. g. 11.—25. novembrī. Kongresa delegātu skaits tā gaitā pastāvīgi pieauga; zināms, ka 18. novembrī viņu bija 330 (195 kreisie eseri, 37 boļševiki, 65 labējie eseri un eseri — centra piekritēji u. c.). Asās cīņas rezultātā, kas notika starp kongresa kreiso un labējo spārnu, labējie eseri to atstāja. V. I. Leņins kongresā uzstājās 3 reizes. Boļševiku cīņu pret labējiem eseriem apgrūtināja kreiso eseru svārstīšanās, kuri galu galā tomēr piekrita, ka Tautas Komisāru Padomei jāisteno Viskrievijas padomju II kongresa (sk. 48. piezīmi) pieņemtā programma un ka ārkārtēja kongresa ievēlējai Zemnieku deputātu padomju izpildu komitejai jāapvienojas ar VCIK. Apvienošanās notika 15. novembrī. Svinīgajā sēdē tika pieņemta rezolūcija, kas atbalstīja Viskrievijas padomju II kongresa dekrētus par mieru un par zemi. — 84.
- ⁶² Līdz 1917. g. jūlija beigām Igaunijas padomēm nebija sava centra, tās ietilpa Ziemeļrietumu apgabala padomju sastāvā. No 23. līdz 27. jūlijam Tallinā notika Igaunijas padomju I kongress, kas ievēlēja Izpildu komiteju (Iskomestu), kuras pirmajā sastāvā pārsvarā gan bija meņševiki un eseri (tiesa, vairākkārt kreisie eseri un svārstīgie Iskomesta locekļi balsoja par boļševiku rezolūcijām). Igaunijas padomju II kongresā, kas notika Tallinā 12.—14. oktobrī, ievēlēja boļševistisku Iskomestu. *Igaunijas Strādnieku un kareivju padome* (šādi Iskomests saucās kopš 19. novembra) veica lielu darbu, sagatavojot un nostiprinot socialistiskās revolūcijas uzvaru Igaunijā. 1918. g. 3. janvārī tā izveidoja Tautas saimniecības padomi, noteica strādnieku kontroli pār ražošanu, organizēja Sarkano gvardi. Igaunijas Strādnieku un kareivju padomes darbību pārtrauca vācu okupācija. — 86.
- ⁶³ Tā dēvētajai Linarda Laicena lietai nebija politisks raksturs. Rakstnieks L. Laicens pēc Oktobra revolūcijas dzīvoja Valmierā. Tur viņam izcelās personiskas dabas konflikts ar dažiem vietējās padomes locekļiem. Sis konflikts tika atrisināts. — 87.
- ⁶⁴ *Igaunijas Pagaidu zemes padomi* kā Igaunijas gubernas pašvaldības orgānu ievēlēja 1917. g. 23. maijā uz Pagaidu valdības 30. marta lēmuma pamata. Zemes padomes vēlēšanas bija antidemokrātiskas — tās bija daudzpakāpju, turklāt mazām pilsētām, kur trūka rūpniecības proletariāta, tajās bija paredzēts privilēģēts stavoklis. Ar šiem un citiem līdzekļiem buržuāzija nodrošināja sev Zemes padomē vairākumu. Deputātu vietas sadalīja savā starpā buržuāziskais «demokrātiskais» bloks un sīkburžuāziskais «socialistiskais» bloks. Padomei sanākot 1. jūlijā, tajā bija tikai viens boļševiku deputāts (A. Lētsmane); tikai pēc tam, kad boļševiki rudens sakumā guva lielus panākumus vietējo pašvaldību vēlēšanās, par Zemes padomes deputātiem kļuva arī boļševiki J. Anvelts, H. Pēgelmans un J. Sih-

vers. 1917. g. 12. novembrī Igaunijas strādnieku, kareivju un zemnieku deputātu padomju Izpildu komiteja (sk. 62. piezīmi) nolēma atlaist Zemes padomi. Kad buržuāzijas lideri, atsakoties atzīt šo lēmumu, 15. novembrī pasludināja Zemes padomi par «augstākās varas vienīgo nesēju Igaunijā», sašutušie Tallinas strādnieki un kareivji piespieda viņus paklausīt proletariāta varas rīkojumam. 19. novembrī tika atlaists arī Zemes padomes izpildorgāns — zemes valde. — 87.

⁶⁵ Pēc padomju varas uzvaras neokupētajā Latvijā tika nolemts sasaukt visu Latvijas apriņķu bezzemnieku konferenci — «II bezzemnieku saeimu», kā to nosauca pēc analogijas ar aprīlī noturēto Vidzemes bezzemnieku saeimu (kongresu) (sk. 1. piezīmi). Tomēr drīz radās doma šādas konferences vietā sasaukt *Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju kongresu*. Kongress notika 1917. g. 16.—18. decembrī Valmierā. Tajā piedalījās 297 delegāti, no tiem 258 LSD biedri, 4 sociālisti revolucionāri (3 kreisie eseri un 1 centrists), 1 meņševiks un 34 bezpartejiskie. Kongress apsprieda šādus jautājumus: ziņojumus par Iskolata un vietējo padomju darbu, agrāro jautājumu, laukstrādnieku jautājumu, par Padomju valdību, par Sarkano gvardi u. c. Kongress ievēlēja Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomi 69 locekļu sastāvā (sk. pielikumā dok. Nr. 8). Tā savukārt 19. novembra sedē ievēlēja Izpildu komiteju (Iskolatu) 26 locekļu sastāvā. Par Iskolata priekšsēdētāju ievēlēja F. Roziņu. — 89.

⁶⁶ 1917. g. 20. novembrī Iskolats pieņēma lēmumu par visu muižu konfiskāciju, nosakot tās īstenošanas veidu un muižu pārvaldes principus. Sagatavojot šo pasākumu, no latviešu strēlnieku pulkiem izsauca ap 50 cilvēku ar agronoma izglītību, kurus īpaši seminārā iepazīstināja ar noteikumiem, kā jāveic muižu konfiskācija un jā sastāda attiecīgs akts, un pēc tam nosūtīja uz pagastiem. Tautas saimniecības neatliekamo vajadzību apmierināšanai Iskolas nepieciešamības gadījumā uzaicināja no strēlnieku pulkiem arī citus speciālistus, kā grāmatvežus u. tml. — 90.

⁶⁷ *Pilsētu savienība* — Krievijas buržuāzijas organizācija, kuru nodibināja pilsētu galvu kongresā Maskavā 1914. g. 8.—9. augustā, lai palīdzētu cara valdībai izcīnīt uzvaru imperiālistiskajā kara un novērst revolūciju, reizē ar to nostiprinot buržuāzijas politiskās pozīcijas. Sākumā Pilsētu savienība aprobežojās ar saimnieciska rakstura pasākumiem (palīdzība slimajiem, apgādes jautājumi, palīdzība bēgļiem utt.), kuru veikšanai tā izveidoja plašu aparātu. Vēlāk tā sāka kampaņu par buržuāzijas pārstāvju iekļaušanu valdībā. Pēc 1917. g. Februāra revolūcijas Pilsētu savienības lideri iegāja Pagaidu valdības sastāvā un atbalstīja tās politiku. Pēc Oktobra revolūcijas Pilsētu savienība rīkojās kā atklāti kontrrevolucionāra organizācija. Viens no tās aparāta piekoptās sabotāžas veidiem bija neķītra spekulācija ar pārtikas produktiem, lai grautu padomju varas orgānu pasākumus cīņai ar pārtikas aso trūkumu, it īpaši piefrontes rajonos. Ar Tautas Komisāru Padomes 1918. g. 4. janvāra dekrētu Pilsētu savienību likvidēja, tās mantu konfiscēja. — 95.

⁶⁸ 1. Daugavgrīvas un 2. Rīgas latviešu strēlnieku pulks frontē sūtīts netika. Kopā ar citiem latviešu strēlnieku pulkiem tie izvietojās Vidzemē, nodrošinot padomju varu Ziemeļu frontes aizmugurē. 1918. g. janvārī 1. Daugavgrīvas pulku nosūtīja uz Baltkrieviju, kur bija sacēlies pret padomju varu Dovbora-Musņicka poļu korpuss (sk. 108. piezīmi). — 96.

⁶⁹ *«Brīvais Strēlnieks»* — Latviešu strēlnieku pulku apvienotās deputātu padomes Izpildu komitejas (Iskolastrela) preses orgāns. Iznāca Rīgā no 1917. g. 10. aprīļa līdz 20. augustam. Pēc latviešu strēlnieku II kongresa (maija vidū) «Brīvais Strēlnieks» kļuva par vienu no LSD avīzēm un ar savu 17 tūkst. eksemplāru metienu bija visizplatītākais laikraksts Latvijā. Pēc Rīgas krišanas (sk. 35. piezīmi) «Brīvais Strēlnieks» sāka iznākt Cēsis, tomēr pēc dažām dienām, 26. augustā, Pagaidu valdība to slēdza. No 27. augusta līdz 29. oktobrim avīze iznāca ar citu nosaukumu — «Latvju Strēlnieks», bet no 31. oktobra (Valkā) — atkal ar nosaukumu «Brīvais

Strēlnieks». Pēdējais avīzes numurs iznāca 1918. g. 20. februārī, kad jau bija sācies vācu karaspēka uzbrukums Petrogradas virzienā. Pēc tam «Brīvo Strēlnieku» apvienoja ar «Cīņu», un kādu laiku 1918. g. Maskavā iznāca apvienota avīze «Cīņa un Brīvais Strēlnieks». — 98.

⁷⁰ *LSD CK Maskavas birojs* — latviešu bolševiku organizējošs centrs Maskavā, kas reprezentēja LSD un KSDS(b)P latviešu sekcijas bolševiku partijas Maskavas organizācijā. Birojs pastāvēja no 1917. g. maija līdz 1918. g. februārim. Tā uzdevums bija organizēt agitācijas un propagandas darbu latviešu bolševiku grupas KSDS(b)P organizācijās, kā arī veikt masu politisko un kultūras darbu evakuēto latviešu strādnieku vidū Maskavā un tās tuvumā. LSD CK Maskavas birojs vadīja avīzes «Sociāldemokrāts» (sk. 83. piezīmi) izdošanu. Birojā darbojās R. Bauze, K. Pečaks, E. Zandreiters u. c. — 99.

⁷¹ I armijas kareivju deputātu I kongress notika 1917. g. aprīļa sākumā Glubokojes miestā Baltkrievijas ziemeļos. Tā delegātu vairākums bija eseru un menševiku piekritēji. Kongresā notika asa cīņa starp bolševikiem un izlīdzējiem, kuriem izdevās panākt rezolūcijas pieņemšanu par Pagaidu valdības atbalstīšanu. Kongresā ievēlētā *I armijas padomju Izpildu komitejā* ietilpa izlīdzēji. Arī I armijas kareivju deputātu II kongresā (notika maija beigās Valkā) ievēlētajā armijas Izpildu komitejā pārsvarā bija eseri un menševiki. 1917. g. jūnijā I armiju izformēja, un līdz oktobrim tā nepastāvēja. Oktobra sākumā Vecgulbenē notika I armijas pārstāvju sanāksme, kuru eseri un menševiki pasludināja par kongresu; šī sanāksme ievēlēja jaunu armijas Izpildu komiteju, kuras vadībā atkal bija izlīdzēji. 30. oktobrī — 5. novembrī Vecgulbenē notika I armijas II kongress. Tā delegātu lielākā daļa gan atbalstīja kreisos eserus, tomēr kongress apsvēca visas varas pārņemšanu padomju rokās, bet pieņēma arī dažas samiernieciskas rezolūcijas. I armijas Izpildu komiteja palika izlīdzēju rokās līdz 14. novembrim, kad armijas III kongress ievēlēja jaunu Izpildu komiteju. Sākot ar šo brīdi, I armijas Izpildu komiteja bija bolševiku rokās, un tā aktīvi cīnījās par sociālistiskās revolūcijas iekarojumu nostiprināšanu. — 100.

⁷² *Tatjanas komiteja* — pirmā pasaules kara laikā monarhistu un buržuāzijas aprindu nodibināta labdarības organizācija, nosaukta Nikolaja II meitas Tatjanas vārdā. Komitejas nodaļas pastāvēja daudzās Krievijas pilsētās, kā arī piefrontes rajonos. Tās rīcībā bija prāvi naudas līdzekļi bēgļu apgādei un citām vajadzībām. Tatjanas komitejas darbinieki centās arī ideoloģiski ietekmēt kara bēgļus, sludinot padevību patvaldībai, izplatot šovinistisku noskaņojumu un nikni nomelnojot revolucionārus. Komiteja un tās nodaļas izbeidza darbību pēc Oktobra revolūcijas uzvaras. — 102.

⁷³ Menševiks internacionālists (sk. 32. piezīmi) Voldemārs Bastjānis tika ievēlēts Vidzemes Zemes padomē pēc Latvijas Sociāldemokrātijas saraksta. Kad 1917. g. 9. oktobrī buržuāziskā frakcija pilnā sastāvā aizgāja no padomes, atteicoties sadarboties ar bolševikiem, kam Zemes padomē bija vairākums, V. Bastjānis pievienojās buržuāziskajiem deputātiem. LSD CK nosodīja V. Bastjāņa nodevīgo rīcību un izslēdza viņu no partijas; CK paziņoja arī, ka V. Bastjānis tiek atsaukts no Zemes padomes kā partijas pārstāvis. — 103.

⁷⁴ *Opes (Apes) konvents* — luterāņu baznīcas Opes draudzes pašvaldība. — 103.

⁷⁵ «*Baltijas Vēstnesis*» — buržuāziska avīze, dibināta 1869. g., iznāca Rīgā līdz 1906. g. sākumam, tad no 1917. g. aprīļa līdz augustam, bet no 1917. g. 13. oktobra — Pleskavā (līdz 1918. g. 23. februārim). 1918. g. novembrī un decembrī atkal iznāca Rīgā, kur pēc tam tās izdošanu atjaunoja 1919. g. maijā, pēc padomju varas krišanas Rīgā. Ar 1920. g. jūniju «Baltijas Vēstneša» vietā izdeva «Latvijas Vēstnesi». — 104.

- ⁷⁶ *Dekrēts par tiesu Nr. 1* pieņemts Tautas Komisāru Padomes sēdē 1917. g. 22. novembrī un publicēts 23. novembrī. Ar to tika likvidētas visas pirmsrevolūcijas laika tiesas un tieslietu iestādes; atcelti visi likumi, kas bija pret-runā ar Oktobra revolūcijas idejām un Padomju valsts interesēm; noteikti jauno tautas tiesu izveidošanas un darbības principi; cīņai pret kontrrevolūciju nodibināti «strādnieku un zemnieku revolucionārie tribunāli». Dekrēta projektu sagatavoja P. Stučka un M. Kozlovskis. Tā apspriešanas gaitā V. I. Leņins iesniedza vairākus būtiskus papildinājumus un precizējumus, kuri tika pieņemti. Viskrievijas strādnieku, kareivju un zemnieku deputātu padomju III kongresā (sk. 106. piezīmi) 1918. g. 11. janvārī V. I. Leņins, raksturojot šā dekrēta nozīmi, sacīja: «Lai kļiedz, ka mēs, nereformējot veco tiesu, esot tūlīt to nodevuši salaušanai. Ar to mēs attīrījām ceļu istai tautas tiesai, un ne tik daudz ar represiju spēku, cik ar masu priekšzīmi, ar darbaļaužu autoritāti, bez formalitātēm, no tiesas, kas bija ekspluatācijas ierocis, mēs esam izveidojuši audzināšanas ieroci uz stipriem socialistiskās sabiedrības pamatiem» (Raksti, 26. sēj., 413. lpp.). — 104.
- ⁷⁷ *Iskolastrela* (sk. 3. piezīmi) *latgalešu sekciju* nodibināja 1917. g. aprīlī. Tās uzdevums bija organizēt strēlniekus latgalešus, veikt viņu vidū masu politisko un kultūras darbu. Cīnoties pret Latgales buržuāzijas un citu reakcionāro elementu separātismu, pret viņu tieksmēm krasi norobežot Latgali no pārējās Latvijas revolucionārās kustības, sekcija noteikti nostājās par Latgales apvienošanu ar Latviju. Tā izdeva literatūru augšzemnieku (latgalešu) izloksnē, sūtīja uz Latgali aģitatorus no strēlnieku—latgalešu vidus darbaļaužu masu organizēšanai. Sekcija veica ievērojamu darbu gan strēlnieku—latgalešu politiskās apziņas izkopšanā, gan revolucionārās kustības attīstībā Latgalē. Savu darbību tā izbeidza 1918. g. aprīlī, pēc atkāšanās no Latvijas. — 104.
- ⁷⁸ *Latgales I kongress* notika Rēzeknē 1917. g. 26.—27. aprīlī. Tajā piedalījās 232 delegāti, galvenokārt buržuāzijas un garīdzniecības pārstāvji. Kongress nosūtīja apsveikumu Pagaidu valdībai. Kongresa laikā izcēlās konflikts starp labejā spārna delegātiem un sīkburžuāzijas pārstāvjiem (F. Ķempa piekritējiem). Pēdējie aizgāja no kongresa. Kongress ievēlēja Latgales Pagaidu zemes padomi 60 cilvēku sastāvā, kas sadarbojās ar Pagaidu valdību. — 104.
- ⁷⁹ Domāta oficiālā «*Gazeta Vremennovo Rabočevo i Krestjanskovo Pravitelstva*». Tā sāka iznākt Petrogradā 1917. g. 28. oktobrī un 30. oktobrī Tautas Komisāru Padomes dekrētā tika atzīta par Padomju valdības oficiālo orgānu. Pēc Viskrievijas padomju III kongresa (sk. 106. piezīmi), sākot ar 1918. g. 20. janvārī, saucās «*Gazeta Rabočevo i Krestjanskovo Pravitelstva*». Iznāca līdz 1918. g. 10. martam. — 108.
- ⁸⁰ «*Pravda*» — laikraksts, PSKP CK orgāns, nodibināts pēc V. I. Leņina iniciatīvas 1912. g. 5. maijā Peterburgā. Cara valdība vērsa pret «*Pravdu*» nemitīgas represijas, bet avīze turpināja iznākt. Isi pirms pirmā pasaules kara sākuma to tomēr slēdza. Pēc Februāra revolūcijas «*Pravda*» atkal sāka iznākt 1917. g. 5. marta Petrogradā. 5. jūlijā kontrrevolucionāri izdemolēja «*Pravdas*» tipogrāfiju un redakcijas telpas un Pagaidu valdība avīzi slēdza. 1917. g. jūlijā — oktobrī «*Pravda*» turpināja iznākt ar nosaukumiem «*Ļistok «Pravdi»*», «*Proletarij*», «*Rabočij*», «*Rabočij i Soldat*», «*Rabočij Putj*». Pēc Oktobra revolūcijas, sākot ar 1917. g. 27. oktobrī, «*Pravda*» iznāk atkal ar savu veco nosaukumu (kopš 1918. g. marta — Maskavā). — 109.
- ⁸¹ Avīze «*Izvestija*» sāka iznākt 1917. g. 28. februārī (ar nosaukumu «*Izvestija Petrogradskovo Soveta Raboči i Soldatskih Deputatov*»). Līdz Oktobra revolūcijai tā aizstāvēja izlīgšanas politiku ar buržuāziju un cīnījās pret boļševikiem. Ar VCIK dibināšanu Viskrievijas padomju I kongresā 1917. g. jūnijā (sk. 24. piezīmi) palika par tās orgānu un ar 1. augustu iznāca ar nosaukumu «*Izvestija Centralnovo Ispolnitelnovo Komiteta i Petrogradskovo Soveta Raboči i Soldatskih Deputatov*». Kopš Viskrievijas

- padomju II kongresa 1917. g. oktobra beigās (sk. 48. piezīmi) avīze ir Padomju valdības orgāns (no 1918. g. marta iznāk Maskavā). Tagad to ar nosaukumu «Izvestija Sovetov Deputatov Trudjaščijsja SSSR» izdod PSRS Augstākās Padomes Prezidijs. — 109.
- ⁸² «*Rabočij i Soldat*» — Petrogradas Strādnieku un kareivju deputātu padomes orgāns. Vakara avīze, iznāca no 1917. g. 17. oktobra līdz 1918. g. februārim. — 109.
- ⁸³ «*Sociāldemokrāts*» — latviešu boļševiku laikraksts. Iznāca Maskavā no 1917. g. 6. marta kā LSD CK izdevums, ar 1917. g. 16. septembri kā LSD CK un KSDS(b)P Maskavas, Urālu un Dienvidkrievijas apgabalu organizāciju latviešu sociāldemokrātisko grupu centru izdevums. «Sociāldemokrāta» izdošanu vadīja LSD CK Maskavas birojs (sk. 70. piezīmi); avīzes redkolēģija darbojās R. Bauze, J. Daniševskis, P. Dauge, J. Loja, K. Pečaks u. c. Pedējais «Sociāldemokrāta» numurs iespiests 1918. g. 10. martā. Pēc tam, izpildot LSD CK un KK(b)P Maskavas organizācijas latviešu sekciju Izpildu komitejas lēmumu, laikrakstu apvienoja ar avīzēm «Cīņa» un «Brīvais Strēlnieks». Apvienotais preses orgāns saucās «Cīņa un Brīvais Strēlnieks» (sk. 69. piezīmi). «Sociāldemokrāts» publicēja daudz rakstu par revolucionāro kustību Krievijā, atspoguļoja partijas dzīvi. Laikraksts sekmēja uz Krieviju evakuēto latviešu strādnieku un kara begļu organizēšanu, viņu internacionālo audzināšanu un iekļaušanos Krievijas proletariāta cīņā par socialistiskās revolūcijas uzvaru. — 109.
- ⁸⁴ «*Proletariāta Cīņa*» — KSDS(b)P Petrogradas organizācijas latviešu «Prometeja» rajona orgāns. Iznāca no 1917. g. 13. maija (kad «Cīņas» izdošanu pārņēma no Petrogradas uz Rīgu, sk. 23. piezīmi) līdz 1918. g. martam. — 109.
- ⁸⁵ «*Latvijas Strādnieku, Kareivju un Bezzemnieku Deputātu Padomes Ziņotājs*» — Iskolata laikraksts. Iznāca Valkā no 1917. g. 12. novembra līdz 1918. g. 20. februārim (līdz 1917. g. 30. decembrim tas bija arī Vidzemes Zemes padomes orgāns). Laikraksts publicēja Padomju Krievijas Tautas Komisāru Padomes, Iskolata un Latvijas vietējo padomju dekrētus, lēmumus un rīkojumus. Laikraksta redaktors bija J. Krūmiņš (Pilāts). — 110.
- ⁸⁶ «*Delo Trudovovo Naroda*» — XII armijas eseru avīze, iznāca 1917. g. Valkā. — 110.
- ⁸⁷ *Latgales II kongress*, ko sasauca Rēzeknes Padomes (sk. 46. piezīmi) zemnieku sekcija, sanāca 1917. g. 3.—4. decembrī Rēzeknē. Tajā piedalījās 345 delegāti. Iskolata pārstāvis kongresā bija E. Viksniņš. Kongresa darba kārtībā bija jautājumi par pašreizējo stāvokli, par tautu pašnoteikšanos un Latgales autonomiju, vēlēšanas. Jautājumā par pašreizējo stāvokli kongress pieņēma boļševistisku rezolūciju. Asas debates izraisījās Latgales pašnoteikšanās jautājumā, jo latgaliešu nacionālisti («kempisti») izvirzīja ideju par patstāvīgas «federatīvas» Latgales izveidošanu. Balsojot kongresā pieņēma boļševistisku iesniegto rezolūciju, kura paredzēja Latgales apvienošanos ar pārējo Latviju. Kongress ievēlēja Latgales Zemnieku, strādnieku, kalpu un kareivju deputātu pagaidu padomi 36 cilvēku sastāvā, kurai bija jābūt par augstāko varas orgānu Latgalē līdz nākošajam kongresam. Tam vajadzēja notikt 1918. g. janvāra vidū, bet to atlika, un drīzās vācu okupācijas dēļ tas nenotika. — 110.
- ⁸⁸ «*Lidums*» — buržuāzisks laikraksts. Iznāca no 1913. g. Rīgā un Valkā sākumā kā Rīgas Lauksaimniecības centrālbiedrības, bet 1917. g. (līdz 5. decembrim) — kā Zemnieku savienības (sk. 8. piezīmi) izdevums. 1917. g. «Lidums» nikni vērsās pret socialistisko revolūciju un padomju varu, tādēļ 1917. g. 4. decembrī Iskolats nolēma to slāgt. Avīze atkal iznāca 1918. g. vācu okupācijas laikā un tad kādu mēnesi 1919. g. vasarā pēc padomju varas krišanas Rīgā. — 113.

- ⁸⁹ Kopš XIX gs. 80. gadiem visas mācības iestādes Vidzemē bija pakļautas Rīgas mācību apgabala valdei. 1917. g. augustā šī iestāde evakuējās no Rīgas uz Tērbatu. 1918. g. 19. janvārī Iskolats un Iskomests pieņēma lēmumu par Rīgas mācību apgabala valdes likvidāciju un tās funkciju sadalīšanu starp Latvijas un Igaunijas mācību lietu pārvaldēm. — 114.
- ⁹⁰ Avīzi «Laika Vēstis» izdeva kontrrevolucionārā «Latvju kareivju nacionālā savienība» (sk. 131. piezīmi). Laikraksts sāka iznākt Cēsis 1917. g. 14. septembrī, no 25. oktobra (līdz 8. decembrim) iznāca Valkā. Tas nikni apkaroja strādniekus, bezzemniekus un revolucionāros strēlniekus un izteicās par Latvijas pilnīgu atdalīšanu no Padomju Krievijas. 1917. g. 4. decembrī Iskolats nolema «Laika Vēstis» slēgt. — 115.
- ⁹¹ *Latviešu strēlnieku pulku V kongress* sanāca Cēsis 1917. g. 7.—9. decembrī. Kā viesi tajā piedalījās LSD CK, Iskolata un VCIK locekļi. Kongresa dienas kārtībā bija šādi jautājumi: pašreizējais moments, stāvoklis pulkos un to kārtējie uzdevumi, latviešu korpusa dibināšana, armijas demobilizācija u. c. Kongress pilnīgi atbalstīja bolševiku politiku, atmaskoja un nosodīja buržuāzisko nacionālistu agitāciju par Latvijas atdalīšanos no Padomju Krievijas un pieprasīja kontrrevolucionāras Latviešu pagaidu nacionālās padomes (sk. 98. piezīmi) tūlītēju likvidāciju. Kongresa delegāti atzina par vēlamu nekavējoties dibināt latviešu strēlnieku korpusu Oktobra revolūcijas uzvaras nostiprināšanai. Kongresā ievēlēja jaunu Iskolastrelu 52 cilvēku sastāvā. Par tā priekšsēdētāju ievēlēja V. Steinhartu, sekretāru — A. Pētersonu. — 116.
- ⁹² *Visarmijas demobilizācijas kongress* notika Petrogradā no 1917. g. 15. decembra līdz 1918. g. 3. janvārim. Kongress noklausījās referātus par pašreizējo momentu un starptautisko stāvokli, par nākošās armijas organizēšanas pamatprincipiem, par karaspēka demobilizāciju. V. I. Ļeņins atsūtīja kongresam apsveikuma vēstuli, kā arī anketu ar 10 jautājumiem par vecās armijas kaujas spējam un kareivju noskaņojumu. Lai organizēti veiktu demobilizāciju frontē, kongress ievēlēja demobilizācijas komisiju. Ar balsu vairākumu kongresā pieņēma bolševiku frakcijas iesniegto socialistiskās armijas veidošanas projektu. — 116.
- ⁹³ *Baltijas Bēgļu apgādāšanas centrālkomiteja* tika izveidota laikā, kad vācu karaspēks izvērta plašu uzbrukumu Kurzemē, un darbojās Petrogradā no 1915. g. augusta līdz 1917. g. decembrim. To vadīja buržuāziski politiskie darbinieki V. Olavs, J. Čakste, A. Bergs. Bēgļu apgādāšanas centrālkomiteja apvienoja apmēram 260 nodaļas dažādās Krievijas pilsētās. Latviešu buržuāzijas pārstāvji šo organizāciju izmantoja saviem politiskajiem mērķiem. Pēc Oktobra revolūcijas padomju vara likvidēja Bēgļu apgādāšanas centrālkomiteju, jo tā neatbilda darba tautas interesēm. Pēc Iskolata lēmuma Bēgļu apgādāšanas centrālkomitejas nodaļu īpašumus Latvijā nodeva padomēm, kas pārņēma bēgļu apgādi. — 117.
- ⁹⁴ Tā dēvēto *kontrizlūkošanas nodaļu* eseriski meņševistiskais Iskosols (sk. 12. piezīmi) nodibināja 1917. g. septembra sākumā, pēc korpiloviādes (sk. 40. piezīmi) sagrāves, 40 cilvēku sastāvā (20 — no latviešu strēlnieku un 20 — no citiem pulkiem) it kā cīņai pret kontrrevolūciju armijā. Iskolastrels (sk. 3. piezīmi) sākumā sūtīja strēlnieku pārstāvjus uz šo nodaļu, bet drīz noskaidrojās, ka tās īstais nolūks ir nevis atmaskot, bet gan visādi segt kontrrevolucionārus. Tādēļ pēc LSD ierosinājuma strēlnieku pārstāvji no kontrizlūkošanas nodaļas tika atsaukti. — 118.
- ⁹⁵ *Balle jeb ķipa* — papīra skaita vienība. Viena balle=10 rīsiem (стопы)=200 grāmatām (дести)=4800 loksņem rakstāmā papīra. — 118.
- ⁹⁶ Par *kvotniekiem* sauca zemniekus, kas nomāja zemes gabalus kvotes zemē jeb tajā bijušajā zemnieku zemes daļā, ko Vidzemes muižnieki pievienoja savam muižam XIX gs., pārejas periodā no kļaušu saimniecības uz kapitālistisko saimniecību. — 118.

- palīgā Baltkrievijas strādniekiem. Pēc dažām dienām 1. latviešu strēlnieku pulks un 4. pulka bataljons izbrauca uz Baltkrieviju, kur aktīvi piedalījās Dovbora-Musņicka korpusa sagrāvē. Uz Kaļedina fronti 1918. g. janvārī devās 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulks (sk. 117. piezīmi). — 149.
- ¹⁰⁹ «*Postimees*» («*Pastrieks*») — igauņu buržuāziska avīze. Dibināta Pērnāvā 1857. g., kopš 1886. g. iznāca Tērbatā. Tās galvenais redaktors bija igauņu kontrrevolucionārās buržuāzijas līderis J. Tenisons. — 152.
- ¹¹⁰ «*Gaisma*» — avīze, kuru pēc Iskolata lēmuma par «Liduma» (sk. 88. piezīmi) slēgšanu Zemnieku savienības (sk. 8. piezīmi) darboņi sāka izdot Maskavā. Tomēr tur iznāca tikai divi «Gaismas» numuri (1917. g. 23. decembrī un 1918. g. 2. janvārī), pēc tam avīzi par kontrrevolucionāro agitāciju slēdza. — 153.
- ¹¹¹ Latvijas proletariātam un LSD bija izveidojusies tradīcija ik gadus atzīmēt 1905. g. 9. un 13. janvāra asiņainos notikumus Pēterburgā un Rīgā. 1918. g. 13. janvārī Valkas strādnieku teātris «Liesma» (sk. 112. piezīmi) šiem notikumiem veltīja E. Rozenova lugas «Og|raktuvēs» izrādi. 1905. g. atceres vakaru ievadīja «Cīņas» redaktors R. Bauze ar uzrunu, pēc kuras dziedāja «Internacionāli» un revolucionāro dziesmu «Ar kaujas saucieniem uz lūpām». — 159.
- ¹¹² Pēc Rīgas krišanas (sk. 35. piezīmi) Valkā sapulcējās Rīgas teātra «Komēdija» aktieri. 1917. g. novembrī un decembrī viņi Valkā regulāri rīkoja izrādes vienu vai divas reizes nedēļā. Kad 1918. g. janvāra sākumā nodibināja teātri pie Valkas strādnieku kluba «Liesma», tā darbā iesaistīja arī bijušos «Komēdijas» aktierus, kā L. Špilbergu, K. Košķinu, V. Abramū, tāpat T. Bangu u. c. 6. janvārī notika Valkas strādnieku teātra «Liesma» atklāšanas izrāde. «Liesmas» izrādes notika divreiz nedēļā. Teātris beidza savu darbību pēc Valkas krišanas vācu karaspēka rokās 1918. g. februāra otrajā pusē. — 162.
- ¹¹³ «*Konzums*» — nodibināts 1907. g. kā konzumveikals Rīgas Lauksaimniecības centrālbidrības pārziņā. 1911. g. konzumveikalu pārveidoja par patstāvīgu centrālo savienību «Konzums», kuru 1917. g. izveidoja par lauku kooperatīvu savienību. Tā apgādāja kooperatīvus un privātas personas ar dažādām precēm. Aktīvu darbību «Konzums» izvērta buržuāziskajā Latvijā. 1937. g. tā funkcijas pārņēma jaundibinātā centrālā savienība «Turība». — 163.
- ¹¹⁴ Iskolata pēcoktobra darbības sākumā nācās cīnīties ar dažu buržuāzisko speciālistu organizēto sabotāžu tautas veselības aizsardzības laukā, taču jau 1918. g. janvārī viņu pretestība vairs nespēja traucēt Iskolata sanitārās nodaļas darbu. Lai konkretizētu darbības tuvākos uzdevumus, sanitārā nodaļa 5.—6. janvārī Valkā sasauca ārstu sapulci, kuras dienas kārtībā bija jautājumi par ārsta palīdzības un sanitārās organizācijas turpmākajām darba formām un uzdevumiem Vidzemes neokupētajā daļā. — 165.
- ¹¹⁵ Oktobra revolūcijas uzvaras laikā pārtikas stāvoklis Krievijā bija ļoti grūts. To vēl vairāk apgrūtināja dažādu pārtikas sagādes organizāciju buržuāzisko darbinieku atteikšanās sadarboties ar padomju varu. Tāpēc neatliekamo pārtikas jautājumu nācās risināt pašam padomēm. 1918. g. 14. janvārī Petrogradā atklāja *Viskrievijas padomju organizāciju pārstāvju pārtikas kongresu*, kurā piedalījās 105 delegāti — boļševiki, arī kreisie eseri un maksimālisti. Pārtikas kongresa delegātu lielākā daļa reizē bija arī Viskrievijas padomju III kongresa delegāti, kurš notika tajā pašā laikā (sk. 106. piezīmi). Pārtikas kongresa delegāti noklausījās referātus par Pārtikas tautas komisariāta darbību un atbalstīja tā rīcību. V. I. Leņins, uzrunājot kongresa delegātus, norādīja uz neatliekamiem uzdevumiem pārtikas frontē, uzsverot, ka pārtikas jautājums jārisina no šķiriskā viedokļa. Kongress likvidēja visas agrākās pārtikas sagādes organizācijas un nodibināja Viskrievijas Apgādes padomi (sk. 123. piezīmi). — 166.

- ¹¹⁶ Domāts *Viskrievijas agrārkomiteju kongress*, kas sanāca Petrogradā 1918. g. janvārī. Kongresu sasauca pēc ilgstošas cīņas ar labejo eseru rokās esošo Galveno agrārkomiteju, kas bija izveidota saskaņā ar Pagaidu valdības rīkojumu 1917. g. pavasarī it kā zemes reformas sagatavošanas darbu veikšanai, bet patiesībā — lai bremzētu zemnieku revolucionāro kustību, kuri cīnījās par muižnieku zemes īpašuma likvidāciju. Pēc Oktobra revolūcijas Galvenā agrārkomiteja uzstājās pret padomju varas pasākumiem agrārajā jautājumā, vispirmām kārtām pret Dekrētu par zemi, un 1917. g. 19. decembrī Padomju valdība to par kotrrevolucionāro darbību atlaida. Tomēr Galvenās agrārkomitejas darboņi, nepakļaujoties šim lēmumam, mēģināja turpināt savu darbību un pūlējās sasaukt 1918. g. 7. janvārī agrārkomiteju (sk. 6. piezīmi) kongresu, cerēdami izmantot to cīņai pret padomju varu. Šis revolūcijas ienaidnieku nodoms cieta neveiksmi. Viskrievijas agrārkomiteju kongress, kurā piedalījās vairāk par 1000 cilvēku — agrārkomiteju kongresa delegāti kopā ar Viskrievijas padomju III kongresa (sk. 106. piezīmi) zemnieku sekciju (šo sekciju izveidoja Viskrievijas zemnieku deputātu padomju III kongresa delegāti, pēc tam kad šis kongress nolēma apvienoties ar Viskrievijas padomju III kongresu) —, notika 1918. g. 17.—28. janvārī. Viskrievijas agrārdarbinieku kongress izskatīja «Pamatlikuma par zemes sociālizāciju» projektu, kuru VCIK apstiprināja 27. janvārī. — 166.
- ¹¹⁷ 1918. g. janvāra sākumā tautas komisārs cīņai pret kotrrevolūciju Dienvidos V. Antonovs-Ovsejenko saziņā ar V. I. Ļeņinu griezās pie Latvijas revolucionārājam organizācijām ar lūgumu sūtīt latviešu strēlniekus uz Donas fronti palīgā Donbasa strādniekiem cīņai pret ģenerāļa Kaļedina karaspēku, kas sacēlās pret padomju varu. Iskolastrels, kas jau 1917. g. decembrī bija paredzējis sūtīt latviešu strēlnieku cīņā pret Kaļedinu, nolēma norīkot uz Dienvidkrieviju 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulku (sk. 108. piezīmi). 11. janvārī 3. pulka ešelonā devās no Česim caur Petrogradu uz Donbasu. Petrogradā pulka pārstāvji apmeklēja V. I. Ļeņinu un apsoliņa viņam, ka godam izpildīs Padomju valdības uzdevumu. Kopā ar latviešu strēlniekiem uz Dienvidu fronti izbrauca arī viens sibīriešu pulks. 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulkam bija liela nozīme ģenerāļa Kaļedina baltgvardu kara spēka sagrāvē 1918. g. februārī un martā. — 167.
- ¹¹⁸ «*Strādnieku Avīzi*» kopš 1917. g. marta izdeva Petrogradā latviešu meņševiku grupa. Sākot ar 1917. g. 28. septembri, avīze iznāca kā «LSD (maziņnieku) Centrālās komitejas» (sk. 32. piezīmi) orgāns, no 23. novembra — Valkā (līdz 1918. g. 21. janvārim). «*Strādnieku Avīze*» pauda labejo meņševiku viedokli, izplatīja oportūnistiskos uzskatus šķiru cīņas jautājumos, aģitēja pret boļševiku partijas kursu uz sociālistisko revolūciju. Par padomju varai naidīgu propagandu Iskolats 1918. g. 20. janvārī to slēdza. — 181.
- ¹¹⁹ 1918. g. 22. janvārī Iskolastrels savā paplašinātā sēdē apsprieda jautājumu par revolucionāro karu un pievienojās LSD XV konferences (sk. 120. piezīmi) rezolūcijai par karu un mieru, uzsverot, ka dažādu sīkburžuāzisko elementu propagandētais «revolucionārais karš» pret imperiālistisko Vāciju tālaika apstākļos stipri apdraudētu revolūcijas likteni Krievijā. Iskolastrels apsteveica miera sarunas starp Padomju Krieviju un Vāciju un tās sabiedrotajiem (sk. 105. piezīmi), izteicās pret visādām aneksijām un mēģinājumiem atdalīt Latviju no Krievijas. — 185.
- ¹²⁰ *Latvijas Sociāldemokrātijas XV konference* notika Valmierā 1917. g. 14.—15. decembrī (tajā brīdī to sauca par LSD XVI konferenci, jo par XV konferenci uzskatīja 16. oktobrī notikušo ārkārtējo konferenci). Tajā piedalījās 68 delegāti, kas pārstāvēja 3765 partijas biedrus no Latvijas neokupētās teritorijas. Daži rajoni (ap 1000 partijas biedru) konferencē nebija pārstāvēti. Konferencē bija klāt arī pārstāvji no KSDS(b)P latviešu grupām Petrogradā un LSD CK Maskavas biroja (sk. 70. piezīmi). Konferencē apsprieda jautājumus par tekošo momentu, agrāro jautājumu, par Latvijas autonomiju un

- palīgā Baltkrievijas strādniekiem. Pēc dažām dienām 1. latviešu strēlnieku pulks un 4. pulka bataljons izbrauca uz Baltkrieviju, kur aktīvi piedalījās Dovbora-Musņicka korpasa sagrāvē. Uz Kaļedina fronti 1918. g. janvārī devās 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulks (sk. 117. piezīmi). — 149.
- ¹⁰⁹ «*Postimees*» («*Pastnieks*») — igauņu buržuāziska avīze. Dibināta Pērnāvā 1857. g., kopš 1886. g. iznāca Tērbatā. Tās galvenais redaktors bija igauņu kontrrevolucionārās buržuāzijas līderis J. Tenisons. — 152.
- ¹¹⁰ «*Gaisma*» — avīze, kuru pēc Iskolata lēmuma par «*Lūduma*» (sk. 88. piezīmi) slēgšanu Zemnieku savienības (sk. 8. piezīmi) darboņi sāka izdot Maskavā. Tomēr tur iznāca tikai divi «*Gaismas*» numuri (1917. g. 23. decembrī un 1918. g. 2. janvārī), pēc tam avīzi par kontrrevolucionāro agitāciju slēdza. — 153.
- ¹¹¹ Latvijas proletariātam un LSD bija izveidojusies tradīcija ik gadus atzīmēt 1905. g. 9. un 13. janvāra asiņainos notikumus Pēterburgā un Rīgā. 1918. g. 13. janvārī Valkas strādnieku teātris «*Liesma*» (sk. 112. piezīmi) šiem notikumiem veltīja E. Rozenova lugas «*Oglraktuvēs*» izrādi. 1905. g. atceres vakaru ievadīja «*Ciņas*» redaktors R. Bauze ar uzrunu, pēc kuras dziedāja «*Internacionāli*» un revolucionāro dziesmu «*Ar kaujas saucieniem uz lūpām*». — 159.
- ¹¹² Pēc Rīgas krišanas (sk. 35. piezīmi) Valkā sapulcējās Rīgas teātra «*Komēdija*» aktieri. 1917. g. novembrī un decembrī viņi Valkā regulāri rīkoja izrādes vienu vai divas reizes nedēļā. Kad 1918. g. janvāra sākumā nodibināja teātri pie Valkas strādnieku kluba «*Liesma*», tā darbā iesaistīja arī bijušos «*Komēdijas*» aktierus, kā L. Spilbergu, K. Košķinu, V. Abramū, tāpat T. Bangu u. c. 6. janvārī notika Valkas strādnieku teātra «*Liesma*» atklāšanas izrāde. «*Liesmas*» izrādes notika divreiz nedēļā. Teātris beidza savu darbību pēc Valkas krišanas vācu karaspēka rokās 1918. g. februāra otrajā pusē. — 162.
- ¹¹³ «*Konzums*» — nodibināts 1907. g. kā konzumeikals Rīgas Lauksaimniecības centrālbidrības pārziņā. 1911. g. konzumeikalu pārveidoja par patstāvīgu centrālo savienību «*Konzums*», kuru 1917. g. izveidoja par lauku kooperatīvu savienību. Tā apgādāja kooperatīvus un privātas personas ar dažādām precēm. Aktīvu darbību «*Konzums*» izvērta buržuāziskajā Latvijā. 1937. g. tā funkcijas pārņēma jaundibinātā centrālā savienība «*Turība*». — 163.
- ¹¹⁴ Iskolata pēcoktobra darbības sākumā nācās cīnīties ar dažu buržuāzisko speciālistu organizēto sabotāžu tautas veselības aizsardzības laukā, taču jau 1918. g. janvārī viņu pretestība vairs nespēja traucēt Iskolata sanitārās nodaļas darbu. Lai konkretizētu darbības tuvākos uzdevumus, sanitārā nodaļa 5.—6. janvārī Valkā sasauca *ārstu sapulci*, kuras dienas kārtībā bija jautājumi par ārsta palīdzības un sanitārās organizācijas turpmākajām darba formām un uzdevumiem Vidzemes neokupētajā daļā. — 165.
- ¹¹⁵ Oktobra revolūcijas uzvaras laikā pārtikas stāvoklis Krievijā bija ļoti grūts. To vēl vairāk apgrūtināja dažādu pārtikas sagādes organizāciju buržuāzisko darbinieku atteikšanās sadarboties ar padomju varu. Tāpēc neatliekamo pārtikas jautājumu nācās risināt pašam padomēm. 1918. g. 14. janvārī Petrogradā atklāja *Viskrievijas padomju organizāciju pārstāvju pārtikas kongresu*, kurā piedalījās 105 delegāti — boļševiki, arī kreisie eseri un maksimālisti. Pārtikas kongresa delegātu lielākā daļa reizē bija arī Viskrievijas padomju III kongresa delegāti, kurš notika tajā pašā laikā (sk. 106. piezīmi). Pārtikas kongresa delegāti noklausījās referātus par Pārtikas tautas komisariāta darbību un atbalstīja tā rīcību. V. I. Leņins, uzrunājot kongresa delegātus, norādīja uz neatliekamiem uzdevumiem pārtikas frontē, uzsverot, ka pārtikas jautājums jārisina no šķiriskā viedokļa. Kongress likvidēja visas agrākās pārtikas sagādes organizācijas un nodibināja Viskrievijas Apgādes padomi (sk. 123. piezīmi). — 166.

¹¹⁶ Domāts *Viskrievijas agrārkomiteju kongress*, kas sanāca Petrogradā 1918. g. janvārī. Kongresu sasauca pēc ilgstošas cīņas ar labejo eseru rokās esošo Galveno agrārkomiteju, kas bija izveidota saskaņā ar Pagaidu valdības rīkojumu 1917. g. pavasarī it kā zemes reformas sagatavošanas darbu veikšanai, bet patiesībā — lai bremzētu zemnieku revolucionāro kustību, kuri cīnījās par muižnieku zemes īpašuma likvidāciju. Pēc Oktobra revolūcijas Galvenā agrārkomiteja uzstājās pret padomju varas pasākumiem agrārajā jautājumā, vispirmām kārtām pret Dekrētu par zemi, un 1917. g. 19. decembrī Padomju valdība to par kotrrevolucionāro darbību atlaida. Tomēr Galvenās agrārkomitejas darboņi, nepakļaujoties šim lēmumam, mēģināja turpināt savu darbību un pūlējās sasaukt 1918. g. 7. janvārī agrārkomiteju (sk. 6. piezīmi) kongresu, cerdami izmantot to cīņai pret padomju varu. Šis revolūcijas ienaidnieku nodoms cieta neveiksmi. Viskrievijas agrārkomiteju kongress, kurā piedalījās vairāk par 1000 cilvēku — agrārkomiteju kongresa delegāti kopā ar Viskrievijas padomju III kongresa (sk. 106. piezīmi) zemnieku sekciju (šo sekciju izveidoja Viskrievijas zemnieku deputātu padomju III kongresa delegāti, pēc tam kad šis kongress nolēma apvienoties ar Viskrievijas padomju III kongresu) —, notika 1918. g. 17.—28. janvārī. Viskrievijas agrārdarbinieku kongress izskatīja «Pamatlikuma par zemes sociālizāciju» projektu, kuru VCIK apstiprināja 27. janvārī. — 166.

¹¹⁷ 1918. g. janvāra sākumā tautas komisārs cīņai pret kontrrevolūciju Dienvidos V. Antonovs-Ovsejenko saziņā ar V. I. Ļeņinu griezās pie Latvijas revolucionārajām organizācijām ar lūgumu sūtīt latviešu strēlniekus uz Donas fronti palīgā Donbasa strādniekiem cīņai pret ģenerāļa Kaļedina karaspēku, kas sacēlās pret padomju varu. Iskolastrels, kas jau 1917. g. decembrī bija paredzējis sūtīt latviešu strēlniekus cīņā pret Kaļedinu, nolēma norīkot uz Dienvidkrieviju 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulku (sk. 108. piezīmi). 11. janvārī 3. pulka ešeloni devās no Česim caur Petrogradu uz Donbasu. Petrogradā pulka pārstāvji apmeklēja V. I. Ļeņinu un apsoliya viņam, ka godam izpildīs Padomju valdības uzdevumu. Kopā ar latviešu strēlniekiem uz Dienvidu fronti izbrauca arī viens sibiriešu pulks. 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulkam bija liela nozīme ģenerāļa Kaļedina baltgvaru karaspēka sagrāvē 1918. g. februārī un martā. — 167.

¹¹⁸ «*Strādnieku Avīzi*» kopš 1917. g. marta izdeva Petrogradā latviešu meņševīku grupa. Sākot ar 1917. g. 28. septembri, avīze iznāca kā «LSD (maziņu) Centrālās komitejas» (sk. 32. piezīmi) orgāns, no 23. novembra — Valkā (līdz 1918. g. 21. janvārim). «*Strādnieku Avīze*» puda labejo meņševīku viedokli, izplatīja oportunistiskos uzskatus šķiru cīņas jautājumos, aģitēja pret boļševīku partijas kursu uz sociālistisko revolūciju. Par padomju varai naidīgu propagandu Iskolats 1918. g. 20. janvārī to slēdza. — 181.

¹¹⁹ 1918. g. 22. janvārī Iskolastrels savā paplašinātā sēdē apsprieda jautājumu par revolucionāro karu un pievienojās LSD XV konferences (sk. 120. piezīmi) rezolūcijai par karu un mieru, uzsverot, ka dažādu sīkburžuāzisko elementu propagandētais «revolucionārais karš» pret imperiālistisko Vāciju tālaika apstākļos stipri apdraudētu revolūcijas likteni Krievijā. Iskolastrels apsveica miera sarunas starp Padomju Krieviju un Vāciju un tās sabiedrotajiem (sk. 105. piezīmi), izteicās pret visādām aneksijām un mēģinājumiem atdalīt Latviju no Krievijas. — 185.

¹²⁰ *Latvijas Sociāldemokrātijas XV konference* notika Valmierā 1917. g. 14.—15. decembrī (tajā brīdī to sauca par LSD XVI konferenci, jo par XV konferenci uzskatīja 16. oktobrī notikušo ārkārtējo konferenci). Tajā piedalījās 68 delegāti, kas pārstāvēja 3765 partijas biedrus no Latvijas neokupētās teritorijas. Daži rajoni (ap 1000 partijas biedru) konferencē nebija pārstāvēti. Konferencē bija klāt arī pārstāvji no KSDS(b)P latviešu grupām Petrogradā un LSD CK Maskavas biroja (sk. 70. piezīmi). Konference apsprieda jautājumus par tekošo momentu, agrāro jautājumu, par Latvijas autonomiju un

Satversmes sapulci, par revolucionāro karu. Rezolūcijā par revolucionāro karu konference pievienojās V. I. Ļeņina nostājai par karu un mieru, norādot arī, ka Latvijas okupācijas gadījumā jāturpina revolucionārā cīņa pret Vācijas buržuāziju ar visiem līdzekļiem, ieskaitot bruņotu sacelšanos. — 185.

- ¹²¹ V. I. Ļeņina parakstītais Tautas Komisāru Padomes *dekrēts par baznīcas atdalīšanu no valsts* («Par apziņas brīvību un baznīcas un reliģiskajām biedrībām») tika pieņemts 1918. g. 20. janvārī un publicēts 21. janvārī. Tas pasludināja, ka baznīca turpmāk nesāņems palīdzību no valsts puses, ka baznīcai aizliegts iejaukties valsts lietās un pilsoņu civillietās, skola tiek atbrīvota no baznīcas uzraudzības, kā arī baznīcai tiek atņemtas tās zemes un citi īpašumi. 23. janvārī Iskolats pieņēma lēmumu, ka TKP dekrēts stājas spēkā arī Latvijas teritorijā. Šī lēmuma teksts bija sagatavots un izsludināts O. Kārklīņa redakcijā. — 187.
- ¹²² Pirms Oktobra revolūcijas uz Ziemeļu fronti ar Pagaidu valdības atļauju ieradās *franču militārā misija*, kuras nolūks bija celt krievu karspēka garastāvokli, mudinot to cīnīties līdz galīgai uzvarai. Viena šīs misijas grupa atradās XII armijas rajonā. Pēc socialistiskās revolūcijas uzvaras franču militārā misija mēģināja bremsēt pamiera noslēgšanu starp Padomju Krieviju un Vāciju, kā arī atklāti atbalstīja vecās armijas kontrrevolucionāro pavēlniecību. Tāpēc Iskolats 1918. g. sākumā nolēma izraidīt franču militāro misiju no Latvijas teritorijas. — 188.
- ¹²³ Par *Viskrievijas Apgādes padomi* nosauca vienoto augstāko partijas orgānu, ko izveidoja 1918. g. janvāra vidū Viskrievijas padomju organizāciju pārstāvju partijas kongress (sk. 145. piezīmi). Tās uzdevums bija vadīt partijas jautājuma risināšanu Krievijā. Apgādes padomē ietilpa 35 cilvēki (21 bolševiks, 11 kreisie eseri un 3 bezpartejiskie). Lai padarītu Apgādes padomi darba spējīgāku, no tās izdalīja prezidiju, bet vēlāk nozīmēja prezidija izpildbiroju ar A. Slihteru priekšgalā, kas reizē bija arī partijas tautas komisārs. — 189.
- ¹²⁴ Buržuāziskās kooperatoru sabiedrības «Apgāda» izdotsais žurnāls «*Jaunā Latvija*» sāka iznākt Valkā ar 1918. g. aprīli, vācu okupācijas laikā. Tā redaktori bija A. Kroders un K. Skalbe. — 189.
- ¹²⁵ Vidzemes Zemes padomē (un pirms tam Pagaidu zemes padomē) pastāvēja *robežu komisija*, kuras priekšsēdētājs bija viens no Zemnieku savienības (sk. 8. piezīmi) līderiem advokāts V. Zamuels. Komisija bija radīta, lai nokārtotu ar Igaunijas Pagaidu zemes padomi (sk. 64. piezīmi) jautājumu par robežu Ziemeļvidzemē, jo Vidzemes guberņā (kā tās ziemeļu daļa) ietilpa arī igauņu apdzīvotas teritorijas. Priekšlikumus par robežu jautājuma noregulēšanu sāka izstrādāt 1917. g. vasarā. Tomēr reālas iespējas pareizi noteikt robežas starp Latviju (Vidzemi) un Igauniju bija radušās tikai pēc Oktobra revolūcijas. Līdz 1918. g. sākumam priekšlikumi par etniskām robežām starp Latviju un Igauniju bija visumā gatavi, kaut arī palika vairāki strīdīgi jautājumi. Robežu komisija izbeidza savu darbību ar Vidzemes Zemes padomes funkciju galīgo nodošanu Iskolatam. — 190.
- ¹²⁶ 1918. g. janvārī Somijā sākās proletāriskā revolūcija, kuras rezultātā Somijas centrālajos un dienvidu rajonos vara uz laiku pārgāja darbaļaužu rokās. Cīņai pret kontrrevolūciju tika nodibināta Sarkanā gварde, kura tomēr bija vāji apbruņota. Helsīngforsas (Helsinki) Padomes un Sarkanās gvardes vadība aizsūtīja uz Petrogradu, Igauniju un Latviju delegācijas, lai dabūtu ieročus no vecās krievu armijas krājumiem. Sakarā ar vācu imperiālistu uzbrukuma draudiem un drīzu Baltijas okupāciju ieročus no Latvijas un Igaunijas uz Somiju nosūtīt neizdevās. Zināmu daudzumu ieroču un municijas Somijas Sarkanā gварde saņēma no Petrogradas. Bez tam 1918. g. janvārī un februārī no Petrogradas, Petrozavodskas, Sestroreckas un citām pilsētām palīgā Somijas sarkangvardiem devās vairākas strādnieku nodaļas. Kopā ar tām bija arī divas 6. latviešu strēlnieku pulka nodaļas, kas cīnījās Dien-

- vidaustrumu Somijā līdz vācu imperiālistu karaspēka iebrukumam Padomju Krievijā 1918. g. februārī. — 194.
- ¹²⁷ «*Melnā roka*» — laupītāju banda, kas darbojās Vidzemē 1917. g. beigās un 1918. g. sākumā. To provokatoriskos nolūkos bija organizējuši vietējie vācu baroni. Latviešu strēlnieki kopā ar miliciju drīz bandu likvidēja. Tās dalībnieki saņēma bangu sodu. — 198.
- ¹²⁸ Čiņas gaitā pret buržuāziski nacionālistisko kontrrevolucionāro Centrālo radu (sk. 104. piezīmi) 1917. g. decembrī Harkovā sasauca Visukrainas padomju I kongresu, kas pasludināja Ukrainu par padomju republiku un paziņoja par Centrālās radas varas gašanu. Krievijas Padomju valdība atzina Ukrainas Padomju valdību par vienīgo likumīgo Ukrainas valdību un nolēma sniegt tai visu iespējamo palīdzību cīņā ar kontrrevolucionāro Centrālo radu. Sadarbojoties ar sacelušajiem Ukrainas strādniekiem, padomju karaspēks Ukrainā uzsāka uzbrukumu un 26. janvārī ieņēma Krievu. Arī citās Ukrainas pilsētās un pagastos uzvarēja padomju vara. Sakarā ar šiem vēsturiskajiem notikumiem brālīgās ukraiņu tautas dzīvē Iskolats Latvijas darbaļaužu vārdā nosūtīja Padomju Ukrainai sirsnīgu apsveikumu. — 202.
- ¹²⁹ «*Tauta*» — avīze, ko pēc laikraksta «*Gaisma*» slēgšanas Maskavā (sk. 110. piezīmi) Zemnieku savienības (sk. 8. piezīmi) darboņi 1918. g. 23. janvārī sāka izdot Petrogradā. «*Tauta*» turpināja «*Liduma*» (sk. 88. piezīmi) un «*Gaismas*» kontrrevolucionāro līniju. Tās izdošanu pārtrauca pēc 3. numura iznākšanas (30. janvārī). — 203.
- ¹³⁰ *Latviešu nacionālo lietu komisariāts* tika nodibināts 1918. g. 15. martā (pēc Iskolata likvidēšanas) KPFSR Tautību lietu tautas komisariāta ietvaros. Par latviešu nacionālo lietu komisāru nozīmēja bijušo Iskolata priekšsēdētāju F. Roziņu, par komisariāta biroja locekļiem — O. Kārklīņu, R. Kārklīņu, J. Strausu, R. Bauzi, E. Efertu-Kluso u. c. Latviešu nacionālo lietu komisariāta uzdevums bija Padomju Krievijā dzīvojošo latviešu darbaļaužu organizēšana, viņu politiskā un kultūras tīmeņa celšana, palīdzība latviešu bēgļiem, cīņa pret naidīgo buržuāziski nacionālistisko propagandu latviešu iedzīvotāju vidū u. c. Komisariāts nodibināja vietējas nodaļas daudzās Padomju Krievijas pilsētās, kur dzīvoja lielāks skaits latviešu. Tas izdeva latviešu valodā žurnālu «*Latviešu Nacionālo Lietu Komisariāta Ziņotājs*» un avīzi «*Taisnība*», kā arī grāmatas un brošūras. 1920. g. komisariāts tika reorganizēts par Tautību lietu tautas komisariāta Latviešu nacionālo nodaļu, kura darbojās līdz šā tautas komisariāta likvidācijai 1923. g. — 204.
- ¹³¹ «*Latvju kareivju nacionālo savienību*» nodibināja 1917. g. augustā Rīgā latviešu strēlnieku pulku kontrrevolucionārie virsnieki. Savienības mērķis bija dezorganizēt revolucionāros latviešu pulkus un novirzīt strēlniekus uz nacionālisma ceļu. Septembrī šī reakcionārā organizācija sāka izdot avīzi «*Laika Vestis*» (sk. 90. piezīmi) Savienība nikni agitēja pret padomju varu un cīnījās pret strādnieku, bezzemnieku un strēlnieku padomēm ar Iskolatu priekšgalā. 1917. g. 6. decembrī Iskolats «*Latvju kareivju nacionālo savienību*» kā kontrrevolucionāru organizāciju slēdza, tomēr tā neizbeidza savu darbošanos, turpinot to pagrīdē. — 218.
- ¹³² Pirmā Latvijas (Kurzemes) bēgļu sapulce notika 1917. g. 25.—28. aprīlī Terbatā. To sasauca buržuāzijas darboņi J. Goldmanis un J. Zālītis. Sapulcē piedalījās 313 delegātu, lielākoties buržuāzijas pārstāvji. Revolucionāri noskaņotie delegāti protestēja pret buržuāzijas mēģinājumiem pasludināt šo sapulci par visu Kurzemes bēgļu pārstāvniecību un aizgāja no tās, bet otrā dienā iesniedza paziņojumu, ka viņi 26 tūkst. vēlētajū vārdā dzied buržuāziskajai sapulcei savu atzišanu un nolēmuši sasaukt jaunu, uz demokrātiskiem pamatiem vēlētu Kurzemes bēgļu sapulci. Buržuāzijas pārstāvji Terbatā turpināja sēdes un izveidoja Kurzemes Pagaidu zemes padomi. Revolucionārās organizācijas šo buržuāzisko orgānu neatzina, bet Terbatas sapulci atstājušie revolucionārie delegāti izveidoja īpašu biroju ar uzdevumu sagatavot

Kurzemes bēgļu kongresa sasaukšanu. Sis kongress sanāca Maskavā 1917. g. 8.—11. jūlijā boļševiku vadībā. Tajā piedalījās 44 delegāti, kas reprezentēja 30 tūkst. Kurzemes bēgļu. Bez tam balsstiesības piešķīra latviešu strēlnieku pulku delegātam un V armijas latviešu kareivju Izpildu komitejas priekšstāvim. Tika pieņemtas vairākas boļševistiskas rezolūcijas; pret karu un aneksijām, par agrārjautājumu, Latvijas pašnoteikšanos, skolas demokrātizāciju. Kongress izteica neuzticību buržuāziskajai Kurzemes zemes sapulcei un nodibināja savu Kurzemes Zemes padomi, kuras Izpildu komitejā darbojās P. Dauge, L. Paegle, R. Klepers, K. Rozentāls un citi boļševiku partijas darbinieki. — 229.

¹³³ Ilgā kara, bada un trūkuma nocītie Austrijas un Vācijas strādnieki ar sajūsmu apsveica Oktobra revolūcijas uzvaru. Šādā situācijā bezkaunīgās aneksionistiskās prasības, ar kurām uzstājās Brestas miera sarunās (sk. 105. piezīmi) vācu un austriešu imperiālisti, izraisīja Austrijas un Vācijas strādniekos sašutuma vilni. Austrijas strādnieki nolēma nākt palīgā saviem krievu biedriem un panākt demokrātisku mieru, izmantojot kā savu ieroci vispārējo streiku, 1918. g. 13. janvārī (1917. g. 31. decembrī pēc vecā stila) Vīnes proletariāts plašā demonstrācijā protestēja pret Vācijas un Austrijas delegāciju nostāju Brestā. Turpmākajās dažās dienās visu Austriju aptvēra streiks, kuram 18. (5.) janvārī pievienojās arī ungāru strādnieki. Vīnē un arī Budapeštā izveidojās strādnieku deputātu padome. Valdību faktiski izglāba labējie sociāldemokrātu līderi, kas darīja visu, lai izbeigtu streiku.

Pēc dažām dienām augsti uzbangoja vācu strādnieku pretkara kustība. 28. (15.) janvārī vispārēju streiku uzsāka 500 tūkst. Berlīnes metālistu, prasot noslēgt mieru bez aneksijām un kontribūcijām. Arī Berlīnē izveidojās strādnieku deputātu padome. Streiki pārņēma visus Vācijas rūpniecības centrus. Tomēr arī Vācijā streika vadību sagrāba savās rokās labējie sociāldemokrātu līderi, ļaujot valdībai izrēķināties ar strādniekiem, kurus tūkstošiem nodeva lauka kara tiesām un nosūtīja uz fronti. — 231.

PERSONU RĀDITĀJS

Adamsons — 202.

Allens N. (1892.—1919.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas un padomju darbinieks. Iskorada pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 98, 224.

Andersons (Bērziņš) — sk. Bērziņš J. (Andersons).

Anskins A. (1894.—1939.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas darbinieks, skolotājs. Valmieras Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas priekšsēdētājs. — 102.

Apsesdēls — sk. Apsītis A.

Apsītis A. (Apsesdēls) (1880.—1932.). Latvijas Revolucionāro sociālistu partijas b., dzejnieks. Cēsu apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 24—26, 38—40.

Asare M. — Valmieras apriņķa pārstāve Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 59.

Auziņš — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.

Avotiņš J. (1898.). PSKP b. no 1918. g. Aktīvs Februāra un Oktobra revolūcijas dalībnieks, partijas darbinieks, Iskolastrela Latgales sekcijas loceklis, Iskolata propagandas daļas darbinieks. — 196.

Avotiņš P. — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.

Āzis — sk. Roziņš F.

Bajārs A. (1893.—1937.). Komunistiskās partijas b. no 1917. g. Iskorada pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē, ievēlēts par Viskrievijas padomju II kongresa delegātu. — 59, 63, 64.

Baltkājis — Valkas apriņķa Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59.

Bastjānis V. (1884.). Meņševiks internacionālists, 1917. g. oktobrī partijas disciplīnas pārkāpumu dēļ izslēgts no LSD. Viens no labējo sociāldemokrātu līderiem buržuaziskajā Latvijā. — 37, 103, 212.

Bauze R. (1895.—1942.). Komunistiskās partijas b. no 1910. g. Partijas un padomju darbinieks, žurnālists. Iskolata loceklis, preses nodaļas vadītājs. — 63, 99, 113, 117, 119, 128, 133, 135, 140, 149, 162—164, 172, 177, 180, 188, 192, 196, 198, 201, 204, 224.

- Beika D. (1885.—1946.). Komunistiskās partijas b. no 1903. g. Partijas un padomju darbinieks. 1917. g. Rīgas Arodbiedrību centrālbiroja priekšsēdētājs. — 36, 40, 47.
- Beldaus N. — XII armijas tranšeju strādnieku LSD organizācijas komitejas un Iskolata loceklis. — 59, 63, 67, 68, 78, 81, 100, 104, 105, 130, 135, 149, 152, 156, 162, 177, 179, 182, 185, 188, 192, 196, 201, 224.
- Bērce A. (1890.—1921.). Komunistiskās partijas b. no 1905. g. Partijas darbinieks, rakstnieks. Iskolata loceklis. — 30, 31, 34, 39, 41, 43.
- Bergs K. — 2. latviešu strēlnieku pulka pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Bernsons — Iskolata grāmatvedis. — 164, 178.
- Bērziņš J. (Andersons) (1875.—1934.). Komunistiskās partijas b. no 1904. g. Partijas darbinieks, žurnālists. Iskolata Prezidija loceklis. — 21—23, 25, 30, 31, 33, 34, 36, 38, 39, 41, 43.
- Bērziņš J. (Ziemelis) (1881.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1902. g. Ievērojams revolucionārās kustības dalībnieks, partijas un padomju darbinieks, diplomāts. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes pārstāvis Viskrievijas padomju II kongresā. — 21, 39, 41, 63.
- Bērziņš — uzaicināts Iskolata juridiskajā nodaļā. — 144, 155.
- Bērzs — 157.
- Birkenfelds J. (1894.—1967.). PSKP b. no 1912. g. Partijas un militārais darbinieks. Mazsalacas Strādnieku un bezzemnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 25, 51, 55, 58, 71.
- Birkerts A. (1876.—1971.). Literatūrzinātnieks, rakstnieks, LPSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks. Vidzemes Zemes padomes darbinieks. — 80, 155.
- Birkerts P. (1881.—1956.). Folklorists, LPSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks. 1917. g. dieneja latviešu strēlnieku pulkos. — 155.
- Birzgaļš P. (1874.—1957.). PSKP b. no 1906. g. Aktīvs triju Krievijas revolūciju dalībnieks, partijas darbinieks. Valmieras apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 51, 54, 59, 66, 224.
- Blauberģis V. — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Bleimanis — Iskolata darbinieks. — 145.
- Blumberga — meņševiku tipogrāfijas darbiniece Valkā. — 191.
- Bogaskis — izvirzīts par kandidātu Valkas revolucionārā tribunāla izmeklēšanas komisijā. — 145.
- Bogdanovs (Maļinovskis) A. (1873.—1928.). Filozofs, sociologs, ekonomists. 1909. g. izslēgts no KSDSP. — 52.
- Boguševskis — apakšpulkvedis. — 103.
- Bohālers — sk. Bokālders J.
- Bokālders J. (1885.) Tautsaimnieks. Vidzemes Zemes padomes finanšu un tehniskās nodaļas vadītājs. — 80.
- Brants P. (Matlaus Kārlis) (1882.—1942.). Komunistiskās partijas b. no 1905. g. Partijas un padomju darbinieks. Cēsu apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 224.
- Brauberģis — Iskolata agrārās nodaļas darbinieks. — 196.

- Brīvulis J. — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Brjunins — Rencēnu muižas īpašnieks. — 138.
- Brums A. — Iskorada pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59.
- Bruņinieks P. — boļševiks, Latviešu strēlnieku rezerves pulka virsnieks. Iskolastrela un Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Budagovskis — Valkas vietējās tiesas tiesneša vietas izpildītājs. — 190, 194.
- Buharins N. (1888.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1906. g., bieži atradies opozīcijā, 1937. g. izslēgts no partijas par antipartejisku darbību. — 73.
- Bundzāns Ed. — Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Cengsle — sk. Markuss F.
- Ceplis A. (1897.—1937.). Boļševiks, aktīvs Februāra un Oktobra revolūcijas un pilsoņu kara dalībnieks, rakstnieks, žurnālists. Iskolata laikraksta «Ziņotājs» redaktors. — 162.
- Ceplītis — Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59, 66, 68.
- Cimze J. (1814.—1881.). Pirmais un ilggadējs Vidzemes skolotāju semināra vadītājs. — 200.
- Černovs V. (1876.—1952.). Viens no eseru partijas līderiem. — 52.
- Čūle — grāmatvedis. — 159.
- Dambekalns A. — Sarkanās gvardes instruktors. — 165.
- Daniševskis K. (1884.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1900. g. Padomju valsts darbinieks, žurnālists, ekonomisko zinātņu doktors. Iskolata loceklis. — 21, 24, 25, 27, 28, 30, 39, 41; 43; 44.
- Dauge P. (1869.—1946.). Komunistiskās partijas b. no 1903. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, žurnālists, medicīnas zinātņu doktors. Iskolata skolu nodaļas vadītājs. — 135.
- Dille A. (1896.—1918.). Komunistiskās partijas b. no 1913. g. Revolucionārās kustības dalībnieks. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Dille J. — Iskolata darbinieks. — 113, 118, 119.
- Dobuls — Iskolata agrārnodalas darbinieks. — 171.
- Dobums — 195.
- Dombrovskis T. (miris 1919. g.). Komunistiskās partijas b. no 1908. g. Iskolata saimnieciskās nodaļas vadītājs. — 133, 135, 136, 149, 150, 152—154, 156, 162, 164, 172, 175, 177, 178, 181, 182, 185—187, 192, 196, 201, 204, 224.
- Draudiņš T. (1890.—1962.). PSKP b. no 1907. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, žurnālists. Iskolata loceklis un sekretāra biedrs. — 74—77, 97, 98, 100, 102, 104—114, 116—120, 122, 125, 127, 128, 130, 132, 141.
- Drieža — Iskolata telegrāfa un telefona nodaļas vadītājs. — 157.
- Dubelšteins — 189.
- Dūnis K. — tipogrāfijas īpašnieks Valmierā. — 185.

Dvoreckis — sk. Kauliņš K.

Eferts K. (Klusais) (1889.—1927.). Komunistiskās partijas b. no 1914. g. Partijas darbinieks, rakstnieks un literatūrzinātnieks. Iskolata loceklis, pārtikas nodaļas vadītājs. — 30, 51, 55, 59, 62, 63, 68, 69, 75, 77, 78, 81, 93, 100, 104—106, 111, 114—116, 119, 127, 130, 133, 135, 141, 145, 149, 156, 158, 162—164, 173, 176, 177, 179, 182, 188, 189, 192, 196, 201, 204, 224.

Eglītis R. (1881.—1954.). PSKP b. no 1905. g. Partijas un padomju darbinieks. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 63, 71, 74, 75, 108, 125, 224.

Eglītis — Iskolata agrārnodalās darbvedis. — 171.

Eihe R. (1890.—1940.). Komunistiskās partijas b. no 1905. g. Izcils revolucionārās kustības dalībnieks, partijas un valsts darbinieks. Iskolata loceklis. — 21, 22, 29, 30, 31, 34, 41—43.

Eliass K. (1886.—1963.). Meņševiks likvidators, pirmā pasaules kara laikā meņševiks internacionālists. Publicists, mākslas zinātnieks. Iskolata Prezīdija loceklis. Viens no labējo sociāldemokrātu līderiem buržuāziskajā Latvijā. — 21, 25, 30—34, 36—39, 43.

Endrups R. (1878.—1942.). Komunistiskās partijas b. no 1902. g. Profesionāls revolucionārs, partijas darbinieks, žurnālists. Rīgas Strādnieku deputātu padomes priekšsēdētājs, Iskolata loceklis. — 21, 27, 29, 30.

Ērglis J. (1883.—). Iskolata loceklis. — 21, 25, 30, 31, 34, 41.

Ercums-Heine L. (1890.—1970.). Iskorada pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59.

Ezeriņš K. — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 23.

Freimane A. — Iskolata juridiskās nodaļas darbiniece. — 177.

Fridrihsons — Vidzemes gubernas agrārās valdes priekšsēdētājs 1917. g. — 173.

Gabriels — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.

Gaile — meņševiku tipogrāfijas strādniece Valkā. — 191.

Gailis J. — Cēsu apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 22, 24, 75, 77, 205.

Gailis K. (1888.—1960.). PSKP b. no 1906. g. Partijas un padomju darbinieks. Iskolata Prezīdijā loceklis, darba nodaļas vadītājs. — 63, 91—99, 105, 122, 125, 127—131, 133—135, 139—142, 149, 152—154, 156, 161, 162, 164—166, 183—188, 191, 192, 194—196, 198, 200—202, 204, 205, 224.

Galperins — Pagaidu valdības darba komisārs Vidzemē. — 64, 67.

Galviņš E. (Bundurs P.) (1889.). Komunistiskās partijas b. no 1920. g. Žurnālists, Cēsu apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 224.

Gerke A. (1866.—1919.). 1905. g. revolūcijas dalībnieks, izglītības darbinieks. Iskolata statistiskās nodaļas vadītājs. — 135, 171, 173, 177, 182, 185, 188, 192, 196, 201, 204, 224.

Goldmanis J. (1875.—1955.). Reakcionārs Latvijas buržuāzijas politisks darbinieks. — 212.

Grigorjevs S. (1880.). Zemnieku savienības b. — 156.

Grīnbergs — Jaunlaicenes muižas pārvaldnieks. — 98, 101, 112, 175.

Grīntāls — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.

- Grīnups — Iskolata pārtikas nodaļas darbinieks. — 179.
- Gulbis — Iskolata pārtikas nodaļas sekretārs. — 163.
- Hofmane A. — Vācijas pavalstniece. — 124.
- Holcmanis V. (1889.—1941.). Meņševiks. Vidzemes Zemes padomes sekretārs. — 144, 155.
- Janelis K. (1888.—1943.). Komunistiskās partijas b. no 1910. g. Militārais darbinieks. Latviešu strēlnieku rezerves pulka strēlnieks. — 180, 224.
- Jansons V. (1887.—1918.). Boļševiks, inženieris, tautas izglītības darbinieks. Valmieras apriņķa komisārs, tad Iskolata rūpniecības un tirdzniecības nodaļas vadītājs. — 77, 94, 97, 133, 135, 137, 149—152, 204, 224.
- Jaunozoliņš — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Jēkabsons J. — Iskolata loceklis. — 59, 63, 113, 114, 123, 135, 149, 153, 155, 156, 177, 182.
- Jēkabsons — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Ješanskis — Iskolata pārstāvis Ziemeļrietumu apgabala padomju Pleskavas kongresā. — 32.
- Jirgensons — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Junts — Valkas Revolucionārās kara komitejas pārstāvis. — 71.
- Jurevskis P. — Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Jūrmalnieks J. (1891.—1937.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas darbinieks. Iskolata loceklis. — 21, 22, 29, 30, 34, 39.
- Jurovs — latviešu strēlnieku pulku pārstāvis Iskoborsevā. — 47, 49, 50.
- Kaktiņš P. — 1. latviešu strēlnieku pulka pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Kalniņš A. — Iskolata agrārkomisijas loceklis. — 51, 114, 116, 196, 224.
- Kalniņš B. (Tangenss) (1899.). 1917. g. meņševiks internacionālists. Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. 1918. g. atklāti pārgāja buržuāzijas noietnē, bija viens no sociāldemokrātu reformistu līderiem buržuāziskajā Latvijā. — 21.
- Kalniņš M. — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 23.
- Kalniņš N. (1894.—1948.). 1917. g. meņševiks internacionālists. Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. Aktīvs sociāldemokrātu reformistu partijas darbinieks buržuāziskajā Latvijā. — 21, 25, 26, 31.
- Kalniņš P. (1872.—1945.). 1917. g. meņševiks internacionālists. Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. 1918. g. par proletariāta interešu nodevību izslēgts no LSD. Viens no sociāldemokrātu reformistu līderiem buržuāziskajā Latvijā. — 21, 25, 30, 34, 36, 39, 43, 58.
- Kalniņš V. — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Kalniņš — Valkas apriņķa karaklausības komisijas kalpotājs. — 133.

- Kaļedins A. (1861.—1918.). Reakcionārs ģenerālis. — 167, 215, 218.
- Kampe K. — 124.
- Kaņeps K. — Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59.
- Kārkliņš O. (1884.—1942.). Komunistiskās partijas b. no 1902. g. Profesionāls revolucionārs, partijas un padomju darbinieks. Lidz 1917. g. novembrim Iskolata priekšsēdētājs, vēlāk priekšsēdētāja biedrs, administratīvās nodaļas vadītājs. — 21, 28—34, 36—38, 40—44, 46—48, 50—53, 56—59, 61—67, 69, 74—83, 98—102, 110, 114—116, 126, 131—135, 137, 139, 140, 141, 147, 154—156, 159, 161—163, 165—169, 171, 172, 174, 176—180, 182—188, 190—192, 204, 205, 224, 230.
- Kārkliņš R. (1893.—). Komunistiskās partijas b. no 1914. g. Revolucionārs, saimnieciskais darbinieks. Iskolata finanšu nodaļas vadītājs. — 91, 92, 113, 114, 133, 135, 144, 148, 149, 153, 156, 162, 167, 171, 177—180, 182, 185, 187, 188, 190, 192, 204, 205.
- Karpovics E. (1892.). PSKP b. no 1909. g. Pēc Februāra revolūcijas Valmieras apriņķa komisāra vietnieks, tad komisārs. Filozofijas zinātņu doktors. — 148.
- Kārss N. — 8. latviešu strēlnieku pulka pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Kass — no Omuļu pusmuižas. — 146.
- Kauliņš K. (Dvoreckis, Krauklītis) (1891.—1968.). PSKP b. no 1907. g. Partijas darbinieks, vēsturnieks. Iskolata Prezīdija loceklis. — 21, 26, 30, 34, 39, 49—51, 54, 58, 63, 123, 127, 133, 134, 139, 140, 145, 154, 156, 160—162, 164, 165, 167—169, 174, 176, 177, 180, 185, 187—196, 198, 200—203, 224.
- Kerenskis A. (1881.—1970.). Viens no eseru partijas līderiem. Pagaidu valdības priekšsēdētājs. — 29, 51, 64, 73, 211, 215.
- Kirhenšteins A. (1872.—1963.). PSKP b. no 1941. g. Valsts un sabiedriskais darbinieks, zinātnieks, mikrobiologs. Vidzemes guberņas valdes veterinārās nodaļas darbinieks, Iskolata veterinārās nodaļas vadītājs. — 161, 165.
- Kirhenšteins R. (1891.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1907. g. Militārais darbinieks. Iskolata loceklis. — 21, 23, 48, 68, 86, 92, 94.
- Kiškins N. (1864.—1930.). Viens no kadetu partijas līderiem, Pagaidu valdības ministrs. — 64, 211.
- Kļaviņa — Iskolata pārtikas nodaļas kantoriste. — 179.
- Kļaviņš O. — 175.
- Korņilovs L. (1870.—1918.). Ģenerālis, Krievijas armijas augstākais virspavēlnieks, monarhists. — 50, 215, 218.
- Koroļa (Viļumsone) A. (1894.). PSKP biedre no 1912. g. Partijas un padomju darbiniece. Iskolata locekle. — 21, 26, 30, 51, 56, 57, 59, 60, 62, 65, 67, 97, 104, 125, 135, 156, 160, 170, 224.
- Krastiņa (Fišere) M. (1899.). Komunistiskās partijas b. no 1914. g. Kominternes darbiniece. Iskolata darba nodaļas darbiniece. — 192.
- Krastiņš K. (Viktors) (1892.—1932.). Komunistiskās partijas b. no 1910. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas darbinieks, žurnālists. Rīgas Strādnieku deputātu padomes loceklis. — 21.
- Krauklītis — sk. Kauliņš K.
- Krēsliņa L. (1895.—1969.). PSKP b. no 1912. g. Partijas darbiniece, vēsturniece. Iskolata darbiniece. — 106, 107, 111, 117, 125.

- Krieviņš A. — Rigas Strādnieku deputātu padomes loceklis. — 21, 51, 59, 71, 155, 224.
- Krīgers — 118, 119.
- Kripēns J. (1888.—1968.). LPSR Nopelniem bagātais skolotājs. Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 22.
- Krodors J. (1860.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1904. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, skolotājs. Iskolata loceklis. — 21, 25, 27, 30, 31, 33, 36, 39, 41, 48, 49, 59, 68.
- Krūmiņš J. (Pilāts) (1894.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas darbinieks, žurnālists. Iskolata Prezidija loceklis. — 21, 30, 32—34, 43, 49, 56, 59, 62, 63, 72, 74—78, 81, 85—91, 93, 95, 100—102, 104—112, 114—120, 122, 125, 127, 128, 130, 132—135, 137, 140, 144, 146, 148—151, 156, 162, 164, 171, 182, 197, 215, 218, 224.
- Krūmiņš — Iskolata darbinieks. — 179.
- Kuks S. (1866.—). Tiesu darbinieks. Cēsu virstiesas priekšsēdētājs. — 170.
- Kundziņš — Iskolata agrārmodaļas darbinieks. — 171.
- Kurševics K. (1874.—1938.). 1917. g. meņševiks internacionālists, 1921. gadā iestājās KK(b)P. Iskolata loceklis. — 30, 31, 33, 36, 37, 39, 47.
- Ķemps F. (1876.—1953.). Inženieris, buržuāzisks sabiedrīks darbinieks, Latgales separātisma tendenču pāudējs. — 104, 120, 121.
- Ķiploks — Valmieras apriņķa milicijas kalpotājs. — 167.
- Ķīsis R. (1896.). PSKP b. no 1913. g. Partijas un padomju darbinieks. — 48, 68.
- Lācis A. (1882.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1902. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, vadošs saimniecīks darbinieks. Iskolata loceklis, demobilizācijas nodaļas vadītājs. — 21, 33, 59, 61, 63, 67, 68, 71, 74, 75, 78, 81, 82, 86, 87, 89, 93—95, 97, 98, 100—104, 111, 112, 114, 115, 117, 119—123, 125, 127, 130, 134—136, 145, 147, 155, 156, 158, 159, 170, 172, 177, 178, 182, 189, 192, 196, 201, 224.
- Lācis O. (1896.—1920.). Komunistiskās partijas b. no 1914. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, militārais darbinieks. Iskolastrela un Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes loceklis. — 224.
- Laicēns L. (1883.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1929. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, rakstnieks. — 87, 89.
- Lapiņš K. (Merts) — Iskorada un Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. Pēc Oktobra pārgāja reakcijas nometnē, buržuāziskajā Latvijā — galēji reakcionārs rakstnieks un žurnālists. — 224.
- Lapiņš R. — Valmieras apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomē. — 21, 22.
- Laursons E. (1876.—). Buržuāziskās kooperācijas darbinieks. Vidzemes Zemes padomes pārtikas nodaļas darbinieks. — 158.
- Lazda P. — Iskolata statistiskās nodaļas sekretārs. — 175, 191, 192.
- Lemkins — Iskolata tipogrāfijas komisijas loceklis. — 123.
- Līdaks O. (1891.—1936.). Komunistiskās partijas b. no 1911. g. Partijas darbinieks, vēsturnieks. Iskolata loceklis. — 49, 59, 62, 63, 75, 78—81, 83, 85, 88, 89, 97, 100, 102, 104, 110, 124, 125, 130, 132, 133, 135, 149, 156, 162, 164, 182, 224.

- Lide Ā. (1896.—1941.). Komunistiskās partijas b. no 1913. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas darbinieks. Valmieras apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Lieknis J. (1883.—1941.). Pedagoģs, sabiedrīks darbinieks. 1917. g. Iskolata skolu nodaļas sekretārs. — 124.
- Liepiņš — Valmieras apriņķa milicijas kalpotājs. — 167.
- Liepiņš — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Linde F. (1892.—1961.). PSKP b. no 1910. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, diplomāts, jurists. Iskolata priekšsēdētāja vietnieks. — 30—34, 38, 39, 41, 44.
- Līvens — 175.
- Liventāls T. (1882.—1956.). 1917. g. meņševīks internacionālists. Valkas apriņķa komisārs. — 42, 137, 171, 184, 189, 194.
- Lozovskis A. (Dridzo S.) (1878.—1952.). KSDSP b. no 1901. g. 1917. g. par uzstāšanos pret partijas politiku izslēgts no bolševiku partijas, no jauna uzņemts tajā 1919. g. Padomju un arodbiedrību darbinieks. — 84.
- Lubušs D. — Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 27.
- Ludiņš — Iskolata bēgļu nodaļas darbinieks. — 178.
- Lūsis — 24.
- Ļeņins V. I. (1870.—1924.). PSKP un Padomju valsts dibinātājs. — 84.
- Manguss K. (1885.—1930.). Komunistiskās partijas b. no 1905. g. Partijas darbinieks. Valkas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas priekšsēdētāja vietnieks. — 125, 224.
- Markuss F. (Cengsle) (1890.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1917. g. XII armijas Strādnieku deputātu padomes Izpildu komitejas priekšsēdētājs. — 59, 61, 62, 64, 67, 110.
- Mazūdre J. (1886.—1948.). Komunistiskās partijas b. no 1905. g. Partijas darbinieks. Valkas Strādnieku deputātu padomes darbinieks, Iskolata darbvedis. — 144.
- Medne J. — praporščīks. — 48, 68.
- Meijerovics Z. (1887.—1925.). Viens no Zemnieku savienības līderiem, ārlietu ministrs buržuāziskajā Latvijā. — 48, 66, 95.
- Melders — Iskolata agrārnodeļas kantorists. — 171.
- Menders F. (1885.—1971.). 1917. g. meņševīks internacionālists. Iskolata loceklis. 1918. g. par proletariāta interešu nodevību izslēgts no LSD. Viens no sociāldemokrātu reformistu līderiem buržuāziskajā Latvijā. — 21, 30, 34, 44.
- Meņģele E. — Iskolata Prezīdija locekle, sekretāra biedre. — 22, 30, 31, 34, 38, 39, 46, 51, 59, 63, 67, 69, 75, 76, 78, 81, 83, 87, 90, 91, 93, 97, 100, 102, 104, 107—110, 114, 117—119, 122, 124, 125, 127, 128, 130, 132, 178.
- Meņģelis A. (1896.—1962.). PSKP b. no 1915. g. Inženieris, Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Mežgailis — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Mežiņš J. (1886.—1937.). Komunistiskās partijas b. no 1904. g. Partijas darbinieks. Iskolata Prezīdija loceklis, sekretārs. — 117, 119, 125—131, 133—135, 137, 139—142, 144—146, 149, 152—154, 156, 161—164, 167, 168, 188, 190, 192, 194—196, 198, 200, 201, 203, 224, 230.

- Miezis A. (1894.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas un militārais darbinieks. Cēsu Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 47—49, 51, 53, 56, 57, 224.
- Migla — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Millers — 112.
- Mūks — kandidāts tiesneša amatam Valkā. — 174.
- Muriņš — Alūksnes apriņķa Deputātu padomes darbinieks. — 197.
- Nahimsons S. (1885.—1918.). Komunistiskās partijas b. no 1906. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas darbinieks, Latviešu strēlnieku pulku komisārs. — 50, 63.
- Namnieks T. (1891.—1943.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas un padomju darbinieks. Cēsu apriņķa Strādnieku un bezzemnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 23.
- Neimanis — Tiepeles muižas nomnieks. — 106, 112.
- Nerātnieks M. — Iskolata juridiskās nodaļas darbinieks. — 154, 157.
- Nicmane V. — Rīgas apriņķa pārstāve Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Nogins V. (1878.—1924.). Komunistiskās partijas b. no 1898. g. Partijas un padomju darbinieks. — 83, 84.
- Oguls — Cēsu apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59, 61.
- Ozoliņš E. (1891.—1967.). PSKP b. no 1914. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas un padomju darbinieks. Valmieras apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59, 78, 81, 89, 93, 95, 96, 121, 122, 130, 158, 224.
- Ozoliņš — Iskolata agrārās nodaļas darbinieks. — 181.
- Ozoliņš — Valkas pilsētas galva. — 85, 94.
- Ozols J. — Valmieras apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 51, 224.
- Ozols J. (1859.—1906.). Izdevējs un tipogrāfijas īpašnieks Cēsis. — 163.
- Ozols K. — Iskolata loceklis. — 21, 30, 59—63, 224.
- Ozols — 190.
- Pape — Iskolata pilnvarotais Gaujenes papīrfabrikā. — 171.
- Pelcs — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 22, 26.
- Pētersons A. (1890.—1966.). Strādnieks poligrāfists. Iskolata loceklis, Iskolata tipogrāfijas vadītājs. — 119, 120, 125, 164, 191.
- Pētersons K. (1877.—1926.). Komunistiskās partijas b. no 1898. g. Partijas un padomju darbinieks. Iskolastrela priekšsēdētāja vietnieks. — 84.
- Peterss J. (1886.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1904. g. Partijas un padomju darbinieks. Iskolata loceklis. — 21, 30, 31, 33, 34, 39, 46, 47—51, 56, 57, 59, 63, 65, 66, 204.
- Peterss — darbinieks rūpniecības nozarē. — 188.

- Plinķa E. (1899.). PSKP b. no 1917. g. Padomju un komjaunatnes darbiniece, skolotāja. Iskorada pārstāve Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 224.
- Podnieks A. (1894.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1913. g. Partijas darbinieks. Iskolata satiksmes nodaļas vadītājs. — 131, 133, 135, 137, 152, 160.
- Podnieks J. — Iskolata dzelzceļu nodaļas vadītājs. — 157.
- Poišs J. (1887.). PSKP b. no 1907. g. Revolucionārās kustības dalībnieks. Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59, 60.
- Preiss — Iskolata saimniecības nodaļas darbinieks. — 154, 175.
- Priedītis — Iskolata saimniecības nodaļas darbinieks. — 175.
- Priedkalns A. (1873.—1923.). Sabiedriskais darbinieks, ārsts. Vidzemes guberņas komisārs. Iskolata sanitārās nodaļas vadītājs. — 42, 135, 165.
- Puķe R. (1888.—1958.). PSKP b. no 1918. g. 3. latviešu strēlnieku pulka virsnieks. — 153.
- Purens J. (1874.—). Komunistiskās partijas b. no 1904. g. Partijas darbinieks. Iskolata propagandists. — 196, 224.
- Pušķūtis — Iskolata saimniecības nodaļas darbinieks. — 154.
- Radziņš A. — Alūksnes Strādnieku deputātu padomes deputāts. — 59.
- Rahmaņins — Vidzemes guberņas komisariāta ierēdnis. — 39, 147, 152.
- Ramba K. — meņševiku tipogrāfijas strādniece Valkā. — 191.
- Ratnieks E. — Valmieras apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 224.
- Rauska J. (1873.—). Zemnieku savienības tipogrāfijas īpašnieks Valkā. — 120, 123, 163, 164, 186, 189, 193, 197.
- Redlihs — Iskolata demobilizācijas komisijas darbinieks. — 94, 189, 196, 199, 224.
- Reikerts — Iskolata agrārās nodaļas darbinieks. — 171.
- Reinholds — Valkas pilsētas ugunsdzēsēju komandas priekšnieks. — 203.
- Ribe A. — latviešu strēlnieku pulku LSD organizācijas b. virsnieks. Iskolata Prezīdija loceklis. — 21, 25, 27, 30, 33—38, 41, 43, 48, 49.
- Rjazanovs (Goldenbahs) D. (1870.—1938.). Sociāldemokrātiskās kustības dalībnieks. 1917.—1918. g. — boļševiku partijas biedrs. — 84.
- Rocēns J. — 5. latviešu strēlnieku pulka strēlnieks. Iskolata loceklis. — 21, 30, 31, 34, 39, 41, 49—51, 56.
- Roķis — 170.
- Rozenbergs — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Rozentāls J. — Iskolata agrārās nodaļas darbinieks. — 144, 171, 186.
- Rozīņa M. (1873.—1925.). Viena no pirmajām sievietēm revolucionārēm Latvijā. LSD biedre. Iskolata darbiniece. — 117.
- Rozinš F. (Āzis) (1870.—1919.). Viens no LKP dibinātājiem, ievērojamais marksisma propagandētājs; partijas un padomju darbinieks. Iskolata priekšsēdētājs. — 72, 73, 75—78, 81, 83, 85—87, 90—93, 95—98, 100, 102, 104, 106, 133—136, 139—142, 144—146, 149, 150, 153, 154, 156, 181, 185, 194, 196, 198, 200—203, 214, 224.
- Rozītis — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.

- Rudonovskis — Pilsētu savienības pilnvarotais XII armijā. — 161.
- Rudzītis D. (1881.—1939.). Vidzemes guberņas pārtikas organizācijas darbinieks. Valsts darbinieks buržuāziskajā Latvijā. — 158.
- Rupais J. (1889.). Tipogrāfijas īpašnieks Cēsīs. — 166.
- Rutenberga — Iskolata kancelejas darbiniece. — 87, 88.
- Rutmanis — 102.
- Saliņš K. — Rīgas Strādnieku deputātu padomes loceklis. — 21.
- Samariters (Zamariters) K. — Valmieras apriņķa Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes Izpildu komitejas loceklis. — 48, 68.
- Sams M. (1892.—1942.). Latvijas Revolucionāro sociālistu partijas b. Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomē. — 21, 25, 29, 51, 59, 69, 74.
- Samsons A. (1885.). PSKP b. no 1905. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas un padomju darbinieks. Iskolata locekļa kandidāts. — 62, 63, 68, 78, 81, 102, 114, 117, 118, 178, 224.
- Saulītis — 43.
- Sebris — 174.
- Seržants K. (1893.—1920.). Komunistiskās partijas b. no 1907. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas darbinieks. Iskolata Prezīdija loceklis, propagandas nodaļas vadītājs. — 68, 69, 74—78, 81, 86, 91, 93, 97, 100—102, 104, 105, 107—112, 114, 115, 117, 119, 122—124, 127, 128, 130, 135, 149, 150, 153, 155, 156, 162, 171, 177, 180, 181, 185, 196, 201, 224.
- Silarājs F. (1880.—1947.). Revolucionārās kustības dalībnieks, pedagogs. Cēsu apriņķa komisārs, tad Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Siliņš — Iskolata bēgļu nodaļas darbinieks. — 155, 170, 178.
- Sīmanis — Iskolata pārtikas nodaļas inspektors. — 193.
- Simsons — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Skranda K. (1888.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1905. g. Revolucionārās kustības dalībnieks. Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Skrastiņš A. — Iskolata finansu nodaļas sekretārs. — 190.
- Skubiņš V. (1876.—1952.). Latviešu buržuāzijas politiskais darbinieks. Vidzemes Pagaidu zemes padomes valdes priekšsēdētājs. — 48, 138.
- Skuja A. — 4. latviešu strēlnieku pulka pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.
- Skujeniece A. — Iskolata arhīva pārzine. — 166, 203.
- Spalva A. (1895.). PSKP b. no 1912. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas darbinieks. Iskolata locekļa kandidāts. — 59, 63.
- Straujāns V. (1880.—1925.). Meņševiks internacionālists. — 43.
- Strautnieks A. — Pilsētu savienības lietu pārņemšanas komisijas loceklis. — 187.
- Strazdiņš K. (1890.—1964.). PSKP b. no 1910. g. Partijas un padomju darbinieks, vēsturnieks, LPSR Zinātņu akadēmijas akadēmiķis. Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 51, 54, 59.
- Stučka P. (1865.—1932.). Komunistiskās partijas b. no 1895. g. Viens no LKP dibinātājiem, partijas, padomju un starptautiskās strādnieku kustības

- darbinieks, padomju valsts un tiesību zinātnieks. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes delegāts uz Viskrievijas padomju II kongresu un pārstāvis miera sarunās ar Vāciju. — 63, 67, 140.
- Stūrmanis — Iskolata delegāts uz Iskoborseva kongresu. — 93, 95, 113.
- Sudars P. — XII armijas Strādnieku deputātu padomes loceklis. — 59.
- Sviķe — Rencēnu pagasta Bezzemnieku padomes locekle. — 54.
- Svilis — Valmieras apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 51.
- Silfs-Jaunzems J. (1891.—1921.). Komunistiskās partijas b. no 1908. g. Partijas darbinieks. Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 190.
- Singarjovs A. (1869.—1918.). Viens no kadetu partijas līderiem. Pagaidu valdības ministrs. — 26.
- Sķiņķis — tipogrāfijas strādnieks Valkā. — 130.
- Smidts E. (Birojs) (1891.—1938.). Padomju dzejnieks. Rīgas Strādnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 22.
- Smidts K. — Iskolata Prezīdija loceklis. — 21, 24, 30, 31—34, 38—42, 51, 53, 56, 57, 59, 62, 76—79, 81, 82, 85, 90—97, 104—106, 110, 111, 114, 116—119, 121, 122, 125, 134, 135, 185, 188, 192, 196, 201, 203, 204.
- Smidts — Vietalvas pagasta iedzīvotājs. — 162.
- Smulders V. (1890.—1944.). Iskolata tirdzniecības un rūpniecības nodaļas darbinieks. — 187.
- Špeiga — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Šteinhards — Iskolata agrārās nodaļas darbinieks. — 171.
- Strauss J. — Latviešu strēlnieku rezerves pulka pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē, Iskolata loceklis. — 103, 109, 110, 113, 114, 116, 121, 127, 129—131, 135, 145, 148, 149, 155—158, 160, 170, 171, 176—178, 182, 185, 188, 191, 192, 196, 201, 224.
- Streips E. — Iskolata pārtikas nodaļas darbinieks, pārstāvis Apgādes padomē. — 163, 166, 189.
- Sulce — kancelejas darbiniece. — 154.
- Švirkstis A. — Iskolastrela latgāliešu sekcijas darbinieks. — 104, 110.
- Tangenss — sk. Kalniņš B.
- Tērauds A. (1830.—1891.). Pagastu skolotāju semināra Valkā ilggadējs direktors. — 131.
- Tiesnieks V. (1894.—1918.). Komunistiskās partijas b. no 1911. g. Revolucionārās kustības dalībnieks, partijas darbinieks. — 21, 51.
- Tilgals — agronoms. — 98.
- Tizenhauzens — 169.
- Tomaševičs I. (1890.—1937.). Komunistiskās partijas b. Advokāts. Iskolata Prezīdija loceklis, tieslietu nodaļas vadītājs. — 92—97, 103—108, 110—113, 115, 117—119, 121—126, 129—135, 137—142, 145, 146, 148, 149, 153, 154, 156, 162, 164, 167—170, 174, 175, 177—180, 182—185, 187, 188, 190, 192, 194—196, 198, 200—203, 224.
- Treimanis — Iskolata propagandists. — 39.

Treimanis — 112.

Trockis (Bronšteins) Ļ. (1879.—1940.). Pēc Oktobra revolūcijas strādāja dažādos Padomju valsts amatos. Ļeņinisma ienaidnieks, 1927. g. izslēgts no VK(b)P. — 84.

Tupiņš A. (1889.—1952.). Buržuāzisks žurnālists. — 37, 38.

Ūdris V. (1896.). PSKP b. no 1917. g. 3. latviešu strēlnieku pulka pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.

Upe — Iskolata agrārās nodaļas mežkopības daļas vadītājs. — 171.

Uztups P. — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.

Valdmanis — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 51, 59.

Valdmanis — Iskolata bēgļu nodaļas darbinieks. — 170.

Valeskalns P. (1899.). PSKP b. no 1917. g. Partijas un padomju darbinieks, LPSR Zinātņu akadēmijas akadēmiķis, filozofijas zinātņu doktors. Iskolata delegāts Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku II kongresa. Iskolata loceklis. — 103, 104, 108, 110, 111, 122, 123, 125, 129.

Vārpa — sk. Zandreiters E.

Vecumba M. (1885.—1919.). Ārste. Iskolata sanitārās nodaļas vadītāja. — 165, 171, 186, 187, 201.

Veinbergs F. (1844.—1924.). Viens no latviešu buržuāzijas visreakcionārākajiem barvežiem. — 203.

Verhovskis A. — ģenerālis, Pagaidu valdības ministrs. — 51.

Veselovskis — Rīgas apriņķa milicijas priekšnieks. — 94.

Vesmanis F. (1875.—1942.). Meņševiks. Viens no labējo sociāldemokrātu līderiem buržuāziskajā Latvijā. — 155.

Vēveris A. — Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21.

Vīgants J. (1892.). PSKP b. no 1910. g. Revolucionārās kustības dalībnieks. Cēsu apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 51, 224.

Viksne P. (1894.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas darbinieks, pedagogs, publicists. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 102, 224.

Viksnīšs E. (1891.—1919.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas un padomju darbinieks. Iskolata loceklis un pārstāvis Latgales jautājumos. — 21, 33, 62, 63, 68—70, 76, 78, 79, 81, 82, 85, 89, 93, 94, 97, 100, 108—111, 119—121, 123, 125, 127, 128, 133—135, 147, 155, 156, 159, 174, 196, 198, 201, 202, 224.

Vilisters P. (1894.). Agronoms. Kārķu—Ergemes muižas konfiskācijas komisijas pilnvarotais. — 155.

Vilks H. (1892.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1909. g. Militārais darbinieks. Iskolata loceklis. — 21, 22, 30, 34, 37, 41, 42, 47.

Vilks J. (1893.). PSKP b. no 1912. g. Partijas darbinieks, pedagogs. Iskolata Prezidija loceklis, agrārās nodaļas vadītājs. — 21, 26, 30, 33, 34, 39, 41, 42, 48, 51, 56—58, 63—66, 68, 71, 73—76, 78, 79, 81, 82, 85—94, 96, 97, 102, 104—111, 113—119, 122—125, 127—131, 134, 135, 140, 144, 149, 151, 152, 156—158, 171, 173, 182, 185, 188, 190, 192, 204, 214, 215, 218, 224.

- Vilsons — tipogrāfijas strādnieks Valkā. — 130.
- Viļumsone A. — sk. Koroļa A.
- Viļumsons — tipogrāfijas strādnieks Valkā. — 119, 130, 131, 193.
- Vitols — milicijas priekšnieks Tērbatā un Valkā. — 104, 131.
- Voitinskis V. (1887.). Meņševiks aizsardzības, Ziemeļu frontes komisārs. Baltemigrants. — 43.
- Voits — Iskolata instruktors pārtikas lietās. — 158.
- Zaķe — meņševiku tipogrāfijas strādniece Valkā. — 191.
- Zaķis J. (Dzelons) (1893.—1919.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Iskolata Prezīdija loceklis, sekretāra biedrs, bēgļu nodaļas vadītājs. — 51, 59, 71, 74, 75, 114—116, 133—135, 139, 149, 151, 153, 154, 156, 160—162, 165—170, 172, 174, 177, 178, 180—183, 187—192, 193, 224.
- Zalītis J. — Rīgas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 25.
- Zamuels V. (1872.—1948.). Viens no latviešu buržuāzijas līderiem. Vidzemes Zemes padomes loceklis. — 48, 190, 200.
- Zandreiters E. (Vārpa) (1885.—1938.). Komunistiskās partijas b. no 1902. g. Profesionāls revolucionārs, partijas darbinieks. Iskolata Sarkanās gvardes un militārās nodaļas vadītājs. — 129, 135, 146, 151, 224.
- Zariņš J. (kritis 1918.). 6. latviešu strādnieku pulka kareivis, Iskolastrela loceklis. — 71, 93, 95, 97—100, 104, 105, 110, 120, 145, 153, 170.
- Zaukevičs — Iskolata bēgļu nodaļas darbinieks. — 170.
- Zaule — meņševiku tipogrāfijas strādniece Valkā. — 191.
- Zeibots A. (1894.—1934.). Komunistiskās partijas b. no 1912. g. Partijas darbinieks. Iskolata loceklis. — 21, 25, 30, 33, 34, 37, 39, 42.
- Zeimanis — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Zeltiņš — Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 224.
- Ziemelis — 145.
- Zīle J. (1885.—1941.). Komunistiskās partijas b. no 1911. g. Partijas un padomju darbinieks. Valkas apriņķa pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 21, 24, 51, 55, 224.
- Zilgalve — meņševiku tipogrāfijas strādniece Valkā. — 191.
- Zinovjevs (Radomisliskis) G. (1883.—1936.). Komunistiskās partijas b., 1934. g. izslēgts no partijas par antipartejisku darbību. — 73.
- Zirnis J. (1894.—1939.). Komunistiskās partijas b. no 1911. g. Partijas un padomju darbinieks. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes loceklis. — 59, 60, 62, 71, 75, 224.
- Zīverss — Iskolata juridiskās nodaļas darbinieks. — 175, 179.
- Zonnars — papīrfabrikas īpašnieks Vidagā. — 187, 188.
- Zvejnieks A. — Iskorada pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 59, 93, 224.
- Žurevskis P. (1894.—1963.). PSKP b. no 1912. g. Padomju darbinieks, pedagogs. Smiltenes Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes pārstāvis Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomē. — 157, 224.

VIETU RĀDĪTĀJS

- Aderkašu pag. — 153.
 Adlienas pag. — 167.
 Alsviķu m. — 100, 129.
 Alūksne, miests — 37, 43, 55, 56, 86, 88, 101, 103, 108, 111, 115, 170, 175, 181, 197.
 Alūksnes pag. — 24.
 Alūksnes raj. (nav domāta admin. vienība) — 100, 160, 195.
 Anglija — 45.
 Aumeistaru pag. — 175.
 Austrija — 45, 63, 227—231.
 Austrumelbija — 228.
 Baižkalna m. — 129.
 Baltijas guberņas (Kurzemes, Vidzemes un Igaunijas gub.) — 50, 53, 98, 116, 121, 178, 212, 228.
 Baltkrievija — 218.
 Balvi, miests — 176.
 Brambergas pusm. — 100.
 Branta m. — 129.
 Cēsis, p. — 38, 53, 54, 57, 61, 63, 76, 94, 96, 99, 108, 109, 111, 114, 138, 142, 147, 163, 166, 170, 184, 188.
 Cēsu apr. — 21, 22, 46, 48, 51, 56, 59—62, 67—71, 74, 78, 82, 85, 94, 102, 103, 109, 111, 125, 126, 141, 147, 180, 224.
 Cimervalde, p. — 45, 46.
 Čehija — 63.
 Čelabinska, p. — 163.
 Drabežu pag. — 198.
 Ērgļu pag. — 153.
 Ērgemes pag. — 155, 162.
 Francija — 45.
 Gaujenes pag. — 161, 171, 187.
 Harkova, p. — 163.
 Helzingforsa (Helsinki) — 152, 167.
 Igaunija — 61, 78, 79, 80, 82, 86—88, 102, 218.
 Ilzenes pag. — 99, 165, 169.
 Ipiķu pag. — 99.
 Itālija — 63.
 Jaungulbenes m. — 112, 118, 129, 195.
 Jaungulbenes pag. — 100.
 Jaunlaicenes m. — 98, 101, 112, 127, 178, 198.
 Jaunlaicenes pag. — 175, 185.
 Jaunpiebalga, m. — 37.
 Jekaterinoslava, p. — 163.
 Jercēnu pag. — 176.
 Jeres pag. — 147.
 Jurjeva (Tartu), p. — 49, 86—88, 92, 95, 97, 103, 104, 117, 121, 129, 137, 152, 155, 161, 173, 178, 184, 186, 188, 190, 192, 202, 218. Sk. arī Tērbata.
 Kārķu—Ērgemes raj. (nav domāta admin. vienība) — 155.
 Kazana, p. — 195.
 Kazanas gub. — 185.
 Kokmuižas pag. — 96.
 Krievija — 28, 29, 43, 45, 50, 53, 57, 59—61, 63, 64, 69, 71, 73, 80, 82, 139, 140, 166, 170, 189, 191, 204, 209, 211—213, 215—217, 219, 223—225, 227—231.
 Kurzemes gub. — 228, 229.
 Ūpeņenes pag. — 153.
 Laicene — 170.
 Latgale — 30, 57, 69, 70, 76, 77, 104, 105, 110, 120, 121, 127, 128, 155, 159, 171, 172, 174, 198, 202, 217.
 Latvija — 21, 22, 25, 27—31, 34—44, 46—51, 53, 55—71, 73, 74, 77—82, 86, 88—91, 95, 98—103, 105, 109, 110, 113, 115, 119, 121, 123, 124, 126—128, 136—138, 140, 143—145, 147, 151, 157, 159, 160, 162, 164, 166, 168—170, 172—174, 178, 179, 181, 182, 185, 188, 192, 195, 199, 202—205, 209—231.
 Lazdona, miests — 37.
 Lēdunga, miests — 40, 41.
 Lēdurgas m. — 40, 94.
 Lestenes pag. — 147.
 Liepu pag. — 181.
 Lietuva — 121, 228.
 Limbaži, p. — 37, 160.
 Litene — 158, 159.
 Litenes pag. — 113, 145.
 Līdzēnu pag. — 96.
 Lizuma pag. — 174.

- Luga, p. — 176.
 Luterā m. — 112.
 Madliena, miests — 37.
 Madonas raj. (nav domāta admin. vienība) — 183.
 Maliena (Cēsu un Valkas apr. austrumu pagasti) — 68, 175.
 Mariņkalna m. — 103.
 Maskava, p. — 30, 42, 73, 88, 97, 99, 113, 121, 127, 129, 146, 153, 174, 182, 194, 197, 204, 210, 211, 214, 215, 217, 218, 220—224, 227, 229, 230, 232.
 Matišu pag. — 96.
 Mazsalaca, miests — 54.
 Meņģeles pag. — 153.
 Mogiļova, p. — 84.
 Nižņijnovgoroda, p. — 184.
 Odzijas pag. — 146.
 Ogres pag. — 153.
 Omuļu pag. — 146, 171.
 Omuļu pusm. — 146.
 Opes (Apes) m. — 95, 98, 103, 109, 112, 124, 145, 170, 177, 190.
 Paltmales m. — 147.
 Paltmales pag. — 147, 198.
 Pelites m. — 129.
 Petrograda, p. — 38, 41—43, 46, 50—52, 56—58, 65, 67, 73, 74, 79, 80, 82, 84, 87, 91—93, 95, 97—99, 103, 122, 123, 129, 145, 146, 174, 178, 186, 200, 202, 209—211, 212, 216, 218.
 Pleskava, p. — 22, 32, 40, 42, 50, 69, 75, 97, 101, 104, 105, 158, 196.
 Pleskavas gub. — 101.
 Polija — 228.
 Priekuļu m. — 138, 145, 148, 173, 200, 201.
 Prūsija — 228, 229.
 Puķeles pag. — 43, 44, 147.
 Rencēnu m. — 138.
 Rencēnu pag. — 54, 94, 96.
 Rēvele (Tallina), p. — 114, 145, 152, 178.
 Rēzekne, p. — 70, 104, 110.
 Ribinska, p. — 195.
 Rīga, p. — 22, 29, 30, 33—38, 40—43, 46—48, 57, 59, 63, 64, 80, 127, 131, 136, 137, 140, 143, 147, 151, 155, 157, 160, 164, 173, 174, 182, 210, 211, 214, 215, 217, 219—224, 227—230, 232.
 Rīgas apr. — 21, 22, 46, 48, 51, 59, 61, 62, 68, 71, 72, 74, 78, 82, 94, 111, 125, 128, 141, 147, 189, 204.
 Rīgas jūrmala — 31.
 Rūjiena, miests — 37, 41, 103, 117, 169, 171, 195.
 Sibīrija — 84.
 Sigulda, miests — 37, 71.
 Somija — 113, 194.
 Spānija — 63.
 Stokholma, p. — 42, 44, 45.
 Strenči, miests — 37, 42, 111, 112, 163, 184, 186.
 Suntažu pag. — 153.
 Sveice — 175.
 Tērbata (Tartu), p. — 91, 147, 204, 205. Sk. arī Jurjeva.
 Tiepeles m. — 106.
 Trikāte, miests — 55.
 Tula, p. — 98, 130.
 Turīna, p. — 63.
 Ukraina — 202, 218.
 Urāli — 204.
 Vācija — 45, 63, 124, 227—231.
 Vakarēiropa — 29, 63.
 Valka, p. — 22, 30, 42, 49, 66, 67, 71, 72, 77—82, 85, 88, 90—94, 96, 99, 100, 103, 104, 107, 108, 113, 124, 126, 128, 130—132, 137—140, 145, 147, 152, 153, 157, 160, 164, 169, 170, 173, 174, 179, 181, 183, 184, 186, 188, 192—194, 202—204, 230.
 Valkas apr. — 21, 30, 37, 49, 51, 54, 55, 59, 60, 71, 88, 92, 99, 102, 103, 105, 107, 108, 124, 126, 132, 138—140, 142, 153, 178—180, 185, 200, 203, 224.
 Valmiera, p. — 22, 23, 49, 54, 60, 65, 72, 76, 79, 82, 87—89, 96, 99, 102, 109, 119, 121, 132, 139, 142, 145, 155, 161, 167, 172, 178, 179, 185, 217, 225, 229.
 Valmieras apr. — 21, 46, 49—51, 53—60, 66, 70, 71, 81, 94, 96, 122, 125, 126, 130, 148, 149, 168, 175, 180, 181, 195, 224.
 Vecgulbene, miests — 111.
 Vecgulbenes m. — 103, 166, 176.
 Veļaienes pag. — 101, 175, 178.
 Vestienas pag. — 61.
 Vidaga — 187.
 Vidiena (Cēsu, Valmieras un Valkas apr.) — 21, 30, 33, 34, 41, 187.
 Vidrižu m. — 94.
 Vidrižu pag. — 94.
 Vidzeme, gub. — 23, 26, 27, 30, 34, 36, 37, 40, 42, 43, 47, 53, 56, 61, 67, 87, 97, 99, 102, 108—110, 113, 115—117, 119, 121, 122, 124, 125, 127—129, 131—133, 136, 145, 155, 157, 159, 161, 173, 178, 185, 213, 214, 227—229.
 Vietalvas pag. — 162.
 Vīne, p. — 73.
 Ziemeļrietumu apg. (nav domāta admin. vienība) — 50, 100, 113.
 Ziemeļu m. — 112, 195.
 Ziemeļu pag. — 103, 112, 197.

DOKUMENTU SATURA RĀDĪTAJS

Nr. 1.	Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēde 1917. g. 29. un 30. jūlijā	21—30
	— Rīgas Padomes bezzemnieku sekcijas un apriņķu padomju ziņojumi . . . . . (22.—23.)	
	— Vidzemes Zemes padomes vēlēšanu platforma un vēlēšanu kampaņa . . . . . (23.—26.)	
	— Par attiecībām pret zemnieku deputātu padomēm un Vidzemes agrāro komiteju . . . . . (26.—28.)	
	— Par strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju uzdevumiem . . . . . (28.—30.)	
	— Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomes Izpildu komitejas (Iskolata) vēlēšanas . . . . . (30.)	
Nr. 2.	Iskolata sēde 1917. g. 31. jūlijā	30—32
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (30.—32.)	
	— Iskolata Prezīdija vēlēšanas . . . . . (31.)	
Nr. 3.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 1. augustā	32—33
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (32.—33.)	
	— Iskolata komisijas un sekcijas . . . . . (33.)	
Nr. 4.	Iskolata sēde 1917. g. 2. augustā	34
	— Iskolata deklarācijas pieņemšana . . . . . (34.)	
	— Vidzemes Zemes padomes vēlēšanu platformas pieņemšana . . . . . (34.)	
Nr. 5.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 3. augustā	35—36
	— Par 2. latviešu strēlnieku brigādes pārvietošanu ārpus Rīgas . . . . . (35.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (35.—36.)	
Nr. 6.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 5. augustā	36—38
	— Par propagandistu kursiem Rīgā . . . . . (36.—37.)	
	— Konflikts starp darba devējiem un strādniekiem nervu slimnīcā Strenčos . . . . . (37.)	
Nr. 7.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 7. augustā	38
	— Protests pret pabalsta izsniegšanu bijušiem policijas ierēdņiem . . . . . (38.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (38.)	
Nr. 8.	Iskolata sēde 1917. g. 9. augustā	39—40
	— Par arodniecisko organizāciju dibināšanu uz laukiem . . . . . (39.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (39.—40.)	
	— Par darba komisariātu . . . . . (40.)	
Nr. 9.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 11. augustā	40—41
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (40.—41.)	
	— Lēdurgas muižas pārvaldnieka nelikumīga rīcība . . . . . (40.—41.)	

- Nr. 10. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 15. augustā 41
 — 12. augusta notikumi Rīgā (41.)
 — Organizatoriskie jautājumi (41.)
- Nr. 11. Iskolata sēde 1917. g. 16. augustā . . . . . 41—46
 — Par muižu konfiskāciju (42., 44.)
 — Par Maskavas apspriedi (42.)
 — Par konfliktu Strenču slimnīcā (42.)
 — Par strēlnieku delegācijas sūtišanu uz Petrogradu (42.—43.)
 — Par latviešu strēlnieku sadursmi ar «nāves bataljonu» Rīgā 12. augustā (43.)
 — Partikas jautājums (43.—44.)
 — Stokholmas konference (44.—46.)
- Nr. 12. Iskolata paplašinātā sēde 1917. g. 10. septembrī . . . . . 46—50
 — O. Kārklīņa ziņojums par Iskolata darbību (46.—47.)
 — Par darba komisāru (47.—48.)
 — Organizatoriskie jautājumi (48., 49.)
 — Līdzekļu jautājums (48., 49.)
 — Stāvoklis Zemes padomē (48.—49.)
 — Ziņojumi no Cēsu, Valmieras un Valkas apriņķu strādnieku, kareivju un bezzemnieku padomēm un Iskolastrela (49.)
 — Par komisāru latviešu strēlnieku pulkiem (50.)
 — Iskorseva delegāta Jurova runa (50.)
- Nr. 13. Iskolata paplašinātā sēde 1917. g. 22. septembrī . . . . . 51—59
 — J. Petersa un O. Kārklīņa ziņojumi par Demokrātisko apspriedi Petrogradā (51.—53.)
 — Ziņojumi par Iskolata un apriņķu padomju darbību un uzdevumiem (53.—57.)
 — Par aģitācijas un propagandas organizēšanu (57.)
 — Par atteikšanos piedalīties latviešu buržuāzijas sasauktajā apspriedē Petrogradā 1. oktobrī (57.—58.)
 — Anketa par laukstrādnieku stāvokli (58.)
 — Papildu milicijas organizēšana (58.)
 — Par darba komisāru (58.—59.)
- Nr. 14. Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēde 1917. g. 14. oktobrī . . . . . 59—67
 — Stāvoklis Vidzemē un padomju uzdevumi (59.—62.)
 — Tranšeju strādnieku organizēšana (62.—63.)
 — Iskolata vēlēšanas (63.)
 — Delegātu vēlēšanas uz Viskrievijas padomju II kongresu (63.)
 — Rezolūcija par tekošo momentu (63.—64.)
 — Darba biržas organizēšana un jautājums par darba komisāru (64.—65.)
 — Gatavošanās Satversmes sapulces vēlēšanām (65.—66.)
 — Rezolūcija par laukstrādnieku stāvokli un viņu organizēšanu (66.—67.)
- Nr. 15. Iskolata sēde 1917. g. 15. oktobrī . . . . . 67—68
 — Par bezzemnieku padomju ievēlēšanu pagastos, kur tādu vēl nav (67.)
 — Darba biržas organizēšana (67.)
 — Par bezzemnieku konferences sasaukšanu Cēsu apriņķī (68.)
 — Komisijas ievēlēšana laukstrādnieku anketas izstrādāšanai (68.)
 — Līdzekļu jautājums (68.)
 — Par propagandistiem (68.)

Nr. 16.	Iskolata sēde 1917. g. 1. novembrī	68—70
	— Par darba biržu un darba komisariātu . . . . . (68.—69.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (69.—70.)	
	— Par sakariem ar Latgali . . . . . (69.—70.)	
Nr. 17.	Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēde 1917. g. 8. un 9. novembrī	71—75
	— Ziņojumi no apriņķiem, Iskolastrela un Iskorada . . . . . (71.—72.)	
	— F. Roziņa runa . . . . . (72.—73.)	
	— Par Satversmes sapulces vēlēšanām . . . . . (73.—74.)	
	— O. Kārklīņa ziņojums par Iskolata darbību . . . . . (74.)	
	— Ziņojums par stāvokli Petrogradā . . . . . (74.)	
	— Rezolūcija par Padomju valdību . . . . . (74.—75.)	
	— Rezolūcija par Sarkano gvardiju . . . . . (75.)	
	— Par agrārjautājumu . . . . . (75.)	
	— Iskolata papildināšana . . . . . (75.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (75.)	
	— Apsveikumi Strādnieku un zemnieku valdībai un Fricim Roziņam . . . . . (75.)	
Nr. 18.	Iskolata sēde 1917. g. 9. novembrī	75—77
	— Iskolata Prezīdija vēlēšanas . . . . . (76.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (76.—77.)	
	— Sakari ar Latgali . . . . . (77.)	
Nr. 19.	20. Iskolata sēde 1917. g. 11. novembrī	78—83
	— Komisariātu likvidešana un citi organizatoriskie jautājumi . . . . . (78.—83.)	
	— Kontroles noteikšana muižās un nomas naudas iekasēšana . . . . . (80.)	
	— Pārtikas jautājums . . . . . (80.)	
Nr. 21.	Iskolata sēde 1917. g. 13. novembrī	83—86
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (83—84., 85.—86.)	
	— K. Pētersona ziņojums par stāvokli Petrogradā . . . . . (84.—85.)	
Nr. 22.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 14. novembrī	86
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (86.)	
	— Par streiku Alūksnes vilnas kārstuvē . . . . . (86.)	
Nr. 23.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 15. novembrī	87
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (87.)	
Nr. 24.	Iskolata sēde 1917. g. 15. novembrī	87—89
	— Ziņojums par Iskolata Prezīdija darbību . . . . . (88.)	
	— Par bezzemnieku konferences sasaukšanu . . . . . (89.)	
	— Par ieroču nēsāšanas atļauju izdošanu . . . . . (89.)	
Nr. 25.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 16. novembrī	90
	— Par agronomu pieprasišanu no latviešu strēlnieku pulkiem . . . . . (90.)	
Nr. 26.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 17. novembrī	90—91
	— Par Latvijas padomju kongresa (bezzemnieku konferences) sasaukšanu . . . . . (90.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (90.—91.)	
	— Muižu konfiskācijas akts . . . . . (91.)	
Nr. 27.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 18. novembrī	91—92
	— Par muižu mantas saglabāšanu un muižu konfiskācijas sagatavošanu . . . . . (91.—92.)	
	— Kontrole pār mežu materiālu izpārdošanu . . . . . (92.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (92.)	
Nr. 28.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 20. novembrī	93
	— Delegātu vēlēšana uz Iskoborseva kongresu (Ziemeļrietumu apgabala kongresu) . . . . . (93.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (93.)	

- Nr. 29. Iskolata sēde 1917. g. 20. novembrī . . . . . 93—97
- Ziņojumi par stāvokli Cēsu un Rīgas apriņķos (94.)
  - Par muižu bibliotēku saglabāšanu (94.)
  - Organizatoriskie jautājumi (94.—96., 97.)
  - Par buržuāziskās Pilsētu savienības mēģinājumiem izvest lopus un pārtiku (95.)
  - Par muižu konfiskāciju Valmieras apriņķī (96.)
  - Lēmums par muižu konfiskāciju Latvijā (96.)
  - Par armijas demobilizāciju (96.—97.)
- Nr. 30. Iskolata sēde 1917. g. 22. novembrī . . . . . 97—100
- Par muižas konfiskācijas dokumentu izdošanu (98.)
  - Par Jaunlaicenes muižas inventāra saglabāšanu (98.)
  - Par ieročiem Sarkanajai gvardei (98.)
  - Organizatoriskie jautājumi (98.—99.)
  - Par kontroles noteikšanu muižās pirms to konfiskācijas (99.)
  - Par Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomju kongresa sasaukšanu 15. decembrī (99.)
  - Budžets (99.—100.)
  - Par Alsviķu, Jaungulbenes un citu muižu inventāra izpārdošanas aizliegšanu (100.)
- Nr. 31. Iskolata sēde 1917. g. 24. novembrī . . . . . 100—102
- Ziņojums par Ziemeļrietumu apgabala strādnieku, kareivju un zemnieku padomju kongresu Pleskavā (101.)
  - Kontroles noteikšana Jaunlaicenes muižā (101.)
  - Par Pilsētu savienības mēģinājumiem spekulatīvos nolūkos izvest vaislas lopus (101.)
  - Par tranšeju strādnieku stāvokli (101.)
  - Organizatoriskie jautājumi (102.)
- Nr. 32. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 27. novembrī . . . . . 102—104
- Par Ziemeru pagasta muižas inventāra izsaimniekošanu (103.)
  - Sakarā ar V. Bastjāņa lietu (103.)
  - Par tranšeju strādnieku stāvokli (103.)
  - Par 4. Vidzemes pulka izvietojumu Valkas apriņķī (103.)
  - Par lopu un pārtikas produktu pārdošanas un izvešanas aizliegšanu bez padomju ziņas (103.)
  - Par jaunu locekļu kooptēšanu Iskolatā (103.)
  - Organizatoriskie jautājumi (103.—104.)
  - Par «Ziņotāja» izdošanas nepieciešamību (104.)
  - Par «Baltijas Vēstneša» tipogrāfijas konfiscēšanu Pleskavā (104.)
  - Par tiesu pārkārtošanu saskaņā ar Dekrētu par tiesu (104.)
- Nr. 33. Iskolata sēde 1917. g. 27. novembrī . . . . . 104—106
- Ziņojums par stāvokli Latgalē un Iskolastrela latgaliešu sekcijas darbu (104.—105.)
  - Par Latgales delegātu uzaicināšanu uz Latvijas padomju kongresu (105.)
  - Par 4. Vidzemes pulka bataljona sūtīšanu uz Valkas apriņķi (105.)
  - Organizatoriskie jautājumi (105.—106.)
  - Par Iskolata orgāna («Ziņotājs») izdošanu (105.)
  - Par revolucionārā tribunāla organizēšanu (105.)
- Nr. 34. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 28. novembrī . . . . . 106—107
- Tīepeles muižas nomnieka lieta (106.)
  - Organizatoriskie jautājumi (106.—107.)

- Nr. 35. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 29. novembrī . . . . . 107—108
 — Apspriede par tiesu organizēšanu (107.)
 — Organizatoriskie jautājumi (107.—108.)
 — Par nodokli no teātru izrādēm u. c. (107.)
- Nr. 36. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 30. novembrī . . . . . 108—109
 — Organizatoriskie jautājumi (108.—109.)
 — Par 4. Vidzemes pulka bataljona izvietojumu Alūksnē (108.)
 — Par mežu materiālu pārdošanas kārtību (109.)
- Nr. 37. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 1. decembrī 109
 — Par Latvijas padomju kongresa referentu nozīmēšanu (109.)
 — Organizatoriskie jautājumi (109.)
- Nr. 38. Iskolata sēde 1917. g. 1. decembrī . . . . . 110—111
 — Revolucionārā tribunāla izmeklēšanas komisijas locekļu ievēlēšana (110.)
 — Par «Ziņotāja» izdošanu un tipogrāfijas iekārtošanu (110.)
 — Par Latvijas padomju kongresa dienas kārtības izstrādāšanu un uzsaukuma rediģēšanu (110.)
 — Delegācija uz Latgales kongresu Rēzeknē (110.—111.)
 — Pārtikas stāvoklis Cēsu un Rīgas apriņķī (111.)
 — Organizatoriskie jautājumi (111.)
- Nr. 39. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 2. decembrī . . . . . 111—112
 — Pārtikas piegāde Strenču miestam (111.—112.)
 — Pasākumi pret inventāra un mantas izsaimniekošanu vairākās muižās (112.)
- Nr. 40. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 4. decembrī . . . . . 112—114
 — Pasākumi cīņā pret žūpošanu un kandžas brūvēšanu (112.—113.)
 — Par Litenes muižas postīšanu (113.)
 — Ieroči Latvijas Sarkanajai gvardei no Maskavas (113.)
 — Organizatoriskie jautājumi (113.—114.)
 — Par darba komisariāta organizēšanu (113.)
 — Par grāmatvežiem muižās un zemes rentes iekasēšanu (113.)
- Nr. 41. Iskolata sēde 1917. g. 4. decembrī . . . . . 114—116
 — Par zemes rentes iekasēšanu (115.)
 — Latvijas Padomju kongresa sagatavošanas darbi (115.)
 — Ziņojums par bezzemnieku konferenci Alūksnē (115.)
 — Par revolucionāro tribunālu organizēšanu apriņķos (115.)
 — Avižu «Laika Vēstis» un «Lidums» slēgšana (115.—116.)
 — Par muižu nomnieku lauksaimniecības inventāru (116.)
 — Par Vidzemes un apriņķu agrārkomiteju pakļaušanu padomēm (116.)
 — Pārtikas komisāra iecelšana (116.)
 — Kontrole par mežu materiālu sagatavošanu (116.)
 — Pārstāvja ievēlēšana uz latviešu strēlnieku V kongresu (116.)
- Nr. 42. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 5. decembrī . . . . . 117—118
 — Par Baltijas Bēgļu apgādāšanas komiteju (117.)
 — Par «Liduma» tipogrāfijas konfiskāciju un turpmāko pārvaldīšanu (117.—118.)
 — Cīņa pret kandžas pārdošanu (117.)
 — Par Pilsētu savienības mēģinājumiem izvest vaislas lopus (117.)
 — Par I armijas karaspēka nodaļu atsaukšanu no pagastiem (118.)

Nr. 43.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 6. decembrī	118—119
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (118.)	
	— Par lopu un pārtikas produktu rekvizīcijas kārtību . . . . . (118.)	
	— Par kvotnieku mājām . . . . . (118.)	
	— Par pagastu sabiedrību zemi . . . . . (119.)	
Nr. 44.	Iskolata sēde 1917. g. 6. decembrī	119—122
	— Par jaunu locekļu kooptēšanu Iskolatā . . . . . (119.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (119.)	
	— Par konfiscētās «Liduma» tipogrāfijas strādnieku sa- pulci . . . . . (119.—120.)	
	— Ziņojums par Latgales kongresu . . . . . (120.—121.)	
	— Lēmums par uzsaukumu latgaliešiem sakarā ar Latvi- jas padomju kongresu Valmierā . . . . . (121.)	
	— Kontroles noteikšana pār kapitāliem, kas atrodas dažā- dās bankās . . . . . (121.)	
	— Par algu izmaksāšanu muižu strādniekiem . . . . . (121.—122.)	
Nr. 45.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 7. decembrī	122—123
	— Padomju valdības aizdevums . . . . . (122.)	
	— Par ieročiem Sarkanajai gvardei . . . . . (122.)	
	— Par konfiscētās «Liduma» tipogrāfijas turpmāko darbu . . . . . (123.)	
	— Instrukcijas izstrādāšana par iebraukšanu un izbrau- šanu no Latvijas . . . . . (123.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (123.)	
Nr. 46.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 8. decembrī	124—125
	— Sodi par kandžas pārdošanu un kontrrevolucionāru aģitāciju . . . . . (124.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (124.—125.)	
	— Par Sarkanās gvardes dibināšanu pagastos . . . . . (125.)	
Nr. 47.	Iskolata sēde 1917. g. 8. decembrī	125—127
	— Finansiālais atbalsts apriņķu padomēm . . . . . (126.)	
	— Par milicijas pakļaušanu vietējām padomēm un tiesu dibināšanu pagastos . . . . . (126.)	
	— Par konfiscētās «Liduma» tipogrāfijas strādnieku uz- ņemšanu darbā . . . . . (126.)	
	— Par arestēšanas kārtību . . . . . (126.)	
	— Ziņojums par latviešu strēlnieku V kongresu . . . . . (126.)	
	— Latvijas strādnieku, kareivju un bezzemnieku kongresa dienas kārtība un referenti . . . . . (126.—127.)	
	— Par dzirnavu un citu rūpniecības uzņēmumu konfis- kācijas kārtību . . . . . (127.)	
	— Par laupīšanām Jaunlaicenes muižā . . . . . (127.)	
	— Delegātu vēlēšanas uz Latvijas padomju kongresu . . . . . (127.)	
Nr. 48.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 9. decembrī	127—128
	— Informācijas sagatavošana krievu presē par buržuāzisko Latviešu pagaidu nacionālo padomi . . . . . (128.)	
	— Par atbildi reakcionārajam XII armijas Nacionālajam blokam . . . . . (128.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (128.)	
Nr. 49.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 11. decembrī	128—130
	— Par Baižkalna un Branta muižu lopu nelikumīgu pār- došanu . . . . . (129.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (129.—130.)	
Nr. 50.	Iskolata sēde 1917. g. 11. decembrī	130—132
	— Ziņojumi par stāvokli Valkas un Valmieras apriņķi . . . . . (130.)	
	— Par darba organizēšanu tipogrāfijā un «Ziņotāja» iesnie- šanu . . . . . (130.—131.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (131.)	
	— Par Iskolata turpmāko sastāvu . . . . . (131.—132.)	

Nr. 51.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 18. decembrī	132
	— Organizatorisks jautājums . . . . . (132.)	
Nr. 52.	Iskolata sēde 1917. g. 22. decembrī	133—139
	— Iskolata un tā Prezīdija locekļu pienākumu sadale un Iskolata darba kārtība . . . . . (133.—135.)	
	— Tipogrāfijas strādnieku algas . . . . . (135.—136.)	
	— Par agrāko pašvaldības iestāžu (guberņas Zemes padomes, apriņķu zemes padomju, pilsētu domju, pagastu padomju) likvidāciju . . . . . (136.—137.)	
	— Par agrāko guberņas pārvaldes iestāžu pārņemšanu . . . . . (137.)	
	— Vēstule XII armijas Revolucionārajai kara komitejai ar priekšlikumu slēgt buržuazisko Latviešu pagaidu nacionālo padomi . . . . . (137.—138.)	
	— Par Rencēnu muižas īpašnieka mantu uzskaiti . . . . . (138.)	
	— Par Priekuļu lauksaimniecības skolas inventāra uzskaiti . . . . . (138.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (138.—139.)	
Nr. 53.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 23. decembrī	139
	— Par tranšeju strādnieku atlaišanu . . . . . (139.)	
Nr. 54.	Iskolata Prezīdija un LSD CK locekļu kopēja sēde 1917. g. 24. decembrī	140
	— Par P. Stučkas sūtišanu uz miera sarunām Brestā (140.)	
Nr. 55.	Iskolata Prezīdija un LSD CK locekļu kopēja sēde 1917. g. 25. decembrī	140—141
	— Deklarācija miera jautājumā . . . . . (140.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (140.—141.)	
	— Par tranšeju strādnieku apgādi . . . . . (141.)	
	— Par pārtikas piegādi Rīgas un Cēsu apriņķim . . . . . (141.)	
Nr. 56.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 26. decembrī	141—142
	— Par delegātiem uz Viskrievijas padomju III kongresu . . . . . (141.—142.)	
Nr. 57.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 27. decembrī	142—144
	— Iskolata reglaments . . . . . (142.—144.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (144.)	
Nr. 58.	Iskolata sēde 1917. g. 28. decembrī	144—146
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (144.—145.)	
	— Par izmeklēšanas tiesnešu iecelšanu . . . . . (145.)	
	— Iskolata locekļu tiesības . . . . . (145.)	
	— Par patentēm . . . . . (145.)	
	— Par algas izmaksu skolotājiem Valmieras apriņķī . . . . . (145.)	
	— Iskolata nodāju darbības principi . . . . . (146.)	
Nr. 59.	Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 29. decembrī	146—149
	— Par Sarkanās gvardes instruktoru sūtišanu uz pagastiem . . . . . (146.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (146.—149.)	
	— Par kareivju sievu apgādāšanu . . . . . (146.)	
	— Aizliegums brūvēt alu . . . . . (146.)	
	— «Latvijas Zemnieku padomes» slēgšana . . . . . (147.)	
	— Par Pilsētu savienības likvidešanu . . . . . (147.)	
	— Par soda naudām un ienākuma nodokļa iekasēšanu . . . . . (148.)	
	— Par «Ziņotāja» pārvēršanu par dienas avīzi . . . . . (148.)	
	— Aizliegums izbarot sēklas labību . . . . . (149.)	
Nr. 60.	Iskolata sēde 1917. g. 30. decembrī	149—153
	— Pagastu bezzemnieku padomes organizācijas projekta apspriešana un pieņemšana . . . . . (149.—151.)	

- Organizatoriskie jautājumi (151.—153.)
- Par Sarkano gvardi (151.)
- Par «Ziņotāja» metienu (151.)
- Par prasību slēgt laikrakstu «Gaisma» (Maskavā) (153.)
- Nr. 61. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 30. decembrī . . . . . 153—154
  - Cīņa pret bandītismu (153.)
  - Organizatoriskie jautājumi (154.)
- Nr. 62. Iskolata Prezīdija sēde 1917. g. 31. decembrī 154
  - Organizatorisks jautājums (154.)
- Nr. 63. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 2. janvārī . . . . . 154—156.
  - Organizatoriskie jautājumi (155.—156.)
  - Pārstāvju sūtīšana Latgales Padomes rīcībā (155.)
  - Par dažu Vidzemes Zemes padomes darbinieku sabotāžu (155.—156.)
- Nr. 64. Iskolata sēde 1918. g. 2. janvārī . . . . . 156—160.
  - Organizatoriskie jautājumi (156.—160.)
  - Par bijušās Vidzemes Zemes padomes nodaļu un apakšnodaļu darbu (157.—158.)
  - Par Zemnieku savienības locekļu darbu Iskolatā (158.)
  - Par Litenes papīra fabrikas nacionalizāciju (158.)
  - Par Pilsētu savienības likvidāciju (158.)
  - Par rūpniecības uzņēmumu kontroles noteikšanu (159.)
  - Cirkulārs par Vidzemes Zemes padomes likvidāciju (159.)
  - Par 9. janvāra svīnešanu (159.—160.)
  - Nolikumi par aprīņķu un pilsētu padomēm un Sarkano gvardi (160.)
- Nr. 65. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 3. janvārī . . . . . 161—162
  - Par veterinārās nodaļas darbu (161.)
  - Organizatoriskie jautājumi (161.—162.)
- Nr. 66. Iskolata sēde 1918. g. 4. janvārī . . . . . 162—165
  - Par pārtikas nodaļas darbu (163.)
  - Tipogrāfijas paplašināšana (163.—164.)
  - Organizatoriskie jautājumi (164.—165.)
  - Kredīts klubam «Liesma» strādnieku teātra atvēršanai (164.)
- Nr. 67. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 4. janvārī . . . . . 165—166
  - Organizatoriskie jautājumi (165.—166.)
  - Par latviešu valodas lietošanu iestādēs (166.)
- Nr. 68. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 5. janvārī 167
  - Organizatoriskie jautājumi (167.)
  - Latviešu strēlnieku pulka sūtīšana uz Donas fronti (167.)
- Nr. 69. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 6. janvārī 168
  - Organizatoriskie jautājumi (169.)
- Nr. 70. Iskolatā Prezīdija sēde 1918. g. 8. janvārī . . . . . 168—169
  - Organizatoriskie jautājumi (168.—169.)
- Nr. 71. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 11. janvārī . . . . . 169—172
  - Organizatoriskie jautājumi (169.—172.)
- Nr. 72. Iskolata sēde 1918. g. 11. janvārī . . . . . 172—174
  - Organizatoriskie jautājumi (172.—174.)
  - Aizdevums Latgales Deputātu padomei (172.)
  - Ticības mācības izslēgšana no skolu programmas (173.)
- Nr. 73. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 15. janvārī . . . . . 174—176
  - Organizatoriskie jautājumi (174.—176.)
- Nr. 74. Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 16. janvārī 177
  - Organizatoriskie jautājumi (177.)

Nr. 75.	Iskolata sēde 1918. g. 16. janvārī	177—180
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (178.—180.)	
	— Ziņojums par Vidzemes Zemes padomes lietu pārņemšanas beigšanu . . . . . (178.)	
	— Par Baltijas Begļu apgādāšanas komitejas likvidēšanu . . . . . (178.)	
	— Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes sēdes dienas kārtība . . . . . (179.—180.)	
Nr. 76.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 18. janvārī	180—181
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (180.—181.)	
Nr. 77.	Iskolata sēde 1918. g. 18. janvārī	182—183
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (182.—183.)	
	— Lēmums par mežu nacionalizāciju . . . . . (182.)	
Nr. 78.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 22. janvārī	183—184
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (183.—184.)	
Nr. 79.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 23. janvārī	184—185
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (184.—185.)	
Nr. 80.	Iskolata sēde 1918. g. 23. janvārī	185—187
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (185.—187.)	
	— Par ieroču piegādi no Petrogradas Sarkanajai gvardei . . . . . (186.)	
Nr. 81.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 25. janvārī	187—188
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (187.—188.)	
	— Franču militārās misijas izsūtīšana no Valkas . . . . . (188.)	
Nr. 82.	Iskolata sēde 1918. g. 25. janvārī	188—189
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (188.—189.)	
	— Noteikumi agrāko darbinieku—sabotētāju pieņemšanai darbā . . . . . (189.)	
Nr. 83.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 26. janvārī	190
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (190.)	
Nr. 84.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 27. janvārī	191—192
	— Ieroču piegāde no Iekškrēvijas . . . . . (191.)	
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (191.—192.)	
	— Ēdnīca Valkas bezdarbniekiem . . . . . (192.)	
Nr. 85.	Iskolata sēde 1918. g. 27. janvārī	192—193
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (192.—193.)	
	— Prasība par «Baltijas Vēstneša» slēgšanu . . . . . (193.)	
	— Pārtikas nodaļas apgrozības budžets . . . . . (193.)	
Nr. 86.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 29. janvārī	194—195
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (194.—195.)	
	— Par 7000 šauteņu nodošanu Somijas Sarkanajai gvardei . . . . . (194.)	
Nr. 87.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 30. janvārī	195—196
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (195.—196.)	
Nr. 88.	Iskolata sēde 1918. g. 30. janvārī	196—198
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (196.—198.)	
	— Aizliegums izmantot privātām vajadzībām muižās konfiscētu mantu . . . . . (197.)	
Nr. 89.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 30. janvārī	198—200
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (198.—200.)	
Nr. 90.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 14. (1.) februārī	200—201
	— Organizatoriskie jautājumi . . . . . (200.—201.)	

Nr. 91.	Iskolata sede 1918. g. 14. (1.) februārī	201—202
	— Organizatoriskie jautājumi	(201.—202.)
	— Kredīts Priekuļu lauksaimniecības skolai	(201.)
	— Apsveikums Padomju Ukrainai	(202.)
	— Ziņojums par stāvokli Latgalē	(202.)
Nr. 92.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 15. (2.) februārī	202—203
	— Organizatoriskie jautājumi	(202.—203.)
Nr. 93.	Iskolata Prezīdija sēde 1918. g. 18. (5.) februārī	203
	— Par nepieciešamību apcietināt Latviešu pagaidu nacionālās padomes 15.—18. janvāra sēdes prezīdiju (203.)	
	— Lēmums par kontrrevolucionāru izsūtīšanu no Latvijas sakarā ar vācu imperiālistu uzbrukuma draudiem (203.)	
Nr. 94.	Iskolata sēde Maskavā ne agrāk par 1918. g. 22. (9.) februārī un ne vēlāk par 1918. g. 15. (2.) martu	204—205
	— Organizatoriskie jautājumi	(204.—205.)
	— Par lopu un citas no Latvijas evakuētās mantas nodošanu Padomju Krievijas tautas komisariātiem (204.)	
	— Par Latviešu nacionālo lietu komisariāta dibināšanu (204.)	
	— Evakuēto kontrrevolucionāru lietā (204.)	
	— Skolotāju algu lietā (204.—205.)	
	— Par Iskolata darbības izbeigšanu (205.)	

SAĪSINĀJUMI

- apr. — apraksts
 apr. — aprīnķis
 b. — biedrs
 CK — Centrālā Komiteja
 dok. — dokuments
 Dr. — doktors
 etc. — un tā tālāk
 f. — fonds
 g. — gads
 Hidrosevs — Ziemeļu frontes hidro-
 tehniskā pārvalde
 gub. — guberņa
 Iskoborsevs — Ziemeļrietumu apgabala
 Apvienotās padomes Izpildu komi-
 teja
 Iskolastrels — Latviešu strēlnieku pul-
 ku apvienotās deputātu padomes Iz-
 pildu komiteja
 Iskolats — Latvijas Strādnieku, ka-
 reivju un bezzemnieku deputātu pa-
 domes Izpildu komiteja
 Iskomests — Igaunijas strādnieku, ka-
 reivju un zemnieku deputātu padoņ-
 ju Izpildu komiteja, Igaunijas Strād-
 nieku un karēivju padome
 Iskorads — XII armijas Tranšeju
 strādnieku deputātu padomes Izpildu
 komiteja
 Iskorads [Rīgas] — Rīgas Strādnieku
 deputātu padomes Izpildu komiteja
 Iskosols — XII armijas Karēivju de-
 putātu padomes Izpildu komiteja
 Iskovalks — Valkas apriņķa Strādnie-
 ku, karēivju un bezzemnieku depu-
 tātu padomes Izpildu komiteja
 Iskovends — Cēsu apriņķa Strādnieku,
 karēivju un bezzemnieku deputātu
 padomes Izpildu komiteja
 KK(b)P — Krievijas Komunistiskā
 (boļševiku) partija
 KSDS(b)P — Krievijas Sociāldemo-
 krātiskā strādnieku (boļševiku) par-
 tija
 l. — lieta
 Latv. PSR CVORA — Latvijas PSR
 Centrālais Valsts Oktobra revolū-
 cijas un sociālistiskās celtniecības
 arhivs
 LKP — Latvijas Komunistiskā partija
 LKP CK PVI PA — Latvijas Komu-
 nistiskās partijas Centrālās Komite-
 jas Partijas vēstures institūta Parti-
 jas arhivs
 LSD — Latvijas Sociāldemokrātija
 m. — muiža
 Načinars — armijas intendantūras
 priekšnieka pārvalde
 p. — pilsēta
 p. — punkts
 pag. — pagasts
 piem. — piemēram
 plkst. — pulksten
 PSKP — Padomju Savienības Komu-
 nistiskā partija
 pusm. — pusmuiža
 rbļ. — rubļi
 sal. — salīdzini
 sk. — skati
 Snabsevs — Ziemeļu frontes apgādes
 pārvalde
 u. c. — un citi
 u. tml. — un tamlīdzīgi
 utt. — un tā tālāk
 VCIK — Viskrievijas Centrālā Izpildu
 Komiteja
 Verhosevs — Ziemeļrietumu apgabala
 un Ziemeļu frontes apvienoto padom-
 ju Augstākā izpildu komiteja

SATURS

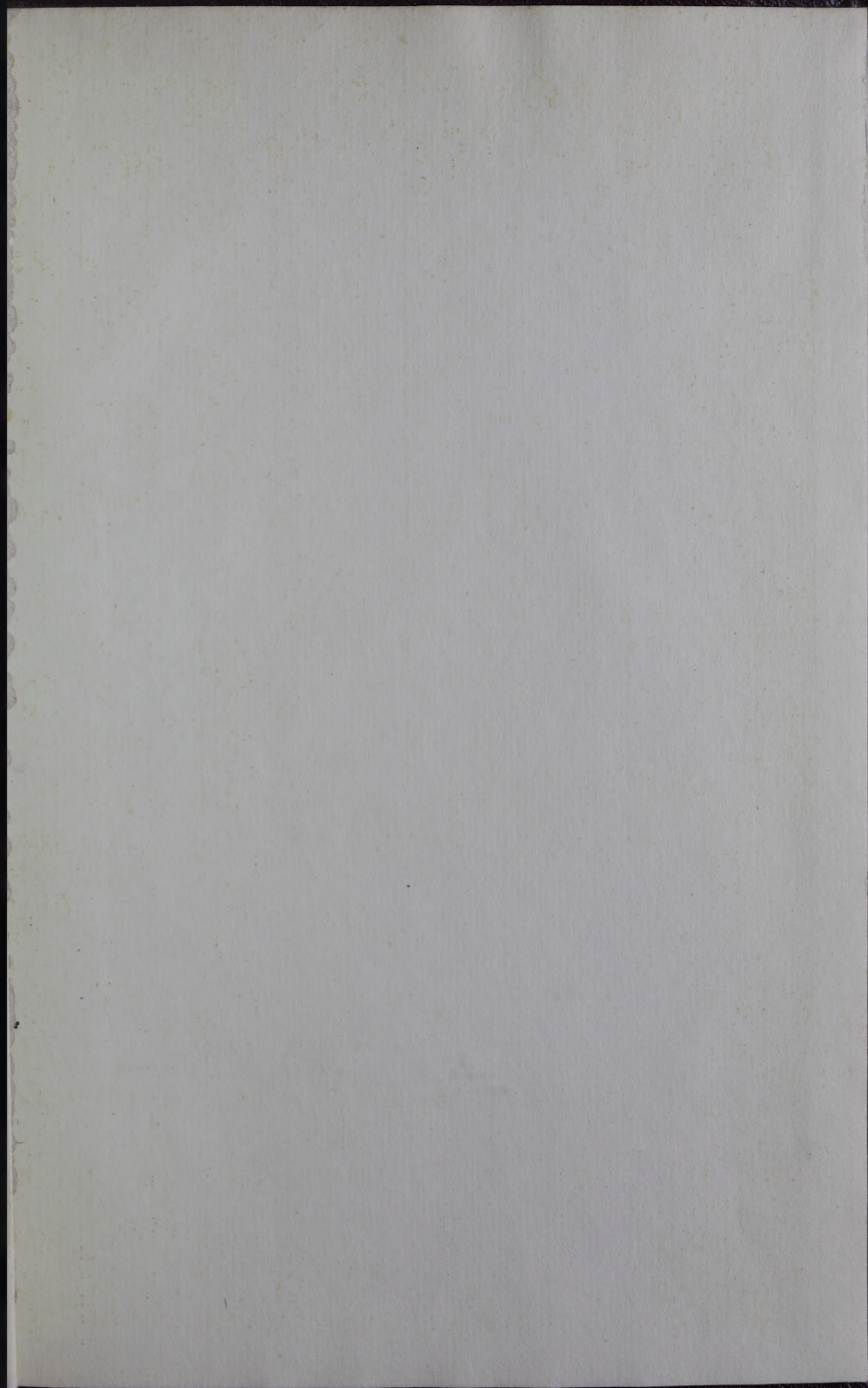
Priekšvārds	5
Latvijas Strādnieku, kareivju un bezzemnieku deputātu padomes, Iskolata un tā Prezīdija sēžu protokoli . .	19
Pielikumi: Protokolos neietilpstošie svarīgākie Latvijas Padomes un Iskolata dokumenti	209
Piezīmes	233
Personu rādītājs	265
Vietu rādītājs	279
Dokumentu satura rādītājs	281
Saisinājumi	291

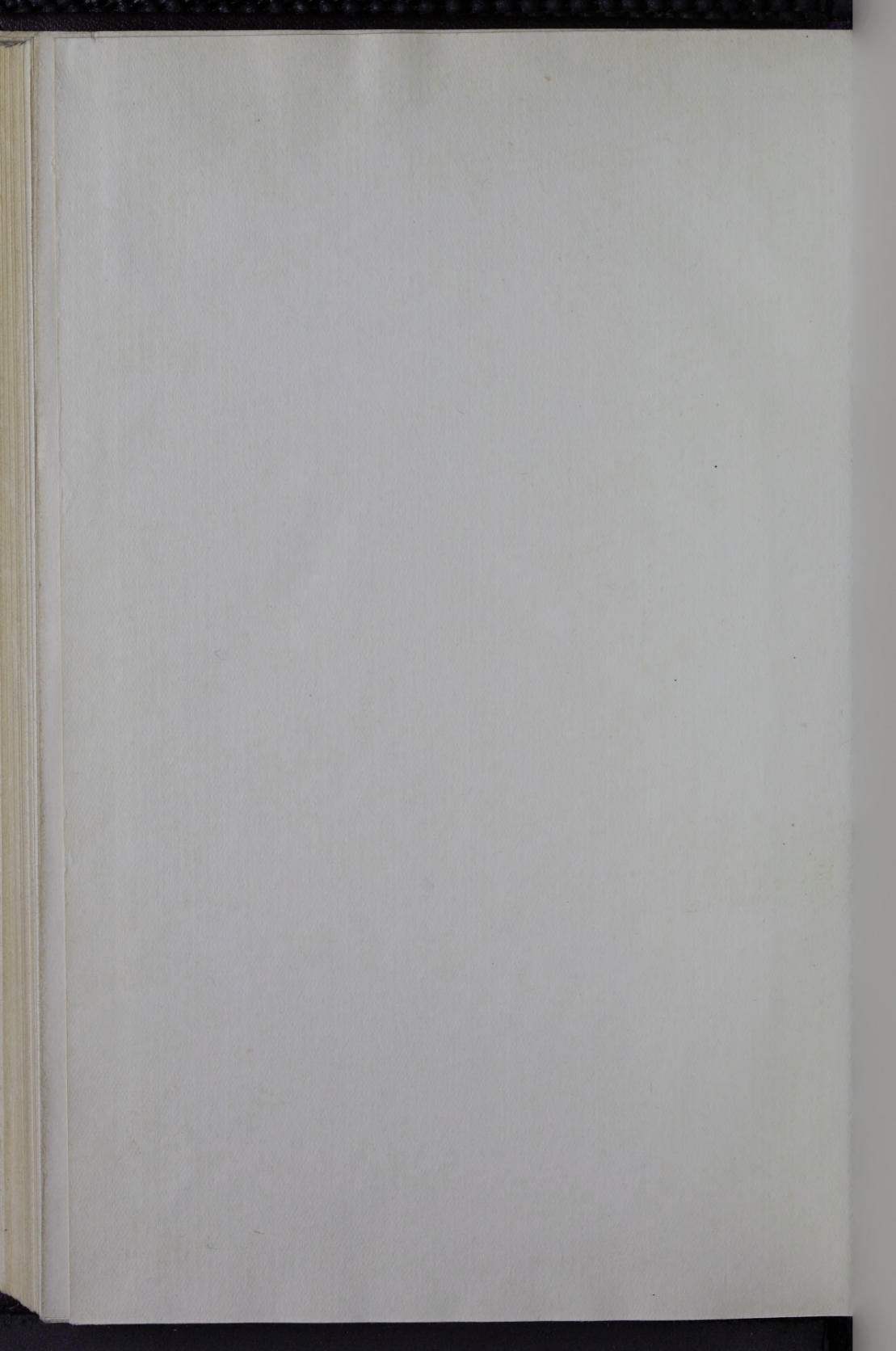
ISKOLATA UN TĀ PREZĪDIJA PROTOKOLI (1917.—1918.)

Vāku zīmējis *K. Goldmanis*

Redaktors *S. Levi*. Māksl. redaktors *V. Zirdziņš*.
Tehn. redaktore *E. Poča*. Korektore *L. Brahmāne*.
Nodota salikšanai 1973. g. 29. jūnijā. Parakstīta
iespiešanai 1973. g. 11. decembrī. Tipogrāfijas pa-
pīrs Nr. 1, papīra formāts 60×90₁₆. 18,75 fiz.
iespiedl.; 18,75 uzsk. iespiedl.; 21,77 izdevn. l.
Metiens 1000 eks. JT 18226. Maksā 1 rbl. 9 kap.
Izdevniecība «Zinātne» Rīgā, Turgeņeva ielā 19.
Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts
izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības
lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa» Rīgā, Blau-
maņa ielā 38/40. Pasūt. Nr. 4414.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309054989